CR12559060

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง "แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน"
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ
เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมาธิการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง "แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน"
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทาง
การแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมาธิการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ สว (สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙/ (ร ๒๗) **วันที่** ๔ เมษายน ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ วันอังคารที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการปัญหาการจัดการขยะชุมชน ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๓๘ ซึ่งปัจจุบันกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

(๑) นายชาญวิทย์ วสยางกูร	ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒) พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
(๓) นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
(๔) นายนันทิวัฒน์ สามารถ	เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕) นายสุเมธ กลีบขจร	รองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖) นายวิจารย์ สิมาฉายา	โฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗) พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘) พลเอก พิรุณ แผ้วพลสง	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙) พลเอก ศุภวุฒิ อุตมะ	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐) พลเอก กิตติ อินทสร	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๑) นายชลธี ยังตรง	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๒) นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๓) นางชื่นใจ ทองคำ	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๔) นายนคร กิติพูลธนากร	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๕) นายนิรวัชช์ ปุณณกันต์	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๖) ผศ.ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๗) นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๘) พลเอก ไพชยนต์ ค้าทันเจริญ	กรรมาธิการวิสามัญ
(๑๙) พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม	กรรมาธิการวิสามัญ
(๒๐) นายสุเมธ กลีบขจร	กรรมาธิการวิสามัญ
(๒๑) นายอำนวย ทองสถิตย์	กรรมาธิการวิสามัญ

บัดนี้ ...

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๑

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณาต่อไป

ลงชื่อ

(นายชาญวิทย์ วสยางกูร)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวฐิติมา พจน์ฐิติพันธ์)
ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
สำนักกรรมาธิการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๑ – ๒
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๒

ฐิติมา พิมพ์
อนรรฆวี/วรเชษฐ/อังศุมาลิน/ปฐมพร ทาน

คณะกรรมาธิการวิสามัญ
เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายชาญวิทย์ วสยางกูร
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก
รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง

นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์
รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก พิรุณ แผ้วพลสง
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก ศุภวุฒิ อุตมะ
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

นายนิพนธ์ นราพิทักษ์กุล
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมาธิการวิสามัญ

นายวิทยา ฉายสุวรรณ
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมาธิการวิสามัญ

นายนันทิวัฒน์ สามารถ
เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ

นายสุเมธ กลีบขจร
รองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ

นายวิจารย์ สิมาฉายา
โฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก กิตติ อินทสร
กรรมาธิการวิสามัญ

นายชลธี ยังตรง
กรรมาธิการวิสามัญ

นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์
กรรมาธิการวิสามัญ

นางชื่นใจ ทองคำ
กรรมาธิการวิสามัญ

นายนคร กิติพูลธนากร
กรรมาธิการวิสามัญ

นายนิรวัชช์ ปุณณกันต์
กรรมาธิการวิสามัญ

ผศ.ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา
กรรมาธิการวิสามัญ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
กรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก ไพชยนต์ ค้าทันเจริญ
กรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม
กรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก ศุภกร สงวนชาติศรไกร
กรรมาธิการวิสามัญ

นายอำนวย ทองสถิตย์
กรรมาธิการวิสามัญ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

พลเอก ไพชยนต์ ค้าทันเจริญ
ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายนันทวัฒน์ สามารถ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
คนที่หนึ่ง

นายอำนวย ทองสถิตย์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
คนที่สอง

พลเรือเอก ผสมทรัพย์ เกื้อหนุน
อนุกรรมาธิการวิสามัญและที่ปรึกษา

นายสุรพล สันติโชตินันท์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายเอกวัฒน์ ไพบูลย์วรชาติ
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายคณพล ปิ่นแก้ว
อนุกรรรมาธิการวิสามัญ

นายสุวพร เจิมรังษี
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสมพงษ์ วรกมล
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายรณฤทธิ์ มงคลรัตน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา
ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสุเมธ กลีบขจร
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง

นายนคร กิติพูลธนากร
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง

ศาสตรเมธี สุปรีดิ์ วงศ์ดีพร้อม
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก สุนัย สัมปัตตะวนิช
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชาญพิเชษฐ์ กิจประสานเจริญ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายอานนท์ ศรีรัตน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางชื่นใจ ทองคำ
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางปริยะดา โชควิญญู
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายบรรพต อมราภิบาล
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายพิรียุตม์ วรรณพฤกษ์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาวสุจิตรา วาสนาดำรงดี
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาววานิช สาวาโย
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายฐนกริศน์ รัตนพงศ์กวี
อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์
ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชัชวาล วังศิริจันทร์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชัยอนันต์ อรุณฤกษ์ดีกุล
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายบุญเกิด ร่องแก้ว
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายจักรฐะพงษ์ บวรบุญเรือง
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาวพิสมัย เสถียรยานนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสรสิช เหลืองรุ่งเกียรติ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาวทิพย์ธีรา รัมมณีย์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายบุญยืน คำหงษ์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายประยุทธ คงเฉลิมวัฒน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายภาสวัฒก์ รอดคำดี
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายวัชรวิชย์ สุขวัฒนาภิรมย์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายเสริมเกียรติ วรดิษฐ์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

ว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต จิตรอารีย์รัตน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสมชาย ตู้แก้ว
อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง "แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน"
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ วันอังคารที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๓๘ เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน โดยมีกำหนดระยะเวลาในการศึกษาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติ และได้ขอขยายระยะเวลาในการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๓๐ วัน

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๑ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๑.๑ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑.๑ นายชาญวิทย์ วสยางกูร	เป็นประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๒ พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
๑.๑.๔ นายนันทิวัฒน์ สามารถ	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๕ นายสุเมธ กลีบขจร	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๖ นายวิจารย์ สิมาฉายา	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๗ พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๘ พลเอก พิรุณ แผ้วพลสง	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๙ พลเอก ศุภวุฒิ อุตมะ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๐ พลเอก กิตติ อินทสร	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๑ นายชลธี ยังตรง	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๒ นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๓ นางชื่นใจ ทองคำ	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๔ นายนคร กิติพูลธนากร	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๕ นายนิรวัชช์ ปุณณกันต์	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๖ ผศ.ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๗ นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	เป็นกรรมาธิการวิสามัญ

๑.๑.๑๘ พลเอก ไพชยนต์ ค้าทันเจริญ เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๑๙ พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๒๐ พลเอก ศุภกร สงวนชาติศรไกร เป็นกรรมาธิการวิสามัญ
๑.๑.๒๑ นายอำนวย ทองสถิตย์ เป็นกรรมาธิการวิสามัญ

อนึ่ง คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ตั้งที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมาธิการวิสามัญ จำนวน ๓ คน คือ

๑. นายนิพนธ์ นราพิทักษ์กุล
๒. นายวิทยา ฉายสุวรรณ
๓. นายนฤสรณ์ บรรณวัชรวงศ์

๑.๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวฐิติมา พจน์ฐิติพันธ์ วิทยากรชำนาญการ สำนักกรรมาธิการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสาม

๑.๓ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมาธิการขึ้น จำนวน ๓ คณะ เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณารวบรวมและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการการลดขยะ การบริหารจัดการขยะ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ รวมทั้งรับฟังข้อมูล สภาพปัญหาอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาขยะชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาอุปสรรคและสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกิจการอื่นที่คณะกรรมาธิการวิสามัญมอบหมาย ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสาม ดังนี้

๑.๓.๑ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน ซึ่งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) พลเอก ไพชยนต์ ค้าทันเจริญ เป็นประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๒) นายนันทิวัฒน์ สามารถ เป็นรองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
๓) นายอำนวย ทองสถิตย์ เป็นรองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
๔) พลเรือเอก ผสมทรัพย์ เกื้อหนุน เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญและที่ปรึกษา
๕) นายสุรพล สันติโชตินันท์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๖) นายเอกวัฒน์ ไพบูลย์วรชาติ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๗) นายคณพล ปิ่นแก้ว เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๘) นายสุวพร เจิมรังษี เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๙) นายสมพงษ์ วรกมล เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๐) นายรณฤทธิ์ มงคลรัตน์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

๑.๓.๒ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ซึ่งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) ผศ.ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา เป็นประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๒) นายสุเมธ กลีบขจร เป็นรองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง

๓) นายนคร กิติพูลธนากร เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
๔) ศาสตรเมธี สุปรีดิ์ วงศ์ดีพร้อม เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๕) พลเอก สุนัย สัมปัตตะวนิช เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๖) นายชาญพิเชษฐ์ กิจประสานเจริญ เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๗) นายอานนท์ ศรีรัตน์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๘) นางชื่นใจ ทองคำ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๙) นางปริยะดา โชควิญญู เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๐) นายบรรพต อมราภิบาล เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๑) นายพิรียุตม์ วรรณพฤกษ์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๒) นางสาวสุจิตรา วาสนาดำรงดี เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๓) นางสาววานิช สาวาโย เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๔) นายฐนกริศน์ รัตนพงศ์กวี เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

๑.๓.๓ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ซึ่งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์ เป็นประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๒) นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์ เป็นรองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๓) นายจักรฐะพงษ์ บวรบุญเรือง เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๔) นายชัชวาล วังศิริจันทร์ เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๕) นายชัยอนันต์ อรุณฤกษ์ดีกุล เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๖) นายบุญเกิด ร่องแก้ว เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๗) นางสาวพิสมัย เสถียรยานนท์ เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๘) นายสรสิช เหลืองรุ่งเกียรติ เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๙) นางสาวทิพย์ธีรา รัมมณีย์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๐) ว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต จิตรอารีย์รัตน์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๑) นายบุญยืน คำหงษ์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๒) นายประยุทธ คงเฉลิมวัฒน์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๓) นายภาสวัฒก์ รอดคำดี เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๔) นายวัชรวิชย์ สุขวัฒนาภิรมย์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๕) นายเสริมเกียรติ วรดิษฐ์ เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๖) นายสมชาย ตู้แก้ว เป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้จัดมีการประชุม จำนวน ๒๓ ครั้ง

๒.๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเชิญบุคคลภายนอกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ดังนี้

๒.๒.๑ การเชิญบุคคลและหน่วยงานมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ประกอบการศึกษาของคระกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

๑) วันอังคารที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘

<u>คณะกรรมาธิการการพลังงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ</u>

(๑) นางรัตติยา จันทร์ฉวี ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาและติดตามด้านพลังงานทดแทน

(๒) นางสาวกฤษณา เชยพันธุ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาและติดตามด้านพลังงานทดแทน

๒) วันอังคารที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

<u>คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ</u>

พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก ประธานคณะอนุกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมือง

<u>สมาคมสหพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือ</u>

(๑) นายจักรกฤช ศีลาเจริญ นายกสมาคมสหพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือ

(๒) นายสมบูรณ์ ล้อสุวรรณ เลขานุการนายกสมาคมสหพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือ

๓) วันอังคารที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

<u>คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ</u>

นางนิศากร โฆษิตรัตน์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔) วันอังคารที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๙

<u>กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น</u>

(๑) นายธนา ยันตรโกวิท ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วม

(๒) นายวัชรวิชย์ สุขวันฒนาภิรมย์ ผู้อำนวยการส่วนกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น

(๓) นายธนกฤต รัตนพันธ์ นิติกรชำนาญการ

<u>สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ</u>

(๑) นางปานทิพย์ ศรีพิมล รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

(๒) นายพลจักร นิ่มวัฒนา นักวิเคราะห์รัฐวิสาหกิจชำนาญการพิเศษ

๕) วันอังคารที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙

จังหวัดนครราชสีมา

(๑) นายเมธา รุ่งฤทัยรัตน์ ท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

(๒) นายสัมพันธ์ กรัชกายพันธ์ นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ชำนาญการ

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) นายสุเมธ อำภร ผู้อำนวยการสำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา

(๒) นายวรานนท์ ทวีวัฒนวงศ์ ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

(๑) นายภิรมย์ วงศ์สุข ผู้อำนวยการส่วนช่างสุขาภิบาล

(๒) นายธวัชชัย ตระกูลวณิชย์ นโยบายการช่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

(๓) นายพิศาล ทานประสิทธิ์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๒ การเชิญบุคคลและหน่วยงานมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน ดังนี้

๑) วันอังคารที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

บริษัท ซีแอนด์จี เอ็นไวรอนเมนทอล โปรเท็คชั่น (ประเทศไทย) จำกัด

(๑) นายนภดล พฤกษะวัน ที่ปรึกษา

(๒) นายวีระศักดิ์ คูศรีเทพประทานที่ปรึกษา

(๓) นางนนภ์ภสร นเรธรณ์ ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคลและธุรการ

(๔) นายศราวุธ เจตินัย ผู้จัดการฝ่ายบริหารโรงงาน

(๕) นายศุภเลิศ เลิศศุภศาสตร์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค

๒) วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

นายอุดร ระโหฐาน ผู้อำนวยการกองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

(๑) นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม

(๒) นายสาโรจน์ พลฤทธิ์ หัวหน้าฝ่ายวิศวกรรม กองโรงงานกำจัดขยะมูลฝอย

(๓) นางสาววรรณิภา วงศ์ยะรา นักวิชาการสุขาภิบาลชำนาญการ กองโรงงานกำจัดขยะมูลฝอย

(๔) นายภาคภูมิ เสือดำ วิศวกรเครื่องกลปฏิบัติการ กองโรงงานกำจัดขยะมูลฝอย

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

(๑) นายพัลลภ ภิญโญวิวัฒน์ รองผู้ว่าการสำนักผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

(๒) นายยงยุทธ โพธิ์ทอง ผู้อำนวยการกองบริหารวิศวกรรม

(๓) นายศุภกร แสงศรีธร ผู้ช่วยผู้อำนวยการ กองส่งเสริมพลังงานทดแทนและผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก

๓) วันจันทร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

(๑) นายธีระพล ติรวศิน ผู้จัดการ Waste to Energy

(๒) นายเทียนชัย ชื่นศิริพงษ์ ผู้ช่วยผู้จัดการ Waste to Energy

๔) วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรชัย อาจหาญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมเกษตร สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และหัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวล

๒.๒.๓ การเชิญบุคคลและหน่วยงานมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ดังนี้

๑) วันศุกร์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

จังหวัดสกลนคร

(๑) นายปรเมษฐ์ กิ่งโก้ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร

(๒) ผศ.ศมณพร สุทธิบาก ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตจังหวัดสกลนคร

(๓) นายไพฑูรย์ กุดตะแสง ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เทศบาลตำบลกุดบาก

(๔) นายบุญนาก แพงชาติ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

(๕) นายสินธุวัช ศิริคุณ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

(๖) นายชัชวาล ผาสอน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

(๗) นายคมสัน แสนศรี นักวิชาการสาธารณสุข กรมอนามัย

(๘) นางทัศนีย์ ส่องใส นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

๒) วันพุธที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

นายปเนต มโนมัยวิบูลย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

๓) วันศุกร์ที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

กระทรวงสาธารณสุข

(๑) นายสมชาย ตู้แก้ว ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายสาธารณสุข

(๒) นางสาวปาริชาติ สุริยะฉาย นิติกร

กรุงเทพมหานคร

(๑) นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม

(๒) นางสุธศา พรเพิ่มพูน ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่

(๓) นางสาววรรณิภา วงศ์ยะรา นักวิชาการสุขาภิบาลชำนาญการ

๔) วันศุกร์ที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

จังหวัดภูเก็ต

นายถาวร จิรพัฒน์โสภณ รองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต

๒.๒.๔ การเชิญบุคคลและหน่วยงานมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ดังนี้

๑) วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

กรมโรงงานอุตสาหกรรม

(๑) นายชัยอนันต์ อรุณฤกษ์ดีกุล นักวิทยาศาสตร์เชี่ยวชาญ

(๒) นางนุชนาถ สุพรรณศรี นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

๒) วันจันทร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

กรุงเทพมหานคร

(๑) นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม

(๒) นางสาววรนุช ส่วยค้าข้าว หัวหน้ากลุ่มงานของเสียอันตราย

เทศบาลนครรังสิต

(๑) นายธีรวุฒิ กลิ่นกุสุม นายกเทศมนตรีนครรังสิต

(๒) นายกิตติพงษ์ กวีวัจน์ นักวิชาการสุขาภิบาล

(๓) วันจันทร์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย

(๑) นางสาววิภา รุจิจนากุล นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

(๒) ร้อยโทหญิง ณิชารัศน์ ปัญจจิตราพัฒน์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

๔) วันจันทร์ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

(๑) นายวัชรวิชย์ สุขวัฒนาภิรมย์ ผู้อำนวยการส่วนกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น

(๒) นางสาวสุจิตรา ดาวเรือง หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๕ คณะกรรมาธิการวิสามัญ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติเดินทางไปศึกษาดูงาน เพื่อรับทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชน สภาพปัญหาอุปสรรค รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน จำนวน ๔ ครั้ง ดังนี้

- วันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เดินทางไปศึกษาดูงานและติดตามความคืบหน้าโครงการจัดการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามมติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ณ ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะบนเกาะสมุยและเข้าร่วมสัมมนา เรื่อง “สมุย Green Island....ฝันหรือเป็นจริง” ณ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- วันอังคารที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙ เดินทางไปศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชนและติดตามความคืบหน้าการดำเนินโครงการบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยแบบกึ่งใช้อากาศของเทศบาลเมืองสีคิ้ว ณ เทศบาลเมืองสีคิ้ว ศึกษาดูงานโรงงานกำจัดขยะแบบครบวงจร ณ เทศบาลตำบลสูงเนิน และศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

- วันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เดินทางไปศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดภูเก็ต

๒) คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน ได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน จำนวน ๒ ครั้ง

- ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เดินทางไปศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดเชียงใหม่

- วันจันทร์ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ เดินทางไปศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดระยอง

๓) คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน จำนวน ๑ ครั้ง คือ

- วันจันทร์ที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะ ณ โรงงานมินิแบร์ จำกัด ณ จังหวัดลพบุรี

๒.๒.๖ คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้จัดสัมมนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน จำนวน ๑ ครั้ง ดังนี้

- วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ จัดสัมมนาเรื่อง “ทางออกการบริหารจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?” ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) เขตพญาไท กรุงเทพฯ

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านมาตรการการลดขยะชุมชน ด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน โดยมอบหมายให้คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน และคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ศึกษาในแต่ละประเด็น ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณา หากสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายนันทิวัฒน์ สามารถ)
เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทาง
การแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทสรุปผู้บริหาร

ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยตาม Road map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการควบคุมมลพิษจากขยะ และได้ประกาศให้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเป็นวาระแห่งชาติ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีบูรณาการและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาล ในการประชุมครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชนขึ้น เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาขยะชุมชนให้เกิดประสิทธิผลและสามารถแก้ปัญหาขยะชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้จัดตั้งคณะอนุกรรมาธิการขึ้นมา ๓ คณะ ประกอบด้วย

๑. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

๒. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน และ

๓. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ในการดำเนินการพิจารณาศึกษา คณะกรรมาธิการวิสามัญและคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้ทำการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการศึกษาดูงาน และรับฟังปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ รวมทั้งวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะชุมชน ตลอดจนแนวทางและมาตรการการจัดการขยะของต่างประเทศ

ทั้งนี้ จากการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพบว่า ปัญหาขยะชุมชนในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ใหญ่และยุ่งยากกว่าที่คิด

ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีจำนวนกว่า ๒๖ ล้านตันต่อปี หรือประมาณ ๗๒,๐๐๐ ตันต่อวัน ประการสำคัญ คือ นอกเหนือจากขยะที่เกิดขึ้นทุกวันแล้ว ยังมีปัญหาขยะตกค้างสะสมอีกกว่า ๓๐ ล้านตัน ซึ่งได้รับการจัดการไปแล้ว ๒๐ ล้านตัน หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ ๖๖ เท่านั้น จากปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละปีพบว่า มีการดำเนินการหรือการจัดการที่ถูกต้อง (นำกลับมาใช้ใหม่/บำบัด/กำจัด) เพียง ๑๒.๖๗ ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๔๘ ซึ่งในจำนวนนี้ เป็นขยะรีไซเคิลร้อยละ ๓๘ ในส่วนของขยะมูลฝอยที่มีการจัดการที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ อาทิ การเทกองทิ้งกลางแจ้ง การเผาในที่โล่ง การลักลอบทิ้งในที่สาธารณะ การขุดหลุมและไถกลบนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในเรื่องกลิ่นเหม็น สัตว์พาหะนำโรค การปนเปื้อนของสารพิษในดิน น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน รวมทั้งปัญหาน้ำเสีย อากาศเสีย และมลพิษอื่น ๆ ตลอดจน การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ก่อให้เกิดปัญหาสภาวะโลกร้อน

ปัญหาขยะจะมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จำเป็นต้องเร่งรีบดำเนินการแก้ไข เนื่องจากปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีอัตราการเพิ่มสูงมากขึ้นทุกปี ในขณะที่ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดและขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

จากการศึกษายังพบว่า ขยะจำนวน ๒๖.๑๙ ล้านตันต่อปีที่เกิดขึ้น มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน ๗,๗๗๗ แห่ง[๑] แต่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยเพียง ๔,๔๒๒ แห่ง สามารถเก็บขนขยะได้ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือเท่ากับร้อยละ ๗๕ ของขยะที่เกิดขึ้น โดยมีขยะเพียง ๗.๘๘ ล้านตัน ที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง นอกจากนั้น เป็นขยะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จำนวน ๔.๖๔ ล้านตัน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีขยะที่ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องอีกจำนวน ๖.๙๓ ล้านตัน ซึ่งเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก หรือในพื้นที่ห่างไกลที่มีสถานที่กำจัดขยะที่ไม่ถูกต้อง จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง และขยะที่ไม่ได้รับการจัดการอีก ๐.๒๑ ล้านตัน เมื่อรวมกับขยะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการดำเนินการเก็บขนขยะมูลฝอย จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง อีก ๖.๓๙ ล้านตัน พบว่า **ในแต่ละปีจะมีขยะที่ไม่ได้รับการจัดการหรือกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน ๑๓.๕ ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๒ ของขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด**

คณะกรรมาธิการวิสามัญ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

๑. หลักการในการจัดการขยะมูลฝอยต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management) แนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Resource Conservation and Recovery) และสุดท้าย หลักการความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) โดยพิจารณาตามวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน ประกอบด้วย ก่อนเป็นขยะ (การผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจำหน่าย การบริโภค) การคัดแยก และการกำจัด โดยให้ความสำคัญของการจัดการขยะที่ต้นทาง โดยใช้หลักการ 3Rs ประกอบด้วย ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

หลักการดังกล่าวข้างต้น จะก่อให้เกิดการกำหนดแนวทางการจัดการขยะแบบครบวงจร 3Rs โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย อาทิ ระบบหมักปุ๋ย การแปรรูปขยะเป็นพลังงาน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณขยะที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการกำจัดขยะลดน้อยลง และส่งเสริมการจัดการขยะแบบรวมกลุ่มพื้นที่ และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการกำจัดขยะมูลฝอย

วัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน
Life Cycle of Municipal Solid Waste (MSW)

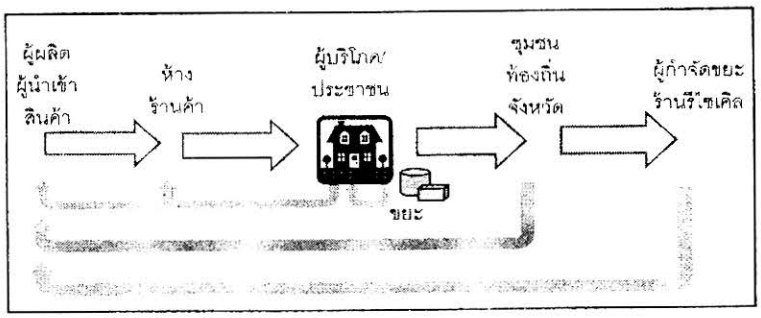

[๑] จำนวนนี้ไม่รวม อบจ. ทั้ง ๗๖ จังหวัด : ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ

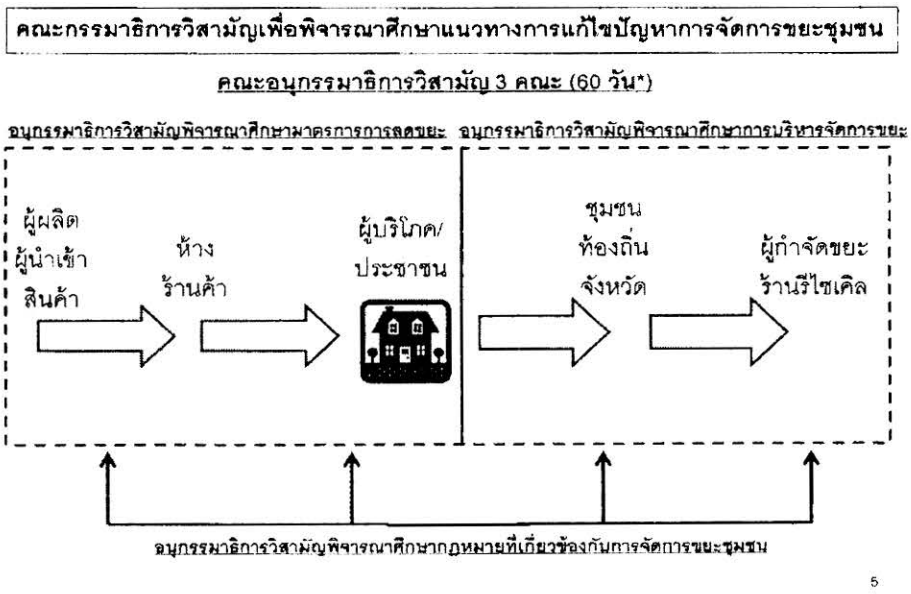

๒. แนวทางการลดขยะที่ต้นทาง ควรจะประกอบด้วย

๒.๑ ขั้นตอนการผลิตและการจำหน่ายสินค้า

ควรมีมาตรการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมเพื่อสร้างกลไกให้เกิดการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการคัดแยก และนำของเสียจากกระบวนการผลิตมาใช้ซ้ำ หรือ Recycle ส่งเสริมการนำวัสดุ Recycle มาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการผลิตและการใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เน้นความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า ตามหลักการ Recycling Law หรือการ Recycle

๒.๒ ขั้นตอนการบริโภค การลด และคัดแยกขยะ

ส่งเสริมให้ชุมชน ภาคเอกชน องค์กรเอกชน NGO ให้เกิดความรู้ ความตระหนักตลอดจนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการลดขยะ คัดแยกขยะ และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ โดยใช้มาตรการทางสังคม ด้วยการส่งเสริมความรู้ ความตระหนักให้กับประชาชนและสังคม ผ่านการรณรงค์เชิงรุกในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อออนไลน์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้งสถานศึกษาทุกระบบและทุกระดับชั้น และมาตรการส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล ด้วยการสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิดการลดการคัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยผ่านกิจกรรม 3Rs ในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ ศูนย์วัสดุรีไซเคิลชุมชน โครงการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste Project) โครงการเมืองสีเขียวสะอาด (Clean and Green City) รวมถึงพยายามจัดการขยะอินทรีย์ให้มากที่สุด ณ แหล่งกำเนิด ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบ อาทิ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองถึงปัญหาขยะชุมชน ให้มีความเข้าใจตรงกันว่าขยะเป็นของเสียและเป็นปัญหาของชุมชนที่ต้องมีการจัดการตราบใดที่ยังไม่มีการคัดแยก สิ่งที่ได้จากการคัดแยกและจำหน่ายได้จึงจะถือว่าเป็นทรัพย์สิน หากการดำเนินการตามมาตรการคัดแยกขยะเพื่อการรีไซเคิล หรือเพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่ อาจมีขยะบางประเภท อาทิ พลาสติก หรือ กล่องนม UHT หรือขยะที่สามารถนำมาเป็นเชื้อเพลิง (RDF) จะสามารถนำมาใช้เป็นพลังงานได้ คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นว่า ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่ควรที่จะกำหนดแนวทางในการจัดการกับขยะที่สามารถ

นำกลับมาใช้อย่างเข้มงวด ยุ่งยาก ซึ่งจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้ประโยชน์จากขยะที่ดำเนินการคัดแยกเพื่อรีไซเคิลได้ แม้ว่าในข้อเท็จจริงขยะที่ผ่านการคัดแยกอาจแปรเปลี่ยนเป็นรายได้บางส่วน แต่ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เพื่อบริหารจัดการขยะในพื้นที่ได้

๓. ด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน มีแนวทางการส่งเสริมให้การบริหารจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๓.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่มีการบริหารจัดการขยะชุมชนอย่างเหมาะสม ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะน้อยกว่า ๑๐ ตันต่อวัน จำนวนกว่า ๗,๑๔๒ แห่ง หรือร้อยละ ๙๑.๘๕ ต้องได้รับการดูแลเพื่อให้การบริหารจัดการ ขยะเป็นไปอย่างถูกต้อง ทั้งในด้านการจัดเก็บ การขน และการฝังกลบ เพื่อมิให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

๓.๒ ควรให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เร่งด่วน จำนวน ๒๖ จังหวัดเป้าหมาย[๒] ซึ่งมีปัญหาขยะตกค้างสะสมจำนวนมาก ด้วยการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิม ให้เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการ

จากการที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ทำให้ได้รับทราบว่า การก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะโรงเผาขยะหรือโรงไฟฟ้าจากขยะในหลายพื้นที่ หลายจังหวัดได้รับการคัดค้านและต่อต้านจากประชาชน NGO เนื่องจากการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะดังกล่าวไม่ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หรือมีการนำขยะจากพื้นที่อื่นมาเผา กำจัดในโรงงานกำจัดขยะ โดยไม่ผ่านการทำประชาคม และไม่ได้รับการยอมรับจากภาคประชาชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่ ตามที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้มีแนวคิดว่า “ขยะเกิดขึ้นในพื้นที่ใด ต้องดำเนินการบริหารจัดการในพื้นที่นั้น” เพื่อลดแรงต่อต้านจากประชาชน หากไม่สามารถดำเนินการได้ จึงจะพิจารณาลักษณะรวมกลุ่มพื้นที่ (Cluster) เป็นลำดับต่อไป ด้วยการขนย้ายขยะที่มีค่าความร้อน (RDF) นำส่งเป็นเชื้อเพลิงในโรงไฟฟ้าหรือโรงงานของเอกชน ในพื้นที่อื่นต่อไป และเพื่อเพิ่มทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อโรงไฟฟ้าจากขยะหรือโรงเผาขยะ ควรกำหนดให้โรงงานดังกล่าวปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เช่น สนามกีฬา สวนสาธารณะ ฯลฯ

ในส่วนของการบริหารจัดการขยะนั้น การกำหนดค่าบริการจัดเก็บขยะ (ค่าเก็บขนและค่ากำจัดขยะ) และค่าธรรมเนียมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกเก็บจากประชาชน ต้องมีการกำหนดกรอบอัตราและแนวทางที่ชัดเจน เนื่องจากในความเป็นจริงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งมีการเรียกเก็บที่แตกต่างกันมาก และไม่กล้าที่จะจัดเก็บในอัตราที่มากขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการบริหารจัดการขยะเนื่องจากมีความกังวลใจต่อฐานคะแนนนิยมจากประชาชน

การดำเนินการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ รัฐอาจให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการได้ ซึ่งปัจจุบันคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลได้เพิ่มวงเงินการลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชน เป็นวงเงินไม่เกิน ๕ พันล้านบาท ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดสามารถพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการได้ และการดำเนินการในการ

---

[๒] ๒๖ จังหวัดเป้าหมาย ประกอบด้วย

- พื้นที่เร่งด่วนมาก จำนวน ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครปฐม สระบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี
- พื้นที่เร่งด่วน จำนวน ๒๐ จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี ราชบุรี ขอนแก่น ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี นครราชสีมา แพร่ ชัยนาท เพชรบูรณ์ ระนอง ชุมพร ยะลา ฉะเชิงเทรา กระบี่ สมุทรสาคร

จัดตั้งโรงเผาขยะหรือโรงไฟฟ้าจากขยะ ควรดำเนินงานในลักษณะ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอน ลดเวลา ลดความยุ่งยากในการประสานงานเพื่อจัดตั้งโรงเผาขยะหรือโรงไฟฟ้าจากขยะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดจำกัดในการบริหารจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพและถูกหลักวิชาการ หลายท้องถิ่นประสบปัญหาประชากรแฝง ปัญหาแรงงานต่างชาติเข้ามาอยู่และทำงานในพื้นที่มากกว่าจำนวนประชากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายท้องถิ่นมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกินกำลังความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะแบกรับภาระบริหารจัดการขยะจำนวนมาก เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินการ แนวทางแก้ไขเรื่องนี้ท้องถิ่นควรได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับประชากรแฝง แรงงานต่างชาติ และนักท่องเที่ยว เพื่อบรรเทาภาระของท้องถิ่น อาทิ ค่าบริหารจัดการขยะคนละ ๒ บาทต่อหัวต่อวัน เป็นต้น

ประการสำคัญ ในการบริหารจัดการขยะของชุมชนหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นทั่วประเทศ ต้องได้รับการศึกษา สร้างความเข้าใจ ในแนวทางการบริหารจัดการขยะที่ถูกต้อง ซึ่งมีหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จอย่างดี และสามารถเป็นตัวอย่างที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้เรียนรู้และปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะของตนเองได้ ในการนี้ กระทรวงมหาดไทยต้องจัดให้มีการศึกษาอบรม ให้องค์ความรู้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ ในมาตรฐานเดียวกัน และต้องกำหนดเป็นตัวชี้วัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในการจัดการเกี่ยวกับขยะ

๔. ปัญหาด้านกฎหมาย

๔.๑ จากการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะมากกว่า ๓๐ ฉบับ และมีการกำหนดคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับขยะไม่ตรงกันขึ้นอยู่กับการตีความตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน คงกลายเป็นข้อจำกัดหรือเงื่อนไขของกฎหมาย จนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่า ปัจจุบันมีขยะสะสมตกค้างปริมาณมหาศาลและมีขยะเกิดใหม่เพิ่มขึ้นทุกวัน จนขยะได้กลายเป็นวาระแห่งชาติไปแล้ว ดั้งนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องหาแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม แก้ไขกฎ ระเบียบ และกฎหมายของส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งมีหลายขั้นตอน อาจใช้เวลามากจนปัญหาขยะทับทวีขึ้น จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวมได้

คณะกรรมาธิการวิสามัญใคร่เสนอแนวความคิดในการแก้ไขข้อจำกัดทางด้านกฎหมายด้วยการงดเว้นการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับ และบางมาตรา เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วสมดังเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ประสงค์ให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติ ประกอบด้วย

- ประกาศกรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่องหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบกากของเสีย (ข้อ ๓) โดยให้พิจารณาปรับระยะห่างของพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบกากของเสียจากสถานที่หรือพื้นที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และให้พิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระยะยาว
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ ที่กำหนดให้อาคารสถานประกอบการที่มีเครื่องจักรตั้งแต่ ๕ แรงม้า ต้องขออนุมัติจัดตั้งเป็นโรงงานตามกฎหมาย ซึ่งใช้ระยะเวลาในการดำเนินการยาวนาน ดังนั้น จึงขอยกเว้นให้กับโรงงานเผาขยะหรือโรงไฟฟ้าจากขยะ เนื่องจากการกำจัด

ขยะเป็นบริการสาธารณะเพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ใช่โรงงานที่ตั้งขึ้นเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน

- พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ควรออกประกาศให้ยกเว้นมาตรา ๔ ที่กำหนดว่า "กิจการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ (การจัดการขยะมูลฝอย) มาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐ ไม่ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ นี้ ซึ่งจะมีผลทำให้การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ว่าจ้างเอกชนให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น หรืออีกทางเลือกหนึ่ง รัฐบาลอาจสั่งการให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและการไฟฟ้านครหลวง เป็นผู้ลงทุนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากขยะ โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลกำไร แต่ให้เป็นบริการทางสังคมของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพื่อเป็นการคืนกำไรให้กับสังคม
- ในการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ ทั้งการตั้งโรงเผาขยะหรือโรงไฟฟ้าจากขยะ ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานของเทคโนโลยี ที่เรียกว่า Engineering Design เห็นควรให้กระทรวงมหาดไทยในฐานะเจ้าภาพหลัก ประสานงานกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอุตสาหกรรม ในการกำหนดมาตรฐานกลางและรับรองเทคโนโลยีการกำจัดขยะประเภทต่าง ๆ

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญขอเสนอให้มีการยกเว้นหรือระงับการบังคับใช้บรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะเป็นเวลาสามถึงห้าปี เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดดำเนินการให้การบริหารจัดการขยะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วสมดังเจตนารมณ์ และในระหว่างนั้นส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคให้แล้วเสร็จ โดยให้มีการจัดทำแผนแม่บทกำหนดขั้นตอน เพื่อให้ทุกภาคส่วนทราบบทบาทหน้าที่และดำเนินการไปตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์

๔.๒ ในระยะยาว คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเห็นว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายในการบริหารจัดการขยะ เหมือนดังประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลาย กล่าวคือ ต้องมีการยกร่างกฎหมายขยะแห่งชาติ ที่รวมถึงการจัดการขยะที่ต้นทาง บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลัก 3Rs โดยสาระสำคัญ ต้องมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ก่อให้เกิดขยะจำนวนมากและทำลายยาก และนำมาแบ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ตามปริมาณการบริโภคในแต่ละพื้นที่) เพื่อนำรายได้นี้ มาบริหารจัดการขยะ รวมทั้งให้มีการออกกฎหมายลูกที่มีสาระสำคัญในการควบคุมวัตถุดิบตั้งแต่บรรจุภัณฑ์ มุ่งเน้นให้มีการใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย หรือวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ หรือสินค้าที่มีคุณภาพ และมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน และกำหนดมาตรการในเชิงบวกทางภาษีเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ผลิตเลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ตลอดจนพิจารณาจัดทำประมวลกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยต่อไป

การบริหารจัดการเรื่องขยะ ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันอีกครั้งหนึ่งว่า ขยะเป็นของเสียและจำเป็นต้องมีการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม การบริหารจัดการเรื่องขยะเป็นบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือในการดำเนินการเพื่อไม่ให้สร้างปัญหาให้กับสังคมและสุขภาพของประชาชน

ถึงแม้ผลการศึกษาจะได้กำหนดแนวทางและมาตรการในการบริหารจัดการขยะชุมชนไว้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาอีกหลายประการที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่การคัดค้านการก่อสร้างโรงกำจัดขยะ หรือสถานที่กำจัดขยะ ซึ่งนับวันก็จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น หากไม่มีการแก้ไขจะเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการขยะในอนาคตต่อไปได้ จึงเห็นสมควรให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการขยะ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ รวมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ โดยให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัดเป็นผู้นำนโยบายและวิธีการ แนวทางดังกล่าวเข้าสู่การบริหารจัดการในพื้นที่ต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บันทึกข้อความกราบเรียนประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
รายงานคณะกรรมาธิการวิสามัญ	ฐ
บทสรุปผู้บริหาร	น
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ สถานการณ์ปัญหาขยะชุมชนของประเทศ	๒
บทที่ ๓ ผลการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน	๑๓
๑. ด้านมาตรการการลดขยะชุมชน	๑๓
๒. ด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน	๒๗
๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย	๒๗
๒.๑.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๗
๒.๑.๒ กระทรวงมหาดไทย	๒๘
๒.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	๓๐
๒.๒.๑ กรมควบคุมมลพิษ	๓๐
๒.๒.๒ อนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน	๓๑
๒.๓ แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ	๓๓
๒.๓.๑ วิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	๓๓
๒.๓.๒ มาตรการและข้อเสนอแนะ	๓๔
๓. ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน	๓๕
๓.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน	๓๖
๓.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนในแต่ละขั้นตอน	๓๘
๓.๒.๑ ก่อนเป็นขยะ	๓๘
๓.๒.๒ ขั้นตอนการคัดแยกขยะ	๔๐
๓.๒.๓ ขั้นตอนการเก็บขนขยะ	๔๑
๓.๒.๔ ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	๔๓
๓.๒.๕ ขั้นตอนการกำจัด	๔๓
๓.๒.๖ ประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ	๔๖
๓.๓ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๔๗
๓.๒.๑ ข้อเสนอระยะเร่งด่วน	๔๗
๓.๒.๒ ข้อเสนอระยะกลาง	๔๙
๓.๒.๓ ข้อเสนอระยะยาว	๕๐

หน้า

บทที่ ๔ ผลการดำเนินการจัดสัมมนา ๕๒

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ ๕๙

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

ภาคผนวก ข รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

ภาคผนวก ค รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ภาคผนวก ง รายงานผลการสัมมนา เรื่อง “ทางออกการจัดการขยะขุมชนของปะเทศไทย ?”

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด และนำกลับมาใช้ประโยชน์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๗	๒
ตารางที่ ๒ ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอยชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๕๗	๔
ตารางที่ ๓ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ	๖
ตารางที่ ๔ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ	๖
ตารางที่ ๕ แสดงสถานภาพสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถเดินระบบและเปิดดำเนินการ	๗
ตารางที่ ๖ แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในช่วงปริมาณที่กำหนดของ อปท. (ไม่รวม กทม.)	๘
ตารางที่ ๗ แสดงการจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗	๙
ตารางที่ ๘ แสดงการเปรียบเทียบจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้องปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗	๑๑
ตารางที่ ๙ มาตรการและแนวทางในการจัดการลดและแยกขยะชุมชน	๑๔

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ การไหลของขยะมูลฝอยชุมชน ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ๓
ภาพที่ ๒ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ๔
ภาพที่ ๓ วัฏจักรของขยะชุมชน ๓๗

บทที่ ๑
บทนำ

ปัจจุบันประชาคมโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) องค์กรสหประชาชาติ ได้จัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นเป้าหมายการพัฒนาของโลก โดยเริ่มใช้ SGDs เป็นทิศทางการพัฒนาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๗๓ ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก ๑๗ เป้าหมาย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำมาประกอบการจัดทำวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในระยะยาว ๒๐ ปี เพื่อเป็นกรอบทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ ๕ ปี นับจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นต้นไป โดยเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ ซึ่งได้พิจารณาถึงปัจจัยและแนวโน้มหลักที่ประเทศไทยต้องเผชิญในช่วง ๒๐ ปีต่อไป ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน

มลพิษจากขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน อันมีสาเหตุมาจากปริมาณขยะจากชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ รวมทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ รวมถึงพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอยยังมีอยู่อย่างจำกัด การยอมรับของประชาชนประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหลัก หรือระเบียบข้อบังคับที่จะรองรับการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรโดยจะมีเฉพาะกฎหมาย กฎระเบียบที่ใช้สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย หรือของเสียที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งจากการพิจารณาขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มีการบังคับใช้ดังกล่าวข้างต้น ยังขาดกลไกที่สำคัญในการควบคุมอัตราการเกิดของขยะมูลฝอย ตั้งแต่การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ การกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย ในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิต หรือการสร้างกลไกให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือรีไซเคิลภายหลังจากการบริโภค ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยไม่มีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอย

รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการควบคุมมลพิษจากขยะที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอันดับแรก และได้ประกาศให้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นไปอย่างบูรณาการและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงได้มอบหมายให้คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ซึ่งตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ วันอังคารที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนให้เกิดประสิทธิผลและสามารถแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของประเทศได้อย่างแท้จริง

บทที่ ๒
สถานการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

ประเทศไทย ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี รวมทั้งปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น แต่ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ในปี ๒๕๕๗ จากการสำรวจมีปริมาณที่ลดลงแทน เนื่องจากประชาชนมีการดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยลดลง

ตารางที่ ๑ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด และนำกลับมาใช้ประโยชน์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๗

ปี พ.ศ.	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด		ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์	
		(ล้านตัน)	(ร้อยละ)	(ล้านตัน)	(ร้อยละ)
๒๕๕๑	๒๓.๙๓	๕.๙๖	๒๔	๓.๔๕	๑๔
๒๕๕๒	๒๔.๑๑	๕.๙๗	๒๕	๓.๘๖	๑๖
๒๕๕๓	๒๔.๒๒	๕.๗๗	๒๔	๓.๙๐	๑๖
๒๕๕๔	๒๕.๓๕	๕.๖๔	๒๒	๔.๑๐	๑๖
๒๕๕๕	๒๔.๗๓	๕.๘๓	๒๔	๕.๒๘	๒๑
๒๕๕๖	๒๖.๗๗	๗.๒๗	๒๗	๕.๑๕	๑๙
๒๕๕๗	๒๖.๑๙	๗.๘๘	๓๐	๔.๘๒	๑๘

จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ในขณะที่อัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดและอัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้น วิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการขยายตัวและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษที่ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลขยะมูลฝอยทั่วประเทศ โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาลและเมืองพัทยา ๒,๔๔๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๕,๓๓๕ แห่ง และกรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ทั้ง ๗๗ จังหวัด พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นประมาณ ๒๖.๑๙ ล้านตัน (๗๑,๗๗๙ ตัน/วัน) จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) จำนวน ๗,๗๗๗ แห่ง มี อปท. ที่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๔,๔๒๒ แห่ง และ อปท. ที่ไม่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง จาก อปท. อปท. ที่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๔,๔๒๒ แห่ง พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั้งหมด ๑๙.๖๖ ล้านตัน (๕๓,๘๖๓ ตัน/วัน) คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่มีการดำเนินการเก็บขนเพื่อนำไปกำจัดทั้งสิ้น

ประมาณ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือ ๔๐,๕๘๕ ตัน/วัน ซึ่งขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้นั้น สามารถนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ประมาณ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือ ๒๑,๕๘๓ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้ โดยสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและใช้งานได้จำนวน ๔๘๐ แห่ง และปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนอีกประมาณ ๖.๙๓ ล้านตัน หรือ ๑๘,๙๓๕ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้ จะถูกนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผากลางแจ้ง การเทกองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและในพื้นที่ห่างไกล พบว่ามีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง

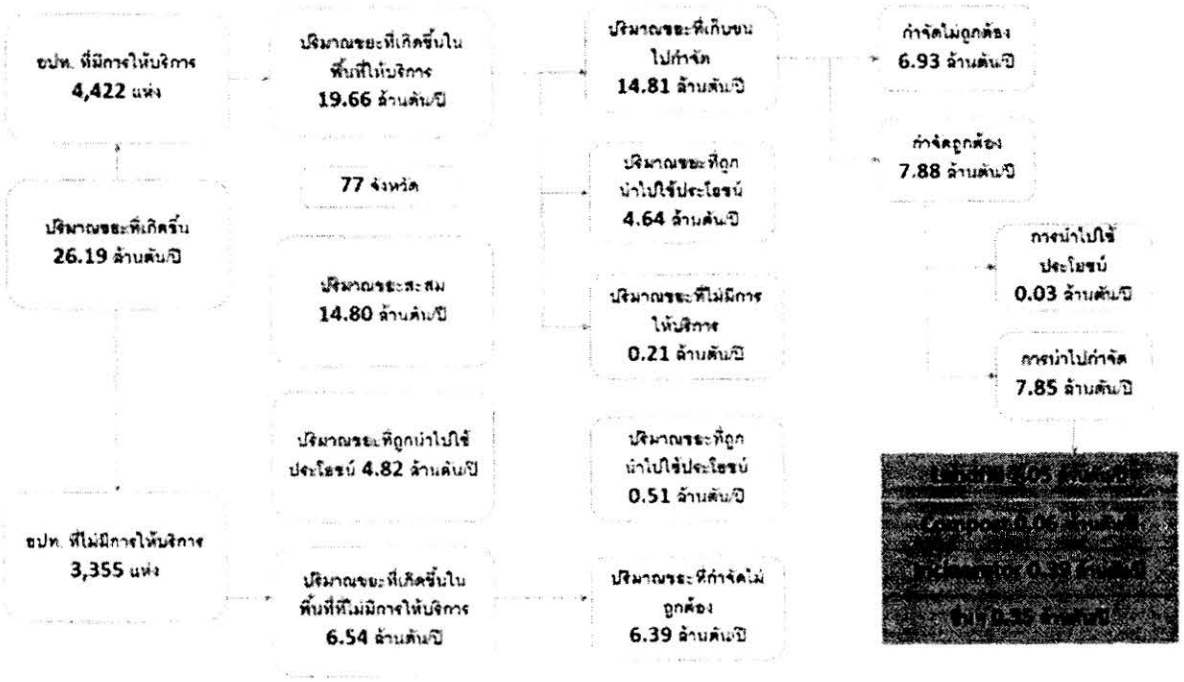

ภาพที่ ๑ การไหลของขยะมูลฝอยชุมชน ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

อปท. ที่ไม่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั้งหมด ๖.๕๔ ล้านตัน หรือ ๑๗,๙๑๕ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนี้ ประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือน โดยการเทกองและเผาในที่โล่ง หรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ ยังมีขยะมูลฝอยชุมชนที่สามารถคัดแยก เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดประมาณ ๔.๘๒ ล้านตัน หรือ ๑๓,๒๐๗ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ

ภาพที่ ๒ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น กทม. เทศบาล และ อบต. จำนวน ๓.๙๔, ๑๐.๗๓ และ ๑๑.๕๒ ล้านตัน ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๕, ๔๑ และ ๔๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอยชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

รายละเอียด	๗๖ จังหวัด	กทม.	รวม
๑. ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	๒๒.๒๕	๓.๙๔	๒๖.๑๙
๒. จำนวน อปท. ที่มีการให้บริการ (แห่ง)	๔,๔๒๑	๑	๔,๔๒๒
๓. ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน อปท. ที่มีการให้บริการ (ล้านตัน/ปี)	๑๕.๗๒	๓.๙๔	๑๙.๖๖
๔. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนนำไปกำจัด (ล้านตัน/ปี)	๑๑.๔๕	๓.๓๖	๑๔.๘๑
๕. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ อปท. ที่มีการให้บริการเก็บขน (ล้านตัน/ปี)	๔.๐๖	๐.๕๘	๔.๖๔
๖. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่มีการให้บริการใน อปท. ที่มีการให้บริการ (ล้านตัน/ปี)	๐.๒๑	-	๐.๒๑
๗. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๖.๙๓	-	๖.๙๓
๘. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๔.๕๒	๓.๓๖	๗.๘๘
๙. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๐.๐๓	-	๐.๐๓
๑๐. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้กำจัดแบบถูกต้อง	๔.๔๘	๓.๓๖	๗.๘๔

รายละเอียด	๗๖ จังหวัด	กทม.	รวม
(ล้านตัน/ปี)			
๑๑. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบ Landfill (ล้านตัน/ปี)	๓.๖๙	๓.๓๖	๗.๐๕
๑๒. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบ Compost (ล้านตัน/ปี)	๐.๐๖	-	๐.๐๖
๑๓. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบ Incinerator (ล้านตัน/ปี)	๐.๓๙	-	๐.๓๙
๑๔. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบอื่น ๆ	๐.๓๕	-	๐.๓๕
๑๕. จำนวน อปท. ที่ไม่มีการให้บริการ (แห่ง)	๓,๓๓๕	-	๓,๓๓๕
๑๖. ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน อปท. ที่ไม่มีการให้บริการ (ล้านตัน/ปี)	๖.๕๔	-	๖.๕๔
๑๗. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	๐.๑๕	-	๐.๑๕
๑๘. ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดแบบไม่ถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๖.๓๙	-	๖.๓๙
๑๙. ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด (ล้านตัน/ปี)	๔.๒๓	๐.๕๘	๔.๘๒
๒๐. ปริมาณขยะมูลฝอยสะสม (ล้านตัน/ปี)	๑๔.๘๐	-	๑๔.๘๐

สำหรับปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนนำไปกำจัด จำนวน ๑๔.๘๑ ล้านตัน จะถูกกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้งแบบถูกต้องและไม่ถูกต้อง จำนวน ๒,๔๕๐ แห่ง ทั่วประเทศประกอบด้วยสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง คือเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยแบบการฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) การหมักทำปุ๋ย (Compost) และการกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ (MBT) จำนวน ๔๘๐ แห่ง และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง คือ เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยแบบเทกอง (Open Dump) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดใหญ่ตั้งแต่ ๕๐ ตัน/วัน การเผากลางแจ้ง (Open Burning) หรือการกำจัดโดยใช้เตาเผาที่ไม่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง

ตารางที่ ๓ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ

ประเภท	รัฐบาล (แห่ง)	เอกชน (แห่ง)
การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล/การฝังกลบเชิงวิศวกรรม	๗๓	๕
การฝังกลบแบบเทกองควบคุม ขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๓๕๖	๒๕
เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๑	๒
เตาเผาขนาดน้อยกว่า ๑๐ ตัน/วัน ที่มีระบบกำจัดอากาศเสีย (ไซโคลน)	๑๒	-
แบบผสมผสาน	๑	-
การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน	-	๒
การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ	๑	๑
รวม	**๔๔๕**	**๓๕**
รวมทั้งหมด	**๔๘๐**	

ตารางที่ ๔ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ

ประเภท	รัฐบาล (แห่ง)	เอกชน (แห่ง)
การฝังกลบแบบเทกองควบคุม ขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๑๘	๗
การกำจัดแบบเทกอง	๑,๗๘๒	๑๑๕
เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๔๒	๕
รวม	**๑,๘๔๓**	**๑๒๗**
รวมทั้งหมด	**๑,๙๗๐**	

นอกจากนี้ ยังพบว่าสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในบางพื้นที่ซึ่งได้รับงบประมาณในการก่อสร้างแล้วเสร็จ หรืออยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง หรือจัดหาพื้นที่พร้อมจะดำเนินการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย แต่ถูกชาวบ้านในพื้นที่ร้องเรียนและต่อต้านจนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ทั้งหมด ๑๘ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งปัจจัยหลักในการดำเนินการอาจเนื่องมาจากความไม่เหมาะสมของสภาพพื้นที่ การสร้างความเข้าใจกับประชาชนโดยรอบพื้นที่ก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาการเมืองในท้องถิ่น และการขาดศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเดินระบบ จึงทำให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวไม่สามารถเดินระบบได้ ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาในขั้นตอนแรกคือการสร้างความเข้าใจกับประชาชนและชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ถึงเหตุผลความจำเป็น และการสร้างความมั่นใจในการเดินระบบให้กับประชาชน เพื่อที่จะสามารถเข้าเดินระบบในพื้นที่ได้

ตารางที่ ๕ แสดงสถานภาพสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถเดินระบบและเปิดดำเนินการ

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	อปท.	สถานภาพการก่อสร้าง	
		แล้วเสร็จ	ไม่เสร็จ
โรงงานคัดแยกขยะและทำปุ๋ยชีวภาพ	๑. อบจ.เชียงใหม่	✓	
	๒. ทน.เชียงราย	✓	
ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยฝั่งตะวันออก (SL)	๓. ทม.คูคต	✓	
ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยฝั่งตะวันตก (SL)	๔. ทม.ปทุมธานี	✓	
ระบบรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยครบวงจร (SL)	๕. ทม.ทุ่งสง	✓	
ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	๖. ทม.นครนายก	✓	
	๗. ทม.สมุทรสงคราม	✓	
	๘. ทต.บ้านเชียง	✓	
	๙. ทน.อุบลราชธานี	✓	
	๑๐. ทม.เดชอุดม	✓	
	๑๑. อบจ.ชลบุรี	✓	
	๑๒. ทม.ฉะเชิงเทรา	✓	
	๑๓. ทม.อ้อมน้อย	✓	
	๑๔. ทม.สมุทรสาคร	✓	
	๑๕.ทม.กาญจนบุรี		✓
	๑๖. ทม.นางรอง		✓
	๑๗. ทม.ตาก		✓
	๑๘. ทม.ชัยนาท		✓

หากพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากตารางที่ ๒-๗ จะพบว่า มีจำนวน อปท. ที่มีขยะเกิดขึ้น ต่ำกว่า ๕ ตันต่อวัน จำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง อยู่ในเขตเทศบาล ๘๑๗ แห่งและ อบต. ๕,๓๓๕ แห่ง ในจำนวนนี้จะมี อปท. ที่ไม่ให้บริการเก็บขนและจัดการขยะ ๓,๓๕๕ แห่ง อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ระหว่าง ๕-๑๐ ตันต่อวัน จำนวน ๙๙๐ แห่ง ระหว่าง ๑๐-๒๕ ตันต่อวัน จำนวน ๔๖๗ แห่ง ๒๕-๕๐ ตันต่อวัน จำนวน ๙๘ แห่ง ๕๐-๑๐๐ ตันต่อวัน ๓๓ แห่ง และมากกว่า ๑๐๐ ตันต่อวัน ๓๕ แห่ง กล่าวโดยสรุป อปท. มีขยะที่เกิดขึ้น น้อยกว่า ๑๐ ตันต่อวัน มีมากถึง ๗,๑๔๒ แห่งหรือร้อยละ ๙๑.๘๕ จาก อปท. ทั้งหมด

ตารางที่ ๖ แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในช่วงปริมาณที่กำหนดของ อปท. (ไม่รวม กทม.)

ลำดับที่	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
๑	< ๕	๖,๑๕๒	๗๙
๒	>๕-๑๐	๙๙๐	๑๓
๓	>๑๐-๒๕	๔๖๗	๖
๔	>๒๕-๕๐	๙๘	๑
๕	>๕๐-๑๐๐	๓๓	๐.๕
๖	มากกว่า ๑๐๐	๓๕	๐.๕
	รวม	**๗,๗๗๖**	**๑๐๐**

จังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง จากตารางที่ ๒-๘ และ ๒-๙ จะพบว่าจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสม ปี ๒๕๕๗ ใน ๕ อันดับแรก คือ สมุทรปราการ นครศรีธรรมราช กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา และขอนแก่น หลายจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงลำดับจาก ปี ๒๕๕๖ ตัวอย่างเช่น จังหวัดสงขลา ที่เคยเป็นจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสูงสุดอันดับ ๑ ปัจจุบันอยู่ในลำดับที่ ๓๐ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของ จ.สงขลา ในการแก้ไขวิกฤติปริมาณขยะที่สะสมด้วยความร่วมมือจาก อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยจังหวัดสงขลาได้มีการแบ่งกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยพิจารณาจากปริมาณขยะมูลฝอยที่มีการรวบรวมไปกำจัดและสภาพพื้นที่ จำนวน ๕ กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มหาดใหญ่ จำนวน ๖ อำเภอ คือ อำเภอหาดใหญ่ (บางส่วน) อำเภอคลองหอยโข่ง อำเภอนาหม่อม อำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง และอำเภอบางกล่ำ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๑๙ แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัด จำนวน ๒๙๘ ตันต่อวัน โดยให้เทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีโรงผลิตกระแสไฟฟ้าจากขยะมูลฝอยเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก และก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยเพื่อรวบรวมเข้าสู่เตาเผาของเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร (ปริมาณขยะมูลฝอย ๒๙ ตันต่อวัน)

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ (บางส่วน) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๔ แห่งมีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัด จำนวน ๕๗ ตันต่อวัน ให้เทศบาลเมืองบ้านพรุซึ่งปัจจุบันมีระบบกำจัดขยะแบบถูกหลักสุขาภิบาล และเห็นควรยกระดับให้เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อแปลงเป็นพลังงาน (Waste to Direct Power Plant) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มสงขลา จำนวน ๖ อำเภอ คือ อำเภอเมืองสิงหนคร อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๓๑ แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัดจำนวน ๒๒๘ ตันต่อวัน โดยให้เทศบาลนครสงขลา ซึ่งปัจจุบันมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล และเห็นควรยกระดับให้เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อแปลงเป็นพลังงาน (Waste to Direct Power Plant) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลักและก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยเพื่อรวบรวมเข้าสู่เตาเผาของเทศบาลนครสงขลา ๑ แห่ง คือ เทศบาลตำบลจะนะ (ปริมาณขยะมูลฝอย ๕๐ ตันต่อวัน)

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มสะเดา มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสะเดา จำนวน ๑๑ แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัด จำนวน ๗๒ ตันต่อวัน ให้เทศบาลเมืองสะเดา ซึ่งปัจจุบันมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล และเห็นควรเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวมทั้งมีการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มบ่อตรุมี ๓ อำเภอ คือ อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์และอำเภอสทิงพระ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๖ แห่ง ปัจจุบันมีการจัดการขยะแบบไม่ถูกหลักวิชาการ และไม่มีสถานที่กำจัดแบบถูกหลักวิชาการในพื้นที่ โดยให้เทศบาลตำบลบ่อตรุเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก โดยจะมีศึกษาออกแบบเพื่อก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาลในปี ๒๕๖๐

ทั้งนี้จังหวัดสงขลาได้มีการแก้ปัญหาปริมาณขยะสะสม ส่งผลให้ปี ๒๕๕๗ ขยะสะสมลดลงเหลือ ๑.๘๖๑ ล้านตัน จากเดิมในปี ๒๕๕๖ มีจำนวน ๒.๔ ล้านตัน ทำให้จังหวัดสงขลาที่มีวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสูงสุดเป็นอันดับที่ ๑ ของประเทศ ในปี ๒๕๕๖ และในปี ๒๕๕๗ จังหวัดสงขลาได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยมีการกำหนดมาตรการ แนวทาง และการดำเนินการที่ชัดเจน จึงส่งผลให้สถานการณ์ขยะมูลฝอยลดลง และเลื่อนลงไปเป็นอันดับที่ ๓๐ ซึ่งเป็นผลจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน รวมถึงมีการบริหารจัดการอย่างถูกหลักวิชาการ จึงทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในจังหวัดลดลง

ตารางที่ ๗ แสดงการจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณขยะที่ตกค้างสะสม (ตัน)
๑	สมุทรปราการ	๒,๐๐๑,๙๖๐.๐๐
๒	นครศรีธรรมราช	๑,๐๔๗,๓๕๗.๖๐
๓	กาญจนบุรี	๙๓๔,๕๙๘.๐๐
๔	พระนครศรีอยุธยา	๗๘๐,๐๓๑.๒๐
๕	ขอนแก่น	๗๖๗,๙๖๗.๒๔
๖	นครราชสีมา	๗๖๐,๘๒๕.๐๐
๗	เพชรบุรี	๖๘๒,๙๗๓.๕๐
๘	ฉะเชิงเทรา	๖๕๕,๐๓๓.๐๐
๙	ชลบุรี(รวมเมืองพัทยา)	๕๙๑,๓๘๖.๐๐
๑๐	ปราจีนบุรี	๕๕๒,๖๘๗.๕๒
๑๑	ราชบุรี	๔๖๔,๐๖๔.๐๐
๑๒	ประจวบคีรีขันธ์	๔๔๐,๗๙๒.๐๐
๑๓	ลพบุรี	๓๕๖,๖๐๘.๐๐
๑๔	นครปฐม	๓๕๓,๑๐๕.๐๐
๑๕	สุราษฎร์ธานี	๓๑๙,๔๙๓.๕๕
๑๖	กระบี่	๒๔๕,๘๑๙.๕๔
๑๗	ชัยนาท	๒๒๖,๗๖๔.๖๙
๑๘	ร้อยเอ็ด	๒๑๗,๖๕๖.๐๐
๑๙	ตรัง	๒๑๒,๗๑๙.๒๐
๒๐	เพชรบูรณ์	๒๐๖,๘๖๓.๐๐
๒๑	สระบุรี	๑๙๑,๑๕๖.๑๘
๒๒	พังงา	๑๗๙,๓๖๒.๘๘
๒๓	ปทุมธานี	๑๖๗,๐๐๘.๕๐
๒๔	สุพรรณบุรี	๑๔๔,๙๒๒.๕๐

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณขยะที่ตกค้างสะสม (ตัน)
๒๕	นครนายก	๑๓๔,๘๓๓.๖๒
๒๖	ตาก	๑๒๖,๑๙๕.๗๕
๒๗	ศรีสะเกษ	๑๑๗,๗๘๔.๒๐
๒๘	ชุมพร	๑๑๖,๔๙๑.๐๕
๒๙	อุบลราชธานี	๑๐๖,๐๖๕.๖๐
๓๐	สงขลา	๑๐๐,๙๔๕.๒๐
๓๑	อ่างทอง	๙๘,๕๕๐.๙๐
๓๒	สุโขทัย	๙๓,๖๐๖.๐๐
๓๓	มหาสารคาม	๙๒,๘๔๓.๐๐
๓๔	สระแก้ว	๙๓,๓๒๐.๐๐
๓๕	จันทบุรี	๘๐,๔๗๕.๐๐
๓๖	ลำปาง	๗๐,๒๐๖.๐๐
๓๗	ยโสธร	๖๕,๓๘๕.๖๕
๓๘	ชัยภูมิ	๖๔,๙๖๖.๑๕
๓๙	บุรีรัมย์	๕๘,๓๒๓.๕๓
๔๐	กาฬสินธุ์	๕๖,๖๐๐.๐๐
๔๑	สมุทรสาคร	๕๒,๙๕๐.๐๐
๔๒	นครพนม	๕๑,๕๘๘.๙๓
๔๓	สุรินทร์	๕๐,๒๑๙.๔๖
๔๔	ยะลา	๔๖,๖๔๕.๔๓
๔๕	อำนาจเจริญ	๔๔,๘๒๗.๕๐
๔๖	ระยอง	๔๓,๐๒๐.๐๐
๔๗	มุกดาหาร	๓๘,๓๐๑.๐๐
๔๘	พะเยา	๓๗,๖๐๕.๙๐
๔๙	พิจิตร	๓๖,๙๕๗.๐๐
๕๐	หนองบัวลำภู	๓๖,๐๒๕.๒๐
๕๑	พัทลุง	๓๕,๓๗๗.๒๖
๕๒	นราธิวาส	๓๑,๘๐๙.๑๕
๕๓	นครสวรรค์	๒๗,๕๘๙.๕๐
๕๔	ระนอง	๒๖,๐๐๓.๔๐
๕๕	สตูล	๒๔,๘๙๔.๐๐
๕๖	สกลนคร	๒๔,๗๗๓.๕๕
๕๗	สิงห์บุรี	๒๔,๐๙๓.๐๐
๕๘	อุตรดิตถ์	๒๓,๒๑๘.๐๐
๕๙	เชียงใหม่	๒๒,๒๕๘.๕๓
๖๐	ตราด	๑๙,๔๕๕.๐๐
๖๑	หนองคาย	๑๗,๒๓๗.๑๐

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณขยะที่ตกค้างสะสม (ตัน)
ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณขยะที่ตกค้างสะสม (ตัน)
๖๒	เชียงราย	๑๓,๙๙๔.๗๐
๖๓	อุดรธานี	๑๒,๘๒๙.๒๕
๖๔	บึงกาฬ	๑๒,๔๔๖.๒๒
๖๕	ปัตตานี	๑๑,๙๖๔.๐๐
๖๖	เลย	๑๑,๙๐๙.๗๕
๖๗	กำแพงเพชร	๑๐,๙๔๐.๒๕
๖๘	พิษณุโลก	๑๐,๖๓๖.๐๐
๖๙	น่าน	๙,๔๗๗.๖๓
๗๐	แพร่	๕,๗๒๗.๐๐
๗๑	อุทัยธานี	๔,๒๙๓.๐๐
๗๒	สมุทรสงคราม	๑,๘๐๐.๐๐
๗๓	แม่ฮ่องสอน	๑,๓๕๑.๕๖
๗๔	ลำพูน	๙๐๒.๒๕
๗๕	นนทบุรี	-
๗๖	ภูเก็ต	-
๗๗	กทม.	-

ตารางที่ ๘ แสดงการเปรียบเทียบจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้องปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗

ปี ๒๕๕๖		ปี ๒๕๕๗	
จังหวัด	ปริมาณ (ตัน)	จังหวัด	ปริมาณ (ตัน)
๑. สงขลา	๒,๔๗๑,๘๔๐	๑. สมุทรปราการ	๒,๐๐๑,๙๖๐
๒. สมุทรปราการ	๒,๐๖๓,๔๔๘	๒. นครศรีธรรมราช	๑,๐๔๗,๓๕๗
๓. กาญจนบุรี	๑,๖๕๘,๓๘๗	๓. กาญจนบุรี	๙๓๔,๕๙๘
๔. นครศรีธรรมราช	๑,๒๖๕,๓๕๘	๔. พระนครศรีอยุธยา	๗๘๐,๐๓๑
๕. เพชรบุรี	๑,๑๗๓,๔๑๖	๕. ขอนแก่น	๗๖๗,๙๖๗
๖. สุราษฎร์ธานี	๑,๐๐๓,๓๓๓	๖. นครราชสีมา	๗๖๐,๘๒๕
๗. ราชบุรี	๑,๐๐๐,๑๒๓	๗. เพชรบุรี	๖๘๒,๙๓๗
๘. ขอนแก่น	๗๒๓,๖๙๒	๘. ฉะเชิงเทรา	๖๕๕,๐๓๓
๙. พระนครศรีอยุธยา	๕๘๕,๗๑๘	๙. ชลบุรี	๕๙๑,๓๘๖
๑๐. ปราจีนบุรี	๕๕๖,๖๘๐	๑๐. ปราจีนบุรี	๕๕๒,๖๗๘

บทที่ ๓
ผลการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน

ตามที่ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ วันอังคารที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ได้พิจารณาญัตติ เรื่อง ขอเสนอญัตติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ซึ่งนายชาญวิทย์ วสยางกูร เป็นผู้เสนอ และมีมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๓๘ โดยมีกำหนดระยะเวลาในการศึกษาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ นั้น

จากการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๕๘ วันอังคารที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนของคณะกรรมาธิการวิสามัญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย และครอบคลุมในทุกประเด็นจึงเห็นควรให้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญขึ้น ๓ คณะ โดยแยกพิจารณาศึกษาในประเด็นต่าง ๆ คือ ประเด็นด้านการบริหารจัดการ ประเด็นมาตรการการลดขยะ และประเด็นด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

๑. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

๒. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

๓. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

โดยให้แต่ละคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน และได้มีการขยายระยะเวลาการดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ออกไปอีก ๑๘๐ วัน

ทั้งนี้ จากการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญแต่ละคณะสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ด้านมาตรการการลดขยะชุมชน

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้ศึกษาแนวทางในการลดขยะชุมชนโดยดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเชิญหน่วยงานและนักวิชาการมาชี้แจง ให้ข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุ ปัญหาและอุปสรรคของการลดและแยกขยะ การศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ต่างๆ ร่วมกับคณะกรรมาธิการวิสามัญ ตลอดจนการศึกษาจากข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยได้ศึกษาโครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะ โดยเฉพาะการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนจากการจัดสัมมนาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางในการลดและแยกขยะชุมชน ดังตารางมาตรการและแนวทางในการจัดการลดและแยกขยะชุมชน ประกอบด้วยกลุ่มประเด็นตามวัฏจักรชีวิตของขยะ ปัญหา อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ คำอธิบายสาเหตุ พร้อมทั้งเสนอแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งได้ระบุระยะที่ควรดำเนินการและหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักไว้ด้วย

ในการจัดทำข้อเสนอมาตรการลดและแยกขยะชุมชนนั้น คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้กำหนดแนวคิดในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

๒. แนวคิดวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน

๓. แนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายและแนวคิดผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย

๔. แนวคิด 3Rs (Reduce Reuse Recycle) และแนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero waste management)

๕. แนวคิดความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR)

๖. แนวคิดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation : PP)

๗. แนวคิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Effective Utilization Resources)

๘. แนวคิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption Production : SCP)

โดยมีแนวทางในการพิจารณามาตรการที่จะผสมผสานเครื่องมือในการจัดการ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมาย (กำกับและควบคุม) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (ส่วนใหญ่ต้องอาศัยการบัญญัติกฎหมายและการปรับปรุงกฎหมาย) มาตรการทางสังคม (เช่น ประชาชน ผู้บริโภค ภาครัฐ-การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว)

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้มีเป้าหมายหรือการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

๑) ผู้ผลิตและผู้นำเข้าสินค้า: กำหนดบทบาทความรับผิดชอบในการจัดการตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางของผลิตภัณฑ์ ตามหลักการ EPR)

๒) ขยะอินทรีย์: เน้นการสร้างระบบการจัดการขยะอินทรีย์ เนื่องจากเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดของขยะมูลฝอย (มากกว่าร้อยละ ๕๐) ถ้าทำให้เกิดระบบแยกขยะ ไม่ทำให้ขยะอินทรีย์ปนเปื้อนกับขยะประเภทอื่น จะทำให้เกิดการจัดการขยะประเภทอื่นได้ง่ายขึ้น

๓) ขยะบรรจุภัณฑ์: เนื่องจากมีปริมาณการใช้มากและเป็นขยะที่ไม่ย่อยสลายตามธรรมชาติ หรือใช้เวลานานมากในการย่อยสลายตามธรรมชาติ

๔) แหล่งกำเนิด: ครัวเรือนและสถานประกอบการโดยเฉพาะร้านอาหาร ซุปเปอร์มาร์เก็ต ตลาดที่เป็นแหล่งกำเนิดของขยะอินทรีย์และขยะบรรจุภัณฑ์

ทั้งนี้ ในการพิจารณามาตรการจัดการขยะชุมชน จำเป็นต้องคำนึงถึงจำนวนปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นและมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับประเด็นท้าทายในปัจจุบันและอนาคตด้วย อาทิ

๑) การจัดการขยะภายใต้บริบทเศรษฐกิจสังคมที่เปิดเสรีการค้าการลงทุนมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งการขยายตัวของภาคบริการและท่องเที่ยว

๒) การเป็นสังคมเมือง กระแสวัตถุนิยมและสังคมออนไลน์

๓) การเตรียมความเพื่อรับมือกับขยะที่เพิ่มขึ้นอันเกิดจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (เช่น ช่วงที่เกิดน้ำท่วม แผ่นดินไหว) และการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย (ageing society)

ตารางที่ ๙ มาตรการและแนวทางในการจัดการลดและแยกขยะชุมชน

*ลำดับกลุ่มประเด็นตามวัฏจักรชีวิตของขยะ

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
ผู้ผลิตสินค้า ห้าง ร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า-ผลิตภัณฑ์	-ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ต่างๆ (container and packaging) ถูกกำจัดหรือรีไซเคิลได้ยาก (เช่น ขวดเครื่องดื่มที่เป็นสีต่างๆ, ฉลากขวด, ฝาขวด, laminated filmsบรรจุอาหาร ขนม ฯลฯ) -ในปัจจุบัน การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังมีน้อย โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ (container and packaging) เช่น มีการใช้วัตถุดิบจากการรีไซเคิลในการผลิตสินค้า, การออกแบบให้ใช้ซ้ำ (reuse), ไม่ใช้สิ้นเปลือง (single use), เก็บขนง่าย, กำจัดหรือรีไซเคิลได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่กว่าปริมาณของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอย่างมาก (oversized packaging)	-ยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตใช้บรรจุภัณฑ์ที่กำจัดหรือรีไซเคิลยากให้น้อยลง (เช่น ขวดเครื่องดื่มที่เป็นสีต่างๆ laminated films)หรือกำหนดเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์ -ผู้ผลิตส่วนใหญ่ยังมิได้ปรับกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-design, Green products) -ยังไม่มีกฎหมาย ข้อกำหนด หรือมาตรฐานให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กำหนดสัดส่วนวัตถุดิบจากการรีไซเคิลมาใช้ในการผลิตสินค้า, การเก็บขน กำจัด รีไซเคิล -ยังไม่มีกฎหมายหรือมาตรการทางการเงินการคลังให้ผู้ผลิตสินค้า ผู้ก่อมลพิษ ห้างร้านค้าที่จำหน่ายสินค้า รวมถึงผู้บริโภค ต้องช่วยกันรับผิดชอบต่อขยะที่เกิดขึ้นจากสินค้าหรือซากผลิตภัณฑ์ฯ หลังการบริโภค	<u>ออก พ.ร.บ. / กฎหมายใหม่</u> • ออกกฎหมายเฉพาะ (หรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่) เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ด้วยหลักการ EPR อาทิ Containers and Packaging Law, WEEE Law, ELV Law ฯลฯ โดยเน้นการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีกระบวนการที่ปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Clean safe and environmental friendly) (ระยะยาว) <u>ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่</u> • เพิ่มกฎระเบียบ ข้อบังคับในกฎหมายที่มีอยู่หรือเพิ่มเงื่อนไขในการส่งเสริมการลงทุน หรือใช้มาตรการทางการเงิน-การคลังเพื่อจำกัดและควบคุมการผลิตสินค้าประเภทที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง (single use) และสนับสนุนผู้ที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม[๑] (ระยะกลาง) • ออกระเบียบให้ภาคเอกชนหรือห้าง-ร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าไม่ให้แจกถุงฟรีหรือใช้ฟุ่มเฟือย และกระตุ้นให้เกิดการใช้ซ้ำ[๒] (ระยะสั้น)	คพ. กรอ. สกท., กค, พณ, สคบ.

[๑] เช่น การลดภาษีที่เก็บจากวัตถุดิบที่นำมาผลิตผลิตภัณฑ์ทดแทน และเก็บภาษีผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากผู้ผลิตและผู้นำเข้า เช่น ถุงพลาสติกแบบบาง โฟม (กรณีได้หวัน ออกกฎห้ามใช้ถุงพลาสติกที่มีความหนาน้อยกว่า ๐.๐๖ มิลลิเมตร)

[๒] เช่น ออกมาตรการ<u>ห้าม</u>ผู้ค้าปลีกให้ถุงพลาสติกโดยไม่คิดราคา โดยให้คิดค่าถุงพลาสติก (อย่างน้อย ๒ บาทต่อถุง) (อาจสร้างแรงจูงใจเพิ่มเติมดังเช่นกรณีแคนาดาที่ให้เงินคืนแก่ลูกค้าที่นำถุงพลาสติกมาคืน) ส่วนเงินที่ได้จากการขายถุงพลาสติก ผู้ขายสามารถนำเงินไปใช้ประโยชน์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (เช่น บริจาคให้องค์การกุศลหรือปลูกป่า)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
	-ยังไม่มีผู้รับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ฯ หลังการบริโภค โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ electronics เป็นต้น		• กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์-สินค้าให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศและสินค้านำเข้า ควบคู่ไปกับการกำหนดมาตรการด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ทดแทนเพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทดแทน[๓] (ระยะกลาง) • ออกมาตรการควบคุมพื้นที่ว่างบรรจุภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักให้กับผู้บริโภค (ระยะสั้น) <u>มาตรการอื่นๆ</u> • ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการนำขยะที่จัดการได้ยากกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่[๔] และผลักดันไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างกลไกตลาด (หากมีโรงงานและพ่อค้ารับซื้อก็จะเกิดแรงจูงใจให้ประชาชนคัดแยกขยะ) (ระยะกลาง) • ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการจัดการโซ่อุปทานสีเขียว (Greening supply chain) เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการที่เป็น suppliers มีการปรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น (ซึ่งรวมถึงเรื่องการจัดการขยะ) (ระยะยาว)	สมอ. สคบ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย, สวทช., ศธ อก
	การแข่งขันทางการตลาดและการมุ่งหวังแต่กำไร ทำให้ภาคเอกชน ผู้ผลิตสินค้าไม่คำนึงถึงการผลิตสินค้าที่จะไม่ส่งผลกระทบ และไม่รับผิดชอบสินค้าของตนเอง		• ส่งเสริมการตลาดเพื่อสังคม (ให้มีนักการตลาดที่ไม่ผลิตโฆษณาที่เน้นแต่ขายสินค้า แต่เน้นเรื่องคุณภาพสินค้า การบริการหลังการขาย) และส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อสังคมที่สร้างจิตสำนึกในเรื่องการลดและคัดแยกขยะ (ระยะสั้น)	สส. สสส.

[๓] กรณีผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เสนอปรับมาตรฐานสมอ. เรื่องจำกัดการใช้สารอันตรายในบริภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าฯ (ROSHs) จากมาตรฐานทั่วไปเป็น<u>มาตรฐานบังคับ</u> (ช่วยลดความเป็นอันตรายของผลิตภัณฑ์ฯ นำไปสู่การลดการเกิดของเสียอันตรายจากชุมชน)

[๔] เช่น ยกตัวอย่างกล่อง UHT ซึ่งปัจจุบัน อาจารย์ที่มจธ. สามารถแยกสกัดอลูมิเนียมจากกล่อง UHT ด้วยตัวทำละลายโทลูอีน

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			• ผลักดันให้บริษัทสื่อโฆษณาเพิ่มพื้นที่สำหรับการผลิตสื่อรณรงค์การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนโดยคิดในราคาต่ำ, ไม่เสียค่าใช้จ่าย (ระยะสั้น)	สส. สสส.
สังคมโดยรวม ชุมชน ประชาชน ผู้บริโภค	-ประชาชนและทุกภาคส่วนยังมิได้ตระหนักถึงปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยอันสืบเนื่องมาจากการบริโภคที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ยังไม่ช่วยลดและไม่ช่วยคัดแยกขยะก่อนทิ้ง -การดำเนินแผนงานและโครงการด้านการลดและคัดแยกขยะที่ผ่านมามักจะเน้นมาตรการทางสังคมซึ่งเป็นมาตรการเชิงสมัครใจซึ่งเป็นมาตรการที่เห็นผลได้ช้าหรือไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหากมิได้ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง -ยังไม่สามารถขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติให้มีการลดและแยกขยะได้อย่างมีประสิทธิผล	-การจัดการขยะของ อปท. ส่วนใหญ่ยังเป็นการจัดการแบบบริการนิยม ส่งผลให้ประชาชนคิดว่า ขยะเป็นหน้าที่ของ อปท.ที่จะต้องจัดเก็บไปกำจัด แต่มิได้ตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนในการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง -อัตราค่าธรรมเนียมจัดการขยะต่ำเกินไปและเป็นอัตราเดียว ไม่สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนแยกขยะก่อนทิ้ง -ขาดหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานสนับสนุนที่ชัดเจนในการส่งเสริมการลดขยะชุมชน รวมถึงการทำงานแบบแยกส่วนของหน่วยงาน การขาดการประสานระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น -แม้ว่าจะมีแผนแม่บทฯ แต่มิได้เป็นหลักประกันการได้รับงบประมาณตามที่เสนอขอ ทำให้การขับเคลื่อนแผนไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (คพ. สส. มีงบประมาณจำกัด)	• ผลักดันให้กฎหมายที่มีอยู่และร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม/ขยะ บรรจุหลักการและบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของประชาชนในการลดและคัดแยกขยะ (เพื่อให้ประชาชนตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ)[๕] (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำกฎหมายเพื่อสร้างสังคมรีไซเคิลหรือสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร (Recycling society law) และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Efficient utilization of resources) โดยพิจารณาทางเลือกระหว่าง ๑) ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ ๒) ปรับปรุงร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณา เช่น ร่าง พ.ร.บ.รักษาความสะอาดฯ ร่างพ.ร.บ.จัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ๓) ออกกฎหมายใหม่ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องบรรจุหลักการ EPR, ๓Rs, LCA, เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (เช่น ระบบมัดจำ-คืนเงิน, การคิดค่าธรรมเนียมขยะต่อหน่วย) และผลักดันหรือส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (ระยะยาว) • กำหนดมาตรการลดขยะชุมชนที่ชัดเจนในแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผน (ระยะสั้น)	คพ. อน. สถ. คพ. อน. สถ. สส. คพ.

[๕] ยกตัวอย่าง กฎหมายสิ่งแวดล้อมของเวียดนาม (Law on Environmental Protection, ๒๐๑๔) มาตรา ๘๒ ข้อกำหนดการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสำหรับครัวเรือน ข้อ ๑. ให้ครัวเรือนลด, แยกขยะที่ต้นทาง; เก็บรวบรวมและนำขยะไปยังสถานที่ที่เหมาะสม ข้อ ๔. ให้จ่ายค่าธรรมเนียมคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและตามกำหนดเวลา; จ่ายค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บรวบรวมและบำบัดขยะตามที่กฎหมายกำหนด

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
		-แม้อปท. ส่วนใหญ่ได้มีตั้งงบประมาณในการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะต้นทาง แต่ยังคิดเป็นสัดส่วนที่ต่ำมากและมิได้กำหนดเป้าหมายและการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน -ท้องถิ่นถูกตรวจสอบโดย สตง. ในการรณรงค์ ส่งเสริมการลดขยะ คัดแยกขยะ	• ควรมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อมระหว่างการทำโครงการลดและคัดแยกที่ต้นทางกับโครงการกำจัดขยะที่ปลายทาง เพื่อให้ผู้บริหารเห็นว่า หากลงทุนเรื่องการรณรงค์ สร้างระบบให้ประชาชนและสถานประกอบการลดและคัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ต้นทางก็จะลดภาระทางการเงินการคลังของ อปท. ในการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะที่ปลายทาง รวมทั้งลดความจำเป็นในการสร้างระบบกำจัดขยะขนาดใหญ่[๖] (ระยะสั้น, เร่งด่วน)	คพ. สผ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย, สวทช. มหาวิทยาลัย
			• มาตรการส่งเสริมด้านการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ทดแทนที่ทำจากวัสดุธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับห้างค้าปลีกในการจัดพื้นที่เฉพาะหรือลดค่าธรรมเนียมแรกเข้าสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมโครงการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (green procurement)โดยขยายขอบเขตผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้นโดยเพิ่มรายการสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายง่าย-เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ระยะกลาง)	สส. คพ.
			• ผลักดันการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. .... ซึ่งจะปรับเพิ่มเพดานค่าเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป จาก ๔๐ เป็น ๖๕ บาทต่อเดือน (กรณีที่มีปริมาณไม่เกิน ๒๐ ลิตรหรือ ๔ กก.ต่อวัน) และกำหนดเพดานค่ากำจัดหรือบำบัดมูลฝอยทั่วไป ๑๖๕ บาทต่อเดือน (กรณีที่มีปริมาณไม่เกิน ๒๐ ลิตรหรือ ๔ กก.ต่อวัน) (ระยะสั้น) →หลังกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ผลักดันให้ อปท. ออก	อน. สถ. อปท.

[๖] ดังเช่น กรณีอบต. เมืองพาน จ.เชียงรายที่เน้นการลงทุนในโครงการรณรงค์ให้ครัวเรือนและสถานประกอบการลดและคัดแยกขยะ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการส่งขยะไปกำจัด จากเดิม ๒๕๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน เหลือเพียง ๗๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน (มงคลกร ศรีวิชัย, ๒๕๕๘)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการจัดเก็บค่าเก็บ ขนและกำจัดในพื้นที่ในอัตราที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่และสภาพทางการเงินการคลังของท้องถิ่น (ไม่ควรต่ำกว่า ๑๐๐ บาทต่อเดือน) (ระยะกลาง) → หลังจากเพิ่มอัตราจัดเก็บค่าขยะ ให้มีพื้นที่นำร่องในการปรับวิธีการกำหนดค่าธรรมเนียมเป็นต่อหน่วยตามปริมาณที่ทิ้ง (เช่น xx บาทต่อกิโลกรัมหรือต่อถุงที่ อปท.กำหนด) (ตามหลักการ Pay-as-you-throw: PAYT) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนแยกขยะก่อนทิ้ง[๗] (ระยะยาว)	
	ปัญหาเรื่องจิตสำนึก/ความรู้/ทัศนคติ/ค่านิยม ผู้บริโภคไม่เห็นผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย, กินทิ้งกินขว้าง เช่น การซื้อสินค้าตามกระแสนิยม, การกินอาหารไม่หมดจาน (กลายเป็นขยะจากเศษอาหาร)	การปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่วัยเยาว์ในเรื่องการลดและคัดแยกขยะยังไม่เพียงพอ ขาดความต่อเนื่องในการสร้างจิตสำนึกเรื่องลดและคัดแยกขยะตั้งแต่วัยเรียนถึงวัยผู้ใหญ่	• สร้างค่านิยมคนไทยให้ช่วยกันลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด รวมทั้งส่งเสริมค่านิยมที่สอดคล้องกับการลดการเกิดขยะ เช่น การใช้ปิ่นโต, การใช้วัสดุธรรมชาติแทนบรรจุภัณฑ์พลาสติก และผนวกเรื่องลดและคัดแยกขยะในแผนงานและโครงการที่ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาวิถีไทย (เช่น โฆษณา “ให้เหล้าเท่ากับแช่ง” ของ สสส. ในทีวี ในกรณีของขยะอาจเป็น “ทิ้งขยะเท่ากับเผาเมือง”) (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะให้นักเรียนและเยาวชน โดยให้มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง และให้มีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการลดขยะ การแยกขยะ การรีไซเคิลขยะ การหมุนเวียนทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สูงสุด ฯลฯ เข้าไปในเนื้อหาการเรียนและหลักสูตรที	สส. สสส. ศธ สส. คพ.

[๗] การเก็บค่าธรรมเนียมต่อหน่วย มีตัวอย่างในประเทศไทยเช่นกัน คือ เทศบาลตำบลนางแล หมู่ ๒ จ.เชียงราย ส่งผลให้ปริมาณขยะที่ส่งไปกำจัดลดลงอย่างมาก รายละเอียดดูใน ปเนต มโนมัยวิบูลย์ (๒๕๕๗) *การทบทวนแนวคิดและประสบการณ์เพื่อพัฒนาคู่มือการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะต่อหน่วยสำหรับท้องถิ่น*.ชุดโครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพ อปท.สุขภาวะ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			นักเรียนทุกคนต้องเรียน และต้องมีภาคปฏิบัติ (บังคับเป็นกิจกรรมในหลักสูตร)[๔] (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการลดและคัดแยกขยะของประชาชนและคนในองค์กรในพื้นที่เมือง พื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทและพื้นที่ชนบทเพื่อนำมาประกอบการการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสารและการรณรงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (ระยะสั้น) • เพิ่มการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกอย่างฟุ่มเฟือยและรณรงค์การลดและคัดแยกขยะโดยเริ่มจากสถานประกอบการ ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษา (โรงเรียนและมหาวิทยาลัย) (ระยะสั้น)	หน่วยงานให้ทุนวิจัย, สวทช., ศธ สส. คพ.
	การลดขยะ แยกขยะที่ครัวเรือนมีหลายแห่งที่ทำได้ดีและประสบความสำเร็จ แต่ยังไม่แพร่หลายทั่วประเทศ	-แนวทางการดำเนินงานอาจจะยังไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างของชุมชน ท้องถิ่น -ชุมชนชนบท -ชุมชนเมือง -ชุมชนที่มีประชากรแฝงจำนวนมาก -เมืองท่องเที่ยว -การขาดผู้นำ (อปท., ชุมชน, องค์กร) ที่สนใจและมุ่งมั่น -การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการรณรงค์	• หน่วยงานส่วนกลางร่วมกับ อปท. ในระดับต่างๆ ในการถอดบทเรียน ปัจจัยความสำเร็จของชุมชนหรือพื้นที่นำร่องเรื่องการลดและคัดแยกขยะ เพื่อนำไปสู่การขยายผลไปยังชุมชนและพื้นที่อื่นที่มีลักษณะ/บริบทใกล้เคียงกัน (ระยะสั้น) • กรณีชุมชนที่มีโรงงานและประชากรแฝงที่เป็นคนงานในโรงงาน ให้ อปท. สร้างความร่วมมือกับเจ้าของโรงงานในการรณรงค์ให้พนักงานลดและคัดแยกขยะทั้งในโรงงานและที่พัก หรือจัด Zoning พื้นที่ที่มีโรงงานและดำเนินการจัดการขยะแตกต่างจากพื้นที่ชุมชนทั่วไป (ระยะสั้น) • สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะผ่านโครงการประกวด/แข่งขัน (ดังเช่น โครงการชุมชนปลอดขยะของ	สส. อน. สถ. อปท. อปท. สส.

[๔] ในระดับอุดมศึกษา ต้องมีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สูงสุด (อาจผนวกไปกับเรื่องความยั่งยืน (Sustainability)) สำหรับนิสิต-นักศึกษา พร้อมทั้งมีกิจกรรมนอกหลักสูตรควบคู่ไปด้วย

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
		-ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการ -ขาดระบบรองรับขยะที่แยกประเภท	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) และกิจกรรมเทิดพระเกียรติ (ระยะสั้น) ● พัฒนาศักยภาพและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้นำในทุกระดับและเยาวชนให้มีความรู้และทักษะผ่านการศึกษาดูงานในและนอกพื้นที่และนำมาขยายผลให้กับประชาชนในพื้นที่ (ระยะสั้น) ● จัดระเบียบและยกระดับการดำเนินงานของซาเล้ง ร้านค้าของเก่าและเครือข่ายรีไซเคิลให้มีการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการแยกขยะเพื่อรีไซเคิลในพื้นที่ (ระยะกลาง) <u>เมืองท่องเที่ยว ช่วงเทศกาล ตลาดนัด</u> - เร่งผลักดันให้ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย (ตามพ.ร.บ. สาธารณสุข) ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้ อปท. สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมกำจัดขยะจากนักท่องเที่ยวได้ โดยจัดเก็บได้ไม่เกินเพดานที่กำหนดในกฎกระทรวง (๒ บาทต่อคนต่อวัน) (เพื่อให้มีแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการส่งเสริมการลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด) (ระยะสั้น, เร่งด่วน) - กำหนดมาตรการจำกัดจำนวนที่พักตากอากาศในบางพื้นที่และต้องมีการคำนวณศักยภาพในการรองรับ (carrying capacity) และความสามารถของระบบจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา เช่น ที่ภูทับเบิก (ระยะกลาง) - กำหนดระเบียบเฉพาะว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอยโดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะ และออกข้อบัญญัติ	สส. สถ. อปท. อปท. สส. อน. สถ. อปท. หน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ อปท. สถ. อปท.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ท้องถิ่นในจัดเก็บค่าจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว (ระยะกลาง) - ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะอย่างถูกต้อง เรียบร้อย ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/แบบยั่งยืน (ทั้งการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่และการประชาสัมพันธ์ของ ททท.) (ระยะสั้น) - ออกกฎระเบียบห้ามนำบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ยากเข้าพื้นที่ (เช่น โฟม) ควบคู่กับมาตรการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ง่ายแทน (ระยะสั้น) - จัดถังขยะแยกประเภทรองรับขยะอินทรีย์และขยะรีไซเคิลตามจุดต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว (ระยะสั้น) - บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ทิ้งขยะนอกถังและการลักลอบทิ้งขยะตามที่สาธารณะ (ระยะสั้น) - ส่งเสริมโครงการ Green Hotel, ใบไม้เขียว ในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากและพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะ รวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภครับทราบข้อมูลโรงแรมที่ได้รับรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น (ระยะสั้น)	อปท. ททท. อปท. อปท. อปท. สส.
ขยะอินทรีย์	ปัจจุบันยังมีขยะอินทรีย์ในปริมาณที่มาก คือมากกว่าร้อยละ ๕๐ของขยะมูลฝอยทั้งหมด ทำให้การลดปริมาณขยะทำได้ยาก และการกำจัดทำได้ไม่มีประสิทธิภาพนอกจากนี้ การไม่แยกขยะอินทรีย์ออกจากขยะประเภทอื่นทำให้	-ขาดระบบรองรับการแยกขยะอินทรีย์ที่ต้นทาง -ขยะอินทรีย์ถูกบรรจุอยู่ในถุงพลาสติก ทำให้แยกออกมาได้ยาก -ขาดจิตสำนึกของประชาชนและผู้ประกอบการ	<u>พื้นที่ชนบท</u> ● ให้ อปท. ส่งเสริมการทำอุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อรองรับการแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย เช่น เสวียน กรีนโคน (พื้นที่กึ่งเมือง) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเพื่อนำปุ๋ยหมักจากขยะไปใช้ประโยชน์ ส่งเสริมธนาคารไส้เดือนกินขยะอินทรีย์ (ระยะสั้น, เร่งด่วน)	อปท. และหน่วยงานในจังหวัด

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
	ต้องทิ้งขยะรีไซเคิลที่ปนเปื้อนแทนที่จะนำมาแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ท้องถิ่นยังมีปัญหาการจัดเก็บ/ขนส่งขยะอินทรีย์โดยเฉพาะเศษอาหาร	-ข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการแยกขยะอินทรีย์ รถเก็บขนในปัจจุบันไม่เหมาะกับการเก็บขยะอินทรีย์แยกประเภท โดยเฉพาะเศษอาหาร การคัดแยกขยะอินทรีย์ยังคงมีปัญหาในการปฏิบัติ เช่น เศษอาหารจากครัวเรือนควรแยกทิ้งของเหลวหรือไม่ อย่างไร	• ส่งเสริมโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากขยะอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับ อปท. สถานประกอบการในพื้นที่ชนบท (ระยะกลาง) <u>พื้นที่เมือง</u> • ศึกษาความเป็นไปได้ของมาตรการให้บ้านเรือนและอาคารที่พักอาศัยที่สร้างใหม่ต้องติดตั้งระบบย่อยเศษอาหารหรือระบบทำปุ๋ยหมัก (ระยะแรก อาจใช้มาตรการภาคสมัครใจ หากไม่ได้ผล อาจปรับเป็นมาตรการภาคบังคับ) (ระยะยาว) • ให้มีงานวิจัย ออกแบบระบบเก็บขนขยะอินทรีย์แยกประเภทเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (ระยะสั้น) • ส่งเสริมให้ครัวเรือนและสถานประกอบการที่มีพื้นที่สวนให้ติดตั้งอุปกรณ์แยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักเป็นปุ๋ยที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือ อปท. อาจจัดถุงเฉพาะสำหรับใส่เศษอาหารให้ เพื่อให้ลดการทิ้งขยะอินทรีย์ และทำให้ขยะอินทรีย์ถูกแยกออกมาจัดการได้ง่ายขึ้น โดยอปท.นำไปหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีการรวบรวมและนำขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหารไปเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ (ระยะสั้น) • ส่งเสริมโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากขยะอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับ อปท. สถานประกอบการในพื้นที่เมือง (ระยะกลาง) • ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ย่อยสลายขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ยในพื้นที่จำกัดที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย รวมทั้งหาปลายทางที่จะรองรับปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ (ระยะกลาง)	อน. คพ. อปท. อปท., ศธ อปท. อปท. อปท. อน. คพ. อปท. พพ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย
การดำเนินงานของอปท. และจังหวัด	อปท.ส่วนใหญ่ยังมิได้รณรงค์ให้ประชาชนลดและคัดแยกขยะต้นทางอย่างเพียงพอและยังมิได้จัดทำระบบรองรับขยะที่แยกประเภท	-เจตจำนงทางการเมือง, วิสัยทัศน์และความตั้งใจของผู้บริหาร, การขาดการจัดทำแผนงาน/โครงการ ข้อจำกัดด้าน	• กำหนดให้มีการทำงานแบบบูรณาการกันระหว่าง ๓ กระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ (มท. ทส. สธ.) โดยกำหนดกลไกให้มีคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดแบบครบวงจร (โดยอาจใช้ช่องทาง	สถ. หน่วยงานในจังหวัด, อปท.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
		งบประมาณ, บุคลากร, ความรู้ทางวิชาการ, ผลประโยชน์แอบแฝง	ตามกฎหมายที่มีอยู่ อาทิ อนุกรรมการการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.) ดังเช่นที่สกลนคร หรือ คณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ดังเช่นที่ภูเก็ต) เพื่อวางแผนการจัดการขยะของจังหวัด-เทศบาล-ชุมชนร่วมกันและเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เสริมกัน มีการบูรณาการงาน, คน, งบระหว่างหน่วยงาน มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนและให้มีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรดำเนินการให้สอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด (ระยะสั้น)	
			• กำหนดให้ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้ว่าฯ จะต้องแสดงวิสัยทัศน์เรื่องการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของจังหวัด (ระยะสั้น)	สถ.
			• กระทรวงมหาดไทยกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดเรื่องการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ๑.การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของขยะ (เช่น ปริมาณ, องค์ประกอบของขยะ, สัดส่วนการรีไซเคิล) ๒.การรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนการลดขยะและคัดแยกขยะของประชาชน เช่น จัดตั้งธนาคารขยะ ตลาดนัดขยะหรือรูปแบบอื่นๆ ๓.การสร้างระบบรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ ณ แหล่งกำเนิดและในชุมชน และ ๔.จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการลดและคัดแยกขยะ (เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินการ ควรมีครัวเรือนเข้าร่วมไม่น้อยกว่า ๗๐%) หรือเป้าหมายการลดขยะเชิงปริมาณ โดยจะต้องมีการรายงานผล การติดตามประเมินผลการทำงานเป็นระยะ (ระยะกลาง)	สถ.
			• มีมาตรการที่เป็นแรงจูงใจ เช่น การยกย่อง ชมเชย รางวัล หรืองบพิเศษ (โบนัส) ให้กับ อปท.ที่ประสบความสำเร็จ (ตามตัวชี้วัด) ในการลดและคัดแยกขยะ (ระยะสั้น)	สถ.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			• การตั้งงบประมาณเรื่องการจัดการขยะที่เสนอขอจากส่วนกลางควรมีเงื่อนไขเรื่องการกำหนดสัดส่วนงบประมาณในการพัฒนาระบบแยกขยะและการรณรงค์การลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด (เช่น ไม่น้อยกว่า ๒๐% ของงบการบริหารจัดการขยะ) (ระยะสั้น) • เพิ่มสัดส่วนและช่องทางของงบประมาณในการสนับสนุนแผนงานและโครงการในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดและคัดแยกขยะ (เช่น จากกองทุนสิ่งแวดล้อม กองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ) (ระยะสั้น) • กำหนดให้ อปท. ต้องเก็บข้อมูลพื้นฐานของขยะและการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการข้อมูลสู่ระดับจังหวัดเพื่อใช้ในการวางแผน ติดตาม ตั้งเป้า โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้ความรู้ในการเก็บข้อมูลและสร้างระบบเก็บข้อมูล (ระยะกลาง) • ควรมีงานวิจัย วิเคราะห์ต้นทุนในการจัดการขยะทั้งระบบ รวมถึงประกอบด้วยต้นทุนการจัดการของท้องถิ่น ต้นทุนในการคัดแยกขยะโดยเฉพาะในชุมชนนำร่อง เปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากวัสดุรีไซเคิล ปริมาณขยะที่ลดลง (ระยะสั้น)	สถ. สงป. สงป. สผ. สสส. สถ. สถ. อปท.
	-การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เรื่องการแยกขยะยังมีน้อยและมีส่วนร่วมในการลดและคัดแยกขยะ	หน่วยงานภาครัฐยังมิได้สร้างภาคีกับภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและองค์กรประชาสังคมในพื้นที่เท่าที่ควร (ที่ผ่านมา โครงการลดและคัดแยกขยะมักจะดำเนินการโดยภาครัฐซึ่งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่ทำงานด้านการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะ)	• สร้างภาคีร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน (สถานประกอบการ ร้านรับซื้อของเก่า โรงงานรีไซเคิล) และสถาบันการศึกษาในการสนับสนุนกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะในพื้นที่รวมทั้งส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการที่มีส่วนช่วยในการลดและคัดแยกขยะ เช่น โครงการเมืองน่าอยู่, Green University, Green Office, Green Hotel[๙] (ระยะสั้น)	สส. คพ. อน. อปท.

[๙] โดยภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) หาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคีและการขยายผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ โครงการต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีหน่วยงานสนับสนุน ให้คำปรึกษา และมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (อาจสร้างแรงจูงใจโดยให้หน่วยงานราชการและภาคเอกชนจัดทำตัวชี้วัดในองค์กร (KPI) เรื่องการลดและคัดแยกขยะ)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			• ให้กองทุนสิ่งแวดล้อม (และ สสส.) สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนหรือมูลนิธิที่สนใจเป็นพี่เลี้ยงการพัฒนาแผนงาน/โครงการลดและคัดแยกขยะให้กับองค์กร หน่วยงานต่างๆ (ระยะสั้น)	สผ. สส. สสส.
การสื่อสารข้อมูล ความรู้เรื่องขยะและฐานข้อมูลขยะของประเทศ	-ขาดระบบฐานข้อมูลขยะที่ครบถ้วนเป็นระบบ ครบทั้งประเทศที่เป็นข้อมูลจากการสำรวจและเก็บจริงจากพื้นที่ เช่น ปริมาณขยะ ปริมาณขยะต่อคน องค์ประกอบขยะ ฯลฯ -ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดและคัดแยกขยะยังไม่สอดคล้องกัน -ขาดหน่วยงานเจ้าภาพในการสื่อสารข้อมูล -ขาดแหล่งข้อมูลที่ให้ความรู้และข้อมูลสนับสนุนการดำเนินโครงการรณรงค์และคัดแยกขยะเป็นการเฉพาะ	-ขาดการทำงานเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, กรมอนามัย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, อปท.) -การสร้างภาคีกับสื่อมวลชนยังมีค่อนข้างน้อย	• จัดให้มีระบบฐานข้อมูลขยะที่ครบถ้วนที่มาจากการสำรวจจริงในพื้นที่ และฐานข้อมูลชุมชนที่ดำเนินการลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิดที่ทำอย่างต่อเนื่อง (ระยะสั้น) • จัดทำแผนและกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและช่องทางการสื่อสารโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและต้นทุนในการดำเนินการ (cost-efficiency) (ระยะสั้น) • ให้สื่อของรัฐทุกช่องทั้งวิทยุและโทรทัศน์ สื่อออนไลน์เพิ่มการณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาขยะและหน้าที่ของตนในการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และการบริโภคที่ยั่งยืนรวมทั้งผลักดันให้สื่อ (เอกชน) ร่วมเป็นภาคีในการรณรงค์ด้วยโดยการให้รางวัล, ยกย่อง หรือการประกวด (ระยะสั้น) • พัฒนาเว็บไซต์กลางเรื่องการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการดำเนินโครงการลดและคัดแยกขยะ[๑๐] (ระยะสั้น)	คพ. สส. สถ. สส. คพ. อน. สส. กปส. สส. คพ. อน.

หมายเหตุ: กค กระทรวงการคลัง, พณ กระทรวงพาณิชย์, ศธ กระทรวงศึกษาธิการ, อก กระทรวงอุตสาหกรรม, กปส. กรมประชาสัมพันธ์, คพ. กรมควบคุมมลพิษ, ททท. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, พพ. กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, สกท. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สงป. สำนักงบประมาณ, สถ. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, สผ. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สวทช. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, สส. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, สสส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, อน. กรมอนามัย, อปท. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

[๑๐] ข้อมูลที่เผยแพร่ควรเป็นข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เช่น สีของถังขยะแยกประเภท วิธีการจัดการ รวมทั้งจัดทำ template ตัวอย่างสื่อรณรงค์ ป้ายประชาสัมพันธ์ รูปแบบถังแยกขยะประเภท ป้ายติดหน้าถังขยะที่หน่วยงานสามารถนำไปปรับใช้เพื่อดำเนินการรณรงค์ภายในหน่วยงาน/สำนักงาน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากตารางมาตรการดังกล่าวข้างต้น คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้สรุปมาตรการลดและแยกขยะที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน ดังต่อไปนี้

๑. จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ (ที่มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน) เพื่อทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการขยะและวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ รวมถึงกำกับ ติดตามการดำเนินงานจัดการขยะในระดับจังหวัดและในภาพรวมของประเทศ โดยให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัด (ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน) เป็นผู้นำนโยบายและแนวทางเข้าสู่การบริหารจัดการในพื้นที่ตามความเหมาะสมต่อไป

๒. บรรจุหลักการและบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของประชาชนในการลดและคัดแยกขยะเข้าไปในกฎหมายที่มีอยู่และ/หรือร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม/ขยะ เพื่อให้ประชาชนตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อมระหว่างการทำโครงการลดและคัดแยกที่ต้นทางกับโครงการกำจัดขยะที่ปลายทาง เพื่อให้ผู้บริหารเห็นว่า หากลงทุนเรื่องการรณรงค์ สร้างระบบให้ประชาชนและสถานประกอบการลดและคัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ต้นทางก็จะลดภาระทางการเงินการคลังของ อปท. ในการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะที่ปลายทาง รวมทั้งลดความจำเป็นในการสร้างระบบกำจัดขยะขนาดใหญ่

๔. สร้างค่านิยมคนไทยให้ช่วยกันลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด รวมทั้งส่งเสริมค่านิยมที่สอดคล้องกับการลดการเกิดขยะ เช่น การใช้ปิ่นโต, การใช้วัสดุธรรมชาติแทนบรรจุภัณฑ์พลาสติก และผนวกเรื่องลดและคัดแยกขยะในแผนงานและโครงการที่ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาวิถีไทย (เช่น โฆษณา “ให้เหล้าเท่ากับแช่ง” ของ สสส. ในทีวี ในกรณีของขยะอาจเป็น “ทิ้งขยะเท่ากับเผาเมือง”)

๕. สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะให้นักเรียนและเยาวชนโดยให้มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่งและให้มีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการลดขยะ การแยกขยะ การรีไซเคิลขยะ การหมุนเวียนทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สูงสุด ฯลฯ เข้าไปในเนื้อหาการเรียนและหลักสูตรที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน และต้องมีภาคปฏิบัติ (บังคับเป็นกิจกรรมในหลักสูตร)

๖. เร่งผลักดันให้ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย (ตาม พ.ร.บ.สาธารณสุข) ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้ อปท. สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมกำจัดขยะจากนักท่องเที่ยวได้ โดยจัดเก็บได้ไม่เกินเพดานที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพื่อให้มีแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการส่งเสริมการลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด)

๗. ในพื้นที่ชนบท ให้ อปท. ส่งเสริมการทำอุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อรองรับการแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย เช่น เสวียน กรีนโคน (พื้นที่กึ่งเมือง) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเพื่อนำปุ๋ยหมักจากขยะไปใช้ประโยชน์

๘. ในพื้นที่เมือง ส่งเสริมให้ครัวเรือนและสถานประกอบการที่มีพื้นที่สวนให้ติดตั้งอุปกรณ์แยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักเป็นปุ๋ยที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือ อปท. อาจจัดถุงเฉพาะสำหรับใส่เศษ

อาหารให้ เพื่อให้ลดการทิ้งขยะอินทรีย์ และทำให้ขยะอินทรีย์ถูกแยกออกมาจัดการได้ง่ายขึ้น โดย อปท. นำไปหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินมาตรการต่างๆ ที่เสนอเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ จึงได้เสนอให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงสาธารณสุขทำงานเชิงบูรณาการมากขึ้น โดยกำหนดกลไกให้มีคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดแบบครบวงจร โดยอาจใช้ช่องทางตามกฎหมายที่มีอยู่ อาทิ อนุกรรมการการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.) (ดังเช่นที่จังหวัดสกลนคร) หรือคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย (ดังเช่นที่จังหวัดภูเก็ต) เพื่อวางแผนการจัดการขยะของจังหวัด-เทศบาล-ชุมชนร่วมกันและเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เสริมกัน มีการบูรณาการงาน คน งบระหว่างหน่วยงาน มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนและให้มีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรดำเนินการให้สอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด

ในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาออกกฎหมายเฉพาะหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เพื่อส่งเสริมการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (recycling law) และการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ด้วยหลักการ EPR (เพิ่มเติมจากร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณา) โดยเฉพาะขยะบรรจุภัณฑ์ ขยะจากการก่อสร้างขยะจากเศษอาหาร รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีระบบการจัดการขยะที่ครบวงจร นำไปสู่สังคมแห่งการรีไซเคิลและการจัดการขยะและทรัพยากรอย่างยั่งยืน

๒. ด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน

๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย

๒.๑.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ และกำหนดให้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งสาระสำคัญของ Roadmap ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ

(๑) การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤติ (ขยะมูลฝอยเก่า) ในระยะเร่งด่วน ๖ จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี และ สมุทรปราการ

(๒) การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่)

(๓) การวางระเบียบมาตรการกำกับบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

(๔) การสร้างวินัยของคนในชาติ มุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน

จาก Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการแบ่งพื้นที่การจัดการขยะออกเป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑. Model S (น้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน)

- แยกขยะ ณ ต้นทาง + เก็บขนแบบแยกประเภท
- กำจัดขยะปลายทางแบบผสมผสาน เน้นการใช้ประโยชน์ขยะ
- ปรับปรุงบ่อกำจัดขยะเดิมให้ถูกต้อง

๒. Model M (๕๐ – ๓๐๐ ตัน/วัน)

- แยกขยะ ณ ต้นทาง + เก็บขนแบบแยกประเภท
- กำจัดขยะปลายทางแบบผสมผสาน / WTE รูปแบบที่เหมาะสม
- ปรับปรุงบ่อกำจัดขยะเดิมให้ถูกต้อง

๓. Model L (มากกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน)

- แยกขยะ ณ ต้นทาง + เก็บขนแบบแยกประเภท
- ให้เอกชนเข้าร่วมจัดการทั้งระบบ / WTE รูปแบบที่เหมาะสม
- ปรับปรุงบ่อกำจัดขยะเดิมให้ถูกต้อง

๒.๑.๒ กระทรวงมหาดไทย

นอกจากนี้ ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยยังมีมติของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และมติของ คณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. มติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

- มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาขยะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- จัดทำแผนการจัดตั้งโรงกำจัดขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศ
- ให้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๒. มติคณะรัฐมนตรี ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘

- รับทราบความคืบหน้าการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาขยะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักแก้ไขปัญหาขยะในภาพรวมของประเทศ
- ให้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๓. มติคณะรัฐมนตรี ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

- รับทราบแนวทางการจัดการขยะของประเทศที่กระทรวงมหาดไทยเสนอและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบ
- มอบหมายให้ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาแนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศในภาพรวม

ปัจจุบันขยะที่ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ถูกนำไปฝังกลบ ณ ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล ซึ่งเป็นพื้นที่ขององค์การ

สุราและเป็นสถานที่ฝังกลบที่ถูกสุขลักษณะ สามารถใช้งานได้ ๑๔ ปี ตามมติของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ในส่วน Road Map ที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งต้องกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤตจำนวน ๖ จังหวัด ภายใน ๑ เดือน ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครปฐม สระบุรี สมุทรปราการ (เอกชน) และ ปทุมธานี (เอกชน) สามารถทำได้เพียงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพียงเท่านั้น เนื่องจากจังหวัดอื่น ๆ ขอปรับโครงการ ทำให้ไม่ทันในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้งบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย ประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท เป็นค่าดำเนินการ

สถานการณ์ขยะมูลฝอยทั่วประเทศในปัจจุบัน มีจำนวน ๒๓.๖๕ ล้านตัน (ไม่รวม กทม.) ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวซึ่งเก็บค่าธรรมเนียมจากครัวเรือนเฉลี่ย ๒๓.๓๓ บาท/ครัวเรือน/เดือน ในความเป็นจริงต้องใช้เงินถึง ๑๖๗.๙๖ บาท/ครัวเรือน/เดือน ปริมาณขยะสะสมทั่วประเทศ ๓๐.๘๐ ล้านตัน ค่ากำจัด ๑๖,๙๔๕.๕๘ ล้านบาท หากได้รับงบประมาณปีละ ๓,๐๐๐ ล้านบาท เป็นค่ากำจัดขยะสะสมดังกล่าว จะต้องใช้เวลาประมาณ ๕ ปี ๖ เดือน ในอนาคตบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ... จะมีค่าเก็บขน ๖๕ บาท ค่ากำจัด ๑๕๕ บาท รวม ๒๒๐ บาท/ครัวเรือน/เดือน

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังมีแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศดังนี้

๑. การรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- ใช้เขตพื้นที่ปกครองเป็นหลัก
- แบ่งกลุ่มโดยใช้พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ติดกันให้ใกล้เคียงกัน

- แบ่งกลุ่มพื้นที่ เป็น ๓ ขนาดคือ
  กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ L ปริมาณขยะมากกว่า ๕๐๐ ตัน/วัน
  กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ M ปริมาณขยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ ตัน/วัน
  กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ S ปริมาณขยะน้อยกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน
- ระยะทางไปยังสถานที่กำจัดไม่ควรเกิน ๓๐ กิโลเมตร
- มีการยอมรับของประชาชนในพื้นที่เป็นปัญหาที่สำคัญ และคัดแยกขยะที่ไม่ย่อยสลายก่อนนำไปฝังกลบ
- ขยะที่เกิดในพื้นที่ใด ควรเป็นความรับผิดชอบของพื้นที่นั้น

๒. การพิจารณาค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย (Rates)

ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยต่อครัวเรือน มีค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บเฉลี่ย ๒๓.๓๓ บาท/ครัวเรือน/เดือน ในความเป็นจริงมีค่าขนถ่าย ๑๐๒ บาท ค่ากำจัดขยะมูลฝอย ๖๕.๙๖ บาท รวม ๑๖๗.๙๖ บาท

๓. การแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

- เพิ่มเติมภารกิจให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม หลักเกณฑ์ วิธีการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยนำความมาตรา ๑๘-๒๐ ของ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

- เพิ่มเติมภารกิจให้กระทรวงมหาดไทยเสนอขอตั้งงบประมาณประจำปี ในการจัดการมูลฝอยตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยนำอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๙ มากำหนดให้กระทรวงมหาดไทยเสนอขอตั้งงบประมาณได้

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

- ยกเลิกมาตรา ๑๘-๒๐ ตาม พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย และการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

- ยกเลิกมาตรา ๓๙ วรรค ๓ เรื่องการจัดตั้งงบประมาณผ่านแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานจัดตั้งงบประมาณแทน

๒.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ขึ้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภค และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ประเภทใหม่ ๆ ที่ใช้บรรจุสินค้า เป็นปัจจัยกระตุ้นให้การจัดการขยะเป็นปัญหามากขึ้น การจัดการปัญหาของภาครัฐที่ผ่านมามุ่งเน้นที่การจัดสร้างระบบสาธารณูปโภครองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น อันได้แก่ ระบบฝังกลบ ระบบหมักทำปุ๋ย ระบบเตาเผา เป็นต้น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังไม่อาจสรุปได้ว่าประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการโดยรวมมากน้อยเพียงไร ปัญหาได้ลดลงไปหรือไม่ โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นต้น

๒.๒.๑ กรมควบคุมมลพิษ

จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พบปัญหา ดังนี้

๑) ขยะมูลฝอยชุมชน

(๑) มีขยะมูลฝอยตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก

(๒) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการไม่เพียงพอ (ดำเนินการถูกต้องเพียง ๔๘๐ แห่ง ที่เหลือ ๑,๙๗๐ แห่ง ดำเนินการไม่ถูกต้อง)

(๓) ประชาชนคัดค้านทำให้สถานที่กำจัดที่ก่อสร้างแล้วไม่สามารถเปิดเดินระบบได้

(๔) นโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญ

(๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

(๖) ไม่มีระบบรองรับการให้บริการการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ

(๗) ขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชน

(๘) ขาดกฎระเบียบบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

(๙) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมและไม่สะท้อนต้นทุน

(๑๐) ขาดการบูรณาการอย่างแท้จริงระหว่างหน่วยงาน

๒) ของเสียอันตรายชุมชน

(๑) ไม่มีระบบคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งของเสียอันตรายชุมชน

(๒) ขาดกฎระเบียบในการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป

(๓) หลายพื้นที่ไม่มีสถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชน (สถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนเพื่อส่งไปกำจัดรวม ๑๑ จังหวัด)

(๔) ของเสียอันตรายชุมชนนำไปรีไซเคิลไม่ถูกต้อง

(๕) สถานที่รับกำจัดของเสียอันตรายอุตสาหกรรมมีไม่ครอบคลุมทุกภูมิภาค

(๖) ค่าขนส่งและค่ากำจัดของเสียอันตรายชุมชนมีราคาสูง

(๗) ประชาชนขาดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการแยกของเสียอันตรายชุมชน

๒.๒.๒ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

จากการที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ (รายละเอียดตามภาคผนวก) ได้พบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ดังนี้

๑) ปัญหาด้านงบประมาณ

(๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่มีงบประมาณในการบริหารงานน้อย มักจะมีปัญหาในการจัดหาที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทิ้งและทำบ่อฝังกลบ ราคาที่ดินมีราคาแพงมาก ทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดซื้อ ไม่มีที่ดินที่เหมาะสมในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง ทำให้ต้องหาซื้อที่ดินนอกเขต ซึ่งห่างไกลความเจริญ การแก้ปัญหาโดยการใช้ที่ดินสาธารณะ จากกรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ ซึ่งเมื่อทำการขออนุญาตใช้ มักไม่ได้รับการอนุญาต หาก อปท. ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองก็จะไม่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้

(๒) การศึกษาความเหมาะสมของระบบการบริหารจัดการขยะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมาก มีค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทที่ปรึกษาสูงมาก และมีข้อจำกัดของระยะเวลาในการศึกษาแต่ละครั้งต้องไม่เกิน ๓ ปี

(๓) อปท. ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับบริหารจัดการขยะแล้ว งบประมาณที่ใช้จะเป็นภาระของ อปท. ทำให้ อปท. ขาดสภาพคล่อง เนื่องจากต้องนำงบประมาณจากส่วนอื่นมาใช้ในการบริหารจัดการขยะ

(๔) การเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการขยะชุมชน มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เนื่องจากคำนวณจากปริมาณและน้ำหนักของขยะ ผู้บริหารจึงไม่ยอมตั้งงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ และอาจเกิดความไม่โปร่งใสในการใช้งบประมาณเพื่อการจัดการกำจัดขยะในพื้นที่ฝังกลบ

๒) ปัญหาด้านความพร้อมของผู้บริหาร

(๑) การบริหารจัดการขยะชุมชนนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและเป็นผู้เริ่มต้นและสานต่องานจนประสบความสำเร็จ หากผู้บริหาร อปท. ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือไม่มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาได้

(๒) ความต่อเนื่องในการบริหารจัดการขยะ ผู้บริหารท้องถิ่น มีส่วนสำคัญอย่างมาก บ่อยครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และเปลี่ยนแนวทางการบริหารงานไปด้วย จึงไม่มีการสานต่องานที่ผู้บริหารคนเดิมได้ดำเนินการไว้ นอกจากนี้อาจมีการเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการในการจัดการขยะ

๓) ปัญหาด้านระเบียบ กฎหมาย การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๑) การศึกษาวิจัยของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีปัญหา ประเภท และปริมาณขยะที่แตกต่างกัน เมื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ไม่สามารถแก้ไขได้ทั่วถึง และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมักอ้างว่ามีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการสนับสนุน

(๒) การศึกษาวิจัยปัญหาและผลกระทบจากขยะมูลฝอย มีรายละเอียดทางเทคนิคที่สูง ต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้บุคคลากรของตนได้ เนื่องจากหากใช้เจ้าหน้าที่ของ อปท. อาจมีปัญหาคือโครงการไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จึงต้องจ้างนักวิจัยจากภายนอก

(๓) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มักมองว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดกลางไม่มีศักยภาพในการทำโครงการใหญ่ได้ ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนเงินงบประมาณในการบริหารจัดการขยะ ซึ่งการให้เงินงบประมาณเพียงบางส่วนนั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้

(๔) ข้อติดขัดด้านกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อจำกัดเรื่องสิ่งแวดล้อม การทำอีไอเอ เช่น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘ พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ.ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีส่วนทำให้ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการขยะได้ตามแผนงาน

๔) ปัญหาการจัดการขยะเพื่อเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงไฟฟ้าขยะ

(๑) ประชาชนในพื้นที่ ยังมีทัศนคติในการขัดขวางการก่อสร้างสถานที่สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากไม่มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่นั้นแล้วจะทำให้พื้นที่เดิมดีขึ้นหรือลดผลกระทบต่อชุมชนได้อย่างไร

(๒) การรวมกลุ่ม อปท. เพื่อจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะ CLUSTER และ/หรือสร้างโรงไฟฟ้าขยะ แต่มีการเก็บค่ากำจัดขยะจาก อปท. ที่เข้าร่วม ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการส่งขยะเข้าสู่ศูนย์กำจัดขยะ/โรงไฟฟ้าขยะ

(๓) การกำจัดด้วยการเผาเพื่อสร้างพลังงานไฟฟ้านั้น ปริมาณขยะต้องไม่น้อยกว่า ๓๐๐ตัน/วัน และต้องมีการเก็บค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ จึงจะคุ้มทุนในเชิงพาณิชย์ ทำให้ขาดความร่วมมือจาก อปท. ในการรวบรวมขยะตามปริมาณที่ต้องการ

(๔) การดำเนินงานโรงไฟฟ้าขยะในบางพื้นที่มีข้อจำกัดในการรับซื้อจาก กฟภ. ด้วยการขาดความพร้อมของสายไฟฟ้าระบบนำจ่าย ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้

(๕) สถานที่ตั้งโรงไฟฟ้าขยะในบางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีข้อติดขัดจากระบบผังเมืองรวม ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘

(๖) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพิจารณาการเผาขยะที่แตกต่างจากที่กระทรวงมหาดไทย เนื่องจาก อปท.ขนาดเล็กหลายแห่ง มีการ

ติดตั้งเตาเผาขยะที่มีขนาดเล็กตั้งแต่ ๑ – ๕๐ ตัน/วัน โดยไม่มีระบบการควบคุมการปล่อยมลพิษ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ และเสนอว่า เตาเผาขยะที่มีระบบควบคุมมลพิษควรมีขนาดตั้งแต่ ๑๐๐ – ๓๕๐ ตัน/วัน

๕) ปัญหาในด้านทัศนคติของประชาชน

(๑) ประชาชนถือว่าเป็นหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการที่ต้องดำเนินการ

(๒) ประชาชนขาดการรับรู้ในการมีส่วนร่วม รวมถึงขาดการรับรู้การบริหารจัดการขยะที่ถูกต้อง

๒.๓ แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลสถานการณ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย จากจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ประกอบด้วย เทศบาล และเมืองพัทยา รวม ๒,๔๔๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน ๕,๓๓๕ แห่ง รวม ๗,๗๗๖ แห่ง มีขยะเกิดขึ้น จากการประมาณการปีละ ๒๒.๒๕ ล้านตัน หากรวมขยะที่เกิดขึ้นของกรุงเทพมหานคร อีกปีละ ๓.๙๔ ล้านตัน รวมเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นรวมทั้งสิ้นประมาณปีละ ๒๖.๒ ล้านตัน แต่มีการเก็บขนนำไปกำจัด เพียงปีละ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือร้อยละ ๕๖.๕ เท่านั้นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีทั้งสิ้นเพียง ๒,๔๕๐ แห่งทั่วประเทศ เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้องแบบฝังกลบเชิงวิศวกรรม แบบสุขาภิบาล แบบเทกองควบคุม แบบเชิงกลชีวภาพ เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษ การหมักทำปุ๋ยและการแปรรูปผลิตพลังงาน เพียง ๔๘๐ แห่ง ดังนั้นจึงมีขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง ปีละ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือเพียง ร้อยละ ๓๐ ของขยะที่เกิดขึ้นเท่านั้น ขยะถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง ปีละ ๖.๙๓ ล้านตัน มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ ปีละ ๔.๘๒ ล้านตัน ขยะมูลฝอยส่วนที่เหลืออีกประมาณปีละ ๖.๕๓ ล้านตัน หรือร้อยละ ๒๕ ที่ไม่มีการจัดเก็บ ประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือน โดยการเทกองและเผาในที่โล่งหรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น แนวคิดที่ถูกต้องในการแก้ไขตามแนวทางของคณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน คือ **ขยะเกิดที่พื้นที่ใด ต้องบริหารจัดการขยะในพื้นที่เกิดขยะนั้น ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นที่ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และไม่เป็นการสะสมขยะมูลฝอยของพื้นที่ในระยะยาว**

๒.๓.๑ วิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

๑) อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้น น้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน ซึ่งเป็น อปท. ส่วนใหญ่ของประเทศ รวมจำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง และส่วนใหญ่ไม่มีบริการเก็บขนและจัดการขยะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนในสังคมเกษตร มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าที่ประมาณการไว้และยังไม่พบผลกระทบจากขยะสะสมและการจัดการขยะอย่างไม่ถูกต้องของประชาชนในพื้นที่ แต่ในระยะยาวการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเมือง จะเกิดผลกระทบอย่างแน่นอน และมีวิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับนี้ มีตัวอย่างที่ดีมากหลายแห่งที่แนะนำให้นำมาพัฒนาปรับใช้ เช่นกระบวนการจัดการขยะชุมชนของ อบต. ดอนแก้ว จ.เชียงใหม่ เทศบาลปากน้ำประแส จ.ระยอง ที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน ปลุกเร้าประชาชนร่วมรับผิดชอบการจัดการขยะ ลดและแยกขยะจากครัวเรือน และอื่น ๆ

๒) อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๕-๑๐ ตันต่อวัน ใช้แนวทางเดียวกับ อปท. ที่มีขยะน้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน แต่ผสมผสานการจัดการขยะด้วยวิธีทางกลและชีวภาพ (MBT, Mechanical and Biological Treatment) ซึ่งจะได้ผลพลอยได้นอกจากปุ๋ยแล้ว ยังจะได้ก้อนเชื้อเพลิงจากขยะพลาสติกที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเชื้อเพลิงพลังงานได้อีกด้วย

๓) อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๑๐-๕๐ ตันต่อวัน ดำเนินงานการจัดการผสมผสานโดยการสร้างเครือข่ายกลุ่มจิตอาสา แยกขยะต้นทาง ธนาคารขยะ วัสดุรีไซเคิลชุมชน จำหน่ายให้ร้านรับซื้อของเก่า ขยะอินทรีย์เลี้ยงหมู ฟาร์มไส้เดือน ทำปุ๋ยหมักธรรมชาติ บ่อหมักก๊าซชีวภาพ เทคโนโลยีการจัดการเชิงกลชีวภาพครบวงจร (MBT) การแยกขยะพลาสติกเพื่อเป็นเชื้อเพลิง RDF เพื่อสร้างรายได้ส่วนหนึ่งสมทบเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะจะเป็นทางเลือกสำคัญ โดยการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละ อปท.

๔) อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้น มากกว่า๕๐ ตันต่อวัน ดำเนินการลดแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย ขยะพลาสติกทำเชื้อเพลิง RDF และฝังกลบแบบถูกวิธีในส่วนที่เผาไหม้ไม่ได้ การผลิตและขนส่งเชื้อเพลิง RDF ทดแทนการขนขยะสดเพื่อการจัดการแบบบ่อขยะแบบรวมศูนย์ หรือการรวบรวมขยะเป็นกลุ่มพื้นที่ Cluster กรณีที่มีข้อจำกัดด้านปริมาณ น้ำหนักและระยะทางตลอดจนการไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน การแปรขยะเป็นเชื้อเพลิง RDF อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม จังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสะสมจำนวนมากและ อยู่ในแผนที่นำทาง (Roadmap) การจัดการขยะตามมติของ คสช. ที่มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการนั้น อปท. ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ในการทำปุ๋ย และแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องงบประมาณ และผ่อนปรนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๒ มาตรการและข้อเสนอแนะ

๑) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุน อปท.ในการบริหารและจัดการขยะ

(๑) รวบรวมตัวอย่าง ของ อปท. ขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการกำจัดขยะ และเทคโนโลยีต่างๆที่เกี่ยวข้องมานำมาประมวลจัดทำหลักสูตรโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อการฝึกอบรมภาคบังคับแก่ผู้บริหาร อปท.และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ให้มีการกำหนดตัวชี้วัดผู้บริหาร อปท. ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมการเชิดชูให้รางวัล

(๒) สร้างความร่วมมือ/ความตระหนัก รับรู้ปัญหาขยะของประชาชนในพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดปริมาณขยะจากการใช้วัตถุสิ้นเปลืองและการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิด โดยให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการอบรมเยาวชนผ่านโรงเรียนในพื้นที่ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

(๓) รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศเพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(๔) ควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาเสริมความรู้แก่เยาวชนในระดับต่าง ๆ ในการลด การคัดแยกขยะ ทั้งในที่อยู่อาศัยและโรงเรียน

(๕) เร่งวิจัยและพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์ด้านการจัดการขยะ เพื่อสร้างความรู้ทางด้านนี้ให้เป็นกลยุทธ์ในการจัดการขยะในรูปแบบใหม่ ๆ

(๖) ให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) พิจารณาลำดับความสำคัญในการรับโรงไฟฟ้าขยะเป็นอันดับแรก

(๗) ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายสายส่งรองรับโรงไฟฟ้าจากขยะ

(๘) กรณีการลงทุนโรงไฟฟ้าขยะสำหรับศูนย์รวมขยะมูลฝอย หรือ อปท. ขนาดใหญ่ที่มีปริมาณขยะมาก ควรมอบหมายให้ กฟภ. เข้ามาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

(๙) การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะ ควรดำเนินงานก่อสร้างในพื้นที่กำจัดขยะเดิม และจะต้องฟื้นฟูปรับปรุงพื้นที่เดิมให้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นการสร้างความยอมรับของประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่

(๑๐) รัฐบาลควรจัดหางบประมาณที่ได้รับจากการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงานโยกย้ายถิ่น และค่าธรรมเนียมการสร้างปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสนับสนุน อปท. (โดยเฉพาะ อปท.ขนาดเล็ก) ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชากรแฝงทั้งแรงงานต่างด้าว แรงงานโยกย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยว

๒) ปรับปรุงข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

(๑) ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะจากประชาชน ควรเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บจากรายครัวเรือนมาเป็นการจัดเก็บจากปริมาณขยะที่ประชาชนสร้างขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและน้ำเสีย

(๒) การบริหารจัดการขยะควรมีเอกภาพในการบริหารจัดการ ไม่ควรดำเนินการผ่านหลายกระทรวง

๓. ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกับการจัดการขยะชุมชน

มลพิษจากขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมอันมีสาเหตุมาจากปริมาณขยะจากชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวและพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในขณะที่งบประมาณ รวมถึงพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอยยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาแหล่งพาหะนำโรค เหตุรำคาญ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้น การจัดการจำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การป้องกัน ควบคุม หรือลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งเน้นการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทาง ครอบคลุมทุกวงจรของการเกิดขยะมูลฝอย ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภค การนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัดที่ถูกหลักวิชาการ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหลัก หรือระเบียบข้อบังคับที่จะรองรับการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรดังกล่าว โดยจะมีเฉพาะกฎหมาย กฎระเบียบที่ใช้สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย หรือของเสียที่เกิดขึ้นเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข

พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการเก็บรวบรวม และกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำกับดูแล เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ต่างๆ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้ควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เหมาะสม และกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลเรื่องความเป็นพิษของวัตถุอันตรายตามที่กำหนดไว้ ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเน้นกำจัดมลพิษทางด้านน้ำ อากาศ และกากของเสีย ภายใต้กลไกของแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม กองทุนสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งจากการพิจารณาขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่มีการบังคับใช้ดังกล่าวข้างต้น ยังขาดกลไกที่สำคัญในการควบคุมอัตราการเกิดของขยะมูลฝอย ตั้งแต่การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ การกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย ในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิต หรือการสร้างกลไกให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือรีไซเคิลภายหลังจากการบริโภค ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ในขณะที่กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ได้พัฒนากฎหมายเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยเป็นการเฉพาะโดยมุ่งเน้นการควบคุมปริมาณตั้งแต่ที่แหล่งกำเนิด และให้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบซากผลิตภัณฑ์ของตนเองภายหลังจากการบริโภคของประชาชน ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยในกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการขยะมูลฝอยและวัสดุเหลือใช้ในประเทศเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยสมัยใหม่แบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management) แนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Resource Conservation and Recovery) และหลักการผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle)

๓.๑ สรุปประเด็นการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

การพิจารณาแยกไปตามวัฏจักรของขยะครอบคลุมตั้งแต่จุดกำเนิดของขยะ ดังนี้

<u>ขั้นตอนที่ ๑</u> ก่อนเป็นขยะ ส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า หรือผู้นำเข้าสินค้า หรือผู้จำหน่ายสินค้า หากสามารถควบคุมให้การผลิต การนำเข้า หรือการเลือกจำหน่ายสินค้า โดยมุ่งเน้นสินค้าที่ใช้วัตถุดิบที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย หรือนำมาใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง จะช่วยให้เกิดขยะน้อยลง

<u>ขั้นตอนที่ ๒</u> การคัดแยกขยะ เมื่อสินค้าถูกใช้โดยประชาชนหรือผู้บริโภคจะมีขยะเกิดขึ้น ซึ่งหากสามารถแยกขยะจากต้นทางได้ โดยแยกเป็นประเภทตามที่กำหนด จะทำให้ปริมาณขยะที่จะทิ้งลงถังขยะลดน้อยลง และง่ายต่อการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

<u>ขั้นตอนที่ ๓</u> การเก็บขน หลังจากที่ผู้บริโภคได้ทิ้งขยะโดยแยกเป็นประเภทและทิ้งในภาชนะที่ท้องถิ่นกำหนดไว้อย่างถูกต้อง การเก็บขนจะต้องแยกเก็บตามประเภทของขยะ เพื่อไม่ให้ขยะที่ได้ผ่านการแยกแล้วปะปนกัน โดยอาจกำหนดวันเก็บขยะแต่ละประเภท การดำเนินการอาจทำโดยท้องถิ่นหรือการจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๔ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การจัดเก็บขยะตามประเภทต้องมีการคัดแยกอีกหนึ่งครั้งเนื่องจากอาจมีขยะบางส่วนปะปนมาโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้ทิ้งขยะ และเมื่อแยกขยะออกมาแล้วจะมีขยะบางส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ แยกเป็น ๒ ประเภท คือ สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้เลยโดยไม่ต้องแปรสภาพ และต้องนำไปแปรสภาพผ่านโรงงานจึงนำมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งหากมีขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้จำนวนมาก จะทำให้ขยะที่จะต้องกำจัดลดน้อยลง

ขั้นตอนที่ ๕ การกำจัด เมื่อแยกขยะออกไป จะเหลือขยะที่จะต้องนำไปกำจัด ซึ่งกระบวนการกำจัดมีหลายวิธี อาทิ ฝังกลบ หรือเผา เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญจะอยู่ที่การจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการทำหลุมฝังกลบหรือโรงเผาขยะ อีกทั้งการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ด้วย

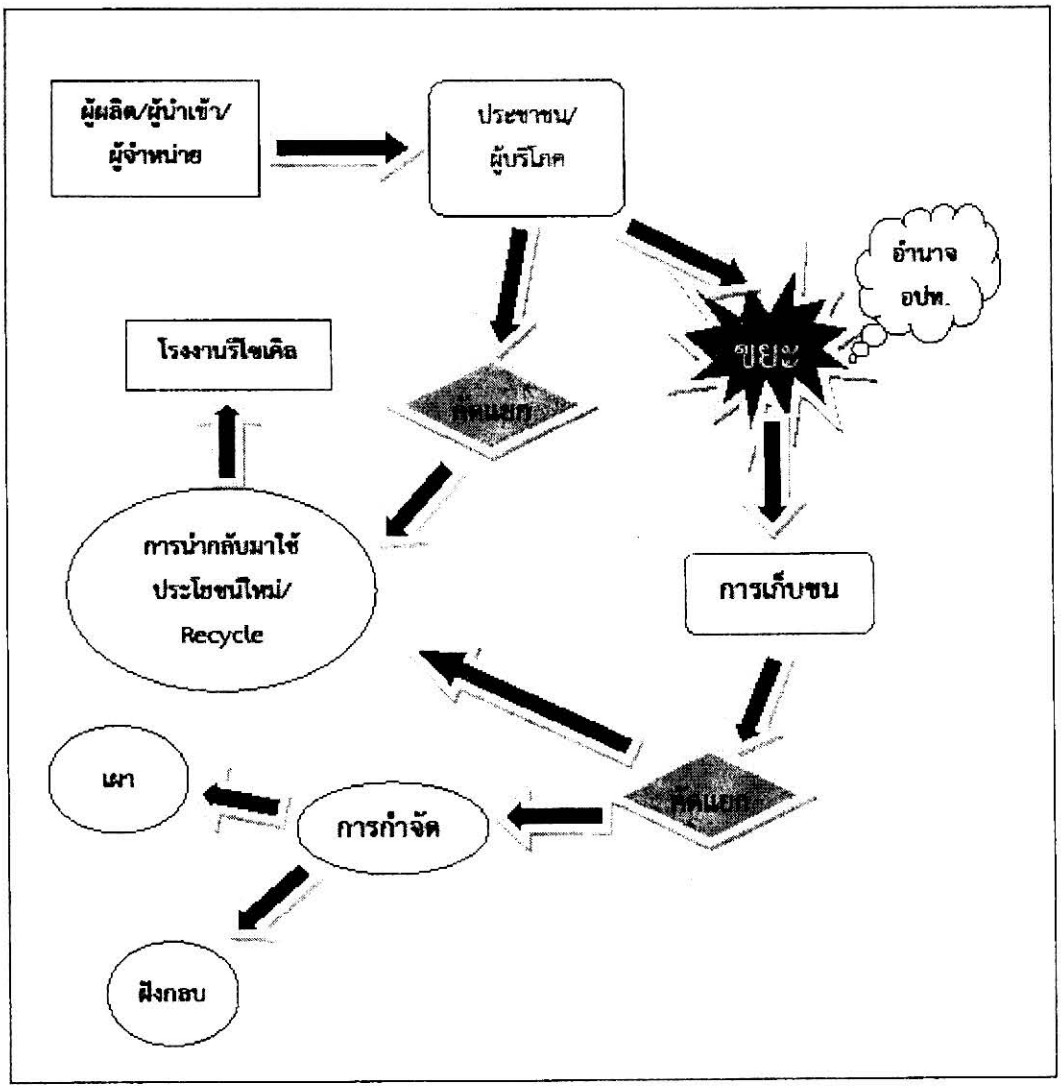

ภาพที่ ๓ อธิบายวัฏจักรของขยะ

๓.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนในแต่ละขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ ก่อนเป็นขยะ ประกอบด้วย การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การบริโภค และการทิ้ง

๑) การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย

ขั้นตอนการผลิตและจัดจำหน่าย จะมุ่งเน้นแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ สินค้า ผลิตภัณฑ์หรือวัสดุรีไซเคิลและมาตรการส่งเสริมอื่นๆ เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อบังคับใช้ให้เกิดการลดหรือป้องกันการเกิดของเสีย การนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ กำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ

๒. พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นแทน พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยให้อำนาจรัฐในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับสินค้าบางประเภทที่จะส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร กับให้มีอำนาจในการดำเนินการจัดระเบียบการค้ากับต่างประเทศ ให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และก่อให้เกิดความเชื่อถือแก่นานาประเทศยิ่งขึ้น

๓. พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ กำหนดการจัดเก็บค่าภาษี ค่าอากร ค่าธรรมเนียม หรือค่าภาระติดพันทางศุลกากร สำหรับสินค้านำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร วิธีการจัดการและการกำหนดค่า การตรวจของและป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การนำของเข้า การส่งของออก ของตกค้าง การค้าชายฝั่ง เก็บของในคลังสินค้า ประกันและทัณฑ์บน การสำแดงเท็จ การฟ้องร้องและตัวแทน

๔. พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นกฎหมายที่นำหลักการและโครงสร้างการจำแนกประเภทพิกัดสินค้า ซึ่งเรียกว่าระบบฮาร์โมไนซ์มาใช้ โดยให้รัฐบาลสามารถยกเว้น ลดหรือเพิ่มอากรจากอัตราที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราศุลกากร หรือประกาศเรียกเก็บอากรตามอัตราที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราศุลกากรเพื่อรองรับพันธกรณีต่างๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกหรือที่ประเทศไทยจะร่วมลงนามหรือเข้าเป็นสมาชิกในอนาคต ซึ่งใช้ในการแก้ไขปัญหาวัตถุดิบบางอย่างที่นำมาผลิตเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม

๕. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้มีการลงทุนในกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจการที่ผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ กิจการที่ใช้ทุน แรงงาน หรือบริการในอัตราสูง หรือกิจการที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตร หรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบโดยกิจการที่นำวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ จัดเป็นกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

๖. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายที่ครอบคลุมวัตถุอันตราย

๗. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่ใช้เพื่อควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เหมาะสม

ประเด็นการพิจารณา

๑. ไม่มีความชัดเจนทางนโยบายของรัฐและกฎหมายในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายควบคุม ตั้งแต่วัตถุดิบตั้งต้น บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศขาดการมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ หรือวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ หรือสินค้าที่มีคุณภาพและมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน ไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้ผลิตนำชิ้นส่วนที่ได้จากกระบวนการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) กฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า แม้จะเป็นเครื่องมือในการควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้า แต่การจะควบคุมสินค้านำเข้าที่เป็นวัตถุดิบบางชนิด โดยเหตุผลที่เป็นวัตถุดิบซึ่งนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัดนั้น อาจไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและตามข้อตกลงกลุ่มการค้าไม่ว่าจะเป็น AFTA หรือ WTO (องค์การการค้าโลก)

๒. การนำเข้าสินค้าใช้ซ้ำ เช่น รองเท้า เสื้อผ้า กระเป๋า เพื่อมาจำหน่ายในประเทศ ไม่มีการเก็บภาษีศุลกากร ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่จะต้องกำจัดเป็นขยะ ส่งออกมาทิ้งที่ประเทศไทย และผู้ค้าในเมืองไทยสามารถนำไปจำหน่ายได้ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ทำให้ส่วนที่เหลือกลายเป็นขยะเป็นภาระที่ต้องดำเนินการกำจัด การแก้ไขปัญหาวัตถุดิบบางอย่างที่นำมาผลิตเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม โดยการเรียกเก็บอากรพิเศษเพิ่มขึ้นสำหรับวัตถุดิบนำเข้าบางรายการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและพิกัดอัตราศุลกากร เพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตลดการนำเข้าและหันไปใช้วัสดุอื่นหรือใช้วัสดุหมุนเวียนที่มีในประเทศ อาจถูกโต้แย้งว่าเป็นอุปสรรคทางด้านการค้าและการแข่งขันที่ห้ามมิให้ใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการกีดกันด้านการค้าระหว่างประเทศ

๒) <u>การบริโภค การทิ้ง</u>

ขั้นตอนการบริโภค จะใช้หลักการและแนวทางเสริมสร้างสังคมรีไซเคิล การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการและมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนอื่นๆ เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์เพื่อการบังคับใช้ให้เกิดกลไกการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน โดยการส่งเสริมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้สินค้าที่สามารถใช้ซ้ำหรือนำกลับไปแปรรูปใช้ใหม่ และการให้ผู้ประกอบการร่วมรับผิดชอบในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนตลอดวัฏจักรชีวิต

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้า และผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค ตลอดจนกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค

ประเด็นการพิจารณา

ไม่มีกฎหมายบังคับให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ และกำจัดขยะในครัวเรือน และขาดนโยบายการส่งเสริมจากรัฐที่ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลดการสร้างขยะ มีเพียงกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องของฉลากสินค้า การโฆษณาเฉพาะคุณภาพราคาของสินค้าหรือบริการเท่านั้น โดยยังไม่มีกฎหมาย กฎระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมทุกภาคส่วนให้ร่วมในการใช้สินค้าที่สามารถใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดการใช้บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายและจัดการยาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายให้มีการควบคุมวัตถุดิบตั้งต้นบรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศ โดยมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ หรือวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ หรือสินค้าที่มีคุณภาพและมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน

๒. ควรออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายกำหนดมาตรการในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางซึ่งเป็นมาตรการเชิงบวก เช่น มีการให้ผลตอบแทนหรือรางวัลให้กับผู้ที่ดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว

๓. รัฐควรให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้ประชาชนทราบและมีจิตสำนึกในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลดการสร้างขยะ

๔. ควรออกกฎหมายการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycling Law) โดยผนวกสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญหลัก ๆ คือ การแยกประเภทของขยะชุมชนที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการ และให้มีองค์กรกลางเก็บภาษีสรรพสามิตและนำไปใช้ในการจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการ Recycle

๕. ให้มีการบังคับใช้กฎหมายศุลกากรอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะกรณีการนำเข้าสินค้าใช้ซ้ำให้พิจารณาเก็บภาษีในการกำจัดขยะที่ไม่สามารถขายเป็นสินค้าได้ด้วย

๓.๒.๒ <u>ขั้นตอนการคัดแยก</u>

ขั้นตอนการคัดแยก จะใช้หลักการและแนวทางการส่งเสริมการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์ให้เกิดกลไกการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดก่อนการบำบัดหรือกำจัดขั้นสุดท้าย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง มีเพียงกฎหมายที่ใกล้เคียง คือ

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘-มาตรา ๒๐ ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะในชุมชน แต่ไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้ประชาชนต้องคัดแยกขยะจากครัวเรือน

- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒ เป็นการกำหนดไม่ให้ผู้ใดทำความสกปรกหรือเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ โดยในมาตรา ๓๑ (๒) ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในสถานสาธารณะ นอกภาชนะ หรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้ และในมาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูล

หรือมูลฝอยลงบนที่สาธารณะ รวมทั้งปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่ดินของตน ในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ

ประเด็นการพิจารณา

กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันได้กำหนดให้ อปท. มีหน้าที่ในการจัดการขยะในชุมชน และมีกฎหมายกำหนดให้ห้ามทิ้งขยะลงในสถานที่สาธารณะและกำหนดให้ทิ้งในภาชนะหรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ แต่ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะจากครัวเรือน และไม่มีกลไกทางกฎหมายที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคัดแยกขยะ

ข้อเสนอแนะ

๑. รัฐบาลควรกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ประชาชน สถานประกอบการและชุมชนมีการคัดแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

๒. กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมเฉพาะในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ โดยยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมให้มีการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยก่อนการนำไปกำจัด จึงควรเร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะโดยการใช้ภาชนะในการคัดแยกตามประเภทและลักษณะที่กฎหมายกำหนด เช่น สีของถังขยะ เพื่อให้เกิดกลไกทางกฎหมายที่ส่งเสริมกระบวนการคัดแยกขยะ

๓.๒.๓ <u>ขั้นตอนการเก็บขน</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง :

๑. กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย

๑.๑ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕

๑.๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ (๓) , มาตรา ๕๓ (๑) , มาตรา ๕๖ (๑)

๑.๓ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๗ (๒)

กำหนดให้ อปท. มีหน้าที่กำจัดมูลฝอย และกำหนดให้ อบต. ทำกิจการนอกเขตได้เมื่อได้รับการยินยอมจากสภาท้องถิ่น

๒. พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๒ กำหนดให้ อปท. อาจร่วมมือกันดำเนินการหรือร้องขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแทนได้ หรืออาจมอบให้เอกชนดำเนินการแทนได้

๓. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

(กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๓ พ.ศ. ๒๕๓๕) กำหนดให้อาคารสูง อาคารขนาดใหญ่ต้องมีการจัดเก็บขยะมูลฝอย โดยวิธีลำเลียงหรือทิ้งลง ปล่อยทิ้งขยะ

๔. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๓ กำหนดให้รถบรรทุกสิ่งปฏิกูลต้องจัดให้รถอยู่ในสภาพที่ป้องกันมิให้สิ่งดังกล่าวรั่วไหล ปลิว ฟุ้ง กระจายลงบนถนนในระหว่างที่ใช้รถนั้น

๕. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ - ๒๐ กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่น และห้ามมิให้ผู้ใดเก็บขนขยะโดยทำเป็นธุรกิจ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจาก อปท. และ อปท. มีอำนาจในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นได้

ประเด็นการพิจารณา

๑. กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่น แต่ยังขาดกลไกทางกฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดระบบเก็บรวบรวมและขนส่งขยะแบบแยกประเภท เพื่อรองรับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ขาดมาตรฐานกลางเกี่ยวกับเงื่อนไข หรือหลักเกณฑ์ในการเก็บขนหรือขนส่ง ขาดหลักเกณฑ์กลางเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการในการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเก็บขนขยะ ขาดมาตรฐานของ TOR ในการทำสัญญาให้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการเก็บขนหรือขนส่ง ยังไม่มีแนวทางหลักเกณฑ์การดำเนินการร่วมกัน

๒. กรณีสถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ไม่สามารถขออนุญาตเป็นโรงงานอุตสาหกรรมได้ เนื่องจากติดเงื่อนไขกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองที่ไม่อนุญาตให้สร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่นั้นแม้ว่าสถานประกอบการนั้นจะไม่ก่อให้เกิดกากอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง จึงทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายในจัดการขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่มีลักษณะเป็นกากอุตสาหกรรมระหว่างกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขกับกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

๓. กรณีโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งไม่ดำเนินการเก็บขนกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายอย่างถูกต้องทำให้ปะปนกับขยะทั่วไปโดยเจตนา

ข้อเสนอแนะ

๑. เร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ โดยกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการดำเนินการเก็บขนขยะแบบแยกประเภทเพื่อรองรับการแยกขยะจากที่อยู่อาศัย ผู้ประกอบการ และชุมชน

๒. ออกกฎกระทรวงประกาศมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวม เก็บขน และขนส่งขยะ รวมทั้งกำหนดสีของภาชนะที่ใช้บรรจุขยะ อย่างเร่งด่วน อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๓. ออกกฎกระทรวงหรือประกาศเรื่องหลักเกณฑ์การดำเนินการร่วมกัน

๔. เร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตเก็บขนขยะ หรือการจัดทำขั้นตอนแบบ One Stop Service เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว

๕. ควรให้สถานประกอบการที่มีลักษณะเข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่ไม่ก่อให้เกิดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อชุมชน แต่อยู่ในเขตควบคุมของกฎหมายว่าด้วยผังเมือง ให้สามารถดำเนินการจดทะเบียนเป็นโรงงานได้ตามกฎหมายโรงงานและอยู่ในความควบคุมของกฎหมายโรงงาน

๖. ให้โรงงานมีการแยกขยะทั่วไปกับกากอุตสาหกรรมอย่างชัดเจนและเข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๒.๔ <u>ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่</u>

ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จะใช้หลักการและแนวทางร่วมกับการส่งเสริมการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะในชุมชน เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์ให้เกิดกลไกการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดก่อนการบำบัดหรือกำจัดขั้นสุดท้าย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มีกฎหมายกำหนดให้นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

ประเด็นการพิจารณา

เนื่องจากปัจจุบันไม่มีการออกกฎหมายเพื่อบังคับให้ประชาชนนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และไม่มีการควบคุมให้มีการใช้วัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง หรือวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย ทำให้เกิดขยะเป็นจำนวนมาก และยากต่อการกำจัด

ข้อเสนอแนะ

ให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycling Law) เพื่อควบคุมการใช้วัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง และมีการเก็บภาษีเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการ Recycle (อาจใช้ในการจ้างบริษัทเอกชน เก็บขนขยะมาใช้ซ้ำหรือรีไซเคิล) อีกทั้ง กำหนดมาตรการเชิงบวกกรณีที่บริษัทผู้ผลิตใช้วัสดุที่สามารถนำมา Recycle Reuse ได้มากจะได้รับเงินคืนภาษี

๓.๒.๕ <u>ขั้นตอนการกำจัด</u>

ขั้นตอนการกำจัด มุ่งเน้น การบำบัดหรือกำจัดที่ถูกหลักวิชาการและมาตรการส่งเสริมอื่น ๆ เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์ให้มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นระบบและครบวงจร มีประสิทธิภาพและลดผลกระทบที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย

๑.๑ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕

๑.๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ (๓) มาตรา ๕๓ (๑) มาตรา ๕๖ (๑)

๑.๓ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๗ (๒)

๒. ระเบียบพัสดุ อปท. พ.ศ. ๒๕๓๕ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๙ ฉบับที่ ๓ – ๕ พ.ศ. ๒๕๔๑ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๔๓ ฉบับที่ ๗ ฉบับที่ ๘ และฉบับที่ ๙

๓. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๖ (๑๘) มาตรา ๑๗ (๑๑)(๑๒) มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ กำหนดให้ อปท. อาจมอบให้เอกชนดำเนินการแทนได้

๔. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘, มาตรา ๑๙, มาตรา ๒๐ และ มาตรา ๒๕ กำหนดให้การดำเนินการกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของ อปท. และการให้เอกชนดำเนินการกำจัดขยะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

- กฎกระทรวงค่าธรรมเนียมในการให้บริการเก็บขนและกำจัด พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๒ และข้อ ๖ (๑)

๕. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๒ – ๓๑ มาตรา ๓๗ – ๓๙ มาตรา ๕๕ - ๕๗ มาตรา ๗๘ – ๗๙ มาตรา ๘๘ มาตรา ๙๓

- ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบ กากของเสีย พ.ศ. ๒๕๕๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้ เตาเผาขยะเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ พ.ศ. ๒๕๓๕

๖. พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๒๓ และ มาตรา ๕๘

- ประกาศกระทรวงการคลังกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษาโครงการให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๘

- ประกาศคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการที่มีวงเงินมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดในมาตร ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ พ.ศ. ๒๕๕๘

๗. พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๘. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๙. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้อาคาร สถานประกอบกิจการที่มีเครื่องจักรตั้งแต่ ๕ แรงม้าขึ้นไป ต้องได้รับอนุญาตเป็นโรงงาน

๑๐. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของ อปท. พ.ศ. ๒๕๔๑ การก่อหนี้ผูกพันรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

<u>ข้อสังเกต</u> ในการแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม คือ กำหนดมาตรฐานการเก็บขน ขนส่ง กำจัด กำหนดค่าธรรมเนียมการเก็บขน ขนส่ง กำจัด นำสาระสำคัญในมาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาบัญญัติไว้ เรื่องงบประมาณ ใช้งบประมาณตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศที่จัดทำโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการพิจารณา

๑. ขาดหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ อปท. สามารถดำเนินการกำจัดและออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ตามมาตรา ๒๐ แต่ไม่มีประกาศที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของสถานที่ฝังกลบ การออกแบบก่อสร้าง การระบายน้ำทิ้ง เทคโนโลยีมาตรฐาน (Engineering design) และขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองเทคโนโลยีในการกำจัดขยะ (มาตรฐาน Technology)

๒. ขาดพื้นที่ที่จะใช้ในการสร้างโรงงานกำจัดขยะในท้องถิ่น สาเหตุหนึ่งมาจากหลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังไม่ครอบคลุมถึงกำหนดมาตรฐานวิธีการกำหนดด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดสถานที่ฝังกลบของเสียถูกควบคุมโดยประกาศกรมควบคุมมลพิษ ที่ต้องมีระยะห่างจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และ ๒ ทำให้ในบางท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการกำจัดขยะได้ เนื่องจากมีพื้นที่ต้องห้ามตามประกาศดังกล่าว และในบางพื้นที่ที่จะใช้สร้างโรงงานกำจัดขยะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน

๓. ค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะ (Tipping Fee) ยังไม่มีกฎกระทรวงรองรับในเรื่องนี้ที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีการเก็บค่าธรรมเนียมที่แตกต่างกันมาก เพราะใช้วิธีการกำจัดขยะที่แตกต่างกัน เช่น การฝังกลบ การเผาขยะธรรมดา การเผาขยะเพื่อผลิตแก๊ส การเผาขยะที่ผลิตแก๊สเพื่อใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกำหนดสุขลักษณะและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการกำจัดขยะ ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผาในเตาเผา การหมักทำปุ๋ยและการหมักทำก๊าซชีวภาพ การกำจัดแบบผสมผสาน และวิธีอื่น ๆ กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตกำจัดขยะ และกำหนดมาตรฐานวิธีการกำจัดขยะทุกประเภท

๒. ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้คัดค้านต้องเป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบนั้น

๓. ออกกฎหมายในการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๔. การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้ทันต่องบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

๕. ปรับปรุงประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

๖. ให้ท้องถิ่นขอใช้พื้นที่ของรัฐในการก่อสร้างสถานที่กำจัดได้ โดยเฉพาะที่ราชพัสดุ

๗. ให้รัฐเวนคืนที่ดินเพื่อใช้ในเป็นสถานที่กำจัดขยะ โดยจ่ายทดแทนให้กับเจ้าของที่ดินในราคาที่เหมาะสม (ข้อสังเกต พ.ร.บ. ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ให้รัฐสามารถเวนคืนที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะได้) [๑๑]

๘. ข้อยกเว้นกรณีเอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐในกิจการเกี่ยวกับการกำจัดขยะ ที่มีมูลค่าโครงการต่ำกว่าหนึ่งพันล้านบาท ควรบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้มีความชัดเจน

๙. ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมกลางในการกำจัดขยะที่ชัดเจนภายใต้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยแยกอัตราตามวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะ อาทิ การฝังกลบ การเผาขยะธรรมดา การเผาขยะเพื่อผลิตแก๊ส การเผาขยะที่ผลิตแก๊สเพื่อใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๓.๒.๖ <u>ประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ มาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔
- พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๒๓
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๓ (๓)
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ ถ่ายโอนภารกิจและโรงงานบางประเภทให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นการพิจารณา

๑. ข้อจำกัดในการให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการจัดการขยะกับรัฐ กรณีเกิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท ต้องเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งต้องผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการพิจารณานานไม่สามารถนำมาใช้กับกระบวนการจัดการขยะชุมชนที่ต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน และต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาด้วย

๒. ข้อจำกัดในการจัดการขยะร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนถิ่นที่มีขนาดใหญ่และเล็กแตกต่างกัน ปัจจุบันมีกฎหมายให้ทำข้อตกลงร่วมกันได้ แต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาความไม่ต่อเนื่องของโครงการ เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหาร

๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่ไม่มีสภาพบังคับและบทลงโทษที่เข้มงวด มีเฉพาะโทษปรับ แต่ไม่มีโทษจำคุก

---

[๑๑] มาตรา ๕ "เมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการใด ๆ อันจำเป็นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็น ในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการ ผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือกากอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้"

๔. กฎหมายกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขั้นต่ำในการจัดการขยะให้กับ อปท. และให้ อปท. มีอำนาจออกข้อบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ท้องถิ่นหลายแห่งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเพียงขั้นต่ำ หรืออัตราที่ต่ำไม่เพียงพอต่อการดำเนินการจัดการขยะ เนื่องจากเกรงจะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ทำให้งบประมาณในการนำไปจัดการขยะไม่เพียงพอเกิดขยะสะสม โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีปริมาณขยะมากกว่าท้องถิ่นทั่วไป

๕. กรณีการกำจัดขยะด้วยเทคโนโลยีและทำให้ได้ผลิตผลที่มีมูลค่าสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ เช่น กระแสไฟฟ้า เชื้อเพลิงต่าง ๆ แก๊ส ปุ๋ย เป็นต้น ท้องถิ่นไม่สามารถนำมาจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้เนื่องจากติดปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่ได้ให้อำนาจท้องถิ่นที่ชัดเจนว่าสามารถนำไปจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้ จึงมีการทำลายทิ้งหรือทิ้งไว้โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

๑. ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหารจัดการขยะร่วมเป็นอนุกรรมการด้วย

๒. ให้ออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายกำหนดพื้นที่ขนาดการจัดการขยะชุมชนให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตให้กับโรงงานกำจัดมูลฝอยที่ตั้งขึ้นนั้น ในกรณีโรงงานกำจัดมูลฝอยเป็นพิษและอันตราย การออกใบอนุญาตจะต้องอ้างอิงมาตรฐานการออกใบอนุญาตการตั้งโรงงานกำจัดกากอุตสาหกรรมตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดและโรงงานนั้น ๆ ควรได้รับใบอนุญาตในการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วย

๓. แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้มีโทษปรับและจำคุก เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

๔. แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมกลางที่ชัดเจนเพื่อให้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะกับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวตามอัตราที่เหมาะสม

๕. กำหนดให้มีกฎหมายเพื่อรองรับกรณีการซื้อขายผลผลิตที่ได้จากการกำจัดขยะ โดยกำหนดวิธีการซื้อขายผลผลิตที่เกิดขึ้นและการแบ่งผลประโยชน์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

๓.๓ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๓.๓.๑ ข้อเสนอระยะเร่งด่วน

แก้ไขกฎหมายปัจจุบันที่บังคับใช้อยู่ให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชน ดังต่อไปนี้

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๑ กำหนดไว้ในกฎหมายให้ประชาชน สถานประกอบการ และชุมชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และกำหนดมาตรการรองรับกระบวนการในการคัดแยกขยะ ได้แก่ ให้มีการกำหนดประเภทและลักษณะภาชนะที่ใช้ในคัดแยก การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บขนโดยแยก

ตามประเภทของขยะ กำหนดสุขลักษณะและหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการกำจัดขยะแต่ละประเภท และกำหนดมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวบรวม การเก็บขน และการขนส่งขยะ

๑.๒ ออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตเก็บขนขยะ หรือการจัดทำขั้นตอนแบบ One Stop Service เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว

๑.๓ การรวมกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก (ตามที่ตกลงกัน) เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตให้กับโรงงานกำจัดมูลฝอยที่ตั้งขึ้น และกรณีโรงงานกำจัดขยะเป็นพิษและขยะอันตราย ต้องนำหลักเกณฑ์มาตรการการออกใบอนุญาตของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมาพิจารณาด้วยและโรงงานดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วย

๑.๔ ปรับบทลงโทษกรณีไม่ดำเนินการตามกฎหมายหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชนให้มีโทษปรับที่สูงขึ้น และเพิ่มโทษจำคุก เพื่อให้มีสภาพบังคับที่เข้มงวดขึ้น

๑.๕ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมกลางที่ชัดเจนเพื่อให้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะกับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวตามอัตราที่เหมาะสม

๑.๖ ให้มีการผนวกร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... ไว้กับร่างพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการขยะอันตรายชุมชน

๒. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๒.๑ ควรบัญญัติข้อยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ในกรณีการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐสำหรับโครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาไว้ในกฎหมายเพื่อความชัดเจน

๒.๒ การรวมกลุ่ม (Cluster) โดยคำนึงถึงขนาดของพื้นที่ ความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๒.๓ กำหนดค่าธรรมเนียมกลางในการกำจัดขยะที่ชัดเจน โดยแยกอัตราตามวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะ อาทิ การฝังกลบ การเผา การเผาเพื่อผลิตแก๊ส การเผาเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๓.๑ กำหนดให้มีการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๓.๒ ปรับปรุงประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน และมีการสำรวจถี่มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

๔. พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๔.๑ ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญร่วมเป็นอนุกรรมการด้วย

๔.๒ การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้ทันต่องบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

๕. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ ให้ยกเว้นกฎหมายว่าด้วยผังเมือง เพื่อให้สถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นเขตควบคุมของผังเมือง สามารถขึ้นทะเบียนเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานได้และให้มีการดำเนินการจัดการขยะโรงงานตามกฎหมาย[๑๒]

๖. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ควรกำหนดคุณสมบัติของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง โดยอ้างอิงจากที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้าน

๗. เร่งรัดให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... เพื่อให้มีกฎหมายที่จะควบคุมให้ผู้ผลิตได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับขยะด้วย

๓.๓.๒ ข้อเสนอระยะกลาง

ยกร่างกฎหมายใหม่ว่าด้วยการใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่

หลักการของกฎหมายจะครอบคลุมหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) โดยกำหนดให้มีองค์กรกลางทำหน้าที่เก็บภาษีสรรพสามิตกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่าย โดยนำเงินรายได้จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการขยะหรือจัดจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการแปรสภาพกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และให้มีการออกกฎหมายลูกที่สาระสำคัญควบคุมวัตถุดิบตั้งแต่บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศที่มุ่งเน้นวัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ เพื่อให้ลดการเกิดขยะ (Reduce) และจะต้องใช้วัตถุดิบที่ยังใช้ได้นำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และกำหนดมาตรการในเชิงบวกทางภาษีเพื่อเป็นการจูงใจ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า และผู้จำหน่ายสินค้า เลือกใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยก การนำขยะมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดก่อนการกำจัดในขั้นสุดท้าย

---

[๑๒] ได้มี "คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๔/๒๕๕๙ เรื่อง การยกเว้นการใช้บังคับกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสำหรับการประกอบกิจการบางประเภท" มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๙

โดยให้มีการจัดทำแผนแม่บทกำหนดขั้นตอนเพื่อให้ทุกภาคส่วนทราบบทบาทหน้าที่และดำเนินการไปตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓.๓.๓ ข้อเสนอระยะยาว

จัดทำ “ประมวลกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะ

ซึ่งจะเป็นการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะทั้งหมดไว้ในที่เดียวกัน เพื่อให้การบริหารจัดการขยะของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนและความขัดกันของกฎหมาย จะเป็นการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะของประเทศได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ หากเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายในข้อเสนอระยะเร่งด่วนไม่ทันต่อการแก้ไขข้อขัดข้องทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมใน เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย อาจเสนอให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ มาพิจารณาออกคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) งดเว้นการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับ เช่น งดเว้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ (มาตรา ๔) เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะสามารถดำเนินไปได้ และควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้เฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤตเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข และพื้นที่นั้นมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง อีกทั้ง ต้องกำหนดห้วงระยะเวลาในการบังคับใช้ที่ชัดเจน กำหนดให้มีมาตรการอื่นเพื่อรองรับที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติในภายหลัง จึงจะเกิดผลในเชิงรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๔
สรุปผลการจัดสัมมนา

จากผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชน โดยคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญทั้ง ๓ ชุด ซึ่งประกอบด้วย คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกาจัดการขยะชุมชน คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญศึกษาพิจารณามาตรการลดขยะชุมชน และคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะ ประกอบกับการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการศึกษาดูงานด้านการจัดการขยะในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะและมาตรการการลดขยะชุมชนของต่างประเทศ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการ กฎหมาย งบประมาณ การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการขยะที่ถูกต้อง การขาดเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการกำจัดขยะและอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้สรุปผลการศึกษาและจัดทำร่างรายงานผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนขึ้น และจัดให้มีการสัมมนา เรื่อง “ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?” ในวันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) เพื่อเป็นการให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนามาพิจารณากำหนดมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาอุปสรรค และสถานการณ์ในปัจจุบันอย่างครบวงจร อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของประเทศได้อย่างสัมฤทธิ์ผลและยั่งยืน โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนา ประกอบด้วย กรรมาธิการวิสามัญและอนุกรรมาธิการวิสามัญ คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชน ภาคประชาชน สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน รวมประมาณ ๔๔๔ คน

ในการสัมมนาดังกล่าว ได้รับเกียรติจาก พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี มาเป็นประธานเปิดการประชุมสัมมนา และได้มอบนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอย ว่าปัญหาขยะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งถือเป็นหน้าที่ของทุกคน ตั้งแต่เด็ก เยาวชน จนถึงผู้ใหญ่ และทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ แม้ว่าขยะจะเป็นปัญหาแต่ขยะก็มีประโยชน์ เพราะสามารถนำไปแปรรูปเป็นพลังงานและสร้างมูลค่าอื่น ๆ ได้ เพราะฉะนั้นทุกคนต้องมีส่วนร่วม โดยต้องทำให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะ รวมทั้งต้องมีการจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น การฝังกลบ การทำปุ๋ยหมัก และแปรรูปเป็นพลังงาน เป็นต้น ดังนั้น ทุกคนต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และหาวิธีการจัดการกับปัญหาขยะดังกล่าว ซึ่งในขณะนี้นายกรัฐมนตรีได้พยายามบริหารจัดการทุกเรื่องที่เป็นรากฐานของประเทศ เช่น การสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การประมง การขนส่งทางอากาศของประเทศ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาให้นานาประเทศยอมรับประเทศไทย โดยมีวิธีดำเนินการคือ การส่งผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ไปยังต่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจกับต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้การที่ประเทศไทย

ได้เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนทำให้การดำเนินการใด ๆ ต้องคำนึงถึงประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้น จึงต้องสร้างให้เกิดความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งจะทำให้กลุ่มอาเซียนเกิดอำนาจในการต่อรองมากขึ้น

พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเปิดการสัมมนา

การจัดสัมมนาเรื่องขยะนับว่าเป็นประโยชน์ต่อชาติและทำให้เกิดความคิดที่หลากหลายปัญหาขยะเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา คือ ข้าราชการหรือหน่วยงานภาครัฐเพียงหน่วยเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้แต่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั่วประเทศ ทั้งภาคเอกชน ชุมชน ที่ต้องร่วมกันจัดการขยะแต่ละประเภทให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น การแยกประเภทขยะเปียก ขยะมูลฝอย ขยะชุมชน รวมถึงการทำให้ขยะเกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น ผลิตเป็นสินค้า O – Top ขณะนี้รัฐบาลได้เร่งปฏิรูปบ้านเมืองสร้างให้เกิดความร่วมมือ ซึ่งจะทำให้เห็นอนาคตของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตร การคมนาคมขนส่ง ความมั่นคง เศรษฐกิจ ดังนั้นทุกคนในชาติจึงต้องช่วยกันปฏิรูป และต้องมองไปข้างหน้าอีก ๒๐ ปี ว่าประเทศไทย จะต้องอยู่ร่วมกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและนานาประเทศ ทั่วโลก ดังนั้น จึงต้องร่วมกันคิดว่าจะอยู่ร่วมกันได้อย่างไร โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นและเกิดความเท่าเทียม

ประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากการเป็นประเทศเกษตรกรรม มีการผลิตทางการเกษตร เป็นความโชคดีของประเทศที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์เพียงพอสำหรับคนในประเทศ ฉะนั้น จึงต้องมีการบูรณาการควบคู่ไปกับเรื่องอื่น ๆ เช่น การจัดรูปแบบการคมนาคมขนส่ง เพราะหากขาดการบูรณาการจะทำให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างยากลำบาก ขณะนี้ ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภัยแล้ง และรัฐบาลได้บริหารจัดการโดยการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำว่าจะนำไปใช้ เพื่อการอุปโภค บริโภค หรือการเกษตร เพราะฉะนั้นทุกเรื่องจะมีความเชื่อมโยงกัน แม้แต่เรื่องขยะก็เช่นกันต้องวางแผนว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ปัญหาขยะล้นเมืองจะต้องวางแผนแก้ไขอย่างไร ซึ่งขณะนี้รัฐบาล

ได้ดำเนินการโดยมีกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสานการทำงานร่วมกัน ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ซึ่งการสัมมนาในวันนี้จะได้ร่วมกันคิดและสร้างประโยชน์ให้กับประเทศในอนาคต การแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ ต้องให้ความสำคัญ ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันร่วมมือกันในการหาทางออกเกี่ยวกับขยะ การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้ลุล่วงตามที่ต้องการและเพื่อความก้าวหน้าของประเทศต่อไป

พร้อมกันนี้ ในพิธีปิดการสัมมนา ได้รับเกียรติจาก นายสุธี มากบุญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มาบรรยายพิเศษ เรื่อง "บทบาทของกระทรวงมหาดไทย ในการบริหารจัดการขยะ" โดยกล่าวว่าการจัดสัมมนาในวันนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน และขอเสนอแนวความคิดสั้น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการขยะชุมชนของประเทศ เนื่องจากปัญหาขยะถือได้ว่าเป็นปัญหาแห่งชาติ ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งนับแต่ คสช. เข้ามาได้ให้ความสำคัญกับเรื่องปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในทุกระดับ แต่ปัญหาดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการแก้ไขให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้กล่าวไปแล้วในช่วงเช้า ปัจจุบันรัฐบาลและ คสช. ได้ทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เป็นปัญหาของชาติจริง ๆ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติภารกิจตามมติของคณะรัฐมนตรีจะสามารถกระทำได้เป็นผลสำเร็จ จะต้องนำมตินั้นมาแปลงเป็นนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ทุกฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกัน โดย

๑. เป็นหน้าที่ของทุกคนในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยโดย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมติดตามประเมินผล นำจุดอ่อนของการประเมินผลมาแก้ไขปัญหาก็จะสามารถแก้ไขปัญหาในสิ่งต่าง ๆ ได้

๒. ตามมติ ครม. ที่ให้รัฐเร่งดำเนินการเรื่องการศึกษา โดยจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาในทุกระดับ แต่ส่วนที่เราจะต้องมาร่วมกันคือ การบูรณาการการทำงานในทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งในปัจจุบันทางรัฐบาลมีข้อมูลตัวเลขของขยะมูลฝอยทั้ง ๗๖ จังหวัดทั่วประเทศ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ทำให้มีข้อมูลจำนวนขยะที่ชัดเจน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และในส่วนที่สองคือ เมื่อทราบจำนวนขยะแล้ว ก็จะทราบว่าจะกำจัดได้เท่าไร ฝังกลบแล้วเหลือเท่าไร มีขยะตกค้างเท่าไร ถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาในทุกพื้นที่

นายสุธี มากบุญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย บรรยายพิเศษ เรื่อง "บทบาทของกระทรวงมหาดไทย ในการบริหารจัดการขยะ" และเป็นประธานปิดการสัมมนา

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีได้พยายามนำร่องในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะการใช้พื้นที่ของทหารเป็นพื้นที่นำร่องในการกำจัดขยะในพื้นที่ของตนเอง ตั้งแต่การคัดแยก คัดกรองขยะ การนำเทคโนโลยีมากำจัดขยะ โดยมอบหมายให้กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบดูแลในส่วนของตัวเอง เพื่อให้ทราบว่า คสช. ไม่ได้ทอดทิ้งปัญหา และมีการติดตามในทุกระยะ

สำหรับการบูรณาการในส่วนกลางจะมีกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะและมีกฎหมายของตัวเอง ณ วันนี้จึงต้องมีการบูรณาการทางความคิดร่วมกันว่า จะดำเนินการมากน้อยเพียงไหน อะไรคือปัญหาอุปสรรค เพื่อที่จะส่งต่อไปยังภูมิภาคและท้องถิ่นให้ช่วยกันแก้ไขปัญหา

ในส่วนของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พ.ร.บ. สาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ.ร่วมทุนปี ๒๕๔๖ ซึ่งประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เอ่ยถึง จะรับเป็นข้อสังเกตและส่งต่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป สำหรับ พ.ร.บ. รักษาความสะอาดฯ ที่กระทรวงมหาดไทยกำลังจะเสนออยู่นะตอนนี้ ได้บัญญัติถึงการบริหารจัดการขยะซึ่งมีหลายขั้นตอนตั้งแต่ครัวเรือนไปจนถึงการกำจัด รวมถึงองคาพยพของท้องถิ่นที่จะต้องเข้ามาจัดการ โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรคไปแล้ว ปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้กำลังอยู่ในชั้นการพิจารณาของกฤษฎีกา ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ได้เห็นชอบแล้วว่าจะต้องมีการบูรณาการข้อกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรค เพื่อที่จะให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการต่อไปได้ เมื่อกฎหมายฉบับนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็หวังว่าจะได้รับการพิจารณาผ่านร่างกฎหมายและประกาศให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพราะเมื่อกฎหมายมีผลบังคับแล้ว แล้วก็จะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของท้องถิ่นต่อไป โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานหลักในเรื่องนี้

ทั้งนี้ จากการทำงานที่ผ่านมาจะพบว่าท้องถิ่นทั่วประเทศมีแนวความคิดที่หลากหลายในการที่จะกำจัดขยะในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาขยะชุมชนเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล จะต้องเปลี่ยนแนวความคิดในการทำงานเปลี่ยนทัศนคติ บางครั้งอาจต้องร่วมกันในหลายท้องถิ่นเพื่อดำเนินการร่วมกัน

อย่างไรก็ตามการดำเนินการในสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะพยายามทำให้แล้วเสร็จภายในคณะรัฐบาลชุดนี้ แนวความคิดของทุกท่านในวันนี้ กับแนวคิดของรัฐบาลและ คสช. ผลสุดท้ายจะไปบรรจบกัน และแก้ไขปัญหาได้ถูกจุด พร้อมทั้งได้ฝากประเด็นเพิ่มเติม ดังนี้

๑. อย่าเอากฎหมายมาเป็นตัวกำหนดจนทำให้ อปท. ไม่สามารถดำเนินการได้ อยากเห็นทุกกระทรวงบูรณาการแนวความคิด ทำอย่างไรจะแก้ไขปัญหาของชาติได้ และลงไปสู่ระดับท้องถิ่น โดยจะต้องปรับทัศนคติ วิสัยทัศน์ ปรับแนวคิดของทุกหน่วยงาน ของประชาชน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะทำให้แก้ไขปัญหาของชาติได้

๒. การดำเนินงานในระดับพื้นที่ ต่างประเทศสามารถดำเนินการจัดการขยะชุมชนได้เป็นผลสำเร็จ หน่วยงานที่เดินทางไปศึกษาดูงานมาแล้ว ควรจะนำแนวทางการดำเนินการดังกล่าวมาปรับใช้ให้เข้ากับสังคมไทย ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ การที่ คสช. มอบให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ อย่างโครงการนำร่องที่อยุธยา สามารถกระทำได้ดี แม้จะมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องของข้อกฎหมายบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องปกติ แต่เชื่อว่ารูปแบบการจัดการขยะที่อยุธยาจะเป็นรูปแบบนำร่องให้กับจังหวัดอื่นๆ ได้ ส่วนที่ภูเก็ตถือได้ว่าเป็นความสำเร็จค่อนข้างดี

ช่วงสุดท้ายของการสัมมนา ได้เปิดให้มีการอภิปราย เรื่อง “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย” และให้ผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย โดยสรุปออกเป็น ๔ แนวทาง ดังนี้

๑. ด้านนโยบาย

๑.๑ การวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอย ต้องมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๒ หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ควรมีมุมมองในการจัดการขยะไปในทิศทางเดียวกันว่า ขยะมิใช่ทรัพย์สิน แต่เป็นสิ่งที่ต้องกำจัด/จัดการให้หมดไป และรายได้ที่ได้จากการจัดการขยะเป็นเพียงผลพลอยได้ที่ อปท. จะนำมาใช้ในการดำเนินกิจการการด้านขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ การกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะต่างๆ ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการอย่างเบ็ดเสร็จ ทั้งคน งาน เงิน และกระบวนการ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถควรอยู่กับ อปท มิใช่อยู่กับส่วนกลาง

๑.๔ ทำอย่างไรให้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) นำไปสู่การบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยงข้อง และสามารถใช้อ้างอิงในการจัดทำคำของบประมาณในการจัดการของเสียอันตรายในห้องปฏิบัติการหลังการตรวจพิสูจน์หลักฐาน

๑.๕ ควรมีการจัดทำโครงการนำร่องหรือโครงการต้นแบบในเชิงบูรณาการ โดยให้มีความเกี่ยวข้องกับส่วนราชการระดับจังหวัด และในระดับภูมิภาค เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

๑.๖ กำหนดตัวชี้วัดหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกันในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะ ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ

๑.๗ กำหนดบทบาทของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนในแต่ละระดับ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ให้ชัดเจน

๒. ด้านการบริหารจัดการ

๒.๑ การจัดการขยะมูลฝอยสำหรับ อปท. ขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ อาทิ งบประมาณการก่อสร้าง การเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างรูปแบบการจัดการในระยะยาว ดังนั้น จึงเห็นควรให้กระทรวงหลักที่ดูแล อปท. เข้ามาดำเนินการ

๒.๒ กรณีการเผาขยะมูลฝอยโดยไม่มีการคัดแยก จะทำให้ต้นทุนการควบคุมมลพิษทางอากาศสูงมาก ดังนั้น ควรมีแผนรองรับกรณีดังกล่าว เพื่อให้มั่นใจว่าอุปกรณ์เพื่อการควบคุมมลพิษทางอากาศ จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา

๒.๓ แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาทางวิชาการด้านการจัดการขยะในแต่ละจังหวัด จากหน่วยงานระดับกระทรวง เนื่องจากการจัดการขยะต้องเทคนิคและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ อปท. ยังขาดบุคลากรที่มีความชำนาญ

๒.๔ กลไกตรวจประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพบูรณาการทั้งด้านกฎหมาย งบประมาณ บุคลากร

๒.๕ ควรเสนอทางเลือกการจัดการขยะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้จริงในพื้นที่ รวมทั้งเสนอทางออกกรณีเกิดความขัดแย้งในการแก้ปัญหาขยะในท้องถิ่น

๒.๖ ส่งเสริมบริบทของการเกิดขยะและกำจัดขยะที่ต้นทางและปลายทาง

- ขยะต้นทาง ส่งเสริมผู้ผลิตในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- ขยะปลายทาง ส่งเสริมอุตสาหกรรมรีไซเคิลให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โดยการส่งเสริมให้เกิดร้านรับซื้อของเก่าหรือกลุ่มซาเล้งที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ส่งเสริมธุรกิจที่ส่งเสริมการรีไซเคิลอย่างชัดเจน เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญ

๒.๗ เลือกใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ในแนวทางของ Incentive ซึ่งน่าจะได้ผลกว่าการใช้แนวทางขอภาษี /ค่าธรรมเนียม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจที่กำลังมีปัญหาในปัจจุบัน

๒.๘ กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการขยะชุมชนในทุกระดับการศึกษา

๒.๙ ควรให้ผู้ผลิตมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเก็บค่ากำจัดขยะจากผู้ผลิตที่ก่อให้เกิดขยะด้วย

๒.๑๐ การสร้างโรงเผาขยะที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ แต่ไม่ควรสร้างในบางพื้นที่ ควรมีการเข้มงวดเรื่องกฎหมาย มีการทำประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นคือ มีนายทุนซื้อที่ดินในท้องถิ่นต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีประกาศของ คสช. และก่อนที่จะมีการปรับผังเมือง ภาครัฐควรติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างโรงเผาขยะในพื้นที่นั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง

๒.๑๑ ส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสียจากขยะ

๒.๑๒ การควบคุมสินค้าหรือบริการ ควรกำหนดฐานภาษีในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตจากวัสดุที่มีการย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติก ฯลฯ ให้มีเพดานสูงขึ้น เพื่อลดปริมาณการใช้พลาสติก

๒.๑๓ ควรให้มีการจัดการทำแผนเป็นรูปแบบโครงการนำร่องหรือต้นแบบในเชิงบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับส่วนราชการจังหวัด พิสูจน์หลักฐานจังหวัด หรือศูนย์พิสูจน์หลักฐานในภูมิภาค เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

๒.๑๔.ควรผลักดันให้ส่วนราชการที่ดูแลที่ดินที่ อปท. ใช้ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับขยะมอบที่ดินให้ อปท. นั้นรับผิดชอบดำเนินการเองได้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ภาคเอกชนที่จะเข้ามาลงทุนเกิดความมั่นใจในการลงทุน การดำเนินการก็จะสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว

๓. ด้านกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ปัญหาการขาดแคลนที่ดินในการกำจัดขยะมูลฝอย หากหน่วยงานท้องถิ่นใดมีที่ดินเป็นของตนเองก็จะสามารถดำเนินการด้านการจัดการขยะได้อย่างถูกต้อง และสามารถดำเนินการตาม พ.ร.บ.ร่วมทุนฯ ได้

๓.๒ ควรผลักดันให้ส่วนราชการที่ดูแลที่ดินของ อปท. ในการจัดการขยะ มอบที่ดินให้ อปท. นั้น ดำเนินการได้อย่างเป็นเอกภาพ เพื่อให้เอกชนเกิดความมั่นใจ กล้าที่จะลงทุน และทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็ว

๓.๓ การดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำจัดขยะที่ดำเนินการร่วมกับเอกชนต้องเข้า พ.ร.บ.ร่วมทุน ซึ่งมีกระบวนการที่ยุ่งยากและซับซ้อนมาก จนทำให้เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเรื่องดังกล่าวเกิดความท้อ เพราะฉะนั้นจึงควรมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๓.๔ ควรออกกฎหมายรองรับให้ท้องถิ่นดำเนินการกำจัดขยะได้อย่างมีอิสระ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๓.๕ กฎหมายการบริหารจัดการขยะมีความซ้ำซ้อน ดังนั้น จึงควรจะสังเคราะห์กฎหมายพร้อมใช้งานพร้อมคู่มือกฎหมายการจัดการขยะฉบับ อปท. ที่ท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ได้เลย รวมทั้งกฎหมายมีความล้าสมัยและไม่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การนำ RDF ไปใช้ประโยชน์จะสามารถดำเนินการภายใต้อำนาจของ อปท. ได้หรือไม่ อย่างไร

๓.๖ ควรรวบรวมกฎหมายและข้อระเบียบต่างๆ และมาตรการที่เกี่ยวข้องให้เป็นหมวดหมู่และปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัย และสามารถปฏิบัติได้จริง

๓.๗ ควรการใช้มาตรการบังคับหรือขอความร่วมมือให้มีการรณรงค์ในการจัดการขยะมีมาตรการลดหย่อนทางภาษีให้กับภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

๓.๘ ควรมีการกำหนดมาตรการทางภาษีในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตจากวัสดุที่มีการย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติก ให้มีเพดานสูงขึ้น เพื่อลดปริมาณการใช้พลาสติก

๓.๙ การกำจัดขยะปลายทาง คสช. มีคำสั่งให้ใช้สถานที่ราชพัสดุ สถานที่ทหาร เป็นสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้าหรือสถานที่กำจัดขยะ แต่ขณะนี้กลับกลายเป็นทหารยังไม่ยินยอมให้ใช้สถานที่

๓.๑๐ การขอใช้ที่ราชพัสดุ ในการจัดการขยะหากเอกชนเป็นผู้ลงทุน ต้องโอนทรัพย์สินให้กระทรวงการคลัง ทำให้ผู้ประกอบการไม่อยากใช้ที่ราชพัสดุ

๓.๑๑ เนื่องจากการกำจัดขยะในปัจจุบันมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องออกกฎหมายกำหนดโทษอย่างร้ายแรงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อปท. และบริษัทที่ดำเนินการกำจัดที่ไม่ได้มาตรฐาน

๓.๑๒ ออกระเบียบการเก็บค่าธรรมเนียมขยะตามปริมาณที่ต้องทิ้งจริงและสะท้อนต้นทุนการจัดการจริง โดยแยกขยะใส่ถุงที่ อปท. จัดหาให้ และขายให้ประชาชน ไม่เก็บค่าธรรมเนียมแบบ เหมาจ่าย และไม่สะท้อนต้นทุนจริงในปัจจุบัน

๓.๑๓ ออกระเบียบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บขนขยะของสถานประกอบการ รวมถึงหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้ดำเนินการเก็บขนเอง โดยเอกชนที่มาดำเนินการต้องได้รับอนุญาตจาก อปท. เจ้าของพื้นที่ ห้าม อปท. ไปดำเนินการเองอย่างในปัจจุบัน

๓.๑๔ เอกชนที่ไปดำเนินการกำจัดขยะต้องแจ้งเทคโนโลยี และราคากำจัดขยะโดยประมาณการเผยแพร่ทางสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ ที่ อปท. จะได้เลือกบริษัทที่ถูกและดี

๓.๑๕ ควรออกกฎหมายมารองรับท้องถิ่นที่สามารถจัดการขยะ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการจัดการขยะได้อย่างมีอิสรภาพภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๔. ด้านงบประมาณ

๔.๑ ยังขาดการจัดทำแผนงบประมาณในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นวัตถุพยานในคดีเพลิงไหม้ว่าจะมีวิธีการกำจัดอย่างไร

๔.๒ ในการจัดการขยะมูลฝอย

- ควรเก็บจากผู้ผลิตหรือสถานประกอบการผลิตภัณฑ์ที่มีการเกิดขยะ เช่น ผู้ผลิต พลาสติก กระดาษ เป็นต้น
- จัดเก็บภาษีจากผู้ผลิตในชุมชน โดยจัดเก็บในรูปของภาษี ค่าใช้จ่ายเรื่องสาธารณูปโภค เช่น ภาษีในการซื้อผลิตภัณฑ์ ค่าไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ
- ควรหลีกเลี่ยงที่จะให้ อปท เป็นผู้จัดเก็บรายได้เอง เพราะมักไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เนื่องจากผู้บริหารของท้องถิ่นต้องขอคะแนนเสียงจากประชาชน
- การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ต้องมีการกำหนดมาตรฐานการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ

๔.๓ รายจ่าย ควรให้ อปท. หรือเอกชนที่เข้ามาร่วม ดำเนินการตามแนวทางที่รัฐกำหนด

๔.๔ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้หน่วยงานหรือเอกชนที่ต้องการลงทุน เฉพาะการจัดการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

๔.๕ เห็นด้วยกับการกำหนดให้การจัดการและของเสียอันตรายเป็นตัวชี้วัดผู้บริหารของ อปท. และผลการดำเนินงานมีผลต่อการได้รับงบประมาณ หรือรางวัลจูงใจสำหรับ อปท. ที่มีการบริหารจัดการที่ดี

๔.๖ ควรมีงบประมาณสนับสนุน อปท. ในการบริหารจัดการขยะ โดยเฉพาะในส่วนของงบลงทุน ซึ่ง อปท. หลายแห่งไม่มีศักยภาพด้านงบประมาณ

บทที่ ๕
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ คณะกรรมาธิการวิสามัญและคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้ทำการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการศึกษาดูงาน และรับฟังปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ รวมทั้งวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะชุมชน ตลอดจนแนวทางและมาตรการการจัดการขยะของต่างประเทศ

มลพิษจากขยะมูลฝอย ถือเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ โดยมีสาเหตุมาจากปริมาณขยะจากชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในขณะที่งบประมาณ รวมถึงพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอยยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่สามารถกำจัดขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาแหล่งพาหะนำโรค เหตุรำคาญ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้น จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การป้องกัน ควบคุม หรือลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งเน้นการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทาง ครอบคลุมทุกวงจรของการเกิดขยะมูลฝอย ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภค การนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัดที่ถูกหลักวิชาการ

ข้อมูลสถานการณ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย จากจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ประกอบด้วย เทศบาล และเมืองพัทยา รวม ๒,๔๔๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน ๕,๓๓๕ แห่ง รวม ๗,๗๗๖ แห่ง มีขยะเกิดขึ้น จากการประมาณการปีละ ๒๒.๒๕ ล้านตัน หากรวมขยะที่เกิดขึ้นของกรุงเทพมหานคร อีกปีละ ๓.๙๔ ล้านตัน รวมเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นรวมทั้งสิ้นประมาณปีละ ๒๖.๒ ล้านตัน แต่มีการเก็บขนนำไปกำจัด เพียงปีละ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือร้อยละ ๕๖.๕ เท่านั้นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีทั้งสิ้นเพียง ๒,๔๕๐ แห่งทั่วประเทศ เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้องแบบฝังกลบเชิงวิศวกรรม แบบสุขาภิบาลแบบเทกองควบคุม แบบเชิงกลชีวภาพ เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษ การหมักทำปุ๋ยและการแปรรูปผลิตพลังงาน เพียง ๔๘๐ แห่ง ดังนั้น จึงมีขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง ปีละ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือเพียง ร้อยละ ๓๐ ของขยะที่เกิดขึ้นเท่านั้น ขยะถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง ปีละ ๖.๙๓ ล้านตัน มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ ปีละ ๔.๘๒ ล้านตัน ขยะมูลฝอยส่วนที่เหลืออีกประมาณปีละ ๖.๕๓ ล้านตันหรือร้อยละ ๒๕ ที่ไม่มีการจัดเก็บประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือน โดยการเทกองและเผาในที่โล่งหรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะ

ทั้งนี้ จากการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพบว่า ปัญหาขยะชุมชนในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ใหญ่และยุ่งยากกว่าที่คิด ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีจำนวนกว่า ๒๖ ล้านตันต่อปี หรือประมาณ ๗๒,๐๐๐ ตันต่อวัน ประการสำคัญ คือ นอกเหนือจากขยะที่เกิดขึ้นทุกวันแล้ว ยังมีปัญหาขยะตกค้างสะสมอีกกว่า ๓๐ ล้านตัน ซึ่งได้รับการจัดการไปแล้ว ๒๐ ล้านตัน หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ ๖๖ เท่านั้น จากปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละปีพบว่า มีการดำเนินการหรือการจัดการที่ถูกต้อง (นำกลับมา

ใช้ใหม่/บำบัด/กำจัด) เพียง ๑๒.๖๗ ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๔๘ ซึ่งในจำนวนนี้ เป็นขยะรีไซเคิล ร้อยละ ๓๘ ในส่วนของขยะมูลฝอยที่มีการจัดการที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ อาทิ การเทกองทิ้งกลางแจ้ง การเผาในที่โล่ง การลักลอบทิ้งในที่สาธารณะ การขุดหลุมและไถกลบนั้น เป็นสาเหตุสำคัญ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในเรื่องกลิ่นเหม็น สัตว์พาหะนำโรค การปนเปื้อนของสารพิษในดิน น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน รวมทั้ง ปัญหาน้ำเสีย อากาศเสีย และมลพิษอื่น ๆ ตลอดจน การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ก่อให้เกิดปัญหาสภาวะโลกร้อน

นอกจากนี้ยังพบว่า การบริหารจัดการขยะชุมชนของประเทศไทยมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านงบประมาณ การเก็บขน และการจัดการขยะ ซึ่งไม่ครอบคลุมและไม่สะท้อนต้นทุน ไม่สามารถให้บริการจัดการขยะได้อย่างเพียงพอ ปัญหาด้านความพร้อมของฝ่ายบริหารที่ยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย ปัญหาด้านระเบียบและข้อกฎหมายที่มีทั้งการขาดกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ขาดการบังคับใช้ ตลอดจนข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับผังเมืองรวม และการร่วมลงทุนที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนมาลงทุนในการจัดการขยะ กรณีเกิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท ที่ต้องต้องเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ต้องผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการพิจารณานาน ไม่สามารถนำมาใช้กับกระบวนการจัดการขยะชุมชนที่ต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน และต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาด้วย ปัญหาด้านทัศนคติของประชาชนที่ยังขาดการรับรู้ในการมีส่วนร่วม ทำให้ได้รับความร่วมมือและความตระหนักของประชาชนไม่มากพอ ตลอดจนยังมีทัศนคติในความไม่เห็นด้วยในการดำเนินการจัดการขยะในบางพื้นที่ รวมถึงปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการยังมีไม่เพียงพอ

ข้อจำกัดในการจัดการขยะร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนถิ่นที่มีขนาดใหญ่และเล็กแตกต่างกัน แม้ในปัจจุบันมีกฎหมายให้ทำข้อตกลงร่วมกันได้ แต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาความไม่ต่อเนื่องของโครงการ เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหาร กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่ไม่มีสภาพบังคับและบทลงโทษที่เข้มงวดมีเฉพาะโทษปรับ แต่ไม่มีโทษจำคุก กฎหมายกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขั้นต่ำในการจัดการขยะให้กับ อปท. และให้ อปท. มีอำนาจออกข้อบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ท้องถิ่นหลายแห่งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเพียงขั้นต่ำ หรืออัตราที่ต่ำไม่เพียงพอต่อการดำเนินการจัดการขยะ เนื่องจากเกรงจะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ทำให้งบประมาณในการนำไปจัดการขยะไม่เพียงพอเกิดขยะสะสม โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีปริมาณขยะมากกว่าท้องถิ่นทั่วไป และกรณีการกำจัดขยะด้วยเทคโนโลยีและทำให้ได้ผลิตผลที่มีมูลค่าสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ เช่น กระแสไฟฟ้า เชื้อเพลิงต่าง ๆ แก๊ส ปุ๋ย เป็นต้น ท้องถิ่นไม่สามารถนำมาจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้เนื่องจากติดปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่ได้ให้อำนาจท้องถิ่นที่ชัดเจนว่าสามารถนำไปจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้ จึงมีการทำลายทิ้งหรือทิ้งไว้โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญขอเสนอแนวทางและมาตรการเพื่อการบริหารจัดการขยะชุมชน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๕.๑ ด้านมาตรการการลดขยะชุมชน

หลักการในการจัดการขยะมูลฝอยต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management) แนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Resource Conservation and Recovery) และสุดท้าย หลักการความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) โดยพิจารณาตามวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน ประกอบด้วย ก่อนเป็นขยะ (การผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจำหน่าย การบริโภค) การคัดแยก และการกำจัด โดยให้ความสำคัญของการจัดการขยะที่ต้นทาง โดยใช้หลักการ 3Rs ประกอบด้วย ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

หลักการดังกล่าวข้างต้น จะก่อให้เกิดการกำหนดแนวทางการจัดการขยะแบบครบวงจร 3Rs โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย อาทิ ระบบหมักปุ๋ย การแปรรูปขยะเป็นพลังงาน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณขยะที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการกำจัดขยะลดน้อยลง และส่งเสริมการจัดการขยะแบบรวมศูนย์ และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการกำจัดขยะมูลฝอย

๑. แนวทางการลดขยะที่ต้นทาง ควรจะประกอบด้วย

๑.๑ ขั้นตอนการผลิตและการจำหน่ายสินค้า

ควรมีมาตรการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมเพื่อสร้างกลไกให้เกิดการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้า โดยจะต้องมีกลไกทางด้านการเงิน-การคลัง ที่จะช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่สามารถใช้ได้หลายครั้ง รีไซเคิลได้ง่าย และไม่เป็นพิษต่อคนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ จะต้องมีกลไกที่กำกับ และควบคุม (และ/หรือลงโทษ) ผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้า) ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ประเภทที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use) โดยเฉพาะกลุ่มภาชนะและบรรจุภัณฑ์ (Containers and packaging)

ในด้านผู้ผลิต ผู้นำเข้า ห้างร้านค้าผู้จำหน่ายนั้น จะต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้นำเข้า และห้างร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า (Extended Producer Responsibility หรือ EPR) ให้ครอบคลุมถึงการจัดการขยะจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนเอง เช่น กฎหมายการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling law) ของผลิตภัณฑ์บางประเภทที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะ (ภาชนะและบรรจุภัณฑ์, เครื่องใช้ไฟฟ้า, อาหาร เป็นต้น)

๑.๒ ขั้นตอนการบริโภค การลด และคัดแยกขยะ

การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชน โดยจะต้องเริ่มทำที่เยาวชนอย่างจริงจัง เนื่องจากจะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดขยะในอนาคต โดยบรรจุความรู้และเนื้อหาในเรื่องการลดขยะ แยกขยะ เข้าไปในหลักสูตรภาคบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนและมีภาคปฏิบัติควบคู่กันไป มีการรณรงค์การทำ 3Rs (Reduce, Reuse, and Recycle) การลดการบริโภคสินค้าอย่างฟุ่มเฟือย การลดการใช้สินค้าประเภทที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use) และจะต้องมีการกำหนดให้เป็น “หน้าที่” ของประชาชนและผู้ก่อให้เกิดขยะทุกคนที่จะต้องช่วยแยกขยะและลดขยะ สำหรับมาตรการทางด้าน

เศรษฐศาสตร์นั้น ควรมีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามปริมาณที่แต่ละคน บ้านเรือน ร้านค้า หรือผู้ประกอบการทิ้ง ตามหลักการ “ทิ้งมากจ่ายมาก” ซึ่งเทศบาลและท้องถิ่นสามารถออกระเบียบและจัดระบบที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ของตนเองได้

สำหรับขยะอินทรีย์ ขยะจากบรรจุภัณฑ์ และขยะอันตราย ที่เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันนั้น จะต้องมีการส่งเสริมให้ครัวเรือน อาคาร ที่พักอาศัย และสถานประกอบการมีการจัดการขยะอินทรีย์ให้ได้มากที่สุด เนื่องจากขยะอินทรีย์เป็นองค์ประกอบหลักในขยะปัจจุบันที่มีมากถึงร้อยละ ๕๐-๖๐ เช่น การหมักปุ๋ยด้วยอุปกรณ์อย่างง่าย การบดย่อยเศษอาหาร การหมักก๊าซชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งมีระบบการจัดการที่แตกต่างไปตามลักษณะของชุมชน เช่น ชุมชนชนบท หรือ ชุมชนเมือง รวมถึงการออกมาตรการให้หมู่บ้าน อาคารที่พักอาศัย (เช่น คอนโดมิเนียม) จะต้องมีระบบการจัดการขยะอินทรีย์เป็นของตนเองเพื่อลดปริมาณขยะอินทรีย์ที่จะทิ้งออกมา

แนวทางและมาตรการในส่วนของ อปท. และจังหวัดนั้น เริ่มตั้งแต่การวางนโยบายการบริหารจัดการขยะที่กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดในด้านการลดขยะและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด จัดสรรงบประมาณสำหรับการลดขยะ-แยกขยะให้ท้องถิ่นให้เหมาะสม และกำหนดให้มีการทำงานบูรณาการกันในระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำ (เช่น อนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.)) โดยวางแผนการจัดการขยะร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ไปในทิศทางเดียวกันและเสริมกัน มีการตั้งเป้า ตั้งตัวชี้วัด (Key performance indicators หรือ KPIs) ที่ชัดเจนของการลดขยะ แยกขยะ มีการเก็บข้อมูล มีการติดตามการดำเนินงาน การประเมินผลการทำงาน รวมถึงมีเงินอุดหนุนพิเศษให้กับท้องถิ่นหรือจังหวัดที่มีการดำเนินงานได้ตามหรือเกินเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานลดขยะและแยกขยะต่อไป

นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยว ควรมีการศึกษาถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying capacity) ในการจัดการขยะมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามความสามารถ และมีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้ในการสร้างระบบและดำเนินการจัดการขยะ สำหรับชุมชนที่มีโรงงานขนาดเล็ก และมีแรงงานต่างด้าวอยู่อาศัยจำนวนมาก ควรมีการจัดระบบการจัดการขยะร่วมกับเจ้าของโรงงานและผู้ประกอบการที่แตกต่างจากชุมชนทั่วไป

ส่งเสริมให้ชุมชน ภาคเอกชน องค์กรเอกชน เอ็นจีโอ ให้เกิดความรู้ ความตระหนักตลอดจนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการลดขยะ คัดแยกขยะ และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ โดยใช้มาตรการทางสังคม ด้วยการส่งเสริมความรู้ความตระหนักให้กับประชาชนและสังคม ผ่านการรณรงค์เชิงรุกในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อออนไลน์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้งสถานศึกษาทุกระบบและทุกระดับชั้น และมาตรการส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล ด้วยการสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิดการลด การคัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยผ่านกิจกรรม 3Rs ในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ ศูนย์วัสดุรีไซเคิลชุมชน โครงการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste Project) โครงการเมืองสีเขียวสะอาด (Clean and Green City) รวมถึงพยายามจัดการขยะอินทรีย์ให้มากที่สุด ณ แหล่งกำเนิด ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น

นอกจากประเด็นเหล่านี้ ยังควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการกำจัดขยะและการรีไซเคิลขยะเพื่อนำขยะ ซึ่งเป็นทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนที่แท้จริงของการกำจัดขยะด้วยวิธีการต่าง ๆ การศึกษาการปรับเปลี่ยน

ทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน มีการสื่อสารเชิงรุกเรื่องการลดขยะและแยกขยะ และมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการขยะ การลดขยะ และการแยกขยะอย่างเป็นระบบและบูรณาการข้อมูลจากระดับท้องถิ่น สู่ระดับจังหวัดและระดับประเทศในที่สุด

ทั้งนี้ การที่ต้องพิจารณาตั้งแต่กระบวนการก่อนทิ้งเป็นขยะ เนื่องจากการศึกษาที่มาของขยะประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน พบว่า จุดกำเนิดขยะเป็นแหล่งสำคัญที่จะต้องมีการแก้ไข หากสามารถกำกับดูแลให้วัสดุที่ใช้ผลิตสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ สามารถย่อยสลายได้หรือนำมาใช้ซ้ำได้หลายครั้งมากขึ้นจะทำให้ปริมาณของขยะลดน้อยลง สินค้าและบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ จะรวมทั้งที่ผลิตในประเทศไทยและสินค้านำเข้าเพื่อจำหน่ายในประเทศไทยด้วย

๕.๒ ด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน

แนวคิดที่ถูกต้องในการบริหารจัดการขยะชุมชน เพื่อแก้ไขขยะชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ควรดำเนินการภายใต้แนวคิดที่ว่า **"ขยะเกิดที่พื้นที่ใด ต้องบริหารจัดการขยะในพื้นที่เกิดขยะนั้น ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นที่ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และไม่เป็นการสะสมขยะมูลฝอยของพื้นที่ในระยะยาว"** โดยรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุน ดังนี้

๑. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุน อปท. ในการบริหารและจัดการขยะ โดยการ

๑.๑ รวบรวมตัวอย่าง ของ อปท. ขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการกำจัดขยะ และเทคโนโลยีต่างๆที่เกี่ยวข้องมานำมาประมวลจัดทำหลักสูตรโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อการฝึกอบรมภาคบังคับแก่ผู้บริหาร อปท.และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ให้มีการกำหนดตัวชี้วัดผู้บริหาร อปท. ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมการเชิดชูให้รางวัล

๑.๒ สร้างความร่วมมือ/ความตระหนัก รับรู้ปัญหาขยะของประชาชนในพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดปริมาณขยะจากการใช้วัตถุสิ้นเปลืองและการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิด โดยให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการอบรมเยาวชนผ่านโรงเรียนในพื้นที่ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๑.๓ รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศ เพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๔ ควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาเสริมความรู้แก่เยาวชนในระดับต่าง ๆ ในการลดการคัดแยกขยะ ทั้งในที่อยู่อาศัยและโรงเรียน

๑.๕ เร่งวิจัยและพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์ด้านการจัดการขยะ เพื่อสร้างความรู้ทางด้านนี้ให้เป็นกลยุทธ์ในการจัดการขยะในรูปแบบใหม่ ๆ

๑.๖ ให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) พิจารณาลำดับความสำคัญในการรับโรงไฟฟ้าขยะเป็นอันดับแรก

๑.๗ ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายสายส่งรองรับโรงไฟฟ้าจากขยะ

๑.๘ กรณีการลงทุนโรงไฟฟ้าขยะสำหรับศูนย์รวมขยะมูลฝอย หรือ อปท. ขนาดใหญ่ที่มีปริมาณขยะมาก ควรมอบหมายให้ กฟภ. เข้ามาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตาม พ.ร.บ.การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

๑.๙ การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะ ควรดำเนินงานก่อสร้างในพื้นที่กำจัดขยะเดิม และจะต้องฟื้นฟูปรับปรุงพื้นที่เดิมให้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นการสร้างความยอมรับของประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่

๑.๑๐ รัฐบาลควรจัดหางบประมาณที่ได้รับจากการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงานโยกย้ายถิ่น และค่าธรรมเนียมการสร้างปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสนับสนุน อปท. (โดยเฉพาะ อปท.ขนาดเล็ก) ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชากรแฝงทั้งแรงงานต่างด้าว แรงงานโยกย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยว

๒. ปรับปรุงข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

๒.๑ ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและขั้นตอนการพิจารณากลั่นกรองโครงการที่เอกชนเข้าร่วมลงทุนในกิจการด้านการจัดการขยะของรัฐเป็นการเฉพาะ

๒.๒ ให้มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่และขนาดการรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการขยะชุมชน (Cluster) ให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยกำหนดให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งเป็นเจ้าภาพหลักมีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาอนุญาตการประกอบกิจการกำจัดขยะ ในกรณีที่เป็นการกำจัดขยะอันตรายจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดด้วย

๕.๓ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหลัก หรือระเบียบข้อบังคับที่จะรองรับการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรดังกล่าว โดยจะมีเฉพาะกฎหมาย กฎระเบียบที่ใช้สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย หรือของเสียที่เกิดขึ้นเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการเก็บรวบรวม และกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำกับดูแล เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ต่าง ๆ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้ควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เหมาะสม และกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลเรื่องความเป็นพิษของวัตถุอันตรายตามที่กำหนดไว้ ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเน้นกำจัดมลพิษทางด้านน้ำ อากาศ และกากของเสีย ภายใต้กลไกของแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม กองทุนสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งจากการพิจารณาขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่มีการบังคับใช้ดังกล่าวข้างต้น ยังขาดกลไกที่สำคัญในการควบคุมอัตราการเกิดของขยะมูลฝอย ตั้งแต่การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ การกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย ในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิต หรือการสร้างกลไกให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือรีไซเคิล

ภายหลังจากการบริโภค ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ในขณะที่กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ได้พัฒนากฎหมายเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยเป็นการเฉพาะโดยมุ่งเน้นการควบคุมปริมาณตั้งแต่ที่แหล่งกำเนิด และให้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบซากผลิตภัณฑ์ของตนเองภายหลังจากการบริโภคของประชาชน ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยในกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ การศึกษาพบว่าการจัดการขยะมีวัฏจักรของขยะ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนเป็นขยะ ขั้นตอนการคัดแยกขยะ ขั้นตอนการเก็บขนขยะ ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และขั้นตอนการกำจัดขยะ (รายละเอียดปรากฏในบทที่ ๓) พบว่ามีปัญหาหลัก ๓ ประเด็น คือ

๑. กฎหมายแต่ละฉบับมีเจตนารมณ์ในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน การตีความกฎหมายจึงแตกต่างกัน

๒. กฎหมายแต่ละฉบับมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่างกัน

๓. กฎหมายบางฉบับมีความซ้ำซ้อนกัน และในบางกรณีไม่มีกฎหมายที่จะนำมาใช้

จึงขอนำเสนอการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอระยะเร่งด่วน เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่ ดังต่อไปนี้

๑.๑ <u>พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕</u> เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๑.๑ กำหนดไว้ในกฎหมายให้ประชาชน สถานประกอบการ และชุมชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และกำหนดมาตรการรองรับกระบวนการในการคัดแยกขยะ ได้แก่ ให้มีการกำหนดประเภทและลักษณะภาชนะที่ใช้ในคัดแยก การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บขนโดยแยกตามประเภทของขยะ กำหนดสุขลักษณะและหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการกำจัดขยะแต่ละประเภท และกำหนดมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวบรวม การเก็บขน และการขนส่งขยะ

๑.๑.๒ ออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตเก็บขนขยะ หรือการจัดทำขั้นตอนแบบ One Stop Service โดยมีหน่วยงานกลางในการกำหนดมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑.๑.๓ การรวมกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก (ตามที่ตกลงกัน) เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตให้กับโรงงานกำจัดมูลฝอยที่ตั้งขึ้น และกรณีโรงงานกำจัดขยะเป็นพิษและขยะอันตราย ต้องนำหลักเกณฑ์มาตรการการออกใบอนุญาตของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมาพิจารณาด้วยและโรงงานดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วย

๑.๑.๔ ปรับบทลงโทษกรณีไม่ดำเนินการตามกฎหมายหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชนให้มีโทษปรับที่สูงขึ้น และเพิ่มโทษจำคุก เพื่อให้มีสภาพบังคับที่เข้มงวดขึ้น

๑.๑.๕ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมกลางที่ชัดเจนเพื่อให้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะกับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวตามอัตราที่เหมาะสม

๑.๑.๖ ให้มีการผนวกร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... ไว้กับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการขยะอันตรายชุมชน

๑.๒ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๒.๑ ควรบัญญัติเรื่องข้อยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ในกรณีการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐสำหรับโครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ไว้ในพระราชบัญญัติเพื่อให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาออกกฎกระทรวงต่อไป

๑.๒.๒ การรวมกลุ่ม (Cluster) โดยคำนึงขนาดของพื้นที่ ความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๑.๒.๓ กำหนดค่าธรรมเนียมกลางในการกำจัดขยะที่ชัดเจน โดยแยกอัตราตามวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะ อาทิ การฝังกลบ การเผา การเผาเพื่อผลิตแก๊ส การเผาเพื่อผลิตแก๊สเพื่อนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๑.๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๓.๑ กำหนดให้มีการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๑.๓.๒ ปรับปรุงประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน และมีการสำรวจถี่มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

๑.๔ พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๔.๑ ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญร่วมเป็นอนุกรรมการด้วย

๑.๔.๒ การขออนุญาตก่อสร้างโรงงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้ทันต่องบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

๑.๕) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ ให้ยกเว้นกฎหมายว่าด้วยผังเมือง เพื่อให้สถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นเขตควบคุมของผังเมือง สามารถขึ้นทะเบียนเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานได้และให้มีการดำเนินการจัดการขยะโรงงานตามกฎหมาย

๑.๖) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ควรกำหนดคุณสมบัติของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง โดยอ้างอิงจากที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้าน

๒. ข้อเสนอระยะกลาง เสนอให้มี ยกร่างกฎหมายใหม่ว่าด้วยการใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่

หลักการของกฎหมายจะครอบคลุมหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) โดยกำหนดให้มีองค์กรกลางทำหน้าที่เก็บภาษีสรรพสามิตกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่าย โดยนำเงินรายได้จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการขยะหรือจัดจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการแปรสภาพกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และให้มีการออกกฎหมายลูกที่สาระสำคัญควบคุมวัตถุดิบตั้งแต่บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศที่มุ่งเน้นวัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ เพื่อให้ลดการเกิดขยะ (Reduce) และจะต้องใช้วัตถุดิบที่ยังใช้ได้นำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และกำหนดมาตรการในเชิงบวกทางภาษีเพื่อเป็นการจูงใจ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า และผู้จำหน่ายสินค้า เลือกใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยก การนำขยะมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดก่อนการกำจัดในขั้นสุดท้าย

โดยให้มีการจัดทำแผนแม่บทกำหนดขั้นตอนเพื่อให้ทุกภาคส่วนทราบบทบาทหน้าที่และดำเนินการไปตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓. ข้อเสนอระยะยาว

๓.๑ จัดทำ “ประมวลกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะ”

ซึ่งจะเป็นการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะทั้งหมดไว้ในที่เดียวกัน เพื่อให้การบริหารจัดการขยะของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนและความขัดกันของกฎหมาย จะเป็นการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะของประเทศได้อย่างยั่งยืน

๓.๒ หากเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายในข้อเสนอระยะเร่งด่วนไม่ทันต่อการแก้ไขข้อขัดข้องทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมใน เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย อาจเสนอให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ มาพิจารณาออกคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) งดเว้นการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับ เช่น งดเว้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ (มาตรา ๔) เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะสามารถดำเนินไปได้ และควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้เฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤตเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข และพื้นที่นั้นมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง อีกทั้ง ต้องกำหนดห้วงระยะเวลาในการบังคับใช้ที่ชัดเจน กำหนดให้มีมาตรการอื่นเพื่อรองรับที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติในภายหลัง จึงจะเกิดผลในเชิงรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

หน้าว่าง

ภาคผนวก

ก. รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา มาตรการการลดขยะชุมชน

ข. รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา การบริหารจัดการขยะชุมชน

ค. รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ง. รายงานผลการสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?"

หน้าว่าง

ภาคผนวก ก

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

หน้าว่าง

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง “แนวทางการแก้ปัญหาและมาตรการการลดขยะชุมชน”
ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา
การจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมาธิการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา
ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสุเมธ กลีบขจร
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง

นายนคร กิติพูลธนากร
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง

ศาสตรเมธี สุปรีดิ์ วงศ์ดีพร้อม
ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ

พลเอก สุนัย สัมปัตตะวนิช
ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชาญพิเชษฐ์ กิจประสานเจริญ
ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายอานนท์ ศรีรัตน์
ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางชื่นใจ ทองคำ
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางปริยะดา โชควิญญู
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายบรรพต อมราภิบาล
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายพิรียุตม์ วรรณพฤกษ์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาวสุจิตรา วาสนาดำรงดี
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาววานิช สาวาโย
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายฐนกริศน์ รัตนพงศ์กวี
อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

หน้าว่าง

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานฉบับนี้นำเสนอสรุปผลการศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ซึ่งประกอบด้วยห้าบทด้วยกัน คือ บทนำ แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืน แนวทางการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และบทสรุปและข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมควบคุมมลพิษ กรมอนามัย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) นักวิชาการ ผู้แทนจากท้องถิ่น ผู้แทนจากองค์กรอิสระ ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาผู้มีประสบการณ์จากภาคส่วนต่าง ๆ โดยคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ มีแนวทางการพิจารณาศึกษาเพื่อวางแนวทางและมาตรการในการลดขยะจากกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การรับฟังสถานการณ์ การดำเนินงาน และปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเชิญท้องถิ่นมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะ การลดขยะ การลงพื้นที่ศึกษาดูงานการจัดการขยะในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศ การศึกษาตัวอย่างแนวทางและมาตรการการลดขยะในต่างประเทศ การวิเคราะห์และเสนอแนวทาง/มาตรการในการลดขยะ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากการจัดสัมมนา เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางและมาตรการในการลดขยะ

สิ่งที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญในครั้งนี้ คือ การใช้แนวคิดการพิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน (Life Cycle of Municipal Solid Waste) ในการศึกษาประเด็นปัญหาและวางแนวทางในการแก้ปัญหาการลดขยะ โดยพิจารณาครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ คือ ตั้งแต่ก่อนที่ขยะจะเกิด นั่นคือตัวสินค้าและการผลิต-การนำเข้าสินค้าซึ่งจะเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า รวมถึงห้างร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า ที่ต่อมาสินค้านั้นจะถูกบริโภคโดยประชาชนผู้บริโภค และถูกทิ้งกลายเป็นขยะ ซึ่งท้องถิ่น เทศบาล จะมีบทบาทในการรณรงค์การลดขยะ แยกขยะ และจัดระบบเก็บขน จนถึงปลายน้ำคือ การจัดการ การกำจัด และการรีไซเคิลหรือนำขยะกลับมาใช้ใหม่ อีกประเด็นที่สำคัญของการศึกษานี้ คือ การวางแนวทางและมาตรการที่มุ่งเน้นให้เกิดการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืนขึ้น มิใช่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ต้องการให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ซึ่งต้องการองค์ประกอบ คือ การผลิตอย่างยั่งยืน การบริโภคอย่างยั่งยืน และการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง เหมาะสม และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากกระบวนการการพิจารณาที่กล่าวข้างต้น สามารถวิเคราะห์ประเด็นหลักที่เป็นปัญหาสำคัญของการลดขยะในปัจจุบัน คือ ๑) ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า รวมถึงห้างร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า ๒) ชุมชน ประชาชน ผู้บริโภค และผู้ก่อให้เกิดขยะทั้งหลาย ๓) ขยะอินทรีย์ ๔) ท้องถิ่น เทศบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และจังหวัด จากประเด็นหลักนี้ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้เสนอแนวทางและมาตรการแบบผสมผสาน ทั้งมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการทางสังคม ในการลดขยะ โดยอิงหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การพิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิต ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ความรับผิดชอบของผู้ผลิต การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การทำ 3Rs และการคัดแยกที่แหล่งกำเนิด และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งที่กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ และพิจารณาถึงความท้าทายที่จะเกิดขึ้น เช่น การขยายตัวของการเข้าสู่สังคมเมือง สังคมของ

วัตถุนิยม สังคมออนไลน์ และเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

แนวทางและมาตรการในการลดขยะชุมชนที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญเสนอในรายงานฉบับนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้ ในส่วนต้นน้ำ เริ่มตั้งแต่ตัวผลิตภัณฑ์หรือสินค้า จะต้องมีการกำหนดให้ผู้ผลิตออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการออกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้า โดยจะต้องมีกลไกทางด้านการเงิน-การคลัง ที่จะช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่สามารถใช้ได้หลายครั้ง รีไซเคิลได้ง่าย และไม่เป็นพิษต่อคนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ จะต้องมีกลไกที่กำกับ และควบคุม (และ/หรือลงโทษ) ผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้า) ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ประเภทที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use) โดยเฉพาะกลุ่มภาชนะและบรรจุภัณฑ์ (Containers and packaging) ในด้านผู้ผลิต ผู้นำเข้า ห้างร้านค้าผู้จำหน่ายนั้น จะต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้นำเข้า และห้างร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า (Extended Producer Responsibility หรือ EPR) ให้ครอบคลุมถึงการจัดการขยะจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนเอง เช่น กฎหมายการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling law) ของผลิตภัณฑ์บางประเภทที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะ (ภาชนะและบรรจุภัณฑ์, เครื่องใช้ไฟฟ้า, อาหาร เป็นต้น)

ในส่วนของประชาชน ชุมชน ผู้บริโภคมาตรการที่สำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชน โดยจะต้องเริ่มทำที่เยาวชนอย่างจริงจัง เนื่องจากจะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดขยะในอนาคต โดยบรรจุความรู้และเนื้อหาในเรื่องการลดขยะ แยกขยะ เข้าไปในหลักสูตรภาคบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนและมีภาคปฏิบัติควบคู่กันไป มีการรณรงค์การทำ 3Rs (Reduce, Reuse, and Recycle) การลดการบริโภคสินค้าอย่างฟุ่มเฟือย การลดการใช้สินค้าประเภทที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use) และจะต้องมีการกำหนดให้เป็น “หน้าที่” ของประชาชนและผู้ก่อให้เกิดขยะทุกคนที่จะต้องช่วยแยกขยะและลดขยะ สำหรับมาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์นั้น ควรมีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามปริมาณที่แต่ละคน บ้านเรือน ร้านค้า หรือผู้ประกอบการทิ้งตามหลักการ “ทิ้งมากจ่ายมาก” ซึ่งเทศบาลและท้องถิ่นสามารถออกระเบียบและจัดระบบที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ของตนเองได้

สำหรับขยะอินทรีย์ ขยะจากบรรจุภัณฑ์ และขยะอันตราย ที่เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันนั้น จะต้องมีการส่งเสริมให้ครัวเรือน อาคาร ที่พักอาศัย และสถานประกอบการมีการจัดการขยะอินทรีย์ให้ได้มากที่สุด เนื่องจากขยะอินทรีย์เป็นองค์ประกอบหลักในขยะปัจจุบันที่มีมากถึง ๕๐-๖๐% เช่น การหมักปุ๋ยด้วยอุปกรณ์อย่างง่าย การบดย่อยเศษอาหาร การหมักก๊าซชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งมีระบบการจัดการที่แตกต่างไปตามลักษณะของชุมชน เช่น ชุมชนชนบท หรือ ชุมชนเมือง รวมถึงการออกมาตรการให้หมู่บ้าน อาคารที่พักอาศัย (เช่น คอนโดมิเนียม) จะต้องมีระบบการจัดการขยะอินทรีย์เป็นของตนเองเพื่อลดปริมาณขยะอินทรีย์ที่จะทิ้งออกมา

แนวทางและมาตรการในส่วนของ อปท. และจังหวัดนั้น เริ่มตั้งแต่การวางนโยบายการบริหารจัดการขยะที่กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดในด้านการลดขยะและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด จัดสรรงบประมาณสำหรับการลดขยะ-แยกขยะให้ท้องถิ่นให้เหมาะสม และกำหนดให้มีการทำงานบูรณาการกันในระดับจังหวัด

ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำ (เช่น อนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.)) โดยวางแผนการจัดการขยะร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ไปในทิศทางเดียวกันและเสริมกัน มีการตั้งเป้า ตั้งตัวชี้วัด (Key performance indicators หรือ KPIs) ที่ชัดเจนของการลดขยะ แยกขยะ มีการเก็บข้อมูล มีการติดตามการดำเนินงาน การประเมินผลการทำงาน รวมถึงมีเงินอุดหนุนพิเศษให้กับท้องถิ่นหรือจังหวัดที่มีการดำเนินงานได้ตามหรือเกินเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานลดขยะและแยกขยะต่อไป นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยว ควรมีการศึกษาถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying capacity) ในการจัดการขยะมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามความสามารถ และมีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้ในการสร้างระบบและดำเนินการจัดการขยะ สำหรับชุมชนที่มีโรงงานขนาดเล็ก และมีแรงงานต่างด้าวอยู่อาศัยจำนวนมาก ควรมีการจัดระบบการจัดการขยะร่วมกับเจ้าของโรงงานและผู้ประกอบการที่แตกต่างจากชุมชนทั่วไป

นอกจากประเด็นเหล่านี้ ยังควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการกำจัดขยะและการรีไซเคิลขยะเพื่อนำขยะ ซึ่งเป็นทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนที่แท้จริงของการกำจัดขยะด้วยวิธีการต่าง ๆ การศึกษาการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน มีการสื่อสารเชิงรุกเรื่องการลดขยะและแยกขยะ และมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการขยะ การลดขยะ และการแยกขยะอย่างเป็นระบบและบูรณาการข้อมูลจากระดับท้องถิ่น สู่ระดับจังหวัดและระดับประเทศในที่สุด

ท้ายสุด คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญมีข้อเสนอแนะเพื่อให้แนวทางและมาตรการต่าง ๆ ที่เสนอในรายงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องกำหนดกลไกให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและครบวงจร และในระยะยาวควรมีการศึกษาการปรับแก้กฎหมายหรือออกกฎหมายใหม่เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการรีไซเคิล (Recycling society) และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Effective utilization of resources) ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จของแนวทางและมาตรการต่างๆ ที่เสนอในรายงานฉบับนี้ ซึ่งอยู่ภายใต้การศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

หน้าว่าง

คำนำ

ปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่พื้นที่สำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีอยู่อย่างจำกัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ บุคลากร ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล อีกทั้งยังเน้นแต่เพียงการเก็บขนและกำจัดซึ่งเป็นการจัดการที่ปลายเหตุและยังมิได้ให้ความสำคัญกับการจัดการที่ต้นทาง นั่นคือ การลดและแยกขยะตามประเภทเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาดังกล่าวคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงได้ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการลดขยะชุมชน โดยคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และศึกษาดูงานการดำเนินงานและรับฟังปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งได้ศึกษาโครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่นประกอบการพิจารณา

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชนได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหามาตรการการลดขยะชุมชน โดยพิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิตขยะชุมชน พร้อมทั้งได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหาซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืน และได้จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการลดและแยกขยะชุมชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และรัฐบาลต่อไป

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประกอบการกำหนดแผนงานและโครงการด้านการลดและแยกขยะ เพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิลต่อไป

หน้าว่าง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน	๗๕
บทสรุปผู้บริหาร	๗๙
คำนำ	๘๓
สารบัญ	๘๕
บทที่ ๑ : บทนำ	๘๗
บทที่ ๒ : แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืน	๘๙
๒.๑ แนวคิดวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน (Life Cycle of Municiple Solid Waste)	๘๙
๒.๒ แนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle : PPP) และแนวคิดผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiaries Pay Principle : BPP)	๙๑
๒.๓ แนวคิด 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) และแนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste management)	๙๑
๒.๔ แนวคิดความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR)	๙๒
๒.๕ แนวคิดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation : PP)	๙๓
๒.๖ แนวคิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Effective Utilization of Resources)	๙๔
๒.๗ แนวคิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production : SCP)	๙๔
บทที่ ๓ แนวคิดทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๙๗
- ตารางที่ ๑ กรอบรายงานและแผนปฏิบัติภารกิจของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๙๘
๓.๑ สรุปผลการเชิญหน่วยงาน นักวิชาการมาให้ข้อมูล	๙๙
๓.๑.๑ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการขยะจังหวัดสกลนคร	๙๙
๓.๑.๒ การดำเนินโครงการเขียงราย Zero Waste	๑๐๑
๓.๑.๓ แนวทางและมาตรการลดและแยกขยะของกรุงเทพมหานคร	๑๐๔
๓.๑.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย (กระทรวงสาธารณสุข)	๑๐๗
๓.๑.๕ สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยและการลดและแยกขยะมูลฝอยของจังหวัดภูเก็ต	๑๐๘

เรื่อง **หน้า**

๓.๒ สรุปจากการร่วมเดินทางศึกษาดูงานกับคณะกรรมาธิการวิสามัญ ณ จังหวัดต่าง ๆ (เน้นถอดบทเรียนเกี่ยวกับการลดและแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด) ๑๐๙

๓.๒.๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๑๑๐

๓.๒.๒ จังหวัดเชียงใหม่ ๑๑๑

๓.๒.๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๔

๓.๒.๔ จังหวัดนครราชสีมา ๑๑๘

๓.๒.๕ จังหวัดภูเก็ต ๑๑๙

๓.๓ สรุปผลการศึกษาดูงานการจัดการขยะชุมชนของประเทศญี่ปุ่น ๑๒๔

๓.๔ สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๒๖

บทที่ ๔ ผลการดำเนินงาน ๑๒๗

ตารางที่ ๒ มาตรการและแนวทางในการจัดการและแยกขยะชุมชน ๑๒๘

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ ๑๔๑

เอกสารอ้างอิง ๑๔๕

ภาคผนวก ๑๔๗

ภาคผนวก ก โครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่นและสรุปสาระสำคัญของกฎหมายพื้นฐานเพื่อสร้างสังคมรีไซเคิล

ก.๑ โครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ๑๔๘

ก.๒ สรุปสาระสำคัญของกฎหมายพื้นฐานเพื่อสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล (Basic Law For Establishing the Recycling-based Society) ๑๔๙

ภาคผนวก ข เอกสารแผนภาพประกอบการนำเสนอในการสัมมนา ๑๕๑

ข.๑ ข้อเสนอมาตรการและแนวทางในการลดขยะ ๑๕๒

ข.๒ แนวทางการจัดการขยะชุมชนในต่างประเทศ ๑๕๙

ตัวอย่างและประสบการณ์จัดการขยะชุมชนและการรีไซเคิลขยะพลาสติกของประเทศญี่ปุ่น

บทที่ ๑
บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยจากชุมชนนับเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากขยะมูลฝอยจากชุมชนต่างๆ ได้มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่เมือง ส่งผลให้มีการบริโภคสินค้าที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งและขยะบรรจุภัณฑ์โดยเฉพาะถุงพลาสติกและโฟมเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่สำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีอยู่อย่างจำกัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ บุคลากร ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการลดและแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้ได้มากที่สุด เพื่อลดปริมาณขยะที่จะส่งไปกำจัดปลายทางให้น้อยที่สุด

คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการลดและแยกขยะมูลฝอยชุมชนที่ต้นทางหรือ ณ แหล่งกำเนิดซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการขยะอย่างยั่งยืน จึงได้มีมติเห็นชอบให้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ จำนวน ๓ คณะ ได้แก่ ๑. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ๒. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน ๓. คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน โดยคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ได้พิจารณาศึกษามาตรการและแนวทางในการลดขยะชุมชน และรวบรวมศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ในการลดขยะชุมชนจากทุกภาคส่วน ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม และเมื่อพิจารณาแล้วเสร็จให้รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อพิจารณาต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติภารกิจให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑๕๐ วัน ซึ่งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปนทอง มาลากุล ณ อยุธยา	ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๒. นายสุเมธ กลีบขจร	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
๓. นายนคร กิติพูลธนากร	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
๔. ศาสตร์เมธี สุปรีดิ์ วงศ์ดีพร้อม	ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๕. พลเอก สุนัย สัมปัตตะวนิช	ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๖. นายชาญพิเชษฐ์ กิจประสานเจริญ	ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๗. นายอานนท์ ศรีรัตน์	ที่ปรึกษาอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๘. นางชื่นใจ ทองคำ	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๙. นางปริยะดา โชควิญญู	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๐. นายบรรพต อมราภิบาล	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๑. นายพิรียุตม์ วรรณพฤกษ์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๒. นางสาวสุจิตรา วาสนาดำรงดี	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๓. นางสาววานิช สาวาโย	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๔. นายฐนกริศน์ รัตนพงศ์กวี	อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

<u>อำนาจหน้าที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ</u>

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. พิจารณาศึกษากำหนดกรอบ แนวทาง และแผนงานในการพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

๒. พิจารณารวบรวม และศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังข้อมูลสภาพปัญหาอุปสรรคในการลดขยะชุมชนจากทุกภาคส่วน

๓. พิจารณากำหนดมาตรการและแนวทางในการจัดการลดขยะชุมชนอย่างครอบคลุมและครบวงจร

๔. พิจารณาสรุปและจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาประเด็นปัญหาอุปสรรค ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะการจัดการลดขยะชุมชน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๕. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมาธิการวิสามัญ

บทที่ ๒
แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและการจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการลดและแยกขยะของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ได้แก่ แนวคิดวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน แนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle: PPP) และแนวคิดผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiaries Pay Principle: BPP) แนวคิด ๓Rs (Reduce, Reuse, Recycle) แนวคิดความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) ตลอดจนแนวคิดที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถสรุปประเด็นของแนวคิดได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดวัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน (Life Cycle of Municipal Solid Waste)

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ มีแนวคิดในการศึกษาปัญหาในการลดขยะชุมชน (Municipal Solid Waste หรือ MSW) เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการลดขยะชุมชน โดยพิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิตขยะชุมชน (Life Cycle of MSW) ครอบคลุมตั้งแต่จุดกำเนิดของขยะ คือ ผู้ผลิตสินค้า รวมถึงห้างหรือร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า ผู้บริโภค/ประชาชน ที่บริโภคสินค้าแล้วทิ้งเป็นขยะชุมชนท้องถิ่นที่เป็นผู้เก็บขนและจัดการขยะ โดยส่งต่อให้กับร้านรีไซเคิล และ/หรือ ผู้กำจัดขยะ ดังแสดงในรูปที่ ๑

วัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน (Life Cycle of MSW)

"ตั้งแต่เกิดจนตาย (From Cradle to Grave)"

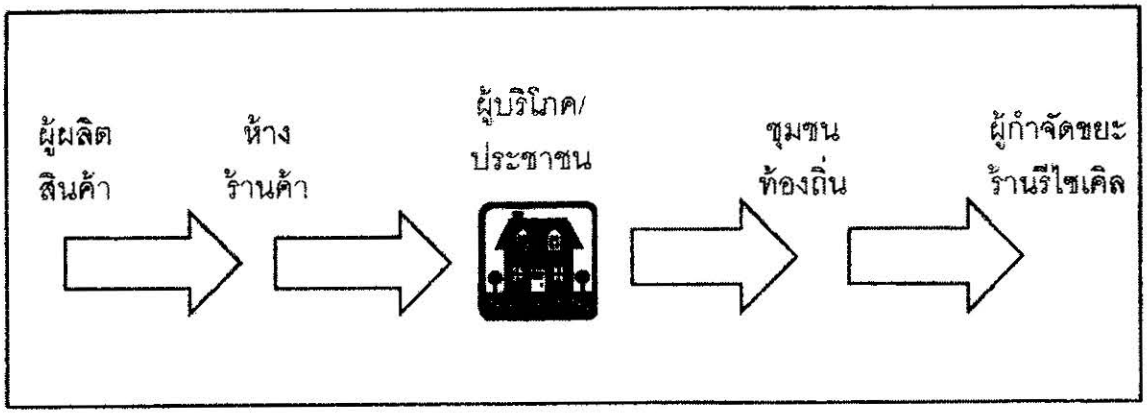

รูปที่ ๑

โดยมีความเชื่อมโยงกันของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญทั้ง ๓ คณะ ดังแสดงในรูปที่ ๒

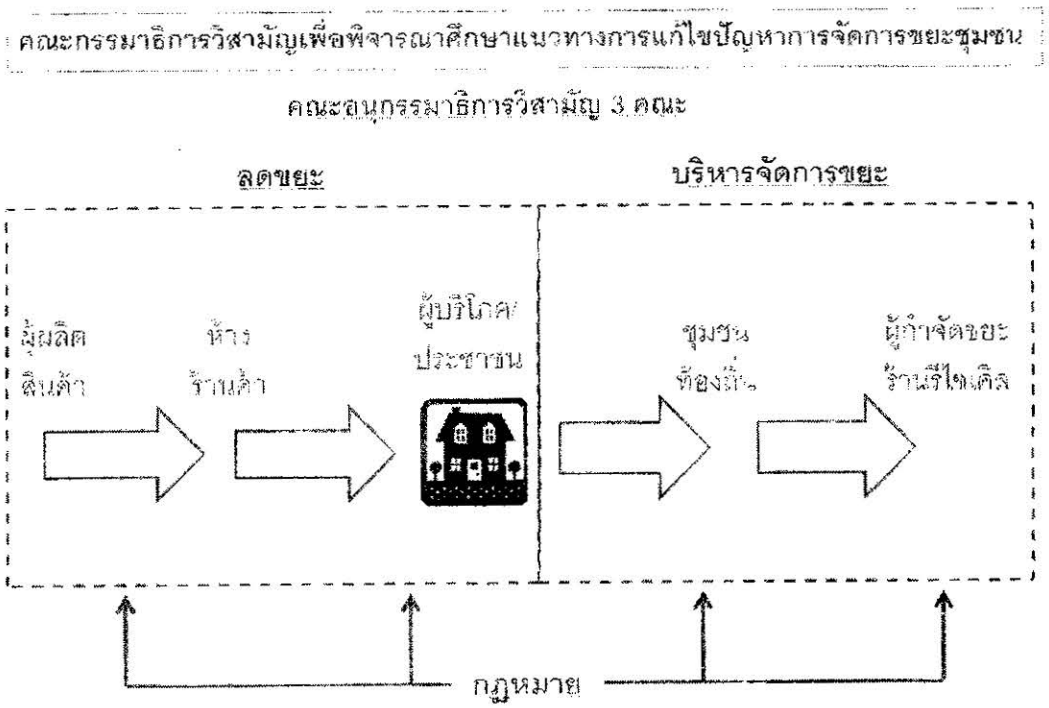

รูปที่ ๒

โดยในส่วนของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการลดขยะชุมชนนั้น มุ่งเน้นที่การลดการเกิดขยะ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Efficient utilization of resources) ดังแสดงในรูปที่ ๓

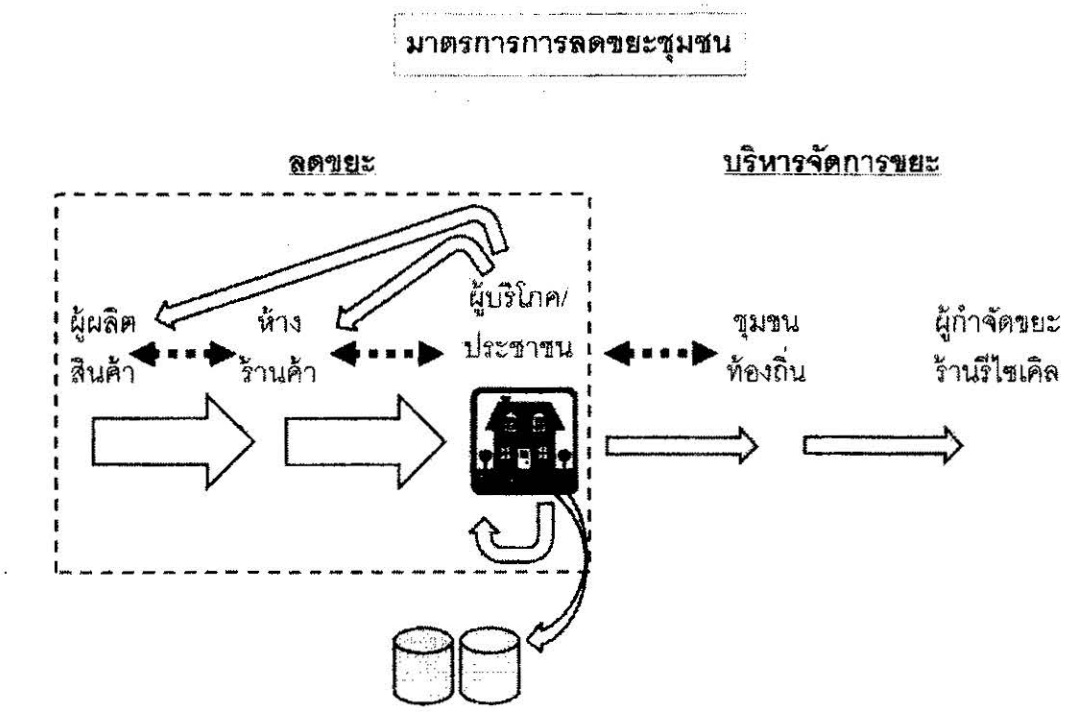

รูปที่ ๓

๒.๒ แนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle: PPP) และแนวคิดผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiaries Pay Principle: BPP)

ทั้งสองแนวคิดเป็นหลักการในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย**สร้างแรงจูงใจและภาระรับผิดชอบ**เพื่อลดการก่อมลพิษ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึง**สร้างความเป็นธรรม**ให้กับผู้เสียประโยชน์เพื่อลดความขัดแย้งทางสังคม อันเกิดจากการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ และทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ร่วมกัน (สผ., ๒๕๕๕, แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙)

๒.๓ แนวคิด 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) และแนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero waste management)

แนวคิด 3Rs มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในจัดการขยะมูลฝอย การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนและประชาชนให้เกิดวินัยลดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย เพื่อลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ณ แหล่งกำเนิด สนับสนุนการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยกและนำขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุดก่อนการกำจัดในขั้นสุดท้าย และส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจรีไซเคิล

รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้ครัวเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการและภาคบริการคัดแยกและลดปริมาณ ในส่วนของภาคเอกชนต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ตามหลักการ ๓Rs (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๘, ร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

ส่วนแนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero waste management) เป็นการต่อยอดแนวคิด ๓Rs โดยเป็นการตั้งเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและพฤติกรรมไปสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยให้เลียนแบบวงจรของธรรมชาติที่วัสดุที่เหลือทิ้งจะถูกนำกลับมาเป็นทรัพยากรเพื่อใช้ใหม่ได้ แนวคิดนี้เน้นการออกแบบและจัดการผลิตภัณฑ์และกระบวนการเพื่อลดและกำจัดปริมาณและความเป็นพิษของของเสียและวัตถุดิบ ส่งเสริมการอนุรักษ์และนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่แทนการเผาหรือฝังกลบ (ZWIA, ๒๐๐๙)

หลายประเทศและหลายองค์กรธุรกิจได้นำแนวคิด zero waste มาใช้ในการตั้งเป้าหมายเชิงรุกในการจัดการขยะ เพื่อบรรลุเป้าหมาย “zero waste to landfill” องค์กรต่างๆ ทั่วโลกได้รับแนวคิดนี้มาใช้ตั้งเป้าหมายที่จะลดการส่งขยะไปกำจัดที่สถานที่ฝังกลบ และเมืองแคนเบอร์ร่าประเทศออสเตรเลียเป็นเมืองแรกที่นำแนวคิดนี้ไปบรรจุเป็นเป้าหมายของกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zaman, ๒๐๑๕) หลายเมือง เช่น Adelaide, San Francisco, Vancouver ได้นำเป้าหมาย zero waste ไปบรรจุในแผนยุทธศาสตร์การจัดการขยะของเมือง

แนวคิด Zero Waste ได้รับความสนใจจากผู้กำหนดนโยบายเนื่องจากเป็นแนวคิดที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน (sustainable production and consumption) และส่งเสริมการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้ได้มากที่สุดตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์และของเสียที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ดี นักวิชาการและผู้กำหนดนโยบายมีความเข้าใจและประยุกต์แนวคิดนี้ที่ค่อนข้างหลากหลายและมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน Zero Waste International Alliance (ZWIA) ได้เสนอหลักการ zero waste สำหรับองค์กรธุรกิจที่ต้องการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การใช้หลักการป้องกันไว้ก่อน การกำหนดเป้าหมายการลดขยะไปฝังกลบหรือเผา มีความรับผิดชอบในการรับคืนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วจากผู้บริโภค การซื้อสินค้าที่ใช้ซ้ำหรือรีไซเคิลได้ การป้องกันมลพิษและลดการเกิดขยะ การใช้ผลิตภัณฑ์อย่างคุ้มค่า เป็นต้น

๒.๔ แนวคิดความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)

แนวคิด “ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต” (Extended Producer Responsibility: EPR) เป็นหลักการของนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เน้นการป้องกันตั้งแต่ต้นทาง ด้วยความตระหนักว่าปัญหาการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ เป็นผลพวงของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุการใช้งาน หลักการ EPR จึงระบุให้ผู้ผลิต (และผู้บริโภค) ควรจะต้องรับผิดชอบการจัดการเมื่อผลิตภัณฑ์กลายเป็นซากที่ผู้ใช้ไม่ต้องการ แทนที่จะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่นเช่นที่เคยเป็นมา เนื่องจากผู้ผลิตเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขการออกแบบผลิตภัณฑ์และระบบการกระจายสินค้าที่เอื้ออำนวยต่อการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้มากขึ้น

แนวคิด EPR นอกจากจะมุ่งให้เกิดการเก็บรวบรวม บำบัดและกำจัดซากผลิตภัณฑ์ฯ อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการซึ่งเป็นเป้าหมายของการจัดการที่ปลายทาง

(Downstream objectives) เมื่อซากผลิตภัณฑ์ฯ เกิดขึ้นมาแล้ว ยังมีเป้าหมายเชิงป้องกันที่ต้นทาง (Upstream objectives) เพื่อผลักดันให้ผู้ผลิตเปลี่ยนแปลงการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผ่านการขยายขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ผลิตให้ครอบคลุมการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของตน

ความรับผิดชอบของผู้ผลิตประกอบไปด้วยความรับผิดชอบใน ๔ ด้าน (Lindhqvist ๒๐๐๐; Tojo ๒๐๐๔) ได้แก่ (๑) การรับผิดทางกฎหมาย (Liability) หมายถึง ความรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำหรือซากผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต (๒) ความรับผิดชอบทางการเงิน (Financial responsibility) หมายถึง ความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับซากผลิตภัณฑ์ฯ เช่น การจ่ายค่ารวบรวม ค่าเก็บขน ค่าบำบัดและ/หรือค่ากำจัดซากผลิตภัณฑ์ฯฯลฯ (๓) ความรับผิดชอบทางกายภาพ (Physical responsibility) หมายถึง ความรับผิดชอบในส่วนของการจัดการทางกายภาพ กล่าวคือ ผู้ผลิตรับผิดชอบที่จะดำเนินการต่าง ๆ ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ หรือลดผลกระทบที่จะเกิดจากซากผลิตภัณฑ์ฯ เช่น การรวบรวม เก็บขน บำบัดและ/หรือกำจัดซากผลิตภัณฑ์ฯ การบำบัดการปนเปื้อนในดิน มลพิษทางอากาศหรือทางน้ำที่เกิดจากการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ (๔) ความรับผิดชอบด้านข้อมูลข่าวสาร (Informative responsibility) หมายถึง ความรับผิดชอบในการแสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้บริโภค เช่น การแสดงตำแหน่งของสารอันตรายในผลิตภัณฑ์ เป็นต้น (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๗ข)

๒.๕ แนวคิดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation: PP)

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น Cohen and Uphoff (๑๙๘๑) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่ (๑) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) (๒) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making) (๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation) (๔) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits) และ (๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยหลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ๑. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างราชการกับประชาชนโดยยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล ๒. การขจัดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์และความคิดที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ๓. การสร้างอุดมการณ์และค่านิยม ๔. การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่อง ๕. การทำงานเป็นทีม และ ๖. การสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ (ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร, ๒๕๓๒)

ในแง่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะนั้น จะต้องส่งเสริมบทบาทของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้มีจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะ ตั้งแต่การคัดแยกขยะที่ต้นทาง จนถึงการกำจัดขั้นสุดท้าย และให้ข้อมูลข่าวสารและสามารถเข้าร่วมรับรู้ ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ

และร่วมมือในการดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้น (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๘, ร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

๒.๖ แนวคิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Effective Utilization of Resources)

แนวคิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น เป็นหลักการที่มุ่งเน้นการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรจากสินค้าที่ใช้แล้ว (Used goods) โดยนำวัสดุส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recyclable parts) ของสินค้าที่ถูกทิ้งเป็นขยะหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ เช่น นำกลับมาผลิตเป็นวัตถุดิบใหม่ (Raw materials) ทำให้ลดการเกิดของเสียหรือขยะ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะเดียวกัน ก็สามารถช่วยลดผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมจากขยะ และช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับประเทศได้อีกด้วย

ในแนวคิดนี้ ทุกภาคส่วนจะต้องมีบทบาทร่วมกัน ทั้งภาคผู้ผลิตและเอกชน ภาคผู้บริโภค และภาครัฐและท้องถิ่นโดยผู้ผลิตจะต้องพยายามใช้วัสดุรีไซเคิลที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่จากของเสียและขยะเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า จะต้องผลิตสินค้าที่สามารถใช้งานได้นาน จะต้องพยายามผลิตสินค้าที่มีวัสดุหรือชิ้นส่วนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และต้องส่งเสริมการนำวัสดุหรือชิ้นส่วนของสินค้าตนเองกลับมาใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาคผู้บริโภคนั้น นอกจากจะต้องพยายามใช้สินค้าให้นานที่สุดแล้ว จะต้องช่วยสนับสนุนการนำวัสดุหรือชิ้นส่วนของสินค้ากลับมาใช้ใหม่ และจะต้องให้ความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาครัฐเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแนวคิดหรือกฎหมายนี้ สำหรับบทบาทของภาครัฐ จะต้องส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องออกมาตรการต่างๆ รวมถึงเตรียมงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานมาตรการต่างๆ ที่จะให้เกิดผล นอกจากนี้ ภาครัฐจะต้องให้การศึกษาประชาชน ผู้บริโภค และรณรงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดการหมุนเวียนทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่จำเป็นในการหมุนเวียนใช้ทรัพยากร สำหรับท้องถิ่นนั้น มีบทบาทที่จะต้องส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความเหมาะสมของงบประมาณและสภาพของแต่ละท้องถิ่น

ตัวอย่างการใช้แนวคิดนี้ในการจัดการขยะ คือ ประเทศญี่ปุ่น ที่มีการออกกฎหมายเพื่อการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ (Law for Promotion of Effective Utilization of Resources) ของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเสนอครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๔ และแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อปี ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ โดยการหมุนเวียนทรัพยากรจากขยะและของเสียเพื่อนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดปริมาณขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๗ แนวคิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production: SCP)

การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production: SCP) เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยปรากฏเป็นบทหนึ่งของแผนปฏิบัติการ Agenda ๒๑ และเป็นหัวข้อที่ UNEP พยายามผลักดันให้ประเทศต่างๆ กำหนดกรอบนโยบาย เป้าหมายและตัวชี้วัดในเรื่องดังกล่าว โดย UNEP ได้เสนอให้การดำเนินงานเรื่อง SCP เป็นหนทางที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว แนวคิดสำคัญของการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน คือ การผลิตและ

การบริโภคที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการจัดการของเสียหลังการบริโภค

ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs)[1] ที่กำหนดโดยสหประชาชาติและมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมานั้นได้บรรจุประเด็นเรื่องการจัดการขยะไว้ในเป้าหมายเรื่องการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (เป้าหมายที่ ๑๒) ดังนี้

- ภายในปีค.ศ. ๒๐๓๐ ประเทศต่าง ๆ จะต้องลดการเกิดขยะเศษอาหารที่เกิดขึ้นที่ร้านค้าและครัวเรือน รวมทั้งลดการสูญเสียอาหารระหว่างการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน (ข้อ ๑๒.๓)
- ภายในปีค.ศ. ๒๐๒๐ ประเทศต่าง ๆ จะต้องบรรลุการจัดการสารเคมีและขยะทุกประเภทอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตลอดวัฏจักรชีวิตของสารเคมีและขยะ เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม (ข้อ ๑๒.๕)
- ภายในปีค.ศ. ๒๐๓๐ จะต้องลดการผลิตขยะอย่างมีนัยสำคัญผ่านมาตรการการป้องกันมิให้เกิดขยะ การลด การรีไซเคิลและการใช้ซ้ำ

นอกจากนี้ ในเป้าหมายข้อ ๑๑ ว่าด้วยเมืองที่ยั่งยืน ยังได้ระบุถึงเป้าหมายในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากเมือง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพอากาศและการจัดการขยะมูลฝอย (ข้อ ๑๑.๖)

---

[1] United Nations (๒๐๑๖) https://sustainabledevelopment.un.org/post๒๐๑๕/transformingourworld (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๙)

หน้าว่าง

บทที่ ๓
แนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ประชุมหารือและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์สาเหตุ ปัญหาอุปสรรคของการลดและแยกขยะ ศึกษาตัวอย่างการจัดการขยะที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จทั้งในประเทศและต่างประเทศ และร่วมกันพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการลดขยะและกำหนดมาตรการในการลดขยะชุมชน โดยคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้จัดประชุมหารือเป็นประจำเกือบทุกสัปดาห์

๒. เชิญหน่วยงาน นักวิชาการที่เกี่ยวข้องมาร่วมนำเสนอให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการลดและคัดแยกขยะ รวมถึงมาตรการที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕ ครั้ง ดังต่อไปนี้

   ๑. นายแพทย์ปรเมษฐ์ กิ่งโก้ สาธารณสุขจังหวัดสกลนครและคณะ มานำเสนอการดำเนินงานลดและแยกขยะของจังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

   ๒. อาจารย์ ดร.ปเนต มโนมัยวิบูลย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย นำเสนอการดำเนินงานของนักวิชาการและภาคีในพื้นที่ภายใต้โครงการ “เชียงราย zero waste” เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

   ๓. นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร นำเสนอแนวทางและมาตรการลดและแยกขยะของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

   ๔. นายสมชาย ตู้แก้ว ผู้อำนวยการศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข นำเสนอความคืบหน้าของการปรับปรุงกฎหมายสาธารณสุขและร่างกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

   ๕. นายถาวร จิรพัฒน์ รองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ตนำเสนอแนวทางและมาตรการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของจังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

๓. ศึกษาดูงานการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ร่วมกับคณะกรรมาธิการวิสามัญ โดยมุ่งเน้นการศึกษาสถานการณ์และความพยายามขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดและภาคีในพื้นที่ในการดำเนินการด้านการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด ควบคู่ไปกับการศึกษาการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/จังหวัด โดยได้ศึกษาดูงาน จำนวน ๕ ครั้ง ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาดูงานมาตรการการลดขยะชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยบนเกาะสมุย ณ อำเภอสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๑๖ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

(๒) ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ - ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

(๓) ศึกษาดูงานและติดตามความคืบหน้าโครงการจัดการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน ณ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

(๔) ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชนและเทคโนโลยีในการบำบัด/กำจัดขยะมูลฝอย ณ เทศบาลเมืองสีคิ้ว เทศบาลตำบลสูงเนินและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙

(๕) ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

นอกจากนี้ ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้ไปศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ โครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้นำข้อมูลมานำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในที่ประชุมคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘ ซึ่งในรายงานฉบับนี้ได้บรรจุข้อมูลประสบการณ์การจัดการขยะชุมชนของญี่ปุ่นดังกล่าวได้ด้วย รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับมาตรการลดและแยกขยะที่ได้จากการจัดสัมมนา เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ด้วย

ตารางที่ ๑ แสดงกรอบเวลาในการทำงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึง ๑ เมษายน ๒๕๕๙

ตารางที่ ๑ กรอบระยะเวลาและแผนการปฏิบัติภารกิจของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

กิจกรรมดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน (รวมช่วงเวลาที่ขยายเวลา)						
	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน
๑. จัดประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญและเชิญบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมชี้แจงและให้ข้อมูล	←	—	—	—	—	—	→
๒. ร่วมเดินทางศึกษาดูงานในพื้นต่าง ๆ		←	—	—	→		
๓. รวบรวมข้อมูล	←	—	—	—	→		
๔. สรุปข้อมูลและจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา				←	—	→	
๕. เสนอผลการพิจารณาศึกษาต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ				←	—	→	
๖. แก้ไขปรับปรุงรายงานที่เสนอคณะกรรมาธิการวิสามัญ					←	→	

กิจกรรมดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน (รวมช่วงเวลาที่ขยายเวลา)						
	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน
๗. จัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ (๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙)						←→	
๘. เสนอผลการพิจารณาฉบับสมบูรณ์						←	→

หมายเหตุ: ที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญชุดนี้ ตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป โดยมีกรอบระยะเวลาดำเนินการ ๖๐ วัน และได้มีการขยายเวลา ๒ ครั้ง (ครั้งที่ ๑ ๓๐ วัน และครั้งที่ ๒ ขอขยายระยะเวลาจนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจของคณะกรรมาธิการวิสามัญ)

๓.๑ สรุปผลจากการเชิญหน่วยงาน / นักวิชาการมาให้ข้อมูล

๓.๑.๑ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการขยะจังหวัดสกลนคร

๑) สรุปผลการดำเนินงาน

นายแพทย์ปรเมษฐ์ กิ่งโก้ สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้ชี้แจงว่า จังหวัดสกลนครได้มีกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สกลนครเมืองสะอาดสู่สกลนครสร้างสุข โดยมีการจัดการขยะสิ่งปฏิกูลเป็นระยะเวลามายาวนาน โดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นจังหวัด ภาครัฐและภาคประชาคมเพื่อให้มีความเข้มแข็ง จังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดแรกที่มีคณะอนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีเครือข่ายจังหวัดสกลนครเมืองน่าอยู่ได้ดำเนินโครงการมามากกว่า ๑๐ ปี ซึ่งผู้นำต้องให้ความร่วมมือกันในการกำจัดขยะต้นทางและมีคณะอนุกรรมการสาธารณสุขจังหวัด ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ มาช่วยทำกิจกรรม มีอาสาสมัครสาธารณสุขมีทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน มีศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน การทำเรื่องขยะที่ดำเนินการได้ดีคือ ขยะรีไซเคิลและกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดระดับผู้ว่าราชการจังหวัด และได้มีความร่วมมือระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับหมู่บ้าน เป็นตัวชี้วัดของจังหวัดขึ้นมา

ขยะที่ดำเนินการ มี ๓ ส่วน คือ

๑. ขยะรีไซเคิล ๓๐% จังหวัดสกลนครมีการสร้างค่านิยมเรื่องทำขยะให้เป็นทอง การมีรถขยะถือเป็นความล้มเหลว

๒. ขยะอินทรีย์ ๕๐% โดยมีการทำเรื่องเกษตรปลอดสารพิษ เศรษฐกิจพอเพียง Biogas ครัวเรือน ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เลี้ยงไส้เดือน

๓. ขยะอันตรายและขยะทั่วไป ๒๐% โดยได้นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ไร้มลพิษ ไร้คอรัปชั่น มีโรงไฟฟ้าชีวมวล

ผลจากการที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้เข้าไปดำเนินการ คือ ได้กำหนดให้เรื่องขยะเป็นแนวทางของจังหวัด และพบว่าหากมีคณะกรรมการจังหวัดทุกเรื่อง จะทำได้ดี โดยเฉพาะเรื่องขยะและเครือข่ายสกลนครได้ให้ท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อน โดยในระดับอำเภอให้นายอำเภอเป็นประธาน นอกจากนี้ ได้มีการทำบ่อบำบัดสิ่งปฏิกูล มีการเปิดศูนย์ความดี โดยมีอำเภอเข้าร่วม ๗๐ – ๘๐% และได้มีการแบ่งระดับอำเภอเป็น ๓ ระดับ โดยเป็นระดับคุณภาพและได้มีการสร้างจิตสำนึกให้มีการจัด

กลุ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล มีการฝึกฝนตั้งแต่ระดับอนุบาลและมีประชาชนเข้าร่วมและมีการวัดและการประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยตามตัวชี้วัดโครงการ “สกลนครเมืองสะอาด สู่สกลนครสร้างสุข” ปี ๒๕๕๘

ผู้ช่วยศาตราจารย์ ศมณพร สุทธิบาก ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตจังหวัดสกลนคร ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จังหวัดสกลนคร มีการบูรณาการร่วมกับมีตัวชี้วัด ๓ ระดับ คือ ระดับโรงเรียนดำเนินการจัดการขยะ (ธนาคารขยะตลาดนัดขยะ คิดเป็น ๗๐.๐%) ระดับสถานบริการสาธารณสุขดำเนินการขยะ (ธนาคารขยะตลาดนัดขยะ คิดเป็น ๑๐๐%) ระดับครัวเรือนดำเนินการจัดการขยะโดยชุมชน (ธนาคารขยะตลาดนัดขยะ คิดเป็น ๖๗.๘%)

ปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ปี ๒๕๕๘ มีดังนี้

๑) ปริมาณขยะที่ Recycle ได้ ๑,๐๗๓ ตันต่อปี

๒) รายได้จากการขายขยะ Recycle ๑๒.๔๐ ล้านบาทต่อปี

๓) ปริมาณ Carbon Footprint ที่ลดลง ๑,๒๓๖ ตันคาร์บอน

สำหรับการดำเนินการเรื่องธนาคารขยะเมื่อสมาชิกเสียชีวิตจะหักจากเงินฝากสมุดธนาคาร ๒๐ บาท ในจังหวัดสกลนครการมีส่วนร่วมภาคประชาชนมีมากที่สุด รูปแบบการทำงานคือมีการขับเคลื่อนโดยสาธารณสุขจังหวัด และมีรายได้จากการขายขยะรีไซเคิล มีการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีการฝังกลบให้เรียบร้อย จังหวัดสกลนครมี Cluster ในการกำจัดขยะ จังหวัดสกลนครมีกรมอนามัยสิ่งแวดล้อม มีการสร้างจิตสำนึกตั้งแต่ระดับอนุบาล มีการคัดแยกขยะ และทำให้เป็นวาระการจัดการขยะแห่งชาติ มีการดำเนินมาตรการอย่างจริงจังทุกภาคส่วน มีการนำเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่นมาใช้ และแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ทำงานสอดรับกัน

๒) ปัญหาอุปสรรค

๑. การขาดจิตสำนึกในการจัดการขยะของคนในชุมชน

๒. ความต่อเนื่องของนโยบายในการจัดการขยะของประเทศและจังหวัด

๓. เอกภาพในการแก้ไขปัญหาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. ขาดการบังคับใช้กฎหมายและเอกภาพในการใช้

๕. ขาดการกำกับติดตาม Road Map การจัดการขยะอย่างจริงจัง

๖. ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดการปัญหาปลายทาง

๓) ข้อเสนอแนะ

๑. สร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะโดยเริ่มจากเด็กและเยาวชน ซึ่งควรบรรจุไว้ในหลักสูตรอนุบาลและหลักสูตรการศึกษาทุกชั้นเรียน

๒. จัดประชาสัมพันธ์และรณรงค์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่าง ๆ

๓. ส่งเสริมมาตรการการจัดการขยะต้นทางอย่างเป็นระบบและจริงจัง

๔. ส่งเสริมนโยบายใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีนโยบายให้ผู้ปฏิบัติรับซื้อบรรจุภัณฑ์คืนในราคาที่เป็นธรรม

๕. พัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ในการจัดการขยะ

๖. สนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่เอกภาพ เช่น อสธจ.

๗. แก้ไขกฎหมายให้เหมาะกับสถานการณ์และมีหน่วยงานติดตามการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะหรือเพิ่มอำนาจ อสธจ. ในเรื่องการจัดการมูลฝอย

๘. สนับสนุนงบประมาณดำเนินการให้สอดรับกับนโยบาย

๔) คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ถอดบทเรียน "สกลนครโมเดล" สู่มาตรการลดและคัดแยกขยะ

๑. ให้ ๓ กระทรวงหลัก (ทส. มท. สธ.) ประสานและกำหนดกลไกการทำงานระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการเป็นประธานในการบริหารจัดการขยะของจังหวัด โดยอาจใช้ช่องทางตามกฎหมายที่มีอยู่ อาทิ อนุกรรมการการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.) (กำหนดหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน) โดยกลไกคณะกรรมการจะต้องผลักดันวาระการลดและคัดแยกขยะเป็นวาระสำคัญของจังหวัดและกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนและให้มีการจัดสรรงบประมาณดำเนินการให้สอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด

๒. นอกจากกลไกระดับจังหวัดแล้ว ผลักดันให้เกิดกลไกขับเคลื่อนในทุกระดับตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับหมู่บ้านและชุมชน โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ๓ ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ๑. การจัดตั้งธนาคารขยะหรือตลาดนัดขยะหรือรูปแบบอื่นๆ ที่สะท้อนการมีระบบสนับสนุนการคัดแยกขยะของประชาชน ๒. การสร้างระบบรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ ณ แหล่งกำเนิดและในชุมชน ๓. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการลดและคัดแยกขยะ (ไม่น้อยกว่า ๗๐%)

๓. หน่วยงานขับเคลื่อนประสานความร่วมมือกับภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน (สถานประกอบการ ร้านรับซื้อของเก่า โรงงานรีไซเคิล) และภาควิชาการในการสนับสนุนกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะในพื้นที่

๓.๑.๒ การดำเนินโครงการเชียงราย Zero Waste

อาจารย์ ดร.ปเนต มโนมัยวิบูลย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้นำเสนอผลการดำเนินโครงการวิจัยเกี่ยวกับการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดที่จังหวัดเชียงรายของเครือข่ายเชียงราย Zero Waste สรุปประเด็นได้ดังนี้

๑. สรุปผลการดำเนินงาน (เสริมกับข้อมูลจากเอกสาร คู่มืองานวิจัยในพื้นที่)

การขับเคลื่อนระดับพื้นที่ผ่านโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมโดยนักวิชาการในพื้นที่ (ทุนจาก สสส.) จากนั้นพัฒนาไปสู่เครือข่าย "เชียงราย Zero Waste" โดยการสนับสนุนของ อบจ.เชียงราย (อบต.ป่าตึง อ.แม่จัน อบต.แม่ข้าวต้ม อ.เมือง อบต.เมืองพาน อ.พาน เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน อ.เทิง) โดยมีเป้าหมายในการสร้างวัฒนธรรมสังคมปลอดขยะให้อยู่คู่กับจังหวัดเชียงราย เน้นการลดขยะตั้งแต่ต้นทางและผลักดันให้เป็นวัฒนธรรมของชุมชน ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จ คือ บ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง ชนะเลิศการประกวดชุมชนปลอดขยะ ประจำปี ๒๕๕๘

สถานการณ์ของจังหวัดเชียงรายมีปัญหาขยะเป็นจำนวนมาก แต่ศักยภาพการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยมีสถานที่กำจัดขยะตามหลักสุขาภิบาลเพียง ๒ แห่ง สิ่งที่ค้นพบจากการทำการวิจัยคือ ปัญหาของบริการนิยมการจัดการขยะโดยการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดขยะตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีต้นทุนสูงไม่คุ้มกับการเสียค่าธรรมเนียมรายเดือน

เสนอโมเดลจัดการขยะอย่างยั่งยืน (ตามประเภทขยะ) (สังคมชนบท)

- ขยะย่อยสลายได้ ๖๐% จัดการที่ต้นทาง (Now in my backyard) ด้วยเสวียน กรีนโคน (กึ่งเมือง) สัตว์เลี้ยง ไส้เดือน น้ำหมักชีวภาพ ก๊าซชีวภาพ
- ขยะรีไซเคิล ๒๕% สร้างกองทุนของชุมชน เปลี่ยนขยะให้เป็นทอง สร้างของจากเศษวัสดุเหลือใช้
- ขยะทั่วไป ๑๔% ท้องถิ่นให้บริการเก็บขนให้ตรงเวลา หมั่นตรวจตราเก็บข้อมูล (รวมศูนย์เปลี่ยนเป็นพลังงาน)
- ขยะอันตราย ๑% รวบรวมไปกำจัดอย่างปลอดภัย (คัดแยกที่ต้นทางและประสานการขนส่งด้วยระบบข้อมูลกลางของจังหวัด (clearing house)

วิธีการสร้างเงื่อนไขให้เกิดการมีส่วนร่วม

- ครัวเรือนจัดการขยะอินทรีย์ได้เองที่หลังบ้าน ถ้ามีเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่ทำได้ง่าย ทิ้งได้ต่อเนื่อง ไม่เกิดความรำคาญ เช่น เสวียน (ชนบท) กรีนโคน (กึ่งเมือง)
- ชุมชนควรวางกฎกติกา พัฒนากิจกรรม และแบ่งปันผลประโยชน์และต้นทุน เพื่อสร้างทัศนคติและบรรทัดฐานทางสังคมที่สนับสนุนการคัดแยกขยะ
- อปท.ต้องเป็นต้นแบบในการทำงานเชิงบูรณาการเชื่อมโยงการจัดการขยะเข้ากับภารกิจอื่นๆ ในการลงพื้นที่ สร้างภาคีเครือข่าย และสนับสนุนทรัพยากร

ปัจจัยความสำเร็จ ธนาคารขยะบ้านสันปูเลย (เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน)

๑. ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มองว่าขยะเป็นปัญหาของชุมชน นำทีมไปศึกษาดูงาน นำความรู้มาถ่ายทอดและร่วมลงมือปฏิบัติจริง
๒. ชุมชนมีมติร่วมกัน มีการจัดประชุมประชาคมชาวบ้านก่อนเริ่มดำเนินการ
๓. คณะทำงานมีการพัฒนาศักยภาพ
๔. กิจกรรมมีอยู่เป็นประจำและต่อเนื่อง
๕. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างชัดเจนเกี่ยวกับธนาคารขยะ และขอความร่วมมือหัวหน้าครอบครัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้บุตรหลานในการคัดแยกขยะ
๖. ข้อมูลถูกรายงานอย่างโปร่งใส
๗. ภาคีมีส่วนร่วมส่งเสริมกิจกรรม (บวร) (วัด โรงเรียน ร้านค้าของเก่า)
๘. การติดตามผลและปรับปรุง (PCDA)
๙. การสนับสนุนจากภายนอก
๑๐. หลักการทำงานคณะกรรมการธนาคารขยะ “ทำให้เสร็จสิ้นภายในวันเดียวและการทำงานอยู่บนพื้นฐานจิตอาสา” แต่มีค่าตอบแทนให้เล็กน้อย (๒๐% ของกำไรจากการขายขยะตลอดทั้งปี) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานต่อเนื่อง

ปัจจัยความสำเร็จ อบต.เมืองพาน มีดังต่อไปนี้

๑. กระตุ้นในประชาชนคัดแยกขยะด้วยการประกวด อบต.จะมอบเงินสนับสนุนให้แต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว (๑๕,๐๐๐ บาท) แต่นำเงินมาทำโครงการประกวดการลดปริมาณขยะ

๒. มีการพัฒนาเกณฑ์ในการประกวดที่ผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนของสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา)

๓. ผู้นำเอาจริงเอาจังและติดตามต่อเนื่อง นายก อบต.และผู้บริหารตามรถขยะไปจัดเก็บข้อมูลปริมาณขยะที่ชั่ง ทำให้ประชาชนรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วม

๔. ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจ ทั้งผู้นำ อบต. ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. สารวัตรกำนัน) ข้าราชการและประชาชน

๕. เจาะกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ ร้านค้า ผู้สูงอายุและเยาวชน

๖. สอดแทรกกิจกรรมการจัดการขยะในทุกกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้นมา เช่น การแจกเบี้ยยังชีพประจำเดือน การเปิดเพลงรณรงค์คัดแยกขยะในกิจกรรรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ

๗. กระตือรือร้นในการจัดการขยะทั่วไป โดยหาบริษัทเอกชนเข้ามารับซื้อถุงพลาสติก (ราคากิโลกรัมละ ๒ บาท) ทำให้ปริมาณขยะทั่วไปจากถุงพลาสติกลดลง การรวบรวมกล่อง UHT ส่งให้โครงการ Green Roof เพื่อมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยากร่วมกับบริษัทบิ๊กซี และการนำกล่อง UHT มาทำสิ่งประดิษฐ์เพื่อแจกจ่ายหรือนำไปขายสร้างรายได้

การขยายผลจากงานวิจัยไปสู่ปฏิบัติ

๑. จัดประชุมเผยแพร่ผลการวิจัยและส่งเสริมแนวทางการสร้างชุมชนปลอดขยะร่วมกับ อบจ.เชียงราย

๒. ชุมชน ๑๐๕ หมู่บ้านใน ๑๘ อำเภอร่วมทำเสวียนเพื่อเทิดไท้ ๘๓ พรรษาองค์ราชินี

๓. เสวียนกลายเป็นวาระการพัฒนาของอำเภอเวียงแก่นและอำเภอแม่ฟ้าหลวง

๔. อปท. ๓ แห่งจัดประกวดชุมชนปลอดขยะระดับตำบล โดยประสานงบพัฒนาท้องถิ่น

๒) คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ถอดบทเรียน “เชียงราย Zero Waste” สู่มาตรการลดและคัดแยกขยะ

๑. เรื่องบริการนิยมทำให้คนขาดวินัยและขาดจิตสำนึกในการลดและแยกขยะ

๒. การคัดแยกขยะอินทรีย์ต้องมีวิธีการจัดการที่แตกต่างระหว่างขยะในชุมชนชนบทและชุมชนเมือง ต้องเน้นให้มีการแยกขยะอินทรีย์ เพื่อทำให้ขยะมีมูลค่ามากขึ้น

๓. วิธีการจัดการขยะต้องมีการบันทึกปริมาณขยะ เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลและประสานกับบริษัทเอกชน

๔. ผลักดันให้เกิดภาคีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินโครงการลดและคัดแยกขยะ

๕. พัฒนาศักยภาพของผู้นำในทุกระดับ ทั้งในสายงานเดิม (ท้องที่) ได้แก่ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และท้องถิ่น (เทศบาล อบต.) ให้มีความรู้และทักษะผ่านการศึกษาดูงานในและนอกพื้นที่และนำมาขยายผลให้กับประชาชนในพื้นที่

๖. ส่งเสริมการจัดประกวดชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) หรือชุมชนน่าอยู่ในระดับหมู่บ้านเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวและเริ่มดำเนินการโดยมีเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจนและสนับสนุนให้เกิดการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

๗. ส่งเสริมและพัฒนาผู้นำให้เป็นต้นแบบและเป็นพี่เลี้ยงคอยสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนในการจัดการขยะตามประเภทของขยะ (ขยะย่อยสลายได้ ส่งเสริมให้ครัวเรือนจัดการเองที่หลังบ้านด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ขยะรีไซเคิล สร้างกองทุนชุมชน ขยะทั่วไป ท้องถิ่นให้บริการเก็บขนตรงเวลาและมีการเก็บข้อมูลขยะอันตราย ท้องถิ่นรวบรวมไปกำจัดอย่างปลอดภัย) มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

๓.๑.๓ แนวทางและมาตรการลดและแยกขยะของกรุงเทพมหานคร

นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง รองผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ได้ชี้แจงให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครและแนวทางในการส่งเสริมการลดขยะและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด สรุปได้ดังนี้

๑) สรุปสถานการณ์ปัญหาและผลการดำเนินงาน

สถานการณ์มูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ปริมาณที่จัดเก็บได้อยู่ที่ ๑๐,๑๖๗ ตันต่อวัน ต่ำกว่าปริมาณที่คาดการณ์โดย JBIC เมื่อปี ๒๕๔๓ และพบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของขยะในช่วง ๑๐ ปี (๒๕๔๘ – ๒๕๕๗) เฉลี่ย ๐.๖๖% ต่ำกว่าช่วง ๑๐ และ ๒๐ ปีก่อนหน้านี้

ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

๑) ประชาชนเข้ามาอาศัยในกรุงเทพฯ มากขึ้น (ประชากรตามทะเบียนราษฎร์ ๕.๗ ล้านคน นอกทะเบียน ๔.๙ ล้านคน)

๒) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการเพิ่มกิจกรรมต่างๆ ในเมือง บริโภคมากขึ้น เกิดขยะมากขึ้น

๓) พฤติกรรมและวัฒนธรรมสังคมบริโภคนิยม

๔) ขาดมาตรฐานทางกฎหมายสนับสนุน (เรื่องการคัดแยกขยะที่แหล่งกำเนิด การใช้วัสดุการผลิตที่รีไซเคิลได้ หลักเกณฑ์กำจัดมูลฝอยตามเทคโนโลยีที่เหมาะสม)

๕) ระบบการกำจัดมูลฝอยยังไม่สามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖) ความไม่สมดุลของค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอยเมื่อเทียบกับค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้

นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง : นโยบายมหานครสีเขียว แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๗๕ (มหานครปลอดภัย เมืองที่ปลอดมลพิษ ฯลฯ) และแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒

แผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒

๑. แนวคิดพื้นฐาน “ขยะคือทรัพยากร”

๒. กรอบแนวคิดการจัดการขยะของกรุงเทพมหานคร “เพิ่มระบบการจัดการขยะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่จัดเก็บ ขนถ่าย จนถึงเปลี่ยนขยะให้เป็นพลังงานด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทันสมัยและสะอาด”

๓. วิสัยทัศน์ “ขยะเป็นทรัพยากร ส่งเสริมการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างคุ้มค่า ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและจัดการด้วยเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

๔. เป้าหมาย: ๑) ปริมาณขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนที่เก็บได้ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ในปี ๒๕๖๒ (เทียบกับปี ๒๕๕๖) ๒) ปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายจากบ้านเรือนที่จัดเก็บได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๖๒ (เทียบกับปี ๒๕๕๖) ๓) ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดด้วยเทคโนโลยีกำจัดมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ในปี ๒๕๕๖

๕. ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะอันตราย ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างวินัยและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบูรณาการกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเพิ่มศักยภาพของกรุงเทพมหานครในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และยุทธศาสตร์ที่ ๕ การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีการจัดการ ขยะมูลฝอย

๖. ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ มีประเด็นการส่งเสริมการลดและคัดแยกขยะและใช้ประโยชน์จากขยะที่แหล่งกำเนิด ตามหลัก 3Rs แบ่งเป็น ๓ ระดับ

ระดับชุมชน

- โครงการจัดการมูลฝอยโดยชุมชน (CBM) ๓๑๔ แห่ง
- โครงการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน (ชุมชนยิ้ม) ๑๑๒ แห่ง
- โครงการจัดการขยะครบวงจรในโรงเรียนสังกัด กทม. ๘๐ แห่ง
- โครงการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชนด้วยชุมชน ๑๘๐ แห่ง
- โครงการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ๓๖ โรงเรียน
- ประกวดชุมชนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๑๑๖ แห่ง
- โครงการ Clean and Green ๑,๙๗๐ แห่ง

ระดับสำนักงานเขต

- พัฒนาสำนักงานเขตต้นแบบจัดการขยะครบวงจร ๒ เขต จตุจักร สวนหลวง
- พัฒนาระบบการจัดการขยะของสำนักงานเขต ๕๐ เขต เป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะสำหรับประชาชนผู้มาติดต่อ
- สำนักงานเขต นัดทิ้ง นัดเก็บขยะแยกประเภท
- รณรงค์ประชาสัมพันธ์ทางสื่อและลงพื้นที่รณรงค์ลดและคัดแยกขยะใน ๑๔ กลุ่มเป้าหมาย (๖,๙๗๗ แห่ง) (ได้แก่ ชุมชน ๒,๐๐๐ แห่ง โรงเรียน ๔๓๘ แห่ง สถานประกอบการ ตลาดสด ๓๖๗ แห่ง หน่วยงาน กทม. ๑๒๗ แห่ง อาคารสูง
- นำแผนบริหารจัดการขยะไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม
- ปี ๕๙ เผยแพร่ต้นแบบการจัดการขยะใน ๑๔ กลุ่มเป้าหมาย

ระดับกรุงเทพมหานคร

- ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เพื่อรณรงค์การลดและคัดแยกขยะที่แหล่งกำเนิด

- ลดและคัดแยกขยะในหน่วยงานสังกัดกทม.ทุกแห่งให้เป็นตัวอย่างแก่หน่วยงานอื่น และภาคเอกชน
- สร้างเครือข่ายสังคมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยครบวงจรตั้งแต่ลดปริมาณขยะ เก็บรวบรวมและกำจัด
- จัดทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒

กรุงเทพมหานครได้สร้างความมือภาคเอกชนในการจัดการมูลฝอย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการรีไซเคิล ๓๖๐ องศา ขยายผลทั้ง ๕๐ สำนักงานเขต ในปี ๒๕๕๘ โดยให้กำหนดวันเก็บขยะแยกประเภท ประกอบด้วย ขยะอินทรีย์ (เศษอาหาร กิ่งไม้ ไขมัน) ขยะรีไซเคิล ขยะชิ้นใหญ่ ขยะอันตราย และขยะทั่วไปในทุกเส้นทาง

๒. การประกวดอาคารปลอดขยะ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของอาคารและสำนักงานในด้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร แบ่งสำนักงานออกเป็น ๓ ขนาด S M L ตามพื้นที่สำนักงาน

แนวทางการดำเนินงานในอนาคตของกรุงเทพมหานคร

๑. ส่งเสริมเครือข่ายองค์กรต่างๆ ลดและคัดแยกขยะตามหลักการ 3Rs

๒. ขยายพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดการมูลฝอยในสำนักงานเขต

๓. กำหนดเงื่อนไขในหนังสือตอบให้บริการผู้ขอรับบริการเก็บขยะรายใหม่ และผู้ประกอบการอาคารขนาดใหญ่ ให้ลดและคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

๔. ส่งเสริมการนำขยะเศษอาหาร กิ่งไม้ใบไม้ไปใช้ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด เช่น ทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ แก๊สชีวภาพ และอาหารสัตว์

๕. คัดแยกขยะกิ่งไม้นำไปบดบ่อยทำปุ๋ยโดยผสมเศษอาหารหรือส่งโรงงานปุ๋ยอินทรีย์

๖. พัฒนาเขตต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยครบวงจรในพื้นที่ (เขตสวนหลวง)

๒) คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ถอดบทเรียนมาตรการลดและคัดแยกขยะของกรุงเทพมหานคร

๑. การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายและบรรลุได้

๒. เนื่องจากการลดและแยกขยะเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน ลำพังเพียง กทม.ซึ่งมีบุคลากรจำกัดอาจไม่สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าได้ตามแผนที่วางไว้ ดังนั้น จึงเสนอให้ กทม. สร้างความร่วมมือกับภาคีทั้งภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัย) ในการขับเคลื่อนแผน (เน้นการสร้างภาคีเป็นเรื่องเร่งด่วน) โดยภาคเอกชนจะให้ความสำคัญกับ CSR และมีหลายองค์กรให้ความสนใจในประเด็นการจัดการขยะ ในขณะที่มหาวิทยาลัยให้ความสนใจเรื่อง USR การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวและเครือข่ายมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดการมูลฝอยในสำนักงานเขตให้เป็นศูนย์ปฏิบัติการและลงพื้นที่สร้างกระบวนการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม

๔. จัดทำมาตรการเฉพาะในการจัดการขยะอินทรีย์ควบคู่ไปกับการรณรงค์การลดขยะจากเศษอาหารโดยเฉพาะจากสถานประกอบการประเภทโรงแรม ซุปเปอร์มาร์เก็ต ร้านอาหาร

๕. ส่งเสริมให้ครัวเรือน เจ้าของอาคาร คอนโดมีเนียมที่มีพื้นที่สวนจัดการขยะอินทรีย์ด้วยกรีนโคน (green cone) หรือวิธีการอื่นที่สามารถย่อยสลายขยะอินทรีย์ได้ในพื้นที่จำกัด (ส่งเสริมให้มีการคิดค้นนวัตกรรมในเรื่องนี้ที่เหมาะสมกับประเทศไทย) การส่งเสริมการแยกขยะอินทรีย์เพื่อทำปุ๋ยในพื้นที่ชานเมืองและสวนสาธารณะ

๖. สร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมโครงการประกวดอาคารปลอดขยะ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่กทม. ในการให้คำปรึกษา และปรับปรุงเว็บไซต์ของสำนักสิ่งแวดล้อมและสำนักงานเขตฯ ให้เป็นแหล่งข้อมูลการลดและคัดแยกขยะ รวมทั้งจัดทำ template ตัวอย่างสื่อรณรงค์ ป้ายประชาสัมพันธ์ รูปแบบถังแยกขยะประเภท ป้ายติดหน้าถังขยะที่หน่วยงานสามารถนำไปปรับใช้เพื่อดำเนินการรณรงค์ภายในหน่วยงาน/สำนักงาน

๓.๑.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

นายสมชาย ตู้แก้ว ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ชี้แจงให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย สรุปได้ดังนี้

๑) สรุปประเด็นนำเสนอ

<u>ขอบเขตการจัดการมูลฝอยตามกฎหมายสาธารณสุขกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</u>

๑. กฎหมายสาธารณสุข

๑.๑ มูลฝอยทั่วไป

๑.๒ มูลฝอยติดเชื้อ

๑.๓ มูลฝอยอันตรายจากชุมชน

๒. กฎหมายโรงงานทางอุตสาหกรรม

๓. กฎหมายพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

<u>บทบาทอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</u>

อำนาจหน้าที่ส่วนราชการท้องถิ่น

๑. การบริหารจัดการ โดยดำเนินการเอง หรือมอบให้ผู้อื่นดำเนินการ หรืออนุญาตให้เอกชนดำเนินการเป็นธุรกิจ

๒. ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น

๓. กำหนดหลักเกณฑ์ด้านสุขลักษณะเพื่อควบคุม

- ประชาชนทั่วไป
- ผู้ประกอบกิจการที่ได้รับใบอนุญาต

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้แสดงความคิดเห็น และตั้งข้อสังเกตในประเด็นดังนี้

- เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎหมายบังคับใช้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยอยู่แล้ว ดังนั้น หน่วยงานอื่นไม่ควรออกกฎหมายในลักษณะที่มีความทับซ้อนกัน

- หน่วยงานท้องถิ่นจำนวนมากยังขาดความพร้อมในเรื่องการบริหารจัดการขยะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา จึงทำให้มีเรื่องร้องเรียนของประชาชนส่งมาจำนวนมาก

๒) สรุปความคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

ในร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ได้มอบอำนาจให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการในเรื่องการบริหารจัดการขยะ ซึ่งในทางปฏิบัติควรมอบอำนาจดังกล่าวให้ท้องถิ่นหรือเทศบาลได้ดำเนินการบริหารจัดการขยะเองจะเหมาะสมกว่า เนื่องจากจะสามารถดำเนินการได้ทั่วถึงกว่า

๓.๑.๕ สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยและการลดและแยกขยะมูลฝอยของจังหวัดภูเก็ต

นายถาวร จิรพัฒน์โสภณ รองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ตได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและแนวทางและมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของจังหวัดภูเก็ต สรุปได้ดังนี้

๑) สถานการณ์ปัญหาและการดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาพรวมปัญหาในเรื่องขยะของจังหวัดภูเก็ตจะเหมือนกับจังหวัดอื่นๆ ระบบการกำจัดขยะแบบเดิมเป็นระบบเทกองต่อมามีการพัฒนาเป็นระบบฝังกลบ เนื่องจากปริมาณขยะมีจำนวนมากขึ้น มีการนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาดำเนินการ เนื่องจากระบบทั่วไปไม่สามารถมากำจัดขยะของเทศบาลนครภูเก็ตได้อย่างทันท่วงที ที่ผ่านมากรมโยธาธิการ ได้นำเตาเผาขยะมอบให้จำนวน ๑ ตัว ขนาด ๒๕๐ ตัน กระแสไฟฟ้า ๒.๕ เมกกะวัตต์ ซึ่งในขณะนั้นมีปริมาณขยะจำนวน ๑๐๐ กว่าตัน จึงมีปัญหาค่อนข้างน้อยในเรื่องของผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ในอดีตพื้นที่บริเวณบ่อขยะยังไม่มีประชาชนอาศัยอยู่ ต่อมามีการพัฒนาเป็นหมู่บ้านสร้างใกล้กับบริเวณหลุมฝังกลบ จึงทำให้มีปัญหาพอสมควร ต่อมาปริมาณขยะของจังหวัดภูเก็ตเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เทศบาลนครภูเก็ตได้ตระหนักถึงปัญหาจึงได้ทำเรื่องประสานมาที่ส่วนกลาง แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบ ต่อมาจึงได้มีนโยบายโดยให้ภาคเอกชนมาลงทุนดำเนินการ ปัจจุบันมีเอกชนมาลงทุนจำนวน ๒ เตา เตาหนึ่งสามารถเผาขยะได้จำนวน ๓๕๐ ตัน รวมเป็น ๗๐๐ ตัน เป็นการให้สัมปทานภาคเอกชนไปดำเนินการ ซึ่งได้มีการดำเนินการสร้างแล้วเสร็จเมื่อ ๓ ปีที่ผ่านมา นอกจากนั้น ได้มีการของบประมาณมาดำเนินการซ่อมเตาเผาตัวเก่าของเทศบาลนครภูเก็ต ซึ่งได้รับงบประมาณเรียบร้อยแล้วโดยต้องใช้เวลาซ่อมถึง ๒ ปี และหลังจากปี พ.ศ ๒๕๖๒ ได้มีการวางแผนไว้ว่าหากยังไม่แล้วเสร็จ จะมีการรื้อขยะมาบางส่วนมาเผาร่วมกับขยะสดปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคจากการจัดการขยะมีหลายเรื่อง เช่น ปัญหาเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการขยะ เป็นต้น บทบาทหน้าที่ของส่วนกลางมีเพียงการให้ความรู้แก่ประชาชน การรณรงค์ การคัดแยกขยะ และให้งบประมาณแก่ท้องถิ่นจำนวนหนึ่งเพื่อดำเนินการ

การบริหารจัดการขยะของจังหวัดภูเก็ตใช้ระบบรวมศูนย์ คือการนำขยะมารวมอยู่ที่เทศบาลนครภูเก็ต มีคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดภูเก็ต โดยผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตเป็นประธาน สธจ.เป็นเลขานุการ มีองค์กรภาคเอกชนมาร่วมดำเนินการด้วย ทำให้การบริหารจัดการเป็นเอกภาพมากขึ้น รัฐบาลได้นำแนวคิดนี้ไปใช้ดำเนินการ ปัจจุบันเทศบาลนครภูเก็ตมีการคาดการณ์ว่าอัตราขยะจะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗ ต่อปี และใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ขยะจะเพิ่มขึ้นเป็นวันละจำนวน ๑,๐๐๐ ตัน ซึ่งเตาเผาขยะที่มีสามารถเผาได้วันละ ๑,๐๐๐ ตัน จึงมีการวางแผนเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นหากขยะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗ ตามที่คาดการณ์ไว้ ทุกคนต้องให้ความร่วมมือในการช่วยลดขยะลงให้ได้

โดยทำข้อตกลงให้ขยะเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ ๕ ต่อปี ทั้งนี้ รัฐบาลมีนโยบายให้จังหวัดภูเก็ตรับนักท่องเที่ยวจำนวนเพิ่มขึ้น จึงต้องมีความพยายามในการจัดการขยะให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการขยะต้นทาง โดยการคัดแยกขยะ ในช่วงแรกไม่ได้รับการสนับสนุน ต่อมามีการรณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะเพื่อสนับสนุนโรงงานเตาเผา กว่าจะสำเร็จใช้เวลา ๒ – ๓ ปี

เทศบาลนครภูเก็ตเป็นหน่วยงานในการบริหารจัดการขยะทั้งจังหวัด มีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการลดขยะ และสร้างเครือข่ายโดยตั้งประชาชนมาเป็นผู้ให้ความรู้ เช่น โรงพยาบาลวชิระ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการทำไบโอดีเซล สามารถผลิตน้ำมันเพื่อใช้กับรถพยาบาล โรงแรมรอยัลภูเก็ตซิตี้ ดำเนินการในเรื่อง 3Rs ประสบความสำเร็จ ซึ่งต่อมาได้มีการขยายองค์กรอีก ๑๒ องค์กร มีการขยายผลต่อไปเรื่อยๆ และทำกันอย่างจริงจัง เช่น การเลี้ยงไส้เดือน การทำน้ำหมักขยะอินทรีย์ โรงงานขยะเก่ามีโครงการคัดเลือกขยะที่มีการคัดแยกมาแล้ว มีการแจกถุงสีและนำขยะจากตลาดสดมาทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำระบบอินทรีย์ขยะ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการให้ความร่วมมือในการลดขยะ แต่ขาดการให้ความร่วมมือ ดังนั้น หากมีการออกกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลดปริมาณลงก็จะเกิดผลยิ่งขึ้น ปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตมีการรณรงค์เพื่อลดขยะในรูปแบบโครงการต่างๆ มากมาย รถขยะทุกคันมีการทำความสะอาดก่อนปฏิบัติงาน มีการล้างจุลินทรีย์ และเก็บอัตราค่าธรรมเนียม ๓๐ บาท/หลังคาเรือน ส่วนโรงแรมมีการเก็บค่าธรรมเนียมแบบชั่งกิโลกรัมตามราคา สำหรับปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะยังมีอยู่หลายเรื่อง เช่น ปัญหาการเก็บค่าธรรมเนียมไม่ครบตามจำนวน ปัญหาการทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ปัญหาเตาเผาซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานมากในการซ่อมบำรุง

๒) สรุปความคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้รับฟังข้อมูลจากรองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญจึงได้นำประเด็นดังกล่าวมาพิจารณาอีกครั้ง โดยเห็นว่าขยะของจังหวัดภูเก็ตเป็นขยะที่มาจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ซึ่งสร้างปัญหาให้กับคนในพื้นที่และไม่มีมาตรการรองรับ ปัญหาเรื่องขยะควรมีการหารือร่วมกันระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จากการศึกษาการจัดการขยะของประเทศเวียดนามพบว่า มีมาตรการการจัดการขยะจากการท่องเที่ยวซึ่งการจัดการขยะทำตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง สำหรับปัญหาการจัดการขยะของภูเก็ตไม่ประสบความสำเร็จเพราะเป็นเมืองที่มีการท่องเที่ยวในตอนกลางคืน ประกอบกับจังหวัดภูเก็ตมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว การทำโครงการรีไซเคิลขยะจึงทำได้ยาก ดังนั้น จึงส่งเสริมให้คนเก็บขยะที่กองขยะให้มากขึ้น

๓.๒ สรุปผลจากการร่วมเดินทางศึกษาดูงานกับคณะกรรมาธิการวิสามัญ ณ จังหวัดต่าง ๆ (เน้นถอดบทเรียนเกี่ยวกับการลดและแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด)

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้ร่วมศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายพื้นที่ร่วมกับคณะกรรมการวิสามัญ ในรายงานฉบับนี้จะเน้นเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องความพยายามในการส่งเสริมการลดและแยกขยะมูลฝอยในพื้นที่

๓.๒.๑ สรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษาดูงานมาตรการการลดขยะชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยบนเกาะสมุย ณ อำเภอสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑) สถานการณ์ปัญหาและการดำเนินงานที่ผ่านมา

การเดินทางศึกษาดูงานในครั้งนี้ได้รับฟังข้อมูลจากผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี และร่วมสัมมนา พร้อมทั้งเดินทางไปดูพื้นที่ที่ตั้งเตาเผาขยะพบว่ามีจำนวน ๒ บริเวณรอบเตาเผาขยะมีกองขยะขนาดใหญ่ซึ่งมีทั้งขยะสดและขยะเก่า ขณะนี้ยังไม่มีการรณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง และปริมาณขยะเริ่มมีเป็นจำนวนมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขยะส่งกลิ่นเหม็นและเกิดน้ำไหลซึมจากกองขยะไหลลงแม่น้ำและลงสู่ทะเล เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นจึงได้มีการจ้างบริษัทผู้รับเหมาให้มากำจัดขยะ โดยร่วมมือกับนักวิชาการร่วมกันออกแบบระบบกำจัดขยะ แต่พบว่าระบบที่ทำขึ้นทำได้ยากและยังไม่มีความเหมาะสม เหตุที่เลือกบริษัทกำจัดขยะแห่งนี้เพราะไม่มีข้อกำหนดเรื่องจำนวนขั้นต่ำของปริมาณขยะที่ต้องกำจัด ต่อมาได้ประสบปัญหาเรื่องการไม่ได้จ่ายเงินค่าจ้างดำเนินการ เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่กำหนดไว้ บริษัทจึงยกเลิกการดำเนินการทำให้เกิดปัญหางานไม่แล้วเสร็จ บ่อขยะอยู่ในพื้นที่มีรูปแบบที่ไม่ถูกต้องซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหาขยะที่ไหลล้นออกมาและลงสู่แม่น้ำลำคลอง ซึ่งต้องมีการดักทางน้ำไหลให้ถูกวิธีและถูกทิศทางเพื่อนำลงสู่บ่อบำบัด เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำเสียไหลลงแม่น้ำ ลำคลอง และทะเล

ผลสรุปจากการสัมมนา คือได้รับทราบปัญหาในการกำจัดขยะคือ หน่วยงานที่ปฏิบัติแจ้งว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากโรงแรม ห้างร้าน แต่ในขณะที่โรงแรม ห้างร้านให้ข้อมูลว่าไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์และข่าวสารข้อมูลจากรัฐ

๒) สรุปความคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นต้องพิจารณาถึงสภาพบริบทของพื้นที่ โดยศึกษาถึงความต้องการของคนในชุมชน และข้อมูลบางอย่างที่แอบแฝงอยู่ เช่น เรื่องผลประโยชน์ รวมทั้งต้องนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ และร่วมรณรงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือทุกฝ่าย อีกทั้งอาจมีมาตรการในการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวหรือเก็บจากธุรกิจโรงแรม ที่พัก เพื่อนำมาเป็นค่ากำจัดขยะ

ตามที่ได้มีข่าวเกี่ยวกับปัญหาขยะในแหล่งท่องเที่ยว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้ร่วมกันหารือและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานทั้งสองกระทรวงได้พิจารณาในประเด็นต่าง ๆ

ทั้งนี้ ต้องมีการกำหนดกติกาในการเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย เช่น อาจกำหนดว่าหากแหล่งท่องเที่ยวใดที่ไม่มีความพร้อมในการจัดการขยะอาจต้องกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปท่องเที่ยว หรือในพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะหรืออยู่ห่างไกล อาจมีข้อห้ามไม่ให้นำบรรจุภัณฑ์หรือพลาสติกต่าง ๆ เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว เพราะไม่สามารถจัดการขยะได้

นอกจากนี้ ได้มีการหารือร่วมกันระหว่างกรมควบคุมมลพิษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าอาจมีการเก็บค่าธรรมเนียมจากนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้เป็นเงินอุดหนุนในการจัดการขยะสำหรับพื้นที่ที่ไม่มีความพร้อมเรื่องระบบการจัดการขยะและจัดการน้ำเสีย โดยมีการแบ่งคลัสเตอร์การท่องเที่ยว

๓.๒.๒ สรุปประเด็นที่ได้จากศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดเชียงใหม่

๑) สรุปสถานการณ์ปัญหา

๑.๑ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครเชียงใหม่

ขยะมูลฝอยนับว่าเป็นมลพิษอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีปริมาณมูลฝอยวันละไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตันต่อวัน จึงต้องใช้งบประมาณในการกำจัดสูง โดยแบ่งการกำจัดขยะมูลฝอยออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

- **ขยะมูลฝอยทั่วไป** เทศบาลนครเชียงใหม่ส่งไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบ ณ อำเภอฮอด ซึ่งการขนไปกำจัดจะจัดจ้าง บริษัทเอกชนดำเนินการจัดเก็บ และขนไปยังสถานที่สำหรับฝังกลบ ใช้งบประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท และจ้างบริษัทเอกชนในการกำจัดขยะ ใช้งบประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท ปัญหาที่สำคัญ คือการขนส่งขยะเพื่อนำไปกำจัดมีระยะทางกว่า ๑๑๕ กิโลเมตร เมื่อรวมระยะทางทั้งไปและกลับมีระยะทางมากกว่า ๒๐๐ กิโลเมตร ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการขนส่ง ซึ่งขณะนี้เทศบาลนครเชียงใหม่ได้ดำเนินการศึกษาถึงเทคโนโลยีในระบบอื่น ๆ เช่น การใช้เตาเผา การจัดตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นต้น แต่มีปัญหาที่สำคัญ คือการต่อต้านของประชาชนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทางเทศบาลนครเชียงใหม่จึงพยายามทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้รู้ถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดการยอมรับจากประชาชน
- **ขยะอินทรีย์** ดำเนินการคัดแยก นำไปผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ผลิตถ่านเชื้อเพลิง โดยมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในการปลูกผักอินทรีย์ วิธีการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ณ สวนสาธารณะ ร. ๙ เพื่อนำไปแจกจ่ายให้ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ใช้ประโยชน์ต่อไป อีกทั้งเป็นสถานที่เพื่อให้ประชาชนนำขยะอินทรีย์มาทิ้งอีกด้วย
- **ขยะอันตราย** ดำเนินการจัดจ้างบริษัทเอกชน ซึ่งได้รับใบอนุญาตกำจัดของเสียอันตรายจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม เข้ามาดำเนินการกำจัดขยะอันตรายของเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งหมด
- **ขยะมูลฝอยติดเชื้อ** เทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาลต่าง ๆ และขนไปกำจัดโดยวิธีเผา ด้วยระบบเตาเผาแบบหมุน ใช้แก๊ส LPG เป็นเชื้อเพลิง ณ โรงงานเผาขยะติดเชื้อของทางเทศบาลนครเชียงใหม่

วัตถุประสงค์หลักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่

๑. ลดขยะ คือ ขยะต่อวันต้องมีจำนวนลดลง โดยทางเทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินโครงการรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์ของการคัดแยกขยะจากชุมชน รวมถึงออกหน่วยบริการประชาชนในการคัดแยกขยะ เช่นให้ร้านรับซื้อของเก่าเข้าไปดำเนินการรับซื้อ โดยเพิ่มราคาของขยะ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการฝึกอบรมการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายให้แก่ประชาชน

๒. ลดราคา ตั้งเป้าลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะลง ร้อยละ ๓๐

๓. ลดระยะเวลาและขั้นตอน คือ ดำเนินการจัดจ้างบริษัทเอกชนผู้มีความเชี่ยวชาญ เพื่อเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว

๑.๒ การบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

จากวิกฤตปัญหาขยะล้นเมืองเชียงใหม่เมื่อปี ๒๕๓๘ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับ จังหวัดเชียงใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประชุมหาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมของจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้มีมติแบ่งการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยออกเป็น ๓ โซน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบของโครงการระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนหลัก ดังนี้ **ส่วนที่ ๑** ส่วนงานอาคารต่างๆ เช่น สำนักงาน อาคารคัดแยกขยะมูลฝอย อาคารผึ่งปุ๋ย อาคารบรรจุปุ๋ยหมัก ป้อมยาม โรงจอดรถ บ้านพักคนสวน **ส่วนที่ ๒** ส่วนบ่อฝังกลบมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล **ส่วนที่ ๓** ส่วนบำบัดน้ำเสีย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ได้จัดทำโครงการทดสอบการเดินระบบและจัดเก็บข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิของระบบ โดยให้คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการทดลองเดินระบบเพื่อเก็บข้อมูล ซึ่งพบว่ามีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงให้ภาคเอกชนมาเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยดังกล่าว โดย อบจ. เป็นผู้เก็บค่าบริการการรับจัดการขยะมูลฝอยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ใช้บริการที่นำเอาขยะมูลฝอยมากำจัดภายในศูนย์ โดยคิดค่ากำจัด ๘๐๐ บาท/ตัน และว่าจ้างให้บริษัท เอสซีไอ อีโค่ เซอร์วิสเซส เป็นผู้ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยภายในศูนย์การจัดการมูลฝอยรวมแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ แต่บริษัทดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเข้าใจกับมวลชนในพื้นที่ได้ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยต่อไปได้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่จึงต้องดำเนินการจัดหาเอกชนรายใหม่เข้ามาดำเนินการแทน

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ยังได้ทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) การจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ๔ อำเภอ คือ อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่ออน และอำเภอสันทราย โดยได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในการกำหนดค่าบริการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งมีการกำหนดอัตราค่าบริการรับกำจัดขยะมูลฝอยในอัตราตันละ ๘๐๐ บาท

ในส่วนปัญหาและอุปสรรคของโครงการระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ คือการต่อต้านของประชาชนบางส่วนในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการขยะในพื้นที่ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านและชุมชนที่จะต้องได้รับผลกระทบจากรถบรรทุกขยะที่ผ่านตามหมู่บ้านหลายแห่ง โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบเยียวยาเป็นหลังคาเรือนหรือเป็นชุมชน สำหรับเทศบาลตำบลป่าป้อง เจ้าของพื้นที่ได้แจ้งแล้วว่าการจะเปิดโรงงานขยะขึ้นมาอีกครั้งก็ต้องผ่านความเห็นชอบของชาวบ้านส่วนใหญ่ เพราะถือว่าตำบลป่าป้องได้รับผลกระทบโดยตรง

๑.๓ การลงพื้นที่รับฟังปัญหาและผลกระทบของการดำเนินการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้รับฟังปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจรในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งชาวบ้านได้ชี้แจงถึงสภาพปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์ฯ ดังนี้

๑. กลิ่นเน่าเหม็นจากขยะ อันเกิดจากการฝังกลบและขยะที่รอการฝังกลบเป็นผลสืบเนื่องมาจากโรงงานไม่สามารถจัดการกับขยะที่นำเข้ามาได้ เพราะเครื่องจักรใช้งานไม่ได้ จึงไม่ได้ทำการคัดแยกขยะ รวมถึงการทำปุ๋ยหมัก เป็นสาเหตุให้โรงงานนำขยะไปฝังและเกิดกลิ่นเน่าเหม็นรุนแรงกระจายไปทั่วบริเวณกว้าง อีกทั้งขยะที่นำเข้ามายังเป็นขยะเก่าที่ตักมาจากบ่อขยะอื่น ไม่ได้เป็นขยะสดที่เก็บมาจากบ้านเรือน ทั้งนี้ รถขนขยะที่จัดเก็บไม่ได้เป็นรถสำหรับจัดเก็บขยะ จึงทำให้น้ำเน่าเสียจากขยะเก่าที่ขุดมาหยดตลอดเส้นทาง สร้างความเดือดร้อนเป็นวงกว้าง

๒. ผลจากกลิ่นขยะเน่าเหม็นเป็นบริเวณกว้าง ทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ ชาวบ้านในชุมชนโดยรอบ เกิดการล้มป่วยบางรายมีผลต่อระบบทางเดินหายใจเนื่องจากการดูดดมกลิ่นเน่าเหม็นและปนเปื้อนสารพิษ ถึงขั้นต้องผ่าตัดเพื่อรักษาอาการให้หายขาด เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลบ่อยครั้งจนเงินหมด และเกิดภาวะความเครียด

๓. โรงงานตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค และการเกษตรที่สำคัญ ระบบสูบน้ำประปาหมู่บ้าน รวมถึงระบบน้ำบาดาลของชาวบ้าน และคลองชลประทานห่างจากโรงงานขยะเพียง ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ เมตรเท่านั้น ผลจากการฝังกลบชาวบ้านหวั่นเกรงเรื่องน้ำเสียเป็นอย่างมาก น้ำเน่าที่ซึมออกมาจากการฝังกลบเป็นอันตรายอย่างยิ่ง หากน้ำเน่าเสียหรือถูกสารปนเปื้อน ชุมชนจะไม่มีแหล่งน้ำมาทดแทนและใช้อุปโภคบริโภคได้อีก

๔. แมลงวัน หนู สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ช่วงเวลาที่โรงงานขยะเปิดดำเนินการนั้น ชาวบ้านในชุมชนบริเวณกว้างไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้

๕. จากการที่โรงงานขยะได้ทำการขนย้ายขยะฝังกลบขยะและทำการขนขยะเข้าสู่โรงงานในเวลากลางคืน จนถึงเวลาประมาณ ตี ๔ และรถขนขยะซึ่งเป็นรถกระบะสี่ล้อและรถหกล้อธรรมดาวิ่งด้วยความเร็วซึ่งส่งผลให้เสียงดังรบกวนชาวบ้านเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดสุขภาพจิตและความเครียด

๑.๔ การบริหารจัดการขยะโดยชุมชนดอนแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เจ้าของบ้านมีการคัดแยกขยะในครัวเรือน และมีรูปแบบกำจัดขยะ ดังนี้

๑) ขยะอินทรีย์ นำไปทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ในครัวเรือน

๒) ขยะแห้งใช้ได้ ขยะรีไซเคิล (Recycle) นำเอามาใช้ซ้ำ (Reuse) นำไปขายร้านรับซื้อของเก่าหรือขายให้ธนาคารขยะ

๓) ขยะแห้งทั่วไป นำไปวางไว้ที่จุดรวบรวมหมู่บ้าน อบต.จะเก็บไปกำจัด

๔) ขยะอันตราย อบต. จะดำเนินการจัดเก็บให้

รูปแบบของการคัดแยกขยะ มี ๔ รูปแบบ คือ

<u>รูปแบบที่ ๑</u>

คัดแยกขยะในครัวเรือน เจ้าของบ้านนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมักภายในครัวเรือน หรือกำจัดเอง ขยะแห้งทั่วไปนำมาส่งที่จุดรวบรวมขยะของหมู่บ้านให้ อบต. นำไปจัดการให้ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง (ไม่เสียค่าธรรมเนียม)

<u>รูปแบบที่ ๒</u>

คัดแยกขยะในครัวเรือน เจ้าของบ้านนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมักในครัวเรือนหรือกำจัดเอง ขยะแห้งทั่วไป อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บให้ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง (ค่าธรรมเนียม ๓๐ บาทต่อเดือน)

<u>รูปแบบที่ ๓</u>

คัดแยกขยะในครัวเรือน อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บขยะเปียกทุกวันหรือวันเว้นวัน ขยะแห้งทั่วไป เจ้าของบ้านนำมาส่งที่จุดรวบรวมของหมู่บ้านให้ อบต. นำไปจัดการให้ (ค่าธรรมเนียม ๔๐ บาทต่อเดือน)

<u>รูปแบบที่ ๔</u>

คัดแยกขยะในครัวเรือน อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บขยะเปียกทุกวันหรือวันเว้นวัน ขยะแห้งทั่วไป อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บให้ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง (ค่าธรรมเนียม ๕๐ บาทต่อเดือน)

๓.๒.๓ สรุปประเด็นที่ได้จากศึกษาดูงานและติดตามความคืบหน้าโครงการจัดการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน ณ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗ เรื่องการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการโครงการกำจัดขยะในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะปริมาณขยะตกค้างสะสมของเทศบาลพระนครศรีอยุธยา ในลักษณะโครงการนำร่องเพื่อเป็นรูปแบบการดำเนินการกำจัดขยะที่รักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยให้ใช้ที่ราชพัสดุจำนวน ๒๗๒-๒-๒๙ ไร่ ที่ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ในความครอบครองขององค์กรสุรา โดยใช้งบประมาณเหลือจ่ายของกระทรวงมหาดไทยดำเนินการ จำนวน ๕๓๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะ ๓ โครงการ คือ

๑. โครงการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะแห่งใหม่

๒. โครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างถูกวิธีและไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงการศึกษาดูงาน การสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการลดขยะที่ต้นทางให้มากที่สุด

๓. โครงการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะนำร่องจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยมีแนวทางการดำเนินการอย่างยั่งยืนตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

ปัญหาอุปสรรค

๑. เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ต้องขอความเห็นชอบจากเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล เจ้าของพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมนอกเขต ซึ่งสภาเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ยังไม่ให้ความยินยอม

๒. ทรัพย์สินที่เกิดจากการดำเนินโครงการเป็นของกระทรวงมหาดไทย ยังไม่มีการส่งมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในดำเนินการ

๓. การกำหนดค่าใช้จ่ายที่จะเรียกเก็บจากหน่วยงานที่นำขยะมาทิ้งยังไม่มีการกำหนด

๔. หากมีการจัดเก็บค่าใช้จ่ายจากการนำขยะมาทิ้ง หน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบ

๕. ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการ การเงิน และบุคลากร

แนวทางแก้ไข

๑. กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนหน่วยงานใดที่จะเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการ และในอนาคตการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าจากขยะจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

๒. การกำหนดอัตราค่าบริหารจัดการฝังกลบขยะควรเป็นเท่าใด

๓. วิธีการจัดเก็บ การนำส่งเงิน และการเบิกจ่ายเงินในการบริหารจัดการใช้ระเบียบปฏิบัติอย่างไร หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ

๔. การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ MOU ในการบริหารจัดการร่วมกันควรมีหน่วยงานหลักให้คำแนะนำ

เป้าหมายโครงการ คือ สามารถกำจัดขยะชุมชนในพื้นที่เทศบาลพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ข้างเคียงได้ ๓๐๐ ตันต่อวัน และสร้างรูปแบบของการดำเนินการกำจัดขยะที่รักษาสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยใช้งบประมาณในการลงทุนประมาณ ๙๙๐ ล้านบาท

ประเด็นปัญหาของโครงการ

๑. ที่ดิน ได้แก่

- หลักฐานสิทธิครอบครอง หรือสิทธิใช้ประโยชน์ในพื้นที่หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบกิจการ กฟภ. จึงลงนามสัญญาการเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างเจ้าของพื้นที่ กับ PEA ENCOM เพื่อใช้ประกอบการยื่นเอกสารหรือใบอนุญาตต่าง ๆ

- พื้นที่ในปัจจุบัน ๓๐ ไร่ ๒ งาน ไม่เพียงพอในการดำเนินโครงการ จึงได้เจราจาขอเช่าพื้นที่เพิ่มเติมจากกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๔๓ ไร่ เพื่อให้มีระบบต่าง ๆ ครบถ้วนในโครงการ ได้แก่ บ่อบำบัดน้ำเสีย บ่อน้ำดิบ และบ่อฝังเถ้าและวัสดุที่เผาไม่ได้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยยินยอมให้ใช้พื้นที่แล้ว

- พื้นที่ก่อสร้างอยู่ในพื้นที่สีเขียวของประกาศผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา ซึ่ง กฟภ. ได้ทำหนังสือคัดค้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้สามารถก่อสร้างโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวโดยไม่ผิดกฎหมาย

๒. ขยะมูลฝอย

- ปริมาณขยะที่จะขนส่งมากำจัดในพื้นที่ เนื่องจากปริมาณขยะที่ กฟภ. ต้องการเพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้าคือ ๑๐๐ ตันต่อวัน ซึ่งหมายความว่า ปริมาณขยะที่จัดเก็บได้ ๓๐๐ ตันต่อวัน

จะต้องมีประมาณ ๑๐๐ ตัน ที่สามารถนำมาผลิตกระแสไฟฟ้า ส่วนขยะที่เหลือจะถูกนำไปฝังกลบหรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นๆ ต่อไป จะทำให้ไม่มีปริมาณขยะหลงเหลือในแต่ละวัน ดังนั้น เพื่อให้ได้ปริมาณขยะที่สามารถนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าได้ตามที่ กฟภ. กำหนด กฟภ. จะลงนามสัญญากับเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา และ อปท. ใกล้เคียงให้มีประมาณ ๓๐๐ ตันต่อวัน หรือหากปริมาณขยะไม่เพียงพอสามารถขุดขยะจากบ่อฝังกลบขึ้นมาใช้ได้

- ค่ากำจัดขยะ โดยขอรับการสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทยให้ อปท. ที่นำขยะมากำจัดต้องจ่ายค่ากำจัดขยะให้ผู้ดำเนินโครงการ คือ ๓๕๐ บาทต่อตัน เพื่อใช้เป็นค่าตอบแทนในการลงทุน การบำรุงรักษา และการบริหารโครงการผลิตไฟฟ้าจากการกำจัดขยะ

๓. การขอใบอนุญาตต่าง ๆ

- การขอสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (PPA)

- ใบอนุญาตต่าง ๆ ได้แก่ ใบอนุญาตก่อสร้างอาคารควบคุม ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้า ใบอนุญาตประกอบกิจการโครงงาน ใบอนุญาตให้ผลิตพลังงานควบคุม และใบอนุญาตผลิตไฟฟ้า เป็นต้น โดย กฟภ. จะรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ให้เข้าใจ

๔. การบริหารงานภายในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เสนอว่าโครงการที่เสนอเป็นการแก้ไขปัญหาระดับจังหวัด จึงควรตั้งชื่อให้สอดคล้องกับโครงการ ซึ่ง กฟภ. ได้ศึกษาแนวทางการเปลี่ยนชื่อโครงการ เพื่อให้เกิดการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่โครงการ

ผลกระทบจากการบริหารงานภายในช่วงรอยต่อระหว่างบริษัทผู้รับเหมา (บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน)) ส่งมอบพื้นที่ในการจัดตั้งคณะกรรมการและหน่วยงานบริหารจัดการศูนย์กำจัดขยะ ซึ่งจะนำเสนอปัญหาให้กระทรวงมหาดไทยรับทราบต่อไป

๕. ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อมั่น

ปัญหาความเชื่อมั่นด้านการจัดการและควบคุมมลภาวะของโครงการที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชนได้ ดังนั้น ต้องออกแบบและจัดหาวัสดุที่มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งดำเนินการ Q&M อย่างสม่ำเสมอ และรายงานให้ประชาชนรับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึงและเปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่อง งบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ อีกทั้ง ไม่มีผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีการซักถามและให้ข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. การดำเนินตามโครงการยังขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรจะต้องรับดำเนินการเป็นอันดับแรก เพื่อให้การดำเนินงานในเรื่องอื่นเกิดความชัดเจน

๒. สิทธิในที่ดินที่ใช้ดำเนินการในขณะนี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่เช่ากับส่วนที่ซื้อจะทำให้การบริหารจัดการไม่เป็นเอกภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดความซับซ้อนในอนาคต

๔. การลงทุนในอนาคต ทั้ง ๒ ฝ่าย คือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นควรจะต้องมีการหารือถึงแผนการดำเนินการให้ชัดเจน เพราะหากไม่สามารถจัดหาปริมาณขยะได้ตามที่การไฟฟ้าต้องการ การไฟฟ้าก็ดำเนินการต่อไปไม่ได้

๕. การบริหารจัดการขยะแบบฝังกลบ สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือ ขยะจำนวนมหาศาลนั้นเมื่อเจอกับน้ำจะก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หน่วยงานจะต้องเข้ามาดูแลเพื่อบริหารจัดการน้ำเสีย เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนกว่าเรื่องขยะ

๖. บริษัท อิตาเลี่ยนไทย จำกัด (มหาชน) ควรปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ด้วยการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการบริหารจัดการการฝังกลบขยะ วิธีการดูแลเครื่องจักรต่าง ๆ มาตรการในการอบรมผู้ปฏิบัติงานในไซต์งาน การดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยบริษัทฯ สามารถขอแบบคู่มือจากกรมควบคุมมลพิษได้

๗. กรณีการนำขยะที่ฝังกลบแล้วมาใช้ผลิตเป็นเชื้อเพลิงนั้นไม่เห็นด้วย เพราะขยะในบริเวณนั้นเป็นขยะเก่าที่เก็บไว้มานานแล้ว พลาสติกที่มีไม่สามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงที่ดีได้และไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จึงไม่ควรขุดขึ้นมาเพื่อย้ายไปกองใหม่อีก

๘. ในการกำหนดจุดคุ้มทุนของการดำเนินการ โดยจะต้องมีขยะถึง ๓๐๐ ตันต่อวัน ใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการกำหนดและมีการรับทราบถึงสถานการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือไม่

๙. ในอดีต การกำจัดขยะด้วยวิธีฝังกลบถือเป็นเทคโนโลยีที่ดีที่สุด เมื่อระยะเวลาผ่านไปเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เทคโนโลยีพัฒนามากขึ้นจนมีการนำขยะมาผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า ซึ่งหลักของการนำขยะมาผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้านั้น จะต้องมีปริมาณขยะมากถึง ๓๐๐ ตัน แต่ปัจจุบันมีปริมาณขยะเพียงประมาณ ๘๐ ตันเท่านั้น หากจะนำขยะจากท้องที่อื่น ๆ มาเทกองด้วยย่อมไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จึงควรหาเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการจัดการขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

- ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง ประชาชนมีความคาดหวังกับการแก้ปัญหาของหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก แต่การบริหารจัดการยังขาดเอกภาพ ไม่สามารถหาหน่วยงานหลักที่จะรับผิดชอบดำเนินการได้ ดังนั้น การย้ายขยะไปฝังกลบยังที่ใหม่ แม้จะดำเนินการแล้วเสร็จก็ไม่ถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใดเพียงเปลี่ยนสถานที่วางขยะจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ มีข้อสงสัยว่าเพราะเหตุใดจึงไม่นำขยะไปทิ้งตามที่บริษัท ทีพีไอ ตามที่บริษัทเสนอมา แต่คาดว่าท้องถิ่นอาจเห็นว่าสามารถนำขยะไปผลิตเป็นไฟฟ้าได้ จึงเก็บขยะดังกล่าวไว้ ซึ่งในข้อเท็จจริงแล้ว ขยะหากเก็บนานเกิน ๑ ปี จะไม่สามารถนำมาผลิตไฟฟ้าได้

ดังนั้น วิธีการแก้ไขปัญหาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะต้องรีบดำเนินการคือการหารือร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยเร็วว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบคือหน่วยงานใด เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป โดยต้องการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีการประชุมหารือร่วมกัน หรืออาจจัดในรูปแบบของสัมมนา ที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความเห็น เพื่อผลักดันให้โครงการดังกล่าวดำเนินการต่อไปได้ และสามารถแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้อย่างแท้จริง สามารถเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่นๆ ได้

ทั้งนี้ จากข้อซักถามข้างต้นการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้ชี้แจงว่า ตัวเลข ๓๐๐ ตันต่อวัน มาจากที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ออกแบบให้สร้างโรงไฟฟ้าขยะในรูปแบบของเชื้อเพลิงขยะ (RDF) เป็นผู้ตั้งสมมุติฐานไว้

ข้อคิดเห็นของอนุกรรมาธิการวิสามัญ

จังหวัดอยุธยายังไม่มีการคัดแยกขยะ ซึ่งคล้ายกับจังหวัดอื่น ๆ แต่การดำเนินการคือจะเป็นการขนเพียงอย่างเดียว โดยการขนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อรอการฝังกลบ โดยขยะที่มีอยู่เดิมจะปรับสภาพพื้นที่ให้เป็นสนามกีฬาหรือสวนสาธารณะต่อไป

๓.๒.๔ สรุปประเด็นที่ได้จากศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ เทศบาลเมืองสีคิ้ว เทศบาลตำบลสูงเนินและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้ร่วมศึกษาดูงานการจัดการขยะชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับคณะกรรมาธิการวิสามัญ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙ ประกอบด้วย การดูงานความคืบหน้าการดำเนินงานการฝังกลบขยะมูลฝอยแบบกึ่งไร้อากาศ ณ เทศบาลเมืองสีคิ้ว โรงคัดแยกขยะและหมักปุ๋ยของเทศบาลตำบลสูงเนิน และดูงานเทคโนโลยีการบำบัดทางกลและชีวภาพ (Mechanical and Biological Treatment: MBT) ของศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๑) เทศบาลเมืองสีคิ้ว

เทศบาลเมืองสีคิ้ว มีขยะสะสมประมาณ ๓๐,๐๐๐ ตัน โดยเป็นขยะชุมชนของเทศบาลเมืองสีคิ้วส่วนหนึ่งและเป็นขยะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงที่นำมาทิ้งไว้อีกจำนวนหนึ่ง ปัจจุบันเทศบาลเมืองสีคิ้ว ใช้ระบบการฝังกลบขยะโดยมีพื้นที่รองรับการจัดการขยะประมาณ ๑๔ ไร่ โดยมีการควบคุมปริมาณขยะที่นำมากำจัดให้อยู่ในปริมาณ ๑๗ – ๑๘ ตันต่อวัน มาเป็นเวลา ๑๐ กว่าปี และขณะนี้เทศบาลเมืองสีคิ้วเข้าร่วมโครงการความร่วมมือทางเทคโนโลยีของไทย – ญี่ปุ่น SEMI – AEROBIC LANDFILL

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการบริหารจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองสีคิ้ว

๑. ข้อจำกัดของบุคลากร งบประมาณ และความรู้ความเชี่ยวชาญ
๒. ไม่มีกฎหมายให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการตัดสินใจในบางเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น
๓. ประชาชนยังมีความคิดว่าการดำเนินการบริหารจัดการขยะเป็นเรื่องของทางราชการไม่ใช่เรื่องของประชาชน

จากการสอบถามเรื่องการลดและแยกขยะ พบว่า เทศบาลเมืองสีคิ้วได้มีความพยายามในการส่งเสริมให้ประชาชนแยกขยะ โดยมีชุมชนที่ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องชุมชนและขยะที่เหลือจากการแยกขยะของชุมชนจะถูกนำมาฝังกลบที่สถานฝังกลบ semi-aerobic ดังกล่าว

ข้อคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

เมื่อพิจารณาจากขนาดของ อปท. สีคิ้วซึ่งเป็นเทศบาลเมืองมีขนาดใหญ่มาก ซึ่งมีปริมาณขยะ ๑๗ - ๒๐ ตัน/วัน กับขนาดขยะพื้นที่ ๒ ไร่ พิจารณาเห็นว่าไม่สามารถใช้งานได้จริงคงเป็นเพียงศูนย์เรียนรู้ระบบกำจัดขยะระบบหนึ่ง ในการกำจัดอินทรีย์วัตถุ ประกอบกับวิธีการแยกขยะต้นทางของคนไทยแล้ว การนำขยะที่ไม่ผ่านการคัดแยกต้นทางที่สมบูรณ์แบบน่าจะสร้างปัญหาในระบบ และระบบเติมอากาศด้านล่างขยะ ทั้งนี้มีข้อกังวลคือ ในฤดูฝนจะทำให้น้ำท่วมและเกิดการอุดตันท่อเติมอากาศด้านล่าง

๒) เทศบาลตำบลสูงเนิน

เทศบาลตำบลสูงเนิน ดำเนินงานศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจรได้เกิดขึ้นจากการขยายตัวของประชากร ทั้งในส่วนเทศบาลตำบลสูงเนินและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรอบ รวมถึงการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ระบบการกำจัดขยะมูลฝอยประกอบด้วย ระบบการคัดแยกขยะมูลฝอย ระบบการหมักทำปุ๋ย ระบบย่อยสลายแบบไม่ใช้อากาศแบบแห้ง และระบบฝังกลบขยะมูลฝอยอย่างถูกสุขาภิบาล

สภาพปัญหาและอุปสรรค

๑. งบประมาณที่ตั้งไว้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การขนส่ง และการกำจัดขยะรวม

๒. อัตรากำลังบุคลากรจำกัด ทำให้กระทบต่อการส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาความสามารถได้น้อยมาก

๓. การมีขยะอุตสาหกรรมและขยะอันตรายปนเปื้อนทำให้ส่งผลกระทบต่อบุคลากรในการคัดแยก และเครื่องจักรในระบบงานเหล่านี้ต้องเร่งแก้ไข

๔. การสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้ยอมรับและเข้าใจในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเน้นการทำให้ดู อยู่ให้เป็น เพื่อให้ประจักษ์แก่ชนรุ่นหลังต่อไป

๓) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรชัย อาจหาญ ผู้อำนวยการศูนย์ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย และนำความรู้ในการบริหารจัดการขยะในมหาวิทยาลัยจนประสบความสำเร็จและกลายเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะชุมชน สามารถนำไปใช้กับส่วนงานชุมชนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเทคโนโลยีที่ทางมหาวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาไปจนประสบความสำเร็จได้แก่ เทคโนโลยีการบำบัดทางชีวภาพ การผลิตเชื้อเพลิงขยะ (RDF) การผลิตน้ำมันจากขยะพลาสติก โดยกระบวนการไพโรไลซิส การจัดการขยะติดเชื้อและมูลฝอยเหลือทิ้ง

<u>ข้อคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ</u>

เนื่องจากอาคารเปิดระบบเปิดหากใช้กับขยะชุมชนทั่วไปที่ไม่มีการแยกขยะต้นทางและเป็นชุมชนกึ่งเมือง ปัญหาเรื่องกลิ่นจากขยะน่าจะเป็นปัญหา เนื่องจากขยะชุมชนจะมีกลิ่นตั้งแต่ในถังขยะ

การใช้แรงงานคนคัดแยกขยะก่อนเข้าระบบย่อยเหมาะสำหรับปริมาณขยะไม่มาก หากขยะมีปริมาณมากแรงงานคนจะไม่สามารถทำการคัดแยกเบื้องต้นได้ทัน และหากเป็นการทำงานทุกวันจะเกิดอาการเมื่อยล้า และทำงานไม่มีประสิทธิภาพ เหมาะสำหรับงานทดลองและสถานีวิจัยภายในทั้งระบบการนำพลาสติกทำเป็นน้ำมันนั้น หากออกมาภายนอกสถานีวิจัยจะต้องประสบปัญหาข้อกฎหมายและข้อบังคับอีกมาก โดยเฉพาะการทำเพื่อจำหน่าย

๓.๒.๕ สรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการขยะชุมชน ณ จังหวัดภูเก็ต (วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘)

จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ ๕๔๓ ตารางกิโลเมตร มีประชากร ๓๘๖,๖๐๕ คน บ้าน ๒๓๕,๙๒๒ ครัวเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๙ อปท. ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง เทศบาล จำนวน ๑๒ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๖ แห่ง มีการบริหารจัดการขยะ

แบบรวมศูนย์ รองรับการจัดการขยะมูลฝอยรวมทั้งจังหวัดภูเก็ต โดยคณะกรรมการบริหารขยะมูลฝอยและบำบัดน้ำเสียจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตเป็นประธาน ได้จัดทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ขยะมูลฝอยของจังหวัดภูเก็ต และสอดคล้องกับ (Roadmap) การจัดการขยะและของเสียอันตราย เร่งแก้ไขปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้างสะสมตามความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยกำหนดการแบ่งกลุ่มพื้นที่จัดการขยะมูลฝอยตามหลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อรองรับการจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด ได้แก่ ปริมาณขยะมูลฝอย ขอบเขตการให้บริการ ระยะทางขนส่ง เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยปัจจุบัน จังหวัดภูเก็ตได้มอบหมายให้เทศบาลนครภูเก็ตรับผิดชอบดำเนินการบริบริหารศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยจังหวัดภูเก็ต

การรวบรวมขยะมูลฝอยในจังหวัดภูเก็ต ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดในจังหวัดภูเก็ตทั้ง ๑๙ แห่ง และบริษัทเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้บริหารเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและส่งไปกำจัด ณ ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยจังหวัดภูเก็ต โดยมีรถขนส่งขยะมูลฝอยกว่า ๒๕๐ เที่ยวต่อวัน โดยมีรูปแบบการให้บริการ ๓ ลักษณะ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยเอง จำนวน ๑๓ แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จ้างเอกชนดำเนินการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย จำนวน ๕ แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้บริการเก็บรวบรวมขนส่งขยะมูลฝอย โดยดำเนินการเองและจ้างเอกชนบางส่วน คือ เทศบาลนครภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ตถือได้ว่าเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่สามารถบูรณาการการจัดการขยะได้อย่างครบวงจร คือ การเก็บ ขน กำจัด เผา บำบัดน้ำเสีย จำหน่ายขยะ หรือนำขยะมาผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า และมีคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและเสียจังหวัดภูเก็ต มีผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตเป็นประธาน มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการขยะและน้ำเสีย นอกจากนั้น ยังมีคณะทำงาน ๓ คณะ ซึ่งจะกำกับดูแลขยะชนิดต่าง ๆ หรือของเสียแตกต่างกันไป คือ

๑. คณะทำงานสนับสนุนการบริการจัดการขยะ มีท้องถิ่นเป็นประธานคณะทำงาน

๒. คณะกรมการสนับสนุนการจัดการน้ำเสีย มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ

๓. คณะทำงานสนับสนุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อ มีนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเป็นประธานคณะทำงาน

นอกจากนี้ เทศบาลนครภูเก็ตได้จัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยจังหวัดภูเก็ตขึ้น โดยได้รับอนุญาตตามประกาศของกรมป่าไม้ให้ใช้พื้นที่ดินป่าสงวนแห่งชาติป่าเลนคลองเกาะผี ซึ่งเป็นป่าเสื่อมโทรม จำนวน ๒๙๑ ไร่ ทางศูนย์ฯ ได้แบ่งพื้นที่เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยและบำบัดน้ำเสียออกเป็น พื้นที่กำจัดขยะแบบบ่อฝังกลบขยะ จำนวน ๑๒๐ ไร่ พร้อมระบบบำบัดน้ำจากบ่อฝังกลบจำนวน ๑๔ ไร่ พื้นที่กำจัดขยะแบบเตาเผา จำนวน ๔๖ ไร่ พื้นที่ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน จำนวน ๓๓ ไร่ และพื้นที่ฉนวนและสาธารณูปโภค ทั้งนี้ ศูนย์จะรองรับการจัดการขยะ ๓ ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะอันตรายชุมชน และขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาล

๑. <u>ขยะมูลฝอยทั่วไป</u> ศูนย์กำจัดขยะฯ จะให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไปกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนที่เข้ามาใช้บริการกำจัด โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมกำจัดขยะ

๕๒๐ บาทต่อตัน โดยจะต้องนำไปจ่ายให้กับบริษัทเอกชนในการกำจัดขยะ ๓๐๐ บาทต่อตัน และดำเนินการกำจัดขยะแบบผสมผสานระหว่างวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขาภิบาล และระบบเตาเผา

ในปี ๒๕๔๘ ระบบเตาเผาเริ่มมีปัญหา เทศบาลนครภูเก็ตจึงแก้ปัญหาโดยด้วยการเปลี่ยนวิธีกำจัดขยะจากการเผาขยะมาเป็นฝังกลบ แต่เมื่อฝนตกทำให้เกิดปัญหาน้ำชะขยะไหลลงสู่ทะเลทำให้ปลาของชาวประมงตาย เทศบาลนครภูเก็ตต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายจำนวน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท และในปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐ ได้เกิดวิกฤตด้านการจัดการขยะ เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินการจัดการขยะ ในปี ๒๕๕๒ เทศบาลนครภูเก็ตจึงแก้ไขปัญหาโดยทำสัญญาว่าจ้างบริษัทเอกชนคือ บริษัท พีจีที เทคโนโลยี จำกัด เข้ามาดำเนินการสร้างเตาเผาขยะมูลฝอยแบบสองหัว ซึ่งเป็นระบบที่มีความสามารถในการเผาขยะสูงสุด ๗๐๐ ตันต่อวัน เผาขยะได้ต่อเนื่อง ๒๔ ชั่วโมง และสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ประมาณ ๑๑ เมกกะวัตต์ มีการทำความสะอาดเตาเผาทุกสามเดือนสลับกันไป โดยจะมีค่าธรรมเนียมในการกำจัด ๓๐๐ บาท/ตัน ซึ่งจะได้รับจากเทศบาลนครภูเก็ต และรายได้จากการขายกระแสไฟฟ้า

๒. <u>ขยะอันตรายจากชุมชน</u> ได้แก่ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ โทรศัพท์ หลอดไฟ กระป๋องสเปรย์ จากสถานประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศูนย์ฯ จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจัดการของเสียอันตรายในอัตราเหมาจ่าย กิโลกรัมละ ๒๒ บาท ทุกประเภท ซึ่งศูนย์จะมีอาคารกักเก็บของเสียอันตรายจากชุมชนที่รวบรวมและขนส่งมาจากแหล่งกำเนิดทุกแห่งในจังหวัดภูเก็ตเปิดรวบรวม ทุกวันที่ ๒๐ - ๒๕ ของทุกเดือน โดยผู้รับบริการกำจัดของเสียอันตรายที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม

๓. <u>ขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาล</u> เทศบาลนครภูเก็ตได้ให้บริการเก็บรวบรวมขนขยะติดเชื้อแก่สถานบริการสาธารณสุข จำนวน ๑๐ แห่ง การกำจัดขยะติดเชื้อจากสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดภูเก็ต โรงเตาเผาขยะติดเชื้อสามารถรองรับขยะได้ไม่น้อยกว่า ๑๕๐ กิโลกรัม/ชั่วโมง มีระบบบำบัดอากาศแบบแห้ง โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการกำจัดขยะติดเชื้อกิโลกรัมละ ๑๒ - ๑๕ บาท

นอกจากการดำเนินการกำจัดขยะแล้ว ทางเทศบาลนครภูเก็ตยังได้ทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคม มูลนิธิเพื่อสิ่งแวดล้อมภูเก็ต โดยมีรองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ตเป็นประธาน จัดทำศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยีจัดการขยะอย่างยั่งยืน เพื่อฝึกอบรม ให้ความรู้ ให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่ช่วยเหลือในการรณรงค์การคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการขยะและเป็นแหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนนำขยะอินทรีย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และแนวทางในการดำเนินการอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อลดความยุ่งยากในการจัดการขยะชุมชนในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

สำหรับเป้าหมายการจัดการขยะชุมชนของเทศบาลนครภูเก็ต คือการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นร้อยละ ๗ ต่อปี ลดลงเหลือร้อยละ ๕ ต่อปี ตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อเป็นการแก้ปัญหาขยะชุมชนที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีขยะมูลฝอยเก่าตกค้างสะสมอยู่ที่ ๗๐๐,๐๐๐ ตัน และหากไม่ทำการลดปริมาณขยะจะทำให้ในปี ๒๕๖๒ ปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๐๐๐ ตันต่อวัน และในปี ๒๕๗๐ ปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๕๐๐ ตันต่อวัน อย่างไรก็ตาม การซ่อมแซมปรับปรุงเตาเผาเก่า หากดำเนินการแล้วเสร็จ คาดว่าจะสามารถรองรับปริมาณขยะได้ประมาณ ๑,๐๐๐ ตันต่อ

วัน ทางเทศบาลจะนำขยะที่อยู่ในบ่อฝังกลบขึ้นมาเผา จะส่งผลให้สามารถกำจัดขยะได้เพิ่มมากขึ้นเป็น ๑,๓๕๐ ตันต่อวัน

เทศบาลนครภูเก็ตได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

๑. เกี่ยวกับการจัดการขยะของเสียอันตราย ควรออกกฎหมายให้ผู้ผลิตสินค้ารับผิดชอบในการดำเนินการกำจัดขยะดังกล่าว เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวสูงมากไม่ควรผลักภาระมายังหน่วยงานของรัฐ

๒. จะมีวิธีการช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาขยะอย่างไร อาจออกมาตรการทางภาษีเพื่อควบคุมผู้ผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีประชากรตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน แต่มีนักท่องเที่ยวประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน จึงอาจเรียกเก็บภาษีจากนักท่องเที่ยวเหล่านี้ เพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการบริหารจัดการขยะ

๓. ควรมีการเรียกเก็บภาษีจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ ขยะพลาสติก และขยะที่ย่อยสลายได้ยาก เพื่อนำเงินได้เหล่านั้นมาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย

๔. ในเรื่องของภาษีสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการเรียกเก็บควรจะส่งกลับคืนให้กับท้องถิ่นเพื่อเป็นงบประมาณให้ท้องถิ่นได้นำไปดำเนินการจัดการด้านขยะและสิ่งแวดล้อมของชุมชนต่อไป

๕. การบริหารจัดการขยะให้ประสบความสำเร็จควรจะมองแบบบูรณาการในภาพรวม

๖. การมีเจ้าภาพหลักเพียงหน่วยงานเดียว เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างคล่องตัวและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

๗. ต้องการให้รัฐได้พิจารณาในเรื่องของการให้งบประมาณในการบำรุงรักษาเครื่องจักร

๘. บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ กรณีที่การลงทุนมากกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท จะมีหลายวิธีและขั้นตอนในการดำเนินการมาก ดังนั้นจะทำอย่างไร ให้ขั้นตอนในการดำเนินการลดลง แต่เป็นไปอย่างรอบคอบและรัฐได้ประโยชน์สูงสุด

๙. กระทรวงมหาดไทยไม่มีนโยบายในการคิดค่าเสื่อมราคา เนื่องจากในขณะที่คำนวณค่าลงทุนตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ จะคำนวณเฉพาะราคาโครงการ ในขณะที่ลงทุนก่อสร้าง แต่ความเป็นจริงแล้วและโรงขยะเมื่อเปิดดำเนินการจะเกิดค่าเสื่อมราคา ซึ่งควรที่จะต้องนำมาคิดคำนวณด้วย

<u>องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย</u>

ข้อมูลและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะของเกาะยาวน้อยมี ดังนี้ การบริการจัดการขยะ ๒ ส่วน คือ เทศบาลตำบลเกาะยาว และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย มีวิธีการบริหารจัดการคือ ใช้วิธีฝังกลบและเผา แต่เนื่องจากปัญหาของความชื้นของขยะทำให้ระบบการเผาขยะมีปัญหา

ต่อมากระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ให้งบประมาณในการทำโครงการ MBT ซึ่งเป็นรูปแบบการกำจัดขยะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่คิดค้นขึ้น จึงแก้ไขปัญหาขยะอินทรีย์และสามารถรองรับขยะของเกาะยาวน้อยได้ โดยเปิดดำเนินการมาแล้ว ๒ ปี แต่ปัญหาที่ อบต. เกาะยาวน้อยประสบอยู่ในขณะนี้คือ ปัญหาขยะขวดแก้ว ซึ่งไม่สามารถกำจัดด้วยการฝังกลบหรือเผาได้ ในเบื้องต้น อบต. ได้เก็บรวบรวมขวดเพื่อนำไปขายบนฝั่ง แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เท่าที่ควร

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. น้ำมันดีเซลที่ได้จากการทำ MBT จะสามารถขายได้จริงหรือไม่ หากผลิตมาแล้วขายไม่ได้ จะกลายเป็นปัญหาที่ อบต.เกาะยาวน้อยต้องแก้ไขต่อไป

๒. การนำขยะมาผลิตเป็นน้ำมัน น้ำมันที่ได้ถือว่าเป็นสินทรัพย์ การดำเนินการต่าง ๆ สตง. จะเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งทาง อบต. เกาะยาว ควรจะต้องหาวิธีดำเนินการในกรณีที่ สตง. จะเข้ามาตรวจสอบด้วย

๓. อบต. ควรจะศึกษาถึงบทบาทอำนาจและหน้าที่ว่า อบต. สามารถออกกฎ หรือระเบียบใดได้บ้างเพื่อนำมาใช้บังคับในเรื่องการจัดการขยะ เช่น การกำหนดข้อห้าม หรือการขึ้นภาษี

๔. จากการที่ท้องถิ่นจังหวัดได้เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่เกาะยาวน้อย เกี่ยวกับเครื่องจักรที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้มาดำเนินการติดตั้งให้นั้น เห็นว่าเป็นอุปกรณ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น ลูกยาง สายพาน ทำให้เครื่องจักรเสื่อมสภาพลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ทาง อบต.เกาะยาวน้อย จึงควรที่จะได้มีการหารือร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าวต่อไป

๒. <u>โรงพยาลบาลวชิระภูเก็ต</u>

ประเภทขยะในโรงพยาบาล

๑. ขยะทั่วไป

๒. ขยะติดเชื้อ

๓. ขยะอันตราย

- ขยะอันตรายทั่วไป เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ ตลับหมึก ปากกาเคมี สารเคมี
- ขยะอันตรายประเภทยาเคมีบำบัด

ขั้นตอนในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในโรงพยาบาล

๑. การจัดเตรียมอุปกรณ์

๒. เตรียมบุคลากร

๓. การเก็บและการแยกขยะ

๔. การเคลื่อนย้ายและการรวบรวม

๕. การกำจัดขยะติดเชื้อ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

๑. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครภูเก็ตที่มาดำเนินการเก็บขนไม่สวมชุดที่เหมาะสมตามที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดไว้ ซึ่งทางโรงพยาบาลได้แจ้งหลายครั้งแล้ว แต่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยน

๒. ในเขตจังหวัดภูเก็ตมีสถานประกอบการพยาบาลเป็นจำนวนมากที่อยู่นอกระบบ ซึ่งสถานพยาบาลเหล่านี้ รวมถึงคลินิกหรือร้านที่ให้บริการการสัก จะทิ้งอุปกรณ์ติดเชื้อปะปนกับขยะธรรมดา หรือทิ้งน้ำเสียที่ไม่มีการบำบัดลงสู่ท่อระบายน้ำของเทศบาล ซึ่งหน่วยงานของรัฐควรจะต้องมีมาตรการเข้ามาดำเนินการควบคุมสถานประกอบการเหล่านี้

๓. ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลวิชิต

เพื่อการแก้ไขอย่างบูรณาการในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เทศบาลตำบลวิชิต ได้ก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านการจัดการขยะแบบครบวงจร โดยนำเศษกิ่งไม้ เศษผักผลไม้และเศษอาหารมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ถ่านไม้ ปุ๋ยดิน ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ น้ำส้ม ควันไม้ เพื่อจำหน่ายให้ประชาชนในราคาถูก จากการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ แก่ประชาชน และเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเทศบาลตำบลวิชิต ถือเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการขยะชุมชน

ข้อคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

๑. ควรมีการบริหารจัดการขยะแบบศูนย์รวมทั้งจังหวัด ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดีและควรให้ภูเก็ต Model เป็นต้นแบบให้จังหวัดอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ

๒. ควรมีคณะกรรมาการบริหารขยะที่มีแผนชัดเจน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานขับเคลื่อนแผนทำให้เกิดการดำเนินการที่ต่อเนื่องและสัมฤทธิ์ผล

๓. กำหนดให้อำนาจเทศบาลจังหวัดรับผิดชอบบริหารศูนย์ฯ เป็นศูนย์รวมในการบริหารจัดการทั้งจังหวัด จึงเป็นไปอย่างต่อเนื่องทำให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

๔. ควรมีการตั้งมูลนิธิสิ่งแวดล้อมเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคมโดยมีเอกชนเข้าร่วมที่สามารถดำเนินการด้านบริหารจัดการขยะโดยไม่ขัดแย้งกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

๕. ควรมีการเก็บภาษีท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และรายได้ควรส่งให้ท้องถิ่นนำไปบริหารในแต่ละจังหวัดเรื่องจัดการขยะ

๖. เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่ไม่มีการลดและคัดแยกขยะ และเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อการเพิ่มของปริมาณขยะ และน้ำเน่าเสีย ดังนั้น จึงต้องพิจารณาถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งการลดและคัดแยกขยะควรเพิ่มมาตรการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกรวมถึงนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จ

๓.๓ สรุปผลการศึกษาดูงานการจัดการขยะชุมชนของประเทศญี่ปุ่น

สืบเนื่องจากประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา) ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่ประเทศญี่ปุ่นกับทางสถาบันพลาสติกและกลุ่มพลาสติกสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๓ - ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดูงานมานำเสนอให้กับที่ประชุมคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ สรุปได้ดังนี้

๑) สรุปประเด็นนำเสนอ

ประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาขยะคล้ายกับประเทศไทย คือ ในอดีตไม่มีพื้นที่เพียงพอและมีการประท้วงของประชาชนในพื้นที่ที่มีการสร้างเตาเผาขยะ รวมถึงปัญหาพื้นที่ฝังกลบไม่เพียงพอและหากไม่ดำเนินการในขณะนี้จะไม่มีที่ฝังกลบ ญี่ปุ่นแก้ปัญหาการประท้วงโดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการต่าง ๆ

ประเทศญี่ปุ่นได้แบ่งประเภทของขยะเป็นขยะอุตสาหกรรม ขยะทั่วไป เช่น ขยะจากครัวเรือน ขยะจากผู้ประกอบการ ปัจจุบันมีเตาเผาในกรุงโตเกียว ๒๑ เตา จากจำนวน ๒๓ เขต

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการรณรงค์เรื่องการรีไซเคิลขยะ เนื่องจากมีปริมาณขยะเป็นจำนวนมากและได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบรรจุภัณฑ์และการรีไซเคิล คือ The Containers and Packaging Recycling Law ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งให้สังคมนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ มีหน่วยงานหลักที่ดูแลคือ Japan Containers and Packaging Recycling Association (JCPRA) และได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่ายทุกฝ่ายต้องช่วยกัน ได้แก่ เทศบาลหรือเขตมีหน้าที่แยกและจัดเก็บขยะและมีการแยกประเภทของหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ ผู้บริโภคมีหน้าที่ช่วยแยกขยะและลดปริมาณการทิ้งขยะ มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบเพิ่มเติมสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องมีการรีไซเคิลสินค้า อีกทั้งมีเรื่องการขนส่งขยะหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้ ยังมีการเรียกเก็บเงินกับผู้ผลิตเป็นสัดส่วนจากการผลิต มีการคำนวณเงินที่จะเก็บโดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนด

ระบบการจัดการรีไซเคิลของหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ในประเทศญี่ปุ่นและยุโรปจะมีความเหมือนและแตกต่างกันในบางเรื่อง โดยหลักแล้วหน่วยงานที่รับผิดชอบคือเทศบาลและการแยกและจัดเก็บขยะรีไซเคิลจะเป็นหน้าที่ของเทศบาล (โดยการเก็บภาษี) และผู้ประกอบการซึ่งต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรีไซเคิลหรือผู้ประกอบการร่วมกับเทศบาล ประเภทของหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ที่จะถูกนำมาคัดแยกและทำการรีไซเคิลมี ๘ ประเภท ซึ่ง ๔ ประเภทในนั้นถูกบังคับให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ดำเนินการรีไซเคิล หลักของผู้มีหน้าที่รีไซเคิลโดยทั่วไป คือผู้ใช้คนสุดท้ายมีหน้าที่ดำเนินการรีไซเคิล

โดยสรุปคือ ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องดำเนินการและเสียภาษี มีการบริหารจัดการเรื่องการเก็บเงินและมีการคำนวณปริมาณการปล่อยขยะโดยรวมและปริมาณการปล่อยขยะต่อคน ผลจากการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เพื่อลดปริมาณขยะทำให้ขยะลดลงและฝังกลบน้อยลง ผลิตไฟฟ้าได้มากขึ้น จำนวนปีที่ยังสามารถใช้งานในการรองรับขยะได้มีมากขึ้น

๒) สรุปความคิดเห็นของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

๑. แนวคิดการจัดการขยะของญี่ปุ่นคล้ายกับหลักการในร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น พ.ศ. .... โดยมีหน่วยงานกลางที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ แต่เป็นรูปแบบสมาคมและได้รับเงินสนับสนุนเพื่อดำเนินการเรื่องการจัดการซากผลิตภัณฑ์

๒. ควรมีกฎหมายพื้นฐานที่ครอบคลุมเรื่องการจัดการขยะในหลาย ๆ ส่วน และในประเทศแถบยุโรปได้มีกฎหมายเรื่องการรับผิดชอบการนำเข้าบรรจุภัณฑ์เพื่อควบคุมขยะจากบรรจุภัณฑ์

๓. ประเทศไทยได้เคยมีการศึกษาเพื่อควบคุมปริมาณขยะจากบรรจุภัณฑ์ของสินค้าโดยการกำหนดมาตรการทางภาษีและมอบให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการคลัง แต่ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ จึงน่าจะมีการทบทวนและผลักดันให้มีกฎหมายดังเช่นประเทศญี่ปุ่น

๔. มีข้อเสนอให้คณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาการออกกฎหมายใหม่ที่ส่งเสริมการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (recycling & resource utilization) ดังเช่นโครงสร้างกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้เกิดการ

บริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง มีการทำงานอย่างเป็นเอกภาพและทุกภาคส่วนมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการขยะ

๕. การสร้างจิตสำนึกเป็นเรื่องที่ใช้เวลากว่าจะเห็นผลแต่ต้องทำตั้งแต่บัดนี้ เพื่อปลูกฝังให้กับเด็กที่จะเป็นผู้ทิ้งขยะในอนาคต

๓.๔ สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา

สืบเนื่องจากคณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้จัดสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย?" เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ สโมสรทหารบก ได้มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการลดและแยกขยะชุมชนซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อเสนอของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ สรุปได้ดังนี้

๑. สำหรับอปท.ขนาดเล็ก ควรให้ความรู้เรื่องนโยบาย 3Rs และการนำขยะอินทรีย์ไปใช้ประโยชน์ ส่วนเมืองใหญ่ ควรส่งเสริมระบบขาเล้ง (ดังเช่นประเทศบราซิล) ส่วนขยะอันตราย (รวมขยะอิเล็กทรอนิกส์) ควรมีกฎหมายควบคุมโดยเฉพาะ เนื่องจากเกินความสามารถของ อปท. ไม่ควรให้เป็นภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอให้ผู้ผลิตเข้ามารับผิดชอบจัดการขยะอันตราย ให้ร้านค้าปลีกจัดให้มีจุดรับคืนขยะอันตราย ให้มีระบบขึ้นทะเบียนและกระตุ้นให้ประชาชนนำขยะอิเล็กทรอนิกส์มาส่งคืนยังจุดที่จัดไว้ให้ (ผ่านผู้จัดจำหน่าย) ไม่ให้ขายให้กับร้านค้าของเก่าเนื่องจากมีการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง

๒. ในกฎหมายสาธารณสุข ควรกำหนดเรื่องการแยกขยะอินทรีย์ออกจากขยะทั่วไปให้ชัดเจน หากทำได้ จะได้ไม่ต้องนำขยะทั้งหมดมากำจัด สิ้นเปลืองงบประมาณอย่างมาก โดย อปท.ต้องส่งเสริมให้ภาคประชาชนจัดการขยะอินทรีย์ด้วยตนเองโดยการสนับสนุนอุปกรณ์หมักปุ๋ย ปัจจุบัน มีหลายชุมชนที่ดำเนินการลดและแยกขยะที่ต้นทาง จึงเสนอให้ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกันจัดการขยะที่ต้นทาง ทำเป็นหน่วยย่อยๆ (ทั้งนี้ จะต้องเริ่มจากการสร้างความตระหนัก ให้ความรู้กับประชาชนก่อน) (อย่างไรก็ดี มีวิทยากรให้ความเห็นว่า อาจทำได้ยากในชุมชนเมือง เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน แต่สังคมเมืองจะต่างคนต่างอยู่)

๓. ที่ผ่านมาการแก้ปัญหาของ อปท. ส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ (เน้นกำจัด) การบริหารจัดการขยะไม่สามารถใช้รูปแบบเดียวกันได้กับทุกพื้นที่ เสนอให้แบ่งการจัดการออกเป็นสามแนวทาง ๑) ป้องกัน สำหรับพื้นที่ที่ยังไม่มีปัญหาเรื่องขยะมากนัก ควรเน้นส่งเสริมการจัดการขยะอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ไส้เดือนดิน ก๊าซชีวภาพ ๒) ส่งเสริม ให้เกิดการจัดการขยะ ๓) ฟื้นฟู กรณีพื้นที่ที่มีขยะตกค้าง

๔. การแก้ปัญหาขยะมูลฝอยให้สำเร็จนั้นมิได้ใช้งบประมาณมาก เน้นการลดและแยกขยะที่ต้นทาง หัวใจสำคัญคือ ต้องมีใจ คิดและลงมือทำและต้องทำอย่างต่อเนื่อง ต้องปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกเรื่องการแยกขยะตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เด็กไปสอนพ่อแม่ จะทำให้เกิดการจัดการอย่างยั่งยืน

๕. ควรมีปรับปรุงแบบสอบถามเรื่องการจัดการขยะที่ส่งไปให้ อปท. เนื่องจาก อปท. หลายแห่งได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีการจัดการขยะด้วยตนเอง จึงมิได้มีระบบการจัดการขยะอย่างเป็นทางการ แต่ปัจจุบันกลับถูกรวมอยู่ในกลุ่ม อปท.ที่ไม่มีระบบเก็บขนและกำจัด ซึ่งไม่สะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริง

บทที่ ๔
ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานทั้งการเชิญหน่วยงานและนักวิชาการมาชี้แจง ให้ข้อมูลและการศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ต่างๆ ประกอบการประชุมระดมสมองในที่ประชุมคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ และการศึกษาจากข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางในการลดและแยกขยะชุมชน ดังตารางที่ ๒ ประกอบด้วยกลุ่มประเด็นตามวัฏจักรชีวิตของขยะ ปัญหา อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ คำอธิบาย สาเหตุ พร้อมทั้งเสนอแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งได้ระบุระยะที่ควรดำเนินการและหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักไว้ด้วย

ทั้งนี้ ในการจัดทำข้อเสนอมาตรการลดและแยกขยะชุมชนนั้น คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้กำหนดแนวคิดตามที่แสดงในบทที่ ๒ และมีแนวทางในการพิจารณามาตรการโดยการผสมผสานเครื่องมือในการจัดการ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมาย (กำกับและควบคุม) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (ส่วนใหญ่ต้องอาศัยการออกหรือปรับปรุงกฎหมาย) มาตรการทางสังคม (เช่น ประชาชน ผู้บริโภค ภาครัฐ-การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว)

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้เป้าหมายหรือการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

๑. **ผู้ผลิตและผู้นำเข้าสินค้า:** กำหนดบทบาทความรับผิดชอบในการจัดการตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางของผลิตภัณฑ์ ตามหลักการ EPR
๒. **ขยะอินทรีย์**: เน้นการสร้างระบบการจัดการขยะอินทรีย์ เนื่องจากเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดของขยะมูลฝอย (มากกว่าร้อยละ ๕๐) ถ้าทำให้เกิดระบบแยกขยะ ไม่ทำให้ขยะอินทรีย์ปนเปื้อนกับขยะประเภทอื่น จะทำให้เกิดการจัดการขยะประเภทอื่นได้ง่ายขึ้น
๓. **ขยะบรรจุภัณฑ์**: เนื่องจากมีปริมาณการใช้มากและเป็นขยะที่ไม่ย่อยสลายตามธรรมชาติหรือใช้เวลานานมากในการย่อยสลายตามธรรมชาติ
๔. **แหล่งกำเนิด:** ครัวเรือนและสถานประกอบการโดยเฉพาะร้านอาหาร ซุปเปอร์มาร์เก็ต ตลาดที่เป็นแหล่งกำเนิดของขยะอินทรีย์และขยะบรรจุภัณฑ์

ทั้งนี้ ในการพิจารณามาตรการจัดการขยะชุมชน จำเป็นต้องคำนึงถึงจำนวนปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นและมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับประเด็นท้าทายในปัจจุบันและอนาคตด้วย อาทิ

๑. การจัดการขยะภายใต้บริบทเศรษฐกิจสังคมที่เปิดเสรีการค้าการลงทุนมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนรวมทั้งการขยายตัวของภาคบริการและท่องเที่ยว
๒. การเป็นสังคมเมือง กระแสวัตถุนิยมและสังคมออนไลน์
๓. การเตรียมความเพื่อรับมือกับขยะที่เพิ่มขึ้นอันเกิดจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (เช่น ช่วงที่เกิดน้ำท่วม แผ่นดินไหว) และการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย (ageing society)

ตารางที่ ๒ มาตรการและแนวทางในการจัดการลดและแยกขยะชุมชน

*ลำดับกลุ่มประเด็นตามวัฏจักรชีวิตของขยะ

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
ผู้ผลิตสินค้า ห้าง ร้านค้าผู้จำหน่ายสินค้า-ผลิตภัณฑ์	-ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ต่างๆ (container and packaging) ถูกกำจัดหรือรีไซเคิลได้ยาก (เช่น ขวดเครื่องดื่มที่เป็นสีต่างๆ, ฉลากขวด, ฝาขวด, laminated filmsบรรจุอาหาร ขนม ฯลฯ) -ในปัจจุบัน การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังมีน้อย โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ (container and packaging) เช่น มีการใช้วัตถุดิบจากการรีไซเคิลในการผลิตสินค้า, การออกแบบให้ใช้ซ้ำ (reuse), ไม่ใช้สิ้นเปลือง (single use), เก็บขนง่าย, กำจัดหรือรีไซเคิลได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่กว่าปริมาณของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอย่างมาก (oversized packaging) -ยังไม่มีผู้รับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ฯ	-ยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตใช้บรรจุภัณฑ์ที่กำจัดหรือรีไซเคิลยากให้น้อยลง (เช่น ขวดเครื่องดื่มที่เป็นสีต่างๆ (laminated films)หรือกำหนดเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์ -ผู้ผลิตส่วนใหญ่ยังมิได้ปรับกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-design, Green products) -ยังไม่มีกฎหมาย ข้อกำหนด หรือมาตรฐานให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กำหนดสัดส่วนวัตถุดิบจากการรีไซเคิลมาใช้ในการผลิตสินค้า, การเก็บขน กำจัด รีไซเคิล -ยังไม่มีกฎหมายหรือมาตรการทางการเงินการคลังให้ผู้ผลิตสินค้า ผู้ก่อมลพิษ ห้างร้านค้าที่จำหน่ายสินค้า รวมถึงผู้บริโภค ต้องช่วยกันรับผิดชอบต่อขยะที่เกิดขึ้นจากสินค้าหรือซากผลิตภัณฑ์ฯ หลังการบริโภค	<u>ออก พ.ร.บ. / กฎหมายใหม่</u> ● ออกกฎหมายเฉพาะ (หรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่) เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ด้วยหลักการ EPR อาทิ Containers and Packaging Law, WEEE Law, ELV Law ฯลฯ โดยเน้นการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีกระบวนการที่ปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Clean safe and environmental friendly) (ระยะยาว) <u>ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่</u> ● เพิ่มกฎระเบียบ ข้อบังคับในกฎหมายที่มีอยู่หรือเพิ่มเงื่อนไขในการส่งเสริมการลงทุน หรือใช้มาตรการทางการเงิน-การคลังเพื่อจำกัดและควบคุมการผลิตสินค้าประเภทที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง (single use) และสนับสนุนผู้ที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม[๖] (ระยะกลาง) ● ออกกฎระเบียบให้ภาคเอกชนหรือห้าง-ร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าไม่ให้แจกถุงฟรีหรือใช้ฟุ่มเฟือย และกระตุ้นให้เกิดการใช้ซ้ำ[๗] (ระยะสั้น) ● กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์-สินค้าให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศและสินค้านำเข้า ควบคู่ไปกับการกำหนดมาตรการด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของ	คพ. กรอ. สกท., กค, พณ, สคบ. สมอ.

[๖] เช่น การลดภาษีที่เก็บจากวัตถุดิบที่นำมาผลิตผลิตภัณฑ์ทดแทน และเก็บภาษีผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากผู้ผลิตและผู้นำเข้า เช่น ถุงพลาสติกแบบบาง โฟม (กรณีไต้หวัน ออกกฎห้ามใช้ถุงพลาสติกที่มีความหนาน้อยกว่า ๐.๐๖ มิลลิเมตร)

[๗] เช่น ออกมาตรการ<u>ห้าม</u>ผู้ค้าปลีกให้ถุงพลาสติกโดยไม่คิดราคา โดยให้คิดค่าถุงพลาสติก (อย่างน้อย ๒ บาทต่อถุง) [อาจสร้างแรงจูงใจเพิ่มเติมดังเช่นกรณีแคนาดาที่ให้เงินคืนแก่ลูกค้าที่นำถุงพลาสติกมาคืน] ส่วนเงินที่ได้จากการขายถุงพลาสติก ผู้ขายสามารถนำเงินไปใช้ประโยชน์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (เช่นบริจาคให้องค์กรการกุศลหรือปลูกป่า)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
	หลังการบริโภค โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ electronics เป็นต้น		ผลิตภัณฑ์ทดแทนเพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทดแทน[๔] (ระยะกลาง) • ออกมาตรการควบคุมพื้นที่ว่างบรรจุภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักให้กับผู้บริโภค (ระยะสั้น) <u>มาตรการอื่นๆ</u> • ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการนำขยะที่จัดการได้ยากกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่[๕] และผลักดันไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างกลไกตลาด (หากมีโรงงานและพ่อค้ารับซื้อ ก็จะเกิดแรงจูงใจให้ประชาชนคัดแยกขยะ) (ระยะกลาง) • ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการจัดการโซ่อุปทานสีเขียว (Greening supply chain) เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการที่เป็น suppliers มีการปรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น (ซึ่งรวมถึงเรื่องการจัดการขยะ) (ระยะยาว)	สคบ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย, สวทช., ศธ อก
	การแข่งขันทางการตลาดและการมุ่งหวังแต่กำไร ทำให้ภาคเอกชน ผู้ผลิตสินค้าไม่คำนึงถึงการผลิตสินค้าที่จะไม่ส่งผลกระทบ และไม่รับผิดชอบสินค้าของตนเอง		• ส่งเสริมการตลาดเพื่อสังคม (ให้มีนักการตลาดที่ไม่ผลิตโฆษณาที่เน้นแต่ขายสินค้า แต่เน้นเรื่องคุณภาพสินค้า การบริการหลังการขาย) และส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อสังคมที่สร้างจิตสำนึกในเรื่องการลดและคัดแยกขยะ (ระยะสั้น) • ผลักดันให้บริษัทสื่อโฆษณาเพิ่มพื้นที่สำหรับการผลิตสื่อรณรงค์การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนโดยคิดในราคาต่ำ, ไม่เสียค่าใช้จ่าย (ระยะสั้น)	สส. สสส. สส. สสส.
สังคมโดยรวม ชุมชน	-ประชาชนและทุกภาคส่วนยังมิได้ตระหนักถึงปัญหามลพิษจากขยะมูล	-การจัดการขยะของ อปท. ส่วนใหญ่ยังเป็นการจัดการแบบบริการนิยม ส่งผลให้	• ผลักดันให้กฎหมายที่มีอยู่และร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม/ขยะ บรรจุหลักการและบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของ	คพ. อน. สถ.

[๔] กรณีผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เสนอปรับมาตรฐานสมอ. เรื่องจำกัดการใช้สารอันตรายในบริภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าฯ (ROSHs) จากมาตรฐานทั่วไปเป็นมาตรฐานบังคับ (ช่วยลดความเป็นอันตรายของผลิตภัณฑ์ฯ นำไปสู่การลดการเกิดของเสียอันตรายจากชุมชน)

[๕] เช่น ยกตัวอย่างกล่อง UHT ซึ่งปัจจุบัน อาจารย์ที่มจธ. สามารถแยกสกัดอลูมิเนียมจากกล่อง UHT ด้วยตัวทำละลายโทลูอีน

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
ประชาชนผู้บริโภค	ฝอยอันสืบเนื่องมาจากการบริโภคที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ยังไม่ช่วยลดและไม่ช่วยคัดแยกขยะก่อนทิ้ง -การดำเนินแผนงานและโครงการด้านการลดและคัดแยกขยะที่ผ่านมามักจะเน้นมาตรการทางสังคมซึ่งเป็นมาตรการเชิงสมัครใจซึ่งเป็นมาตรการที่เห็นผลได้ช้าหรือไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหากมิได้ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง -ยังไม่สามารถขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติให้มีการลดและแยกขยะได้อย่างมีประสิทธิผล	ประชาชนคิดว่า ขยะเป็นหน้าที่ของ อปท.ที่จะต้องจัดเก็บไปกำจัด แต่มิได้ตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนในการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง -อัตราค่าธรรมเนียมจัดการขยะต่ำเกินไปและเป็นอัตราเดียว ไม่สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนแยกขยะก่อนทิ้ง -ขาดหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานสนับสนุนที่ชัดเจนในการส่งเสริมการลดขยะชุมชน รวมถึงการทำงานแบบแยกส่วนของหน่วยงาน การขาดการประสานระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น -แม้ว่าจะมีแผนแม่บทฯ แต่มิได้เป็นหลักประกันการได้รับงบประมาณตามที่เสนอขอ ทำให้การขับเคลื่อนแผนไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (คพ. สส. มีงบประมาณจำกัด) -แม้อปท. ส่วนใหญ่ได้มีตั้งงบประมาณในการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะต้นทาง แต่ยังคิดเป็นสัดส่วนที่ต่ำมากและมิได้กำหนดเป้าหมายและการดำเนินการอย่าง	ประชาชนในการลดและคัดแยกขยะ (เพื่อให้ประชาชนตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ)[๖] (ระยะสั้น, เร่งด่วน) ● ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำกฎหมายเพื่อสร้างสังคมรีไซเคิลหรือสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร (Recycling society law) และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Efficient utilization of resources) โดยพิจารณาทางเลือกระหว่าง ๑) ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ ๒) ปรับปรุงร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณา เช่น ร่าง พ.ร.บ.รักษาความสะอาดฯ ร่างพ.ร.บ.จัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ๓) ออกกฎหมายใหม่ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องบรรจุหลักการ EPR, ๓Rs, LCA, เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (เช่น ระบบมัดจำ-คืนเงิน, การคิดค่าธรรมเนียมขยะต่อหน่วย) และผลักดันหรือส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (ระยะยาว) ● กำหนดมาตรการลดขยะชุมชนที่ชัดเจนในแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผน (ระยะสั้น) ● ควรมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อมระหว่างการทำโครงการลดและคัดแยกที่ต้นทางกับโครงการกำจัดขยะที่ปลายทาง เพื่อให้ผู้บริหารเห็นว่า หากลงทุนเรื่องการรณรงค์ สร้างระบบให้ประชาชนและสถานประกอบการลดและคัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ต้นทางก็จะลดภาระทางการเงินการคลังของ อปท. ในการ	คพ. อน. สถ. สส. คพ. คพ. สผ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย, สวทช.

[๖] ยกตัวอย่าง กฎหมายสิ่งแวดล้อมของเวียดนาม (Law on Environmental Protection, ๒๐๑๔) มาตรา ๘๒ ข้อกำหนดการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสำหรับครัวเรือน ข้อ ๑. ให้ครัวเรือนลด, แยกขยะที่ต้นทาง; เก็บรวบรวมและนำขยะไปยังสถานที่ที่เหมาะสม ข้อ ๔. ให้จ่ายค่าธรรมเนียมคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและตามกำหนดเวลา; จ่ายค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บรวบรวมและบำบัดขยะตามที่กฎหมายกำหนด

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
		ต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน -ท้องถิ่นถูกตรวจสอบโดย สตง. ในการรณรงค์ ส่งเสริมการลดขยะ คัดแยกขยะ	เก็บรวบรวมและกำจัดขยะที่ปลายทาง รวมทั้งลดความจำเป็นในการสร้างระบบกำจัดขยะขนาดใหญ่[๗] (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • มาตรการส่งเสริมด้านการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ทดแทนที่ทำจากวัสดุธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับห้างค้าปลีกในการจัดพื้นที่เฉพาะหรือลดค่าธรรมเนียมแรกเข้าสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมโครงการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (green procurement)โดยขยายขอบเขตผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้นโดยเพิ่มรายการสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายง่าย-เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ระยะกลาง) • ผลักดันการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. .... ซึ่งจะปรับเพิ่มเพดานค่าเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป จาก ๔๐ เป็น ๖๕ บาทต่อเดือน (กรณีที่มีปริมาณไม่เกิน ๒๐ ลิตรหรือ ๔ กก.ต่อวัน) และกำหนดเพดานค่ากำจัดหรือบำบัดมูลฝอยทั่วไป ๑๖๕ บาทต่อเดือน (กรณีที่มีปริมาณไม่เกิน ๒๐ ลิตรหรือ ๔ กก.ต่อวัน) (ระยะสั้น) →หลังกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ผลักดันให้ อปท. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการจัดเก็บค่าเก็บ ขนและกำจัดในพื้นที่ในอัตราที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่และสภาพทางการเงินการคลังของท้องถิ่น (ไม่ควรต่ำกว่า ๑๐๐ บาทต่อเดือน) (ระยะกลาง) →หลังจากเพิ่มอัตราจัดเก็บค่าขยะ ให้มีพื้นที่นำร่องในการปรับวิธีการกำหนดค่าธรรมเนียมเป็นต่อหน่วยตามปริมาณที่ทิ้ง (เช่น xx บาทต่อกิโลกรัมหรือต่อถุงที่	มหาวิทยาลัย สส. คพ. อน. สถ. อปท.

[๗] ดังเช่น กรณีอบต. เมืองพาน จ.เชียงรายที่เน้นการลงทุนในโครงการรณรงค์ให้ครัวเรือนและสถานประกอบการลดและคัดแยกขยะ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการส่งขยะไปกำจัด จากเดิม ๒๕๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน เหลือเพียง ๗๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน (มงคลกร ศรีวิชัย, ๒๕๕๘)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			อปท.กำหนด) (ตามหลักการ Pay-as-you-throw: PAYT) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนแยกขยะก่อนทิ้ง[๕] (ระยะยาว)	
	ปัญหาเรื่องจิตสำนึก/ความรู้/ทัศนคติ/ค่านิยม ผู้บริโภคไม่เห็นผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย, กินทิ้งกินขว้าง เช่น การซื้อสินค้าตามกระแสนิยม, การกินอาหารไม่หมดจาน (กลายเป็นขยะจากเศษอาหาร)	การปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่วัยเยาว์ในเรื่องการลดและคัดแยกขยะยังไม่เพียงพอ ขาดความต่อเนื่องในการสร้างจิตสำนึกเรื่องลดและคัดแยกขยะตั้งแต่วัยเรียนถึงวัยผู้ใหญ่	• สร้างค่านิยมคนไทยให้ช่วยกันลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด รวมทั้งส่งเสริมค่านิยมที่สอดคล้องกับการลดการเกิดขยะ เช่น การใช้ปิ่นโต, การใช้วัสดุธรรมชาติแทนบรรจุภัณฑ์พลาสติก และผนวกเรื่องลดและคัดแยกขยะในแผนงานและโครงการที่ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาวิถีไทย (เช่น โฆษณา “ให้เหล้าเท่ากับแช่ง” ของ สสส. ในทีวี ในกรณีของขยะอาจเป็น “ทิ้งขยะเท่ากับเผาเมือง”) (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะให้นักเรียนและเยาวชน โดยให้มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง และให้มีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการลดขยะ การแยกขยะ การรีไซเคิลขยะ การหมุนเวียนทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สูงสุด ฯลฯ เข้าไปในเนื้อหาการเรียนและหลักสูตรที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน และต้องมีภาคปฏิบัติ (บังคับเป็นกิจกรรมในหลักสูตร)[๖] (ระยะสั้น, เร่งด่วน) • ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการลดและคัดแยกขยะของประชาชนและคนในองค์กรในพื้นที่เมือง พื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทและพื้นที่ชนบทเพื่อนำมาประกอบการการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสารและการรณรงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (ระยะสั้น) • เพิ่มการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกอย่างฟุ่มเฟือยและรณรงค์การ	สส. สสส. ศธ สส. คพ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย, สวทช., ศธ

[๕] การเก็บค่าธรรมเนียมต่อหน่วย มีตัวอย่างในประเทศไทยเช่นกัน คือ เทศบาลตำบลนางแล หมู่ ๒ จ.เชียงราย ส่งผลให้ปริมาณขยะที่ส่งไปกำจัดลดลงอย่างมาก รายละเอียดดูใน ปเนต มโนมัยวิบูลย์ (๒๕๕๗) *การทบทวนแนวคิดและประสบการณ์เพื่อพัฒนาคู่มือการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะต่อหน่วยสำหรับท้องถิ่น*.ชุดโครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพ อปท.สุขภาวะ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

[๖] ในระดับอุดมศึกษา ต้องมีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สูงสุด (อาจผนวกไปกับเรื่องความยั่งยืน (Sustainability)) สำหรับนิสิต-นักศึกษา พร้อมทั้งมีกิจกรรมนอกหลักสูตรควบคู่ไปด้วย

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ลดและคัดแยกขยะโดยเริ่มจากสถานประกอบการ ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษา (โรงเรียนและมหาวิทยาลัย) (ระยะสั้น)	สส. คพ.
	การลดขยะ แยกขยะที่ครัวเรือนมีหลายแห่งที่ทำได้ดีและประสบความสำเร็จ แต่ยังไม่แพร่หลายทั่วประเทศ	-แนวทางการดำเนินงานอาจจะยังไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างของชุมชน ท้องถิ่น -ชุมชนชนบท -ชุมชนเมือง -ชุมชนที่มีประชากรแฝงจำนวนมาก -เมืองท่องเที่ยว -การขาดผู้นำ (อปท., ชุมชน, องค์กร) ที่สนใจและมุ่งมั่น -การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการรณรงค์ -ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการ -ขาดระบบรองรับขยะที่แยกประเภท	• หน่วยงานส่วนกลางร่วมกับ อปท. ในระดับต่างๆ ในการถอดบทเรียน ปัจจัยความสำเร็จของชุมชนหรือพื้นที่นำร่องเรื่องการลดและคัดแยกขยะ เพื่อนำไปสู่การขยายผลไปยังชุมชนและพื้นที่อื่นที่มีลักษณะ/บริบทใกล้เคียงกัน (ระยะสั้น) • กรณีชุมชนที่มีโรงงานและประชากรแฝงที่เป็นคนงานในโรงงาน ให้ อปท. สร้างความร่วมมือกับเจ้าของโรงงานในการรณรงค์ให้พนักงานลดและคัดแยกขยะทั้งในโรงงานและที่พัก หรือจัด Zoning พื้นที่ที่มีโรงงานและดำเนินการจัดการขยะแตกต่างจากพื้นที่ชุมชนทั่วไป (ระยะสั้น) • สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะผ่านโครงการประกวด/แข่งขัน (ดังเช่น โครงการชุมชนปลอดขยะของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) และกิจกรรมเทิดพระเกียรติ (ระยะสั้น) • พัฒนาศักยภาพและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้นำในทุกระดับและเยาวชนให้มีความรู้และทักษะผ่านการศึกษาดูงานในและนอกพื้นที่และนำมาขยายผลให้กับประชาชนในพื้นที่ (ระยะสั้น) • จัดระเบียบและยกระดับการดำเนินงานของซาเล้ง ร้านค้าของเก่าและเครือข่ายรีไซเคิลให้มีการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการแยกขยะเพื่อรีไซเคิลในพื้นที่ (ระยะกลาง) <u>เมืองท่องเที่ยว ช่วงเทศกาล ตลาดนัด</u> - เร่งผลักดันให้ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย (ตามพ.ร.บ. สาธารณสุข) ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้ อปท. สามารถ	สส. อน. สถ. อปท. อปท. สส. สส. สถ. อปท. อปท. สส.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมกำจัดขยะจากนักท่องเที่ยวได้ โดยจัดเก็บได้ไม่เกินเพดานที่กำหนดในกฎกระทรวง (๒ บาทต่อคนต่อวัน) (เพื่อให้มีแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการส่งเสริมการลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด) (ระยะสั้น, เร่งด่วน)	อน. สถ. อปท.
			- กำหนดมาตรการจำกัดจำนวนที่พักตากอากาศในบางพื้นที่และต้องมีการคำนวณศักยภาพในการรองรับ (carrying capacity) และความสามารถของระบบจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา เช่น ที่ภูทับเบิก (ระยะกลาง)	
			- กำหนดระเบียบเฉพาะว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอยโดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะ และออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในจัดเก็บค่าจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว (ระยะกลาง)	หน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ อปท.
			- ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะอย่างถูกต้อง เรียบร้อย ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/แบบยั่งยืน (ทั้งการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่และการประชาสัมพันธ์ของ ททท.) (ระยะสั้น)	สถ. อปท.
			- ออกกฎระเบียบห้ามนำบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ยากเข้าพื้นที่ (เช่น โฟม) ควบคู่กับมาตรการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ง่ายแทน (ระยะสั้น)	อปท. ททท.
			- จัดถังขยะแยกประเภทรองรับขยะอินทรีย์และขยะรีไซเคิลตามจุดต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว (ระยะสั้น)	
			- บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ทิ้งขยะนอกถังและการลักลอบทิ้งขยะตามที่	อปท.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			สาธารณะ (ระยะสั้น) - ส่งเสริมโครงการ Green Hotel, ใบไม้เขียว ในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากและพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะ รวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภครับทราบข้อมูลโรงแรมที่ได้รับรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น (ระยะสั้น)	อปท. อปท. สส.
ขยะอินทรีย์	ปัจจุบันยังมีขยะอินทรีย์ในปริมาณที่มาก คือมากกว่าร้อยละ ๕๐ของขยะมูลฝอยทั้งหมด ทำให้การลดปริมาณขยะทำได้ยาก และการกำจัดทำได้ไม่มีประสิทธิภาพนอกจากนี้ การไม่แยกขยะอินทรีย์ออกจากขยะประเภทอื่นทำให้ต้องทิ้งขยะรีไซเคิลที่ปนเปื้อนแทนที่จะนำมาแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ท้องถิ่นยังมีปัญหาการจัดเก็บ/ขนส่งขยะอินทรีย์โดยเฉพาะเศษอาหาร	-ขาดระบบรองรับการแยกขยะอินทรีย์ที่ต้นทาง -ขยะอินทรีย์ถูกบรรจุอยู่ในถุงพลาสติก ทำให้แยกออกมาได้ยาก -ขาดจิตสำนึกของประชาชนและผู้ประกอบการ -ข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการแยกขยะอินทรีย์ รถเก็บขนในปัจจุบันไม่เหมาะกับการเก็บขยะอินทรีย์แยกประเภท โดยเฉพาะเศษอาหาร การคัดแยกขยะอินทรีย์ยังคงมีปัญหาในการปฏิบัติ เช่น เศษอาหารจากครัวเรือนควรแยกทิ้งของเหลวหรือไม่ อย่างไร	<u>พื้นที่ชนบท</u> ● ให้ อปท. ส่งเสริมการทำอุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อรองรับการแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย เช่น เสวียน กรีนโคน (พื้นที่กึ่งเมือง) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเพื่อนำปุ๋ยหมักจากขยะไปใช้ประโยชน์ ส่งเสริมธนาคารไส้เดือนกินขยะอินทรีย์ (ระยะสั้น, เร่งด่วน) ● ส่งเสริมโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากขยะอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับ อปท. สถานประกอบการในพื้นที่ชนบท (ระยะกลาง) <u>พื้นที่เมือง</u> ● ศึกษาความเป็นไปได้ของมาตรการให้บ้านเรือนและอาคารที่พักอาศัยที่สร้างใหม่ต้องติดตั้งระบบย่อยเศษอาหารหรือระบบทำปุ๋ยหมัก (ระยะแรก อาจใช้มาตรการภาคสมัครใจ หากไม่ได้ผล อาจปรับเป็นมาตรการภาคบังคับ) (ระยะยาว) ● ให้มีงานวิจัย ออกแบบระบบเก็บขนขยะอินทรีย์แยกประเภทเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (ระยะสั้น) ● ส่งเสริมให้ครัวเรือนและสถานประกอบการที่มีพื้นที่สวนให้ติดตั้งอุปกรณ์แยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักเป็นปุ๋ยที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือ อปท. อาจจัดถุงเฉพาะสำหรับใส่เศษอาหารให้ เพื่อให้ลดการทิ้งขยะอินทรีย์ และทำให้ขยะอินทรีย์ถูกแยกออกมาจัดการได้ง่ายขึ้น	อปท. และหน่วยงานในจังหวัด อน. คพ. อปท. อปท., ศธ อปท. อปท.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			โดยอปท.นำไปหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ (ระยะสั้น, เร่งด่วน) ● ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีการรวบรวมและนำขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหารไปเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ (ระยะสั้น) ● ส่งเสริมโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากขยะอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับ อปท. สถานประกอบการในพื้นที่เมือง (ระยะกลาง) ● ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ย่อยสลายขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ยในพื้นที่จำกัดที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย รวมทั้งหาปลายทางที่จะรองรับปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ (ระยะกลาง)	อปท. อน. คพ. อปท. พพ. หน่วยงานให้ทุนวิจัย
การดำเนินงานของอปท. และจังหวัด	อปท.ส่วนใหญ่ยังมิได้รณรงค์ให้ประชาชนลดและคัดแยกขยะต้นทางอย่างเพียงพอและยังมิได้จัดทำระบบรองรับขยะที่แยกประเภท	-เจตจำนงทางการเมือง, วิสัยทัศน์และความตั้งใจของผู้บริหาร, การขาดการจัดทำแผนงาน/โครงการ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ, บุคลากร, ความรู้ทางวิชาการ, ผลประโยชน์แอบแฝง	● กำหนดให้มีการทำงานแบบบูรณาการกันระหว่าง ๓ กระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ (มท. ทส. สธ.) โดยกำหนดกลไกให้มีคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดแบบครบวงจร (โดยอาจใช้ช่องทางตามกฎหมายที่มีอยู่ อาทิ อนุกรรมการการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.) ดังเช่นที่สกลนคร หรือ คณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ดังเช่นที่ภูเก็ต) เพื่อวางแผนการจัดการขยะของจังหวัด-เทศบาล-ชุมชนร่วมกันและเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เสริมกัน มีการบูรณาการงาน, คน, งบระหว่างหน่วยงาน มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนและให้มีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรดำเนินการให้สอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด (ระยะสั้น) ● กำหนดให้ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้ว่าฯ จะต้องแสดงวิสัยทัศน์เรื่องการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของจังหวัด (ระยะสั้น) ● กระทรวงมหาดไทยกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดเรื่องการลดและคัด	สถ. หน่วยงานในจังหวัด, อปท. สถ.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			แยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ๑.การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของขยะ (เช่น ปริมาณ, องค์ประกอบของขยะ, สัดส่วนการรีไซเคิล) ๒. การรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนการลดขยะและคัดแยกขยะของประชาชน เช่น จัดตั้งธนาคารขยะ ตลาดนัดขยะหรือรูปแบบอื่นๆ ๓.การสร้างระบบรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ ณ แหล่งกำเนิดและในชุมชน และ ๔.จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการลดและคัดแยกขยะ (เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินการ ควรมีครัวเรือนเข้าร่วมไม่น้อยกว่า ๗๐%) หรือเป้าหมายการลดขยะเชิงปริมาณ โดยจะต้องมีการรายงานผล การติดตามประเมินผลการทำงานเป็นระยะ (ระยะกลาง)	สถ.
			• มีมาตรการที่เป็นแรงจูงใจ เช่น การยกย่อง ชมเชย รางวัล หรืองบพิเศษ (โบนัส) ให้กับ อปท.ที่ประสบความสำเร็จ (ตามตัวชี้วัด) ในการลดและคัดแยกขยะ (ระยะสั้น)	
			• การตั้งงบประมาณเรื่องการจัดการขยะที่เสนอขอจากส่วนกลางควรมีเงื่อนไขเรื่องการกำหนดสัดส่วนงบประมาณในการพัฒนาระบบแยกขยะและการรณรงค์การลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด (เช่น ไม่น้อยกว่า ๒๐% ของงบการบริหารจัดการขยะ) (ระยะสั้น)	สถ. สงป.
			• เพิ่มสัดส่วนและช่องทางของงบประมาณในการสนับสนุนแผนงานและโครงการในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดและคัดแยกขยะ (เช่น จากกองทุนสิ่งแวดล้อม กองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ) (ระยะสั้น)	สงป. สผ.
			• กำหนดให้ อปท. ต้องเก็บข้อมูลพื้นฐานของขยะและการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการข้อมูลสู่ระดับจังหวัดเพื่อใช้ในการวางแผน ติดตาม ตั้งเป้า โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้ความรู้ในการเก็บข้อมูลและสร้างระบบเก็บข้อมูล (ระยะกลาง)	สสส.
			• ควรมีงานวิจัย วิเคราะห์ต้นทุนในการจัดการขยะทั้งระบบ รวมถึง	สถ.

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ประกอบด้วยต้นทุนการจัดการของท้องถิ่น ต้นทุนในการคัดแยกขยะโดยเฉพาะในชุมชนนำร่อง เปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากวัสดุรีไซเคิล ปริมาณขยะที่ลดลง (ระยะสั้น)	สถ. อปท.
	-การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เรื่องการแยกขยะยังมีน้อยและมีส่วนร่วมในการลดและคัดแยกขยะ	หน่วยงานภาครัฐยังมิได้สร้างภาคีกับภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและองค์กรประชาสังคมในพื้นที่เท่าที่ควร (ที่ผ่านมา โครงการลดและคัดแยกขยะมักจะดำเนินการโดยภาครัฐซึ่งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่ทำงานด้านการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะ)	• สร้างภาคีร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน (สถานประกอบการ ร้านรับซื้อของเก่า โรงงานรีไซเคิล) และสถาบันการศึกษาในการสนับสนุนกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะในพื้นที่รวมทั้งส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการที่มีส่วนช่วยในการลดและคัดแยกขยะ เช่น โครงการเมืองน่าอยู่, Green University, Green Office, Green Hotel[๓๐] (ระยะสั้น) • ให้กองทุนสิ่งแวดล้อม (และ สสส.) สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนหรือมูลนิธิที่สนใจเป็นพี่เลี้ยงการพัฒนาแผนงาน/โครงการลดและคัดแยกขยะให้กับองค์กร หน่วยงานต่างๆ (ระยะสั้น)	สส. คพ. อน. อปท. สผ. สส. สสส.
การสื่อสาร ข้อมูล ความรู้เรื่องขยะและฐานข้อมูลขยะของประเทศ	-ขาดระบบฐานข้อมูลขยะที่ครบถ้วนเป็นระบบ ครบทั้งประเทศที่เป็นข้อมูลจากการสำรวจและเก็บจริงจากพื้นที่ เช่น ปริมาณขยะ ปริมาณขยะต่อคน องค์ประกอบขยะ ฯลฯ -ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดและคัดแยกขยะยังไม่สอดคล้องกัน -ขาดหน่วยงานเจ้าภาพในการสื่อสารข้อมูล -ขาดแหล่งข้อมูลที่ให้ความรู้และข้อมูล	-ขาดการทำงานเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, กรมอนามัย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, อปท.) -การสร้างภาคีกับสื่อมวลชนยังมีค่อนข้างน้อย	• จัดให้มีระบบฐานข้อมูลขยะที่ครบถ้วนที่มาจากการสำรวจจริงในพื้นที่ และฐานข้อมูลชุมชนที่ดำเนินการลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิดที่ทำอย่างต่อเนื่อง (ระยะสั้น) • จัดทำแผนและกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและช่องทางการสื่อสารโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและต้นทุนในการดำเนินการ (cost-efficiency) (ระยะสั้น) • ให้สื่อของรัฐทุกช่องทั้งวิทยุและโทรทัศน์ สื่อออนไลน์เพิ่มการณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาขยะและหน้าที่ของตนในการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และการบริโภคที่ยั่งยืนรวมทั้งผลักดันให้สื่อ (เอกชน) ร่วมเป็นภาคีในการรณรงค์ด้วยโดยการให้รางวัล, ยกย่อง หรือการประกวด (ระยะสั้น)	คพ. สส. สถ. สส. คพ. อน. สส. กปส.

[๓๐] โดยภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) หาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคีและการขยายผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ โครงการต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีหน่วยงานสนับสนุน ให้คำปรึกษา และมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (อาจสร้างแรงจูงใจโดยให้หน่วยงานราชการและภาคเอกชนจัดทำตัวชี้วัดในองค์กร (KPI) เรื่องการลดและคัดแยกขยะ)

กลุ่มประเด็น*	ปัญหา/อุปสรรคต่อการลดการเกิดขยะ	คำอธิบาย/สาเหตุ	แนวทาง/มาตรการในการแก้ไข	หน่วยงานรับผิดชอบ
	สนับสนุนการดำเนินโครงการรณรงค์และคัดแยกขยะเป็นการเฉพาะ		• พัฒนาเว็บไซต์กลางเรื่องการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการดำเนินโครงการลดและคัดแยกขยะ[๓] (ระยะสั้น)	สส. คพ. อน.

หมายเหตุ: (๑) กค กระทรวงการคลัง, พณ กระทรวงพาณิชย์, ศธ กระทรวงศึกษาธิการ, อก กระทรวงอุตสาหกรรม, กปส. กรมประชาสัมพันธ์, คพ. กรมควบคุมมลพิษ, ททท. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, พพ. กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, สกท. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สงป. สำนักงบประมาณ, สถ. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, สผ. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สวทช. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, สส. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, สสส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, อน. กรมอนามัย, อปท. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) แนวทาง / มาตรการระยะสั้น มีกำหนดระยะเวลา ๖ เดือน - ๑ ปี , ระยะกลาง ๑ - ๓ ปี , ระยะยาว ๕ ปี

[๓] ข้อมูลที่เผยแพร่ควรเป็นข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เช่น สีของถังขยะแยกประเภท วิธีการจัดการ รวมทั้งจัดทำ template ตัวอย่างสื่อรณรงค์ ป้ายประชาสัมพันธ์ รูปแบบถังแยกขยะประเภท ป้ายติดหน้าถังขยะที่หน่วยงานสามารถนำไปปรับใช้เพื่อดำเนินการรณรงค์ภายในหน่วยงาน/สำนักงาน

หน้าว่าง

บทที่ ๕
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ในคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ปฏิบัติภารกิจเป็นระยะเวลารวม ๖ เดือน (ตุลาคม ๒๕๕๘ – เมษายน ๒๕๕๙) ในการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลดและแยกขยะชุมชนผ่านการศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ต่าง ๆ การประชุมหารือกับหน่วยงานและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาเอกสารและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนส่วนราชการ เอกชนและประชาชนที่เข้าร่วมการสัมมนาในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา และสามารถสรุปแนวทางและมาตรการดังตารางที่ ๒ ในบทที่ ๔ ข้างต้น

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้จัดทำข้อเสนอมาตรการลดและแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดโดยอาศัยแนวคิดวัฏจักรชีวิตของขยะ โดยพิจารณามาตรการตั้งแต่ต้นทางก่อนที่จะสินค้าจะกลายเป็นขยะ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ผลิตและผู้นำเข้า รวมทั้งผู้จัดจำหน่ายที่จะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการผลิตภัณฑ์และซากผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยควรเน้นไปที่การจัดการขยะอินทรีย์และขยะบรรจุภัณฑ์ที่มีสัดส่วนในขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญกับแหล่งกำเนิดที่สำคัญ ได้แก่ ครัวเรือนและสถานประกอบการ ได้แก่ ร้านอาหาร ซุปเปอร์มาร์เก็ต ตลาด

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้สรุปมาตรการลดและแยกขยะที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน ดังต่อไปนี้

๑) จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ (ที่มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน) เพื่อทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการขยะและวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ รวมถึงกำกับ ติดตามการดำเนินงานจัดการขยะในระดับจังหวัดและในภาพรวมของประเทศ โดยให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัด (ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน) เป็นผู้นำนโยบายและแนวทางเข้าสู่การบริหารจัดการในพื้นที่ตามความเหมาะสมต่อไป

๒) บรรจุหลักการและบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของประชาชนในการลดและคัดแยกขยะเข้าไปในกฎหมายที่มีอยู่และ/หรือร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม/ขยะ เพื่อให้ประชาชนตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

๓) ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อมระหว่างการทำโครงการลดและคัดแยกที่ต้นทางกับโครงการกำจัดขยะที่ปลายทาง เพื่อให้ผู้บริหารเห็นว่า หากลงทุนเรื่องการรณรงค์ สร้างระบบให้ประชาชนและสถานประกอบการลดและคัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ต้นทางก็จะลดภาระทางการเงินการคลังของ อปท. ในการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะที่ปลายทาง รวมทั้งลดความจำเป็นในการสร้างระบบกำจัดขยะขนาดใหญ่

๔) สร้างค่านิยมคนไทยให้ช่วยกันลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด รวมทั้งส่งเสริมค่านิยมที่สอดคล้องกับการลดการเกิดขยะ เช่น การใช้ปิ่นโต การใช้วัสดุธรรมชาติแทนบรรจุภัณฑ์พลาสติก และผนวกเรื่องลดและคัดแยกขยะในแผนงานและโครงการที่ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาวิถีไทย (เช่น โฆษณา "ให้เหล้าเท่ากับแช่ง" ของ สสส. ในทีวี ในกรณีของขยะอาจเป็น "ทิ้งขยะเท่ากับเผาเมือง")

๕) สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะให้นักเรียนและเยาวชนโดยให้มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่งและให้มีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการลดขยะ การแยกขยะ การรีไซเคิลขยะ การหมุนเวียนทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สูงสุด ฯลฯ เข้าไปในเนื้อหาการเรียนและหลักสูตรที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน และต้องมีภาคปฏิบัติ บังคับเป็นกิจกรรมในหลักสูตร

๖) เร่งผลักดันให้ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย (ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕) ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้ อปท. สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมกำจัดขยะจากนักท่องเที่ยวได้ โดยจัดเก็บได้ไม่เกินเพดานที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพื่อให้มีแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการส่งเสริมการลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด)

๗) ในพื้นที่ชนบท ให้ อปท. ส่งเสริมการทำอุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อรองรับการแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย เช่น เสวียน กรีนโคน (พื้นที่กึ่งเมือง) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเพื่อนำปุ๋ยหมักจากขยะไปใช้ประโยชน์

๘) ในพื้นที่เมือง ส่งเสริมให้ครัวเรือนและสถานประกอบการที่มีพื้นที่สวนให้ติดตั้งอุปกรณ์แยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักเป็นปุ๋ยที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือ อปท. อาจจัดถุงเฉพาะสำหรับใส่เศษอาหารให้ เพื่อให้ลดการทิ้งขยะอินทรีย์ และทำให้ขยะอินทรีย์ถูกแยกออกมาจัดการได้ง่ายขึ้น โดย อปท.นำไปหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินมาตรการต่างๆ ที่เสนอเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ จึงได้เสนอให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงสาธารณสุขทำงานเชิงบูรณาการมากขึ้น โดยกำหนดกลไกให้มีคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการบริหารจัดการขยะของจังหวัดแบบครบวงจร โดยอาจใช้ช่องทางตามกฎหมายที่มีอยู่ อาทิ อนุกรรมการการสาธารณสุขจังหวัด (อสธจ.) (ดังเช่นที่จังหวัดสกลนคร) หรือคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย (ดังเช่นที่จังหวัดภูเก็ต) เพื่อวางแผนการจัดการขยะของจังหวัด-เทศบาล-ชุมชนร่วมกันและเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เสริมกัน มีการบูรณาการงาน คน งบระหว่างหน่วยงาน มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนและให้มีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรดำเนินการให้สอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด

ในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาออกกฎหมายเฉพาะหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เพื่อส่งเสริมการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (Recycling law) และการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ด้วยหลักการ EPR (เพิ่มเติมจากร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณา) โดยเฉพาะขยะบรรจุภัณฑ์ ขยะจากการก่อสร้าง

ขยะจากเศษอาหาร รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีระบบการจัดการขยะที่ครบวงจร นำไปสู่สังคมแห่งการรีไซเคิลและการจัดการขยะและทรัพยากรอย่างยั่งยืน

หน้าว่าง

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ (๒๕๕๗ก). *Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย.* กรมควบคุมมลพิษ. สิงหาคม

กรมควบคุมมลพิษ (๒๕๕๗ข). *รายงานหลัก โครงการยกร่างกฎหมายการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และของเสียอันตรายจากชุมชน.* ศึกษาโดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ตุลาคม

กรมควบคุมมลพิษ (๒๕๕๘ก). *(ร่าง) แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔).* เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นฯ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

กรมควบคุมมลพิษ (๒๕๕๘ข). สรุปประเด็น/ข้อเสนอแนะจากการการประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

การประชุมคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ต.ค. ๒๕๕๘ – ก.พ. ๒๕๕๙)

ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร (๒๕๓๒). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.* ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปเนต มโนมัยวิบูลย์ (๒๕๕๗). *การทบทวนแนวคิดและประสบการณ์เพื่อพัฒนาคู่มือการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะต่อหน่วยสำหรับท้องถิ่น.*ชุดโครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพ อปท.สุขภาวะ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ปเนต มโนมัยวิบูลย์ (๒๕๕๘). *คู่มือการคิดค่าธรรมเนียมขยะต่อหน่วยสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* ชุดโครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพ อปท.สุขภาวะ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ปเนต มโนมัยวิบูลย์ (๒๕๕๘). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การจัดทำคู่มือการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบขั้นบันไดสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล.* ชุดโครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพ อปท.สุขภาวะ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พิชญ รัชฎาวงศ์ (๒๕๕๘). "การบริหารจัดการขยะ" ใน *ข้อเสนอต่อการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม.* เอกสารประกอบในเวทีสาธารณะ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

มงคลกร ศรีวิชัย (๒๕๕๘). *ดูคนพานจัดการขยะ.* ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เชียงใหม่: ล็อคอินดีไซน์เวิร์ค.

รายงานของคณะกรรมาธิการพลังงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (หน้า ๒) (๒๕๕๘)

ลดาวัลย์ คำภา (๒๕๕๘). วิพากษ์ (ร่าง) แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔). เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นฯ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

สรุปความเห็นคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ต.ค. ๒๕๕๘)

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ (๒๕๕๗). *สาระสังเขป ประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม.* กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ (๒๕๕๘ก). *สภาปฏิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๒๕: ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร: ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.* กรกฎาคม. ๖๘ หน้า

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ (๒๕๕๘ข). *รายงานของคณะกรรมาธิการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาปฏิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๒๕: ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร (รอบ ๒) เรื่อง การปฏิรูประบบกำจัดขยะเพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน.* กรกฎาคม. ๑๙๘ หน้า

สุจิตรา วาสนาดำรงดี (๒๕๕๘). "ความเข้าใจผิด "ค่ากำจัดขยะ" ถึงเวลาที่ประชาชนต้องจ่าย?" ผู้จัดการออนไลน์ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม. http://manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=๙๕๘๐๐๐๐๕๕๓๓๓

French Ministry of Environment (๒๐๑๔). ๒๐ years of EPR in France: achievements, lessons learned and challenges ahead. http://www.oecd.org/environment/waste/France%๒๐(final).pdf

Davis, G.G. and Hall, J.A. (๒๐๐๖). Circular economy legislation-the international experience: executive summary.

Japanese Ministry of Environment website: https://www.env.go.jp/en/recycle/index.html

Japanese Ministry of Economy, Trade and Industry website: http://www.meti.go.jp/policy/recycle/main/english/law/end.html

Philippines, Ecological Solid Waste Management Act of ๒๐๐๐ (Republic Act ๙๐๐๓ January ๒๖, ๒๐๐๑)

Vietnam, Law on Environmental Protection ๒๐๑๔ (No. ๕๕/๒๐๑๔/QH๑๓, June ๒๓} ๒๐๑๔)

ภาคผนวก ก
โครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น และสรุปสาระสำคัญของกฎหมายพื้นฐานเพื่อสร้างสังคมรีไซเคิล

- ก.๑ โครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น
- ก.๒ สรุปสาระสำคัญของกฎหมายพื้นฐานเพื่อสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล (Basic Law for Establishing the Recycling-based Society) (Law No.๑๑๐ of ๒๐๐๐)

ก.๑ โครงสร้างกฎหมายการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น

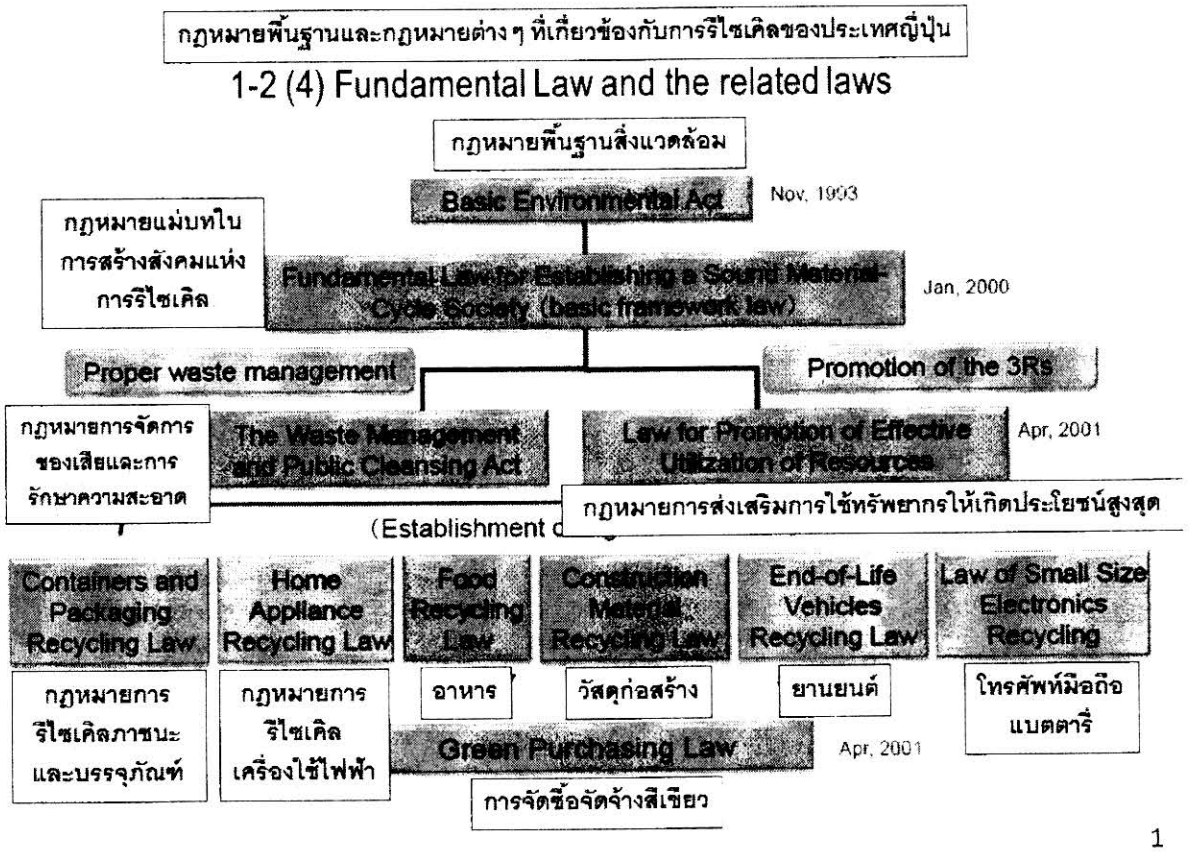

1

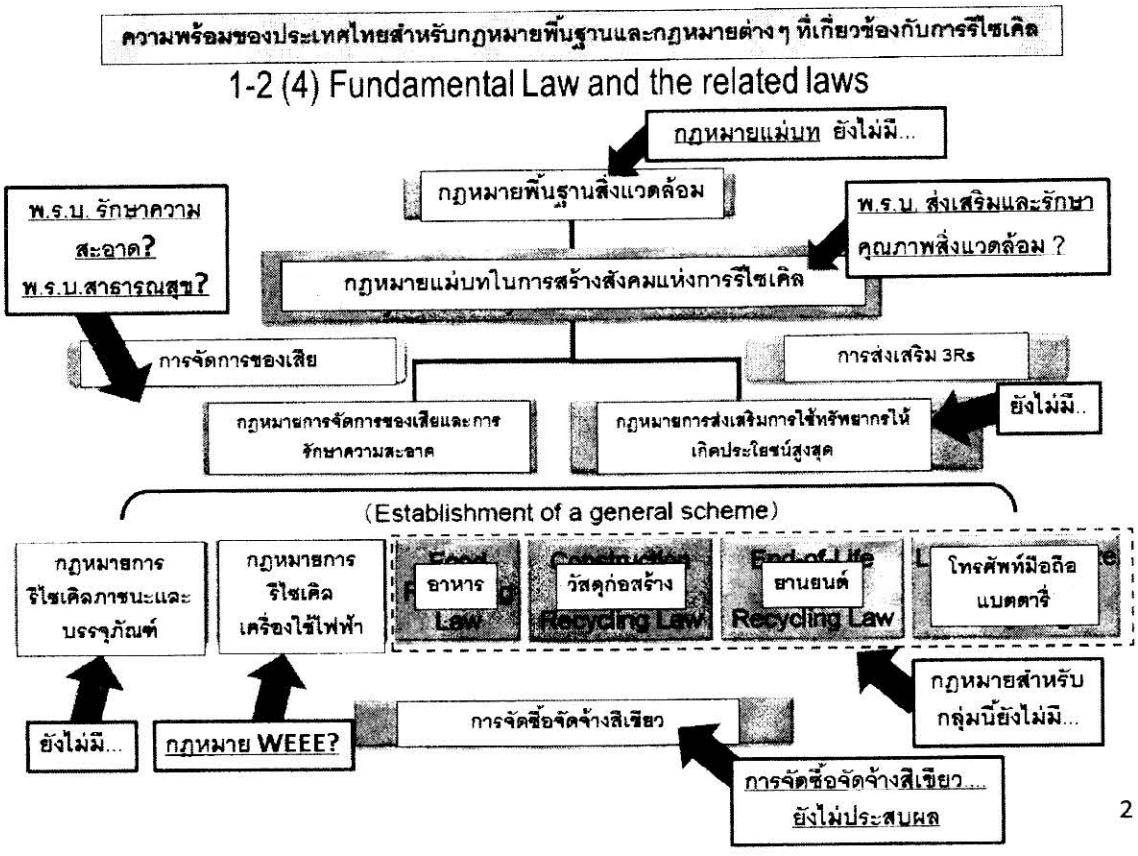

2

ก.๒ สรุปสาระสำคัญของกฎหมายพื้นฐานเพื่อสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล (Basic Law for Establishing the Recycling-based Society) (Law No.๑๑๐ of ๒๐๐๐)

๑. วันที่ออกกฎหมายมีผลบังคับใช้: วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๓

๒. เป้าหมายของกฎหมาย: เพื่อสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิลซึ่งหมายถึง สังคมที่ควบคุม/ลดการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและลดการสร้างภาระให้กับสิ่งแวดล้อม ด้วยการลดการเกิดขยะ การส่งเสริมการรีไซเคิล, และการกำจัดขยะที่เหลืออย่างเหมาะสม

๑. นิยาม: ให้คำนิยามคำว่า "ขยะ" ค่อนข้างกว้างและครอบคลุมขยะจากการผลิต "ทรัพยากรที่สามารถรีไซเคิลได้" คือขยะที่ยังใช้ประโยชน์ได้

๒. หลักการ: ใช้วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและให้คุ้มค่าเพื่อลดการเกิดขยะ ทรัพยากรที่รีไซเคิลได้ต้องนำกลับมารีไซเคิลให้ได้มากที่สุด

๓. กำหนดความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน: รัฐ, รัฐบาลท้องถิ่น, ภาคธุรกิจ, ภาคประชาชน (ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินมาตรการต่างๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม)

๔. จัดทำแผน: รัฐบาลต้องจัดทำแผนพื้นฐาน (basic plan) ในการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล โดยให้กระทรวงสิ่งแวดล้อม (MOE) เป็นผู้จัดทำร่าง และให้สภาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (Central Environment Council) ให้ความเห็นประกอบ และให้เสนอแผนฯ ต่อครม.เพื่อพิจารณาอนุมัติ ให้มีการทบทวนแผนทุก ๆ ๕ ปี

๕. จัดทำนโยบาย: กำหนดให้รัฐต้องจัดทำนโยบายในเรื่องต่างๆ

๖. ความรับผิดชอบของรัฐ (ส่วนกลาง): จัดทำนโยบายและนำไปปฏิบัติ ให้ออกมาตรการทางกฎหมายและการเงิน รวมทั้งมาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการนำนโยบายสร้างสังคมรีไซเคิลไปปฏิบัติ ให้รายงานผลการดำเนินงานต่อสภาทุกปี

๗. ความรับผิดชอบของรัฐบาลท้องถิ่น: ดำเนินมาตรการที่จำเป็นโดยอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งบทบาทอย่างเหมาะสมกับรัฐ (ส่วนกลาง)

๘. ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ:

๑. ดำเนินมาตรการเพื่อลดการเกิดขยะจากการใช้วัตถุดิบ พยายามรีไซเคิลได้มากที่สุด มีการกำจัดอย่างเหมาะสม

๒. ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายผลิตภัณฑ์, บรรจุภัณฑ์ต้องดำเนินมาตรการเพื่อเพิ่มความทนทานของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ปรับปรุงระบบการซ่อม ควบคุมมิให้กลายเป็นขยะ ปรับปรุงการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมการรีไซเคิลและให้ง่ายต่อการกำจัดอย่างเหมาะสม

๓. ในกรณีที่เห็นว่า ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมรีไซเคิลในแง่การออกแบบผลิตภัณฑ์และการเลือกใช้วัตถุดิบในการผลิต และการเก็บรวบรวมผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อนำมารีไซเคิล ภาคธุรกิจต้องรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมหรือจัดส่งหรือทำการรีไซเคิล (โดยภาคส่วนต่างๆ ร่วมกันรับผิดชอบด้วย)

๔. ถ้าภาคธุรกิจสามารถรีไซเคิลได้ (ทางเทคนิคและทางเศรษฐศาสตร์) ให้ภาคธุรกิจรับผิดชอบในการรีไซเคิลอย่างเหมาะสม

๕. นำวัสดุที่ได้จากการรีไซเคิลนำมาใช้ในกิจกรรมของตน และร่วมมือกับรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ

๙. ความรับผิดชอบของภาคประชาชน:

๑. ลดการเกิดขยะจากการบริโภค ส่งเสริมการรีไซเคิล ใช้ผลิตภัณฑ์ให้ยาวนาน

๒. ให้ความร่วมมือกับภาคธุรกิจโดยการส่งคืนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นทรัพยากรที่รีไซเคิลได้

๓. ให้มีพยายามที่จะสร้างสังคมรีไซเคิลและร่วมมือกับรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ

๑๐. ให้รัฐออกนโยบาย (มาตรการ) ในเรื่องต่าง ๆ

๑. มาตรการในการควบคุม/จำกัดมิให้วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์กลายเป็นขยะ

๒. มาตรการในการรีไซเคิลและกำจัดทรัพยากรที่รีไซเคิลได้อย่างเหมาะสม

๓. การส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์/วัสดุที่มาจากการรีไซเคิล

๔. การส่งเสริมการประเมินล่วงหน้า (prior evaluation) ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์

๕. การป้องกันการมิให้เกิดปัญหามลพิษจากของเสียและการรีไซเคิล

๖. มาตรการขจัดอุปสรรคต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม

๗. มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ในการจำกัดการใช้วัตถุดิบที่จะกลายเป็นขยะ

๘. จัดสร้าง public facilities (รวมทั้ง mobile facilities) เพื่อการรีไซเคิล กำจัด เก็บรวบรวมและขนส่งทรัพยากรที่รีไซเคิลได้

๙. มาตรการติดตามการดำเนินงานของรัฐบาลท้องถิ่นให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้

๑๐. มาตรการทางการเงินสำหรับรัฐบาลท้องถิ่น

๑๑. การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล

๑๒. มาตรการเพื่อกระตุ้นให้ NGO ดำเนินกิจกรรมเชิงสมัครใจ

๑๓. จัดทำการสำรวจข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดเตรียมแผนและมาตรการ

๑๔. ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๑๕. มาตรการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

ภาคผนวก ข

เอกสารแผนภาพประกอบการนำเสนอในการสัมมนา

- ข.๑ ข้อเสนอมาตรการและแนวทางในการลดขยะ
- ข.๒ แนวทางการจัดการขยะชุมชนในต่างประเทศ

ตัวอย่างและประสบการณ์การจัดการขยะชุมชนและการรีไซเคิลขยะพลาสติกของประเทศญี่ปุ่น

ข.๑ ข้อเสนอมาตรการและแนวทางในการลดขยะ

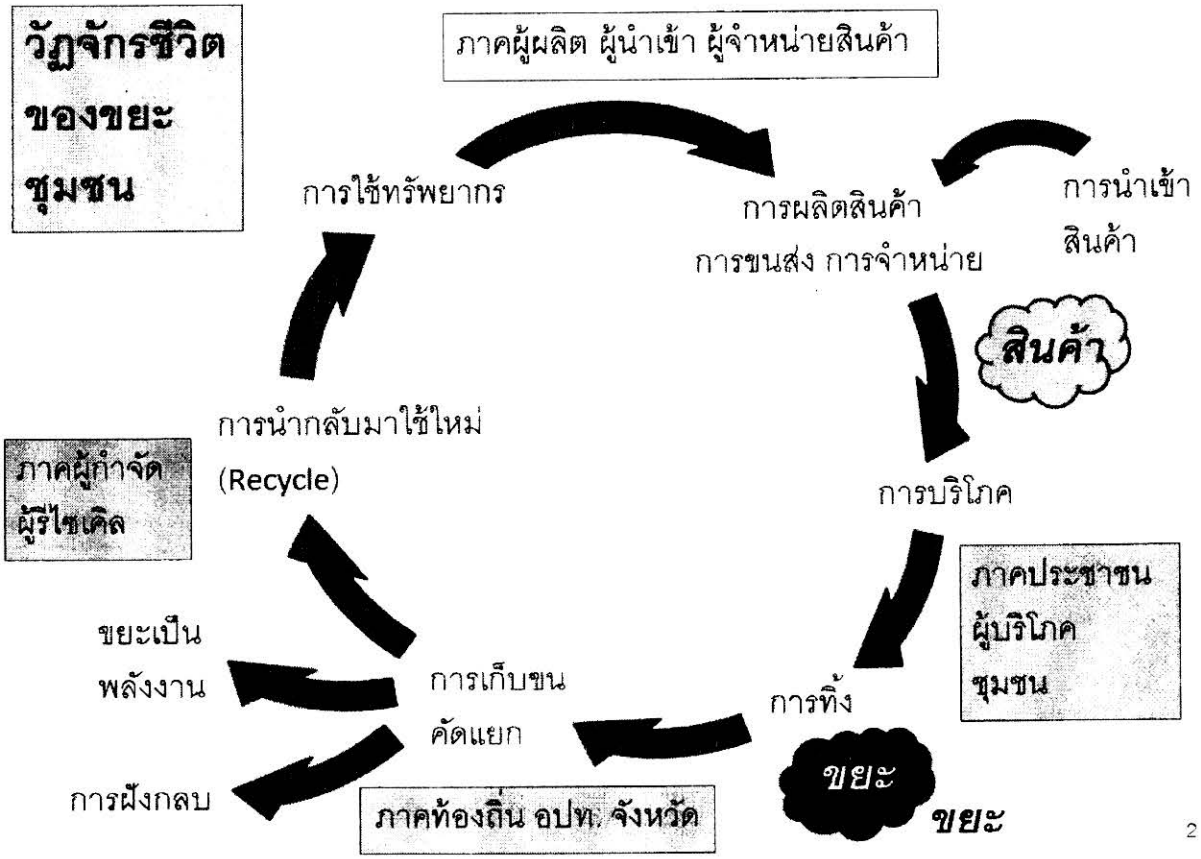

2

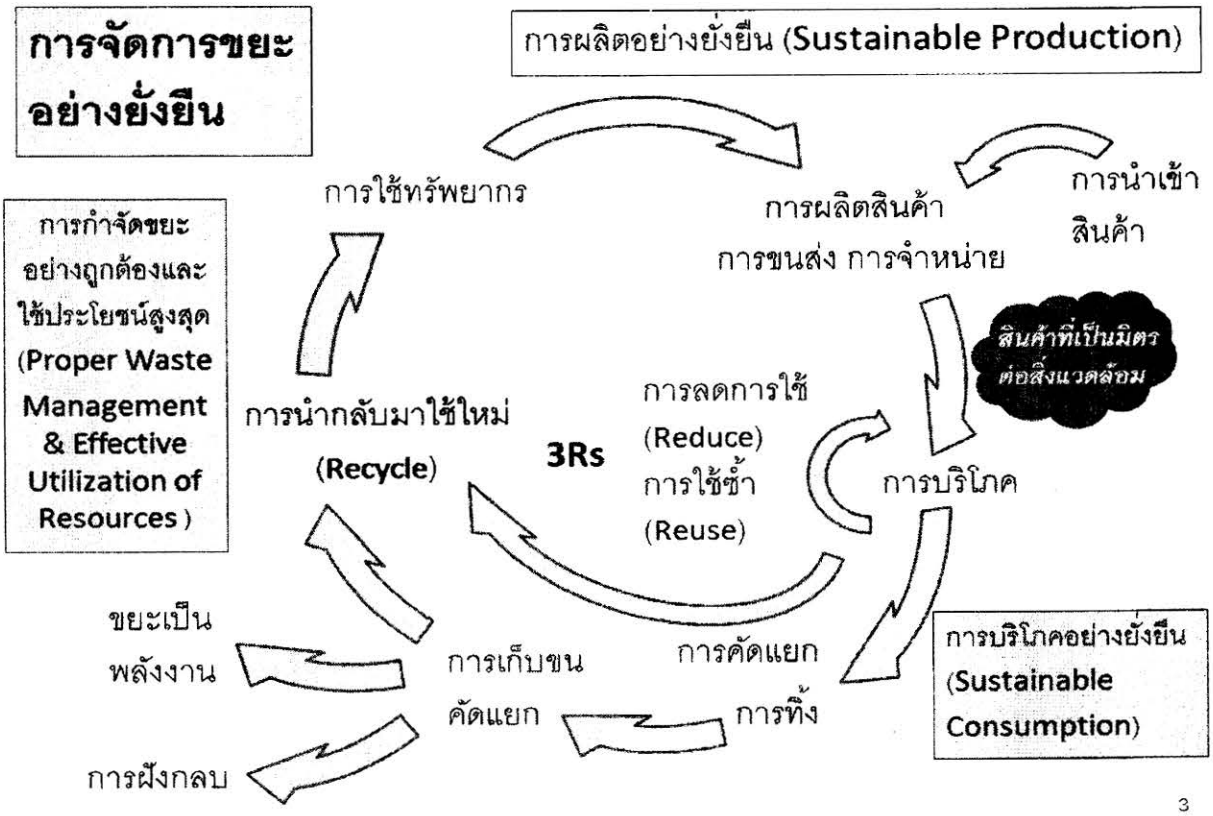

3

วัฏจักรชีวิตของขยะชุมชน
Life Cycle of Municipal Solid Waste (MSW)

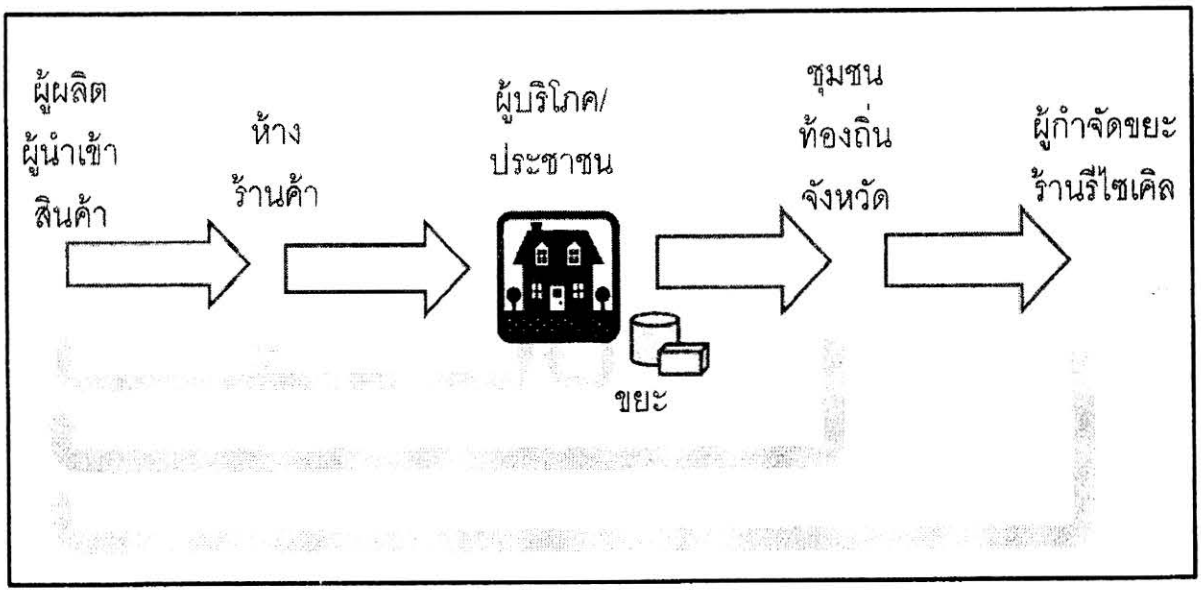

4

คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชน

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ 3 คณะ (60 วัน*)

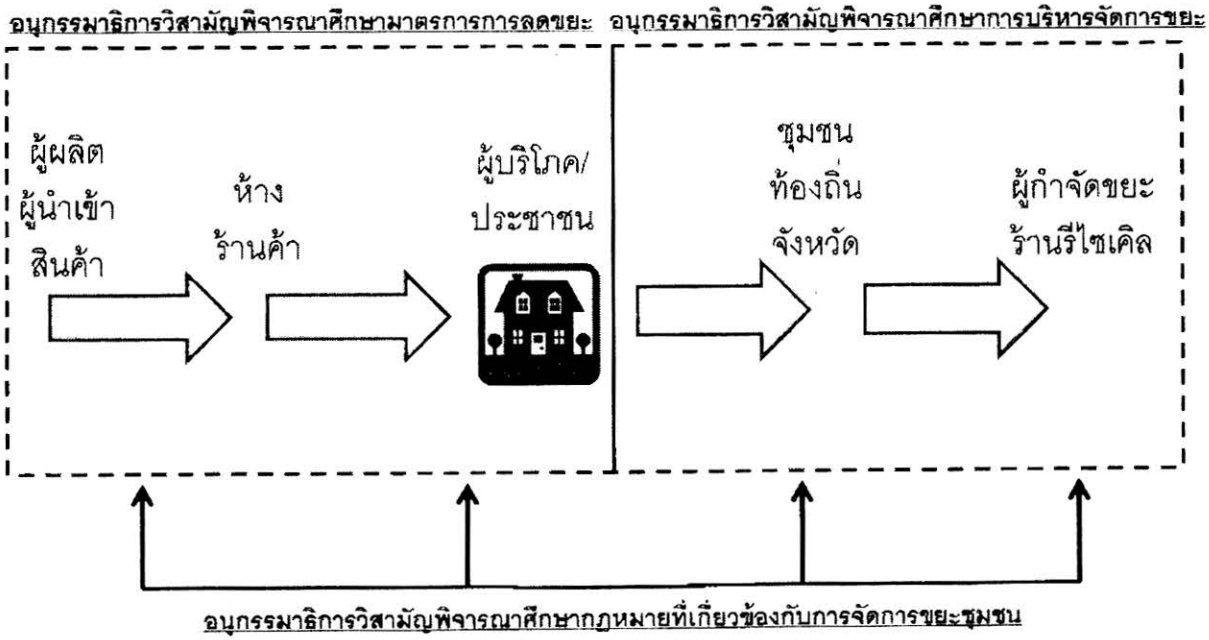

5

กลุ่มประเด็นปัญหา แนวทางและมาตรการลดขยะชุมชน

ลดขยะ

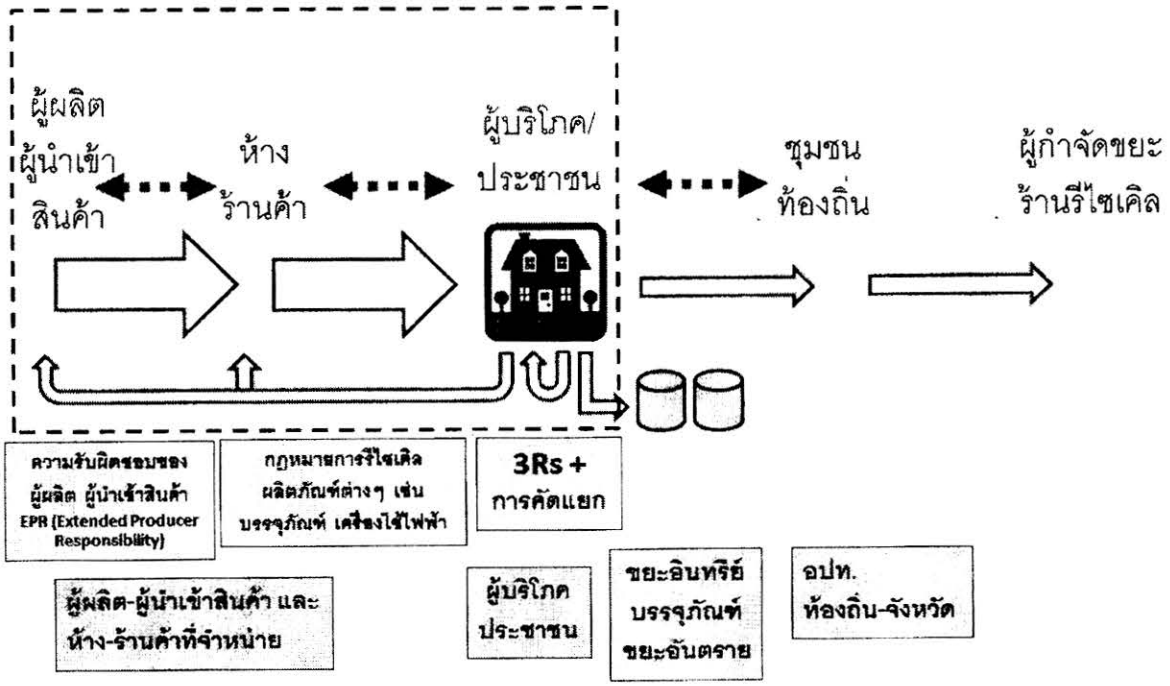

7

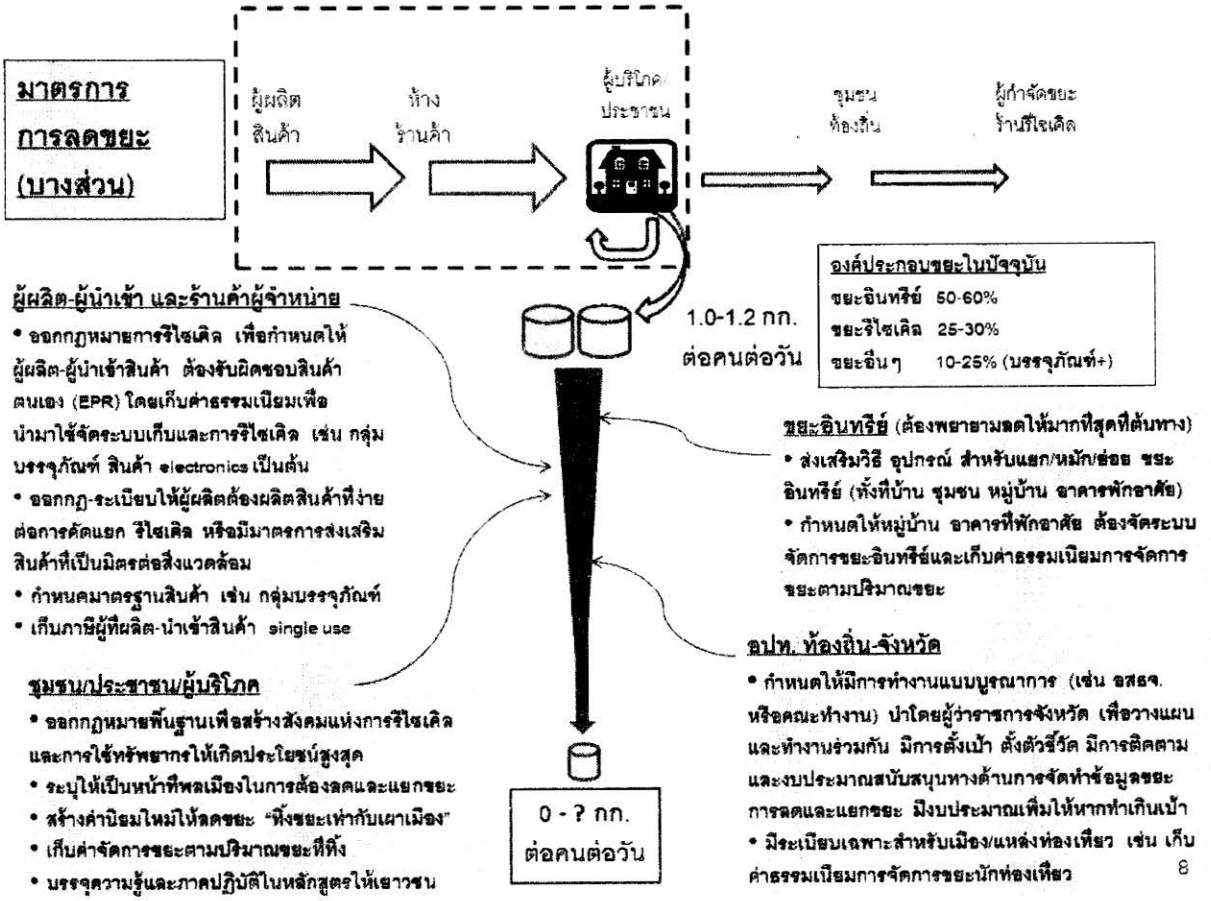
มาตรการ
การลดขยะ
(บางส่วน)
ผู้ผลิต
สินค้า
ห้าง
ร้านค้า
ผู้บริโภค/
ประชาชน
ชุมชน
ท้องถิ่น
ผู้กำจัดขยะ
ร้านรีไซเคิล
องค์ประกอบขยะในปัจจุบัน
ขยะอินทรีย์ 50-60%
ขยะรีไซเคิล 25-30%
ขยะอื่นๆ 10-25% (บรรจุภัณฑ์+)
1.0-1.2 กก.
ต่อคนต่อวัน
ผู้ผลิต-ผู้นำเข้า และร้านค้าผู้จำหน่าย
• ออกกฎหมายการรีไซเคิล เพื่อกำหนดให้ผู้ผลิต-ผู้นำเข้าสินค้า ต้องรับผิดชอบสินค้าตนเอง (EPR) โดยเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อนำมาใช้จัดระบบเก็บและการรีไซเคิล เช่น กลุ่มบรรจุภัณฑ์ สินค้า electronics เป็นต้น
• ออกกฎ-ระเบียบให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่ง่ายต่อการคัดแยก รีไซเคิล หรือมีมาตรการส่งเสริมสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
• กำหนดมาตรฐานสินค้า เช่น กลุ่มบรรจุภัณฑ์
• เก็บภาษีผู้ที่ผลิต-นำเข้าสินค้า single use
ขยะอินทรีย์ (ต้องพยายามลดให้มากที่สุดที่ต้นทาง)
• ส่งเสริมวิธี อุปกรณ์ สำหรับแยก/หมัก/ย่อย ขยะอินทรีย์ (ทั้งที่บ้าน ชุมชน หมู่บ้าน อาคารพักอาศัย)
• กำหนดให้หมู่บ้าน อาคารที่พักอาศัย ต้องจัดระบบจัดการขยะอินทรีย์และเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามปริมาณขยะ
อปท. ท้องถิ่น-จังหวัด
• กำหนดให้มีการทำงานแบบบูรณาการ (เช่น อสธจ. หรือคณะทำงาน) นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อวางแผนและทำงานร่วมกัน มีการตั้งเป้า ตั้งตัวชี้วัด มีการติดตามและงบประมาณสนับสนุนทางด้านการจัดทำข้อมูลขยะ การลดและแยกขยะ มีงบประมาณเพิ่มให้หากทำเกินเป้า
• มีระเบียบเฉพาะสำหรับเมือง/แหล่งท่องเที่ยว เช่น เก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะนักท่องเที่ยว
ชุมชน/ประชาชน/ผู้บริโภค
• ออกกฎหมายพื้นฐานเพื่อสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิลและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
• ระบุให้เป็นหน้าที่พลเมืองในการต้องลดและแยกขยะ
• สร้างค่านิยมใหม่ให้ลดขยะ "ทิ้งขยะเท่ากับเผาเมือง"
• เก็บค่าจัดการขยะตามปริมาณขยะที่ทิ้ง
• บรรจุความรู้และภาคปฏิบัติในหลักสูตรให้เยาวชน
0 - ? กก.
ต่อคนต่อวัน

8

มาตรการ
การลดขยะ
ภาคผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายสินค้า
ออกกฎหมาย:มาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
การใช้ทรัพยากร
การผลิตสินค้า
การขนส่ง การจำหน่าย
การนำเข้าสินค้า
การออกแบบผลิตภัณฑ์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์
กำหนดให้ผู้ผลิตต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-design หรือ Green design) โดยใช้มาตรการทางการเงิน-การคลัง เช่น การสนับสนุน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือ เก็บภาษีสิ่งแวดล้อมผลิตภัณฑ์ที่ไม่ดี ควบคู่ไปกับการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้า
ออกมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single use) โดยเฉพาะกลุ่มภาชนะและบรรจุภัณฑ์
ออกมาตรการควบคุมพื้นที่ว่างในบรรจุภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักให้กับผู้บริโภคในเรื่องการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำวัตถุดิบรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่
ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต-ผู้นำเข้า
ออกกฎหมายเฉพาะ (หรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่) เพื่อขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต-ผู้นำเข้า ตามหลักการ EPR (Extended Producer Responsibility) ที่จะต้องการจัดการขยะจากสินค้าของตนเอง เพื่อลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นจากครัวเรือน เช่น กฎหมายรีไซเคิล (Recycling law), กฎหมายรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ (Packaging law), อุปกรณ์ไฟฟ้า (WEEE law) เป็นต้น
เพื่อให้เกิดสังคมรีไซเคิลหรือสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากรในประเทศไทย (Recycling Society)
สินค้า
ความรับผิดชอบของผู้จำหน่าย
ออกกฎระเบียบให้ภาคเอกชนหรือห้าง-ร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าไม่ให้แจกถุงพลาสติกหรือใช้ฟุ่มเฟือย และกระตุ้นให้เกิดการใช้ซ้ำ
ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ผลิต
ส่งเสริมการตลาดเพื่อสังคมและผลิตสื่อสู่สังคมที่ช่วยสร้างความตระหนักและจิตสำนึกในเรื่องการบริโภคสินค้า การลดการใช้ การลดการทิ้งขยะและคัดแยกขยะ

11

มาตรการ การลดขยะ

ภาคประชาชน ชุมชน ผู้บริโภค

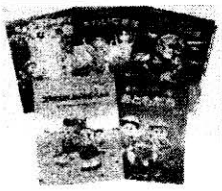

การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ

สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะให้นักเรียนและเยาวชนโดยให้มีการบรรจุความรู้และเนื้อหาเรื่องการลดและแยกขยะ ฯลฯ เข้าไปในเนื้อหาการเรียนและหลักสูตรที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนและมีสาดปฏิบัติ

การรณรงค์

รณรงค์ลดการใช้สิ้นค้าอย่างฟุ่มเฟือย
รณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกและสินค้าแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single use)
รณรงค์ให้ลดขยะให้ซ้ำ คัดแยกขยะ และรีไซเคิล โดยเริ่มจากสถานประกอบการห้างสรรพสินค้า หน่วยงานของรัฐและสถานศึกษา

การลดการใช้ (Reduce)
การใช้ซ้ำ (Reuse)

สินค้า

การบริโภค

Green procurement
มีมาตรการส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (เช่น โครงการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม)

เป็นหน้าที่ของทุกคน

มีกฎหมายที่บรรจุหลักการและบทบัญญัติที่กำหนดเป็นหน้าที่ของผู้ก่อให้เกิดขยะในการลดและคัดแยกขยะ (ประชาชน ห้างร้าน ผู้ประกอบการ ฯลฯ) *

การทิ้ง
การคัดแยก
ที่ครัวเรือน

ขยะ → ขยะ

คุณจ่ายสิ่งที่คุณทิ้ง

เก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย (ค่าธรรมเนียมขยะ) ตามปริมาณที่ทิ้ง ทิ้งมาก จ่ายมาก ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการจัดเก็บค่าเก็บ ขน และกำจัดในพื้นที่ในอัตราที่เหมาะสม และกำหนดค่าธรรมเนียมเป็นต่อหน่วยตามปริมาณที่ทิ้ง จัดระบบและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนลดการทิ้งขยะ ให้ต้องแยกขยะก่อนทิ้ง

การสร้างค่านิยม

สร้างค่านิยมคนไทยให้ช่วยกันลดการทิ้งขยะและช่วยกันคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด เช่น "ให้หล้าทำกับแข่ง" *

12

มาตรการ การลดขยะ

ภาคท้องถิ่น อปท. จังหวัด

นโยบาย ตัวชี้วัด การทำงาน การประเมิน

กระทรวงมหาดไทยกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดเรื่องการลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น เช่น ข้อมูลพื้นฐาน กิจกรรมการรณรงค์การลดขยะ การแยกขยะ

การตั้งงบประมาณควรมีการกำหนดสัดส่วนงบประมาณในการรณรงค์การลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด และพัฒนาระบบแยกขยะ

กำหนดให้มีการทำงานแบบบูรณาการในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นแกนนำ มีการวางแผนการจัดการขยะร่วมกันระหว่างจังหวัด เทศบาล ชุมชน มีการดำเนินงานร่วมกันของทุกส่วนงาน กำหนดเป้าและตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน มีการให้รางวัลจังหวัด-ท้องถิ่นที่ทำได้ตามเป้า

การเรียนรู้ปัจจัยความสำเร็จ

ถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จของชุมชนหรือพื้นที่นำร่องเรื่องการลดและคัดแยกขยะ เพื่อนำไปสู่การขยายผล เช่น ชุมชนปลอดขยะ ชุมชนตัวอย่าง

การรณรงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

เข้าถึงและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมลดและคัดแยกขยะผ่านโครงการประกวด แข่งขัน และกิจกรรมเกิดกระแสนิยม

ภาชนะ-บรรจุภัณฑ์

- ภายใต้กฎหมายรีไซเคิล จะมีงบประมาณสนับสนุนเทศบาลให้จัดระบบคัดแยก เก็บขนร่วมกับเอกชน
- ออกมาตรการข้อบัญญัติ ควบคุมการใช้ผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และภาชนะบางประเภท เช่น ถาดโฟม ในท้องที่ สถานที่ หรือ แหล่งท่องเที่ยว

การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

ขยะเป็นพลังงาน

การฝังกลบ

การเก็บขน
คัดแยก

การทิ้ง
การคัดแยก

ขยะ → ขยะ

ขยะอินทรีย์

ชุมชนเมือง
-ออกมาตรการให้บ้านเรือนและอาคารที่ก่อสร้างใหม่ต้องติดตั้งระบบย่อยเศษอาหารหรือระบบทำปุ๋ยหมัก
- ส่งเสริมให้ครัวเรือนและสถานประกอบการที่มีพื้นที่ให้ติดตั้งอุปกรณ์หมักขยะอินทรีย์เป็นปุ๋ยตามความเหมาะสมของพื้นที่
- มีการจัดระบบ เช่น จัดถุงหรือถังเฉพาะสำหรับใส่เศษอาหาร

ขยะอันตราย

- รณรงค์ สร้างแรงจูงใจ และจัดระบบการเก็บ*
- ประสานงาน ทำงานร่วมกันในระดับชุมชน เทศบาล จังหวัด โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ และภาคเอกชน

ชุมชนชนบท
- ส่งเสริมการทำอุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อรองรับการแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย เช่น เสวียนกรีนโคน
- ส่งเสริมโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากขยะอินทรีย์ที่เหมาะสม

13

มาตรการ
การลดขยะ
ภาคท้องถิ่น อปท. จังหวัด
ภาคผู้กำจัด ผู้รีไซเคิล
Recycle and Recycling law
มีกฎหมายแม่บทและกฎหมายลูกเพื่อสร้างสังคมรีไซเคิลหรือสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร โดยมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลจากผู้ผลิตเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานรีไซเคิลขยะ และประเทศโดยภาคเอกชน และสนับสนุนการดำเนินการของท้องถิ่นในการจัดระบบเก็บขยะรีไซเคิล
สร้างภาคีร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน (สถานประกอบการรับซื้อของเก่า โรงงานรีไซเคิล) และสถาบันการศึกษาในการสนับสนุนกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะในพื้นที่
ชุมชน-ท้องถิ่นที่มีโรงงานขนาดเล็ก
พื้นที่ที่มีโรงงานอยู่ในชุมชนและประชาชนฝั่งที่เป็นคนงานในโรงงาน รวมถึงแรงงานต่างด้าว ให้ อปท กำหนดการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยกับเจ้าของโรงงาน (ในแต่ละพื้นที่รุมชนทั่วไป หรือจัดโซนพื้นที่ที่มีโรงงาน) รวมถึงการรณรงค์ให้พนักงานลดและคัดแยกขยะทั้งในโรงงานและที่พัก
การวิจัยและพัฒนาในประเทศ
ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการกำจัดขยะและการรีไซเคิลขึ้นในประเทศ
ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนที่แท้จริงของการกำจัดขยะด้วยวิธีหรือเทคโนโลยีต่างๆ
ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทัศนคติ ของประชาชน
การนำกลับมาใช้ใหม่
(Recycle)
ขยะเป็นพลังงาน
การเก็บขน
คัดแยก
ขยะ
ขยะ
ชุมชน-เมืองท่องเที่ยว
จัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาดำเนินการจัดการและกำจัดขยะ, กำหนดมาตรการในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตาม carrying capacity, ออกข้อบัญญัติห้ามนำภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์บางประเภทเข้ามาในสถานที่ท่องเที่ยว, ส่งเสริม Green traveling & Green hotel
จัดระเบียบและยกระดับการดำเนินงานของร้านรับซื้อของเก่าและเครือข่ายรีไซเคิลให้มีการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการแยกขยะเพื่อรีไซเคิลในพื้นที่
15

การจัดการขยะอย่างยั่งยืนด้วยหลัก 3Rs และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การผลิตอย่างยั่งยืน	การบริโภคอย่างยั่งยืน	การจัดการขยะอย่างถูกหลัก

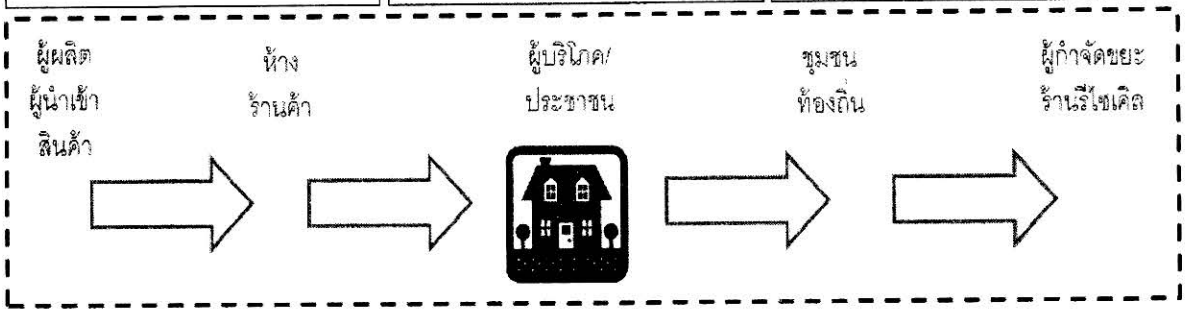

ผู้ผลิต-ผู้นำเข้าสินค้า ร้านค้าผู้จำหน่าย

- มีมาตรการทางการเงิน-การคลัง ให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่ง่ายต่อการคัดแยก และการรีไซเคิลต่อยสลายได้ เป็นต้น มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- มีกฎระเบียบ และหรือ มาตรการทางการเงินการคลัง (เช่น ภาษี) เพื่อควบคุมสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, สินค้านำเข้าที่ใช้แล้ว, สินค้าใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single use)
- กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และร้านค้าที่จำหน่ายต้องรับผิดชอบต่อสินค้าที่ผลิตหรือที่ขาย (Extended Producer Responsibility-EPR)
- มีกฎหมายสำหรับการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ Containers & packaging recycling law, Food waste, Construction waste, Electronics waste,...

ชุมชน/ประชาชน/ผู้บริโภค

- กำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดขยะ (ประชาชน ครัวเรือน ที่พักอาศัย ห้างร้านต่างๆ) มีหน้าที่ต้องลดขยะ แยกขยะที่ต้นทาง
- จัดเก็บค่าธรรมเนียมจัดการขยะตามปริมาณขยะที่ทิ้ง (ทิ้งมากจ่ายมาก)
- บรรจุความรู้เรื่องการลดขยะ แยกขยะ การจัดการขยะในหลักสูตรของโรงเรียน พร้อมภาคปฏิบัติเพื่อสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้
- สร้างค่านิยม "การไม่ทิ้งขยะ" ให้เกิดขึ้น
- สนับสนุนให้เกิดการลดปริมาณขยะอินทรีย์ที่ครัวเรือนให้มากที่สุดด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะของชุมชน ได้แก่ หมักปุ๋ยตามครัวเรือน หมักก๊าซชีวภาพของเทศบาล บดย่อยเศษอาหารตามบ้านเรือน

อปท. ท้องถิ่น-จังหวัด

- มีกฎ ระเบียบที่ครอบคลุมถึงประชากรแฝง แรงงานต่างด้าว และโรงงานที่อยู่ในชุมชน
- มีกฎ ระเบียบเฉพาะสำหรับเมืองและแหล่งท่องเที่ยว มีการเก็บค่าจัดการขยะจากนักท่องเที่ยว

การจัดการขยะมูลฝอย

- แนวทางการจัดการขยะ <5, 5-10, 10-50, >50 ตันต่อวัน ด้วยระบบ MBT, RDF, ฝังกลบ, เผาเป็นพลังงาน
- การถ่ายทอด Best practice
- ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ
- การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการขยะ

อปท. ท้องถิ่น-จังหวัด

- กำหนดให้มีการทำงานแบบบูรณาการในระดับจังหวัด (จสธจ.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนำ เพื่อร่วมกันวางแผน ตั้งเป้าลดขยะ แยกขยะ จัดการขยะ มีการติดตาม มีการประเมิน รวมถึงต้องมีงบประมาณและระเบียบการใช้ที่เอื้อต่อการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

16

ข.๒ แนวทางการจัดการขยะชุมชนในต่างประเทศตัวอย่างและประสบการณ์การจัดการขยะชุมชน และการรีไซเคิลขยะพลาสติกของประเทศญี่ปุ่น

เมืองโตเกียว ตั้งแต่ปี 1960 (2503) เป็นต้นมามีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ

Plastic Waste Management Institute JAPAN

The 1960s is the rapid economic growth era of Japan.
The graph shows the quantity of the garbage in the 23

ในตอนนั้นเขาใช้การฝังกลบขยะเป็นหลัก

The quantity of the garbage in Tokyo

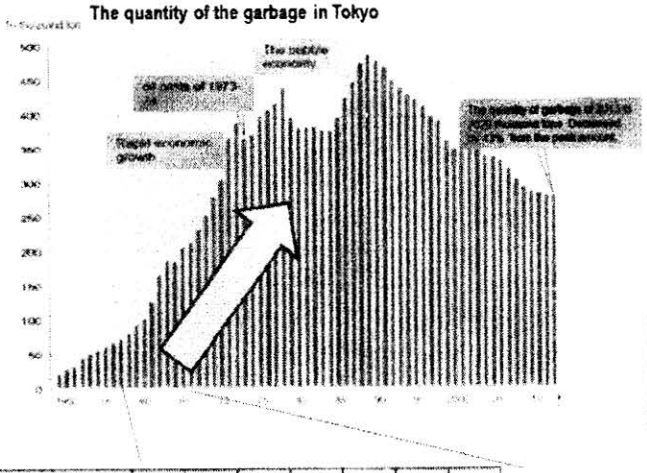

	1963	64	65	66	67	68	69
Plastic content in waste in Tokyo	2.0%	3.3%	3.8%	5.4%	4.6%	7.3%	9.7%

S45 公害白書

The quantity of the garbage increased explosively through the high growth era.
In addition, the composition of garbage changed dramatically.
The plastic content of garbage increased rapidly.
In these era, Yumenoshima(夢の島) took the role as the landfill site.

พื้นที่ฝังกลบขยะ

Yumenoshima

東京湾埋め立てのあゆみ
東京みなと館

"You_me_no_shima" is the area with 460 thousand square meters of land, took the role of the landfill site more than 10 years from 1957 until 1968.

2

2. Turmoil caused by flies in Yumenoshima and Citizens' movement

ไฟไหม้หลุมฝังกลบ | 1965 (2508)

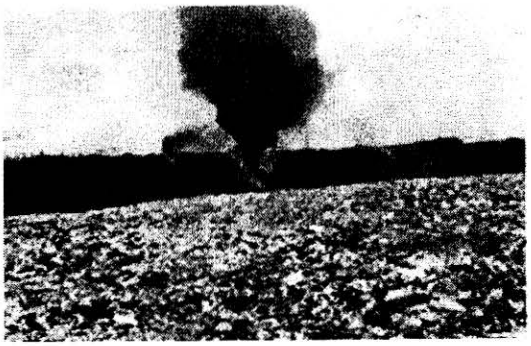

1965年(昭和40年)
焦土作戦(ゴミに重油をかけて燃やす)
東京清掃事業100年史

In those days, the garbage was overwhelmingly directly landfilled.
There happened several turmoil regarding waste management facilities.
These are pictures of happenings in those era.
A large swarm of flies occurred in Yumenoshima and attacked the neighboring residential areas.
The pictures on the right side are the citizens movement protesting against waste management facilities.

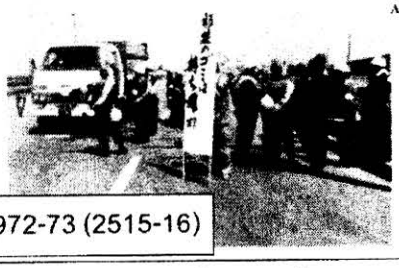

1972-73 (2515-16)

การเดินขบวนต่อต้านการย้ายกองขยะ

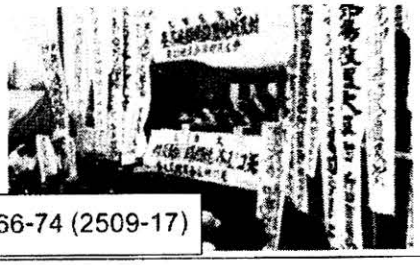

1966-74 (2509-17)

การเดินขบวนต่อต้านการสร้างโรงเผาขยะ

1-2.. **Promotion of 3Rs**

1-2(1) The estimated number of remaining years of the last disposal site

In the 1990s, lack of the landfill capacity became recognized as a national problem, and was discussed even in the Parliament. The remaining years of disposal site for municipal waste was estimated to be less than 8 years. As a result, various recycling related activities were started.

หากไม่ทำอะไร จะมีพื้นที่สำหรับฝังกลบขยะ
ใช้ได้อีกเพียง 7-8 ปี (ในส่วนเมืองจะเหลือพื้นที่แค่ 4.8 ปี)

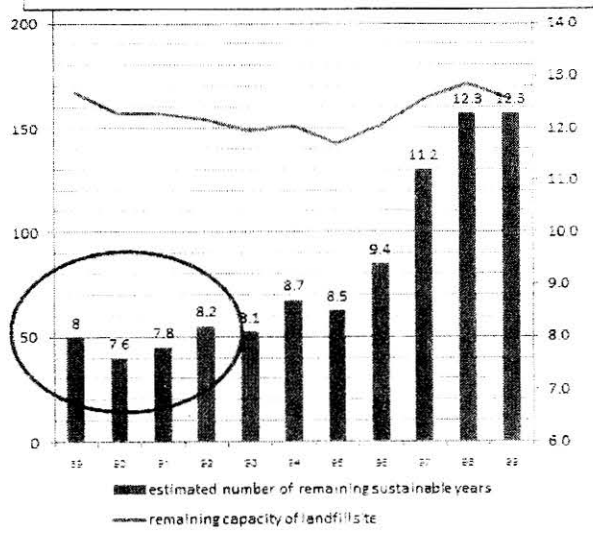

e estimated number of
maining years of the last
sposal site for municipal wastes is only 7.8 years. In case of a metropolitan area, it is only 4.8 years.
It is the serious urgent situation.
In spite of the stringency of the last disposal site, it is a problem not to have established recycling system for the container & packaging.

conference minutes of the Diet (may 26, 1995)

第132回国会 本会議 第30号
平成七年五月二十六日(金曜日)

3. Declaration of Garbage War ประกาศสงครามกับขยะ 1971

To cope with the worsening situation, the Tokyo Governor declared a garbage-war in 1971, and started fundamental measures to overcome the war.

- **Now, I declare a garbage war**, and I will promote the necessary measures to tackle garbage problem thoroughly. Record of Tokyo-Metropolitan-Assembly. 1971. Sept 28th

overcome the garbage war (since 1971)

สร้างโรงเผาขยะในทุกเขต

① (ikunaishori)

เผาขยะที่เผาไหม้ได้หลังจากการคัดแยกแล้ว

② **Incineration of all the com mbustibles and incombustibles.**

③ N หาแหล่งฝังกลบใหม่ที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ **fill site**

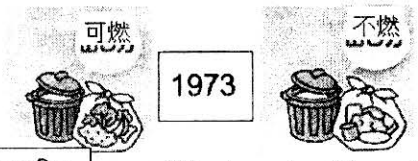

In 1973, separate collection of municipal solid waste (combustible waste and incombustible waste) started. Plastic waste was classified into incombustibles.

1973 เริ่มการแยกขยะอย่างจริงจัง (แยกเผาไหม้ได้ เผาไหม้ไม่ได้-พลาสติก)

aste = 可燃 **incombustible waste** = 不燃

I will do whatever it takes to win this war.
For this p
quality a
1971 จะต้องมีกระบวนการแยกขยะ-ฝังกลบถูกหลัก และพิจารณาโรงเผาขยะ เป็นการด่วน
incineration of combustible garbage.
(可燃ごみの全量焼却方針) 1971.10.04：昭和46年_第3回定例会(第13号) 本文

The combustible garbage occurring by 1975 will be processed by cleaning plants, which are now under planning.
This is based on th
1975 ขยะที่เผาไหม้ได้จะถูกจัดการ
(自区内処理の原則) 1972.10.04：昭和47年_第3回定例会(第14号) 本文

5

มาตรการช่วงปี 1960-1990 (ประมาณปี 2500-2530)

Appropriate measures have been taken as required in dealing with issues which arose at different times.

มาตรการ

Stages	Issues	
The early period of waste issues (1900-1955)	• Public health measures taken for dealing with the epidemics of cholera and black plague throughout the world • Drastic increase in waste volume accompanying the growth of cities	• Feculence Cleansing Act (1900) was promulgated, asking local governments to be responsible for municipal waste management • Collection contractors were registered. (1900) • Obligation of waste incineration (1930)
2500-2515 omic ues becoming apparent (1955-1973)	• Increasing necessity of fundamental waste measures due to drastic changes in society and economic situations • Shortage of final disposal site due to mass production / mass disposal • Acceptance of waste containing high water content for incineration • Tokyo Waste War(1971)	เริ่มใช้ พ.ร.บ.รักษาความสะอาด (2500) เริ่มพิจารณาการใช้เตาเผาและแหล่งฝังกลบใหม่ พัฒนาเทคโนโลยีเตาเผา
2515-2525 wth g with ntal issues (1973-1985)	• Dealing with environmental issues • Increasing requirement for reuse of waste and converting it into a resource	เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขน เริ่มใช้เตาเผา เริ่มรณรงค์การรีไซเคิล เริ่มกระบวนการคัดแยกและเก็บขนตามประเภท
2525-2530 nt in volume of waste (1985-1990)	• Further rapid increase in waste volumes and changes in quality such as use of PET bottles	มีความก้าวหน้าในการลดขยะและการทำ 3Rs จากแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ.รักษาความสะอาด
2530- ning era (1990- present)	• Dealing with environmental issues (dioxins) • Promotion of a sound recycling-oriented society • Clearly defining 23 Cities of Tokyo as basic municipal governments	ออกกฎหมายเรื่องการควบคุมไดออกซิน ออกกฎหมายแม่บทสำหรับสร้างสังคมรีไซเคิล (2543) เริ่มออกกฎหมายลูกสำหรับการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

6

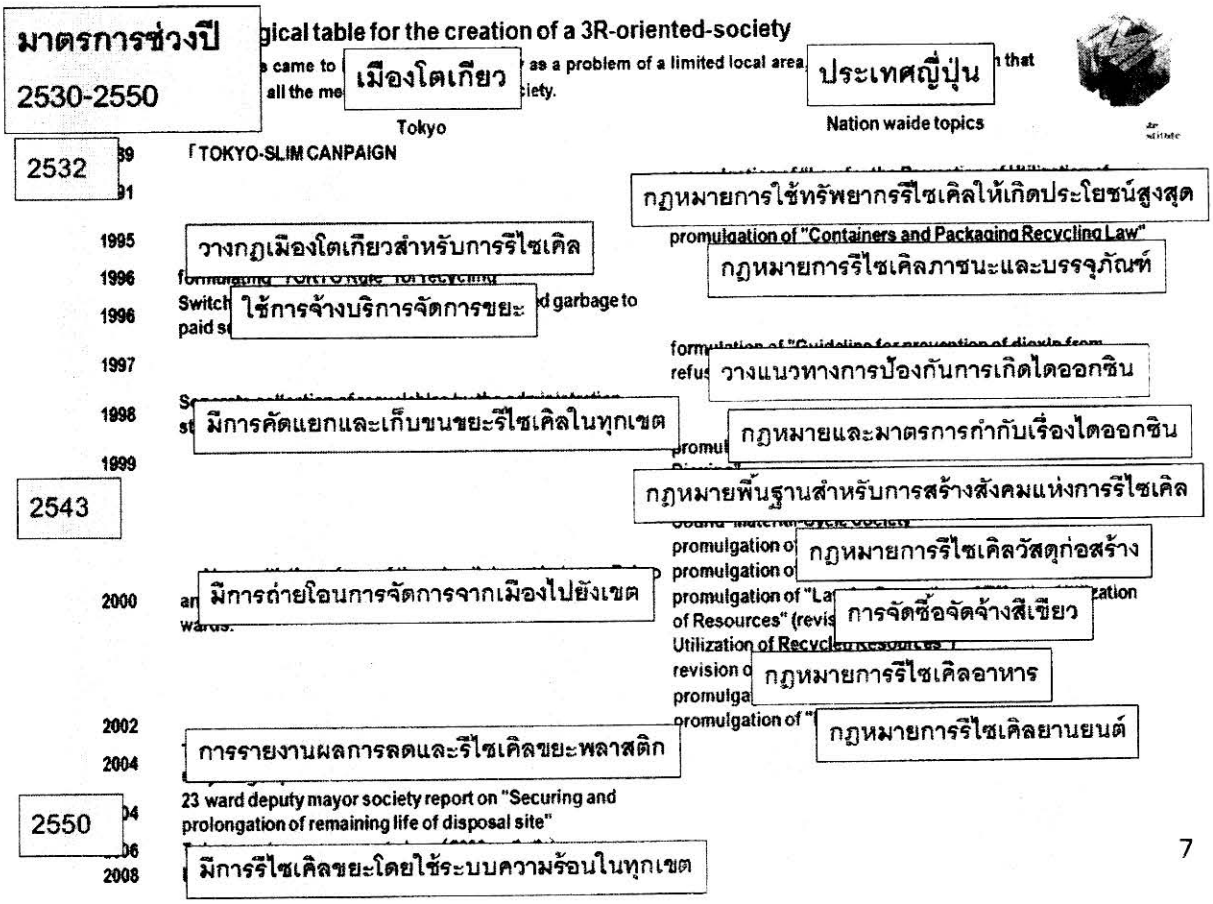
มาตรการช่วงปี
2530-2550
gical table for the creation of a 3R-oriented-society
เมืองโตเกียว
Tokyo
ประเทศญี่ปุ่น
Nation waide topics
2532
TOKYO-SLIM CANPAIGN
กฎหมายการใช้ทรัพยากรรีไซเคิลให้เกิดประโยชน์สูงสุด
promulgation of "Containers and Packaging Recycling Law"
1995
วางกฎเมืองโตเกียวสำหรับการรีไซเคิล
1996
กฎหมายการรีไซเคิลภาชนะและบรรจุภัณฑ์
1996
ใช้การจ้างบริการจัดการขยะ
1997
วางแนวทางการป้องกันการเกิดไดออกซิน
1998
มีการคัดแยกและเก็บขนขยะรีไซเคิลในทุกเขต
กฎหมายและมาตรการกำกับเรื่องไดออกซิน
1999
กฎหมายพื้นฐานสำหรับการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล
2543
กฎหมายการรีไซเคิลวัสดุก่อสร้าง
2000
มีการถ่ายโอนการจัดการจากเมืองไปยังเขต
การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว
กฎหมายการรีไซเคิลอาหาร
2002
กฎหมายการรีไซเคิลยานยนต์
2004
การรายงานผลการลดและรีไซเคิลขยะพลาสติก
23 ward deputy mayor society report on "Securing and prolongation of remaining life of disposal site"
2550
2008
มีการรีไซเคิลขยะโดยใช้ระบบความร้อนในทุกเขต

7

An overall picture of the Tokyo Model
3Rs และคัดแยกที่แหล่งกำเนิด
จัดระบบการเก็บขน
โรงเผาขยะที่ปลอดภัย การนำความร้อนกลับมาใช้ การรีไซเคิลโดยใช้ความร้อน
ฝังกลบ
Waste generation
Collection/transport
Incineration/ energy recovery
Final disposal
Working on reducing waste volume, sorting waste at source, and recycling based on the 3R approach
Classifying waste inappropriate for incineration by ensuring sorting and turning waste into resources
Efficiently collect all generated waste within the day and transport it to treatment facilities such as waste incineration plants
Collection/transportation-collection rate: 100%
Waste is treated safely by brought into incineration plants situated in the center of cities
Generating and collecting a large amount of power and thermal energy using thermal recycling technology
Setting and operating hygienic management type landfill site
Newly reclaimed land has been created by disposing of incombustible waste, incineration ash etc. to sea surface area
Reduce Reuse Recycle
The 3R principle
Compact waste collection cars
Waste processing facilities located in the center of large cities
Sea surface land-filling and land reclamation
Power + Heat
Environmental education provided to school children
Waste collection visits for old residents
Generating power and thermal energy recovery
Facilities built on reclaimed land after the end of landfill service life

8

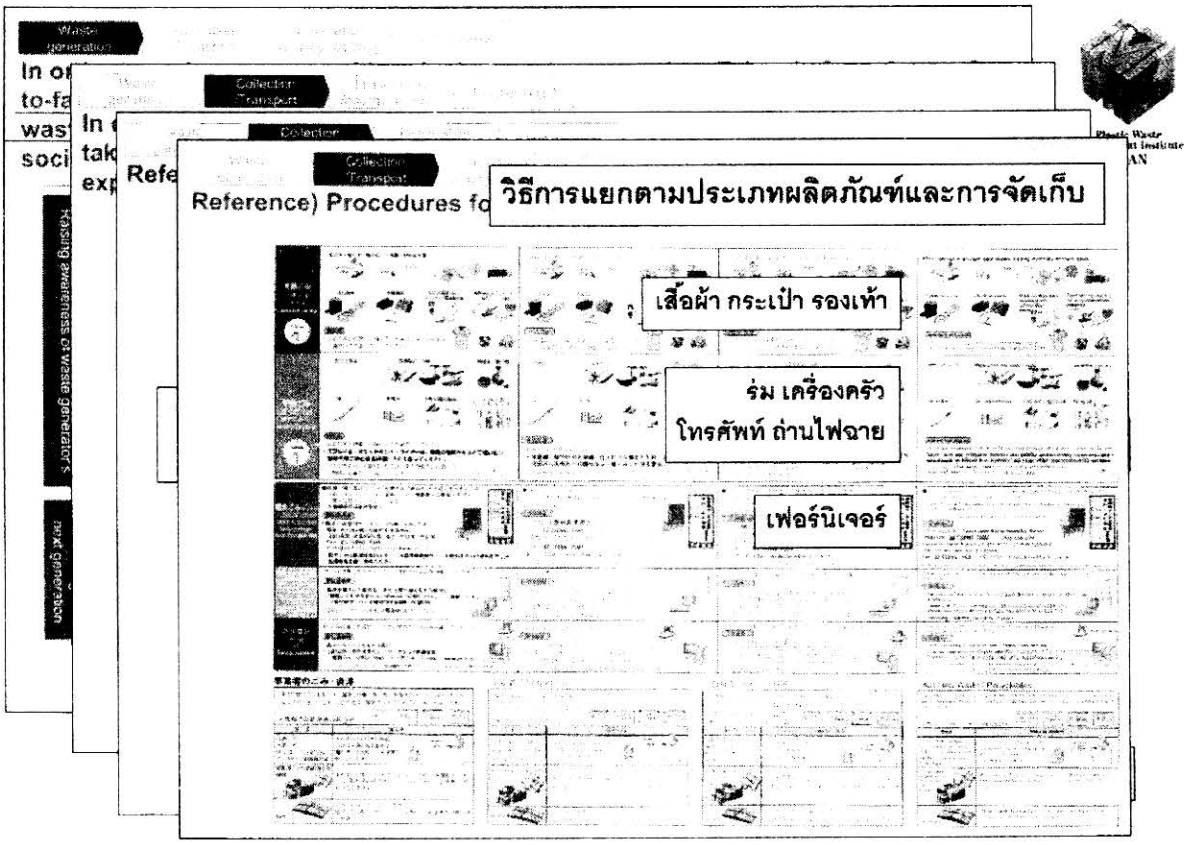
Reference) Procedures fo
วิธีการแยกตามประเภทผลิตภัณฑ์และการจัดเก็บ
เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า
ร่ม เครื่องครัว
โทรศัพท์ ถ่านไฟฉาย
เฟอร์นิเจอร์

9

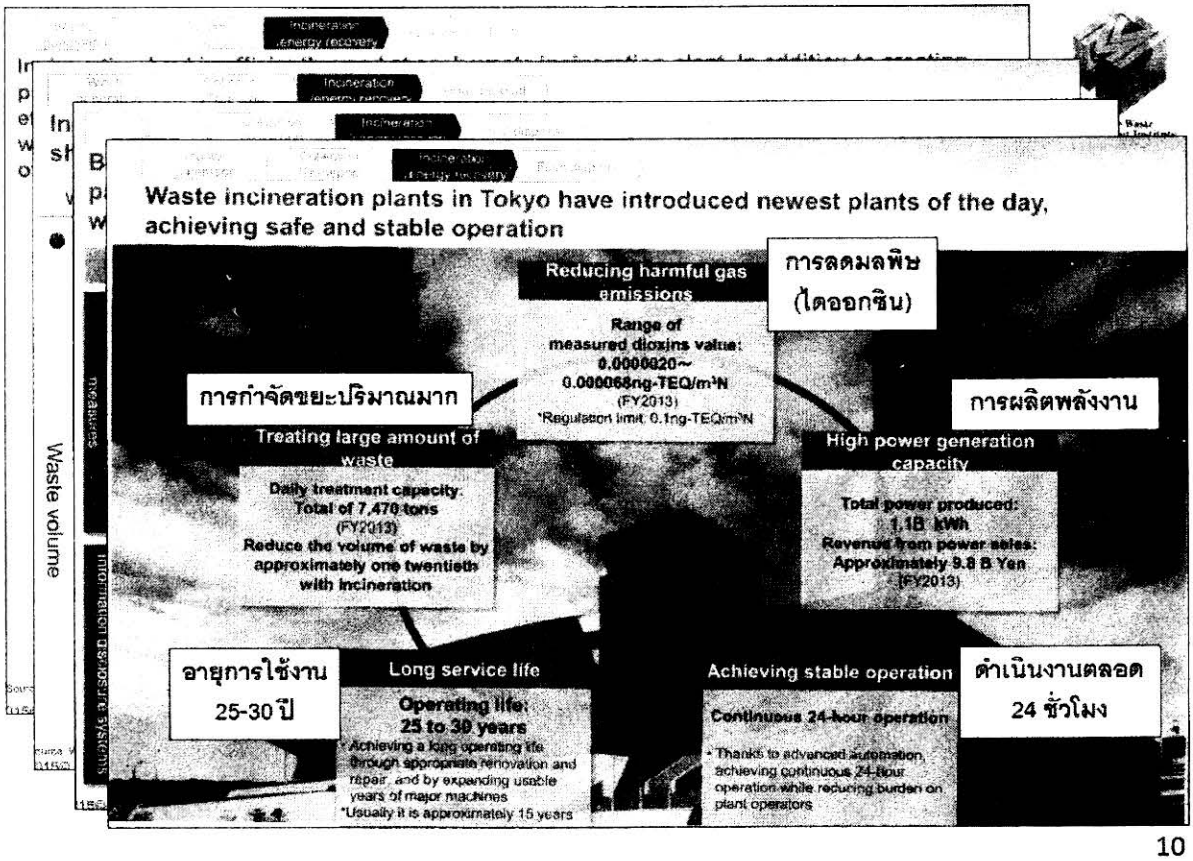
Waste incineration plants in Tokyo have introduced newest plants of the day, achieving safe and stable operation
Reducing harmful gas emissions
Range of measured dioxins value: 0.0000020~ 0.000068ng-TEQ/m³N (FY2013)
*Regulation limit: 0.1ng-TEQ/m³N
การลดมลพิษ (ไดออกซิน)
การกำจัดขยะปริมาณมาก
Treating large amount of waste
Daily treatment capacity: Total of 7,470 tons (FY2013)
Reduce the volume of waste by approximately one twentieth with incineration
การผลิตพลังงาน
High power generation capacity
Total power produced: 1.1B kWh
Revenue from power sales: Approximately 9.8 B Yen (FY2013)
อายุการใช้งาน 25-30 ปี
Long service life
Operating life: 25 to 30 years
*Achieving a long operating life through appropriate renovation and repair, and by expanding usable years of major machines
*Usually it is approximately 15 years
Achieving stable operation
Continuous 24-hour operation
*Thanks to advanced automation, achieving continuous 24-hour operation while reducing burden on plant operators
ดำเนินงานตลอด 24 ชั่วโมง
Waste volume

10

1—1(2) . Construction of incineration plants & Acquiring new landfill sites

ปัจจุบันมีโรงเผาขยะจำนวน 21 โรงใน 23 เขตในเมืองโตเกียว

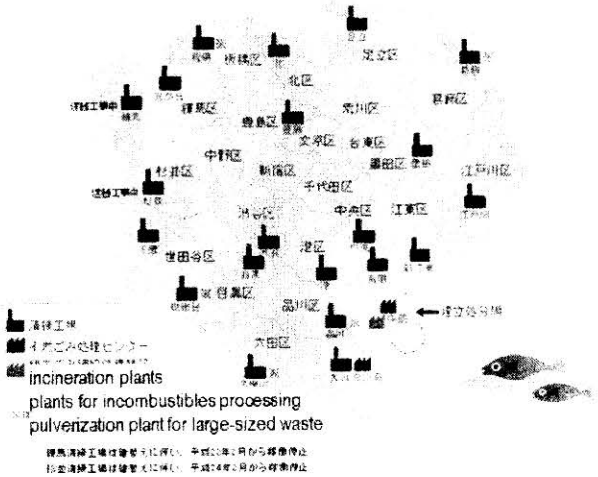

มีการถมทะเลเพื่อสร้างแหล่งฝังกลบใหม่

After the declaration of the garbage war, the construction of garbage incineration plants slowly progressed in each ward.

Nowadays, there are twenty one incineration plants, in the 23 wards.

One hundred percent incineration of combustible garbage was achieved in 1997.

ปี 1997 สามารถเผาขยะที่เผาไหม้ได้ทั้งหมด

During these perio

began selling electricity to the public power company.

At the same time, successively reclaimed land in Tokyo Bay was utilized to expand the landfill site. But it is recognized as a matter of course that the currently operating site is undoubtedly the last available reclaimed land, in the Tokyo port area.

11

ระบบเตาเผาขยะมูลฝอย ณ เมือง Kaohshiung ประเทศไต้หวัน
: เทคโนโลยีของบริษัท Mitsubishi Heavy Industries (ญี่ปุ่น)

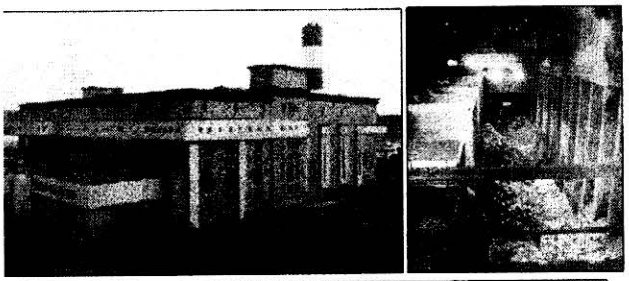

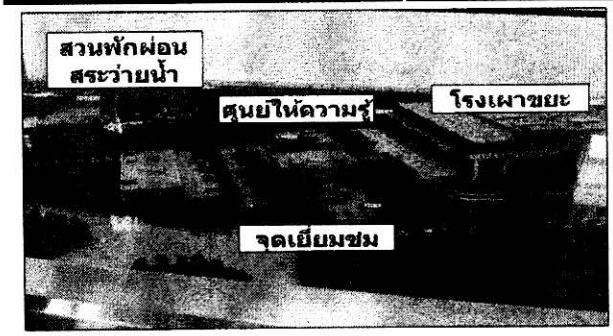

ระบบเตาเผาขยะมูลฝอย ณ เมืองไทเป
: เทคโนโลยีของบริษัท Hitachi Zosen

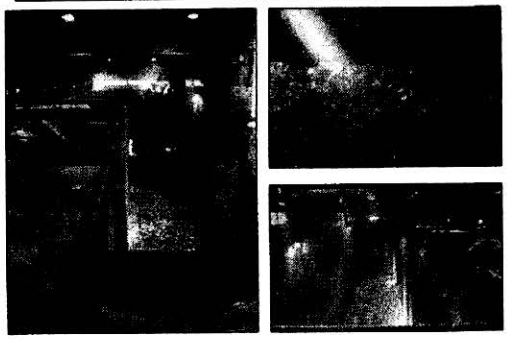

History of reducing the volume of generated municipal waste in Tokyo

Tokyo has been successful in reducing the volume of per capita waste generation while maintaining economic growth by taking various measures.

Changes in the volume of generated waste and GDP (1950-2008)

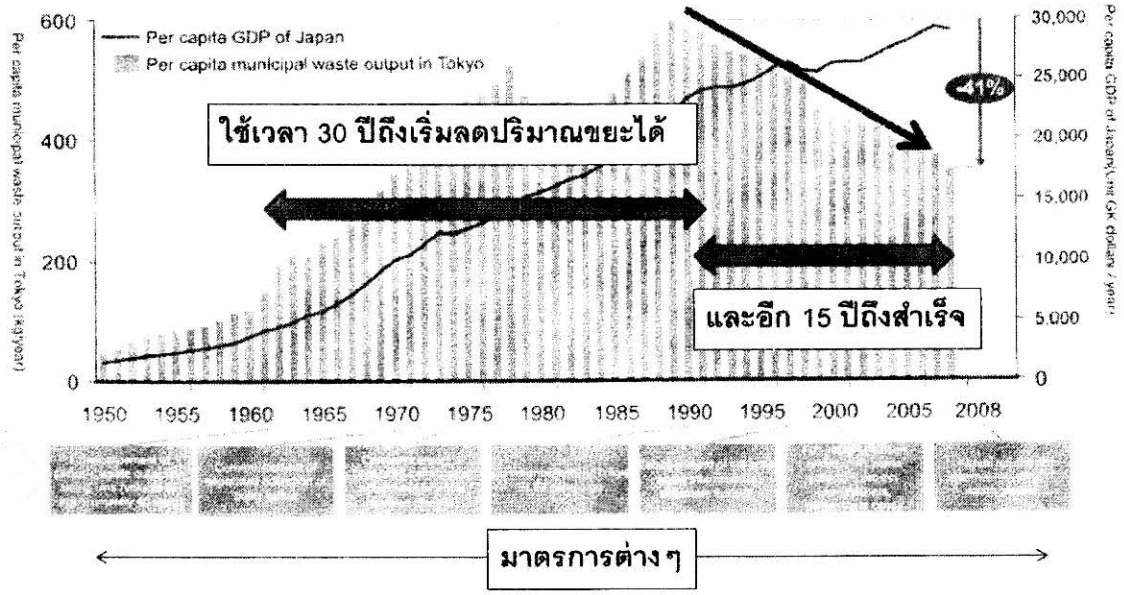

Figure 3: Kitakyushu's experience in overcoming environmental pollution

Source: Environmental Bureau, Kitakyushu City, 2010

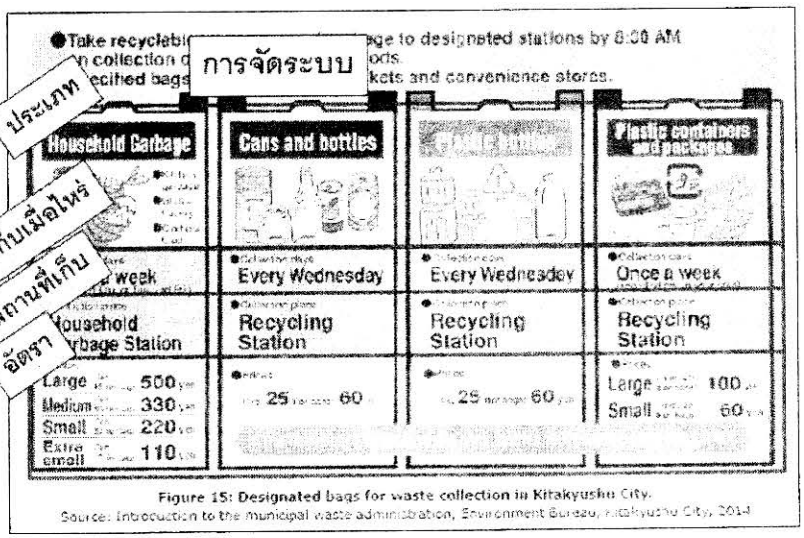

Figure 15: Designated bags for waste collection in Kitakyushu City.
Source: Introduction to the municipal waste administration, Environment Bureau, Kitakyushu City, 2014

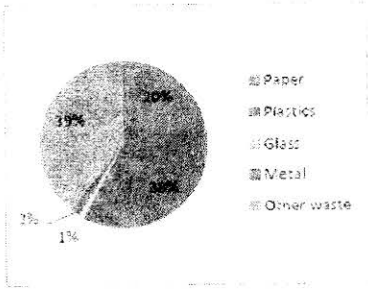

Figure 14: Municipal Solid Waste composition in 2005.
Source: Introduction to the municipal waste administration, Environment Bureau, Kitakyushu City, 2014

การรณรงค์และให้ความรู้โดยอาสาสมัคร

ตำราเรียนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

15

Establishing a Sound Material-Cycle Society:
Experience of Kitakyushu City, Japan

ขยะประเภทต่างๆ | เส้นทาง | กระบวนการ | ผลิตผล

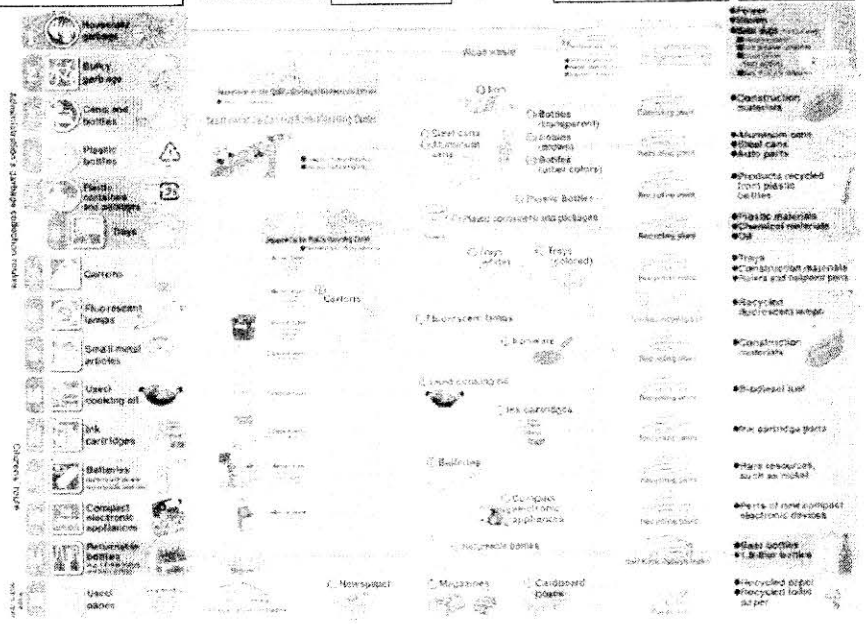

Figure 5: Waste Separation Types in Kitakyushu City
Source: Solid Waste Management System of City of Kitakyushu, Kitakyushu City, 3rd Asian Sanitation Dialogue, 28 May 2014, <http://www.waterandsanitation.org/wp-content/uploads/2014/05/03-Hideaki.pdf>, Accessed on 21 January 2015

16

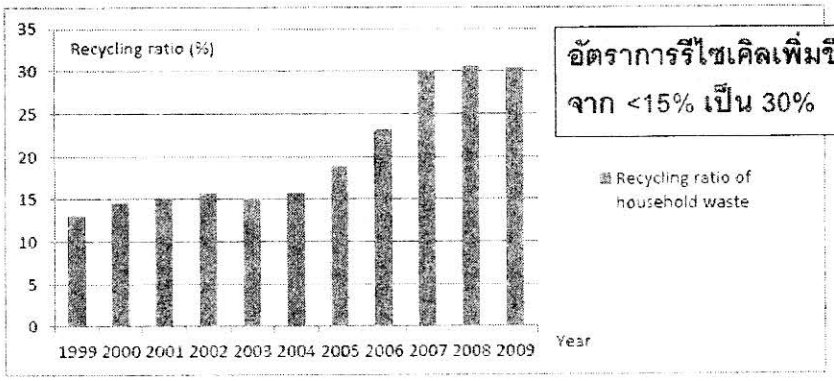

Figure 16: Recycling ratio of household waste in Kitakyushu City
Source: What make a city an eco-city, Kitakyushu City, 2013, Accessed from http://www.unido.or.jp/files/20131020_01_Kitakyushu.pdf, on 21 Dec 2014

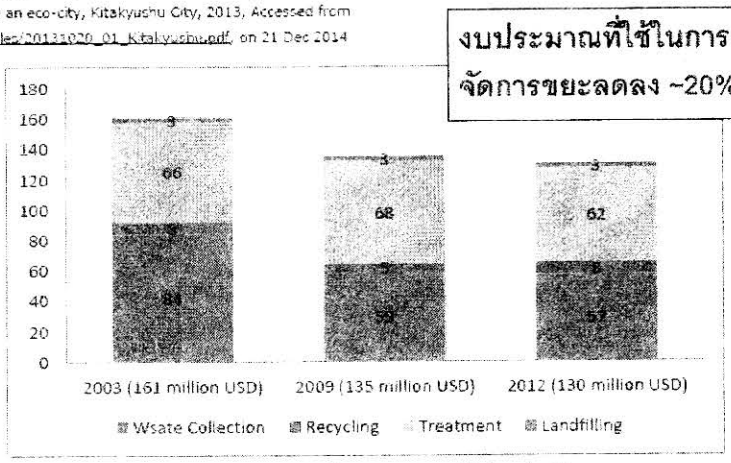

17

Figure 17: Reduction of MSWM costs in Kitakyushu City

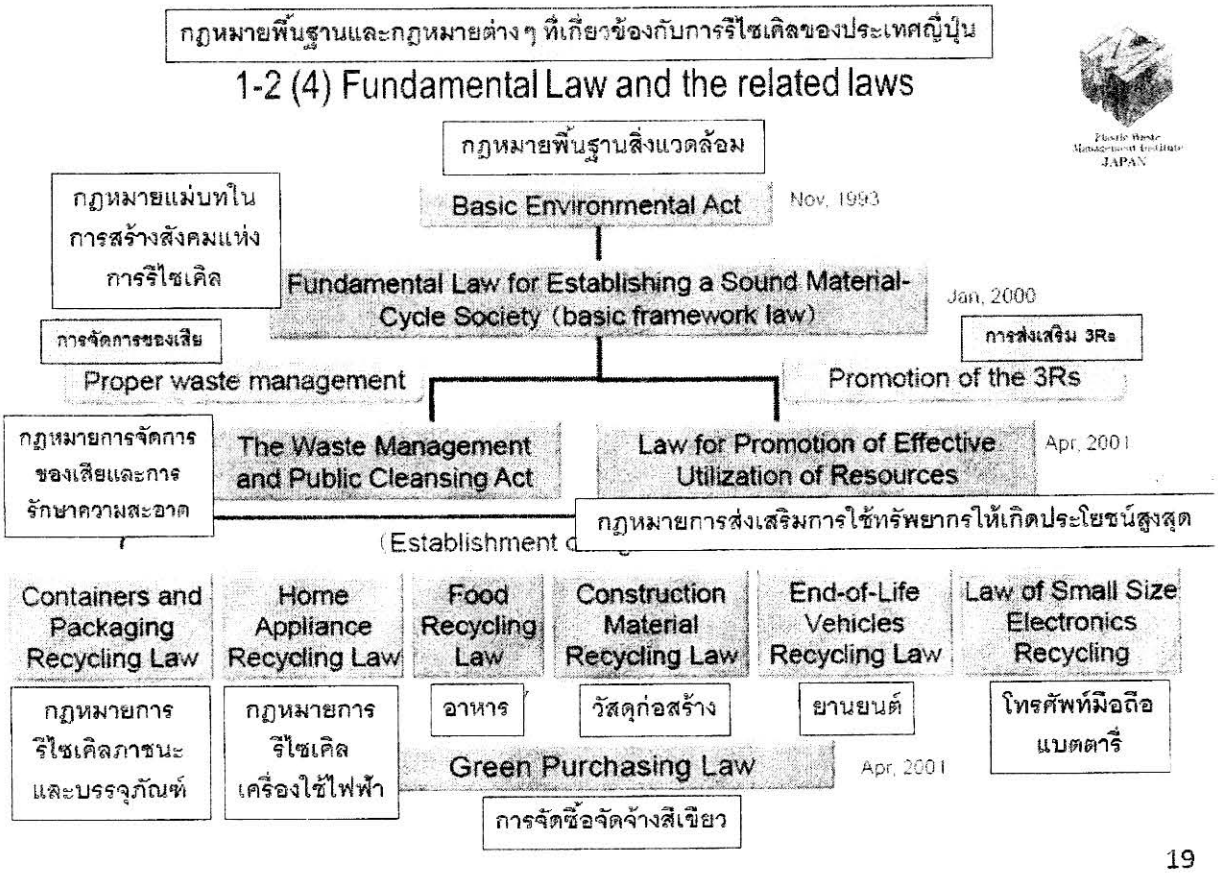

19

The Containers and Packaging Recycling Law

กฎหมายรีไซเคิลภาชนะและบรรจุภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

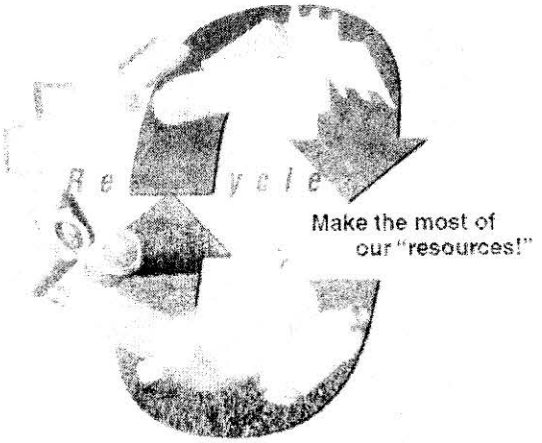

Ministry of Economy,
Trade and Industry, Japan

20

การแบ่งหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

役割分担 Sharing roles

●消費者＝排出抑制・分別排出　●市町村＝分別収集
●事業者＝再商品化(リサイクル)

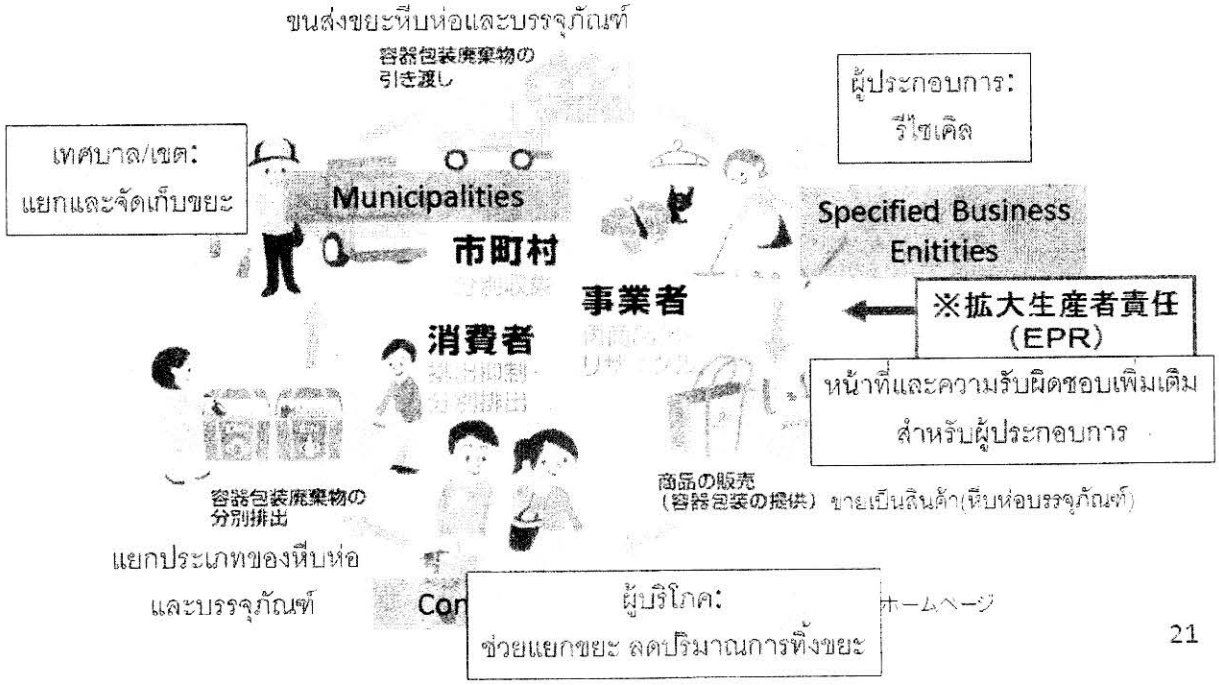

ホームページ

21

1-2(5) Recycling Scheme under "Containers and Packaging Recycling Law"

กลไก กระบวนการ ภายใต้กฎหมายรีไซเคิลภาชนะและบรรจุภัณฑ์

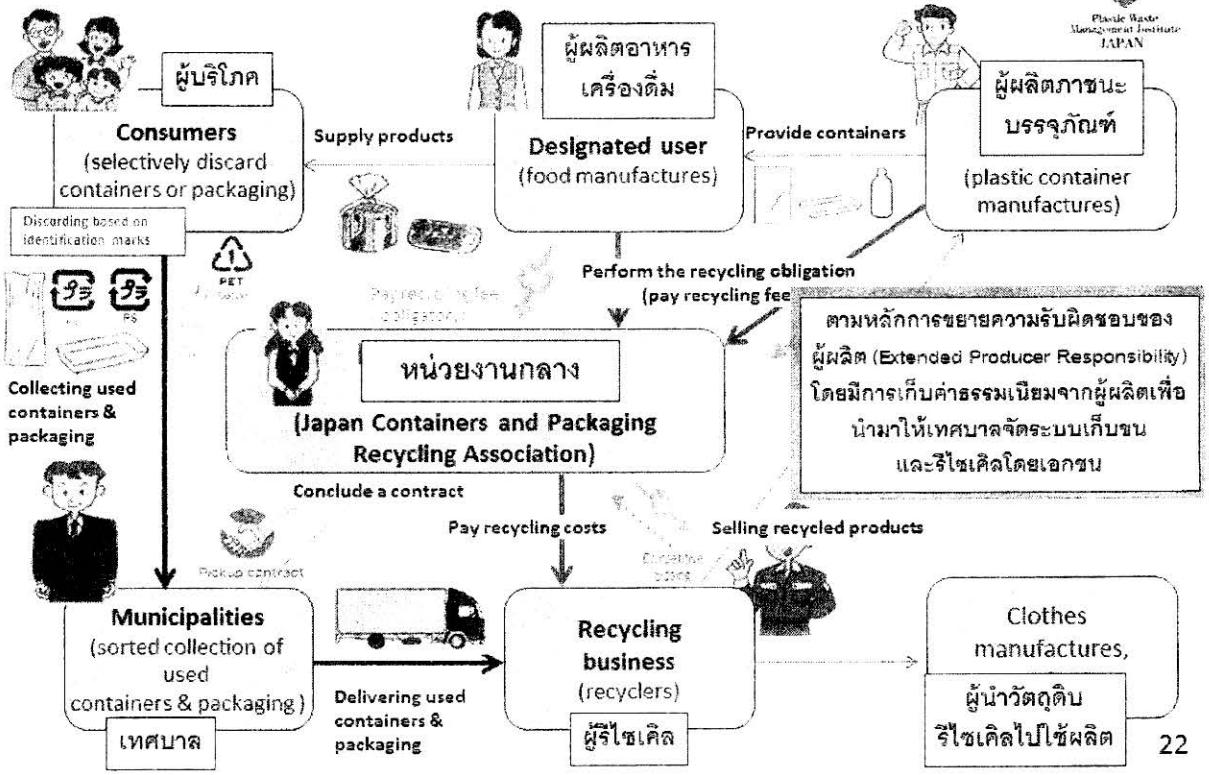

22

ปริมาณการปล่อยขยะโดยรวม และปริมาณการปล่อยต่อคน

ปริมาณการปล่อยขยะโดยรวม เดิม 54.27 ล้านตัน ลดลงเหลือ 44.87 ล้านตัน (ลดลง 17%)

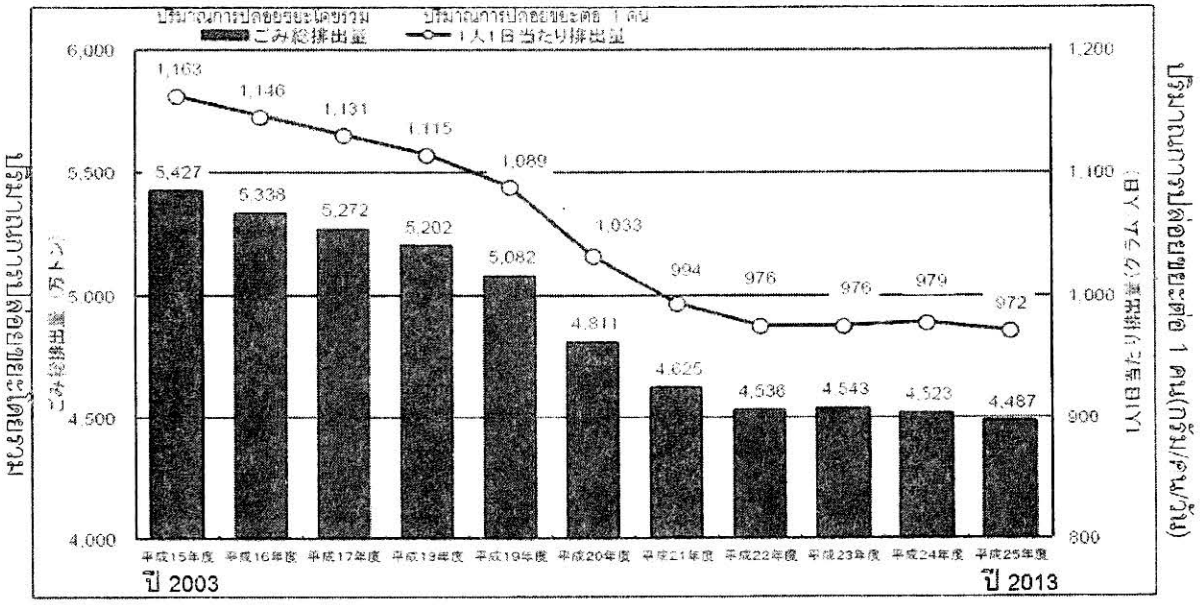

出典：環境省ホームページ「一般廃棄物の排出及び処理状況等（平成25年度）について」を一部加工
http://www.env.go.jp/recycle/waste_tech/ippan/h24/data/env_press.pdf

23

ปริมาณขยะทั่วไปที่ถูกจัดการในขั้นตอนสุดท้าย(ถมดิน)

ปริมาณขยะทั่วไปที่ถูกจัดการในขั้นตอนสุดท้าย(ถมดิน) ต่อคน อยู่ที่ 181 g(ปี2003) ลดลงเหลือ 98 g(ปี2013) เท่ากับลดลง 46%

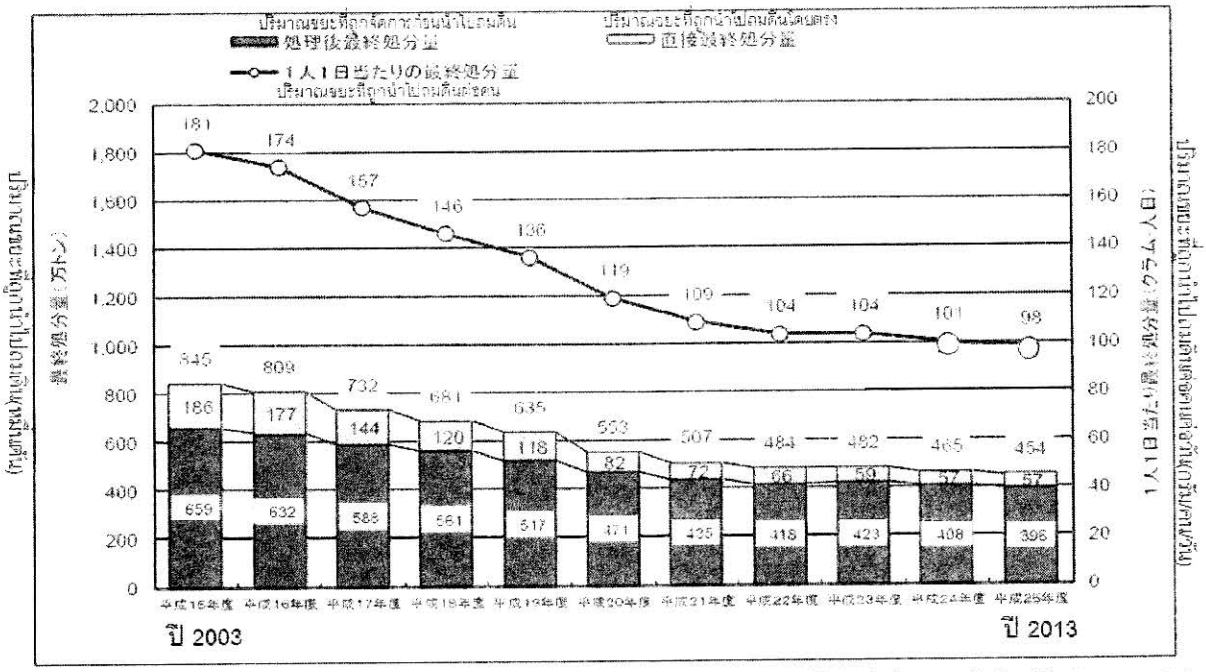

出典：環境省ホームページ「一般廃棄物の排出及び処理状況等(平成25年度)について」を一部加工
http://www.env.go.jp/recycle/waste_tech/ippan/h24/data/env_press.pdf

24

ความจุที่เหลือของพื้นที่เก็บ/ถมขยะ และจำนวนปีที่ยังสามารถใช้งานได้ (คาดการณ์)

จำนวนปีที่สามารถใช้งานได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (จาก 8.5ปี เป็น 19.3ปี) แต่ความจุที่เหลือยังลดลงอย่างต่อเนื่อง (1.72 ล้านลบ.ม เป็น 1.07 ลบ.ม)

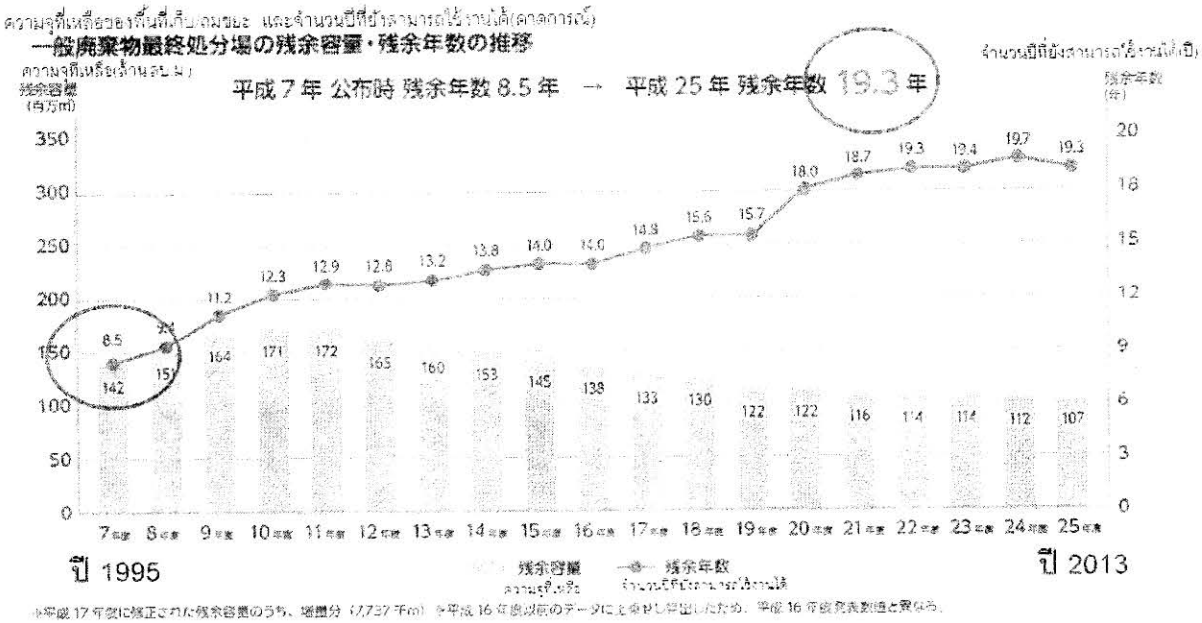

※平成17年度に修正された残余容量の5%、増量分（7,737千m³）※平成16年度以前のデータにより修正が困難なため、平成16年度残余数値と異なる。

25

เปรียบเทียบระบบการจัดการรีไซเคิลของหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ในประเทศยุโรปและญี่ปุ่น

		日本 Japan	ドイツ Germany	フランス France
義務履行機関		日本容器包装 リサイクル協会 JCPRA	デュアルシステム運営企業 (DSD他9社)	エコ・アンバラージュ (EE)
資源物の分別収集・選別	実施者	自治体 เทศบาล	デュアルシステム運営企業 (DSD他9社)	自治体 เทศบาล
	費用	自治体(税金)負担 เทศบาล(ภาษี)	事業者負担 ผู้ประกอบการ	80%は事業者負担 残りは自治体(税金)負担 ＊負担比率はEEと市町村連合で取り決め。(6年固定)
リサイクル	実施者	日本容器包装 リサイクル協会 JCPRA	デュアルシステム運営企業 (DSD他9社)	自治体 廃棄物処理業者に有償又は逆有償で引渡し เทศบาล
	費用	事業者負担 ผู้ประกอบการ	事業者負担 ผู้ประกอบการ	＊自治体は有償取引されるもののみ対象としているので、費用負担なし。逆有償分は業界団体が負担。
	売却益取得者	自治体 เทศบาล	デュアルシステム運営企業 (DSD他9社)	自治体 เทศบาล

出典 日本容器包装リサイクル協会HP

ประเภทของหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ที่จะถูกนำมาคัดแยกและทำการรีไซเคิล

มี 8 ประเภท ซึ่ง 4 ประเภทในนั้น ถูกบังคับให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ดำเนินการรีไซเคิล

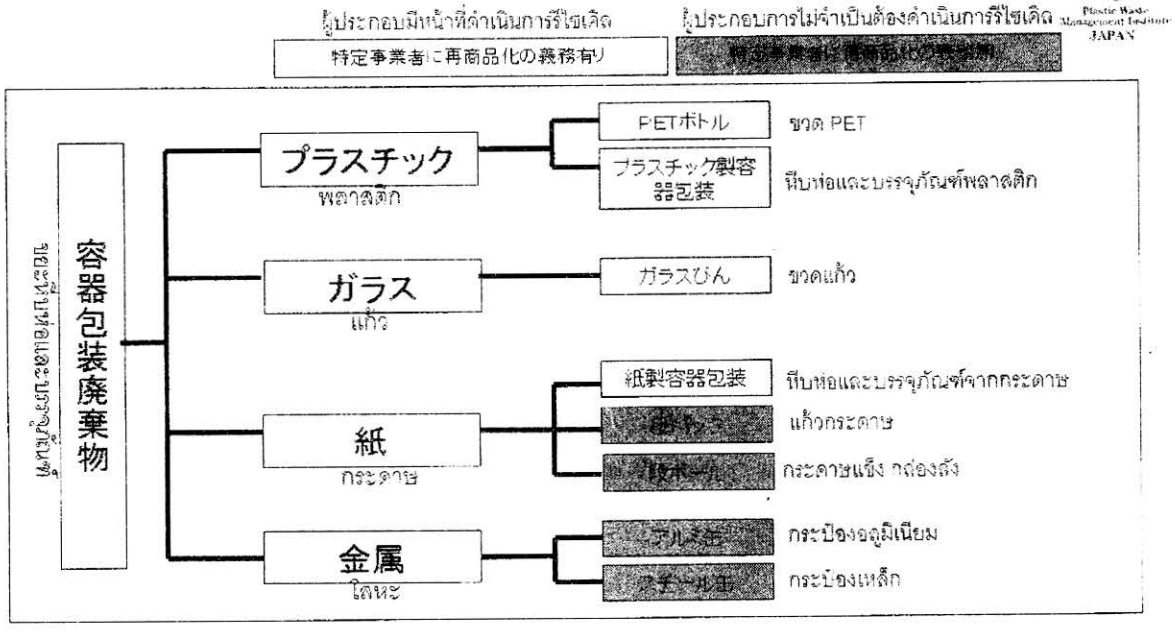

※容リ法制定時、ガラスびん・PETボトル(平成7年)紙製容器包装・プラスチック製容器包装(平成12年)の4素材は、資源価値が低いため、市町村が分別収集してもお金を支払わないとリサイクルできない状態(これを逆有償といいます)でした。一方、紙パック・段ボール・アルミ缶・スチール缶の4素材は、資源価値が高いためお金を払わないでもリサイクルされる状態(これを有償といいます)であったため、再商品化義務の対象から除外されました。

ตัวอย่างหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในกฎหมาย

★容器の蓋、キャップ、中栓も対象。

1.ガラスびん ขวดแก้ว
・牛乳びん ขวดนม ・ビールびん ขวดเบียร์ ・酒の一升びん ขวดเหล้า ・化粧品のびん ขวดเครื่องสำอาง 等々 อื่นๆ

2.PETボトル ขวด PET
・清涼飲料水のボトル ขวดเครื่องดื่มพวก soft drink ・醤油のボトル ขวดโชยุ ・麺つゆのボトル ขวดเมงซึยุ(เครื่องปรุง)
・乳飲料のボトル ขวดผลิตภัณฑ์จากนม ・食酢、調味酢のボトル ขวดน้ำส้มสายชูและขวดเครื่องปรุงอื่นๆ 等々 อื่นๆ

3.紙製容器包装 หีบห่อและบรรจุภัณฑ์จากกระดาษ
・洗剤の箱 ・デパートの包装紙 ・板カムの胴巻き กล่องผงซักฟอก กระดาษห่อจากห้างสรรพสินค้า กระดาษห่อหมากฝรั่ง(เพื่อทิ้ง)
・ワイシャツの中の台紙 กระดาษแข็งรองเสื้อเชิต ・贈答用箱中の台紙、中仕切り、上げ底 กระดาษปรับระดับความสูง กระดาษตกแต่งในกล่องของขวัญ
・ブリスターパックの台紙 等々 อื่นๆ

4.プラスチック製容器包装 หีบห่อและบรรจุภัณฑ์จากพลาสติก
・シャンプーのボトル、キャップ(ポンプタイプはポンプ部分も) ขวดแชมพู ฝาพลาสติก(ขวด)
・スーパー、コンビニ等のレジ袋 ถุงพลาสติกจากร้านสะดวกซื้อ ซุปเปอร์มาร์เก็ต ・新聞の雨よけ用袋
・エアゾール等のシュリンクフィルム Shrink film ในขวดสเปรย์ ・説明書の袋 ถุงใส่คู่มือการใช้งาน
・PETボトルのプラスチック製のキャップ ฝาขวด PET ・化粧品の中栓 ฝาเครื่องสำอาง 等々 อื่นๆ

といっても法の対象とならない容器包装もある。
นอกจากนี้ ก็มีสิ่งที่ไม่ถูกจัดเป็นหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ตามเกณฑ์ในกฎหมายภาชนะอยู่เช่นกัน

ใครมีหน้าที่ในการรีไซเคิลบ้าง?

โดยทั่วไป ผู้ใช้คนสุดท้ายมีหน้าที่ดำเนินการรีไซเคิล

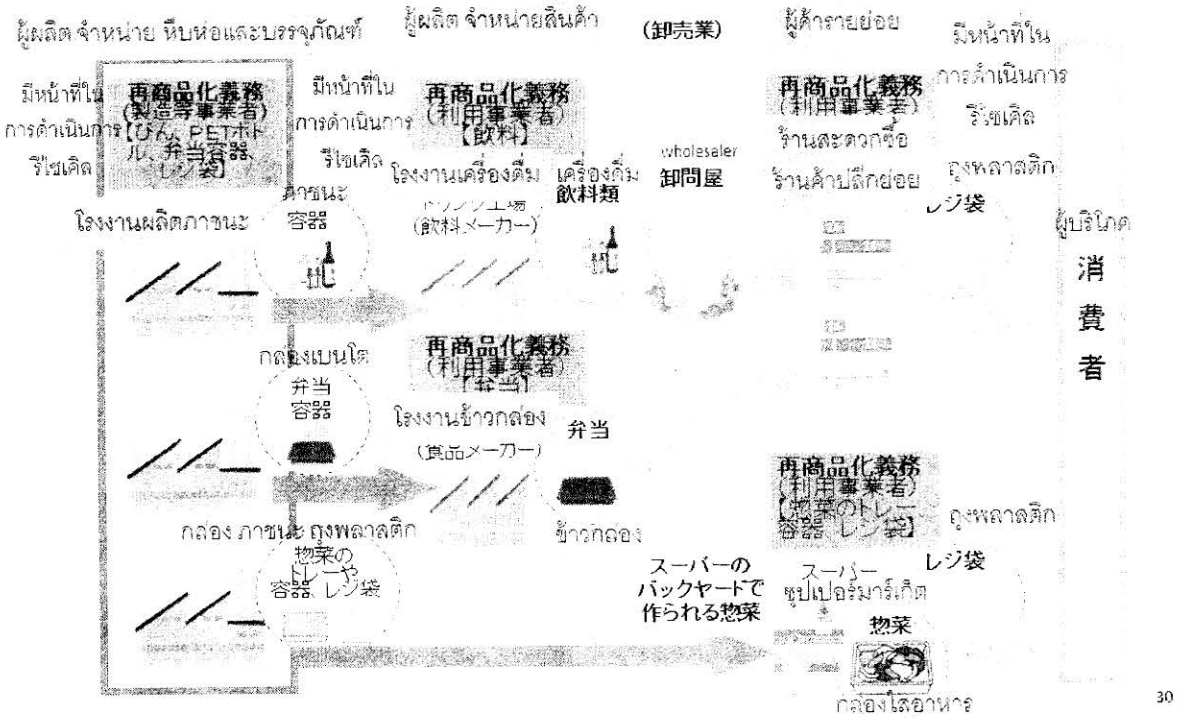

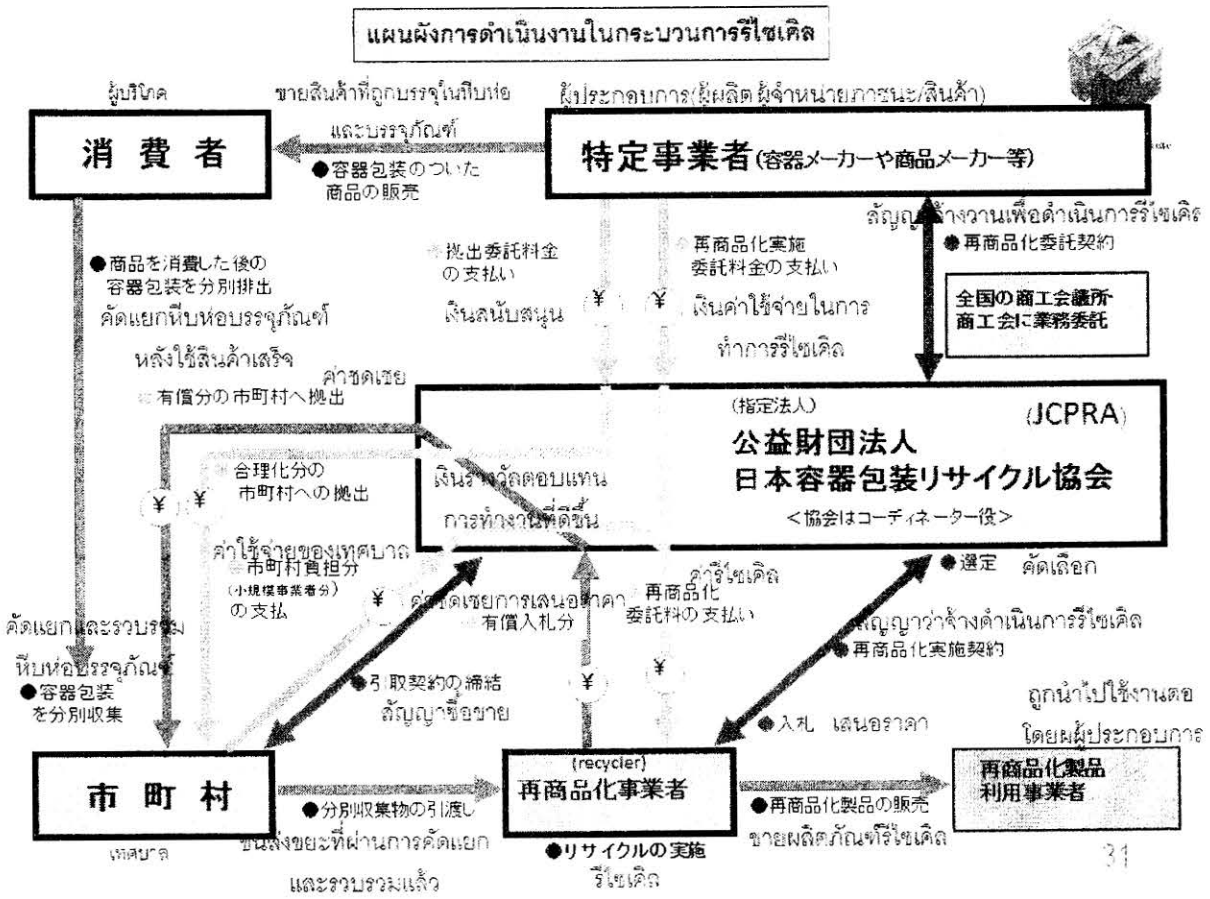

ค่าจ้างวานเพื่อดำเนินการรีไซเคิลที่ผู้ประกอบการต้องรับภาระ

ผู้ประกอบการที่มีหน้าที่ดำเนินการรีไซเคิลต้องจ่ายค่าจ้างวานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการรีไซเคิลที่ตามที่ถูกกำหนดไว้

再商品化委託料は2種類あります ค่าจ้างวานมี 2 ประเภทดังนี้

ค่าดำเนินการรีไซเคิล

①再商品化実施委託料（以下、「実施委託料」という）

→リサイクルの実施に伴う委託料。

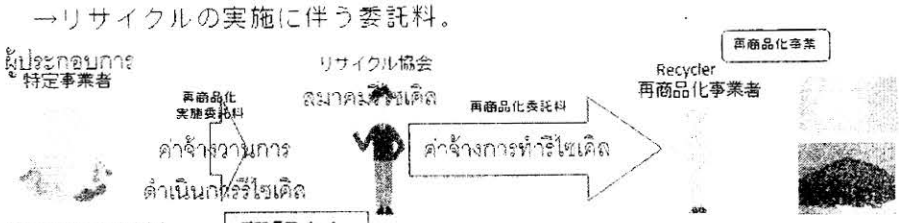

②拠出委託料 翻訳なし

→「市町村への資金拠出制度（容リ法第10条の２）」に伴う委託料。

特定事業者は①②両方を支払うことで再商品化の義務を履行したとみなされます。

22

ค่าจ้างวานการดำเนินการรีไซเคิล

実施委託料について

市町村が収集しても、処理費用を支払わなければ再生処理できないもの(「逆有償」)を、再商品化(リサイクル)するために必要な経費として使われます。

รายรีไซเคิลบางประเภทต้องผ่านกระบวนการบำบัดก่อนที่จะนำไปรีไซเคิลได้ การบำบัดนี้จึงเป็นค่าใช้จ่ายที่หางเทศบาลจะต้องจ่ายเพิ่มขึ้น

(再商品化事業者に支払われる再商品化委託費用・容リ協会経費ほか)

基本的な仕組み(逆有償)～プラスチック製容器包装の事例～

กลไกเบื้องต้นของการบำบัด　　ตัวอย่างของขั้นตอนบรรจุภัณฑ์พลาสติก

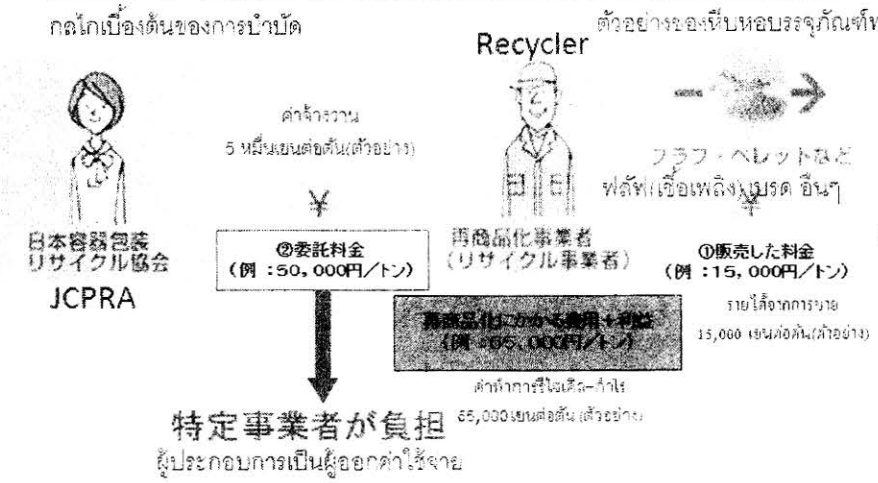

ค่าดำเนินการต่อหน่วย

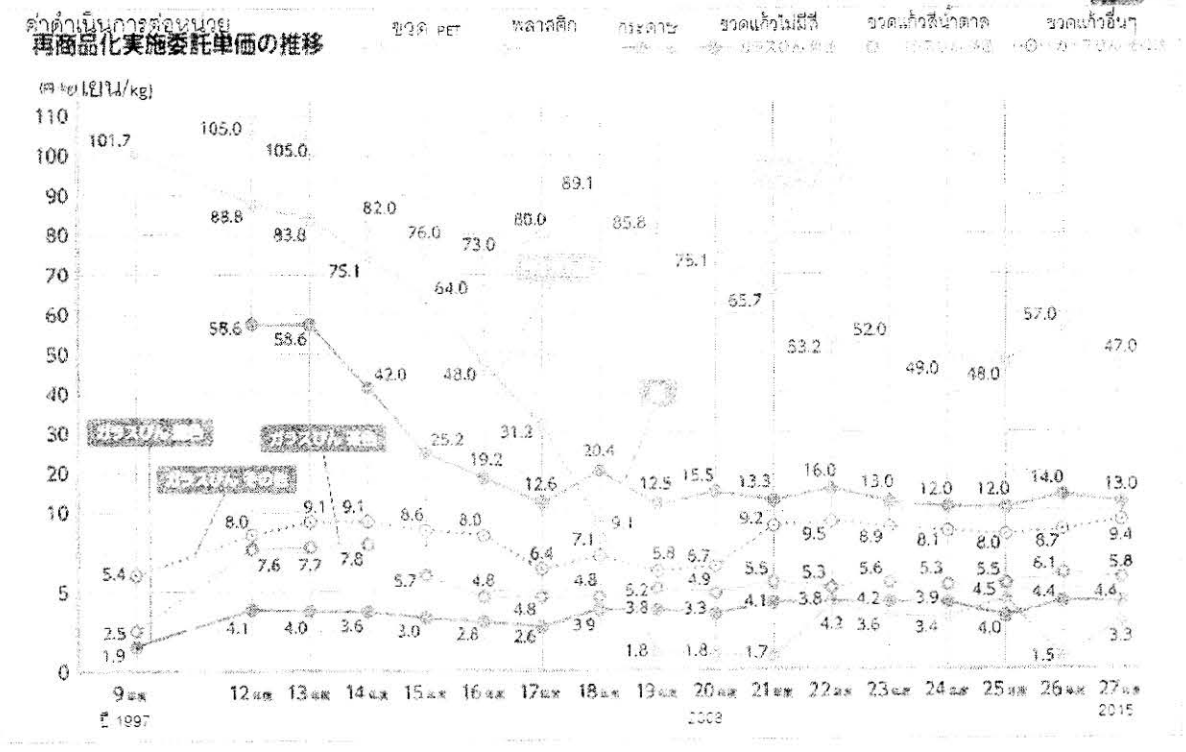

ราคาต่อหน่วยที่ recycler ประมูลได้

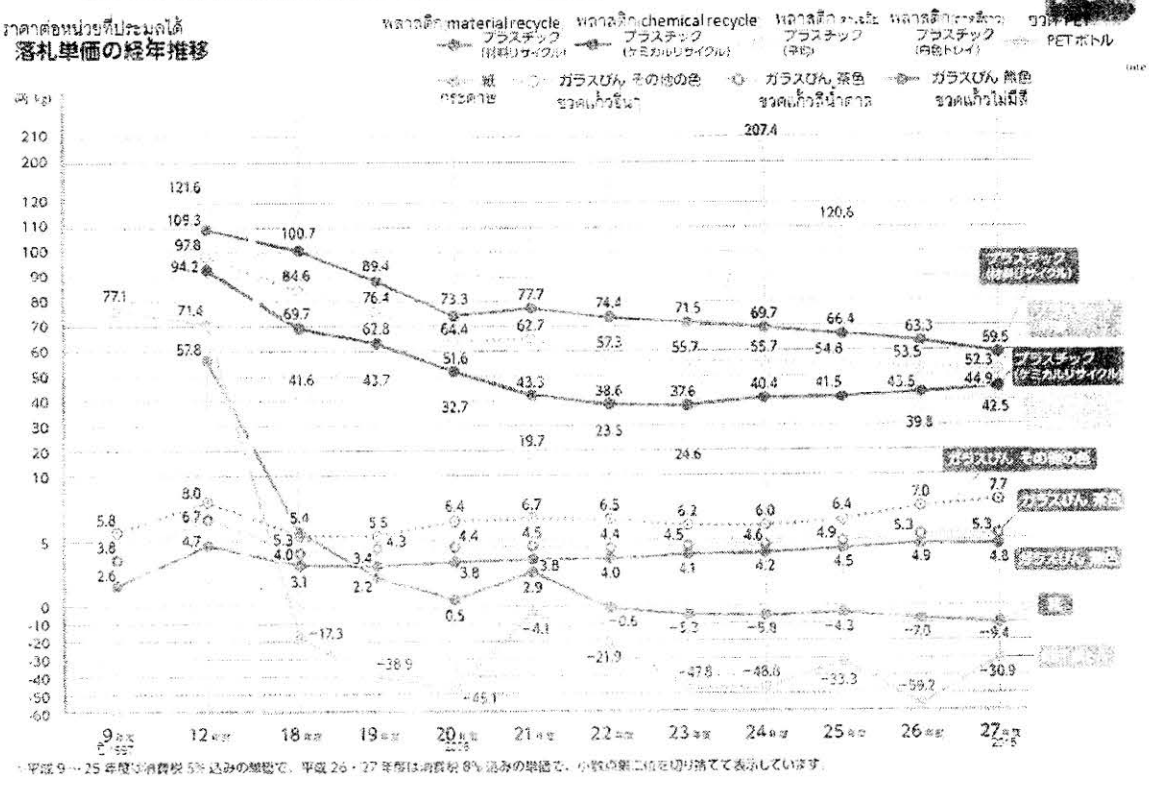

※平成9～25年度は消費税5%込みの単価で、平成26・27年度は消費税8%込みの単価で、小数の第二位を切り捨てて表示しています。

1-3 (1) Policy report on promotion of reduction and recycling of waste plastic submitted by "Waste Council of Tokyo"

Plastic Waste Management Institute JAPAN

- The "Waste Council of Tokyo" submitted a landmark report on plastic waste management in May, 2004.

(1) to enhance material recovery of plastic products that are made of a single material.

Like PET bottle and PSP tray, when plastic products that are made of a single material, we should carry out material recycling thoroughly.

(2) to adopt "Energy recovery" (**「廃プラサーマル」**(廃プラスチックのサーマルリサイクル))

In case of plastic products having difficulty in separating as single material, such as multilayered packaging film, recycling as materials is difficult.

In such case, we should choose energy recovery for the maintenance of resources, and we should minimize landfill to zero.

Regarding energy recovery, because it will change the previous handling of waste plastics, the council noted the concerns of citizens and requested relevant organizations to deliver satisfying explanation so as to gain sufficient understanding of the citizens.

東京都廃棄物審議会－答申－「廃プラスチックの発生抑制・リサイクルの促進について」平成16年5月

1-3 (2) Wiping out concerns regarding incineration and energy recovery

It was necessary to wipe out concern to possible pollution from the incineration facilities.
It is a matter of course that the "Clean Authority of TOKYO 23 Cities" is operating incineration facilities properly that comply with the laws and regulations.

Some citizens objected about the incineration of the plastic waste.

Pollution abatement measures of the incineration plants

A. Dust Generation Prevention
B. Countermeasures against Dioxins
C. Removal of mercury emission
D. Treating Sulfur Oxide & Hydrogen Chloride
E. Treating Nitrogen Oxides

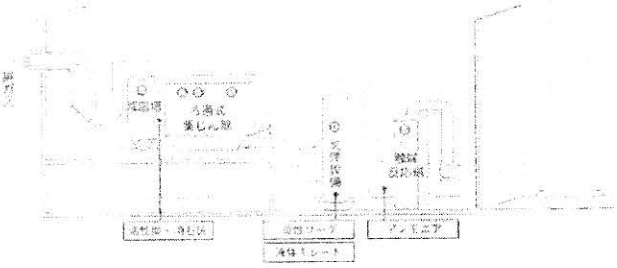

37

1-3 (3) Dioxin Concentrations in Emission Gas

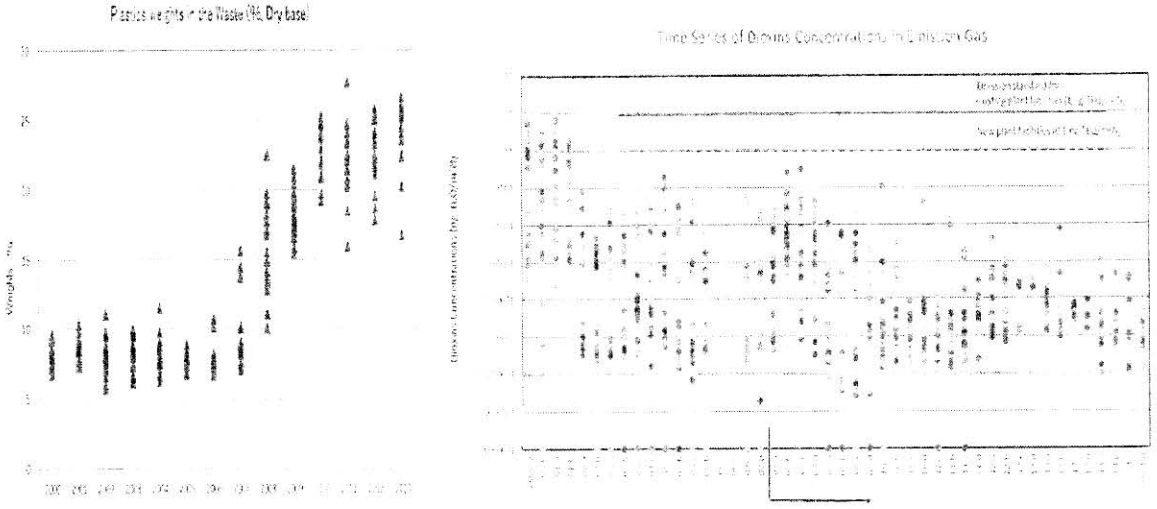

In order to verify soundness of pollution prevention, pollution measurement is carried out by a third party periodically.
These data are open to the public.
The data shows that though plastic contents in incinerated waste increased, dioxin concentration in emission from each of the plants is kept far below the emission standard.

38

1-3 (4) Type of separate collection of plastic waste

The change of the classification of plastic waste, from in-combustibles to recyclables or combustibles, was carried out progressively by each ward.
It started from Fiscal Year 2006 and was implemented in all areas by the end of Fiscal Year 2009.
The classification of plastic waste, except PET bottles, differs in each ward.

	Wards	The classification situation (except PET bottles)	
		Container & Packaging plastic	Other plastic products
Type1	SHINJYUKU, CHUO, KOTO, SHINAGAWA, MEGURO, NAKANO, SUGINAMI, NERIMA, KATSUSHIKA	Separate-collection as recyclables	Combustibles.
Type2	MINATO, CHIYODA	Separate-collection as recyclables.	
Type3	ARAKAWA, TAITO, SUMIDA, SETAGAYA, SHIBUYA, KITA, ITABASHI, ADACHI	Collected as combustibles garbage.	
Other	TOSHIMA	"Separate-collection of pla-bottles"	
	BUNKYO	"Collected as combustibles. Only plastic bottles are collected at collection bases."	
	OHTA	"Collected as combustibles. But also has separate collection of C&P-Plastic in a model district."	

1-3 (5) Effects of implementation

- collection & incineration -

These are the data showing how the new policy had an influence on the waste collection and processing of the 23 wards as a whole.
The left chart shows the change of the amount of waste collected by the 23 wards.
The red line shows that the amount of incombustible waste decreased sharply.
The chart on the right side shows the change of amount of waste processed by the "Clean Authority of Tokyo 23 cities".

Amount of waste collected by the 23 wards

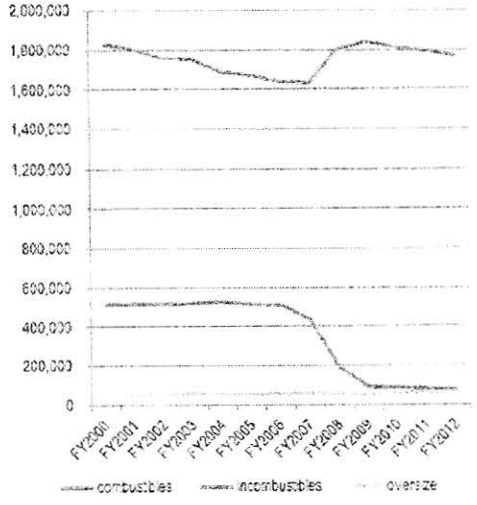

Collected waste and incineration at the "Clean Authority of Tokyo 23 cities"

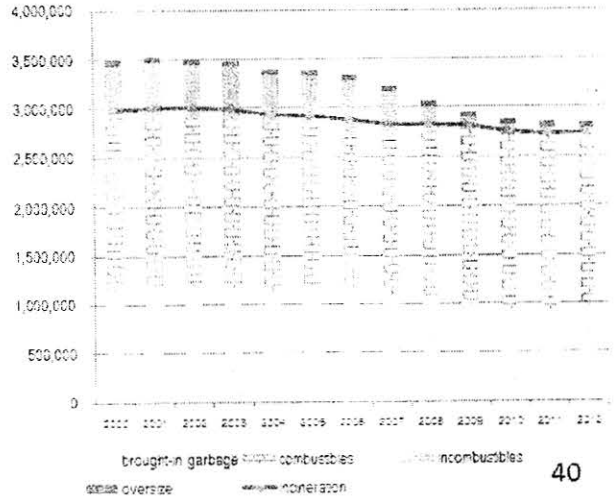

1-3 (6) Effects of implementation

The graph on the left side shows the change of the quantity of landfilled waste. Before and after the introduction of new measures, the quantity of landfill of the incombustibles decreased by approximately 78%. When adding the amount of the ash of the combustibles, it decreased by approximately 54%.
The right graph shows a change of quantity of electricity generation and the quantity of selling electricity, from incineration plants. Both quantities increased by incineration of plastic waste.

Impact of thermal treatment of plastic waste to landfilling amount

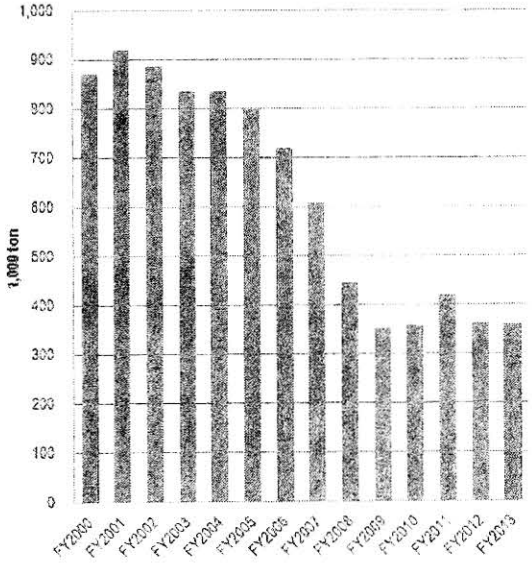

Electric power generation and sale
Million kWH

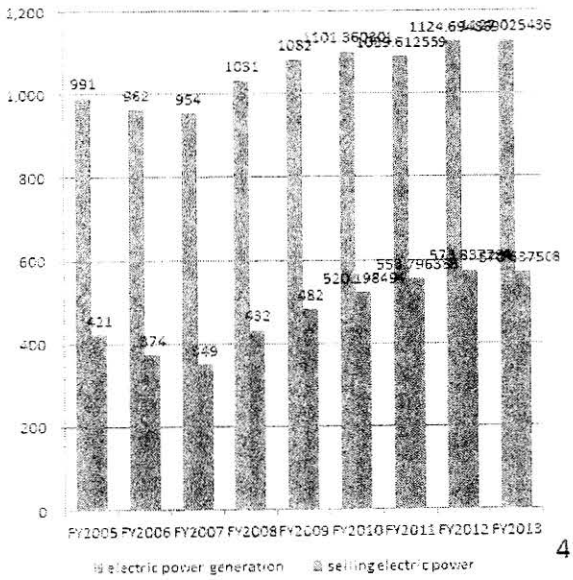

2-1(1) Recycling method of C&P plastic of respective wards through JCPRA

	The successful bidder for the contract with JCPRA. (Fy 2013)		Recycling method
CHIYODA	M M Plastic	230,240kg	Mechanical Recycling
	TAISEI SANGYO	226,610kg	Mechanical Recycling
CHUO	KEIKO SOHKEN	251,470kg	Mechanical Recycling
	TAISEI SANGYO	249,740kg	Mechanical Recycling
MINATO	ECOS FACTORY	1,032,070kg	Mechanical Recycling
	TAISEI SANGYO	560,630kg	Mechanical Recycling
	Nippon Steel & Sumitomo Metal Corporation	57,030kg	Feedstock recycling by coke oven
SHINJYUKU	Nippon Steel & Sumitomo Metal Corporation	1,167,790kg	Feedstock recycling by coke oven
BUNKYO	M M Plastic	303,960kg	Mechanical Recycling
	KATO Corporation.	330kg	Mechanical Recycling
KOTO	ECOS FACTORY	2,484,020kg	Mechanical Recycling
SHINAGAWA	M M Plastic	972,790kg	Mechanical Recycling
MEGURO	SHOWA DENKO K.K.	1,714,010kg	Feedstock recycling (gasification)
OHTA	Nippon Steel & Sumitomo Metal Corporation	62,070kg	Feedstock recycling by coke oven
NAKANO	SHOWA DENKO K.K.	1,889,700kg	Feedstock recycling (gasification)
	M M Plastic	341,250kg	Mechanical Recycling
SUGINAMI	SHOWA DENKO K.K.	3,942,220kg	Feedstock recycling (gasification)
NERIMA	Nippon Steel & Sumitomo Metal Corporation	4,380,680kg	Feedstock recycling by coke oven
	ECOS FACTORY	198,070kg	Mechanical Recycling
KATSUSHIKA	SHOWA DENKO K.K.	1,545,540kg	Feedstock recycling (gasification)
	re-pallet	1,062,420kg	Mechanical Recycling
EDOGAWA	M M Plastic	1,512,056kg	Mechanical Recycling
	SHOWA DENKO K.K.	1,001,560kg	Feedstock recycling (gasification)

2-1 (2) Role of mechanical recycling & feedstock recycling

In total, feedstock recycling covers 63% of C&P plastic recycling, carried out by Showa Denko of Kawasaki and Nippon Steel & Sumitomo Metal of Chiba. The mechanical recycling covers 37%.
Over 90% of container and packaging plastic are recycled by 4 recycling facilities, which located in nearby prefectures.

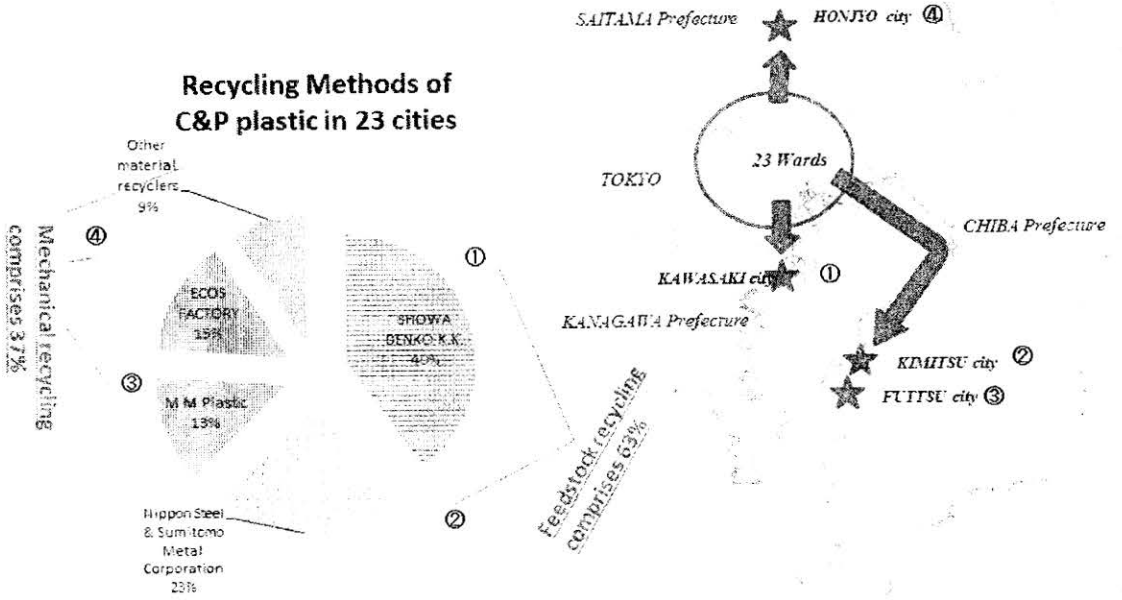

2-1 (3) Gasification Plant in Kawasaki

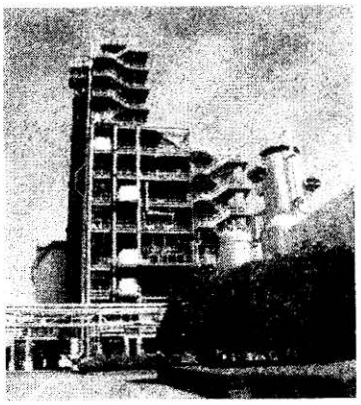

- ✓ Plastic waste is transformed to synthesis gas by means of pressurized two-stage gasification plants.
- ✓ And then synthesis gas is supplied to the ammonia production plant as chemical feedstock.
- ✓ It is a complete, zero-emission recycling facility; slag, metal, salt and sulfur by-products collected in the synthesis gas generating process are all re-used as "resources."

Showa Denko K.K.
Kawasaki
capacity: 64000ton/year

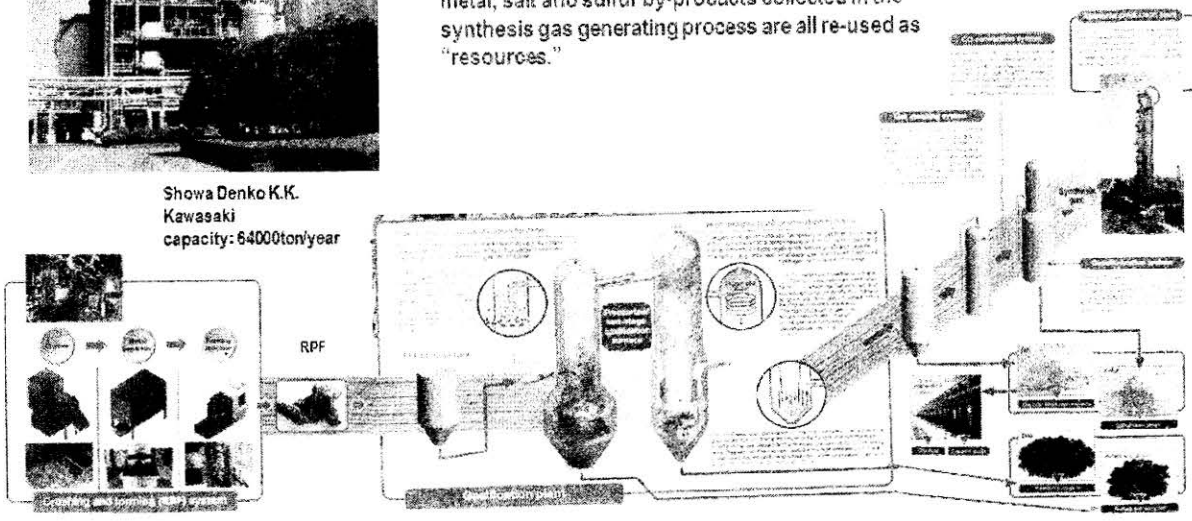

2-1(4) Feedstock recycling using coke ovens for steelmaking

By thermal decomposition, plastic waste is transformed to tar and light oil, coke and coke oven gas.

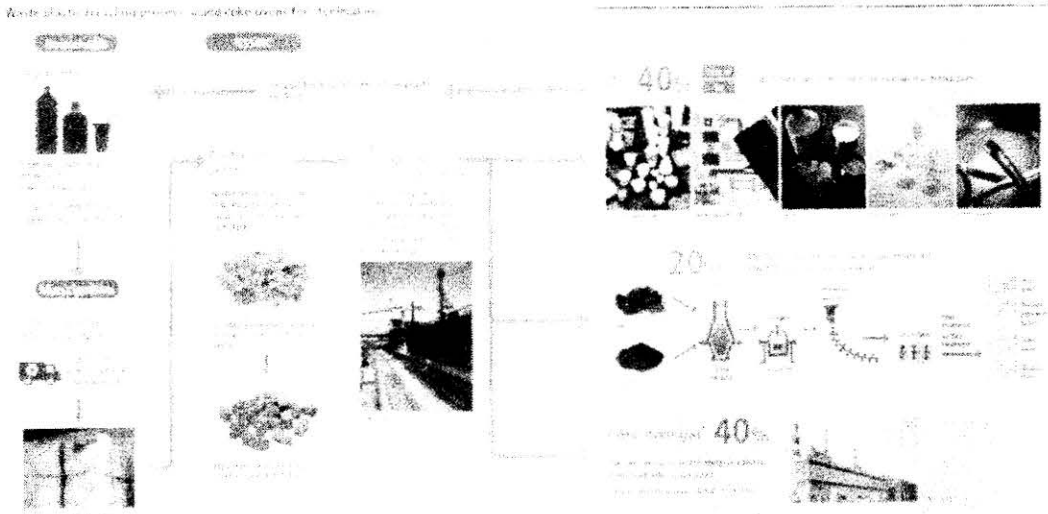

http://www.nssmc.com/en/ Sustainability Report 2014

45

2-1(5) Mechanical recycling process (Ecos factory)

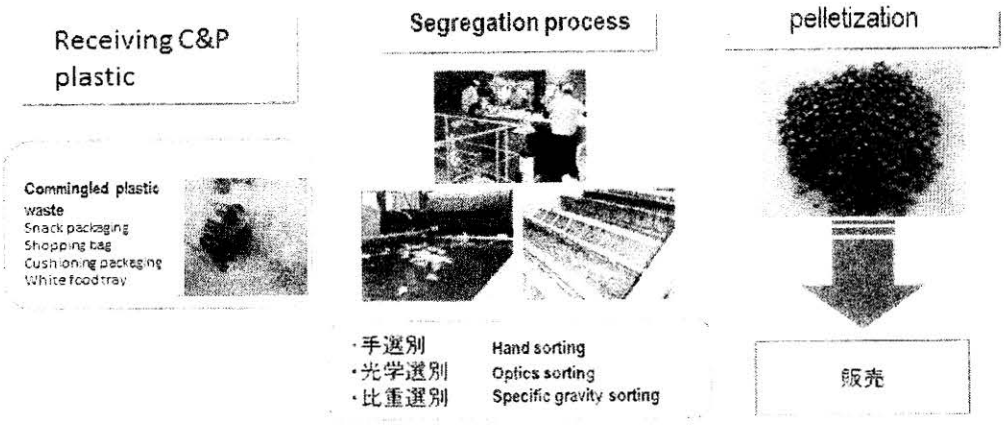

出所：Ecos Factory環境活動レポート（2013年4月1日～2014年3月31日）

By utilizing series of various sorting devices, PE, PP and PS are sorted out from bales of commingled C&P plastic waste.

46

2-1(6) Mechanical recycling process (MM Plastic)

Plastic Waste Management Institute JAPAN

Similarly , PE, PP and PS are sorted out from bales of commingled C&P plastic waste, by utilizing series of various sorting devices in the mechanical recycling process of "MM plastic."

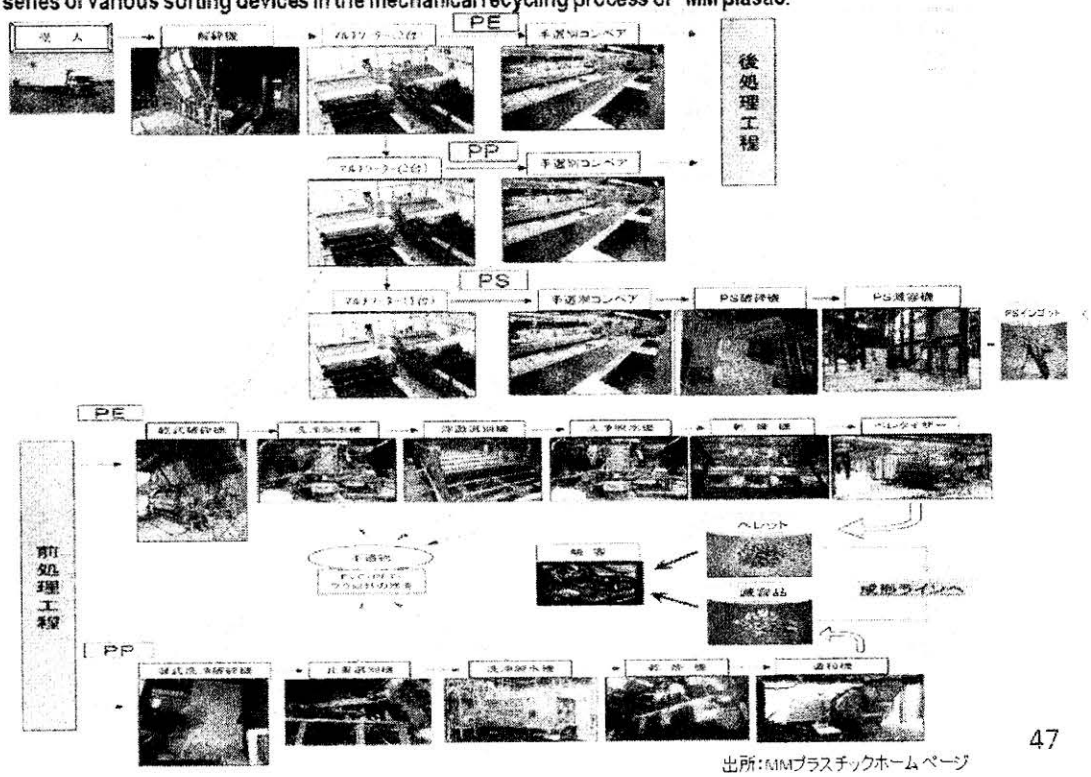

出所:MMプラスチックホームページ

หน้าว่าง

ภาคผนวก ข

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

หน้าว่าง

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง “การบริหารจัดการขยะชุมชน”
ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา
การบริหารจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เพื่อนำเสนอต่อ
คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา
การจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมาธิการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พลเอก ไพชยนต์ ค้าทันเจริญ
ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายนันทิวัฒน์ สามารถ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายอำนวย ทองสถิตย์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

พลเรือเอก ผสมทรัพย์ เกื้อหนุน
อนุกรรมาธิการวิสามัญและที่ปรึกษา

นายสุรพล สันติโชตินันท์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายคณพล ปิ่นแก้ว
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสุวพร เจิมรังษี
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสมพงษ์ วรกมล
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายเอกวัฒน์ ไพบูลย์วรชาติ
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายรณฤทธิ์ มงคลรัตน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

บทสรุปผู้บริหาร

สถานการณ์บริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และเมืองพัทยา รวม ๗,๗๗๖ แห่ง มีขยะที่เกิดขึ้นปีละ ๒๒.๒๕ ล้านตัน หากรวมขยะที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร จะมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นปีละ ๒๖.๑๙ ล้านตัน แต่มีการเก็บขนไปกำจัดเพียงปีละ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือร้อยละ ๕๖.๕ เท่านั้น นอกจากนี้ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้งประเทศ จำนวน ๒,๔๕๐ แห่ง เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้องตามหลักวิชาการ เพียง ๔๘๐ แห่ง ทำให้มีขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียงปีละ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือเพียงร้อยละ ๓๐ ของขยะที่เกิดขึ้นเท่านั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณขยะที่เกิดขึ้น จะพบว่ามีจำนวน อปท.ที่มีขยะต่ำกว่า ๕ ตันต่อวัน จำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง หรือ ร้อยละ ๗๙ ของจำนวน อปท.ทั้งหมด และมีรายงานจากการสำรวจสอบถามพบว่าจำนวน อปท.ที่ไม่ให้บริการเก็บขน และจัดการขยะ จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง มีขยะที่ไม่มีการเก็บขนและจัดการ จำนวน ๖.๕๓ ล้านตัน หรือประมาณร้อยละ ๒๕ สำหรับ อปท.ที่มีขยะเกิดขึ้นจำนวนมากกว่า ๕๐ ตันต่อวัน มีเพียง ๖๕ แห่ง และใน อปท.ที่มีขยะมากกว่า ๑๐๐ ตันต่อวัน มีเพียง ๓๕ แห่ง เท่านั้น

ปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จะพบว่า อปท. มีปัญหาทางด้านงบประมาณ การจัดเก็บค่าธรรมเนียม การเก็บขนและจัดการขยะ ไม่ครอบคลุมและไม่สะท้อนต้นทุน ไม่สามารถให้บริการการจัดการขยะได้อย่างเพียงพอ ปัญหาด้านความพร้อมของฝ่ายบริหารที่ยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย ปัญหาด้านระเบียบและข้อกฎหมายที่มีทั้งการขาดกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ขาดการบังคับใช้ ตลอดจนข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับผังเมืองรวม และการร่วมลงทุนไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนมาลงทุนในการจัดการขยะ ปัญหาด้านทัศนะคติของประชาชน ที่ยังขาดการรับรู้ในการมีส่วนร่วม ทำให้ได้รับความร่วมมือและความตระหนักของประชาชนไม่มากพอ ตลอดจนยังมีทัศนคติในความไม่เห็นด้วยในการดำเนินการจัดการขยะในบางพื้นที่ นอกจากปัญหาหลายด้านดังกล่าวข้างต้น ยังมีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมอยู่จำนวนมาก และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการยังมีไม่เพียงพออีกด้วย

จากสถานการณ์ อุปสรรค และปัญหาดังกล่าวของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย ที่ได้ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน จึงมีแนวทางแก้ไขโดยมุ่งเน้นแนวคิดการบริหารจัดการขยะชุมชนคือ “**ขยะเกิดที่พื้นที่ใด ต้องบริหารจัดการขยะในพื้นที่เกิดขยะนั้น ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ที่ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และไม่เป็นการสะสมขยะมูลฝอยของพื้นที่ในระยะยาว**” ทั้งนี้ได้พิจารณาวิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ที่มีความหลากหลายที่สะท้อนการเก็บขน จัดการ ตามปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละ อปท. ดังนี้

๑. อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น น้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน ซึ่งเป็น อปท.ส่วนใหญ่ของประเทศ รวมจำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง และส่วนใหญ่ไม่มีบริการเก็บขนและจัดการขยะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนในสังคมเกษตร มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าที่ประมาณการไว้และยังไม่พบผลกระทบจากขยะสะสมและการจัดการขยะอย่างไม่ถูกต้องของประชาชนในพื้นที่ แต่ในระยะยาวการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเมือง จะเกิดผลกระทบอย่างแน่นอน และมีวิธีการและกระบวนการ

บริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับนี้ มีตัวอย่างที่ดีมากหลายแห่งที่แนะนำให้นำมาพัฒนาปรับใช้ เช่นกระบวนการจัดการขยะชุมชนของ อบต.ดอนแก้ว จ.เชียงใหม่ เทศบาลปากน้ำประแส จ.ระยอง ที่มีรายละเอียดของกระบวนการในภาคผนวก ค ที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน กลุ่มจิตอาสา ปลุกเร้าประชาชนร่วมรับผิดชอบการจัดการขยะ ลดและแยกขยะจากครัวเรือนและธนาคารขยะ วัสดุรีไซเคิลชุมชน ขยะอินทรีย์ ฟาร์มไส้เดือน ปุ๋ยหมักชีวภาพ อื่นๆ

๒. อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๕-๑๐ ตันต่อวัน ใช้แนวทางเดียวกับ อปท.ที่มีขยะน้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน แต่ผสมผสานการจัดการขยะด้วยวิธีทางกลและชีวภาพ (MBT, Mechanical and Biological Treatment) ดังรายละเอียดในภาคผนวก ง ซึ่งจะได้ผลพลอยได้นอกจากปุ๋ยแล้ว ยังจะได้ก้อนเชื้อเพลิงจากขยะพลาสติกที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเชื้อเพลิงพลังงานได้อีกด้วย

๓. อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๑๐-๕๐ ตันต่อวัน ดำเนินงานการจัดการผสมผสาน โดยการสร้างเครือข่ายกลุ่มจิตอาสา แยกขยะต้นทาง ธนาคารขยะ วัสดุรีไซเคิลชุมชน ขยะอินทรีย์เลี้ยงสัตว์ ฟาร์มไส้เดือน ทำปุ๋ยหมักธรรมชาติ บ่อหมักก๊าซชีวภาพ เทคโนโลยีการจัดการเชิงกลชีวภาพครบวงจร (MBT) โดยการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละ อปท. การแยกขยะพลาสติกเพื่อเป็นเชื้อเพลิง RDF (Refuse Derived Fuel) เพื่อสร้างรายได้ส่วนหนึ่งสมทบเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะจะเป็นทางเลือกสำคัญ

๔. อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น มากกว่า ๕๐ ตันต่อวัน ดำเนินการลดแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย ขยะพลาสติกทำเชื้อเพลิง RDF และฝังกลบแบบถูกวิธีในส่วนที่เผาไหม้ไม่ได้ การผลิตและขนส่งเชื้อเพลิง RDF ทดแทนการขนขยะสดเพื่อการจัดการแบบบ่อขยะแบบรวมศูนย์ หรือการรวบรวมขยะเป็นกลุ่มพื้นที่ Cluster กรณีที่มีข้อจำกัดด้านปริมาณ น้ำหนักและระยะทางตลอดจนการไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน การแปรขยะเป็นเชื้อเพลิง RDF อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม จังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสะสมจำนวนมากและอยู่ในแผนที่นำทาง (Roadmap) การจัดการขยะตามมติของ คสช. ที่มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการนั้น อปท.ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ในการทำปุ๋ย และแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องงบประมาณ และผ่อนปรนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่มีการจัดการไม่ถูกต้องตามหลักการจะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อฟื้นฟู และปรับปรุงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยเร็ว เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้องในพื้นที่ และลดปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมให้หมดไป

เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแนวทางข้างต้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุน ดังนี้

๑. รวบรวมตัวอย่าง ของ อปท. ขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการกำจัดขยะ และเทคโนโลยีต่างๆที่เกี่ยวข้องมานำมาประมวลจัดทำหลักสูตรโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเพื่อการฝึกอบรมภาคบังคับแก่ผู้บริหาร อปท.และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ให้มีการกำหนดตัวชี้วัดผู้บริหาร อปท.

ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมการเชิดชูให้รางวัล

๒. สร้างความร่วมมือ/ความตระหนัก รับรู้ปัญหาขยะของประชาชนในพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดปริมาณขยะจากการใช้วัตถุสิ้นเปลืองและการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิด โดยให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการอบรมเยาวชนผ่านโรงเรียนในพื้นที่ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓. รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศ เพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔. ควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาเสริมความรู้แก่เยาวชนในระดับต่างๆในการลดการคัดแยกขยะ ทั้งในที่อยู่อาศัยและโรงเรียน

๕. เร่งวิจัยและพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์ด้านการจัดการขยะ เพื่อสร้างความรู้ทางด้านนี้ให้เป็นกลยุทธ์ในการจัดการขยะในรูปแบบใหม่ ๆ

๖. ให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) พิจารณาลำดับความสำคัญในการรับโรงไฟฟ้าขยะเป็นอันดับแรก

๗. ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายสายส่งรองรับโรงไฟฟ้าจากขยะ

๘. กรณีการลงทุนโรงไฟฟ้าขยะสำหรับศูนย์รวมขยะมูลฝอย หรือ อปท. ขนาดใหญ่ที่มีปริมาณขยะมาก ควรมอบหมายให้ กฟภ. เข้ามาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

๙. การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะ ควรดำเนินงานก่อสร้างในพื้นที่กำจัดขยะเดิม และจะต้องฟื้นฟูปรับปรุงพื้นที่เดิมให้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นการสร้างความยอมรับของประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่

๑๐. รัฐบาลควรจัดหางบประมาณที่ได้รับจากการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงานโยกย้ายถิ่น และค่าธรรมเนียมการสร้างปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสนับสนุน อปท. (โดยเฉพาะ อปท.ขนาดเล็ก) ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชากรแฝงทั้งแรงงานต่างด้าว แรงงานโยกย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยว

หน้าว่าง

คำนำ

การบริหารจัดการขยะชุมชนเป็นปัญหาต่อเนื่องระยะยาวทั้งในด้านการบริหารจัดการขยะชุมชนที่ไม่มีประสิทธิภาพ และปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น จากการขยายตัวของจำนวนประชากร ระบบเศรษฐกิจ พฤติกรรมการบริโภคทำให้มีจำนวนขยะมูลฝอยชุมชนตกค้างจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ปัญหาการบริหารจัดการขยะ เติบโตเรื้อรังจนเป็นประเด็นที่ทุกรัฐบาลให้ความสนใจในการกำหนดแผนที่นำทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งในระยะต้น ระยะกลาง และระยะยาว แต่การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา ยังไม่เป็นเอกภาพและมุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่ปลายทางมากกว่า ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้ว การแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนจะต้องเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ที่เป็นผู้ผลิตขยะ ทุกหน่วยงานที่จะต้องประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการทำให้ขยะชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่และที่สะสมตกค้าง มีการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ ด้านปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนทุกมิติ เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนอย่างยั่งยืน

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชนภายใต้คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ทำการพิจารณารวบรวม และศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะชุมชน รวมถึงเดินทางไปศึกษาดูงานเพื่อรับฟังข้อมูลสภาพปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการขยะของชุมชนจากทุกภาคส่วน และจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา อุปสรรค และสถานการณ์ในปัจจุบันอย่างครบวงจร และยั่งยืนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

หน้าว่าง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน	๑๘๕
บทสรุปผู้บริหาร	๑๘๙
คำนำ	๑๙๓
สารบัญ	๑๙๕
สารบัญภาพ	๑๙๗
สารบัญตาราง	๑๙๙
๑. สถานการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย	๒๐๑
๒. แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย	๒๑๔
๒.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๑๔
๒.๒ กระทรวงมหาดไทย	๒๑๔
๓. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	๒๑๗
๓.๑ กรมควบคุมมลพิษ	๒๑๗
๓.๒ อนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน	๒๑๘
๔. แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ	๒๒๑
๔.๑ วิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	๒๒๑
๔.๒ มาตรการและข้อเสนอแนะ	๒๒๒
เอกสารอ้างอิง	๒๒๕
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗	๒๒๗
ภาคผนวก ข เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย	๒๓๕
๑. การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)	๒๓๙
๒. การหมักเพื่อทำปุ๋ย (Composting)	๒๔๔
๓. การทำเชื้อเพลิงขยะ (RDF)	๒๔๘
๔. การเผาในเตา (Incineration)	๒๕๒
๕. เทคโนโลยีการจัดการขยะแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management: ISWM)	๒๕๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค ข้อมูลจากการศึกษาดูงาน	๒๖๑
๑. พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	
๑.๑ เทศบาลนครเชียงใหม่	๒๖๓
๑.๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	๒๖๖
๑.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว	๒๗๓
๒. พื้นที่จังหวัดระยอง	
๒.๑ เทศบาลตำบลเมืองแกลง	๒๗๗
๒.๒ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส	๒๘๔
ภาคผนวก ง ข้อมูลจากหน่วยงานที่เชิญให้นำเสนอในห้องประชุม	๒๘๙
๑. บริษัท ซีแอนด์จี เอ็นไวรอนเมนทอล โปรเท็คชั่น (ประเทศไทย)	๒๙๑
๒. กรุงเทพมหานคร	๒๙๓
๓. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	๒๙๖
๔. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	๒๙๗
๕. บริษัท เอส ซี ไอ อีโค่ เซอร์วิสเซส จำกัด	๒๙๙
๖. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	๓๐๓
ภาคผนวก จ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา	๓๐๗
เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?"	
จัดโดย คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการ	
ขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙	
ณ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) กรุงเทพฯ	
(เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะชุมชน)	

สารบัญภาพ

แผนภาพ	หน้า
ภาพที่ ๑ : การไหลของขยะมูลฝอยชุมชน ปี ๒๕๕๗	๒๐๒
ภาพที่ ๒ : แสดงการฝังกลบขยะอย่างถูกสุขลักษณะของกรุงเทพมหานคร	๒๔๑
ภาพที่ ๓ : การทำปุ๋ยหมักแบบเทกอง	๒๔๔
ภาพที่ ๔ : การทำปุ๋ยหมักอากาศ	๒๔๕
ภาพที่ ๕ : การหมักในภาชนะปิด	๒๔๖
ภาพที่ ๖ : แสดงขั้นตอนการเผาขยะที่จังหวัดภูเก็ต	๒๕๓
ภาพที่ ๗ : แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบเดิม กับเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (ISWM)	๒๕๗
ภาพที่ ๘ : ภาพรวมของเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (ISWM)	๒๕๘
ภาพที่ ๙ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเทศบาลนครเชียงใหม่	๒๖๔
ภาพที่ ๑๐ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเทศบาลนครเชียงใหม่	๒๖๕
ภาพที่ ๑๑ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของ อบจ.เชียงใหม่	๒๖๖
ภาพที่ ๑๒ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของ อบจ.เชียงใหม่	๒๖๘
ภาพที่ ๑๓ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของ อบจ.เชียงใหม่	๒๖๙
ภาพที่ ๑๔ : ลงพื้นที่ศึกษาดูงานศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	๒๗๑
ภาพที่ ๑๕ : ลงพื้นที่ศึกษาดูงานศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	๒๗๑
ภาพที่ ๑๖ : รับฟังปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวม แบบครบวงจร ของชาวบ้านในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	๒๗๒
ภาพที่ ๑๗ : รับฟังปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวม แบบครบวงจร ของชาวบ้านในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	๒๗๒
ภาพที่ ๑๘ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	๒๗๓
ภาพที่ ๑๙ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	๒๗๖

ภาพที่ ๒๐ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเทศบาลตำบลเมืองแกลง จ.ระยอง ๒๗๗
ภาพที่ ๒๑ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเทศบาลตำบลเมืองแกลง จ.ระยอง ๒๗๗
ภาพที่ ๒๒ : องค์ประกอบของขยะเทศบาลตำบลเมืองแกลง จ.ระยอง ๒๗๘
ภาพที่ ๒๓ : ศึกษาดูงานศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมือง และสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๗๙
ภาพที่ ๒๔ : ศึกษาดูงานโรงคัดแยกขยะ ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๗๙
ภาพที่ ๒๕ : ศึกษาดูงานโรงบดย่อย ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมือง และสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๐
ภาพที่ ๒๖ : ศึกษาดูงานโรงหมักก๊าซชีวภาพ ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๑
ภาพที่ ๒๗ : ศึกษาดูงานฟาร์มไส้เดือน ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๑
ภาพที่ ๒๘ : ศึกษาดูงานโรงเลี้ยงหมู ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมือง และสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๒
ภาพที่ ๒๙ : ศึกษาดูงานโรงเลี้ยงเป็ด ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมือง และสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๓
ภาพที่ ๓๐ : ศึกษาดูงานเครื่องอัดกล่องนม ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๓
ภาพที่ ๓๑ : ศึกษาดูงานเกษตรเมือง ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมือง และสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง ๒๘๔
ภาพที่ ๓๒ : รถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอยแบบอัดท้ายและรถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอย แบบเปิดข้างเทท้ายของเทศบาลตำบลปากน้ำประแส ๒๘๕
ภาพที่ ๓๓ : การรณรงค์คัดแยกถุงพลาสติก โฟม และน้ำมันพืชที่ใช้แล้วเพื่อนำไปจำหน่าย และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ๒๘๕
ภาพที่ ๓๔ : การเลี้ยงสุกรด้วยขยะอินทรีย์หรือเศษอาหาร ๒๘๖
ภาพที่ ๓๕ : ศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำประแส ๒๘๖

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ ๑ : ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด และถูกนำมาใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๗	๒๐๑
ตารางที่ ๒ : ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๗	๒๐๓
ตารางที่ ๓ : ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอยชุมชน ปี ๒๕๕๗	๒๐๓
ตารางที่ ๔ : สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง ปี ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ	๒๐๕
ตารางที่ ๕ : สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ	๒๐๕
ตารางที่ ๖ : แสดงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ประสบปัญหาไม่สามารถก่อสร้าง หรือเปิดดำเนินการได้	๒๐๖
ตารางที่ ๗ : แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในช่วงปริมาณที่กำหนดของ อปท. (ไม่รวม กทม.)	๒๐๘
ตารางที่ ๘ : แสดงการจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสม ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗	๒๑๐
ตารางที่ ๙ : แสดงการเปรียบเทียบจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสม ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗	๒๑๓
ตารางที่ ๑๐ : แสดงปริมาณธาตุอาหารพืชของปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำจากวัสดุต่างๆ	๒๔๘
ตารางที่ ๑๑ : แสดงคุณลักษณะของเครื่องดักจับฝุ่นแต่ละประเภท	๒๕๕
ตารางที่ ๑๒ : แสดงผู้เข้าร่วมโครงการการบริหารจัดการขยะโดยชุมชมตำบลดอนแก้ว	๒๗๕

หน้าว่าง

๑. สถานการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย

ขยะมูลฝอย หรือ ของเสียจากชุมชน เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อสุขภาพอนามัย มูลฝอยหรือของเสียมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากการเพิ่มของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางอุตสาหกรรม นับเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนซึ่งต้องจัดการและแก้ไข

สำหรับประเทศไทย ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี รวมทั้งปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น แต่ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ในปี ๒๕๕๗ จากการสำรวจมีปริมาณที่ลดลงแทน เนื่องจากการจัดการคัดแยกขยะมูลฝอยจากต้นทางยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ตารางที่ ๑ : ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด และถูกนำมาใช้ประโยชน์ ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๗

ปี พ.ศ.	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัด		ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์	
		(ล้านตัน)	(ร้อยละ)	(ล้านตัน)	(ร้อยละ)
๒๕๕๑	๒๓.๙๓	๕.๙๖	๒๔	๓.๔๕	๑๔
๒๕๕๒	๒๔.๑๑	๕.๙๗	๒๕	๓.๘๖	๑๖
๒๕๕๓	๒๔.๒๒	๕.๗๗	๒๔	๓.๙๐	๑๖
๒๕๕๔	๒๕.๓๕	๕.๖๔	๒๒	๔.๑๐	๑๖
๒๕๕๕	๒๔.๗๓	๕.๘๓	๒๔	๕.๒๘	๒๑
๒๕๕๖	๒๖.๗๗	๗.๒๗	๒๗	๕.๑๕	๑๙
๒๕๕๗	๒๖.๑๙	๗.๘๘	๓๐	๔.๘๒	๑๘

จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นทุกปีในขณะที่อัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดและอัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้น วิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการขยายตัวและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษที่ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลขยะมูลฝอยทั่วประเทศ โดยกลุ่มเป้าหมายคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาลและเมืองพัทยา ๒,๔๔๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๕,๓๓๕ แห่ง และกรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ทั้ง ๗๗ จังหวัดพบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นประมาณ ๒๖.๑๙ ล้านตัน (๗๑,๗๗๙ ตัน/วัน) จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) จำนวน ๗,๗๗๗ แห่ง มี อปท. ที่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๔,๔๒๒ แห่ง และ จากข้อมูลการสำรวจสอบถามพบว่ามี อปท. ที่ไม่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง สำหรับ อปท. อปท. ที่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๔,๔๒๒ แห่ง พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั้งหมด ๑๙.๖๖ ล้านตัน (๕๓,๘๖๓ ตัน/วัน) คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่มีการดำเนินการเก็บขนเพื่อนำไปกำจัดทั้งสิ้นประมาณ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือ ๔๐,๕๘๕ ตัน/วัน ซึ่งขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้นั้น สามารถนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ประมาณ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือ ๒๑,๕๘๓ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้ โดยสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและใช้งานได้จำนวน ๔๘๐ แห่ง และปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนอีกประมาณ ๖.๙๓ ล้านตัน หรือ ๑๘,๙๓๕ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้ จะถูกนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผากลางแจ้งการเทกองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและในพื้นที่ห่างไกล พบว่ามีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง

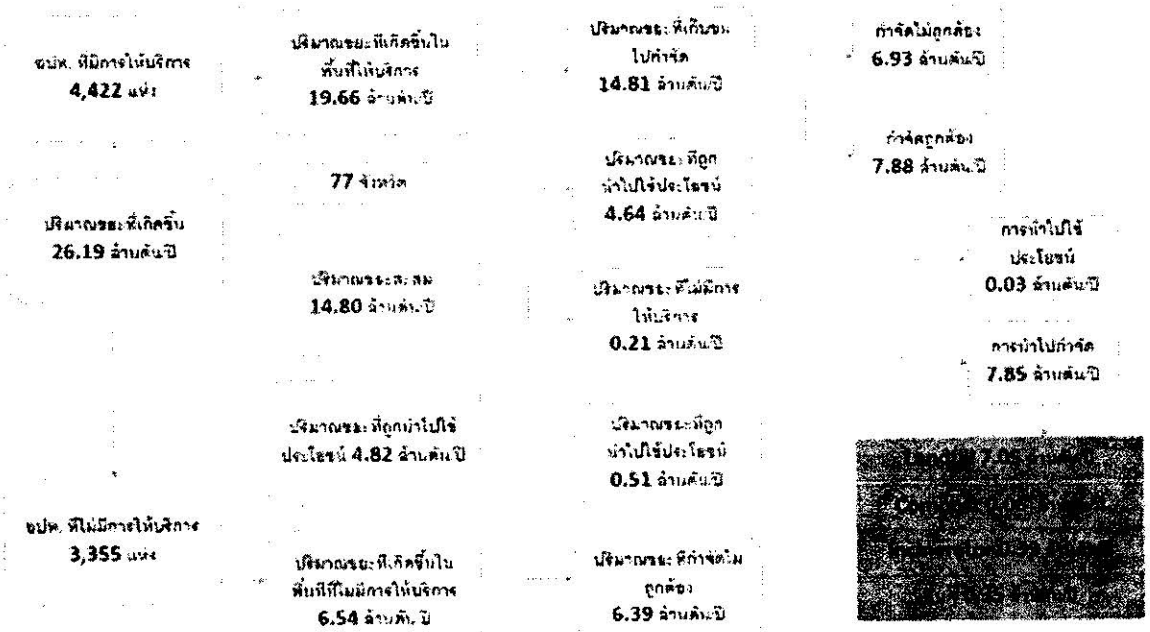

ภาพที่ ๑ : การไหลของขยะมูลฝอยชุมชน ปี ๒๕๕๗

อปท. ที่ไม่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั้งหมด ๖.๕๔ ล้านตัน หรือ ๑๗,๙๑๕ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนี้ ประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือน โดยการเทกองและเผาในที่โล่ง หรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ยังมีขยะมูลฝอยชุมชนที่สามารถคัดแยก เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดประมาณ ๔.๘๒ ล้านตัน หรือ ๑๓,๒๐๗ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ

ตารางที่ ๒ : ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๗

อปท.	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น	
	ล้านตัน	ร้อยละ
กทม.	๓.๙๔	๑๕
เทศบาล	๑๐.๗๓	๔๑
อบต.	๑๑.๕๒	๔๔
รวม	๒๖.๑๙	๑๐๐

ตารางที่ ๓ : ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอยชุมชน ปี ๒๕๕๗

ช่องที่	รายละเอียด	๗๖ จังหวัด	กทม.	๗๗ จังหวัด
	เทศบาลและเมืองพัทยา (แห่ง)	๒,๔๔๒	-	๒,๔๔๑
	อบต. (แห่ง)	๕,๓๓๕	-	๕,๓๓๕
	รวม อปท. (แห่ง)	๗,๗๗๖	๑	๗,๗๗๗
๑	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	๒๒.๒๕	๓.๙๔	๒๖.๑๙
๒	จำนวน อปท. ที่มีการให้บริการ (แห่ง)	๔,๔๒๑	๑	๔,๔๒๒
๓	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน อปท. ที่มีการให้บริการ (ล้านตัน/ปี)	๑๕.๗๒	๓.๙๔	๑๙.๖๖
๔	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนนำไปกำจัด (ล้านตัน/ปี)	๑๑.๔๕	๓.๓๖	๑๔.๘๑
๕	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ อปท. ที่มีการให้บริการเก็บขน (ล้านตัน/ปี)	๔.๐๖	๐.๕๘	๔.๖๔
๖	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่มีการให้บริการใน อปท. ที่มีการให้บริการ (ล้านตัน/ปี)	๐.๒๑	-	๐.๒๑

๗	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๖.๙๓	-	๖.๙๓
๘	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๔.๕๒	๓.๓๖	๗.๘๘
๙	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๐.๐๓	-	๐.๐๓
๑๐	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้กำจัดแบบถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๔.๔๘	๓.๓๖	๗.๘๔
๑๑	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบ Landfill (ล้านตัน/ปี)	๓.๖๙	๓.๓๖	๗.๐๕
๑๒	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบ Compost (ล้านตัน/ปี)	๐.๐๖	-	๐.๐๖
๑๓	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบ Incinerrator (ล้านตัน/ปี)	๐.๓๙	-	๐.๓๙
๑๔	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดโดยระบบอื่น ๆ	๐.๓๕	-	๐.๓๕
๑๕	จำนวน อปท. ที่ไม่มีการให้บริการ (แห่ง)	๓,๓๓๕	-	๓,๓๓๕
๑๖	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน อปท. ที่ไม่มีการให้บริการ (ล้านตัน/ปี)	๖.๕๔	-	๖.๕๔
๑๗	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	๐.๑๕	-	๐.๑๕
๑๘	ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดแบบไม่ถูกต้อง (ล้านตัน/ปี)	๖.๓๙	-	๖.๓๙
ช่องที่	รายละเอียด	๗๖ จังหวัด	กทม.	๗๗ จังหวัด
๑๙	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด (ล้านตัน/ปี)	๔.๒๓	๐.๕๘	๔.๘๒
๒๐	ปริมาณขยะมูลฝอยสะสม (ล้านตัน/ปี)	๑๔.๘๐	-	๑๔.๘๐

สำหรับปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนนำไปกำจัด จำนวน ๑๔.๘๑ ล้านตัน จะถูกกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้งแบบถูกต้องและไม่ถูกต้อง จำนวน ๒,๔๕๐ แห่ง ทั่วประเทศประกอบด้วยสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง คือ เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยแบบการฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineer Landfill) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) การหมักทำปุ๋ย (Compost) และการกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ (MBT) จำนวน ๔๘๐ แห่ง และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง คือ เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยแบบเทกอง (Open Dump) การฝัง

กลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) ขนาดใหญ่ตั้งแต่ ๕๐ ตัน/วัน การเผากลางแจ้ง (Open Burning) หรือการกำจัดโดยใช้เตาเผาที่ไม่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง

ตารางที่ ๔ : สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง ปี ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้อง รวมทั้งสิ้น ๔๘๐ แห่ง			
รัฐบาล		เอกชน	
ประเภท	จำนวน (แห่ง)	ประเภท	จำนวน (แห่ง)
การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล/การฝังกลบเชิงวิศวกรรม	๗๓	การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล/การฝังกลบเชิงวิศวกรรม	๕
การฝังกลบแบบเทกองควบคุมขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๓๕๖	การฝังกลบแบบเทกองควบคุมขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๒๕
เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๑	เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๒
เตาเผาขนาดน้อยกว่า ๑๐ ตัน/วันที่มีระบบกำจัดอากาศเสีย (ไซโคลน)	๑๒	การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน	๒
แบบผสมผสาน	๑		
การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ	๑	การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ	๑
รวม (รัฐบาล)	๔๔๕	รวม(เอกชน)	๓๕

ตารางที่ ๕ : สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง รวมทั้งสิ้น ๑,๙๗๐ แห่ง			
รัฐบาล		เอกชน	
ประเภท	จำนวน (แห่ง)	ประเภท	จำนวน (แห่ง)
การฝังกลบแบบเทกองควบคุมขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๑๘	การฝังกลบแบบเทกองควบคุมขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๗
การกำจัดแบบเทกอง	๑,๗๘๒	การกำจัดแบบเทกอง	๑๑๕
เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๔๒	เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๕
รวม (รัฐบาล)	๑,๘๔๓	รวม(เอกชน)	๑๒๗

นอกจากนี้ยังพบว่าสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในบางพื้นที่ซึ่งได้รับงบประมาณในการก่อสร้างแล้วเสร็จ หรืออยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง หรือจัดหาพื้นที่พร้อมจะดำเนินการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย แต่ถูกชาวบ้านในพื้นที่ร้องเรียนและต่อต้านจนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ทั้งหมด ๑๘ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งปัจจัยหลักในการดำเนินการอาจเนื่องมาจากความไม่เหมาะสมของสภาพพื้นที่ การสร้างความเข้าใจกับประชาชนโดยรอบพื้นที่ก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาการเมืองในท้องถิ่น และการขาดศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเดินระบบ จึงทำให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวไม่สามารถเดินระบบได้ ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาในขั้นตอนแรกคือการสร้างความเข้าใจกับประชาชนและชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ถึงเหตุผลความจำเป็น และการสร้างความมั่นใจในการเดินระบบให้กับประชาชน เพื่อที่จะสามารถเข้าเดินระบบในพื้นที่ได้

ตารางที่ ๖ : แสดงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ประสบปัญหาไม่สามารถก่อสร้างหรือเปิดดำเนินการได้ (SL หมายถึง ระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ)

ที่	จังหวัด	หน่วยงานรับผิดชอบ	โครงการ	สถานภาพ
๑	เชียงใหม่	อบจ.เชียงใหม่	โรงงานคัดแยกขยะและทำปุ๋ยชีวภาพ	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๒	เชียงราย	ทน.เชียงราย	โรงงานคัดแยกขยะและทำปุ๋ยชีวภาพ	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๓	ตาก	ทม.ตาก	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างไม่เสร็จ และเปิดดำเนินการไม่ได้
๔	ชัยนาท	ทม.ชัยนาท	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างไม่เสร็จ และเปิดดำเนินการไม่ได้
๕	สมุทรสาคร	ทม.อ้อมน้อย	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๖	สมุทรสาคร	ทม.สมุทรสาคร	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๗	ปทุมธานี	ทม.คูคต	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยฝั่งตะวันออก (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๘	ปทุมธานี	ทม.ปทุมธานี	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยฝั่งตะวันตก (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๙	นครนายก	ทม.นครนายก	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้

๑๐	กาญจนบุรี	ทม.กาญจนบุรี	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างไม่เสร็จ และเปิดดำเนินการไม่ได้
๑๑	สมุทรสงคราม	ทม. สมุทรสงคราม	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๑๒	อุดรธานี	ทต.บ้านเชียง	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๑๓	บุรีรัมย์	ทม.นางรอง	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างไม่เสร็จ และเปิดดำเนินการไม่ได้
๑๔	อุบลราชธานี	ทน. อุบลราชธานี	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๑๕	อุบลราชธานี	ทม.เดชอุดม	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๑๖	ชลบุรี	อบจ.ชลบุรี	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๑๗	ฉะเชิงเทรา	ทม.ฉะเชิงเทรา	ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้
๑๘	นครศรีธรรมราช	ทม.ทุ่งสง	ระบบรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยครบวงจร (SL)	ก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่เปิดดำเนินการไม่ได้

หากพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากตารางที่ ๗ จะพบว่า มีจำนวน อปท. ที่มีขยะเกิดขึ้น ต่ำกว่า ๕ ตันต่อวัน จำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง อยู่ในเขตเทศบาล ๘๑๗ แห่ง และ อบต. ๕,๓๓๕ แห่ง ในจำนวนนี้จะมี อปท.ที่ไม่ให้บริการเก็บขนและจัดการขยะ ๓,๓๕๕ แห่ง อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ระหว่าง ๕-๑๐ ตันต่อวัน จำนวน ๙๙๐ แห่ง ระหว่าง ๑๐-๒๕ ตันต่อวัน จำนวน ๔๖๗ แห่ง ๒๕-๕๐ ตันต่อวัน จำนวน ๙๘ แห่ง ๕๐-๑๐๐ตันต่อวัน ๓๓ แห่ง และมากกว่า ๑๐๐ ตันต่อวัน ๓๕ แห่ง กล่าวโดยสรุป อปท.มีขยะที่เกิดขึ้นน้อยกว่า ๑๐ ตันต่อวัน มีมากถึง ๗,๑๔๒ แห่งหรือร้อยละ ๙๑.๘๕ จาก อปท.ทั้งหมด

ตารางที่ ๗ : แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในช่วงปริมาณที่กำหนดของ อปท. (ไม่รวม กทม.)

ลำดับที่	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
๑	< ๕	๖,๑๕๒	๗๙
๒	>๕-๑๐	๙๙๐	๑๓
๓	>๑๐-๒๕	๔๖๗	๖
๔	>๒๕-๕๐	๙๘	๑
๕	>๕๐-๑๐๐	๓๓	๐.๕
๖	มากกว่า ๑๐๐	๓๕	๐.๕
	รวม	๗,๗๗๖	๑๐๐

จังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง จากตารางที่ ๘ และ ๙ จะพบว่าจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสม ปี ๒๕๕๗ ใน ๕ อันดับแรก คือ สมุทรปราการ นครศรีธรรมราช กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา และขอนแก่น หลายจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงลำดับจาก ปี ๒๕๕๖ ตัวอย่างเช่น จังหวัดสงขลา ที่เคยเป็นจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสูงสุดอันดับ ๑ ปัจจุบันอยู่ในลำดับที่ ๓๐ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของ จ.สงขลา ในการแก้ไขวิกฤติปริมาณขยะที่สะสมด้วยความร่วมมือจาก อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยจังหวัดสงขลาได้มีการแบ่งกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยพิจารณาจากปริมาณขยะมูลฝอยที่มีการรวบรวมไปกำจัดและสภาพพื้นที่ จำนวน ๕ กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มหาดใหญ่ จำนวน ๖ อำเภอ คือ อำเภอหาดใหญ่ (บางส่วน) อำเภอคลองหอยโข่ง อำเภอ นาหม่อม อำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง และอำเภอบางกล่ำ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๑๙ แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัด จำนวน ๒๙๘ ตันต่อวัน โดยให้เทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีโรงผลิต กระแสไฟฟ้าจากขยะมูลฝอยเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก และก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย เพื่อรวบรวมเข้าสู่เตาเผาของเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร (ปริมาณขยะ มูลฝอย ๒๙ ตันต่อวัน)

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ (บางส่วน) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๔ แห่งมีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัดจำนวน ๕๗ ตันต่อวัน ให้เทศบาลเมืองบ้านพรุซึ่งปัจจุบันมีระบบกำจัด ขยะแบบถูกหลักสุขาภิบาล และเห็นควรยกระดับให้เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อแปลงเป็นพลังงาน (Waste to Direct Power Plant) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มสงขลา จำนวน ๖ อำเภอ คือ อำเภอเมืองสิงหนคร อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวีและอำเภอสะบ้าย้อย มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๓๑ แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอย ที่รวบรวมไปกำจัด จำนวน ๒๒๘ ตันต่อวัน โดยให้เทศบาลนครสงขลา ซึ่งปัจจุบันมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบ ถูกหลักสุขาภิบาล และเห็นควรยกระดับให้เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อแปลงเป็นพลังงาน (Waste

to Direct Power Plant) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลักและก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยเพื่อรวบรวมเข้า สู่เตาเผาของเทศบาลนครสงขลา ๑ แห่ง คือ เทศบาลตำบลจะนะ (ปริมาณขยะมูลฝอย ๕๐ ตันต่อวัน) ๕

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มสะเดา มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสะเดา จำนวน ๑๑ แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมไปกำจัด จำนวน ๗๒ ตันต่อวัน ให้เทศบาลเมืองสะเดา ซึ่งปัจจุบันมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบ ถูกหลักสุขาภิบาล และเห็นควรเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวมทั้งมีการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มบ่อตรุมี ๓ อำเภอ คือ อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์และอำเภอสทิงพระ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมกลุ่ม จำนวน ๖ แห่ง ปัจจุบันมีการจัดการขยะแบบไม่ถูกหลักวิชาการ และไม่มีสถานที่กำจัดแบบถูกหลักวิชาการในพื้นที่ โดยให้เทศบาลตำบลบ่อตรุเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก โดยจะมีศึกษาออกแบบเพื่อก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาลในปี ๒๕๖๐

ทั้งนี้จังหวัดสงขลาได้มีการแก้ปัญหาปริมาณขยะสะสม ส่งผลให้ปี ๒๕๕๗ ขยะสมสะลดลงเหลือ ๑.๘๖๑ ล้านตัน จากเดิมในปี ๒๕๕๖ มีจำนวน ๒.๔ ล้านตัน ทำให้จังหวัดสงขลาที่มีวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสูงสุดเป็นอันดับที่ ๑ ของประเทศ ในปี ๒๕๕๖ และในปี ๒๕๕๗ จังหวัดสงขลาได้มีการดำเนินการแก้ไข ปัญหาโดยมีการกำหนดมาตรการ แนวทาง และการดำเนินการที่ชัดเจน จึงส่งผลให้สถานการณ์ขยะมูลฝอยลดลง และเลื่อนลงไปเป็นอันดับที่ ๓๐ ซึ่งเป็นผลจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน รวมถึงมีการบริหารจัดการอย่างถูกหลักวิชาการ จึงทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยใน จังหวัดลดลง

ตารางที่ ๘ : แสดงการจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณขยะที่ตกค้างสะสม (ตัน)
๑	สมุทรปราการ	๒,๐๐๑,๙๖๐.๐๐
๒	นครศรีธรรมราช	๑,๐๔๗,๓๕๗,๖๐
๓	กาญจนบุรี	๙๓๔,๕๙๘.๐๐
๔	พระนครศรีอยุธยา	๗๘๐,๐๓๑.๒๐
๕	ขอนแก่น	๗๖๗,๙๖๗.๒๔
๖	นครราชสีมา	๗๖๐,๘๒๕.๐๐
๗	เพชรบุรี	๖๘๒,๙๗๓.๕๐
๘	ฉะเชิงเทรา	๖๕๕,๐๓๓.๐๐
๙	ชลบุรี(รวมเมืองพัทยา)	๕๙๑,๓๘๖.๐๐
๑๐	ปราจีนบุรี	๕๕๒,๖๘๗.๕๒
๑๑	ราชบุรี	๔๖๔,๐๖๔.๐๐
๑๒	ประจวบคีรีขันธ์	๔๔๐,๗๙๒.๐๐
๑๓	ลพบุรี	๓๕๖,๖๐๘.๐๐
๑๔	นครปฐม	๓๕๓,๑๐๕.๐๐
๑๕	สุราษฎร์ธานี	๓๑๙,๔๙๓.๕๕
๑๖	กระบี่	๒๔๕,๘๑๙.๕๔
๑๗	ชัยนาท	๒๒๖,๗๖๔.๖๙
๑๘	ร้อยเอ็ด	๒๑๗,๖๕๖.๐๐
๑๙	ตรัง	๒๑๒,๗๑๙.๒๐
๒๐	เพชรบูรณ์	๒๐๖,๘๖๓.๐๐
๒๑	สระบุรี	๑๙๑,๑๕๖.๑๘
๒๒	พังงา	๑๗๙,๓๖๒.๘๘
๒๓	ปทุมธานี	๑๖๗,๐๐๘.๕๐
๒๔	สุพรรณบุรี	๑๔๔,๙๒๒.๕๐
๒๕	นครนายก	๑๓๔,๘๓๓.๖๒
๒๖	ตาก	๑๒๖,๑๙๕.๗๕
๒๗	ศรีสะเกษ	๑๑๗,๗๘๔.๒๐
๒๘	ชุมพร	๑๑๖,๔๙๑.๐๕

๒๙	อุบลราชธานี	๑๐๖,๐๖๕.๖๐
๓๐	สงขลา	๑๐๐,๙๔๕.๒๐
๓๑	อ่างทอง	๙๘,๕๕๐.๙๐
๓๒	สุโขทัย	๙๓,๖๐๖.๐๐
๓๓	มหาสารคาม	๙๒,๘๔๓.๐๐
๓๔	สระแก้ว	๙๓,๓๒๐.๐๐
๓๕	จันทบุรี	๘๐,๔๗๕.๐๐
๓๖	ลำปาง	๗๐,๒๐๖.๐๐
๓๗	ยโสธร	๖๕,๓๘๕.๖๕
๓๘	ชัยภูมิ	๖๔,๙๖๖.๑๕
๓๙	บุรีรัมย์	๕๘,๓๒๓.๕๓
๔๐	กาฬสินธุ์	๕๖,๖๐๐.๐๐
๔๑	สมุทรสาคร	๕๒,๙๕๐.๐๐
๔๒	นครพนม	๕๑,๕๘๘.๙๓
๔๓	สุรินทร์	๕๐,๒๑๙.๔๖
๔๔	ยะลา	๔๖,๖๔๕.๔๓
๔๕	อำนาจเจริญ	๔๔,๘๒๗.๕๐
๔๖	ระยอง	๔๓,๐๒๐.๐๐
๔๗	มุกดาหาร	๓๘,๓๐๑.๐๐
๔๘	พะเยา	๓๗,๖๐๕.๙๐
๔๙	พิจิตร	๓๖,๙๕๗.๐๐
๕๐	หนองบัวลำภู	๓๖,๐๒๕.๒๐
๕๑	พัทลุง	๓๕,๓๗๗.๒๖
๕๒	นราธิวาส	๓๑,๘๐๙.๑๕
๕๓	นครสวรรค์	๒๗,๕๘๙.๕๐
๕๔	ระนอง	๒๖,๐๐๓.๔๐
๕๕	สตูล	๒๔,๘๙๔.๐๐
๕๖	สกลนคร	๒๔,๗๗๓.๕๕
๕๗	สิงห์บุรี	๒๔,๐๙๓.๐๐
๕๘	อุตรดิตถ์	๒๓,๒๑๘.๐๐
๕๙	เชียงใหม่	๒๒,๒๕๘.๕๓
๖๐	ตราด	๑๙,๔๕๕.๐๐

๖๑	หนองคาย	๑๗,๒๓๗.๑๐
๖๒	เชียงราย	๑๓,๙๙๔.๗๐
๖๓	อุดรธานี	๑๒,๘๒๙.๒๕
๖๔	บึงกาฬ	๑๒,๔๔๖.๒๒
๖๕	ปัตตานี	๑๑,๙๖๔.๐๐
๖๖	เลย	๑๑,๙๐๙.๗๕
๖๗	กำแพงเพชร	๑๐,๙๔๐.๒๕
๖๘	พิษณุโลก	๑๐,๖๓๖.๐๐
๖๙	น่าน	๙,๔๗๗.๖๓
๗๐	แพร่	๕,๗๒๗.๐๐
๗๑	อุทัยธานี	๔,๒๙๓.๐๐
๗๒	สมุทรสงคราม	๑,๘๐๐.๐๐
๗๓	แม่ฮ่องสอน	๑,๓๕๑.๕๖
๗๔	ลำพูน	๙๐๒.๒๕
๗๕	นนทบุรี	-
๗๖	ภูเก็ต	-
๗๗	กทม.	-

ตารางที่ ๙ : แสดงการเปรียบเทียบจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗

ขยะตกค้างสะสม			
ปี ๒๕๕๖		ปี ๒๕๕๗	
จังหวัด	ปริมาณ	จังหวัด	ปริมาณ
๑.สงขลา	๒,๔๗๑,๘๔๐	๑.สมุทรปราการ	๒,๐๐๑,๙๖๐
๒.สมุทรปราการ	๒,๐๖๓,๔๔๘	๒.นครศรีธรรมราช	๑,๐๔๗,๓๕๗
๓.กาญจนบุรี	๑,๖๕๘,๓๘๗	๓.กาญจนบุรี	๙๓๔,๕๙๘
๔.นครศรีธรรมราช	๑,๒๖๕,๓๕๘	๔.พระนครศรีอยุทธยา	๗๘๐,๐๓๑
๕.เพชรบุรี	๑,๑๗๓,๔๑๖	๕.ขอนแก่น	๗๖๗,๙๖๗
๖.สุราษฎร์ธานี	๑,๐๐๓,๓๓๓	๖.นครราชสีมา	๗๖๐,๘๒๕
๗.ราชบุรี	๑,๐๐๐,๑๒๓	๗.เพชรบุรี	๖๘๒,๙๓๗
๘.ขอนแก่น	๗๒๓,๖๙๒	๘.ฉะเชิงเทรา	๖๕๕,๐๓๓
๙.พระนครศรีอยุทธยา	๕๘๕,๗๑๘	๙.ชลบุรี	๕๙๑,๓๘๖
๑๐.ปราจีนบุรี	๕๕๖,๖๘๐	๑๐.ปราจีนบุรี	๕๕๒,๖๗๘

๒. แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย

๒.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ และกำหนดให้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งสาระสำคัญของ Roadmap ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ

(๑) การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤติ (ขยะมูลฝอยเก่า) ในระยะเร่งด่วน ๖ จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี และ สมุทรปราการ

(๒) การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่)

(๓) การวางระเบียบมาตรการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

(๔) การสร้างวินัยของคนในชาติ มุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน

จาก Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการแบ่งพื้นที่การจัดการขยะออกเป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑. Model S (น้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน)

- แยกขยะ ณ ต้นทาง + เก็บขนแบบแยกประเภท
- กำจัดขยะปลายทางแบบผสมผสาน เน้นการใช้ประโยชน์ขยะ
- ปรับปรุงบ่อกำจัดขยะเดิมให้ถูกต้อง

๒. Model M (๕๐ – ๓๐๐ ตัน/วัน)

- แยกขยะ ณ ต้นทาง + เก็บขนแบบแยกประเภท
- กำจัดขยะปลายทางแบบผสมผสาน / WTE รูปแบบที่เหมาะสม
- ปรับปรุงบ่อกำจัดขยะเดิมให้ถูกต้อง

๓. Model L (มากกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน)

- แยกขยะ ณ ต้นทาง + เก็บขนแบบแยกประเภท
- ให้เอกชนเข้าร่วมจัดการทั้งระบบ / WTE รูปแบบที่เหมาะสม
- ปรับปรุงบ่อกำจัดขยะเดิมให้ถูกต้อง

๒.๒ กระทรวงมหาดไทย

นอกจากนี้ ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยยังมีมติของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และมติของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. มติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

- มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาขยะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- จัดทำแผนการจัดตั้งโรงกำจัดขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศ

- ให้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๒. มติคณะรัฐมนตรี ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘

- รับทราบความคืบหน้าการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาขยะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักแก้ไขปัญหาขยะในภาพรวมของประเทศ

- ให้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๓. มติคณะรัฐมนตรี ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

- รับทราบแนวทางการจัดการขยะของประเทศที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบ

- มอบหมายให้ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาแนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศในภาพรวม

ปัจจุบันขยะที่ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ถูกนำไปฝังกลบ ณ ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล ซึ่งเป็นพื้นที่ขององค์การสุราและเป็นสถานที่ฝังกลบที่ถูกสุขลักษณะ สามารถใช้งานได้ ๑๔ ปี ตามมติของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ในส่วน Road Map ที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งต้องกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤตจำนวน ๖ จังหวัดภายใน ๑ เดือน ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครปฐม สระบุรี สมุทรปราการ (เอกชน) และ ปทุมธานี (เอกชน) สามารถทำได้เพียงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพียงเท่านั้น เนื่องจากจังหวัดอื่นๆ ขอปรับโครงการ ทำให้ไม่ทันในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้งบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย ประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท เป็นค่าดำเนินการ

สถานการณ์ขยะมูลฝอยทั่วประเทศในปัจจุบัน มีจำนวน ๒๒.๒๕ ล้านตัน (ไม่รวม กทม.) ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวซึ่งเก็บค่าธรรมเนียมจากครัวเรือนเฉลี่ย ๒๓.๓๓ บาท/ครัวเรือน/เดือน ในความ เป็นจริงต้องใช้เงินถึง ๑๖๗.๙๖ บาท/ครัวเรือน/เดือน ปริมาณขยะสะสมทั่วประเทศ ๓๐.๘๐ ล้านตัน ค่ากำจัด ๑๖,๙๔๕.๕๘ ล้านบาท หากได้รับงบประมาณปีละ ๓,๐๐๐ ล้านบาท เป็นค่ากำจัดขยะสะสมดังกล่าว จะต้องใช้เวลาประมาณ ๕ ปี ๖ เดือน ในอนาคตบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามร่างกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ... จะมีค่าเก็บขน ๖๕ บาท ค่ากำจัด ๑๕๕ บาท รวม ๒๒๐ บาท/ครัวเรือน/เดือน

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังมีแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ดังนี้

๑. การรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- ใช้เขตพื้นที่ปกครองเป็นหลัก

- แบ่งกลุ่มโดยใช้พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ติดกันให้ใกล้เคียงกัน

- แบ่งกลุ่มพื้นที่ เป็น ๓ ขนาดคือ

กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ L ปริมาณขยะมากกว่า ๕๐๐ ตัน/วัน

กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ M ปริมาณขยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ ตัน/วัน

กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ S ปริมาณขยะน้อยกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน

- ระยะทางไปยังสถานที่กำจัดไม่ควรเกิน ๓๐ กิโลเมตร
- มีการยอมรับของประชาชนในพื้นที่เป็นปัญหาที่สำคัญ และคัดแยกขยะที่ไม่ย่อยสลายก่อนนำไปฝังกลบ
- ขยะที่เกิดในพื้นที่ใด ควรเป็นความรับผิดชอบของพื้นที่นั้น

๒. การพิจารณาค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย (Rates)

ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยต่อครัวเรือน มีค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บเฉลี่ย ๒๓.๓๓ บาท/ครัวเรือน/เดือน ในความเป็นจริงมีค่าขนถ่าย ๑๐๒ บาท ค่ากำจัดขยะมูลฝอย ๖๕.๙๖ บาท รวม ๑๖๗.๙๖ บาท

๓. การแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

<u>พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕</u>

- เพิ่มเติมภารกิจให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม หลักเกณฑ์ วิธีการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยนำความมาตรา ๑๘-๒๐ ของ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
- เพิ่มเติมภารกิจให้กระทรวงมหาดไทยเสนอขอตั้งงบประมาณประจำปีในการจัดการมูลฝอยตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยนำอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๙ มากำหนดให้กระทรวงมหาดไทย เสนอขอตั้งงบประมาณได้

<u>พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕</u>

- ยกเลิกมาตรา ๑๘-๒๐ ตาม พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย และการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย

<u>พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕</u>

- ยกเลิกมาตรา ๓๙ วรรค ๓ เรื่องการจัดตั้งงบประมาณผ่านแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานจัดตั้งงบประมาณแทน

๓. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

การบริหารจัดการขยะเป็นปัญหาต่อเนื่องมายาวนานทั้งในด้านการบริหารจัดการขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการขยายตัวของจำนวนปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของประชากร การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภค และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ประเภทใหม่ๆ ที่ใช้บรรจุสินค้า เป็นปัจจัยกระตุ้นให้การจัดการขยะเป็นปัญหามากขึ้น การจัดการปัญหาของภาครัฐที่ผ่านมามุ่งเน้นที่การจัดสร้างระบบสาธารณูปโภครองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น อันได้แก่ ระบบฝังกลบ ระบบหมักทำปุ๋ย ระบบเตาเผา เป็นต้น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ในภาพรวมยังไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ ยังมีปัญหาอุปสรรคที่ยังไม่ได้แก้ไข และที่แก้ไขแล้ว ยังไม่ประสบความสำเร็จหลายประการในมิติต่างๆ ซึ่งจากการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน พบประเด็นปัญหาอุปสรรคต่างๆ ดังนี้

๓.๑ กรมควบคุมมลพิษ

จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พบปัญหาดังนี้

๓.๑.๑ ขยะมูลฝอยชุมชน

๑. มีขยะมูลฝอยตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก

๒. สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการไม่เพียงพอ (ดำเนินการถูกต้องเพียง ๔๘๐ แห่ง ที่เหลือ ๑,๙๗๐ แห่ง ดำเนินการไม่ถูกต้อง)

๓. ประชาชนคัดค้านทำให้สถานที่กำจัดที่ก่อสร้างแล้วไม่สามารถเปิดเดินระบบได้

๔. นโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญ

๕. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

๖. ไม่มีระบบรองรับการให้บริการการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ

๗. ขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชน

๘. ขาดกฎระเบียบบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

๙. การจัดเก็บค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมและไม่สะท้อนต้นทุน

๑๐. ขาดการบูรณาการอย่างแท้จริงระหว่างหน่วยงาน

๓.๑.๒ ของเสียอันตรายชุมชน

๑. ไม่มีระบบคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งของเสียอันตรายชุมชน

๒. ขาดกฎระเบียบในการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป

๓. หลายพื้นที่ไม่มีสถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชน (สถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนเพื่อส่งไปกำจัดรวม ๑๑ จังหวัด)

๔. ของเสียอันตรายชุมชนนำไปรีไซเคิลไม่ถูกต้อง

๕. สถานที่รับกำจัดของเสียอันตรายอุตสาหกรรมมีไม่ครอบคลุมทุกภูมิภาค

๖. ค่าขนส่งและค่ากำจัดของเสียอันตรายชุมชนมีราคาสูง

๗. ประชาชนขาดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการแยกของเสียอันตรายชุมชน

๓.๒ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

จากการที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ต่างๆ (รายละเอียดตามภาคผนวก) และจากข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำเสนอ ประมวลปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

๓.๒.๑ ปัญหาด้านงบประมาณ

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่มีงบประมาณในการบริหารงานน้อย มักจะมีปัญหาในการจัดหาที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทิ้งและทำบ่อฝังกลบ ราคาที่ดินมีราคาแพงมาก ทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดซื้อ ไม่มีที่ดินที่เหมาะสมในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง ทำให้ต้องหาซื้อที่ดินนอกเขต ซึ่งห่างไกลความเจริญ การแก้ปัญหาโดยการใช้ที่ดินสาธารณะ จากกรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ ซึ่งเมื่อทำการขออนุญาตใช้ มักไม่ได้รับการอนุญาต หาก อปท. ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง ก็จะไม่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้

๒. การศึกษาความเหมาะสมของระบบการบริหารจัดการขยะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมาก มีค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทที่ปรึกษาสูงมาก และมีข้อจำกัดของระยะเวลาในการศึกษาแต่ละครั้งต้องไม่เกิน ๓ ปี

๓. อปท. ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับบริหารจัดการขยะแล้ว งบประมาณที่ใช้จะเป็นภาระของ อปท. ทำให้ อปท. ขาดสภาพคล่อง เนื่องจากต้องนำงบประมาณจากส่วนอื่นมาใช้ในการบริหารจัดการขยะ

๔. การเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการขยะชุมชน มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เนื่องจากคำนวณจากปริมาณและน้ำหนักของขยะ ผู้บริหารจึงไม่ยอมตั้งงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ และอาจเกิดความไม่โปร่งใสในการใช้งบประมาณเพื่อการจัดการกำจัดขยะในพื้นที่ฝังกลบ

๓.๒.๒ ปัญหาด้านความพร้อมของผู้บริหาร

๑. การบริหารจัดการขยะชุมชนนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและเป็นผู้เริ่มต้นและสานต่องานจนประสบความสำเร็จ หากผู้บริหาร อปท.ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือไม่มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาได้

๒. ความต่อเนื่องในการบริหารจัดการขยะ ผู้บริหารท้องถิ่นมีส่วนสำคัญอย่างมาก บ่อยครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และเปลี่ยนแนวทางการบริหารงานไปด้วย จึงไม่มีการสานต่องานที่ผู้บริหารคนเดิมได้ดำเนินการไว้ นอกจากนี้อาจมีการเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการในการจัดการขยะ

๓.๒.๓ ปัญหาด้านระเบียบ กฎหมาย การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. การศึกษาวิจัยของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีปัญหา ประเภท และปริมาณขยะที่แตกต่างกัน เมื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ ไม่สามารถแก้ไขได้ทั่วถึง และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมักอ้างว่ามีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการสนับสนุน

๒. การศึกษาวิจัยปัญหาและผลกระทบจากขยะมูลฝอย มีรายละเอียดทางเทคนิคที่สูง ต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้บุคคลากรของตนได้ เนื่องจากหากใช้เจ้าหน้าที่ของ อปท. อาจมีปัญหาคือโครงการไม่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จึงต้องจ้างนักวิจัยจากภายนอก

๓. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มักมองว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดกลางไม่มีศักยภาพในการทำโครงการใหญ่ได้ ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนเงินงบประมาณในการบริหารจัดการขยะ ซึ่งการให้เงินงบประมาณเพียงบางส่วนนั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้

๔. ข้อติดขัดด้านกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อจำกัดเรื่องสิ่งแวดล้อม การทำอีไอเอ เช่น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘ พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พรบ.ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีส่วนทำให้ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการขยะได้ตามแผนงาน

๓.๒.๔ ปัญหาการจัดการขยะเพื่อเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงไฟฟ้าขยะ

๑. ประชาชนในพื้นที่ ยังมีทัศนคติในการขัดขวางการก่อสร้างสถานที่สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากไม่มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่นั้นแล้ว จะทำให้พื้นที่เดิมดีขึ้นหรือลดผลกระทบต่อชุมชนได้อย่างไร

๒. การรวมกลุ่ม อปท. เพื่อรวมกลุ่มพื้นที่จัดตั้งศูนย์กำจัดขยะ (CLUSTER) และ/หรือ สร้างโรงไฟฟ้าขยะ แต่มีการเก็บค่ากำจัดขยะจาก อปท. ที่เข้าร่วม ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการส่งขยะเข้าสู่ศูนย์กำจัดขยะ/โรงไฟฟ้าขยะ

๓. การกำจัดด้วยการเผาเพื่อสร้างพลังงานไฟฟ้านั้น ปริมาณขยะต้องไม่น้อยกว่า ๓๐๐ตัน/วัน และต้องมีการเก็บค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ จึงจะคุ้มทุนในเชิงพาณิชย์ ทำให้ขาดความร่วมมือจาก อปท. ในการรวบรวมขยะตามปริมาณที่ต้องการ

๔. การดำเนินงานโรงไฟฟ้าขยะในบางพื้นที่มีข้อจำกัดในการรับซื้อจาก กฟภ. ด้วยการขาดความพร้อมของสายไฟฟ้าระบบนำจ่าย ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้

๕. สถานที่ตั้งโรงไฟฟ้าขยะในบางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีข้อติดขัดจากระบบผังเมืองรวม ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

๖. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพิจารณาการเผาขยะที่แตกต่างจากที่กระทรวงมหาดไทย เนื่องจาก อปท. ขนาดเล็กหลายแห่ง มีการติดตั้งเตาเผาขยะที่มีขนาดเล็กตั้งแต่ ๑ – ๕๐ ตัน/วัน โดยไม่มีระบบการควบคุมการปล่อยมลพิษ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ ดังนั้นหากจะก่อสร้างเตาเผาขยะ จะมีระบบป้องกันและควบคุมการปล่อยมลพิษให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดด้วย

๓.๒.๕ ปัญหาในด้านทัศนคติของประชาชน

๑. ประชาชนถือว่าเป็นหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการที่ต้องดำเนินการ

๒. ประชาชนขาดการรับรู้ในการมีส่วนร่วม รวมถึงขาดการรับรู้การบริหารจัดการขยะที่ถูกต้อง

๔. แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลสถานการณ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย จากจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ที่ประกอบด้วย เทศบาล และเมืองพัทยา รวม ๒,๔๔๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน ๕,๓๓๕ แห่ง รวม ๗,๗๗๖ แห่ง มีขยะเกิดขึ้น จากการประมาณการ ปีละ ๒๒.๒๕ ล้านตัน หากรวมขยะที่เกิดขึ้นของกรุงเทพมหานคร อีกปีละ ๓.๙๔ ล้านตัน รวมเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นรวมทั้งสิ้น ประมาณปีละ ๒๖.๒ ล้านตัน แต่มีการเก็บขนนำไปกำจัด เพียง ปีละ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือร้อยละ ๕๖.๕ เท่านั้นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีทั้งสิ้นเพียง ๒,๔๕๐ แห่งทั่วประเทศ เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้องแบบฝังกลบเชิงวิศวกรรม แบบสุขาภิบาล แบบเทกองควบคุม แบบเชิงกลชีวภาพ เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษ การหมักทำปุ๋ยและการแปรรูปผลิตพลังงาน เพียง ๔๘๐ แห่ง ดังนั้นจึงมีขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง ปีละ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือเพียง ร้อยละ ๓๐ ของขยะที่เกิดขึ้นเท่านั้น ขยะถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง ปีละ ๖.๙๓ ล้านตัน มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ ปีละ ๔.๘๒ ล้านตัน ขยะมูลฝอยส่วนที่เหลืออีกประมาณปีละ ๖.๕๓ ล้านตันหรือร้อยละ ๒๕ ที่ไม่มีการจัดเก็บ ประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือน โดยการเทกองและเผาในที่โล่งหรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น แนวคิดที่ถูกต้องในการแก้ไขตามแนวทางของคณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน คือ **ขยะเกิดที่พื้นที่ใด ต้องบริหารจัดการขยะในพื้นที่เกิดขยะนั้น ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นที่ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และไม่เป็นการสะสมขยะมูลฝอยของพื้นที่ในระยะยาว**

๔.๑ วิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

(๑) อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น น้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน ซึ่งเป็น อปท.ส่วนใหญ่ของประเทศ รวมจำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง และส่วนใหญ่ไม่มีบริการเก็บขนและจัดการขยะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนในสังคมเกษตร มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าที่ประมาณการไว้และยังไม่พบผลกระทบจากขยะสะสมและการจัดการขยะอย่างไม่ถูกต้องของประชาชนในพื้นที่ แต่ในระยะยาวการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเมือง จะเกิดผลกระทบอย่างแน่นอน และมีวิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับนี้ มีตัวอย่างที่ดีมากหลายแห่งที่แนะนำให้นำมาพัฒนาปรับใช้ เช่นกระบวนการจัดการขยะชุมชนของ อบต.ดอนแก้ว จ.เชียงใหม่ เทศบาลปากน้ำประแส จ.ระยอง ที่มีรายละเอียดของกระบวนการในภาคผนวก ค ที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน กลุ่มจิตอาสา ปลุกเร้าประชาชนร่วมรับผิดชอบการจัดการขยะ ลดและแยกขยะจากครัวเรือนและธนาคารขยะ วัสดุรีไซเคิลชุมชน ขยะอินทรีย์ ฟาร์มไส้เดือน ปุ๋ยหมักชีวภาพ อื่นๆ

(๒) อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๕-๑๐ ตันต่อวัน ใช้แนวทางเดียวกับ อปท.ที่มีขยะน้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน แต่ผสมผสานการจัดการขยะด้วยวิธีทางกลและชีวภาพ (MBT, Mechanical and Biological Treatment) ดังรายละเอียดในภาคผนวก ง ซึ่งจะได้ผลพลอยได้นอกจากปุ๋ยแล้ว ยังจะได้ก้อนเชื้อเพลิงจากขยะพลาสติกที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเชื้อเพลิงพลังงานได้อีกด้วย

(๓) อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๑๐-๕๐ ตันต่อวัน ดำเนินงานการจัดการผสมผสาน โดยการสร้างเครือข่ายกลุ่มจิตอาสา แยกขยะต้นทาง ธนาคารขยะ วัสดุรีไซเคิลชุมชน ขยะอินทรีย์เลี้ยงสัตว์ ฟาร์มใส้เดือน ทำปุ๋ยหมักธรรมชาติ บ่อหมักก๊าซชีวภาพ เทคโนโลยีการจัดการเชิงกลชีวภาพครบวงจร (MBT) โดยการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละ อปท. การแยกขยะพลาสติกเพื่อเป็นเชื้อเพลิง RDF (Refuse Derived Fuel) เพื่อสร้างรายได้ส่วนหนึ่งสมทบเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะจะเป็นทางเลือกสำคัญ

(๔) อปท.ที่มีขยะที่เกิดขึ้น มากกว่า๕๐ ตันต่อวัน ดำเนินการลดแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย ขยะพลาสติกทำเชื้อเพลิง RDF และฝังกลบแบบถูกวิธีในส่วนที่เผาไหม้ไม่ได้ การผลิตและขนส่งเชื้อเพลิง RDF ทดแทนการขนขยะสดเพื่อการจัดการแบบบ่อขยะแบบรวมศูนย์ หรือการรวบรวมขยะเป็นกลุ่มพื้นที่ Cluster กรณีที่มีข้อจำกัดด้านปริมาณ น้ำหนักและระยะทางตลอดจนการไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน การแปรขยะเป็นเชื้อเพลิง RDF อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม จังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสะสมจำนวนมากและอยู่ในแผนที่นำทาง (Roadmap) การจัดการขยะตามมติของ คสช. ที่มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการนั้น อปท. ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ในการทำปุ๋ยและแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องงบประมาณ และผ่อนปรนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่มีการจัดการไม่ถูกต้องตามหลักการจะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อฟื้นฟู และปรับปรุงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยเร็ว เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้องในพื้นที่ และลดปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมให้หมดไป

๔.๒ มาตรการและข้อเสนอแนะ

(๑) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุน อปท.ในการบริหารและจัดการขยะ

๑. รวบรวมตัวอย่าง ของ อปท. ขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการกำจัดขยะ และเทคโนโลยีต่างๆที่เกี่ยวข้องมานำมาประมวลจัดทำหลักสูตรโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อการฝึกอบรมภาคบังคับแก่ผู้บริหาร อปท.และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ให้มีการกำหนดตัวชี้วัด

ผู้บริหาร อปท. ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมการเชิดชูให้รางวัล

๒. สร้างความร่วมมือ/ความตระหนัก รับรู้ปัญหาขยะของประชาชนในพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดปริมาณขยะจากการใช้วัตถุสิ้นเปลืองและการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิด โดยให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการอบรมเยาวชนผ่านโรงเรียนในพื้นที่ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓. รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศ เพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔. ควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาเสริมความรู้แก่เยาวชนในระดับต่างๆในการลด การคัดแยกขยะ ทั้งในที่อยู่อาศัยและโรงเรียน

๕. เร่งวิจัยและพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์ด้านการจัดการขยะ เพื่อสร้างความรู้ทางด้านนี้ให้เป็นกลยุทธ์ในการจัดการขยะในรูปแบบใหม่ ๆ

๖. ให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) พิจารณาลำดับความสำคัญในการรับโรงไฟฟ้าขยะเป็นอันดับแรก

๗. ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายสายส่งรองรับโรงไฟฟ้าจากขยะ

๘. กรณีการลงทุนโรงไฟฟ้าขยะสำหรับศูนย์รวมขยะมูลฝอย หรือ อปท. ขนาดใหญ่ที่มีปริมาณขยะมาก ควรมอบหมายให้ กฟภ. เข้ามาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

๙. การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะ ควรดำเนินงานก่อสร้างในพื้นที่กำจัดขยะเดิม และจะต้องฟื้นฟูปรับปรุงพื้นที่เดิมให้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นการสร้างความยอมรับของประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่

๑๐. รัฐบาลควรจัดหางบประมาณที่ได้รับจากการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงานโยกย้ายถิ่น และค่าธรรมเนียมการสร้างปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสนับสนุน อปท. (โดยเฉพาะ อปท.ขนาดเล็ก) ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชากรแฝงทั้งแรงงานต่างด้าว แรงงานโยกย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยว

(๒) ปรับปรุงข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

๑. ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะจากประชาชน ควรเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บจากรายครัวเรือนมาเป็นการจัดเก็บจากปริมาณขยะที่ประชาชนสร้างขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและน้ำเสีย

๒. การบริหารจัดการขยะควรมีเอกภาพในการบริหารจัดการ ไม่ควรดำเนินการผ่านหลายกระทรวง

เอกสารอ้างอิง

๑. กรมควบคุมมลพิษ. **แนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้น การลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๘.
๒. กรมควบคุมมลพิษ. **แผนจัดการมลพิษ** พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๐. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๕.
๓. กรมควบคุมมลพิษ. **รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี ๒๕๕๗**. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๗.
๔. พิรียุตม์ วรรณพฤกษ์. **การปรับปรุงนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย**. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๕.
๕. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **บทสรุปผู้บริหารโครงการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนระดับประเทศกรุงเทพฯ**: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๘
๖. สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. **คู่มือแนวทางจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: มาตาการพิมพ์, ๒๕๕๖.
๗. อาณัติ ตันปินตา. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
๘. สมรัฐ เกิดสุวรรณ. **ปาฏิหาริย์พลังงานจากขยะ** : เรื่องจริงที่ไม่อิงนิยาย (The Convenient Truth about Garbage to Energy) : www.jgsee.kmutt.ac.th
๐. สมรัฐ เกิดสุวรรณ และ สุธรรม ปทุมสวัสดิ์. **เชื้อเพลิงที่ได้จากขยะมูลฝอย (Refuse Derived Fuel : RDF)** ศูนย์วิจัยการเผากากของเสีย ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
๑๐. บทความวิชาการ **ขยะมูลฝอยชุมชน ปัญหาใหญ่ที่ประเทศกำลังเผชิญ (Municipal solid waste : The Significant problem of Thailand)** ปิยชาติ ศิลปะสุวรรณ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗ เดือนเมษายน ๒๕๕๗

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๑. บทความ เรื่อง **การทำปุ๋ยหมัก,โครงการการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์**, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, เข้าถึงได้จาก : http://www๒.kmutt.ac.th/
Commentary of Guideline for Structure of Waste Treatment Facilities, "Japan Waste Management Association"
๒. สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. **ความรู้ด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่** [Online], ๒๕๕๕, เข้าถึงได้จาก: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_3R.htm [๑๐ เมษายน ๒๕๕๗]

๓. สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. **แนวคิดและการจัดการขยะมูลฝอยของนานาประเทศ** [Online], ๒๕๕๓, เข้าถึงได้จาก: http://203.155.220.174/modules.php?name=News&file=article&sid=43 [๒๘ มีนาคม ๒๕๕๗]

๔. สุธรรม ปทุมสวัสดิ์. **รู้ทันพลังงาน.** เข้าถึงได้จาก : http://www.thaienv.com/th/index.php?option=com_content&task=view&id=830&Itemid=27

๕. **เชื้อเพลิงขยะ.** เข้าถึงได้จาก : http://eep.cpportal.net/หนาแรก/tabid/845/Default.aspx

๖. **เชื้อเพลิงจากขยะ.** เข้าถึงได้จาก : http://fenergy.multiply.com/journal/item/3/3

๗. มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม. **การผลิตเชื้อเพลิงขยะ.** เข้าถึงได้จาก: http://www.efe.or.th/home.php?ds=preview&back=content&mid=QaThskHyxen7t4f1&doc=uOGCF3qHlmfE7UW5

๘. **เทคโนโลยีการจัดการขยะแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management: ISWM).** ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวล สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เข้าถึงได้จาก : http://www.most.go.th/main/index.php/org/4041.html

๙. **การฝังกลบ.**คลังความรู้ สิ่งแวดล้อม.บริษัท เอ็นพีซี เซฟตี้ แอนด์ เอ็นไวรอนเมนทอล เซอร์วิส จำกัด เข้าถึงได้จาก: http://www.npc-se.co.th/npc_date/npc_previews.asp?id_head=3&id_sub=25&id=544

ภาคผนวก ก

Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย
ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗

หน้าว่าง

Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย
ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗

๑. กำจัดขยะมูลฝอย ตกค้างสะสมในสถานที่ กำจัดขยะมูลฝอยใน พื้นที่วิกฤติ (ขยะมูลฝอยเก่า)

แนวทางการดำเนินงาน

๑. สำรวจ ประเมิน ขยะมูลฝอยเพื่อปิดหรือจัดทำแผนงาน ฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

๒. ฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมเพื่อจัดการขยะมูลฝอย เก่าและรองรับขยะมูลฝอยใหม่ ทางเลือก ดังนี้

๒.๑ ปิดสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย หรือ ปรับปรุงสถานที่ กำจัดขยะมูลฝอยเดิมให้ดำเนินการได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒.๒ กำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเอกชน หรือ ใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทนโดยตรงให้กับโรงงานของเอกชนที่มี อยู่เดิม หรือผลิตเป็นแท่งเชื้อเพลิง (RDF) หรือส่งเสริม การลงทุนของเอกชนเพิ่มเติม

๓. กรณีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นของเอกชนและดำเนินงาน ไม่ถูกต้อง ให้บังคับใช้กฎหมายให้ดำเนินการอย่างถูกต้อง

ระยะเร่งด่วน (๖ เดือน)

พื้นที่เป้าหมายขั้นตอนที่ ๑ : จำนวน ๖ จังหวัด : พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครปฐม สระบุรี สมุทรปราการ (เอกชน) และปทุมธานี (เอกชน)

ระยะปานกลาง (๑ ปี)

พื้นที่เป้าหมายขั้นตอนที่ ๑ : จำนวน ๒๐ จังหวัด : กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี ราชบุรี ขอนแก่น ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี นครราชสีมา ลำปาง แพร่ ชัยนาท เพชรบูรณ์ ระนอง ชุมพร ยะลา ฉะเชิงเทรา กระบี่ และ สมุทรสาคร

ระยะยาว (๑ ปีขึ้นไป)

พื้นที่เป้าหมายขั้นตอนที่ ๑ : จำนวน ๔๗ จังหวัด : ตรัง ตาก มหาสารคาม สมุทรสงคราม พะเยา นราธิวาส พัทลุง สระแก้ว ศรีสะเกษ สุโขทัย ชัยภูมิ พิจิตร หนองบัวลำภู สุรินทร์ บึงกาฬ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ น่าน ตราด กำแพงเพชร สิงห์บุรี นครนายก สตูล อำนาจเจริญ อุดรธานี พิษณุโลก สกลนคร พังงา จันทบุรี ยโสธร แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ มุกดาหาร อุทัยธานี อุบลราชธานี เชียงราย ระยอง ลำพูน หนองคาย เชียงใหม่ นครพนม ปัตตานี ร้อยเอ็ด อ่างทอง บุรีรัมย์ เลย และ สุพรรณบุรี

๒. สร้างรูปแบบ การจัดการขยะ มูลฝอยและของเสีย อันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) - เน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง - จัดการขยะมูลฝอย แบบศูนย์รวม - กำจัดโดยเทคโนโลยี แบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงาน หรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการดำเนินงาน

๑.นำร่องรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

๑.๑ รูปแบบ Model L ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ที่รองรับปริมาณขยะมูลฝอย ตั้งแต่ ๓๐๐ ตัน/วัน ขึ้นไป โดย ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑.๑ จัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอยทั่วไปที่ต้นทาง

๑.๑.๒ คัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจาก ขยะมูลฝอยทั่วไป และเก็บรวบรวม ณ สถานที่เก็บรวบรวม ของจังหวัด และส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดของเอกชน

๑.๑.๓ จัดทำระบบการจัดการขยะมูลฝอย แบบผสมผสาน และแปรรูปขยะมูลฝอยไปเป็น พลังงาน เพื่อ ผลิตกระแสไฟฟ้า

๑.๑.๔ ปรับปรุงบ่อฝังกลบเดิมให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อเพิ่มระยะเวลาการใช้งาน

๑.๒ รูปแบบ Model M ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ที่รองรับปริมาณขยะมูลฝอย ตั้งแต่ ๕๐ - ๓๐๐ ตัน/วัน โดย ดำเนินการ ดังนี้

๑.๒.๑ จัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอยทั่วไปที่ต้นทาง

๑.๒.๒ คัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจาก ขยะมูลฝอยทั่วไป และเก็บรวบรวม ณ สถานที่เก็บรวบรวม ของจังหวัด และส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดของเอกชน

๑.๒.๓ จัดทำระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบ ผสมผสาน อาทิ ทำปุ๋ย หรือแปรรูปเป็นพลังงาน เช่น ก๊าซชีวภาพ ผลิตกระแสไฟฟ้า

๑.๒.๔ ปรับปรุงบ่อฝังกลบเดิมให้ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ เพื่อเพิ่มระยะเวลาการใช้งาน

๑.๓ รูปแบบ Model S ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ที่รองรับปริมาณขยะมูลฝอย น้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน โดย ดำเนินการ ดังนี้

๑.๓.๑ จัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอยทั่วไปที่ต้นทาง

๑.๓.๒ คัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจาก ขยะมูลฝอยทั่วไป และเก็บรวบรวม ณ สถานที่เก็บรวบรวม ของชุมชน และส่งไปยังสถานที่เก็บรวบรวมของจังหวัด

๑.๓.๓ จัดทำระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบ ผสมผสาน โดยนำขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัดแยก ไปฝังกลบและ/หรือนำขยะมูลฝอยที่ผ่านการคัดแยก ไปใช้ประโยชน์อื่น อาทิทำปุ๋ย

๒. จัดให้มีสถานที่เก็บรวบรวมของเสียอันตรายชุมชน ของจังหวัด จังหวัดละ ๑ แห่ง

๓. ส่งเสริมภาคเอกชนลงทุนหรือดำเนินงานระบบเก็บรวบรวม ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

ระยะเร่งด่วน (๖ เดือน)

(๑) Model L ได้แก่ จ.นนทบุรีจ.ภูเก็ต ทน.หาดใหญ่ และ ทน.สงขลา จ.สงขลา กรุงเทพมหานคร และ จ.เชียงราย (๒) Model M ได้แก่ ทม.น่าน จ.น่าน และ ทต.เมืองแกลง จ.ระยอง (๓) Model S ได้แก่ ทต.ท่าวังผา จ.น่าน ทม.สีคิ้ว ทต.โนนแดง จ.นครราชสีมา และ ทต.ลำปลายมาศ ทต.อิสาณ จ.บุรีรัมย์

ระยะปานกลาง (๑ ปี)

พื้นที่เป้าหมายขั้นตอนที่ ๒ : จำนวน ๒๖ จังหวัด : นครปฐม อยุธยา สระบุรี ปทุมธานี ลพบุรี สมุทรปราการ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช เพชรบุรี สุราษฎร์ธานีราชบุรี ขอนแก่น ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี นครราชสีมา (ยกเว้น ทม.สีคิ้ว ทต.โนนแดง) ลำปาง แพร่ ชัยนาท เพชรบูรณ์ ระนอง ชุมพร ยะลา ฉะเชิงเทรา กระบี่ และ สมุทรสาคร

ระยะยาว (๑ ปีขึ้นไป)

พื้นที่เป้าหมายขั้นตอนที่ ๒ : จำนวน ๔๖ จังหวัด : ตรัง ตาก มหาสารคาม สมุทรสงคราม พะเยา นราธิวาส พัทลุง สระแก้ว ศรีสะเกษ สุโขทัย ชัยภูมิ พิจิตร หนองบัวลำภู สุรินทร์ บึงกาฬ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ น่าน (ยกเว้น ทต.ท่าวังผา ทม.น่าน) ตราด กำแพงเพชร สิงห์บุรี นครนายก สตูล อำนาจเจริญ อุดรธานี พิษณุโลก สกลนคร พังงา จันทบุรียโสธร แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ มุกดาหาร อุทัยธานี อุบลราชธานีระยอง (ยกเว้น ทม.แกลง) ลำพูน หนองคาย เชียงใหม่ นครพนม ปัตตานี ร้อยเอ็ด อ่างทอง บุรีรัมย์ (ยกเว้น ทต.ลำปลายมาศ ทต.อิสาณ) เลย และ สุพรรณบุรี

๓. วางระเบียบ มาตรการการบริหาร จัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตราย

แนวทางการดำเนินงานระยะเร่งด่วน (๖ เดือน)

๑. ออกระเบียบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒. ออกระเบียบให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่งซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานทำหน้าที่จัดทำแผนแม่บทและบริหาร จัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในภาพรวมของจังหวัด โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะกำหนด

๓. จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ และกำหนดรูปแบบ เทคโนโลยีทางเลือกสำหรับการกำจัด ขยะมูลฝอยของศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแต่ละขนาด (ทส.)

๔. พิจารณาผ่อนปรนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ.๒๕๕๖ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษามาตรการ ป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๒ และหรือออกมาตรการเพื่อ ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในการจัดการ ขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย(ทส./กค./พน./มท./อก.)

๕.ออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หลักเกณฑ์และมาตรฐานการลด คัดแยก เก็บรวบรวม ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอย ของเสียอันตรายชุมชน และมูลฝอยติด เชื้อ(สธ./ทส.)

๖. ออกกฎระเบียบเรื่องระบบการตรวจสอบควบคุม การจัดตั้งและดำเนินงานสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย (สธ./ทส.)

๗. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอย (ขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ของเสียอันตราย) และ ห้ามทิ้งของเสียอันตรายปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปตามกฎกระทรวง ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด(อปท./มท.)

แนวทางการดำเนินงานระยะปานกลาง (๑ ปี)

๑. พิจารณาเรื่องการออกใบอนุญาตสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย (Permitting system) (ทส.)

๒. จัดทำโครงการนำร่องการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการ ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) (ทส./อก.)

๓. กำหนดหลักเกณฑ์ระเบียบบังคับใช้ในการนำวัสดุรีไซเคิล เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์ ในภาคอุตสาหกรรม (อก.)

๔. จัดทำมาตรการเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหา การลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย (อก./ทส.)

๕. ส่งเสริมการก่อสร้างโรงงานบำบัด/กำจัด/รีไซเคิลเพิ่มเติม (อก.)

๖. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอย (ขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ของเสียอันตราย) และ ห้ามทิ้งของเสียอันตรายปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปตามกฎกระทรวง ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด(อปท./มท.)

๗. พิจารณาเสนอกฎหมายที่จะใช้ในการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยของประเทศให้เป็นเอกภาพ (ทส./มท./สธ./อก.)

แนวทางการดำเนินงานระยะยาว (๑ ปีขึ้นไป)

๑. ออกกฎหมายด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์(Waste Electrical and Electronic Equipment – WEEE) ตามหลักการขยายความรับผิดชอบ ของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) / ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (Product charge) (ทส.)

๒. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอย (ขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ของเสียอันตราย) และ ห้ามทิ้งของเสียอันตรายปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปตาม กฎกระทรวงที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด (อปท./มท.)

<u>๔. สร้างวินัยของคน ในชาติมุ่งสู่ การจัดการที่ยั่งยืน - ให้ความรู้ประชาชน - บังคับใช้กฎหมาย (ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ)</u>

แนวทางการดำเนินงานระยะเร่งด่วน (๖ เดือน)

๑. ตรวจสอบและดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ลักลอบทิ้ง ลักลอบกำจัด ขยะมูลฝอยชุมชน กากอุตสาหกรรม กากกัมมันตรังสี ของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๒. รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ปลูกจิตสำนึก สร้างความตระหนักให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่การลด คัดแยกที่ต้นทาง จนถึงการกำจัดขั้นสุดท้าย ตลอดจนลดการใช้ถุงพลาสติก และหันมาใช้วัสดุอื่นแทน

๓. สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ นักเรียนและเยาวชน โดยให้มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมในโรงเรียน และสถานศึกษาทุกแห่งเป็นตัวอย่าง

แนวทางการดำเนินงานระยะปานกลาง (๑ ปี) และระยะยาว (๑ ปีขึ้นไป)

๑.ตรวจสอบและดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ลักลอบทิ้ง ลักลอบกำจัด ขยะมูลฝอยชุมชน กากอุตสาหกรรม กากกัมมันตรังสี ของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๒. ควบคุมการประกอบกิจการร้านรับซื้อของเก่า ทั้งการให้อนุญาตประกอบกิจการและการดำเนินกิจการ

๓. รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ปลูกจิตสำนึกสร้างความตระหนักให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่การลด คัดแยกที่ต้นทาง จนถึงการกำจัดขั้นสุดท้าย ตลอดจนลดการใช้ถุงพลาสติก และหันมาใช้วัสดุอื่นแทน

๔. สร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ นักเรียนและเยาวชน โดยให้มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมในโรงเรียน และสถานศึกษาทุกแห่งเป็นตัวอย่าง

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ได้วางระเบียบ ไว้ ๒ ฉบับ เพื่อวางระเบียบการปฏิบัติราชการเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ด้วยการบูรณาการแผนและแนวทางในการดำเนินงานของส่วนราชการและ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลางในการกำหนดแนวทางการทำงาน การสั่งการ การแก้ไขปัญหาให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสามารถ ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๗ ดังนี้

(๑) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๗

(๒) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ในท้องที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสระบุรีพ.ศ. ๒๕๕๗

หน้าว่าง

ภาคผนวก ข

เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย

หน้าว่าง

เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย

ความหมายของขยะมูลฝอย

มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งที่เก็บกวาดจากถนน ตลาดที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ๆ (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข, ๒๕๓๕.)

ของเสีย หมายถึง ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มลสาร หรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษรวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕) พจนานุกรมนักเรียนฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “มูลฝอย” หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว ส่วนคำว่า “ขยะ” หมายถึง หยากเยื่อ มูลฝอย

ดังนั้นอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ทั้งที่เน่าเปื่อยได้และไม่เน่าเปื่อย รวมตลอดถึงเถ้า ซากสัตว์ มูลสัตว์ ฝุ่นละออง และเศษวัตถุที่ทิ้งจากอาคารบ้านเรือน ตลาดและโรงงานอุตสาหกรรม

ประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย (๒๕๕๕) ได้จัดแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยชุมชนออกตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น ๔ ประเภท ได้แก่

(๑) ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือ มูลฝอยย่อยสลายคือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่จะไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืช ผัก ผลไม้ หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ โดยที่ขยะย่อยสลายนี้เป็นขยะที่พบมากที่สุด คือ พบมากถึง ๖๔% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

(๒) ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น สำหรับขยะรีไซเคิลนี้เป็นขยะที่พบมากเป็นอันดับที่สองในกองขยะ กล่าวคือ พบประมาณ ๓๐% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

(๓) ขยะอันตราย (Hazardous waste) หรือ มูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกรรมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืชทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น ขยะอันตรายนี้เป็นขยะที่มักจะพบได้น้อยที่สุด กล่าวคือ พบประมาณเพียง ๓% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

(๔) ขยะทั่วไป (General waste) หรือ มูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่ง

สำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร ฟอยล์เปื้อนอาหาร เป็นต้น สำหรับขยะทั่วไปนี้เป็นขยะที่มีปริมาณใกล้เคียงกับขยะอันตราย กล่าวคือ จะพบประมาณ ๓% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ

วิธีการในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะจากการดำเนินชีวิตประจำวันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่กระบวนการเกิดขยะที่แหล่งกำเนิดไปจนถึงการนำไปกำจัดหรือทำลายยังสถานที่ฝังกลบ ทั้งนี้รายละเอียดขั้นตอนวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน มี ๖ ขั้นตอนดังนี้

(๑) การลดและการคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด

การดำเนินการกับขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่างๆ อันได้แก่ บ้านเรือน อาคารสำนักงาน สถานศึกษา ห้างร้าน ตลอดจนสถานที่สาธารณะทั่วไป เพื่อรอการเก็บขน การรวบรวม และการนำไปกำจัดทำลายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งในการดำเนินการกับขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านเรือนหรืออาคารสถานที่ต่างๆ โดยมีหลักการในการจัดการแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน คือ การลดขยะ ณ แหล่งกำเนิด (Source reduction) เพื่อให้มีปริมาณขยะที่จะต้องนำไปกำจัดหรือทำลายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และการคัดแยกขยะ (Waste separation) ซึ่งถือเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการขยะในขั้นตอนต่อๆ ไปเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๒) การเก็บรวบรวม

การเก็บขนขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ในภาชนะรองรับขยะซึ่งวางไว้ตามสถานที่ต่างๆ อันได้แก่ บริเวณที่พักอาศัย สถาบันการศึกษา ตลาดสด ป้ายรถโดยสารประจำทาง และสวนสาธารณะ ฯลฯ เพื่อนำมารวบรวมไว้ยังจุดพักขยะก่อน แล้วจึงทำการขนถ่ายใส่รถเก็บขยะ เพื่อที่จะขนส่งต่อไปยังสถานที่ฝังกลบสำหรับขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก แต่หากเป็นขยะรีไซเคิลที่ได้มีการคัดแยกไว้ในภาชนะรองรับขยะตามที่กล่าวมาแล้ว ขยะเหล่านี้ก็จะถูกรวบรวมและส่งไปแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ต่อไป การเก็บรวบรวมขยะเป็นหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น หน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีการวางระบบและแบบแผนในการเก็บรวบรวมขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีขยะตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ในปริมาณมากและนานเกินไป

(๓) การเก็บกัก

ขยะมูลฝอยเมื่อถูกเก็บรวบรวมจากภาชนะรองรับที่อยู่ตามแหล่งกำเนิดต่าง ๆ แล้ว ก็จะถูกขนถ่ายโดยรถเก็บขนขยะเพื่อนำไปกำจัดทำลายยังสถานที่ฝังกลบให้เร็วที่สุดเพื่อป้องกันการเน่าเหม็นของขยะ รวมทั้งเพื่อให้มีขยะตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ให้น้อยที่สุดด้วย ดังนั้นขยะมูลฝอยเหล่านี้จึงไม่จำเป็นต้องมีการเก็บกัก ณ จุดใดจุดหนึ่งก่อนนำไปกำจัดหรือทำลาย ยกเว้นในส่วนของขยะอันตรายหรือของเสียอันตรายต่าง ๆเท่านั้น จะต้องทำการเก็บกักให้มีจำนวนมากพอ ก่อนส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธีและปลอดภัย

(๔) การขนส่ง

การนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ภายในชุมชนถ่ายไปยังสถานที่ฝังกลบซึ่งตั้งห่างออกไปไกลจากชุมชนหรืออาจเป็นการขนถ่ายขยะไปสู่ขบวนการแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีก ในการขนส่งขยะมูลฝอยไปยังสถานที่ฝังกลบนั้นจะเกิดขึ้นภายหลังการดำเนินการรวบรวมขยะภายในชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว โดยระยะเวลาที่ใช้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างชุมชนไปยังที่ตั้งของสถานที่ฝังกลบ ซึ่งมีผลต่อจำนวนเที่ยวของการขนส่งขยะในแต่ละวันด้วย

(๕) การแปรสภาพ

วิธีการที่จะทำให้ขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากชุมชนอยู่ในสภาพที่เกิดความสะดวกต่อการเก็บขนไปกำจัดทำลายหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการแปรสภาพขยะจะมีอยู่ด้วยกัน ๓ ประการดังนี้ คือ ๑) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการขยะโดยการอัดขยะให้เป็นฟ่อนหรือเป็นก้อนๆ ซึ่งจะช่วยลดพื้นที่ในการเก็บขนขยะและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งไปยังสถานที่ฝังกลบให้น้อยลง ๒) เพื่อนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีก ๓) เพื่อนำผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการแปรสภาพมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อทำการแปรสภาพขยะด้วยการย่อยสลายทางชีวภาพแล้วก็จะได้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ในการเพาะปลูก หรือทำการย่อยสลายขยะทางชีวภาพเพื่อให้ได้ก๊าซมีเทนมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในด้านต่างๆ เช่น การหุงต้ม การปั่นกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

(๖) การกำจัดหรือทำลาย

การกำจัดหรือทำลาย (disposal) ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับแล้ว

เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย

ในปัจจุบันได้มีการดำเนินการกำจัดหรือการทำลายขยะมูลฝอยด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)

๒) การหมักเพื่อทำปุ๋ย (Composting)

๓) การทำเชื้อเพลิงขยะ (RDF)

๔) การเผาในเตา (Incineration)

๕) เทคโนโลยีการจัดการขยะแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management: ISWM)

๑. การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)

การกำจัดขยะโดยการขุดหลุมและฝังกลบเป็นวิธีที่ใช้กันมานับร้อยปี เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายถูกที่สุด และเชื่อกันว่าไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่นการไหลซึมน้ำชะจากขยะ (Leachate) ไม่มีผลถึงแหล่งน้ำใต้ดินเพราะถูกกรองโดยชั้นดินก่อน โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้เริ่มเปลี่ยนวิธีการกำจัดมูลฝอยจากการเผาและเททิ้งในพื้นที่กลางแจ้ง มาเป็นการใช้สถานที่ฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ (Sanitary Landfill) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ (ค.ศ. ๑๙๔๐) เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งด้านน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และการระบาดของเชื้อโรค

แต่จากการศึกษาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นต้นมา (ค.ศ. ๑๙๕๐) พบว่าน้ำชะขยะ มีผลเสียต่อคุณภาพน้ำใต้ดิน จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการฝังกลบ โดยแบ่งขยะออกเป็น ๒ ประเภทคือ ขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะอันตราย โดยขยะมูลฝอยทั่วไปจะถูกฝังกลบโดยการขุดหลุมที่มีการบดอัดพื้นอย่างแน่นหนา ซึ่งจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า ยังคงไม่สามารถป้องกันการรั่วไหลของน้ำชะขยะได้ไม่ว่าจะเพิ่มความหนาของพื้นบดอัดเท่าไรก็ตาม วิธีนี้จึงถูกห้ามใช้ในบางประเทศ ส่วนขยะอันตรายจำเป็นต้องมีการปูผ้ายางรองพื้นในหลุมก่อนการฝังกลบ ซึ่งเป็นวิธีสากลที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน เช่น หลุมฝังกลบขยะของกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสถานที่ฝังกลบมูลฝอย (Landfill) ยังเป็นส่วนจำเป็นหลักของระบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร (Integrated Solid Waste Management) ซึ่งระบบดังกล่าวประกอบด้วยการฝังกลบมูลฝอย (Land-filling) การเผาโดยเตาเผา (Combustion) การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) การทำปุ๋ย (Composting) และ การลดปริมาณขยะมูลฝอย (Source Reduction) โดยการฝังกลบมูลฝอยถือว่าเป็นวิธีการหลักในการจัดการมูลฝอย เนื่องจาก

- เป็นระบบที่มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนและดำเนินการน้อยกว่าวิธีอื่น
- การจัดการไม่สลับซับซ้อนมากนัก
- มีความยืดหยุ่นมากในการรองรับ ทั้งด้านปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอย
- เป็นระบบกำจัดขยะในขั้นตอนสุดท้าย

สำหรับประเทศไทยนั้นการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะนั้น (Sanitary Landfill) เพิ่งเข้ามามีบทบาทในรอบ ๑๐ ปีนี้ เนื่องจากแต่เดิมการกำจัดมูลฝอยในอดีตเป็นเพียงการเทกองทิ้งกลางแจ้ง (Open Dump) เท่านั้น อย่างไรก็ตามหากสถานที่ฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะขาดการดำเนินงานที่ดีและถูกต้องนั้น อาจทำให้สาธารณูปโภคดังกล่าวกลายเป็นที่เทกองทิ้งกลางแจ้งได้เหมือนในอดีต

ถึงแม้การกำจัดขยะโดยการฝังกลบจะมีค่าใช้จ่ายถูกที่สุด แต่หากขาดการจัดการที่ดี ก็อาจส่งผลต่อสภาพแวดล้อมหลายประการ เช่น เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชนรอบข้าง เกิดการรั่วซึมของผ้ายางปูพื้นและเป็นแหล่งกักเก็บเชื้อโรคต่างๆ เป็นต้น ปัจจุบันได้มีการพัฒนาการฝังกลบให้เป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น เช่น การบีบอัดเพื่อเอาน้ำชะขยะออก การมัดขยะให้เป็นก้อนและหุ้มด้วยพลาสติกก่อนนำไปฝังกลบ เป็นต้น

๑.๑ รูปแบบการฝังกลบ

๑) วิธีฝังกลบแบบขุดเป็นร่อง (Trend Method)

เหมาะสำหรับพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบ โดยขุดดินเป็นร่องลึก ๒-๓ เมตร ผนังด้านข้างควรทำมุม ๓๐ องศากับแนวระดับ ก้นร่องควรกว้างประมาณ ๓-๑๐ เมตร ดินที่ขุดขึ้น จะกองไว้ข้าง ๆ เพื่อสะดวกในการนำมาปิดทับหน้าขยะ เมื่อนำขยะมาเทกองในร่อง ก็ใช้รถแทรกเตอร์เกลี่ย และบดอัดขยะให้แน่นหลังจากนั้นตักดินข้าง ๆ มาปิดทับ และบดอัดขยะด้วยรถแทรกเตอร์อีกครั้ง ดินที่นำมาบดทับหน้าขยะหนา ๑๐-๑๕ ซม. สำหรับความหนาของดินที่จะใช้บดอัดเพื่อปิดทับหน้าร่องควรมีความหนา ๑๕-๖๐ ซม. และร่องดินที่จะเตรียมขึ้นใหม่ ควรขุดให้ห่างจากร่องเดิมไม่น้อยกว่า ๖๐ ซม.

๒) วิธีฝังกลบขยะมูลฝอยแบบกลบบนพื้นดิน (Area Method)

เป็นวิธีฝังกลบที่เริ่มจากระดับดินเดิม โดยไม่มีการขุดดิน โดยบดอัดขยะตามแนวราบก่อน แล้วค่อยบดอัดทับในชั้นถัดไปจนถึงระดับที่กำหนดไว้ ทำคันดินตามแนวของพื้นที่ก่อน เพื่อทำหน้าที่เป็นผนังหรือขอบยัน สามารถป้องกันน้ำเสียที่เกิดจากการย่อยสลาย ไม่ให้น้ำเสีย ซึมออกด้านนอก ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม หรือที่มีระดับน้ำ ใต้ดินสูงหรือน้ำใต้ดินอยู่ต่ำกว่าผิวดินเล็กน้อย (ไม่เกิน ๑ เมตร) ไม่สามารถขุดดินเพื่อกำจัดด้วยวิธีกลบแบบขุดร่องได้ เพราะจะทำให้เกิดการปนเปื้อนของน้ำโสโครกจากขยะต่อน้ำใต้ดิน

๑.๒ ข้อดี/ข้อเสีย ของการฝังกลบ

ข้อดี

๑) ค่าใช้จ่ายถูกที่สุดเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีอื่น

๒) สามารถได้ก๊าซชีวภาพหลุมขยะ (Landfill Gas) เป็นผลพลอยได้ในรูปพลังงานทดแทนหากมีสัดส่วนของขยะอินทรีย์อยู่ในหลุมฝังกลบมากเพียงพอ

ข้อเสีย

๑) หาแหล่งสถานที่ฝังกลบยากเนื่องจากการต่อต้านของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

๒) อาจมีปัญหากับแหล่งน้ำใต้ดินหากมีการจัดการที่ไม่ดี

ภาพที่ ๒ แสดงการฝังกลบขยะอย่างถูกสุขลักษณะของกรุงเทพมหานคร

๑.๓ ลักษณะของสถานที่ฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ

ซึ่งแตกต่างจากการเททิ้งกลางแจ้ง มีรายละเอียดด้านการออกแบบ การก่อสร้าง และการดำเนินการ ประกอบด้วย

๑) ระบบการควบคุมการเข้าออก (Access Control) เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ผิดวิธี มีการรักษาความปลอดภัยและทรัพย์สิน

๒) การพิจารณาเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ (Site) ในการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งพิจารณาทั้งด้านภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา

๓) การบดอัดขยะมูลฝอย (Compaction of Solid Waste) เพื่อเพิ่มปริมาณการรองรับขยะมูลฝอยเมื่อฝังกลบแล้ว

๔) การปิดทับวัสดุกลบทับรายวัน (Daily Cover) เพื่อควบคุมกลิ่น ไฟไหม้ การปลิวของขยะมูลฝอย แมลง และพาหะนำโรค

๕) ใช้วัสดุกลบทับชั้นกลางและวัสดุกลบทับขั้นสุดท้าย (Intermediate and Final cover) เพื่อใช้เป็นถนนสำหรับรถบรรทุกขยะมูลฝอย และปิดทับเมื่อเสร็จสิ้นการฝังกลบเพื่อลดการแพร่ของก๊าซชีวภาพจากขยะมูลฝอย (Landfill Gas)

๖) ห้ามทำการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้ง (No Open-Burning) ในสถานที่ฝังกลบมูลฝอย

๗) ห้ามมิให้การฝังกลบส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน

๑.๔ การเลือกสถานที่ตั้งของแหล่งฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ

องค์ประกอบที่สำคัญในการเลือกสถานที่ตั้งแหล่งฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ คือ โครงสร้างทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ผนวกกับความรู้ทางวิศวกรรมโยธาและวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม การเลือกสถานที่กำจัดมีความสำคัญต่อระบบการจัดการขยะมูลฝอย โดยเฉพาะระบบการขนส่งและระบบการกำจัด โดยกรมควบคุมมลพิษได้ให้เกณฑ์ในการพิจารณาประกอบด้วย

- ระยะห่างจากจุดกำเนิดขยะ
- ขนาดที่ดิน
- สภาพภูมิประเทศ
- ลักษณะการระบายน้ำผิวดิน
- การใช้ที่ดิน
- ลักษณะดิน
- ระดับน้ำใต้ดิน
- สภาพแวดล้อมโดยรอบ

๑.๕ การดำเนินงานฝังกลบมูลฝอย

แม้จะไม่มีกฎกำหนดตายตัวในเรื่องของการดำเนินงานฝังกลบมูลฝอยแต่ละแห่ง การดำเนินงานฝังกลบมูลฝอยนั้นควรดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ คือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยแต่ละแห่งอาจปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะภูมิศาสตร์ ลักษณะธรณีวิทยา รูปแบบการไหลของน้ำใต้ดินและลักษณะทางชลศาสตร์ ลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ทำการฝังกลบ ตลอดจนคุณลักษณะของขยะมูลฝอยที่ทำการฝังกลบ

แนวทางที่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ รูปแบบการฝังกลบมูลฝอยที่ถูกต้อง การเลือกใช้ประเภทและจำนวนเครื่องจักรให้เหมาะสม การใช้วัสดุกลบทับ ลักษณะการดำเนินงานในแต่ละฤดูกาล การป้องกันและจัดการอัคคีภัย การป้องกันขยะปลิว การจัดการทรุดตัวของกองขยะมูลฝอย และการป้องกันกลิ่นรบกวน ซึ่งแหล่งกำเนิดกลิ่นมาจากหน้าพื้นที่ที่ทำการฝังกลบ น้ำชะมูลฝอย และ

ก๊าซชีวภาพจากขยะมูลฝอย นอกจากนี้กรมควบคุมมลพิษได้มีข้อกำหนดในการติดตามคุณภาพน้ำจากน้ำใต้ดิน น้ำผิวดิน และน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งผู้ดำเนินการฝังกลบจะต้องปฏิบัติตามด้วย

๑.๖ การใช้ประโยชน์ก๊าซชีวภาพจากการฝังกลบมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่ถูกฝังกลบโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ จะเกิดการย่อยสลายภายใต้กระบวนการย่อยสลายแบบไร้อากาศ (Anaerobic Decomposition) และก่อให้เกิดก๊าซชีวภาพจากการฝังกลบมูลฝอย (Landfill Gas) ซึ่งประกอบด้วยก๊าซมีเทน (CH_4) คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) และก๊าซอื่นๆ ก๊าซมีเทนจะมีปริมาณ ๔๕-๖๐% โดยปริมาตร ก๊าซชีวภาพจากการฝังกลบมูลฝอย ถือว่าเป็นเชื้อเพลิงที่มีค่าความร้อนปานกลาง (Medium BTU fuel) โดยมีค่าความร้อนอยู่ระหว่าง ๔๐๐-๕๕๐ BTU/ft^3 (๑๔,๘๙๓-๒๐,๔๗๘ kJ/m^3) ขึ้นอยู่กับสัดส่วนของมีเทน ก๊าซชีวภาพจากการฝังกลบมูลฝอยที่เกิดในแหล่งฝังกลบมูลฝอยที่ฝังกลบอย่างถูกหลักสุขลักษณะ สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทนได้หลายรูปแบบ เช่น นำไปใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงโดยตรง นำไปใช้รวมกับท่อส่งก๊าซ และอาจจะสามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในรถยนต์และเซลเชื้อเพลิง (Fuel cell) การพิจารณาการนำก๊าซชีวภาพไปใช้ประโยชน์ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของก๊าซชีวภาพที่ดูดขึ้นมาใช้ได้ การนำก๊าซชีวภาพไปผลิตกระแสไฟฟ้า นอกจากจะได้พลังงานทดแทนที่เป็นประโยชน์โดยตรงแล้ว ยังมีประโยชน์ทางอ้อม คือช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแง่ของการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse gas) ซึ่งจะก่อให้เกิดปรากฏการณ์โลกร้อน (Global Warming) เนื่องจากก๊าซมีเทนที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในก๊าซชีวภาพจะก่อให้เกิดผลกระทบมากกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ๒๑ เท่า นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างน้อยใน ๒ ลักษณะ คือ

๑) ลดปัญหาด้านกลิ่นรบกวน และลดปัญหาการปล่อยก๊าซมีเทนขึ้นไปสู่ชั้นบรรยากาศ เพราะก๊าซนี้จะถูกใช้ในการเผาไหม้โดยตรง

๒) ลดการแพร่กระจายในทางราบของก๊าซจากกองขยะ เพราะการดูดก๊าซขึ้นมาใช้ทำให้ความดันภายในกองขยะลดลง และก๊าซส่วนใหญ่จะถูกเก็บเข้าในระบบรวบรวมก๊าซ การแพร่กระจายก๊าซในทิศทางต่างๆ จะลดลง เป็นผลต่อการลดความเสี่ยงต่อการลุกไหม้และการระเบิด

สำหรับประเทศไทย ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ริเริ่มโครงการนำร่องขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งมีเป้าหมายในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ ที่เกิดในสถานที่ฝังกลบมูลฝอยกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการระยะที่ ๓ เพื่อเดินเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าเครื่องที่ ๑ ขนาดกำลังผลิต ๔๓๕ kW นอกจากนี้ยังมีโครงการใช้ก๊าซชีวภาพจากการฝังกลบมูลฝอยมาผลิตกระแสที่สถานที่ฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะราชาเทวะ ซึ่งดำเนินการโดยห้างหุ้นส่วนจำกัด ไพโรจน์สมพงษ์พาณิชย์ โดยมีขนาดกำลังผลิต ๑ MW โครงการนี้ประกอบด้วย ระบบรวบรวมก๊าซ ระบบทำความสะอาดก๊าซและปรับปรุงคุณภาพก๊าซ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าโดยใช้เครื่องยนต์แบบสันดาปภายใน และระบบต่อขนานกับการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) ปัจจุบันสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าจำหน่ายให้กับการไฟฟ้านครหลวงได้ ตั้งแต่ต้นเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘

๒. การหมักเพื่อทำปุ๋ย (Composting)

คือ การนำเอาเศษซาก หรือวัสดุต่างๆ ที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกที่ได้มาจากพืช เช่น เศษหญ้า ใบไม้ ฟางข้าว ผักตบชวา หรือแม้แต่ขยะมูลฝอยตามบ้านเรือนมากองรวมกัน รดน้ำให้มีความชื้นพอเหมาะ หมักไว้จนกระทั่งเศษพืช หรือวัสดุเหล่านั้นย่อยสลายและแปรสภาพไป กลายเป็นขุยสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม มีลักษณะพรุน ยุ่ย ร่วนซุย ที่เรียกว่า "ปุ๋ยหมัก" การย่อยและการแปรสภาพของเศษพืชหรือ วัสดุดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กๆ ที่เรียกว่า "จุลินทรีย์" ซึ่งอาศัยอยู่ในกองปุ๋ยสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเหล่านี้มีอยู่ มากมายหลายชนิดปะปนกันอยู่ และพวกที่มีบทบาทในการแปรสภาพวัสดุมากที่สุดได้แก่ เชื้อรา และเชื้อบักเตรียม

๒.๑ วัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมัก

วัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตร จะมีอยู่ทั่วไปหลายรูปแบบ เช่น ฟางข้าว ใบพืช เปลือกและกาก โดยมากจะเผาทิ้ง ซึ่งเป็นการทำลายธาตุอาหาร เป็นเหตุใช้ธาตุอาหารในดินลดน้อยลง สิ่งที่ทดแทนธาตุอาหารเหล่านี้ คือ ปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพง และถ้าใช้นานๆ จะทำให้สมบัติทางกายภาพและเคมีของดินเสียไปด้วย นอกจากนี้ เกษตรกรยังสามารถนำขยะเศษอาหารและวัสดุอื่นๆ และวัชพืช เช่น วัชพืชบก วัชพืชน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผักตบชวามาเป็นวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักได้อีกด้วย

๒.๒ วิธีการทำปุ๋ยหมักด้วยกระบวนการหมักแบบใช้อากาศ มี ๓ รูปแบบ คือ

ภาพที่ ๓ : การทำปุ๋ยหมักแบบเทกอง

๑) การทำปุ๋ยหมักแบบเทกอง (Windrow Turning System) โดยการนำขยะหรือของเสียจากอุตสาหกรรมที่มีสารอินทรีย์เป็นส่วนประกอบมากองบนพื้นราบเป็นแนวยาว จึงเรียกว่า "Windrow" และมีการให้อากาศ โดยใช้วิธีการกลับกองปุ๋ย เพื่อให้อากาศได้เข้าอย่างทั่วถึง และยังช่วยในเรื่องการผสม เพื่อเร่งปฏิกิริยา ให้ย่อยสลายได้เร็วขึ้น และเป็นการป้องกันสภาวะการย่อยแบบไม่ใช้อากาศด้วย

(๑) ขั้นตอนของ Windrow Turning System

- นำขยะอินทรีย์มาบดเพื่อให้ขยะมีขนาดเล็กลง
- นำมากองแนวยาวให้มีความสูงที่พอเหมาะ (ประมาณ ๑-๒ เมตร) รดน้ำหมาดๆ ให้มีความชื้นที่เหมาะสม

- เติมอากาศในกองปุ๋ยหมักโดยการพลิกกลับกองประมาณ ๒-๓ ครั้งต่อสัปดาห์ และคอยรดน้ำให้กองปุ๋ยหมักมีความชื้นอยู่ จนการจะหมักเสร็จ ปุ๋ยที่หมักเสร็จจะมีลักษณะเบา ร่วน นุ่ม มีสีดำคล้ำและไม่มีกลิ่น

(๒) ข้อดีของวิธี Windrow Turning System

- ใช้ต้นทุนต่ำ
- ไม่ต้องใช่วิทยาการสูงมาก

(๓) ข้อเสียของวิธี Windrow Turning System

- ต้องใช้บริเวณกว้างในการกองปุ๋ยเป็นแนวยาว
- ต้องการเครื่องมือที่ทนทาน และทำงานได้อย่างสะดวก และต่อเนื่องโดยตลอด โดยเครื่องมือจะต้องมีความสามารถใช้กับวัสดุที่หลากหลาย
- อาจเกิดกลิ่นขณะทำการกลับกอง

๒) การทำปุ๋ยหมักระบบกองเติมอากาศ (Aerated Static Pile System)

โดยการนำขยะอินทร์มากองบนพื้นราบให้ได้ความสูงพอสมควร มีการเติมลมผ่านท่อพีวีซีเจาะรู่เข้าไปในกองปุ๋ย ทำให้มีออกซิเจนปริมาณเพียงพอและเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ สำหรับย่อยสลายสารอินทรีย์ จึงทำให้ไม่ต้องกลับกองปุ๋ย

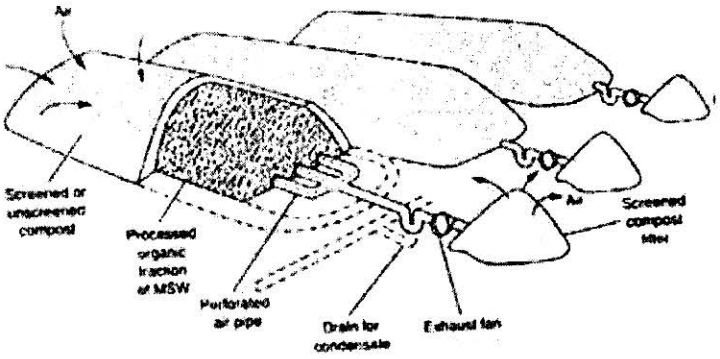

ภาพที่ ๔ : การทำปุ๋ยหมักอากาศ

(๑) ขั้นตอนของ Aerated Static Pile System

- นำเศษมูลฝอยไปย่อยในเครื่องย่อย ทำให้ค่าอัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจนมีค่าประมาณ ๒๐-๓๕:๑
- นำเศษกิ่งไม้วางก่ายบนท่อพีวีซีที่เจาะรู ที่ต่อมาจากพัดลมเติมอากาศกิ่งไม่จะช่วยให้มีการระบายอากาศที่ดีภายในกองปุ๋ย นำวัตถุดิบที่คลุกเคล้าพร้อมกันรถน้ำให้พอหมาด วางทับบนกิ่งไม้ให้เป็นรูปสามเหลี่ยมปริซึม
- เปิดพัดลมโบลเวอร์ทุกวันๆ ละ ๒ ครั้ง คือเช้าและเย็น ครั้งละ๑๕นาที เป็นเวลา๓๐วันหรือมากว่าจนกว่าการหมักจะเสร็จ ปุ๋ยที่หมักเสร็จจะมีลักษณะเบา ร่วน นุ่ม มีสีดำคล้ำและไม่มีกลิ่น

- ตรวจสอบความชื้นภายในกองปุ๋ยทุกๆ ๔-๕ วัน โดยล้วงมือเข้าไปจับปุ๋ยภายในกองแล้วทดลองบีบ ถ้าเป็นความชื้นที่เหมาะสมวัสดุจะไม่แห้งเกินไปแล้วไม่มีน้ำไหลเยิ้มติดมือ

- เติมน้ำให้แก่กองปุ๋ยรดน้ำผิวนอกกองปุ๋ยทุกเช้า และทุก ๔ วันให้ใช้ไม้แทงกองปุ๋ยในแนวดิ่งทุกระยะ ๔๐ ซม. กรอกน้ำลงไป แล้วปิดรูให้เหมือเดิม

- เมื่อการหมักสิ้นสุดลง ย้ายปุ๋ยเข้าไปในที่ร่มแล้วทิ้งไว้เฉยๆ เป็นเวลาอีก๓๐วัน เพื่อบ่ม (Cure) ให้เชื้อจุลินทรีย์สงบตัว เป็นการป้องกันการเกิดปฏิกิริยาการย่อยสลายขึ้นอีกในภายหลัง ซึ่งอาจจะทำให้ปุ๋ยหมักมีกลิ่นเหม็น เกิดเชื้อรา แล้วน้ำหนักลดได้

(๒) ข้อดีของวิธี Aerated Static Pile System

- สามารถทำปุ๋ยหมักได้สำเร็จในระยะเวลาเพียงหนึ่งเดือน
- ไม่มีการพลิกกลับของปุ๋ย
- ไม่ต้องทำในโรงเรือน สามารถทำโดยกองพื้นดินกลองแจ้ง
- ทำได้ทุกฤดูกาล
- ทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

(๓) ข้อเสียของวิธี Aerated Static Pile System

- ค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง
- ค่าใช่จ่ายในการซ่อมบำรุงสูง
- ปัญหาเรื่องกลิ่นในระหว่างการย่อยสลาย
- มีข้อจำกัดในการเลือกสถานที่ คือ ต้องอยู่ห่างจากชุมชน

๓) การหมักในภาชนะปิด (In-vessel plug flow)

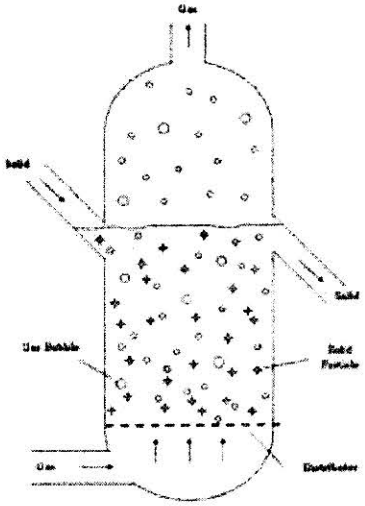

ภาพที่ ๕ : การหมักในภาชนะปิด

การหมักวิธีนี้คล้าย Windrow และ static composting แต่เป็นการหมักในภาชนะปิดที่ถูกทำให้เคลื่อนที่ตลอดเวลาด้วยเครื่องจักร มีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการให้อากาสอย่างเข้มงวดจนกระทั่งสิ้นสุดการย่อยสลาย ระบบ In-vessel จะใช้เวลา๑๔วันสำหรับการหมักและ ๒๐ วันสำหรับการบ่ม ข้อดี คือ ดีกว่าวิธี Windrow และ staticเพราะสามารถควบคุมกลิ่น ใช่สถานที่น้อย ไม่อุจาดตา ควบคุมการหมักง่าย และใช้แรงงานน้อย

(๑) รูปแบบการหมักในภาชนะปิด มี ๓ วิธี คือ

Agitated bed reactor

มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๓๕ เมตร มีส่วนลึกของการหมัก ๒-๓เมตรในส่วนแขนของแกนจะมีสว่านติดอยู่จำนวนมาก สว่านจะช่วยในการถ่ายเทอากาศในของเสีย ใช้เวลาในการหมัก ๑๔ วัน อากาศจะถูกเป่าให้ไหลผ่านขึ้นข้างบนผ่านถังหมัก โดยใช้ valves ซึ่งควบคุมระดับของอากาศ

Silo composters

ปกติจะเป็นแนวตั้ง วงกลมหรือสี่เหลี่ยมระบบไหลตามยาว ซึ่งของเสียจะถูกทิ้งไว้ลึกประมาณ ๙เมตร ของเสียจะเติมที่ข้างบนและจะย้ายไปสู่ข้างล่าง อากาศจะถ่ายเทขึ้นผ่านของเสีย และเริ่มหยุดลงใกล้พื้นผิวข้างบน การถ่ายเทอากาศจะถูกควบคุมโดยใช้เครื่องมือ ซึ่งจะวัด และติดตามระดับของคาร์บอนไดออกไซด์ ออกซิเจน และอุณหภูมิ เวลาที่ใช้ในการหมัก ๑๔ วัน

Tunnel reactor composting system

การหมักของเสียแบบในท่อหมักโดยเครื่องหมักต่างๆนั้นจะอยู่ภายนอกถังหมัก ทำให้ง่ายต่อการซ่อมแซมการระบายอากาศทั้งเข้าและออกใช้ควบคุมได้ ทำให้การหมักของเสียได้ผลดี

(๒) ข้อดีของวิธี In-vessel plug flow

๑) สามารควบคุมกลิ่นได้

๒) ใช้สถานที่น้อย

๓) ควบคุมการหมักง่าย

๔) ใช้แรงงานน้อย

(๓) ข้อเสียของวิธี In-vessel plug flow

- เสียค่าใช้จ่ายสูง

ประโยชน์ของปุ๋ยหมัก

(๑) ช่วยเพิ่มปริมาณอินทรียวัตถุให้แก่ดิน ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์

(๒) ช่วยเปลี่ยนสภาพของดินจากดินเหนียวหรือดินทรายให้เป็นดินร่วนทำให้สะดวกในการไถพรวน

(๓) ช่วยสงวนรักษาความชุ่มชื้นในดินได้ดีขึ้น

(๔) ทำให้การถ่ายเทอากาศในดินได้ดี

(๕) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ปุ๋ยเคมีและสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้

(๖) ช่วยกระตุ้นให้ธาตุอาหารพืชบางอย่างในดินที่ละลายน้ำยากให้ละลายน้ำง่ายเป็นอาหารแก่พืชได้ดีขึ้น

(๗) ไม่เป็นอันตรายต่อดินแม้จะใช้ในปริมาณมาก ๆ ติดต่อกันนาน ๆ

(๘) ช่วยปรับสภาพแวดล้อม เช่น กำจัดขยะมูลฝอยและวัชพืชน้ำทั้งหลายให้หมดไป

ตารางที่ ๑๐ : แสดงปริมาณธาตุอาหารพืชของปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำจากวัสดุต่างๆ

ปริมาณธาตุอาหารพืชของปุ๋ยอินทรีย์			
ชนิดของปุ๋ย	**ไนโตรเจน(%N)**	**ฟอสฟอรัส(%P)**	**โพแทสเซียม(%K)**
แหนแดง	๓.๓๐	๐.๕๗	๑.๒๓
มูลวัว	๑.๑๐	๐.๔๐	๑.๖๐
มูลควาย	๐.๙๗	๐.๖๐	๑.๖๖
มูลสุกร	๑.๓๐	๒.๔๐	๑.๐๐
มูลไก่	๒.๔๒	๖.๒๙	๒.๑๑
มูลเป็ด	๑.๐๒	๑.๘๔	๐.๕๒
ปุ๋ยหมักฟางข้าว	๑.๓๔	๐.๕๓	๐.๙๗
กากอ้อย	๐.๖๒	๐.๙๙	๐.๔๖
ฟางข้าว	๐.๕๙	๐.๐๘	๑.๗๒
แกลบ (๑๕% Sio๒)	๐.๔๖	๐.๒๖	๐.๗๐
ขี้เถ้าแกลบ (๘๕-๙๐% SiO ๒)	๐.๐๐	๐.๑๕	๐.๘๑
ผักตบชวา	๑.๕๕	๐.๔๖	๐.๔๙
ซังข้าวโพด	๑.๗๘	๐.๒๕	๑.๕๓
ต้นข้าวโพด	๐.๗๑	๐.๑๑	๑.๓๘

๓. การทำเชื้อเพลิงขยะ (RDF)

การใช้ขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้เพื่อการเผาไหม้โดยตรงมักก่อให้เกิดความยุ่งยากในการใช้งาน เนื่องจากความไม่แน่นอนและไม่สม่ำเสมอในองค์ประกอบต่างๆ (Non-homogeneousness) ที่ประกอบกันขึ้นเป็นขยะมูลฝอย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามชุมชนและตามฤดูกาล อีกทั้งขยะมูลฝอยเหล่านี้มีค่าความร้อนต่ำ มีปริมาณเถ้าและความชื้นสูง สิ่งเหล่านี้ก่อความยุ่งยากให้กับผู้ออกแบบโรงเผาและผู้ปฏิบัติ และยังควบคุมการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ยาก การแปรรูปขยะมูลฝอยโดยผ่านกระบวนการจัดการต่างๆ เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพและคุณสมบัติทางเคมีของขยะมูลฝอยเพื่อทำให้กลายเป็นเชื้อเพลิงขยะ (Refuse Derived Fuel, RDF) จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นได้ ซึ่งเชื้อเพลิงที่ได้นั้นสามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตพลังงานได้

เชื้อเพลิงขยะ (RDF) เป็นการปรับปรุง และแปลงสภาพของขยะมูลฝอย ให้เป็นเชื้อเพลิงแข็งที่มีคุณสมบัติในด้าน ค่าความร้อน (Heating Value) ความชื้น ขนาด และความหนาแน่น เหมาะสมในการใช้เป็นเชื้อเพลิงป้อนหม้อไอน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้าหรือความร้อน และมีองค์ประกอบทั้งทางเคมีและกายภาพสม่ำเสมอ คุณลักษณะทั่วไปของเชื้อเพลิงขยะประกอบด้วย

- ปลอดเชื้อโรคจากการอบด้วยความร้อน ลดความเสี่ยงต่อการสัมผัสเชื้อโรค
- ไม่มีกลิ่น
- มีขนาดเหมาะสมต่อการป้อนเตาเผา-หม้อไอน้ำ (เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๕-๓๐ มิลลิเมตร ความยาว ๓๐-๑๕๐ มิลลิเมตร)
- มีความหนาแน่นมากกว่าขยะมูลฝอยและชีวมวลทั่วไป (๔๕๐-๖๐๐ kg/m๓) เหมาะสมต่อการจัดเก็บ และขนส่ง
- มีค่าความร้อนสูงเทียบเท่ากับชีวมวล (~ ๑๓-๑๘ MJ/kg) และมีความชื้นต่ำ (~ ๕-๑๐%)
- ลดปัญหามลภาวะจากการเผาไหม้ เช่น NOx และไดออกซินและฟูราน

หลักการทำงานของเทคโนโลยีนี้ เริ่มจากการคัดแยกขยะที่ไม่สามารถเผาไหม้ได้ (โลหะ แก้ว เศษหิน) ขยะอันตราย และขยะรีไซเคิลออกจากขยะรวม ในบางกรณีจะมีการใช้เครื่องคัดแยกแม่เหล็กเพื่อคัดแยกมูลฝอยที่มีเหล็กเป็นส่วนประกอบ และใช้เครื่อง Eddy Current Separator เพื่อคัดแยกอลูมิเนียมออกจากมูลฝอย จากนั้นจึงป้อนขยะมูลฝอยไปเข้าเครื่องสับ-ย่อยเพื่อลดขนาด และป้อนเข้าเตาอบเพื่อลดความชื้นของมูลฝอย โดยการใช้ความร้อนจากไอน้ำหรือลมร้อนเพื่ออบขยะให้แห้งซึ่งจะทำให้น้ำหนักลดลงเกือบ ๕๐% (ความชื้นเหลือไม่เกิน ๑๕%) และสุดท้ายจะส่งไปเข้าเครื่องอัดแท่ง (Pellet) เพื่อทำให้ได้เชื้อเพลิงขยะอัดแท่งที่มีขนาดและความหนาแน่นเหมาะสมต่อการขนส่งไปจำหน่ายเป็นเชื้อเพลิง

การออกแบบขั้นตอนต่างๆ ในการแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ถ้าขยะมูลฝอยได้มีการคัดแยกส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่(โลหะและแก้ว) ได้จากแหล่งกำเนิดก่อนอยู่แล้ว ดังนั้นในกระบวนการแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงก็อาจจะไม่จำเป็นต้องมีขั้นตอนการคัดแยกโลหะหรือแก้วก็ได้

โดยทั่วไปขยะจะถูกนำมาคัดแยกส่วนที่นำไปกลับใช้ซ้ำได้ (โลหะ อลูมิเนียม และแก้ว) และคัดแยกอินทรีย์สาร (เศษอาหาร) ที่มีความชื้นสูง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบป้อนเข้ากระบวนการผลิตก๊าซชีวภาพ หรือผลิตสารปรับปรุงคุณภาพดิน (Soil conditioner) สำหรับส่วนประกอบมูลฝอยที่เหลือจะถูกนำไปลดขนาด ส่วนใหญ่ประกอบด้วยกระดาษ เศษไม้ พลาสติก ซึ่งสามารถนำไปใช้ในกระบวนการเผาไหม้โดยตรงในรูปของ Coarse RDF (c-RDF) หรือ RDF ชนิดหยาบ หรือนำมาผ่านกระบวนการทำให้แห้งและการอัดแท่งเพื่อผลิตเป็น Densified RDF (d-RDF) ในการพิจารณาว่าจะผลิตขยะเชื้อเพลิงชนิดใดขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีของระบบการเผาไหม้ สถานที่ที่ตั้งระหว่างที่ผลิตเชื้อเพลิงขยะ และสถานที่ที่ใช้งาน

สัดส่วนของปริมาณขยะเชื้อเพลิง (RDF) ที่ผลิตได้ต่อปริมาณขยะมูลฝอย ๑ ตัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดเก็บขยะ กระบวนการที่ใช้ในการแปรรูปขยะ และคุณภาพของเชื้อเพลิงขยะที่ต้องการ จากรายงานของ European Commission Directorate General Environment พบว่าสัดส่วนการผลิตเชื้อเพลิงขยะจะอยู่ในช่วงระหว่าง ๒๓-๕๐% โดยน้ำหนักของขยะที่ป้อนเข้า

ปริมาณของขยะเชื้อเพลิงในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (European Union) มีประมาณ ๓ ล้านตันต่อปี โดยมีประเทศที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาการแปรรูปขยะเป็นขยะเชื้อเพลิงมาอย่างต่อเนื่องได้แก่ ออสเตรีย ฟินแลนด์ เยอรมนี อิตาลี เนเธอร์แลนด์ และสวีเดน นอกจากนี้ประเทศเบลเยี่ยมและสหราชอาณาจักรกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา ประเทศที่มีการศึกษาและพัฒนาการแปรรูปขยะเป็นขยะเชื้อเพลิงมากอีกประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีโรงงานแปรรูปขยะเป็นขยะเชื้อเพลิง มีกำลังการผลิตตั้งแต่ ๒.๕ ตัน/วัน ไปจนถึง ๓๙๐ ตัน/วัน ขึ้นอยู่กับการวางแผนการจัดการขยะในแต่ละพื้นที่ โดยทั่วไปแล้วโรงผลิตเชื้อเพลิงขยะจะมีกำลังการผลิตประมาณ ๕๐ ตัน/วัน

องค์ประกอบของเชื้อเพลิงขยะ จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของขยะที่นำมาแปรรูป วิธีการจัดเก็บและกระบวนการที่ใช้ในการแปรรูป คุณลักษณะที่สำคัญของขยะเชื้อเพลิงหลังจากการแปรรูปแล้ว ได้แก่ ค่าความร้อน ปริมาณความชื้น ปริมาณเถ้า และปริมาณซัลเฟอร์และคลอไรด์ นอกจากนี้การแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงจะช่วยลดความชื้น ส่งผลให้ค่าความร้อนขยะมีค่าสูงขึ้นด้วย

การใช้ประโยชน์จากเชื้อเพลิงขยะ สามารถใช้ได้ทั้งในรูปผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อน โดยที่อาจจะมีการใช้ประโยชน์ในสถานที่ผลิตเชื้อเพลิงขยะ หรือขนส่งไปใช้ที่อื่น นอกจากนี้ยังสามารถใช้เผาร่วมกับถ่านหิน (Co-firing) เพื่อลดปริมาณการใช้ถ่านหินลงในอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น อุตสาหกรรมซีเมนต์ โดยมีรูปแบบเตาเผาที่ใช้เปลี่ยนเชื้อเพลิงขยะให้เป็นพลังงานความร้อน ประกอบด้วย เตาเผาแบบตะกรับ (Stoker) เตาเผาแบบฟลูอิดไดซ์เบด (Fluidized Bed Combustor) หรือเตาเผาแก๊สซิฟิเคชั่น (Gasification) หรือไพโรไลซิส (Pyrolysis)

๓.๑ ข้อดี-ข้อเสียของการผลิตเชื้อเพลิงขยะ

ข้อดี

- มีค่าความร้อนสูงเมื่อเทียบกับขยะที่รวบรวมได้
- เป็นเทคโนโลยีสะอาด การจัดเก็บ การขนส่ง การจัดการต่างๆ สะดวก ปลอดภัย และมีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมน้อย
- ได้แท่งเชื้อเพลิงสำหรับผลิตพลังงานความร้อน และพลังงานไฟฟ้า และสามารถใช้ได้กับถ่านหินที่มีพลังงานความร้อนต่ำได้
- ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีไพโรไลซิส และแก๊สซิฟิเคชั่นได้
- ใช้พื้นที่ระบบน้อย โรงกำจัดมีขนาดเล็กสามารถสร้างกระจายไปตามจุดต่างๆ ณ แหล่งกำเนิดขยะได้
- เชื้อเพลิงที่ได้ไม่จำเป็นต้องผลิตเป็นพลังงานทันที เก็บไว้ผลิตเมื่อใดก็ได้

ข้อเสีย

- ต้องมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนเข้าสู่ระบบ ทำให้ต้องใช้เงินลงทุนสูง
- มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งเชื้อเพลิงขยะไปยังระบบอื่นๆ เพราะต้องขนส่งโดยพาหนะเท่านั้น
- เป็นเทคโนโลยีที่ยังไม่สิ้นสุด คือจะต้องมีระบบคอยรองรับเพื่อนำเชื้อเพลิงขยะที่ได้ไปเปลี่ยนเป็นพลังงานอีกทอดหนึ่ง

- ยังไม่มีตลาดการซื้อขายเชื้อเพลิงจากขยะ
- มีผลกระทบต่อหม้อต้มไอน้ำและระบบท่อลำเลียงมากกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่นๆ

๓.๒ คุณสมบัติของเชื้อเพลิงขยะ

ขยะที่จะนำมาแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงขยะ เป็นการนำขยะมูลฝอยในชุมชนที่ผ่านการคัดแยกส่วนที่นำไปกลับใช้ซ้ำได้ เช่น โลหะ อลูมิเนียม แก้ว และคัดแยกอินทรีย์สารที่มีความชื้นสูง เช่น เศษอาหาร เศษผัก-ผลไม้ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบป้อนเข้ากระบวนการผลิตก๊าซชีวภาพหรือผลิตสารปรับปรุงคุณภาพดินออกไปแล้ว ส่วนที่เหลือซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยกระดาษ เศษไม้ พลาสติก จะถูกนำไปลดขนาด และนำไปใช้ในกระบวนการเผาไหม้โดยตรง หรือนำมาผ่านกระบวนการทำให้แห้งและการอัดแท่งเพื่อผลิตเป็นแท่งเชื้อเพลิงทั้งนี้คุณลักษณะทั่วไปของเชื้อเพลิงขยะประกอบด้วย

- ปลอดเชื้อโรคจากการอบด้วยความร้อน ลดความเสี่ยงต่อการสัมผัสเชื้อโรค
- ไม่มีกลิ่น
- มีขนาดเหมาะสมต่อการป้อนเตาเผา-หม้อไอน้ำ (เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๕-๓๐ มิลลิเมตร ความยาว ๓๐-๑๕๐ มิลลิเมตร)
- มีความหนาแน่นมากกว่าขยะมูลฝอยและชีวมวลทั่วไป (๔๕๐-๖๐๐ kg/m๓) เหมาะสมต่อการจัดเก็บ และขนส่ง
- มีค่าความร้อนสูงเทียบเท่ากับชีวมวล (~ ๑๓-๑๘ MJ/kg) และมีความชื้นต่ำ (~ ๕-๑๐%)
- ลดปัญหามลภาวะจากการเผาไหม้ เช่น NOx และไดออกซินและฟูราน

๓.๓ การใช้ประโยชน์จากเชื้อเพลิงขยะ

การใช้ประโยชน์จากเชื้อเพลิงขยะสามารถใช้ได้ทั้งในรูปของการผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า และ/หรือความร้อน โดยที่อาจจะมีการนำไปใช้ประโยชน์ในสถานที่ผลิตเชื้อเพลิงขยะเอง หรือขนส่งไปใช้ในที่อื่นได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เผาร่วมกับถ่านหิน (Co-firing) เพื่อลดปริมาณการใช้ถ่านหินลงในอุตสาหกรรมบางประเภท เช่นอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ โดยมีรูปแบบเตาเผาที่ใช้เปลี่ยนเชื้อเพลิงขยะให้เป็นพลังงานความร้อน ประกอบด้วยเตาเผาแบบตะกรับ (Stoker) เตาเผาแบบฟลูอิดไดซ์เบด (Fluidized Bed Combustor) หรือเตาเผาแก๊สซิฟิเคชั่น (Gasification) หรือไพโรไลซิส (Pyrolysis) การใช้ประโยชน์ RDF ในการเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตเป็นพลังงานความร้อน และพลังงานไฟฟ้ามีหลากหลายวิธี ดังนี้

๑) ใช้ในสถานที่แปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงขยะ (on-site) โดยร่วมกับอุปกรณ์ที่ใช้เปลี่ยนเป็นพลังงานเช่น เตาเผาแบบตะกรับ หรือ เตาเผาแบบฟลูอิไดซ์เบด หรือ แก๊สซิฟิเคชั่น หรือ ไพโรไลซิส

๒) ใช้ในสถานที่อื่นที่ต้องมีการขนส่ง (off-site) โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้เปลี่ยนเป็นพลังงาน เช่น เตาเผาแบบตะกรับ หรือ เตาเผาแบบฟลูอิไดซ์เบด หรือ แก๊สซิฟิเคชั่น หรือ ไพโรไลซิส

๓) เผาไหม้ร่วมกับเชื้อเพลิงอื่น เช่น ถ่านหินหรือชีวมวล

๔) เผาไหม้ในเตาผลิตปูนซีเมนต์

๕) ใช้ร่วมกับถ่านหินหรือชีวมวลในกระบวนการแก๊สซิฟิเคชั่น

ในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (European Union) มีปริมาณของขยะเชื้อเพลิงประมาณ ๓ ล้านตันต่อปี โดยมีประเทศที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาการแปรรูปขยะเป็นขยะเชื้อเพลิงมาอย่างต่อเนื่องได้แก่

ออสเตรียฟินแลนด์ เยอรมนี อิตาลี เนเธอร์แลนด์ และสวีเดน นอกจากนี้ประเทศเบลเยี่ยมและสหราชอาณาจักรกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา

สำหรับในทวีปเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นประเทศที่มีการศึกษาและพัฒนาการแปรรูปขยะเป็นขยะเชื้อเพลิงมากอีกประเทศหนึ่ง โดยมีโรงงานแปรรูปขยะเป็นขยะเชื้อเพลิงกระจายอยู่ทั่วประเทศ มีกำลังการผลิตตั้งแต่ ๒.๕ ตัน/วัน ไปจนถึง ๓๙๐ ตัน/วัน ซึ่งโดยเฉลี่ยทั่วไปแล้วโรงผลิตเชื้อเพลิงขยะจะมีกำลังการผลิตประมาณ ๕๐ ตัน/วัน

จากประเทศต่างๆ ที่มีการนำเทคโนโลยีในการผลิตเชื้อเพลิงขยะที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่าขั้นตอนหรือวิธีการที่เรียกได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญนั่นก็คือ กระบวนการคัดแยกซึ่งมีทั้ง แยกโดยใช้แรงงานคน (Handsorting) และใช้เครื่องจักรกล (Sorting machine) ปัญหาสำคัญของกระบวนการคัดแยก ก็คือ การคัดแยกขยะซึ่งมีองค์ประกอบที่หลากหลายและแตกต่างกันอย่างมาก ทำให้กระบวนการคัดแยกไม่สามารถทำได้ในขั้นตอนเดียว แต่ต้องมีหลายขั้นตอนเพื่อคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ออกมาในแต่ละขั้นรวมถึงการมีการพัฒนากระบวนการคัดแยกขยะมีประสิทธิภาพสูง ได้ส่วนที่จะนำมาเป็นเชื้อเพลิงขยะได้มากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้นด้วย

แม้ว่าปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีที่สามารถนำมาจัดการกับขยะ พร้อมทั้งสามารถผลิตพลังงานทั้งในรูปของความร้อนไฟฟ้าและเชื้อเพลิง แต่เราต้องตระหนักไว้เสมอว่าขยะส่วนใหญ่นั้นมาจากผลิตภัณฑ์ที่เราไม่ต้องการใช้งานหรือไม่มีประโยชน์แก่เราแล้ว พลังงานที่ผลิตได้จากกระบวนการกำจัดขยะนั้น เป็นเพียงผลพลอยได้จากวิธีการจัดการขยะ วัตถุประสงค์หลักจริง ๆ แล้ว คือ การกำจัดขยะให้หมดไป โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึงวันละกว่า ๓ หมื่นตัน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครก็มีถึงเกือบ ๑หมื่นตัน จึงมีศักยภาพที่จะผลิตเป็นเชื้อเพลิงได้ไม่น้อย อย่างไรก็ตามวิธีการจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การไม่ก่อให้เกิดขยะ การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้ค่า รวมถึงมีการจัดการแยกประเภทของขยะที่แหล่งกำเนิด เพื่อให้กระบวนการแปรรูปขยะเป็นเชื้อเพลิงทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง

อีกประการหนึ่งที่ควรตระหนักก็คือเทคโนโลยีการแปรรูปขยะให้เป็นเชื้อเพลิงขยะแต่ละประเภทซึ่งมีความพร้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงควรพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีที่ผ่านการพิสูจน์และมีความน่าเชื่อถือก่อนเพื่อความเหมาะสมของสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่

๔ การเผาในเตา (Incineration)

เตาเผาขยะเป็นวิธีการกำจัดขยะอีกวิธีหนึ่ง เมื่อไม่มีสถานที่ฝังกลบเพียงพอ เนื่องจากการเผาขยะจะช่วยลดปริมาตรขยะลงอย่างมาก ทำให้ปริมาณขยะที่ส่งเข้าเตาเผาเหลือเป็นขี้เถ้าประมาณไม่เกิน ๑๐% (โดยปริมาตร) หรือประมาณ ๒๕-๓๐% (โดยน้ำหนัก) ซึ่งขี้เถ้าที่ได้จะถูกนำไปฝังกลบอย่างถูกวิธีหรือใช้ผลิตเป็นวัสดุก่อสร้างต่อไป นอกจากนี้ในบางพื้นที่ที่มีปริมาณขยะอยู่มาก สามารถที่จะนำพลังงานความร้อนที่ได้จากการเผาขยะมาใช้ในการผลิตไอน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าได้

การใช้เตาเผาในการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นการลงทุนที่สูงในระยะแรก ไม่เฉพาะกับตัวเตาเผาเท่านั้นแต่ที่สำคัญจะต้องมีระบบบำบัดอากาศเสียที่มีประสิทธิภาพสูง เพราะการเผาขยะมูลฝอยที่มีส่วนประกอบหลากหลายและมีสัดส่วนไม่คงที่อาจก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศได้ เทคโนโลยีนี้นิยมในทวีปยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ส่วนประเทศไทยมีเตาเผาขยะมูลฝอยและระบบผลิตไฟฟ้าจากมูลฝอยเพียงแห่ง

เดียวที่จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ถ้ามีการออกแบบและติดตั้งที่ถูกต้อง เตาเผาขยะก็สามารถทำงานได้โดยไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนใกล้เคียงแต่อย่างใด

จุดสำคัญของระบบนี้คือ ต้องไม่ให้มีสารหรือวัตถุที่ระเบิดได้เข้าไปในเตาเผาอย่างเด็ดขาด (เช่น กระป๋องสเปรย์) เพราะจะสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อโครงสร้างของหม้อไอน้ำได้ นอกจากนี้ในการออกแบบต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและคุณสมบัติของขยะซึ่งไม่เหมือนชีวมวลทั่วไป เช่น มีความชื้นสูง มีความหลากหลายไม่สม่ำเสมอของคุณสมบัติ (Non-homogeneous) และมีค่าความร้อนต่ำ รวมถึงการเผาสารอันตรายที่หลุดลอดจากการคัดแยก เช่น ถ่านไฟฉาย และแบตเตอรี่ ทำให้ต้องติดตั้งอุปกรณ์บำบัดก๊าซทิ้งเป็นกรณีพิเศษ รวมถึงขี้เถ้าต้องนำไปฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ การกำจัดขยะโดยการเผาจึงมีค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและการดำเนินงานค่อนข้างสูงกว่าวิธีอื่นๆ

ข้อดี

๑) เหมาะกับสถานที่ที่มีพื้นที่จำกัด เนื่องจากสามารถลดน้ำหนักและปริมาตรมูลฝอยได้มาก

๒) สามารถนำพลังงานความร้อนที่ได้ ไปใช้ผลิตไฟฟ้า

ข้อเสีย

๑) เงินลงทุนรวมถึงค่าใช้จ่ายการดำเนินงานค่อนข้างสูง

๒) จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญในการเดินระบบ

๓) หากการก่อสร้างเตาเผาไม่ได้มาตรฐาน การเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์จะก่อให้เกิดปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม

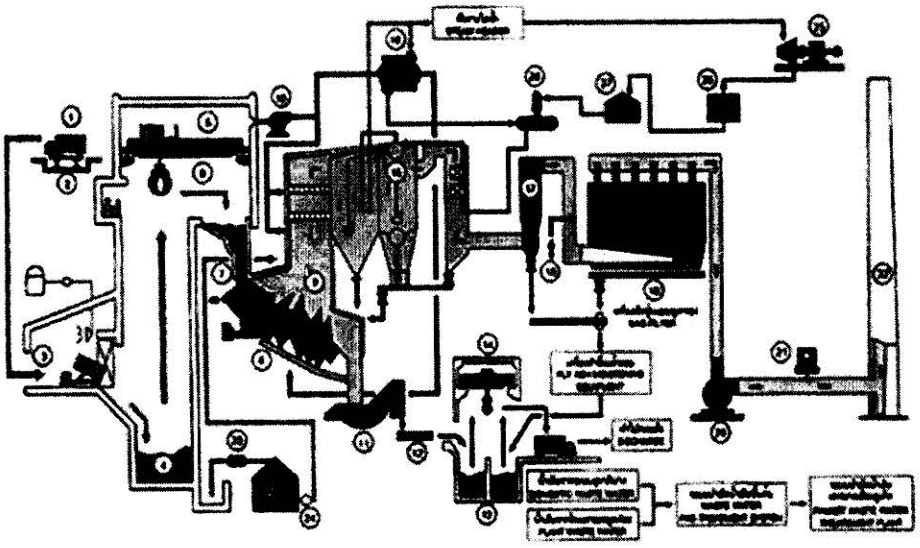

ภาพที่ ๖ : แสดงขั้นตอนการเผาขยะที่จังหวัดภูเก็ต

๔.๑ รูปแบบการเผาไหม้ขยะมูลฝอย

การเผาไหม้โดยทั่วไปแล้วแบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑) การเผาไหม้ขยะมวลรวม (Mass-Fired Combustion Systems) เป็นการเผาไหม้ขยะโดยรวมทั้งหมด ขยะที่เข้าสู่รูปแบบการเผานี้ จะไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปและคัดแยกก่อนเข้าเตาเผา

๒) การเผาไหม้ขยะเพื่อเป็นเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel - Fired Combustion Systems) เป็นการเผาไหม้ขยะที่มีการแปรรูป และคัดแยกมาก่อนเพื่อให้ได้พลังงานจากการเผาไหม้ ขยะที่แยกออกจะเป็นขยะที่ไม่สามารถเผาไหม้ได้ เช่น แก้ว เหล็ก โลหะ รวมทั้งขยะที่มีการปนเปื้อน ทำให้พลังงานจากการเผาไหม้มีค่าสูงโดยสม่ำเสมอ การควบคุมการเผาไหม้ทำได้ง่าย พลังงานที่ได้จากขยะมูลฝอยนี้มีค่าสูงกว่าขยะมูลฝอยในรูปแบบมวลรวมมาก

๔.๒ ชนิดเตาเผาขยะ

๔.๒.๑ เตาเผาชนิดใช้ตัวกลางนำความร้อน (Fluidized Bed Incinerator)

เป็นเตาเผาขยะมูลฝอยที่ใช้ตัวกลางในการนำความร้อน โดยตัวกลางต้องมีคุณสมบัติในการกระจายความร้อนได้เป็นอย่างดี ตัวกลางที่มักนิยมใช้ได้แก่ ทราย โดยขยะมูลฝอยที่จะนำมาเผาต้องผ่านการลดขนาดให้มีขนาดเล็กลงก่อน เมื่อขยะถูกลำเลียงมายังช่องเผา ตัวกลางและขยะมูลฝอยจะถูกกวนผสมกันในเตา และเผาไหม้โดยใช้อากาศเกินพอ โดยใช้อากาศเป่าทำให้ขยะมูลฝอยมีพฤติกรรมเหมือนกับของไหล มีอุณหภูมิการเผาไหม้ประมาณ ๖๐๐-๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส

ข้อดี

มีความยืดหยุ่นในการรับขยะที่มีคุณสมบัติไม่สม่ำเสมอได้มากกว่าเตาเผาชนิดตะกรับ และสามารถควบคุมอุณหภูมิและคุณภาพของการเผาไหม้มูลฝอยได้ดีกว่าแบบตะกรับ จึงทำให้สามารถควบคุมมลสารและก๊าซมลพิษ ได้แก่ ออกไซด์ของไนโตรเจน (NOx) คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ได้ดีกว่าเตาเผาแบบตะกรับ และมีประสิทธิภาพทางความร้อนสูงกว่า

ข้อเสีย

ต้องมีกระบวนการจัดการและเตรียมขยะมูลฝอยเบื้องต้นให้มีขนาดตามที่กำหนดก่อนป้อนเข้าสู่เตาเผา รวมทั้งเทคโนโลยีดังกล่าวยังมีราคาแพง และมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาที่สูงกว่าเตาเผาแบบตะกรับ

๔.๒.๒ เตาเผาแบบหมุน (Rotary Kiln Incinerator)

ระบบเตาเผาแบบหมุนเป็นการเผาไหม้มวลของขยะมูลฝอย โดยใช้ห้องเผาไหม้ทรงกระบอกซึ่งสามารถหมุนได้รอบแกนและมีฉนวนหุ้มโดยรอบ ขยะจะเคลื่อนตัวไปตามผนังของเตาเผาทรงกระบอกตามการหมุนของเตาเผาซึ่งทำมุมเอียงกับแนวระดับ เตาเผาแบบนี้สามารถเผาไหม้มูลฝอยที่มีคุณสมบัติไม่สม่ำเสมอได้สูง และสามารถควบคุมระยะเวลาการเผาไหม้ของขยะในเตาเผา (Residence combustion time of waste) ได้ดี ทำให้สามารถเผาทำลายขยะประเภทขยะอันตราย (Hazardous waste) ได้ดี อย่างไรก็ตามเตาเผาแบบดังกล่าว ต้องใช้อัตราส่วนอากาศส่วนเกินมากกว่าแบบอื่น ทำให้มีประสิทธิภาพพลังงานที่ต่ำกว่า

๔.๓ มลพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ขยะมูลฝอยและการป้องกัน

๔.๓.๑ มลพิษทางอากาศ

มวลสารที่เกิดขึ้นจากการเผาไหม้ขยะมูลฝอยชุมชน ประกอบด้วย ฝุ่น และก๊าซหลายชนิด ซึ่งต้องมีการนำมาบำบัดก่อนระบายออกสู่บรรยากาศภายนอก ก๊าซที่เกิดขึ้นนี้บางชนิดสามารถควบคุมได้จากการเผาไหม้ ในขณะที่บางชนิดต้องใช้สารเคมีในการกำจัด ขึ้นอยู่กับประเภท มลสารที่เกิดขึ้นนี้ประกอบด้วย ฝุ่น (Particulate) ออกไซด์ของไนโตรเจน (NOx) ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2)

คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) โลหะ ไฮโดรเจนคลอไรด์ (HCl) ไดออกซินและฟูราน (Dioxins และ Furans) (มาตรฐานคุณภาพอากาศเสียจากปล่องเตาเผาขยะมูลฝอย)

การกำจัดฝุ่นที่เกิดขึ้นจากการเผาไหม้ สามารถใช้อุปกรณ์ดักจับฝุ่นซึ่งมีประสิทธิภาพในการดักจับฝุ่นตั้งแต่ ๕๐-๙๙.๕% ขึ้นอยู่กับประเภทและหลักการทำงาน เช่น เครื่องดักจับฝุ่นแบบไฟฟ้าสถิตย์ ถุงกรอง ไซโคลน ฯลฯ โดยการเลือกใช้อุปกรณ์แต่ละชนิดขึ้นอยู่กับขนาดของฝุ่นที่เกิดขึ้น เงินลงทุน ค่าดำเนินงานและบำรุงรักษาที่เหมาะสมเป็นต้น รายละเอียดแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๑ : แสดงคุณลักษณะของเครื่องดักจับฝุ่นแต่ละประเภท

ประเภท	ขนาดฝุ่นที่สามารถดักจับได้ (Micron)	ประสิทธิภาพการดักจับฝุ่น	เงินลงทุน	ค่าใช้จ่ายและการบำรุงรักษา
เครื่องดักจับฝุ่นไฟฟ้าสถิต (Electrostatic Precipitator)	๒๐ ~ ๐.๐๕	๙๐ ~ ๙๙.๕	สูง	ต่ำ - ปานกลาง
ถุงกรอง (Bag Filter)	๒๐ ~ ๐.๑	๙๐ ~ ๙๙	ปานกลาง	ปานกลาง - สูง
ไซโคลน (Cyclone)	๑๐๐ ~ ๓	๗๕ ~ ๘๕	ปานกลาง	ปานกลาง
เครื่องดักจับฝุ่นแบบใช้แรงโน้มถ่วง (Gravitational Dust Collector)	๑๐๐๐ ~ ๕๐	๔๐ ~ ๖๐	ต่ำ	ต่ำ
เครื่องดักจับฝุ่นแบบใช้แรงเฉื่อย (Inertia Dust Collector)	๑๐๐ ~ ๑๐	๕๐ ~ ๗๐	ต่ำ	ต่ำ

สำหรับการกำจัดก๊าซพิษต่างๆ และไดออกซินและฟูราน มีวิธีการในการบำบัดซึ่งจะทำให้การปล่อยสารไดออกซินลดลงมาต่ำกว่าระดับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมได้ ประกอบด้วย

๑. การควบคุมการเผาไหม้ให้มีการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ และควบคุมให้มีอุณหภูมิการเผาไหม้สูงกว่า ๘๕๐ C อย่างน้อย ๒ วินาที

๒. การบำบัดแบบแห้ง โดยการพ่นอนุภาคสารเคมีในรูปของแข็ง เข้าไปทำปฏิกิริยากับก๊าซเสีย เช่น Calcium carbonate, Calcium hidroxide, Calcium oxide, Megnesium oxide, Calcium megnesium bicarbonate เพื่อให้ก๊าซพิษหรือก๊าซกรด เปลี่ยนรูปไปเป็นสารที่เป็นกลาง

๓. การบำบัดแบบแห้ง โดยการพ่นสารละลายด่างเข้าไปทำปฏิกิริยาเช่นเดียวกับข้อ (๒)

๔. การฉีดแอมโมเนียเพื่อลดออกไซด์ของไนโตรเจน (NOx)

๕. บางโรงงานเผาขยะ ได้มีการใช้หอดูดซับซึ่งมี Activated Carbon หรือพ่น Activated Carbon เพื่อใช้ในการดูดซับไดออกซินและฟูราน ในขั้นตอนสุดท้ายของระบบ

๔.๓.๒ มลพิษจากน้ำเสีย

น้ำเสียที่เกิดจากการเผาไหม้ขยะมูลฝอยด้วยการใช้เตาเผา มาจากหลายแหล่ง ได้แก่ น้ำเสียจากบ่อรับขยะ (น้ำชะขยะ) น้ำเสียจากอุปกรณ์ Scrubber น้ำเสียจากการแยกเถ้าออกจากอากาศเสีย น้ำเสียจากการล้างพื้น น้ำเสียจากการล้างรถเก็บขนขยะ จะต้องถูกรวบรวมและบำบัดให้ผ่านคุณภาพมาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยสามารถใช้วิธีบำบัดน้ำเสียแบบไร้อากาศ อันจะทำให้ได้ก๊าซชีวภาพเพิ่มเติมได้

๔.๓.๓ มลพิษจากกลิ่น

กลิ่นที่เกิดขึ้นมากที่สุดมาจากบ่อรับขยะมูลฝอย ซึ่งโดยปกติแล้วบ่อรับขยะนี้จะสร้างในอาคารที่เป็นระบบปิด มีการป้องกันการรั่วไหลของกลิ่นที่เกิดจากขยะมูลฝอยออกไปสู่ภายนอก โดยมีการติดตั้งเครื่องระบายอากาศ เพื่อใช้ระบายอากาศที่มีกลิ่นเหม็นเข้าไปในเตาเผา และกำจัดกลิ่นโดยการเผาไหม้

๔.๔ ปัจจัยประกอบการเลือกใช้เตาเผา

ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้ประกอบการเลือกใช้เตาเผา ประกอบด้วย ลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอย ควรมีส่วนประกอบของขยะมูลฝอยที่สามารถเผาไหม้ได้ในปริมาณสูง มีความชื้นต่ำกว่า ๔๐-๕๐% และมีค่าความร้อนที่ได้จากการเผาไหม้สูงกว่า ๘๐๐ กิโลแคลอรี/กิโลกรัม นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงปริมาณขยะมูลฝอยที่ใช้ในการกำจัด มาตรฐานคุณภาพอากาศที่ใช้ควบคุมเตาเผา และที่สำคัญคือ งบประมาณในการจัดตั้งและดำเนินการโรงงานเตาเผาขยะมูลฝอย

๕. เทคโนโลยีการจัดการขยะแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management: ISWM)

ขยะมูลฝอยเป็นสิ่งเหลือใช้จากกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และจำเป็นต้องได้รับการกำจัดอย่างถูกสุขวิธี หากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีการจัดการจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา แนวทางการแก้ไขปัญหาจึงต้องมีการบริหารจัดการขยะชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างครบวงจรและเป็นรูปธรรม ทั้งการคัดแยก การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่โดยแปรรูปรูปขยะให้เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิง (RDF: Refuse Derived Fuel) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเด็นที่สำคัญที่สุด โดยต้องเน้นที่ชุมชนหรือท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการได้เอง และสำคัญที่สุดต้องสร้างเทคโนโลยีการผลิตพลังงานทดแทนจากขยะที่มีประสิทธิภาพสูง มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ และขณะเดียวกันต้องมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างความพร้อมของประเทศไทยในการพัฒนาเทคโนโลยีผลิตพลังงานทดแทนที่มีประสิทธิภาพได้เองในประทศ เพื่อความมั่นคงด้านพลังงานในอนาคต

ขยะมูลฝอยในประเทศไทยมีความชื้นสูงมาก โดยเฉลี่ยร้อยละ ๕๐-๕๘ ซึ่งถือเป็นจุดด้อยของการนำขยะมาใช้ประโยชน์ในรูปพลังงานโดยใช้เทคโนโลยีทางความร้อน (Thermal conversion technology) ดังกล่าว รูปแบบการพัฒนาการผลิตไฟฟ้าจากขยะในอนาคตนั้นจะเป็นเทคโนโลยีการจัดการแบบผสมผสาน หรือเทคโนโลยีการจัดการขยะแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management : ISWM) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำจัดขยะและลดปริมาณขยะที่เข้าสู่ระบบกำจัดขั้นสุดท้าย (Sanitary Landfill) มากที่สุด มีการผลิตพลังงานเป็นผลพลอยได้ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการ

ผลิตพลังงานหลากหลายรูปแบบ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ (Biological Technology) ร่วมกับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าความร้อน (Thermal Technology) โดยสามารถผลิตเชื้อเพลิงหรือวัตถุดิบที่มีความเหมาะสมเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบผลิตพลังงานแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

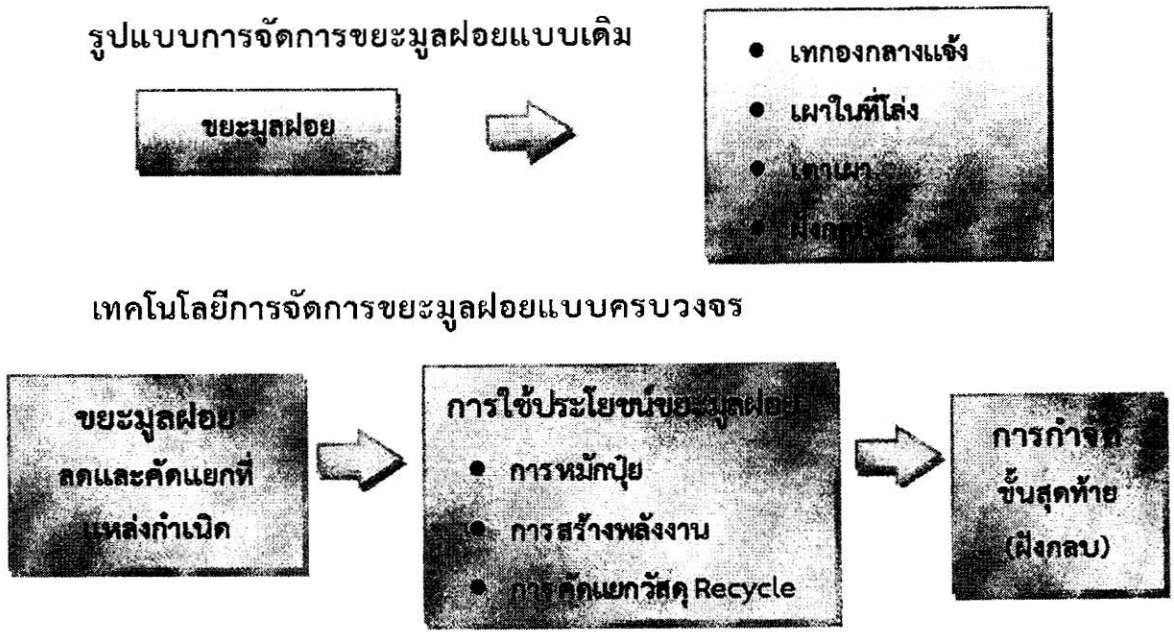

ภาพที่ ๗ : แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบเดิม
กับเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (ISWM)

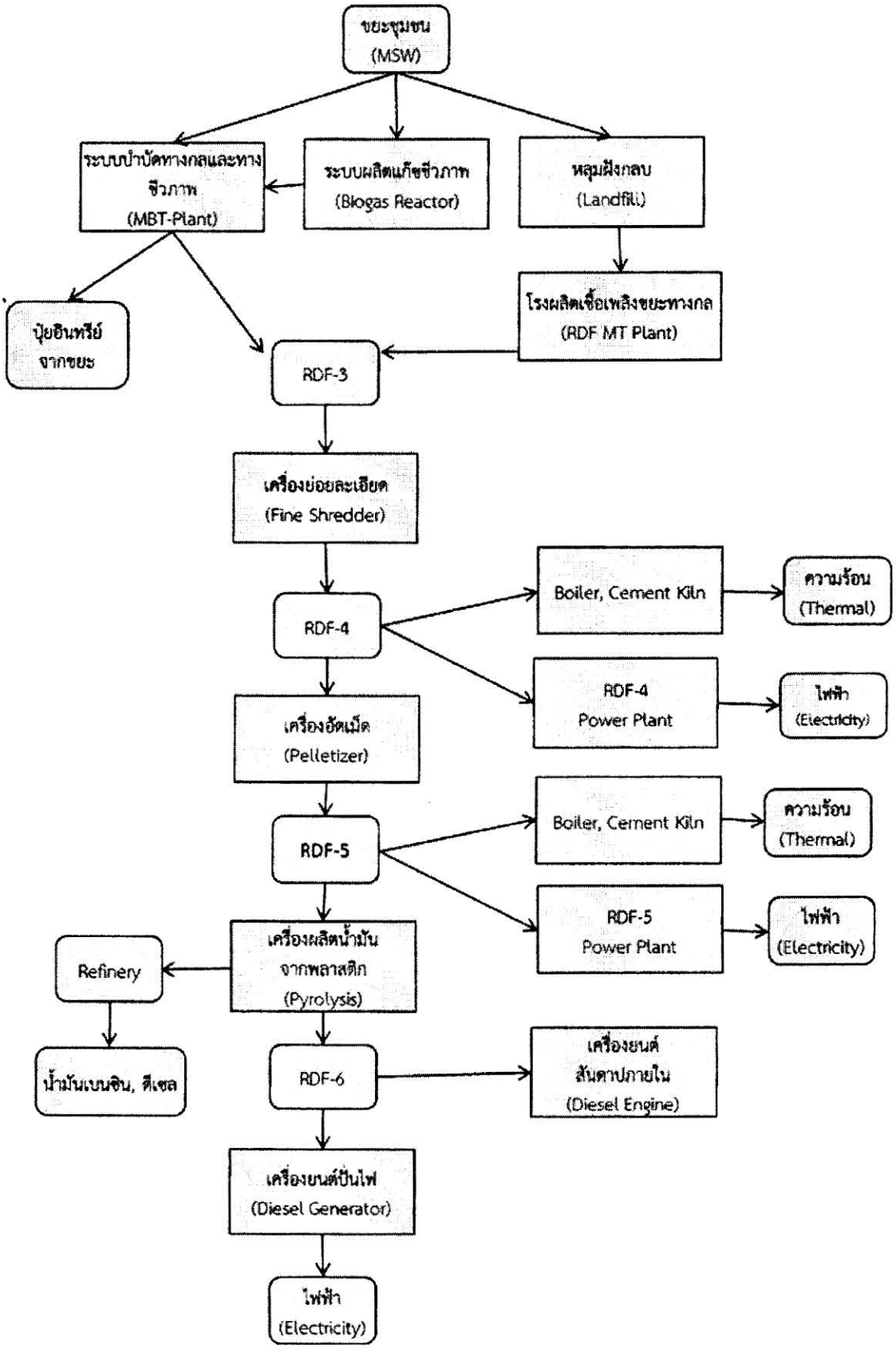

ภาพที่ ๘ : ภาพรวมของเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร (ISWM)

หมายเหตุ : คำอธิบายสัญลักษณ์ต่างๆ

MSW = Municipal solid waste (ขยะมูลฝอยชุมชน)

MBT = ระบบบำบัดขยะมูลฝอย ด้วยวิธีทางกลและชีวภาพ ผลผลิต คือ ปุ๋ยอินทรีย์ และเชื้อเพลิงขยะ

RDF-3 = Refuse Derive Fuel เกรด ๓ - เชื้อเพลิงขยะพลาสติกที่ยังไม่ได้สับย่อย และไม่ได้อัดแท่ง นำไปใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อผลิตไอน้ำและความร้อนร่วม และการผลิตน้ำมัน ด้วยกระบวนการ Pyrolysis

RDF-4 = Refuse Derive Fuel เกรด ๔ - เชื้อเพลิงขยะพลาสติกที่สับย่อยละเอียด แต่ยังไม่อัดเป็นแท่ง สามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในระบบเผาไหม้ เช่น โรงงานปูนซีเมนต์ เพื่อผลิตไอน้ำและความร้อนร่วม

RDF-5 = Refuse Derive Fuel เกรด ๕ - เชื้อเพลิงขยะพลาสติกที่ ผ่านกระบวนการอัดแท่ง สามารถนำไปใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อผลิตไอน้ำและความร้อนร่วม ข้อดี มีความหนาแน่นสูง ขนส่งได้ปริมาณมาก

Pyrolysis Oil Plant = โรงงานผลิตน้ำมัน จากพลาสติก โดยใช้กระบวนการเผาไหม้แบบอับอากาศ (Pyrolysis process) ได้ผลผลิตคือน้ำมันเกรดน้ำมันเตา

RDF-6 = Refuse Derive Fuel เกรด ๖ - เชื้อเพลิงขยะ ที่แปรรูปเป็นเชื้อเพลิงเหลว โดยใช้กระบวนการ Pyrolysis process โดย RDF-6 นี้ สามารถนำไปผลิตเป็นน้ำมันพาณิชย์ หรือนำไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า

Refinery plant = โรงงานกลั่นน้ำมัน โดยนำน้ำมันจากจาก Pyrolysis Oil Plant หรือ RDF-6 เข้าสู่กระบวนการกลั่นเป็นน้ำมันเกรดพาณิชย์ (ดีเซล, เบนซิน)

หน้าว่าง

ภาคผนวก ค

การเดินทางไปศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะชุมชน
ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

หน้าว่าง

การเดินทางไปศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะชุมชน
ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

๑. จังหวัดเชียงใหม่

๑.๑ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครเชียงใหม่

๑.๑.๑ แนวทางการกำจัดขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย นับว่าเป็นมลพิษอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีปริมาณมูลฝอยวันละไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตันต่อวัน จึงต้องใช้งบประมาณในการกำจัดสูง โดยแบ่งการกำจัดขยะมูลฝอยออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑) ขยะมูลฝอยทั่วไป

เทศบาลนครเชียงใหม่ส่งไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบ ณ อำเภอฮอด ซึ่งการขนไปกำจัดจะจัดจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการจัดเก็บ และขนไปยังสถานที่สำหรับฝังกลบ ใช้งบประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท และจ้างบริษัทเอกชนในการกำจัดขยะ ใช้งบประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท รวมงบประมาณที่จะต้องใช้กำจัดขยะประมาณ ๒๐๐ ล้านบาท/ปี และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกำจัดขยะ ๙๐๐ บาท/ตัน

ปัญหาที่สำคัญ คือการขนส่งขยะเพื่อนำไปกำจัดมีระยะทางกว่า ๑๑๕ กิโลเมตร เมื่อรวมระยะทางทั้งไปและกลับมีระยะทางมากกว่า ๒๐๐ กิโลเมตร ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการขนส่ง ซึ่งขณะนี้เทศบาลนครเชียงใหม่ได้ดำเนินการศึกษาถึงเทคโนโลยีในระบบอื่น ๆ เช่น การใช้เตาเผา การจัดตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นต้น แต่มีปัญหาที่สำคัญ คือการต่อต้านของประชาชนในพื้นที่ทางเทศบาลนครเชียงใหม่จึงพยายามทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดการยอมรับจากประชาชน

๒) ขยะอินทรีย์

ดำเนินการคัดแยก นำไปผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ผลิตถ่านเชื้อเพลิง โดยมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในการปลูกผักอินทรีย์ วิธีการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ณ สวนสาธารณะ ร.๙ เพื่อนำไปแจกจ่ายให้ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ใช้ประโยชน์ต่อไป อีกทั้งเป็นสถานที่เพื่อให้ประชาชนนำขยะอินทรีย์มาทิ้งอีกด้วย

๓) ขยะอันตราย

ดำเนินการจัดจ้างบริษัทเอกชน ซึ่งได้รับใบอนุญาตกำจัดของเสียอันตรายจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม เข้ามาดำเนินการกำจัดขยะอันตรายของเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งหมด

๔) ขยะมูลฝอยติดเชื้อ

เทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาลต่าง ๆ และขนไปกำจัดโดยวิธีเผา ด้วยระบบเตาเผาแบบหมุน ใช้แก๊ส LPG เป็นเชื้อเพลิง ณ โรงงานเผาขยะติดเชื้อของทางเทศบาลนครเชียงใหม่

๑.๑.๒ วัตถุประสงค์หลักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่

๑) ลดขยะ คือ ขยะต่อวันต้องมีจำนวนลดลง โดยทางเทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินโครงการรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์ของการคัดแยกขยะจากชุมชน รวมถึงออกหน่วยบริการประชาชนในการคัดแยกขยะ เช่นให้ร้านรับซื้อของเก่าเข้าไปดำเนินการรับซื้อ โดยเพิ่มราคาของขยะ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายให้แก่ประชาชน

๒) ลดราคา คือ แผนในการลดราคาในการกำจัดขยะให้มีราคาถูกลง โดยตั้งเป้าลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะร้อยละ ๓๐

๓) ลดระยะเวลาและขั้นตอน คือ ดำเนินการจัดจ้างบริษัทเอกชนผู้มีความเชี่ยวชาญ เพื่อเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว

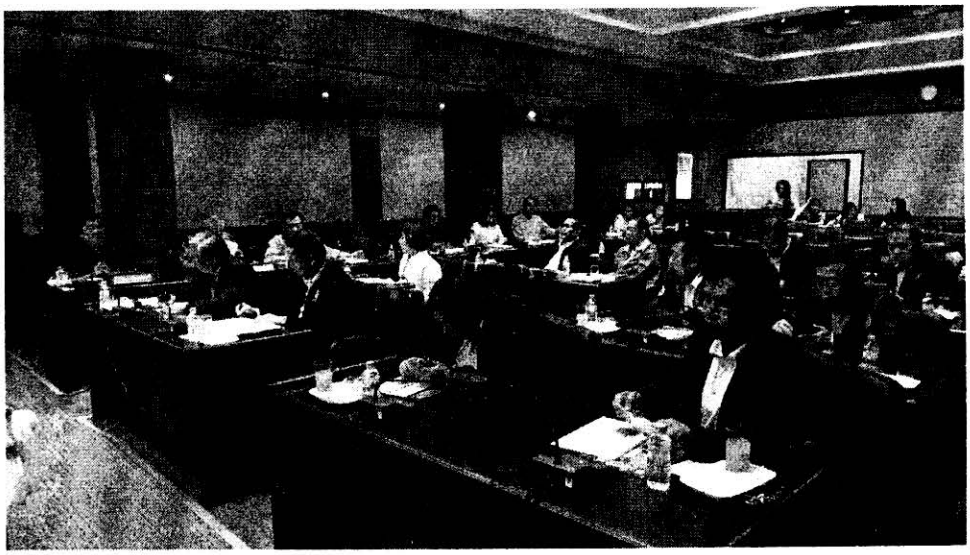

ภาพที่ ๙ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่

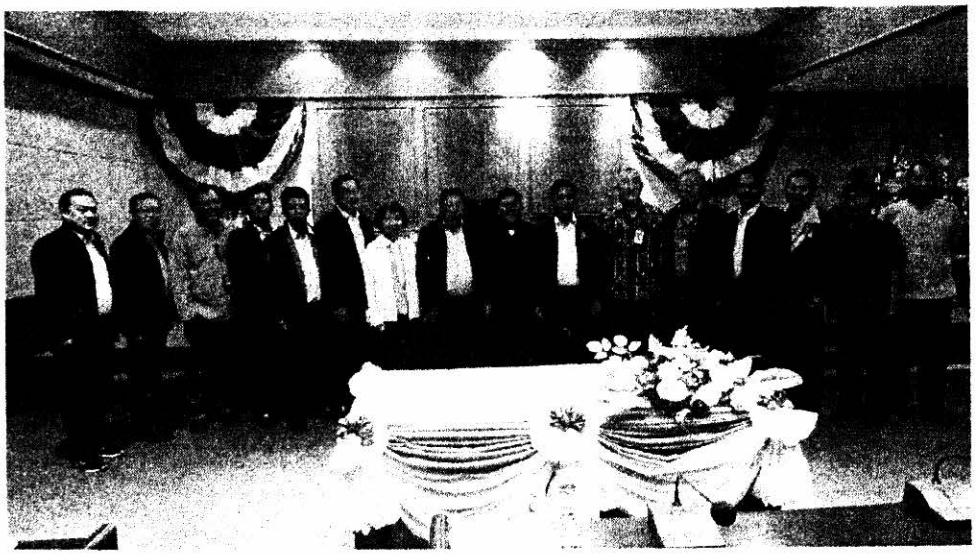

ภาพที่ ๑๐ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่

๑.๒ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

จากวิกฤตปัญหาขยะล้นเมืองเชียงใหม่เมื่อปี ๒๕๓๘ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับ จังหวัดเชียงใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประชุมหาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมของจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้มีมติแบ่งการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยออกเป็น ๓ โซน โดยโซนที่ ๒ หรือโซนกลางซึ่งประกอบด้วย อ.สันกำแพง อ.สันทราย อ.แม่ออน และ อ.ดอยสะเก็ด จะมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับ ๕ เทศบาลตำบล และ ๓๑ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจรจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นจำนวนเงิน ๔๖๕ ล้านบาท โดยดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๑ สามารถรองรับการจัดการขยะมูลฝอยได้ ๓๐๐ ตัน/วัน ศูนย์ดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านป่าตึงน้อย หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๑ องค์ประกอบของโครงการระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร

สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนงานอาคารต่างๆ เช่น สำนักงาน อาคารคัดแยกขยะมูลฝอย อาคารผึ่งปุ๋ย อาคารบรรจุปุ๋ยหมัก ป้อมยาม โรงจอดรถ บ้านพักคนสวน

ส่วนที่ ๒ ส่วนบ่อฝังกลบมูลฝอย แบบถูกหลักสุขาภิบาล

ส่วนที่ ๓ ส่วนบำบัดน้ำเสีย

ภาพที่ ๑๑ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของ อบจ.เชียงใหม่

๑.๒.๒ แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ได้จัดทำโครงการทดสอบการเดินระบบและจัดเก็บข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิของระบบ โดยให้คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.เชียงใหม่ ทำการทดลองเดินระบบเพื่อเก็บข้อมูล ซึ่งพบว่ามีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงให้ภาคเอกชนมาเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยดังกล่าว โดย อบจ. เป็นผู้เก็บค่าบริการการรับจัดการขยะมูลฝอยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ใช้บริการที่นำเอาขยะมูลฝอยมากำจัดภายในศูนย์ โดยคิดค่ากำจัด ๘๐๐ บาท/ตัน และว่าจ้างให้ บริษัท เอสซีไอ อีโค่ เซอร์วิสเซส เป็นผู้ดำเนินการจัดการจัดการขยะมูลฝอยภายในศูนย์การจัดการมูลฝอยรวมแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ แต่บริษัทดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเข้าใจกับมวลชนในพื้นที่ได้ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยต่อไปได้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่จึงต้องดำเนินการจัดหาเอกชนรายใหม่เข้ามาดำเนินการแทน โดยวิธีการต่างๆจะมีระเบียบรองรับทุกขั้นตอน

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ยังได้ทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) การจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ๔ อำเภอ คือ อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่ออน และอำเภอสันทราย โดยความร่วมมือดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนารมณ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดให้มีการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องของการรักษาความสะอาด การกำจัด

ขยะมูลฝอยและการกำจัดมูลฝอยรวมตามระเบียบกฎหมายตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บริการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ๔ อำเภอ โดยได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในการกำหนดค่าบริการ พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งมีการกำหนดอัตราค่าบริการรับกำจัดขยะมูลฝอยในอัตราตันละ ๘๐๐ บาท ซึ่งท้องถิ่นประสงค์ที่จะนำขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ในเขตของแต่ละพื้นที่ในแต่ละเดือนเข้าไปทำการกำจัดที่ศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ทั้ง ๔ อำเภอเป็นผู้ทำการเก็บและขนขยะมูลฝอยด้วยตนเอง และนำขยะมูลฝอยที่จัดเก็บในพื้นที่ไปกำจัดที่ศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่สามารถเบิกจ่ายค่าบริการกำจัดขยะมูลฝอยได้ในอัตราตันละ ๘๐๐ บาท ตามปริมาณน้ำหนักจริงให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ โดยทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นผู้ออกใบสำคัญการรับเงินให้ตามระเบียบด้วย แต่ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จ้างเหมาให้เอกชนอื่นมาจัดเก็บขยะมูลฝอยและกำจัดขยะมูลฝอยซึ่งท้องถิ่นได้ตั้งงบประมาณในการเก็บขนขยะมูลฝอยและกำจัดขยะมูลฝอยไว้แล้ว ก็ให้ท้องถิ่นแยกค่าเก็บขนขยะมูลฝอยให้แก่เอกชนผู้รับจ้างส่วนค่ากำจัดขยะมูลฝอยก็ต้องจ่ายให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ โดยท้องถิ่นต้องเบิกจ่ายค่าบริการกำจัดขยะมูลฝอยในอัตราตันละ ๘๐๐ บาท ตามปริมาณน้ำหนักจริงให้กับทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่และทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นผู้ออกใบสำคัญรับเงินให้กับท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ ก็จะยึดตามระเบียบและประกาศขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ในการกำหนดขั้นตอนและเงื่อนไขการนำขยะเข้าไปจัดการในศูนย์จัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ที่ อ.ดอยสะเก็ด โดยทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่จะจัดให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับท้องถิ่นในการเข้ามาใช้บริการเป็นอย่างดีพร้อมกับแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และหลังจากนี้ก็เชื่อว่าปัญหาขยะในเขตพื้นที่โซนกลางของจ.เชียงใหม่จะไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป

ภาพที่ ๑๒ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของ อบจ. เชียงใหม่

๑.๒.๓ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ในส่วนปัญหาและอุปสรรคของโครงการระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ก็คือการต่อต้านของประชาชนบางส่วนในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับชาวบ้านที่ออกมาต่อต้านอย่างสงบนั้น ในขณะนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการขยะในพื้นที่ ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านและชุมชนที่จะต้องได้รับผลกระทบจากรถบรรทุกขยะที่ผ่านตามหมู่บ้านหลายแห่ง โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบเยียวยาเป็นหลังคาเรือนหรือเป็นชุมชน สำหรับเทศบาลตำบลป่าป้อง เจ้าของพื้นที่ได้แจ้งแล้วว่าการจะเปิดโรงงานขยะขึ้นมาอีกครั้งก็ต้องผ่านความเห็นชอบของชาวบ้านส่วนใหญ่ เพราะถือว่าตำบลป่าป้องได้รับผลกระทบโดยตรง

ภาพที่ ๑๓ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๔ การลงพื้นที่รับฟังปัญหาและผลกระทบของการดำเนินการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร

คณะอนุกรรมาธิการได้รับฟังปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ของชาวบ้านในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ กรณีการก่อสร้างศูนย์ฯ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งชาวบ้านได้นำเสนอถึงสภาพปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์ฯ ดังนี้ (ณ วันที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญเดินทางไปศึกษาดูงานศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจรยังไม่สามารถเดินเครื่องจักรได้)

๑) กลิ่นเน่าเหม็นจากขยะ อันเกิดจากการฝังกลบและขยะที่รอการฝังกลบ เป็นผลสืบเนื่องมาจากโรงงานไม่สามารถจัดการกับขยะที่นำเข้ามาได้ เพราะเครื่องจักรใช้งานไม่ได้ จึงไม่ได้ทำการคัดแยกขยะ รวมถึงการทำปุ๋ยหมัก เป็นสาเหตุให้โรงงานนำขยะไปฝังและเกิดกลิ่นเน่าเหม็นรุนแรงกระจายไปทั่วบริเวณกว้าง อีกทั้งขยะที่นำเข้ามายังเป็นขยะเก่าที่ตักมาจากบ่อขยะอื่น ไม่ได้เป็นขยะสดที่เก็บมาจากบ้านเรือน ทั้งนี้รถขนขยะก็เป็นรถกระบะสี่ล้อและรถหกล้อที่ใช้บรรทุกดินธรรมดา ไม่ได้เป็นรถจัดเก็บขยะแต่ประการใด จึงทำให้น้ำเน่าเสียจากขยะเก่าที่ขุดมาหยดตลอดเส้นทาง สร้างความเดือดร้อนเป็นวงกว้าง

๒) ผลจากกลิ่นขยะเน่าเหม็นเป็นบริเวณกว้าง ทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ ชาวบ้านในชุมชนโดยรอบ "เกิดการล้มป่วย" โดยมีอาการ ปวดหัว เวียนหัว คลื่นไส้ อาเจียน แสบจมูก แน่นหน้าอก บางราย มีผลต่อระบบทางเดินหายใจเนื่องจากการดูดดมกลิ่นเน่าเหม็นและปนเปื้อนสารพิษ ถึงขั้นต้องผ่าตัดเพื่อรักษาอาการให้หายขาด เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลบ่อยครั้งจนเงินหมด และเกิดภาวะความเครียด

๓) โรงงานตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค และการเกษตรที่สำคัญ ระบบสูบน้ำประปาหมู่บ้าน รวมถึงระบบน้ำบาดาลของชาวบ้าน และคลองชลประทานห่างจากโรงงานขยะ เพียงแค่ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ เมตรเท่านั้น ผลจากการฝังกลบชาวบ้านหวั่นเกรงเรื่องน้ำเสียเป็นอย่างมาก ยิ่งน้ำเน่าที่ซึมออกมาจากการฝังกลบเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เมื่อช่วงประมาณหนึ่งปีที่ผ่านมามีชาวบ้านจับปลาจากแหล่งน้ำใกล้เคียงกับโรงงานขยะมาบริโภค ได้มีอาการคันในช่องปาก คอ และผืนคันขึ้นตามร่างกาย ยิ่งเข้าฤดูแล้งมักจะขาดแคลนน้ำทุกปี หากน้ำเน่าเสียหรือถูกสารปนเปื้อน ชุมชนก็ไม่มีแหล่งน้ำมาทดแทนและใช้อุปโภคบริโภคได้อีก

๔) แมลงวัน หนู สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ช่วงเวลาที่โรงงานขยะเปิดดำเนินการนั้น ชาวบ้านในชุมชนบริเวณกว้างไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้เพราะไม่ว่าจะเป็นแมลงวันหนู มากับกลิ่นและความสกปรกของขยะทั้งแมลงวันและหนูเยอะมาก มีแมลงวันรบกวนส่วนหนูจะเข้ามากัดกินข้าวของของชาวบ้านและแพร่พันธุ์เร็วมาก

๕) จากการที่โรงงานขยะได้ทำการขนย้ายขยะฝังกลบขยะและทำการขนขยะเข้าสู่โรงงานในเวลากลางคืน จนถึงเวลาประมาณ ตี ๔ และรถขนขยะซึ่งเป็นรถกระบะสี่ล้อและรถหกล้อธรรมดาวิ่งด้วยความเร็วซึ่งส่งผลให้เสียงดังรบกวนชาวบ้านเป็นอย่างมากหรือแม้กระทั่งเสียงจากการซ่อมและทดลองเครื่องดังรบกวนชาวบ้านที่อาศัยโดยรอบ ส่งผลให้เกิดสุขภาพจิตแย่ และเกิดภาวะความเครียด

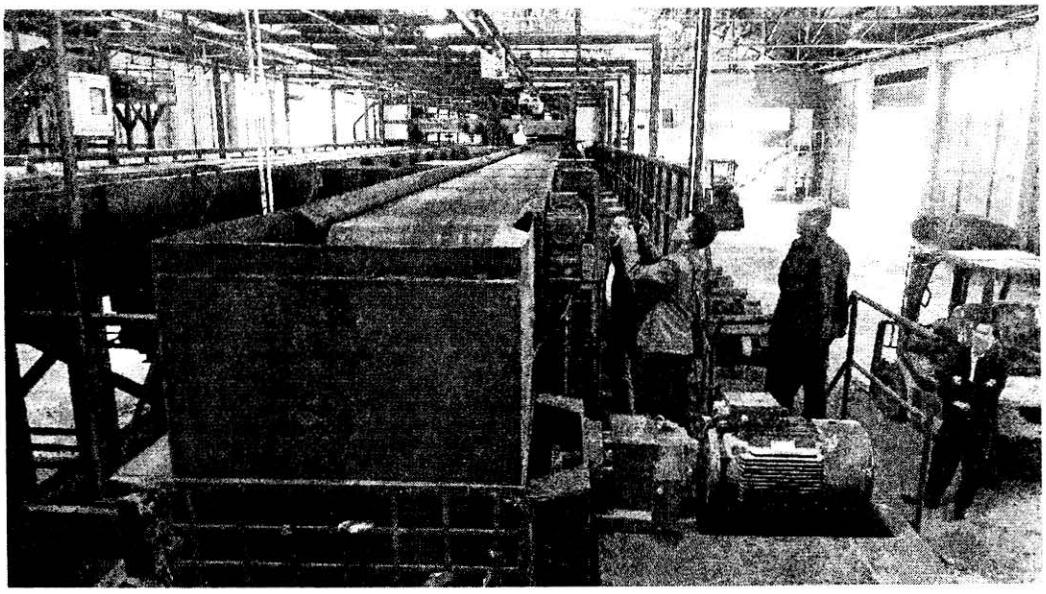

ภาพที่ ๑๔-๑๕ : ลงพื้นที่ศึกษาดูงานศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ ๑๖-๑๗ : รับฟังปัญหาและผลกระทบจากการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ของชาวบ้านในหมู่บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓ การบริหารจัดการขยะของชุมชนดอนแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

๑.๓.๑ รูปแบบการบริหารจัดการขยะโดยชุมชมตำบลดอนแก้ว

เจ้าของบ้านมีการคัดแยกขยะในครัวเรือน และมีรูปแบบกำจัดขยะ ดังนี้

๑) ขยะอินทรีย์ นำไปทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ในครัวเรือน

๒) ขยะแห้งใช้ได้ ขยะรีไซเคิล (Recycle) นำเอามาใช้ซ้ำ (Reuse) นำไปขายร้านรับซื้อของเก่า หรือขายให้ธนาคารขยะ

๓) ขยะแห้งทั่วไป นำไปวางไว้ที่จุดรวบรวมหมู่บ้าน อบต.จะเก็บไปกำจัด

๔) ขยะอันตราย อบต. จะดำเนินการจัดเก็บให้

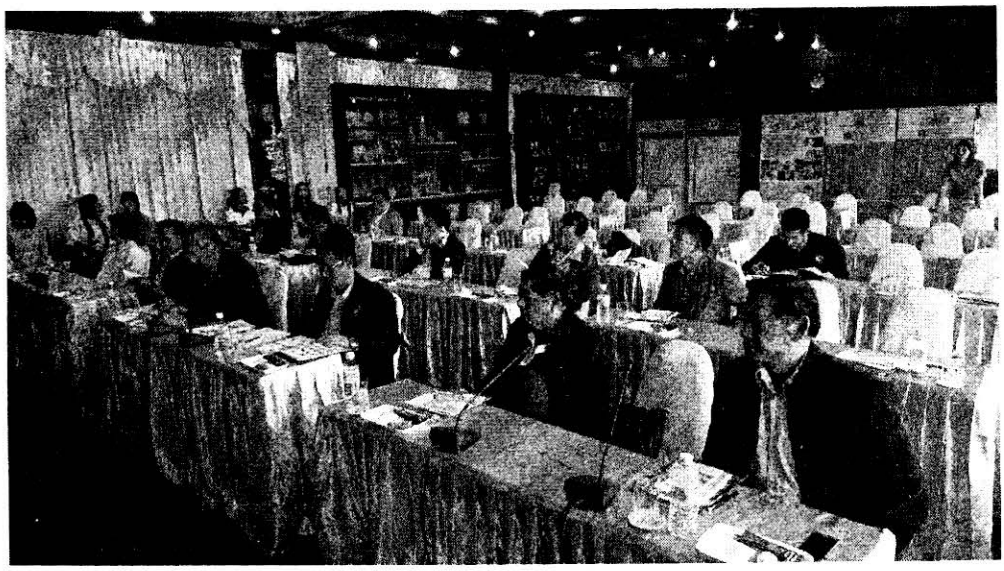

ภาพที่ ๑๘ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

๑.๓.๒ รูปแบบการคัดแยกขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

รูปแบบที่ ๑

คัดแยกขยะในครัวเรือนเจ้าของบ้านนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมักภายในครัวเรือน หรือกำจัดเอง ขยะแห้งทั่วไปนำมาส่งที่จุดรวบรวมขยะของหมู่บ้านให้ อบต. นำไปจัดการให้ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง (ไม่เสียค่าธรรมเนียม)

รูปแบบที่ ๒

คัดแยกขยะในครัวเรือน เจ้าของบ้านนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมักในครัวเรือนหรือกำจัดเอง ขยะแห้งทั่วไป อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บให้ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง (ค่าธรรมเนียม ๓๐ บาทต่อเดือน)

รูปแบบที่ ๓

คัดแยกขยะในครัวเรือน อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บขยะเปียกทุกวันหรือวันเว้นวัน ขยะแห้งทั่วไปเจ้าของบ้านนำมาส่งที่จุดรวบรวมของหมู่บ้านให้ อบต. นำไปจัดการให้ (ค่าธรรมเนียม ๔๐ บาทต่อเดือน)

รูปแบบที่ ๔

คัดแยกขยะในครัวเรือน อาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บขยะเปียกทุกวันหรือวันเว้นวันขยะแห้งทั่วไปอาสาสมัครประจำหมู่บ้านจัดเก็บให้ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง (ค่าธรรมเนียม ๕๐ บาทต่อเดือน)

๑.๓.๓ การบริหารจัดการ ขยะแห้ง/ขยะขายได้ ของ อบต.

๑) กองทุนขยะ
๒) ธนาคารวัสดุรีไซเคิลชุมชน
๓) ครัวเรือนจำหน่ายให้ร้านรับซื้อของเก่าในชุมชน
๔) การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้

๑.๓.๔ กองทุนขยะ

๑) คัดแยกขยะ
๒) รวบรวมวัสดุรีไซเคิลในหมู่บ้าน
๓) จำหน่ายวัสดุรีไซเคิล
๔) นำรายได้มาใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

๑.๓.๕ ธนาคารวัสดุรีไซเคิลชุมชน

๑) กำหนดรูปแบบการดำเนินงาน
๒) ระเบียบ ข้อบังคับของธนาคารวัสดุรีไซเคิล
๓) กำหนดคณะทำงาน
๔) ดำเนินงานตามระเบียบ
๕) รายงานผลการดำเนินงาน

๑.๓.๖ การขยายเครือข่ายการดำเนินงานโครงการ

๑) หน่วยงานในพื้นที่
๒) วัด
๓) โรงเรียน
๔) หน่วยงาน และพื้นที่อื่น
๕) กลุ่มเยาวชน
๖) กลุ่มอื่นๆ

๑.๓.๗ โครงการบริหารจัดการขยะในชุมชน

ตารางที่ ๑๒ : แสดงผู้เข้าร่วมโครงการการบริหารจัดการขยะโดยชุมชมตำบลดอนแก้ว

ผู้เข้าร่วมโครงการ	จำนวน (คน)
ชุมชนตำบลดอนแก้ว	๒,๘๖๗
หน่วยงานราชการในพื้นที่	๑,๔๐๒
สถานประกอบการในพื้นที่	๘๒
รวม	๔,๓๘๗ (ร้อยละ ๗๑.๐๓)

ผลสำเร็จของโครงการฯ

๑) ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒) นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารจัดการอย่างพอเพียง มีเหตุผล

๓) ประชาชนในหมู่บ้านช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านร่วมดำเนินการและจัดสรรทรัพยากรในชุมชนอย่างมีคุณธรรม

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

๑) นโยบายของผู้บริหาร

๒) การมีส่วนร่วมของประชาชน

๓) การดำเนินงานโดยความสมัครใจ

๔) การสร้างอาสาสมัครในชุมชน

๕) กระบวนการถ่ายทอดความรู้โดยชุมชน

ภาพที่ ๑๙ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

ข้อจำกัดในการดำเนินโครงการ คือ

บางครัวเรือนไม่เข้าร่วมโครงการ เพราะไม่สะดวกที่จะทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ หรือไม่สะดวกที่จะนำขยะแห้งไปวางไว้ตามจุดรวบรวมของหมู่บ้าน จากข้อจำกัดดังกล่าวจะส่งผลดังนี้

1) บางครัวเรือน ไม่เข้าร่วมโครงการ
2) เกิดการร้องเรียนเรื่องการลักลอบทิ้งขยะและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและเหตุรำคาญต่าง ๆ
3) มีผู้รับจ้างเก็บขยะให้ครัวเรือนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีการเก็บค่าตอบแทนในอัตราที่สูง และจุดพักขยะของผู้รับจ้างก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นก่อเหตุรำคาญต่างๆ

๒. จังหวัดระยอง

๒.๑ การบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลเมืองแกลง

เทศบาลตำบลเมืองแกลงมีประชากรทั้งหมด ๑๗,๗๖๓ คน ๑๐,๖๓๑ หลังคาเรือน ๓,๖๕๗ ครัวเรือน ดำเนินการกำจัดขยะด้วยวิธีการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (sanitary land field) มีพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล ๕๕ ไร่ ตั้งอยู่ ณ บ้านห้วงหิน ตำบลบ้านนาอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน รวม ๑๒ ปี โดยรองรับขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเมืองแกลง ประมาณ ๒๕ ตัน/วัน และ อบต. ต่างๆ นำขยะมากำจัดร่วมกัน ๑๑ แห่ง รวมเฉลี่ยต้องรองรับขยะที่นำมากำจัด ๕๑ ตัน/วัน โดยมีค่ากำจัดขยะหน่วยงานภาครัฐ ๖๙๕ บาท/ตัน และภาคเอกชน ๗๗๐ บาท/ตัน อนึ่ง องค์ประกอบของขยะของเทศบาลตำบลเมืองแกลง จะเป็นขยะจากเศษอาหารและขยะอินทรีย์ ดังแสดงในภาพที่ ๒๒

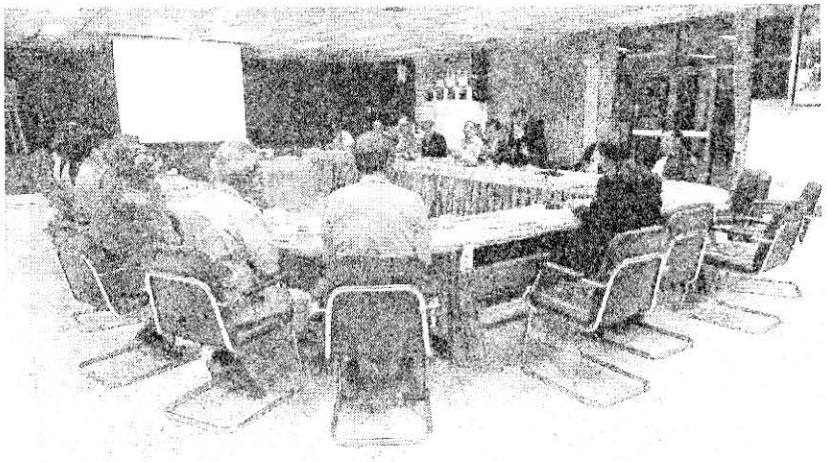

ภาพที่ ๒๐-๒๑ : ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเทศบาลตำบลเมืองแกลง จ.ระยอง

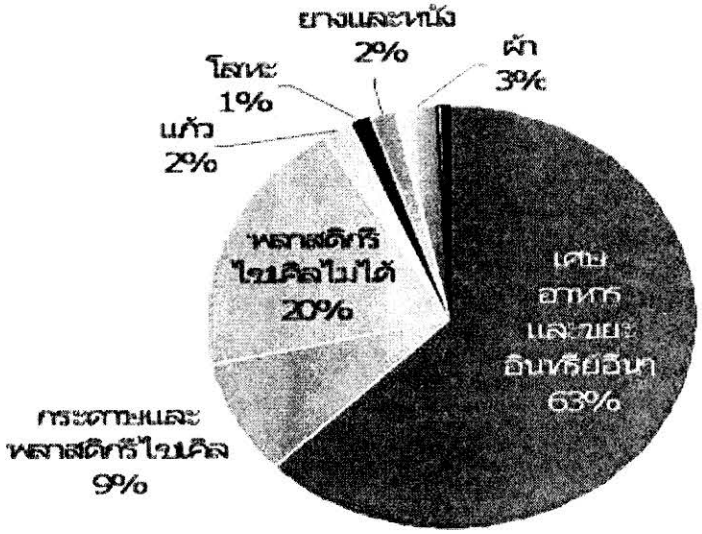

ภาพที่ ๒๒ : องค์ประกอบของขยะเทศบาลตำบลเมืองแกลง จ.ระยอง

การจัดการขยะของเทศบาลตำบลเมืองแกลง เริ่มต้นจากการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับความรู้เรื่องการคัดแยกขยะจากบ้านเรือน เทศบาลมีการคัดแยกขยะ มีการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรพัฒนาศักยภาพตนเองด้านการจัดการขยะ มีเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และโครงการเป็นตัวขับเคลื่อน ใช้มาตรฐาน ISO ๑๔๐๐๑ ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่เป็นตัวกลางประสานการทำงานระหว่างเทศบาลกับประชาชน ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะ ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีวิธีคิดอย่างเป็นระบบ ปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นและชำนาญด้านการจัดการขยะ การประยุกต์ใช้ระบบมาตรฐานสากลในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการประชาสัมพันธ์หลายทาง มีวิธีจัดการขยะที่เหมาะสม ผู้นำชุมชนและประชาชนมีจิตสำนึกในด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานของรัฐและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการจัดการขยะของเทศบาล นอกจากนี้เทศบาลตำบลเมืองแกลงได้จัดตั้ง **ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อม ประจำภาคตะวันออก** เพื่อใช้ในการการจัดการของเสียจากครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรม ตลาด ร้านค้า ฯลฯ ซึ่งแต่ละแห่งก่อให้เกิดของเสียที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงปริมาณ และความสามารถในการนำกลับมาใช้ใหม่ ก็แตกต่างกันออกไปด้วยเช่นกัน หลายกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลเมืองแกลง ดำเนินการอยู่ภายในศูนย์ประสานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อม ประจำภาคตะวันออกเพื่อลดปริมาณขยะหรือของเสียจากแหล่งต่างๆ ก่อนที่จะลำเลียงขนส่งไปยังหลุมฝังกลบ ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปจากตัว อ.แกลง ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ซึ่งการลดปริมาณขยะก่อนที่จะไปถึงหลุมฝังกลบก็จะช่วยลดการสิ้นเปลืองปริมาณพลังงานน้ำมันในการขนส่ง ลดเวลา และช่วยให้หลุมฝังกลบขยะของทางเทศบาลฯ

ให้เต็มช้าลง ซึ่งศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อม ประจำภาคตะวันออก มีกิจกรรมการคัดแยกขยะ ดังนี้

ภาพที่ ๒๓ : ศึกษาดูงานศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อม ประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๑) **โรงคัดแยกขยะ** (Conveyor Sorting Garbage Plant)

ทางเทศบาลฯ ได้รับเงินทุนเริ่มต้นมาจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท ได้ดำเนินการซื้อสายพานมือสอง ซึ่งสามารถรองรับขยะก่อนการคัดแยกได้ประมาณ วันละ ๗-๘ เที่ยวรถขยะ ปัจจุบันได้ซื้อสายพานลำเลียงขยะเพิ่มขึ้นอีกรวม ๓ เส้น และได้รับหลังคาเพื่อคลุมกันแดดกันฝน จาก บริษัทไทยไฟเบอร์พลัส ซึ่งเป็นหลังคาที่เกิดจากการ Recycle กล่องนม แล้วนำกลับมาใช้ใหม่

ภาพที่ ๒๔ : ศึกษาดูงานโรงคัดแยกขยะ ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๒) โรงบดย่อย (Composting Plant)

เทศบาลฯ มีหน้าที่คือการออกตัดแต่งกิ่งไม้ และนำกิ่งไม้ไปทิ้ง ณ หลุมฝังกลบ ซึ่งเป็นระยะทางไกล เทศบาลฯจึงต้องหาวิธี ในการกำจัดที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้วยเครื่องบดย่อยกิ่งไม้ จะได้ผงขี้เลื่อยบด เพื่อใช้ทำปุ๋ยหมักและเป็นเชื้อให้การขึ้นรูปไขมันอัดก้อน นอกจากนี้เครื่องบดย่อยผักและผลไม้ สามารถนำไปเป็นอาหารให้กับไส้เดือน และลดการใช้น้ำมันในการขนส่งไปหลุมฝังกลบด้วยซึ่งเครื่องดังกล่าวทำงานด้วยใช้ไบโอแก๊ส

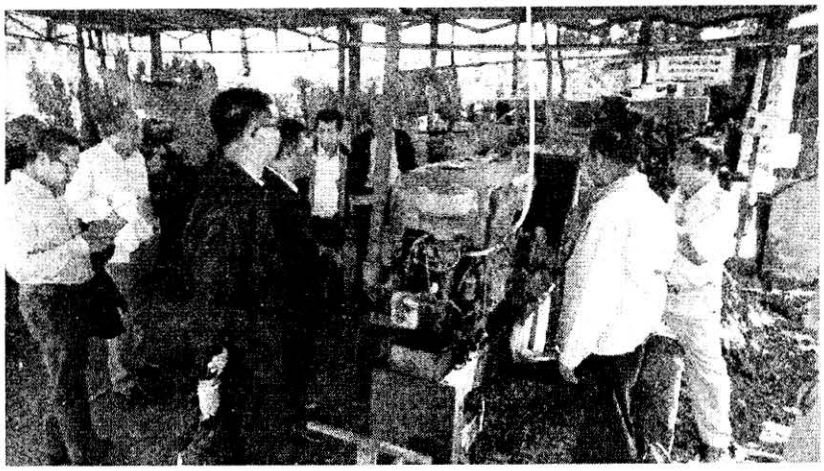

ภาพที่ ๒๕ : ศึกษาดูงานโรงบดย่อย ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๓) โรงหมักก๊าซชีวภาพ (Biogas House)

บ่อหมักก๊าซชีวภาพขนาด ๑๐ – ๕๐ ตัน/วัน ที่เกิดจากการหมักขยะอินทรีย์จะทำให้ได้แก๊สมีเทน โดยน้ำหมักต่างๆ จะมีที่มาจากหลายแห่ง อาทิ จากน้ำขยะที่กักอยู่ในรถบรรทุกขยะ จากกองปุ๋ยหมัก จากการบดย่อยเศษผัก ผลไม้ จากการบีบอัดของเครื่องอัดกล่องนม กล่องน้ำผลไม้ และถุงพลาสติกจากกองขยะบนลานสายพานคัดแยกขยะ จากการเลี้ยงหมู น้ำหมักเหล่านี้เป็นวัตถุดิบชั้นดี ที่จะหมักเพื่อให้ได้แก๊สมีเทน ซึ่งเป็นการจัดการของเสียที่เกิดขึ้นหลังการจัดการของเสีย โดยใช้ประโยชน์จนถึงที่สุด

ภาพที่ ๒๖ : ศึกษาดูงานโรงหมักก๊าซชีวภาพ ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๔) ฟาร์มไส้เดือน (Earth Worm Farm)

ปัจจุบันเทศบาลเลี้ยงไส้เดือน จำนวน ๒ สายพันธุ์ คือ แอฟริกาไนท์ กับขี้ตาแร่ เนื่องจาก ๒ พันธุ์นี้ ขยายพันธุ์ได้เร็วและสามารถย่อยสลายเศษผัก ผลไม้และเศษอาหารได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังถ่ายมูลออกมาเป็นปริมาณมาก มูลและฉี่ไส้เดือน มีธาตุฟอสฟอรัสสูง สามารถนำไปบำรุงดอกและใบของต้นไม้ โดยสถานที่เลี้ยงไส้เดือนนั้น เทศบาลจะทำเป็นคอนโด เพื่อประหยัดพื้นที่ โดยบ่อเลี้ยงของไส้เดือนรองบ่อด้วยขี้วัว ขุยมะพร้าว เศษใบไม้ และให้อาหารโดยการบดเศษผักและผลไม้ให้ละเอียด ด้วยเครื่องบดย่อยเศษผัก เพื่อให้ไส้เดือนสามารถดูดซึมได้ง่าย ส่วนเศษอาหารที่เลี้ยงไส้เดือนได้ จะต้องไม่เป็นกรดหรือด่าง เช่น มะนาว พริก

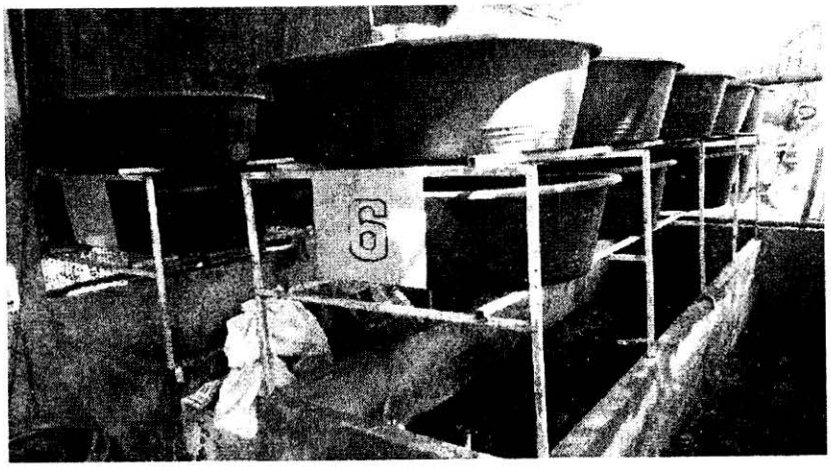

ภาพที่ ๒๗ : ศึกษาดูงานฟาร์มไส้เดือน ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๔) โรงเลี้ยงหมู (Boar House)

หมูที่ทางเทศบาลเลี้ยง คือ หมูป่า เลี้ยงในบ่อปูน กว้าง ๓ เมตร ยาว ๖ เมตร โดยเมื่อหมูถ่ายมูลออกมาก็จะไหลไปลงบ่อเก็บมูล และจะดูดขึ้นไปยังบ่อหมักแก๊สชีวภาพ เพราะมูลหมูสามารถหมักแก๊สได้ดี ซึ่งวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงหมู ก็คือ การกำจัดผัก ผลไม้ และเศษอาหารจากครัวเรือน ส่วนผลพลอยได้ก็คือ ปุ๋ยจากมูลสัตว์ และการหมักไบโอแก๊ส

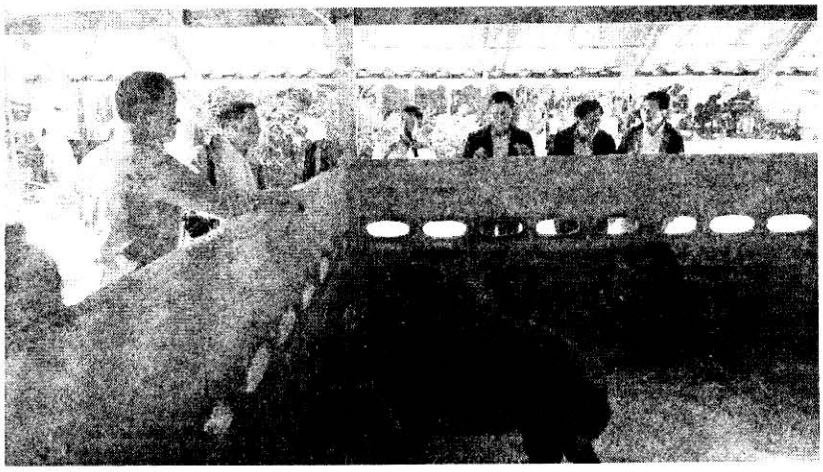

ภาพที่ ๒๘ : ศึกษาดูงานโรงเลี้ยงหมู ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๖) โรงเลี้ยงเป็ด (Duck House)

เนื่องจากเป็ดเป็นสัตว์ลำไส้สั้น ย่อยอาหารเร็ว ดูดซึมเอาไปใช้ประโยชน์ได้รวดเร็ว อาหารที่เทศบาล นำไปให้กับเป็ด ก็คือ เศษอาหาร เศษผักผลไม้ จากร้านอาหาร โรงเรียน และบ้านเรือนต่างๆ เป็ดที่ทางเทศบาลเลี้ยงนั้น เป็นเป็ดไข่ ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงไม่กว้างมากนัก แต่มีพื้นที่ให้เป็ดได้เดินเล่นเล่นน้ำ ซึ่งไข่ที่ได้จากเป็ดนั้น มีปริมาณไข่แดงมาก ไข่ขาวน้อย และไข่แดงสีแดงสด

ภาพที่ ๒๙ : ศึกษาดูงานโรงเลี้ยงเป็ด ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๗) เครื่องอัดกล่องนม (Milk Box Press)

ในเขตเทศบาล มีโรงเรียนภายในเขตพื้นที่ทั้งประถมและมัธยมอยู่หลายโรงเรียน ซึ่งจะมีขยะประเภทกล่องนมและถุงนมจำนวนมาก กระดาษที่ผลิตกล่องนม เป็นกระดาษใยยาว ซึ่งต้องใช้จากต้นไม้ที่มีอายุมากกว่า ๗๐ – ๑๐๐ ปี ซึ่งทางเทศบาลฯ ก็ดำเนินการหาโรงงานรับซื้อกล่องนม ถุงนมและถุงพลาสติก เพื่อให้โรงงานแปรรูปกลับมาเป็นโต๊ะ หลังคา โดยเครื่องอัดดังกล่าวนี้ สามารถบีบอัดได้ประมาณ ๑๐๐ กิโลกรัม/ก้อน เพื่อง่ายต่อการขนส่ง

ภาพที่ ๓๐ : ศึกษาดูงานเครื่องอัดกล่องนม ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๘) เกษตรเมือง (Urban Agricultural)

เทศบาลได้ปลูกพืชผักต่างๆ ไว้ภายในศูนย์ฯ บริเวณหน้าเทศบาล และพื้นที่ว่างอื่น ๆ เนื่องจากผักที่ประชาชนเทศบาลตำบลเมืองแกลง บริโภคอยู่ทุกวันนั้น ล้วนแต่ขนส่งมาจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นจึงส่งเสริมให้คนในเมืองแกลงปลูกผักปลอดสารพิษ กินเอง ลดการขนส่งไม่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน เทศบาลได้ปลูกผักในพื้นที่อย่างจำกัด แต่ได้ผลผลิตปริมาณสูง และมีคุณภาพ พืชที่ทางเทศบาลปลูก ได้แก่ ผักกาดเขียว กระเพรา ผักบุ้ง ผักหวาน กวางตุ้ง

ภาพที่ ๓๑ : ศึกษาดูงานเกษตรเมือง ณ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการเมืองและสิ่งแวดล้อมประจำภาคตะวันออก จ.ระยอง

๒.๒ การบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ตำบลปากน้ำประแส ตั้งอยู่ ณ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีพื้นที่ ๔.๘๖ ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวน ๕,๑๔๒ คน สภาพภูมิประเทศของชุมชนปากน้ำประแสเป็นที่ราบเชิงเขา และเป็นทะเลตะวันออกของอ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสจึงไม่มีสถานที่สำหรับกำจัดขยะ เทศบาลตำบลปากน้ำประแสจึงส่งขยะมูลฝอยปริมาณ ๓-๔ ตันต่อวันไปกำจัด ณ เทศบาลตำบลเมืองแกลง โดยเสียค่ากำจัดขยะ ๖๙๕ บาทต่อตัน

ข้อมูลการให้บริหารเก็บขนและกำจัดมูลฝอยในปัจจุบัน

- มีพนักงานปฏิบัติงานเก็บขนมูลฝอยจำนวน ๘ คน
- รถเก็บขนมูลฝอยจำนวน ๓ คัน ได้แก่ รถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอยแบบเปิดข้างเทท้ายจำนวน ๒ คัน และรถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอยแบบอัดท้ายจำนวน ๑ คัน
- จ้างเหมาภาคเอกชนเพื่อคัดแยกขยะ

ภาพที่ ๓๒ : รถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอยแบบอัดท้ายและรถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอย แบบเปิดข้างเทท้ายของเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

เทศบาลตำบลปากน้ำประแสร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าดำเนินการพัฒนาศักยภาพกลุ่มจิตอาสากลุ่มหนึ่งที่มีชื่อว่า “กลุ่มรักษ์ประแส” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม และมีส่วนในการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันคัดแยกขยะ ให้ความสำคัญต่อการรณรงค์คัดแยกขยะด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น เก็บขยะและทำความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยวและสาธารณสถาน จัดอบรมให้แก่ประชาชนทุกเดือน หรือศึกษาดูงาน ณ สถานที่ต่าง ๆ ที่ได้รับรางวัลด้านความสะอาด เพื่อให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงและปรับใช้กับชุมชนของตน และร่วมกันรณรงค์คัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ได้แก่ ขยะพิษหรือขยะอันตราย เทศบาลจะนำรถมาจัดเก็บทุกวันจันทร์ ส่วนขยะอินทรีย์หรือเศษอาหารนั้น ได้จ้างเหมาภาคเอกชนให้เก็บขนขยะจากบ้านที่ร่วมโครงการ เพื่อนำขยะอินทรีย์หรือเศษอาหารเหล่านั้นไปเลี้ยงสุกรจำนวน ๒๐ – ๓๐ ตัว หากเป็นขยะพลาสติกหรือโฟม จะความสะอาดซักล้างถุงพลาสติกหรือโฟมที่ใช้แล้ว ตากให้แห้ง และเทศบาลจะดำเนินการรับซื้อทุกวันจันทร์ โดยมีบริษัท วงษ์พาณิชย์ จำกัด มารับซื้อต่อไป แม้ถึงว่าเทศบาลตำบลปากน้ำประแสจะขาดทุนเล็กน้อยก็ตาม แต่ถือเป็นการคืนกำไรกลับสู่ธรรมชาติ

ภาพที่ ๓๓ : การรณรงค์คัดแยกถุงพลาสติก โฟม และน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว

เพื่อนำไปจำหน่ายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ภาพที่ ๓๔ : การเลี้ยงสุกรด้วยขยะอินทรีย์หรือเศษอาหาร

ในอดีตที่ผ่านมา เทศบาลตำบลปากน้ำประแสเคยใช้งบประมาณในการกำจัดขยะประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี แต่ภายหลังจากที่ได้จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการคัดแยกแล้ว ทำให้งบประมาณในการกำจัดขยะลดลงเหลือเพียงปีละประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ บาท จึงให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยองยกให้เทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็น ๑ ใน ๓๐ เทศบาลในการนำร่องโครงการในการกำจัดขยะและปราศจากโรค อีกทั้ง ยังเป็นเทศบาลที่ไร้ถังขยะซึ่งเหมาะกับเมืองที่มีชื่อเสียงในเรื่องการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ภาพที่ ๓๕ : ศึกษาดูงานการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

หน้าว่าง

หน้าว่าง

ภาคผนวก ง

ข้อมูลจากหน่วยงานที่เชิญให้นำเสนอในห้องประชุม

หน้าว่าง

ข้อมูลจากหน่วยงานที่เชิญให้นำเสนอในห้องประชุม

๑. บริษัท ซีแอนด์จี เอ็นไวรอนเมนทอล โปรเท็คชั่น (ประเทศไทย)

บริษัท ซีแอนด์จี เอ็นไวรอนเมนทอล โปรเท็คชั่น (ประเทศไทย) จำกัด มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เกาะฮ่องกง และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สิงคโปร์ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๘ เป็นผู้ลงทุนและประกอบการด้านธุรกิจโรงกำจัดขยะด้วยความร้อนสูง พร้อมผลิตกระแสไฟฟ้า บริษัทมีความเชี่ยวชาญด้านการลงทุน การก่อสร้าง การดำเนินงาน และการบำรุงรักษาโรงงาน โดยเจ้าหน้าที่ชำนาญงานมีประสบการณ์ด้านการบริหารเทคโนโลยี การพัฒนาสาธารณูปโภคซึ่งได้รับการยอมรับอย่างดีในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ก่อสร้าง นอกจากนี้ยังดำเนินงาน และบำรุงรักษาโรงกำจัดขยะด้วยความร้อนสูงพร้อมผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อบำบัดขยะมูลฝอยภายใต้โครงการการลงทุนแบบก่อสร้าง ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปรับปรุงคุณภาพชีวิตผ่านเทคโนโลยี เป็นระบบที่สามารถกำจัดขยะได้เบ็ดเสร็จ ปัจจุบันบริษัทมีโรงงานกำจัดขยะเฉพาะในประเทศจีนจำนวน ๑๐ โรงงาน มีกำลังการกำจัดขยะมูลฝอยรวมแล้ว ๑๐,๓๕๐ ตัน/วัน

บริษัท ซีแอนด์จี เอ็นไวรอนเมนทอล โปรเท็คชั่น (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับคัดเลือกจากกรุงเทพมหานครให้เป็นผู้ดำเนินโครงการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยระบบเตาเผามูลฝอยที่ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยหนองแขม เนื้อที่ประมาณ ๓๐ ไร่ จากทั้งหมด ๕๐๐ ไร่ ในระบบ Build Operate & Transfer หรือ BOT (ก่อสร้าง-ดำเนินการ-ถ่ายโอน) เงินลงทุนรวมทั้งโครงการมากกว่า ๙๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้บริษัทยังยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ด้วย เนื่องจากโครงการนี้จำเป็นต้องนำเข้าอุปกรณ์เครื่องจักรจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินการ โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยแห่งนี้เป็นโครงการแรกของบริษัทในประเทศไทย โดยขยะที่นำมากำจัดจะเป็นขยะมูลฝอยจากภาคครัวเรือน อย่างเช่น จากบ้านหรือคอนโดมิเนียม เป็นต้น

ตามสัญญากรุงเทพมหานครจะเป็นผู้รวบรวมขยะจัดส่งให้โรงงานกำจัดขยะของบริษัทประมาณ ๕๐๐ ตัน/วัน จากปริมาณขยะโดยรวมในกรุงเทพมหานครที่มีประมาณ ๙,๐๐๐ ตัน/วัน ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปี ด้วยระบบเตาเผาขยะซึ่งบริษัทพัฒนาขึ้น โดยนำเทคโนโลยีจากยุโรปและญี่ปุ่นมาปรับใช้ โดยไม่ต้องคัดแยกขยะ ขณะที่ระบบเตาเผาสามารถเดินเครื่องได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ถือเป็นเตาเผาที่มีมาตรฐานในระดับสากล ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดอันตราย นอกจากนี้เตาเผาดังกล่าวยังผ่านการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Initial Environmental Examination : IEE) เรียบร้อยแล้ว

กระบวนการกำจัดขยะด้วยวิธีการการเผาดังกล่าวต้องใช้ความร้อนระหว่าง ๘๕๐ – ๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส นอกจากนี้ตัวโรงงานยังมีกระบวนการกำจัดสารเคมี สารพิษ รวมทั้งฝุ่นละอองที่มีอันตราย ทำให้ของเสีย-ไอเสียทั้งหมดถูกบำบัดจนได้มาตรฐานก่อนปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศ ขณะที่น้ำ

เสียในโครงการทั้งหมดก็จะผ่านกระบวนการบำบัด เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ในโรงงานได้ โดยไม่มีการปล่อยน้ำทิ้งออกมาข้างนอก ส่วนเถ้าที่ได้จากกระบวนการผลิต หรือ "เถ้าหนัก" สามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตวัสดุก่อสร้าง อาทิ อิฐ หรือใช้ถมทะเลอย่างเช่นประเทศสิงคโปร์ได้ ในส่วนของกระบวนการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้า SPP ด้วยปริมาณขยะที่กรุงเทพมหานครจัดส่งเข้าโรงเผาขยะวันละ ๕๐๐ ตัน จะมีกำลังการผลิตไฟฟ้า ๙.๘ เมกะวัตต์ แต่จะผลิตจริงอยู่ที่ประมาณ ๖-๗ เมกะวัตต์ ซึ่งจะมากกว่าที่ทางกรุงเทพมหานครกำหนดไว้ที่ ๕ เมกะวัตต์เพราะบริษัทใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถเก็บความร้อนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับรายได้ของบริษัทจะมาจากการกำจัดขยะและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) โดยบริษัทจะคิดราคาการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ที่ ๙๗๐ บาท/ตัน (รวมแวต) ส่วนกระแสไฟฟ้าจะได้รับการสนับสนุนส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้า (Adder) จำนวน ๓.๕๐ บาทเป็นเวลา ๗ ปี ปัจจุบันโรงงานดังกล่าวมีความคืบหน้าไปแล้วร้อยละ ๙๑.๐๕ โดยจะมีการทดสอบในคืนนี้ (๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘)

จุดเด่นของโรงงานคือเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยจะเผาขยะด้วยอุณหภูมิสูงระหว่าง ๘๕๐ – ๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส และมีระบบตามมาตรฐานสากลในการกำจัดขยะซึ่งสามารถลดภาวะโลกร้อน ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้บริษัทได้ใช้งบประมาณในการจัดสวนจำนวน ๑๕ ล้านบาท เพื่อปลูกต้นไม้สร้างความร่มรื่น และใช้งบประมาณในการสร้างศูนย์การเรียนรู้จำนวน ๑๓ ล้านบาท บริษัทสามารถเข้าระบบ CDM ของสหประชาชาติ (UN) ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินธุรกิจของบริษัทจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งธุรกิจของบริษัทยังได้รับการสนับสนุนจาก World Bank ซึ่งสามารถการันตีความแข็งแกร่งทางด้านการเงินได้เป็นอย่างดี และบริษัทมีนโยบายการจ้างงานจากคนในพื้นที่อีกด้วย

โลหะที่ปนมากับขยะนั้น โรงงานได้มีระบบการแยกโลหะออกจากเถ้า โดยเศษเหล็กจากใต้เตาจะลำเลียงออกโดยใช้ระบบ PRESSER ซึ่งเศษโลหะจะไม่เป็นปัญหากับเตาเผา เพราะเตาเผาเป็นชนิดเตาตะกันออกแบบมาเพื่อเผาขยะโดยเฉพาะ ในส่วนความชื้นของขยะนั้นจะมีการเก็บขยะไว้ประมาณ ๓-๕ วัน เพื่อให้ความชื้นลดลง จากนั้นจึงทำการเผาโดยผู้ควบคุมที่มีประสบการณ์ และผ่านการอบรมมาเป็นอย่างดี ซึ่งจะทราบอุณหภูมิของขยะก่อนทำการเผา

โอกาสการเกิดน้ำท่วมโรงงานนั้น จากข้อมูลน้ำท่วมกรุงเทพมหานครในปี ๒๕๕๔ พื้นที่เขตหนองแขมน้ำไม่ท่วม เนื่องจากเขตหนองแขมมีระดับพื้นดินที่สูง(สูงกว่าถนนพุทธมณฑลสาย ๓) และมีแนวป้องกันน้ำท่วมซึ่งออกแบบมาเป็นอย่างดี ดังนั้นโอกาสที่จะเกิดจึงมีน้อย ส่วนขีดความสามารถของโรงงานนั้น บริษัทจะดำเนินงานให้นานที่สุด ส่วนการกำจัดขยะในระดับเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีขยะนำส่งโรงงานขั้นต่ำ ๒๕๐ ตัน/วัน จึงจะคุ้มทุน

ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการของบริษัทนั้นประกอบด้วย

๑. รัฐบาลต้องสร้างความเชื่อมั่น และมีความชัดเจนในนโยบายการสร้างโรงไฟฟ้าขยะ รวมถึงการกำจัดขยะด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ภาคเอกชนมีความมั่นใจในการลงทุน

๒. ทุกพื้นที่ของการก่อตั้งโรงงาน จะมีกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น ซึ่งบริษัทจากต่างชาติอาจจะโดนต่อต้านจากกลุ่มดังกล่าว ทำให้เสียเวลาในการก่อสร้างโรงงาน

1. รัฐบาลควรทำความเข้าใจกับประชาชนที่ต้องเสียค่ากำจัดขยะเพิ่มขึ้นในกรณีใช้เตาเผา ซึ่งต่างจากระบบฝังกลบที่เสียค่ากำจัดน้อยกว่า รัฐบาลควรมีการประกาศให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน

นำเสนอ ณ วันอังคารที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

๒. กรุงเทพมหานคร

การจัดการขยะของกรุงเทพมหานคร

จากผลการสำรวจข้อมูลขยะมูลฝอยจากทั่วประเทศ (ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. ๒๕๕๖) มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ ๒๖.๘ ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ จำนวน ร้อยละ ๘ ซึ่งขยะดังกล่าวเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ ๔๖ เทศบาลร้อยละ ๓๘ และกรุงเทพมหานครร้อยละ ๑๖ และในปี ๒๕๕๗ กรุงเทพมหานครได้คาดการณ์ปริมาณของขยะมูลฝอยไว้ที่ ๑๐,๐๖๕ ล้านตัน/วัน แต่จัดเก็บได้จริง ๙,๗๐๐ ตัน/วัน ซึ่งลดลงกว่าที่คาดการณ์ไว้ร้อยละ ๘.๙๒ โดยเขตที่มีปริมาณขยะมากที่สุดคือเขตจตุจักร

ปริมาณขยะในปี ๒๕๕๗ จำนวน ๙,๙๐๐ ตัน/วัน จะถูกกำจัดโดยการหมักปุ๋ย (๑,๒๐๐ ตัน/วัน) และฝังกลบ(๘,๗๐๐ ตัน/วัน) โดย กทม. ดำเนินการรวบรวมไปสถานีขนถ่ายมูลฝอย ๓ แห่ง คือ สายไหม (๒,๔๐๐ ตัน/วัน) หนองแขม(๓,๖๐๐ ตัน/วัน) และอ่อนนุช(๓,๙๐๐ ตัน/วัน) โดยสถานีขนถ่ายมูลฝอยสายไหมและสถานีขนถ่ายมูลฝอยหนองแขมจะถูกส่งไปยังสถานที่ฝังกลบมูลฝอย อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ส่วนสถานีขนถ่ายมูลฝอยอ่อนนุชจะถูกส่งไปยังสถานที่ฝังกลบมูลฝอย อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา และบางส่วนจะนำมาหมักเป็นปุ๋ยโดยมีโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ขนาด ๕๐ และ ๓๐ ตัน/วัน ที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยหนองแขมและอ่อนนุช นอกจากนี้ กทม. ยังมีโรงกำจัดและแปรรูปมูลฝอยจากสิ่งก่อสร้างขนาด ๕๐๐ ตัน/วัน อยู่ที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยหนองแขม อนึ่ง การขนถ่ายมูลฝอยของ กทม. จะเป็นการส่งผ่านไปยังรถขนส่ง ไม่มีการนำขยะมากองทิ้งไว้แต่อย่างใด และการฝังกลบขยะของ กทม. นั้นหลุมฝังกลบมูลฝอยเป็นหลุมที่ถูกสุขลักษณะตามหลักสุขาภิบาล

การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อของ กทม. ในปัจจุบันมอบหมายให้บริษัทกรุงเทพธนาคม จำจัด (บริษัทลูกของสำนักสิ่งแวดล้อม) เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ ส่วนการกำจัดนั้นจะทำการเผาที่อุณหภูมิ ๑,๐๐๐ – ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส โดยมีเตาเผาอยู่ที่เขตอ่อนนุช (๒ เตาเผา กำจัดมูลฝอยติดเชื้อได้ ๓๐ ตัน) และเขตหนองแขม (๒ เตาเผา กำจัดมูลฝอยติดเชื้อได้ ๒๐ ตัน)

แผนจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ๒๐ ปี

<u>ศูนย์กำจัดมูลฝอยสายไหม</u>

๑) การศึกษาออกแบบเบื้องต้นเพื่อเพิ่มความสามารถในการรองรับมูลฝอยด้วยระบบอัดมูลฝอย

๒) การศึกษาออกแบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการนำน้ำกลับมาใช้ประโยชน์ของระบบบำบัดน้ำชะมูลฝอย

ศูนย์กำจัดมูลฝอยอ่อนนุช

การศึกษาความเหมาะสมระบบกำจัดมูลฝอยโดยวิธีเชิงกล-ชีวภาพ (MBT)

ศูนย์กำจัดมูลฝอยหนองแขม

๑) การวิจัยและพัฒนาเพื่อการศึกษาความเหมาะสมการกำจัดมูลฝอยด้วยระบบเตาเผาขนาดรวม

๒) การศึกษาความเหมาะสมเพื่อออกแบบปรับปรุงระบบอัดมูลฝอย (Compactor)ให้เป็นระบบอัดมูลฝอยแรงดันสูง (High Pressure Compactor)

๓) การศึกษาออกแบบเบื้องต้นระบบหมักไร้อากาศสำหรับน้ำชะมูลฝอย(Anaerobic Digestion)

ในส่วนแผนการใช้เทคโนโลยีการกำจัดขยะระหว่างปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ นั้น กทม. คาดการณ์ว่าจะมีปริมาณขยะเฉลี่ย ๑๐,๐๐๐ ตัน/วัน โดยในอนาคตจะลดการฝังกลบลง และจะนำมาเผาเพื่อผลิตไฟฟ้ามากขึ้น นอกจากนี้จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดและคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดเพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด โดยการเพิ่มการจัดการขยะที่แหล่งกำเนิดตามหลักการ ๓R (Reduce Reuse Recycle) ที่เหลือจะกำจัดด้วยเทคโนโลยีการนำไปแปรรูปเป็นพลังงานหรือปุ๋ยหมักและเหลือนำไปฝังกลบให้น้อยที่สุด

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกับแนวปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ดังนี้

แนวคิดการบริหารจัดการมูลฝอย

๑. มีระบบการจัดการมูลฝอยอย่างครบวงจร ตั้งแต่การลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิด การเก็บขน การขนส่ง และการกำจัดมูลฝอย

๒. การควบคุมเพื่อลดปริมาณมูลฝอยให้เหลือน้อยที่สุดและนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

๓. การเก็บขนมูลฝอยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ

๔. การกำจัดมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ก่อให้เกิดส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดปริมาณขยะที่นำไปฝังกลบให้น้อยที่สุด และมีผลพลอยได้เป็นพลังงาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๕๘ ปริมาณขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานครมีเฉลี่ยวันละประมาณ ๓,๖๖๘ ตัน ซึ่งปริมาณขยะเหล่านี้จะลดจำนวนลงได้ถ้านำขยะไปรีไซเคิล และกำจัดอย่างถูกวิธี เช่น การฝังกลบ นำไปหมักทำปุ๋ย หรือเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร

๑. ประชาชนเข้ามาอาศัยในกรุงเทพมหานครมากขึ้น จากการสำรวจประชากรในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีประชากรตามทะเบียน ๕,๗๓๘,๐๐๑ คน และนอกทะเบียน ๔,๙๔๔,๐๒๕ คน

๒. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ในเมืองอันส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

๓. พฤติกรรมและวัฒนธรรมสังคมบริโภคนิยม เช่น การทิ้งของเหลือใช้หรือบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ โดยไม่ได้คัดแยกไว้ใช้ซ้ำ

๔. ขาดมาตรการบังคับทางกฎหมาย

๕. ระบบการกำจัดขยะมูลฝอยยังไม่สามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. ความไม่สมดุลของค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยเมื่อเทียบกับค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้

<u>แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร</u>

๑. การลดและแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด ได้แก่ การรณรงค์ให้ประชาชนลดมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดโดยการนำเศษอาหารไปเป็นอาหารสัตว์ ทำปุ๋ย หรือทำแก๊สชีวภาพ เป็นต้น

๒. การเก็บขยะมูลฝอยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดเวลาจัดเก็บมูลฝอย คือ กำหนดเวลาให้ประชาชนทิ้งมูลฝอยตั้งแต่เวลา ๒๐.๐๐-๐๓.๐๐ นาฬิกา และกำหนดการบริการเก็บขนมูลฝอยให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา ส่วนในบริเวณชุมชนตรอก ซอย จะพิจารณาตามความเหมาะสม โดยอาจกำหนดประเภทมูลฝอยและความถี่ในการจัดเก็บ ดังนี้

มูลฝอยทั่วไป - เก็บทุกวัน หรือวันเว้นวันขึ้นอยู่กับประเภทของสถานที่

มูลฝอยเศษอาหาร – จัดเก็บทุกวัน

มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ - จัดเก็บเฉพาะวันอาทิตย์

มูลฝอยอันตราย - จัดเก็บทุกวันที่ ๑ และ ๑๕ ของเดือน

๓. การกำจัดมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ อาทิ จัดตั้งโรงงานหมักปุ๋ยอินทรีย์ จัดให้มีการฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ กระบวนการบีบอัดขยะมูลฝอยและห่อมูลฝอยด้วยพลาสติก (ศูนย์กำจัดมูลฝอยอ่อนนุช) มีกระบวนการขนส่งและฝังกลบมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล และใช้ระบบกำจัดขยะมูลฝอยด้วยพลังงานความร้อนสูงหรือระบบเตาเผา

มูลฝอยพิเศษ ได้แก่ มูลฝอยอันตราย มูลฝอยติดเชื้อ และมูลฝอยจากการก่อสร้าง (ให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย)

๑) <u>มูลฝอยอันตราย</u> การเก็บขนมูลฝอยอันตรายจะแยกช่องเก็บจากขยะทั่วไป หรือเก็บในรถขนมูลฝอยอันตรายโดยเฉพาะโดยมีบริษัท กรุงเทพธนาคม จำกัด ทำหน้าที่รับขน

๒) <u>มูลฝอยติดเชื้อ</u> จะทำลายโดยการเผาในเตาเผามูลฝอยติดเชื้อทั้งหมด

๓) <u>มูลฝอยจากการก่อสร้าง</u> คือมูลฝอยที่เกิดจากการรื้อถอนอาคาร สิ่งก่อสร้าง เช่น คอนกรีต เศษหิน เศษเหล็ก เป็นต้น จะกำจัดด้วยวิธการบด อัด ตามขนาดที่ต้องการ ปัจจุบันเกิดปัญหาในการรวบรวมมูลฝอยจากการก่อสร้าง เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการให้บริการกำจัดมูลฝอยจากการก่อสร้าง และขาดกฎหมายควบคุมการกำจัดมูลฝอยจากการก่อสร้าง

ที่ผ่านมาเคยทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ช่อง ๕ และ ๙ แต่ประชาชนไม่อาจเข้าถึงได้ทั้งหมด เนื่องจาก เวลาออกอากาศมิใช่เวลาที่ได้รับความสนใจจากประชาชน และขาดงบประมาณในด้านประชาสัมพันธ์ แต่อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะอย่างต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่โรงเรียนหรือวัด ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

นำเสนอ ณ วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

๓. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีอำนาจหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๙ จนถึงปัจจุบัน โดยใช้ระบบฝังกลบ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการเสนอโครงการต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยมีพลตำรวจเอก ธงชัย เย็นประเสริฐ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เข้าร่วมหารือกับนายวิเชียร พุฒิวิญญู (อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี) เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการกำจัดขยะโดยให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุน ซึ่งสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจูงใจภาคเอกชน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะ และวิธีการกำจัดขยะหรือสิ่งปฏิกูล โดยขยะทั้งหมดในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีที่ได้รับมานั้น มีที่มาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดนนทบุรีร่วมทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ว่าจะจัดส่งขยะให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ภาคเอกชนนำขยะเหล่านั้นไปบริหารจัดการภายใต้ข้อตกลง (MOU) ที่มีหลักการว่า **"ผู้ได้รับประโยชน์ต้องยอมเสียผลประโยชน์ และผู้เสียประโยชน์ต้องได้รับผลประโยชน์"** ซึ่งหมายความว่าเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ได้รับประโยชน์และตำบลคลองขวาง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นผู้เสียประโยชน์ โดยปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีเป็นผู้รวบรวมค่าใช้จ่ายจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในการดำเนินการฝังกลบ คิดค่ากำจัด ๑๕๐ บาทต่อตัน และแบ่งรายได้ให้แก่ตำบลคลองขวาง อำเภอไทรน้อย ร้อยละ ๑๐ ของค่ากำจัด หรือประมาณ ๑๕ บาทต่อตัน

ร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. .... (ฉบับที่..) กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการเก็บขน กำจัดจากประชาชนหรือผู้ก่อมลพิษ ซึ่งปัจจุบันท้องถิ่นเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกือบทั้งหมด แต่ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเก็บขนไม่เกิน ๔๐ บาทต่อครัวเรือนซึ่งถือว่าน้อย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. .... (ฉบับที่..) ยังมิได้บังคับใช้ ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำงบประมาณในส่วนอื่น ๆ มาดำเนินการกำจัดขยะแทน

เทคโนโลยีในการกำจัดขยะนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งขยะส่วนใหญ่เป็นเศษอาหารและอินทรีย์สารร้อยละ ๖๓.๕๕ ส่วนขยะอื่น ๆ อาทิ ขยะอันตราย หลอดไฟ กระป๋องสารเคมี และจังหวัดนนทบุรีได้รณรงค์ให้ประชาชนดำเนินการคัดแยกก่อนทิ้ง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมิได้ออกมาตรการบังคับทางกฎหมาย ดังนั้น ขยะชนิดต่าง ๆ จึงยังคงปะปนกันอยู่ พื้นที่ในจังหวัดนนทบุรีมีประมาณ ๔๐๐ ไร่

มีหลุมบ่อกำจัดขยะ ๔ หลุม แต่ละหลุมหากปิดแล้ว จะเกิดแก๊สมีเทน ซึ่งสามารถนำมาปั่นไฟฟ้า และขายกระแสไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าฯ ได้ส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือสามารถแปรรูปเป็นเศษเชื้อเพลิง RDF ได้

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรียังได้จัดทำรายการผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาเป็นระยะเวลา ๑๐ ปีแล้ว ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อาทิ ใช้ระยะเวลาดำเนินการนานเกินควร และหน่วยงานไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน อีกทั้ง มีการดำเนินการร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน จึงใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังได้เกิดปัญหาน้ำเสียขึ้นในพื้นที่โครงการ จังหวัดนนทบุรีจึงแก้ไขปัญหาโดยการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยติดเชื้อ และปูแผ่นจีโอเท็กซ์ไทด์ในหลุมบ่อขยะ เพื่อป้องกันมิให้น้ำเสียไหลลงสู่ธรรมชาติ และเทดินทรายกลบทับขยะรายวันเพื่อป้องกันกลิ่น

อนึ่ง จากการวิเคราะห์รายงานศึกษาความเหมาะสมการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ จึงทราบว่า หน่วยงานท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบค่าใช้ของค่ากำจัดขยะทั้งหมด ส่งผลให้การสร้างโรงไฟฟ้าขยะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยาก (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบในที่ประชุม เรื่องตารางสรุปผลการวิเคราะห์ทางการเงินโครงการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ขนาดกำลังผลิตติดตั้ง ๒๐ เมกะวัตต์)

ในภาครัฐนั้นวิศวกรของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แห่งประเทศไทยได้เสนอเทคโนโลยีที่ใช้ในการกำจัดขยะต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการเทคโนโลยี และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้อนุมัติให้ใช้เทคโนโลยีแล้ว ส่วนในภาคประชาชนโดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเทคโนโลยีทุกรูปแบบที่สามารถแก้ไขความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ในขณะนั้น

เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ นั้น จะมีการซ่อมบำรุงอยู่เสมอ คือ ๓-๗ ปีต่อครั้ง อนึ่ง ดินที่อยู่ในบริเวณบ่อกำจัดขยะนั้นส่วนมากเป็นดินเหนียว การกระจายของค่าโลหะหนักจึงอยู่ในระดับต่ำ ไม่ซึมไปยังดินที่อยู่บริเวณรอบ ๆ คุณภาพน้ำดิบจึงยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ปัจจุบันนี้ นับเป็นระยะเวลาประมาณ ๑๐ ปี ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีได้พัฒนาโครงการให้เอกชนร่วมลงทุนก่อสร้างและบริหารจัดการขยะมูลภายในจังหวัด ซึ่งเทคโนโลยีที่ใช้ในขณะนั้น ถือเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สุดของระบบไพโรไลซีส (Pyrolysis) คือ การใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงและเผาให้อุณหภูมิสูงขึ้นเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า หากคิดราคาค่าไฟฟ้าสูงเกินไปอาจทำให้ภาคเอกชนไม่ร่วมลงทุนด้วย

นำเสนอ ณ วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

๔. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

โครงการผลิตไฟฟ้าจากการกำจัดขยะจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความเป็นมาของโครงการ คือ ได้มีมติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗ อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการโครงการกำจัดขยะในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในลักษณะโครงการนำร่องเพื่อเป็นรูปแบบของการดำเนินการกำจัดขยะที่รักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยให้ใช้ที่ราชพัสดุจำนวน ๓๗๒ ไร่ ๒ งาน ๒๙ ตารางวา และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ได้รับมอบหมายจาก

กระทรวงมหาดไทยให้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาขยะของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นผู้ก่อสร้างโรงผลิตไฟฟ้าจากพลังงานขยะ สถานที่ตั้งโครงการนั้นเดิมเป็นบ่อขยะเก่า ที่ตำบลบ้านป้อม ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

<u>รายละเอียดของโครงการ</u>

รูปแบบการดำเนินการมี ๒ ส่วน คือ

๑. ก่อสร้างโรงงานแปลงขยะชุมชนให้เป็นขยะเชื้อเพลิง (Refuse Derived Fuel : RDF) รองรับปริมาณขยะชุมชนได้ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน

๒. ก่อสร้างโรงผลิตกระแสไฟฟ้า (Power plant) โดยใช้ขยะเชื้อเพลิงเป็นพลังงานแบบกังหันไอน้ำขนาดไม่น้อยกว่า ๓.๕ เมกะวัตต์ โดยกำลังการผลิตติดตั้งจริงจะทราบภายหลังที่ได้ประกวดราคาหาผู้รับจ้างแล้วเสร็จ

เป้าหมายโครงการ คือ สามารถกำจัดขยะชุมชนในพื้นที่เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ข้างเคียงได้ ๓๐๐ ตันต่อวัน และสามารถสร้างรูปแบบของการดำเนินการกำจัดขยะที่รักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีงบประมาณในการลงทุน ๙๙๐ ล้านบาท

ผลตอบแทนการลงทุน (ภายใต้สมมติฐานโครงการได้รับค่ากำจัดขยะ ๓๕๐ บาท/ตัน)

๑. อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Project IRR) ร้อยละ ๑๒

๒. ระยะเวลาการคืนทุนของโครงการ (Project Payback Period) ๗ ปี

๓. มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ (Project NPV) ๓๔๘ ล้านบาท

สถานะโครงการ คือ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการขออนุมัติโครงการจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งพื้นที่โครงการไม่สามารถก่อสร้างได้ เนื่องจากติดปัญหาผังเมืองรวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่กำลังจะประกาศใช้ ซึ่งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ยื่นคำร้องเพื่อขอแก้ไขเรียบร้อยแล้วอยู่ระหว่างการพิจารณาของกรมโยธาธิการและผังเมือง นอกจากนี้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้จัดทำประชาพิจารณ์โครงการแล้วเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยกับโครงการร้อยละ ๙๗.๘ (จากประชาชน ๓๗๑ คน) ส่วนในเรื่องการจัดจ้างอยู่ระหว่างการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเตรียมการจัดทำเอกสารประกวดราคา จัดทำร่าง TOR และอยู่ระหว่างนำเสนอขออนุมัติตามระเบียบการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้ระบุไว้ชัดว่า ผู้ขายไฟฟ้าเข้ามาในระบบ ย่อมได้รับเงินชดเชยหรือเงินสนับสนุนอยู่แล้ว ดังนั้น ค่าเดินสายส่งไฟฟ้าแรงสูงย่อมอยู่ในความรับผิดชอบของภาคเอกชน

ปัจจุบันโครงการนี้ถือเป็นโครงการแรกและเป็นโครงการนำร่อง ตามมติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗ ซึ่งอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการโครงการกำจัดขยะในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เป็น ๑ ใน ๖ ของจังหวัดโครงการนำร่อง

ขั้นตอนการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตขนาดเล็กมาก แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ปริมาณมากกว่า ๙๐ เมกะวัตต์ ปริมาณไม่เกิน ๙๐ เมกะวัตต์แต่ไม่น้อยกว่า ๑๐ เมกะวัตต์ และปริมาณน้อยกว่า ๑๐ เมกะวัตต์

ส่วนขั้นตอนการรับซื้อไฟฟ้าจาก VSPP ในรูปแบบ Adder เป็นดังต่อไปนี้

๑. ภาคเอกชนยื่นคำขอจำหน่ายไฟฟ้า เพื่อให้การฟ้าตอบรับและพิจารณาตรวจสอบ เมื่อการไฟฟ้าตรวจสอบเอกสารแล้ว จะนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารการรับซื้อไฟฟ้าฯ และจัดส่งให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเพื่อตรวจสอบความพร้อมทางเทคนิค จากนั้นจะนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารมาตรการฯ เพื่อพิจารณาตอบรับซื้อ

๒. เมื่อคณะกรรมการบริหารมาตรการฯ เห็นควรในการรับซื้อแล้ว จะตรวจสอบความพร้อม ๔ ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยี ที่ดิน เงินทุน และใบอนุญาตที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจะลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า

๓. ก่อสร้างโรงไฟฟ้า โดยการดำเนินการก่อสร้างเชื่อมโยงระบบไฟฟ้า ติดตั้งมิเตอร์ ซื้อขายไฟฟ้า ทดสอบระบบป้องกัน และติดตามความก้าวหน้าโครงการ จากนั้นจะทำการทดสอบขนานเครื่องและตรวจสอบใบอนุญาตให้ผลิตพลังงานควบคุม

๔. COD คือ การตรวจสอบใบอนุญาต (ครบ) ๒ ชนิด ได้แก่ ใบอนุญาตผลิตไฟฟ้า หรือใบแจ้ง ยกเว้นไม่ต้องขอใบอนุญาต และใบรับแจ้งประกอบกิจการ

นำเสนอ ณ วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

๕. บริษัท เอส ซี ไอ อีโค่ เซอร์วิสเซส จำกัด

Waste to Energy

บริษัท เอส ซี ไอ อีโค่ เซอร์วิสเซส จำกัด (SCieco Industrial Waste Business) ก่อตั้งและเริ่มดำเนินธุรกิจบริหารจัดการกากอุตสาหกรรมในประเทศไทยตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ ภายใต้ชื่อ บริษัท ซิต้า - ไทย เวสท์ แมเนจเม้นท์ เซอร์วิส จำกัด โดยทำธุรกิจร่วมกับ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย (แก่งคอย) จำกัด ซึ่งได้ร่วมบุกเบิกการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วยวิธีการเผาในเตาผลิตปูนซีเมนต์เป็นรายแรกในประเทศไทยโดยใช้เทคโนโลยีโดยตรงจากยุโรป ต่อมาในปี ๒๕๔๔ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย (แก่งคอย) จำกัด ได้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและได้รับใบอนุญาตประเภท ๑๐๑ ในฐานะโรงงานปรับคุณภาพของเสียรวมโดยกระบวนการใช้ความร้อนด้วยการเผาในเตาเผาซีเมนต์เป็นแห่งแรกในประเทศไทย อีกทั้งในปี ๒๕๔๙ โรงงานปูนซีเมนต์ไทยในกลุ่ม บริษัทปูนซิเมนต์ไทยอุตสาหกรรม จำกัด ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานประเภท ๑๐๑ ครบทุกโรงงาน นอกจากนี้ในปี ๒๕๔๖ บริษัทฯได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการประเภทโรงงาน ๑๐๖ ที่ถังจัดเก็บเพื่อดำเนินการผสมน้ำมัน และสารละลายใช้แล้วก่อนนำไปใช้ในเตาผลิตปูนซีเมนต์ และในปี ๒๕๔๙ บริษัทปูนซิเมนต์ไทยอุตสาหกรรม จำกัด ซึ่งมีกำลังการผลิตปูนซีเมนต์ที่สูงที่สุดในประเทศไทยได้เข้าถือหุ้นในบริษัทฯ ทั้งหมด และทำการเปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น บริษัท เอส ซี ไอ

อีโค่ เซอร์วิสเซส จำกัด (SCIeco) ซึ่งทำให้บริษัทเป็นผู้ให้บริการที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการกากอุตสาหกรรมโดยเตาผลิตปูนซีเมนต์อย่างครบวงจรที่สุด

SCIeco ให้บริการด้านการบริหารจัดการกากของเสียอย่างครบวงจร โดยครอบคลุมถึง

- การจัดเก็บกากของเสีย การขนส่ง บำบัดเบื้องต้น การคัดแยก และกำจัดกากของเสีย
- การบริการดำเนินการเผากากของเสียรวมโดยเตาผลิตปูนซีเมนต์คุณภาพสูง
- การใช้กากของเสียเป็น "เชื้อเพลิงทดแทน" และ "วัตถุดิบทดแทน"
- ภาชนะบรรจุกากของเสียหลากหลายประเภทตามความต้องการลูกค้า
- การติดตามผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
- การบริหารจัดการกากของเสียอย่างครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายไทย
- การบริการตรวจวิเคราะห์กากของเสีย
- ระบบเอกสารกำกับการขนส่งและเอกสารที่เกี่ยวกับการกำจัดกากของเสียอย่างครบวงจร

การนำกากอุตสาหกรรมมากำจัดในเตาเผาปูนซีเมนต์จะต้องตรวจสอบและวิเคราะห์คุณสมบัติทั้งทางกายภาพ และทางเคมีของกากอุตสาหกรรมดังกล่าว แล้วเปรียบเทียบคุณสมบัติกับ เกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถ กำจัด กากอุตสาหกรรม ในเตาเผาปูน ซีเมนต์ได้ โดยไม่ส่งผลกระทบ ทั้งทางด้านชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม รวมถึง คุณภาพ ของปูนซีเมนต์ คุณสมบัติ ของกากอุตสาหกรรมที่สามารถกำจัด ในเตาเผาปูนซีเมนต์ได้นั้น จะต้องจำกัดปริมาณ คลอไรด์ (Cl) ซัลเฟอร์ (S) Alkali โลหะหนัก (เช่น Hg. Pb. Cr. Cd.) ให้อยู่ในสัดส่วนที่น้อย รวมถึงต้องไม่มีฤทธิ์ การกัดกร่อนสูง และไม่มีกลิ่นรุนแรง

ข้อดีของการกำจัดขยะ และ RDF ในโรงปูน

๑) อุณหภูมิในหม้อเผาซีเมนต์สูงมาก (ประมาณ ๑,๔๕๐ องศาเซลเซียส) Furan และ Dioxin ถูกทำลาย (เตาเผาขยะทั่วไปอุณหภูมิ ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส)

๒) ขยะถูกเผาที่อุณหภูมิสูงกว่า ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส นานประมาณ ๕-๖ วินาที ซึ่งจะทำให้โมเลกุลสารอินทรีย์ถูกทำลายได้ทั้งหมด

๓) ปูนซีเมนต์ช่วยลดความเป็นกรดในไอเสีย เช่นก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซไฮโดรเจนคลอไรด์ ทำให้ไม่เกิดมลพิษทางอากาศจากการเผาไหม้เชื้อเพลิง

๔) เถ้าจากการเผากำจัดกากอุตสาหกรรมสามารถใช้เป็นวัตถุดิบผลิตเม็ดปูนได้ ซึ่งต่างจากเตาเผาทั่วไปที่ต้องนำเถ้าไปกำจัดอีกครั้ง

๕) สารจำพวกโลหะหนักจะถูกดูดซับอยู่ในปูนเม็ด

๖) กำลังการผลิตปูนซีเมนต์สูงมาก จึงสามารถรองรับกากอุตสาหกรรมจำนวนมากได้อย่างเพียงพอ

จะเห็นว่าเตาเผาปูนซีเมนต์เป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความเหมาะสมมากในการกำจัดกากอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถสร้างความมั่นใจต่อผู้กำเนิดกากอุตสาหกรรมว่า กากอุตสาหกรรมเหล่านั้นจะถูกกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การนำขยะชุมชนกลับมาใช้เป็นพลังงาน

ร้อยละ ๐.๑ จะถูกส่งไปกำจัด (ฝังกลบ หมักปุ๋ย โรงไฟฟ้าขยะ) ร้อยละ ๕ – ๑๐ จะถูกนำไปรีไซเคิล และร้อยละ ๒๕ – ๓๐ จะถูกนำมาแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงขยะ (RDF) ซึ่งเป็นการปรับปรุง และแปลงสภาพของขยะมูลฝอย ให้เป็นเชื้อเพลิงแข็งที่มีคุณสมบัติในด้าน ค่าความร้อน (Heating Value) ความชื้น ขนาด และความหนาแน่น เหมาะสมในการใช้เป็นเชื้อเพลิงป้อนหม้อไอน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้าหรือความร้อน และมีองค์ประกอบทั้งทางเคมีและกายภาพสม่ำเสมอ โดยเชื้อเพลิงขยะสามารถแบ่งออกได้เป็น ๗ ชนิด ตามมาตรฐาน ASTM E-๗๕ ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการที่ใช้ประกอบ ในส่วน SCIeco นั้นจะเป็น RDF๒ ซึ่งเป็นการบดหรือตัดขยะมูลฝอยอย่างหยาบ ๆ

วิธีการแยกขยะชุมชน และแปรรูปเป็นเชื้อเพลิง

กระบวนการกำจัดกากอุตสาหกรรมของบริษัทมีวิธีการคือ แยกขยะมูลฝอยชุมชน จากนั้นแยกขยะโดยใช้คน ส่งเข้าเครื่องกวน เร่งการหมักแบบเชิงกลชีวภาพ คัดแยกด้วยตะแกรง คัดแยกด้วยลม และสุดท้ายจะแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงขยะ RDF และนำไปเผาในเตาปูนซีเมนต์

แผนการใช้เชื้อเพลิงจากขยะของ SCG

<u>ภาคเหนือ</u>

- ปริมาณขยะในพื้นที่ ๒,๑๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี
- ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากขยะตามแผน SCG ๘๑๐,๐๐๐ ตัน/ปี
- ปัจจุบันดำเนินโครงการคัดแยกขยะที่ จ.พิษณุโลก

<u>ภาคกลาง</u>

- ปริมาณขยะในพื้นที่ ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี
- ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากขยะตามแผน SCG ๑,๑๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี
- ปัจจุบันดำเนินโครงการคัดแยกขยะที่บ้านหมอ จ.สระบุรี
- ตกลงความร่วมมือขยายโครงการคัดแยกขยะที่บ้านหมอ จ.สระบุรี
- ตกลงลงทุนโครงการคัดแยกขยะที่ กทม.

<u>ภาคใต้</u>

- ปริมาณขยะในพื้นที่ ๑,๗๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี
- ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากขยะตามแผน SCG ๘๖๐,๐๐๐ ตัน/ปี
- ปัจจุบันดำเนินโครงการคัดแยกขยะที่ จ.พัทลุง
- ตกลงลงทุนโครงการคัดแยกขยะที่กระบี่

แนวทางความร่วมมือสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

โมเดล A : MBT

- เงินลงทุนประมาณ ๑๗๐ ล้านบาท (ไม่รวมค่าที่ดิน)
- ใช้ที่ดินประมาณ ๑๒ - ๑๕ ไร่
- เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- เงินลงทุนต่ำ/บริหารจัดการง่าย/ค่าดำเนินการต่ำ
- เหมาะสำหรับพื้นที่ที่ต้องการสารปรับปรุงดิน
- ไม่มีน้ำทิ้งออกจากระบบ
- ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ ๒ ปี
- กำหนดการเริ่มโครงการขึ้นอยู่กับข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

โมเดล B : Biogas

- เงินลงทุนประมาณ ๒๓๐ ล้านบาท (ไม่รวมค่าที่ดิน)
- ใช้ที่ดินประมาณ ๘ - ๑๐ ไร่
- เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- เหมาะสำหรับแหล่งขยะสดขนาดใหญ่
- มีปัญหาเรื่องกลิ่นจากขยะต่ำ
- ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ ๒ ปี
- กำหนดการเริ่มโครงการขึ้นอยู่กับข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

โมเดล C

- เงินลงทุนขึ้นอยู่กับขนาดของโรงไฟฟ้า
- ใช้ที่ดินประมาณ ๑๕ - ๒๐ ไร่
- เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- เหมาะสำหรับพื้นที่ที่ต้องการสารปรับปรุงดิน
- ของเสียที่ออกจากกระบวนการมีการกำจัดอย่างถูกวิธี
- ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ ๒ ปี
- กำหนดการเริ่มโครงการขึ้นอยู่กับข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ บริษัทยังดำเนินกิจการควบคู่ไปกับการรณรงค์ความปลอดภัยและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยึดมั่นตามกฎหมายและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดนโยบายความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ดังนี้

๑) ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง โดยนำเกณฑ์ต่างๆ จัดทำเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการ ดำเนินงานของบริษัทฯ

๒) พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดมลพิษ ปลอดภัยต่อชีวิต และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐาน ISO ๑๔๐๐๑

๓) ควบคุมมลภาวะจากกระบวนการทำงานทุกขั้นตอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ สิ่งแวดล้อมสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด

๔) ดำเนินการขจัดจุดเสี่ยงในพื้นที่ปฏิบัติงาน (Unsafe Condition) ตลอดจนป้องกันอันตรายต่างๆจากการปฏิบัติงาน เพื่อลดผลกระทบโรคที่เกิดจากการทำงานโดยใช้แนวทางความปลอดภัยเชิงรุก รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมสร้างความตระหนักด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

๕) ดำเนินการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ และเหมาะสมสำหรับการดำเนินการด้านอนามัยและความปลอดภัย อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้พนักงานและคู่ธุรกิจมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธงานที่มีความเสี่ยงสูงและไม่ปลอดภัยในการปฏิบัติงานได้

SCIeco จะเสริมสร้างความรู้ จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเหมาะสม และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้พนักงาน/คู่ธุรกิจ และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงนโยบาย รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชน พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาคราชการและเอกชนในการดูแลความปลอดภัยและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การปฏิบัติตามนโยบายนี้ถือมั่นเป็นข้อผูกมัดทางจรรยาบรรณสำหรับพนักงานทุกคน

นำเสนอ ณ วันจันทร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

๖. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยที่ออกนอกระบบ รูปแบบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยจะให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นต้นแบบที่ดีเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาระดับประเทศ

ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวลเคยศึกษาเรื่องพลังงานหมุนเวียน การแปรรูปเศษวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตรให้เป็นเชื้อเพลิงชีวมวล และการแปรรูปชีวมวลให้เป็นพลังงานไฟฟ้า แต่ในภายหลังได้เกิดปัญหา คือ ไม่มีวัตถุดิบที่จะนำมาเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าชีวมวล หรือมีแต่ราคาต้นทุนสูง จึงได้เกิดความคิดในการนำขยะมาเพื่อใช้ทดแทนเชื้อเพลิงชีวมวล ประกอบกับคณะรักษา ความสงบแห่งชาติได้มี Road Map เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านชีวมวลจึงได้นำการวิจัยที่มีอยู่แล้วนั้น มาใช้แก้ไขปัญหาขยะตามนโยบายของรัฐบาล โดยกรมควบคุมมลพิษได้กำหนดนโยบายไว้ ๔ ด้าน คือ

๑. การแก้ไขปัญหาขยะเก่า

๒. สร้างรูปแบบการแก้ไขปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๓. วางระเบียบ มาตรการในการจัดการขยะ

๔. สร้างวินัยให้แก่ประชาชน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการขยะที่เกิดขึ้นทุกวัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาขยะตกค้างด้วย และจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับขยะของประเทศไทย จึงทราบว่าปริมาณขยะในประเทศนั้นได้ถูกจัดเก็บเข้าสู่ระบบได้เพียงร้อยละ ๕-๗ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริง โดยขยะที่เกิดขึ้นจริงนั้นมีประมาณ ๗๐,๐๐๐ ตันต่อวัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ประมาณ ๑๓,๐๐๐ ตัน เช่น ๓R (Reduce Reuse Recycle)ทำปุ๋ย เป็นต้น และสาเหตุที่ขยะไม่ถูกจัดเก็บเข้าในระบบเพราะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งไม่มีรถเก็บขนขยะ การกระจายอำนาจไม่ทั่วถึง จึงส่งผลให้ขยะบางส่วนไม่ได้รับการบริหารจัดการอย่างถูกสุขลักษณะ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีจึงได้ออกแบบแนวคิดในการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยศึกษาจากข้อมูลการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. ๒๕๕๗ เกี่ยวกับการกระจายตัวของขยะและพบว่าขยะที่เกิดในชุมชนนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีสถานที่ฝังหรือที่กำจัดขยะเป็นของตนเองอยู่แล้ว และโดยทั่วไปจะเป็นขยะขนาดเล็กประมาณ ๕ ตัน แต่ส่วนใหญ่จะกำจัดอย่างไม่ถูกวิธี อย่างไรก็ตาม จากที่รัฐบาลได้มีรูปแบบการกำจัดขยะโดยแบ่งเป็นกลุ่ม (Cluster) ต่าง ๆ คือ ขนาดเล็กมีปริมาณขยะไม่เกิน ๓๐๐ ตันต่อวัน ขยะขนาดกลางมีปริมาณขยะไม่เกิน ๕๐๐ ตันต่อวัน ขยะขนาดใหญ่มีปริมาณขยะ ๑,๐๐๐ ตันต่อวันนั้น ย่อมดำเนินการได้ยาก เนื่องจากการจะนำขยะขนาดเล็กจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มารวมกันให้เกิดเป็นขยะขนาดใหญ่ ย่อมไม่สะดวกต่อการรวบรวมขยะ อีกทั้งประชาชนต่อต้านและไม่ให้ความร่วมมือ เพราะเกรงว่าจะเกิดมลภาวะต่าง ๆ ตามมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีจึงได้เสนอวิธีการกำจัดขยะแบบกระจายศูนย์ซึ่งจะเกิดความคุ้มค่าในการผลิตพลังงาน คือ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเล็ก ๆ ร่วมกันทำโรงคัดแยกขยะเพื่อผลิตเป็นเชื้อเพลิง RDF และขนส่งเชื้อเพลิง RDF ไปยังโรงไฟฟ้าแทนการขนขยะ โดยขยะสด ๑๐๐ ตัน จะมีเชื้อเพลิง RDF ประมาณร้อยละ ๒๕ ซึ่งข้อดี คือ ไม่ต้องขนขยะข้ามเขต ไม่มีน้ำเสียและทนความร้อนได้สูง ประหยัดในการขนส่ง รถ ๑ คัน สามารถขนส่งได้ประมาณ ๓๐ ตัน เป็นการลดต้นทุนในการขนส่ง เป็นที่ยอมรับของภาคประชาชน และเพื่อเป็นการบูรณาการระหว่างการไฟฟ้า ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

<u>องค์ความรู้เรื่องการหมักแบบใช้อากาศ</u>

๑. การบำบัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกลชีวภาพ (MBT : Mechanical and Biological Waste Treatment) คือ การเปลี่ยนขยะสดให้เป็นเชื้อเพลิงที่มีมูลค่าสูง

๒. โรงงานแปรรูป โดยไม่ต้องใช้กระบวนการคัดแยกขยะ

๓. กระบวนการผลิตพลังงานจากขยะด้วยเทคโนโลยี Plasma Gasification

เทคโนโลยีการคัดแยกขยะมีหลายวิธี ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะใช้วิธีทางกลคือ ใช้เครื่องจักรกลในการร่อนขยะ ซึ่งมีข้อเสียคือ ไม่สามารถแยกขยะสดที่อยู่ในถุงพลาสติกออกมาทำปุ๋ยหมักได้ แต่เทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยนั้น จะใช้เทคโนโลยีในการหมักขยะด้วยโดยการตีถุงขยะให้แตก และนำขยะทั้งหมดเข้าห้องหมักขยะที่มีความโปร่ง เพื่อให้อากาศถ่ายเทและไม่ต้องใช้เครื่องเป่า ไม่มีน้ำเสีย และไม่มี

กลิ่นเหม็น พลาสติกที่เหลือจากการหมักจะนำไปเข้าเครื่องร่อนเพื่อผลิตเป็นเชื้อเพลิง RDF อัดแท่งหรืออัดเม็ดหรือผลิตเป็นพลังงานอื่น ๆ ต่อไป

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีขยะประมาณวันละ ๓-๕ ตัน และสามารถกำจัดขยะเองได้ โดยการนำขยะไปผลิตเป็นพลังไฟฟ้าและน้ำมันเพื่อหมุนเวียนใช้ในมหาวิทยาลัย โดยใช้ต้นทุนในการบริหารจัดการประมาณ ๓๕๐ บาทต่อตัน (ไม่รวมค่าลงทุน)

นำเสนอ ณ วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

หน้าว่าง

ภาคผนวก จ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา
เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?"
จัดโดย คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) กรุงเทพฯ
(เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะชุมชน)

หน้าว่าง

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?" จัดโดย คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) กรุงเทพฯ (เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะชุมชน)

๑. ควรเสนอทางเลือกให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้จริงในพื้นที่ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งแนะนำทางออกกรณีเกิดความขัดแย้งในการแก้ปัญหาขยะในท้องถิ่น

๒. การจัดการขยะในชีวิตประจำวันมีปัญหา ดังนี้

- โรงเรียนส่วนใหญ่มีการคัดแยกขยะ เด็กก็จะปฏิบัติตามระเบียบ
- ที่บ้านพักอาศัยส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกขยะ
- รถเก็บขยะนำขยะจากสถานที่ต่าง ๆ ไปคัดแยกก่อน
- ถังขยะที่หน่วยราชการจัดหาให้จะไม่มีถึงขยะแบบแยกประเภทมาให้ ก็ไม่สามารถแยกขยะได้
- ในกรณีที่มีถังแยกขยะให้แล้วไม่ยอมแยก ก็ไม่ต้องเก็บขยะในส่วนนี้

ทั้งนี้ ควรจัดระบบการคัดแยกขยะให้เกิดเป็นรูปธรรมก่อน โดยเริ่มจากให้เกิดการปฏิบัติให้ได้ก่อน จากบ้าน โรงเรียน สถานที่ต่าง ๆ หน่วยงาน

๓. แนวทางการลดขยะที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงคุณลักษณะของมูลฝอยที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะขยะอินทรีย์ ซึ่งเป็นขยะที่มีปริมาณมากที่สุด แต่มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์น้อย เพราะหากสามารถลดขยะอินทรีย์ได้ ปัญหาขยะจะคลี่คลายไปได้มาก ซึ่งการกำจัดขยะอินทรีย์ควรเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น โดยประชาชนมีหน้าที่คัดแยกมาทิ้งที่จุดรวบรวม โดยกำหนดเป็นกฎหมายหรือนโยบายที่ชัดเจนทั้งนี้กฎระเบียบดังกล่าว ควรกำหนดจากส่วนกลาง เนื่องจากท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าดำเนินการ เพราะติดเรื่องฐานเสียงทางการเมือง

๔. การส่งเสริมการคัดแยกขยะรีไซเคิลในปัจจุบัน มีปัญหา ๒ ประการคือ

- ปลายทาง (ร้านรับซื้อ/โรงงานรีไซเคิล) มีไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ทำให้ขาดแรงจูงใจในการคัดแยก เพราะไม่มีผู้รับซื้อ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกิดปลายทางให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เช่น จังหวัดในภาคใต้ ไม่มีโรงงานรีไซเคิล ทำให้ต้องขนมาทิ้งไกลมา ประกอบกับขยะประเภทแก้วซึ่งมีน้ำหนักมาก ขนส่งได้น้อยชิ้นต่อเที่ยว ราคาไม่สูง จึงไม่คุ้มค่า เป็นเหตุให้การคัดแยกขวดแก้วในพื้นที่ภาคใต้เป็นปัญหามาก
- วัตถุบางประเภท ติดข้อกำหนดด้านกฎหมายหรือข้อบังคับ ทำให้ไม่ถูกนำมารีไซเคิล หรือไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น ขวด PET ในหลายประเทศมีการนำกลับมารีไซเคิล แต่ในประเทศไทยระเบียบขององค์การอาหารและยากำหนดห้ามมิให้นำขวด PET กลับมาใช้อีก ทำให้การรีไซเคิลไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

๕. แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะ การเริ่มจากการปรับปรุงวิธีการเก็บขนขยะมูลฝอยเป็นแนวทางแรก เพราะเหตุใดท้องถิ่นจึงไม่เก็บขนขยะแยกตามประเภท ตามวัน จัดรถเฉพาะมารับขยะแต่ละประเภท จะทำให้ประชาชนถูกบังคับให้แยกประเภทตามไปด้วย และออกระเบียบ การคัดแยกของประชาชนตามมาเพื่อให้สอดรับกัน

๖. กำหนดให้ท้องถิ่นปรับปรุงแนวทางการเก็บรวบรวมกำจัดขยะแบบแยกประเภท โดยเริ่มจากท้องถิ่นที่มีขยะมากก่อน

๗. ส่งเสริมบริบทของการเกิดขยะและกำจัดขยะที่ต้นทางและปลายทาง

- ขยะต้นทาง ส่งเสริมผู้ผลิตในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- ขยะปลายทาง ส่งเสริมอุตสาหกรรมรีไซเคิลให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ส่งเสริมให้เกิดร้านรับซื้อของเก่าหรือกลุ่มซาเล้งที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ส่งเสริมธุรกิจที่ส่งเสริมการรีไซเคิลอย่างชัดเจน เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญ

๘. ควรมีการปลูกจิตสำนึกตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถานศึกษา ได้เห็นถึงความสำคัญจากปัญหาขยะ ชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย แนวทางปฏิบัติ การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง คือ บ้าน ทำอย่างไรจึงจะให้แต่ละบ้านคัดแยกขยะ ปลูกจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก ๆ การออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ อาจจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ไข

๙. ควรใช้ระบบฝังกลบ เพราะเหมาะสมกับเมืองไทยที่มีพื้นที่ ดูแลง่าย และประหยัด

๑๐. ท้องถิ่นออกข้อกำหนด เทศบัญญัติ การบังคับใช้กฎหมายในการจัดเก็บขยะของท้องถิ่นแยกประเภทขยะ สำหรับประชุมชนก็เช่นกัน ต้องมีการคัดแยกที่ถูกต้องและเหมาะสม

๑๑. ทำอย่างไรให้คนในชาติมีระเบียบวินัย มีจิตสำนึก รับผิดชอบร่วมกันว่าขยะเกิดขึ้นจากสองมือของเรา ร่วมกันคัดแยกขยะที่ต้นทาง

๑๒. ในระดับปฏิบัติการควรเสริมความรู้ เกิดการกระตุ้นในการคัดแยกขยะต้นทาง ให้มากที่สุด ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ต้องรู้และเข้าใจปัญหาขยะ สภาพการเกิดในชุมชนท้องถิ่น และมีมาตรการ กฎ ระเบียบ ให้มีการจัดการในท้องถิ่น

๑๓. ด้านการศึกษา ต้องเพิ่มการฝึกพฤติกรรมเยาวชนในการจัดการตนเอง รับผิดชอบต่อการสร้างขยะที่เกิดขึ้นของตน เพราะปัจจุบันพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไป แต่ความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดจากการบริโภคลดลง ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในด้านจัดการขยะที่ถูกวิธีของครูผู้สอน และความเอาใจใส่ต่อการใช้ชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดขยะในโรงเรียนของครูผู้สอนที่จะฝึกฝนเด็กและเยาวชนให้มีวินัย ความรับผิดชอบในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีลดลง ต้องหาแนวทางการจัดการร่วมกันทั้งระบบด้วยความจริงใจ ตามข้อเท็จจริงในพื้นที่

๑๔. ควรเพิ่มเติมการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ บรรจุหลักสูตร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการจัดการขยะต้นทาง ในหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

๑๕. ควรกระตุ้นส่งเสริมระบบการรีไซเคิลขยะให้ครบวงจร และมีเส้นทางขยะรีไซเคิลที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้มากที่สุด เพราะปัญหาขยะรีไซเคิลตกค้างในพื้นที่มีเป็นจำนวนมาก

๑๖. ระดับนโยบายควรมีมาตรการในกาควบคุมให้ลดการผลิต เพื่อลดผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหา เช่น โฟม ถุงพลาสติก แก้วกรอบ ฯลฯ และนำเข้าสู่ระบบการรีไซเคิล

๑๗. ควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ๑๐ ปี ๒๐ ปี หรือ ๓๐ ปี

๑๘. ควรถ่ายโอนภารกิจหรือหน้าที่ (กฎหมาย) ไปยัง อปท. ให้ดำเนินการแบบ One Stop Service

๑๙. กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการขยะชุมชนในทุกระดับ

๒๐. ขยายผลโครงการจัดการขยะครบวงจรตามแนวพระราชดำริ ให้สู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดอย่างครอบคลุม

๒๐. กำหนดตัวชี้วัดหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกันในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะในคำรับรองการปฏิบัติราชการ

๒๒. สนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะชุมชนในแต่ละจังหวัด

๒๓. กำหนดบทบาทของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนในแต่ละระดับ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ให้ชัดเจน

๒๔. ตั้งคณะที่ปรึกษาทางวิชาการด้านการจัดการขยะในแต่ละจังหวัด จากหน่วยงานระดับกระทรวง เนื่องจากขยะเป็นเรื่องซับซ้อน อปท. ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญ

๒๕. กลไกตรวจประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพบูรณาการทั้งด้านกฎหมาย งบประมาณ บุคลากร

๒๖. ควรมีงบประมาณสนับสนุน อปท. ในการบริหารจัดการขยะ โดยเฉพาะในส่วนของงบลงทุน ซึ่งอปท. หลายแห่งไม่มีศักยภาพด้านงบประมาณ

๒๗. ข้อกำหนดที่ชัดเจนในการจัดการรับฟังความคิดเห็นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

๒๘. การขอใช้ที่ราชพัสดุ ในการจัดการขยะหากเอกชนเป็นผู้ลงทุน ต้องโอนทรัพย์สินให้กระทรวงการคลัง ทำให้ผู้ประกอบการไม่อยากใช้ที่ราชพัสดุ

๒๙. การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสม และเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ

๓๐. การให้ระบบการจัดการขนาดใหญ่ อาทิ ระบบ RDF MBT เตาเผาขยะเป็นพลังงานเชื้อเพลิง ต้องขออนุญาตจากกรมโรงงาน ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการเป็นหน่วยติดตามและตรวจสอบการประกอบการ

๓๑. การกำจัดขยะปลายทาง คสช. มีคำสั่งให้ใช้สถานที่ราชพัสดุ สถานที่ทหาร เป็นสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า หรือสถานที่กำจัดขยะ แต่ขณะนี้ทหารยังไม่ยินยอมให้ใช้สถานที่

๓๒. การคัดแยกขยะต้นทางมีความสำคัญมากที่สุด หน่วยงานที่สามารถตั้งงบประมาณตั้งเป้าหมายได้ทันคือ อปท. แต่ยังไม่ได้รับการสนใจ เพราะไม่ทำ ก็ไม่เห็นผลใด ๆ ในขณะที่การจัดการขยะย่อมกระทบฐานคะแนนไม่ว่าจะเป็นการเก็บค่าธรรมเนียม การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ลักลอบทิ้งขยะ ดังนั้น หากจะบังคับ อปท. ให้ทำ ต้องมีคำสั่งไปยัง อปท. โดยตรง

๓๓. การปลูกจิตสำนึก เมื่อเห็นว่านักเรียน เยาวชน มีความสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งลงไปได้หรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก มอบให้ สำงานงาน ทสจ. รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว แต่มีหลายขั้นตอนกว่าจะไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา

๓๔. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่า ภายใน ๓ ปี จะต้องไม่มีสถานที่กำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานในประเทศไทย

๓๕. เอกชนที่ไปดำเนินการกำจัดขยะต้องแจ้งเทคโนโลยี และราคากำจัดขยะโดยประมาณการเผยแพร่ทางสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ ที่ อปท. จะได้เลือกบริษัทที่ถูกและดี

๓๖. การกำจัดขยะควรกำจัดตั้งแต่ในครัวเรือน

๓๗. อยากให้การประชุมครั้งนี้มีการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยออกกฎหมายบังคับใช้ หรือด้วยวิธีการใด ๆ ที่ปราศจากการทุจริต ผลประโยชน์แอบแฝง

๓๘. ควรให้ผู้ผลิตมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเก็บค่ากำจัดขยะจากผู้ผลิตที่ก่อให้เกิดขยะด้วย

๓๙. การให้ความรู้กับประชาชนนอกจากเรื่องโรงเผาขยะแล้ว ต้องควบคู่กับเรื่องการบำบัดน้ำเสียด้วย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดการต่อต้าน

๔๐. ให้ความรู้กับประชาชนว่าการใช้วิธีการกำจัดโดยวิธีการฝังกลบอย่างเดียวนั้น ทำให้เกิดน้ำเสียใต้ดิน เพื่อให้ อปท. และประชาชนทราบผลที่เกิดขึ้นและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เพราะส่วนใหญ่คนต่างจังหวัดใช้น้ำบาดาลโดยไม่ทราบว่ามีสารปนเปื้อน

๔๑. ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการขยะในขณะนี้ คือ การตีความสถานะของ “ขยะ” ว่าขยะเป็นทรัพย์สินหรือไม่ใช่ทรัพย์สิน หากเป็นทรัพย์สินต้องเข้าหลักเกณฑ์ พ.ร.บ. ร่วมลงทุนฯ

๔๒. แนวทางการจัดการขยะสำหรับ อปท. ขนาดเล็กประสบปัญหามากในเชิงการบริหารจัดการ เช่น การขาดงบประมาณก่อสร้าง การเรียนรู้หรือเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างรูปแบบบริหารจัดการในระยะยาวในพื้นฐานของบุคลากรที่มีอยู่ ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแล อปท. ควรเข้ามาดำเนินการ มีการถ่ายโอนหรือมอบอำนาจการจัดการขยะในเรื่องของการอนุมัติงบประมาณ

๔๓. อยากให้ทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ รวมทั้งหน่วยตรวจสอบ เช่น สตง. มีมุมมองไปในทิศทางเดียวกันว่า ขยะคือสิ่งที่ต้องกำจัดหรือจัดการให้หมดไป อย่ามองว่าขยะคือทรัพย์สิน มิเช่นนั้น หน่วยจัดการขยะจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ได้ อย่ามองว่าผลพลอยได้ที่ได้จากการจัดการขยะเช่น แก๊ส ปุ๋ยอินทรีย์ เชื้อเพลิง ฯลฯ เป็นสินทรัพย์ เพราะจะต้องหามูลค่าหรือราคากลาง ซึ่งจะทำให้การจัดการขยะสะดุดในบั้นปลาย ให้มองสิ่งที่ได้คือ ผลพลอยได้หรือรายได้ มาจัดการระบบให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

๔๔. การวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ สู่การนำไปใช้โดย อปท. ทุกกระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความชัดเจนในทิศทางเดียวกัน

๔๕. การกำจัดขยะโดยการเผา หากไม่มีการคัดแยกต้นทุนในการควบคุมมลพิษทางอากาศจะสูงมาก ดังนั้นจะต้องมีความมั่นใจว่าอุปกรณ์เพื่อการควบคุมจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา นอกจากนี้การเผาขยะที่ไม่คัดแยกจะทำให้มีเศษขยะตกค้างเป็นจำนวนมาก และมีความเป็นพิษสูงขึ้น ดังนั้นจะมีแผนรองรับเรื่องนี้อย่างไร

๔๖. การควบคุมสินค้าหรือบริการ ควรกำหนดฐานภาษีในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตจากวัสดุที่มีการย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติก ฯลฯ ให้มีเพดานสูงขึ้น เพื่อลดปริมาณการใช้พลาสติก

๔๗. ทำอย่างไรให้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๔) สามารถนำไปสู่การบูรณาการระหว่างหน่วยงานและสามารถอ้างอิงในการจัดทำค่าของบประมาณในการจัดการของเสียอันตราย ในห้องปฏิบัติการหลังการตรวจพิสูจน์หลักฐาน

๔๘. ควรให้มีการจัดการทำแผนเป็นรูปแบบโครงการนำร่องหรือต้นแบบในเชิงบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับส่วนราชการจังหวัด พิสูจน์หลักฐานจังหวัด หรือศูนย์พิสูจน์หลักฐานในภูมิภาค เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

๔๙. ควรผลักดันให้ส่วนราชการที่ดูแลที่ดินที่ อปท. ใช้ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับขยะ มอบที่ดินให้ อปท. นั้นรับผิดชอบดำเนินการเองได้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ภาคเอกชนที่จะเข้ามาลงทุนเกิดความมั่นใจในการลงทุน การดำเนินการก็จะสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว

หน้าว่าง

ภาคผนวก ค

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

หน้าว่าง

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง “แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนในด้านกฎหมาย” ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ในคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมาธิการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

รายนามคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์
ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชัชวาล วังศิริจันทร์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายชัยอนันต์ อรุณฤกษ์ดีกุล
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายบุญเกิด ร่องแก้ว
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายจักรฐะพงษ์ บวรบุญเรือง
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาวพิสมัย เสถียรยานนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสรสิช เหลืองรุ่งเกียรติ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

นางสาวทิพย์ธีรา รัมมณีย์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายบุญยืน คำหงษ์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายประยุทธ คงเฉลิมวัฒน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายภาสวัฒก์ รอดคำดี
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายวัชรวิชย์ สุขวัฒนาภิรมย์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายเสริมเกียรติ วรดิษฐ์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

ว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต จิตรอารีย์รัตน์
อนุกรรมาธิการวิสามัญ

นายสมชาย ตู้แก้ว
อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

หน้าว่าง

บทสรุปผู้บริหาร

สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนขึ้น และได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน โดยได้ศึกษาตามวัฏจักรของขยะ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนเป็นขยะ ขั้นตอนการคัดแยกขยะ ขั้นตอนการเก็บขนขยะ ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และขั้นตอนการกำจัดขยะ และพบว่ามีปัญหาหลัก ๓ ประเด็น คือ ๑. กฎหมายแต่ละฉบับมีเจตนารมณ์ในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน การตีความกฎหมายจึงแตกต่างกัน ๒. กฎหมายแต่ละฉบับมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่างกัน ๓. กฎหมายบางฉบับมีความซ้ำซ้อนกัน และในบางกรณีไม่มีกฎหมายที่จะนำมาใช้ จึงขอนำเสนอการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอระยะเร่งด่วน เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่ ดังต่อไปนี้

๑.๑) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๑.๑) กำหนดไว้ในกฎหมายให้ประชาชน สถานประกอบการ และชุมชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และกำหนดมาตรการรองรับกระบวนการในการคัดแยกขยะ ได้แก่ ให้มีการกำหนดประเภทและลักษณะภาชนะที่ใช้ในคัดแยก การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บขนโดยแยกตามประเภทของขยะ กำหนดสุขลักษณะและหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการกำจัดขยะแต่ละประเภท และกำหนดมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวบรวม การเก็บขน และการขนส่งขยะ

๑.๑.๒) ออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตเก็บขนขยะ หรือการจัดทำขั้นตอนแบบ One Stop Service โดยมีหน่วยงานกลางในการกำหนดมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑.๑.๓) การรวมกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก (ตามที่ตกลงกัน) เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตให้กับโรงงานกำจัดมูลฝอยที่ตั้งขึ้น และกรณีโรงงานกำจัดขยะเป็นพิษและขยะอันตราย ต้องนำหลักเกณฑ์มาตรการการออกใบอนุญาตของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมาพิจารณาด้วยและโรงงานดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วย

๑.๑.๔) ปรับบทลงโทษกรณีไม่ดำเนินการตามกฎหมายหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชนให้มีโทษปรับที่สูงขึ้น และเพิ่มโทษจำคุก เพื่อให้มีสภาพบังคับที่เข้มงวดขึ้น

๑.๑.๕) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมกลางที่ชัดเจนเพื่อให้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะกับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวตามอัตราที่เหมาะสม

๑.๑.๖) ให้มีการผนวกร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... ไว้กับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการขยะอันตรายชุมชน

๑.๒) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๒.๑) ควรบัญญัติเรื่องข้อยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ในกรณีการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐสำหรับโครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ไว้ในพระราชบัญญัติเพื่อให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาออกกฎกระทรวงต่อไป

๑.๒.๒) การรวมกลุ่ม (Cluster) โดยคำนึงขนาดของพื้นที่ ความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๑.๒.๓) กำหนดค่าธรรมเนียมกลางในการกำจัดขยะที่ชัดเจน โดยแยกอัตราตามวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะ อาทิ การฝังกลบ การเผา การเผาเพื่อผลิตแก๊ส การเผาเพื่อผลิตแก๊สเพื่อนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๑.๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๓.๑) กำหนดให้มีการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๑.๓.๒) ปรับปรุงประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน และมีการสำรวจถี่มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

๑.๔) พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๔.๑) ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญร่วมเป็นอนุกรรมการด้วย

๑.๔.๒) การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้การอนุมัติโครงการทันต่อการใช้งบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

๑.๕) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ ให้ยกเว้นกฎหมายว่าด้วยผังเมือง เพื่อให้สถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นเขตควบคุมของผังเมือง สามารถขึ้นทะเบียนเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานได้และให้มีการดำเนินการจัดการขยะโรงงานตามกฎหมาย

๑.๖) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ควรกำหนดคุณสมบัติของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง โดยอ้างอิงจากที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้าน

๒. ข้อเสนอระยะกลาง เสนอให้มีการยกร่างกฎหมายใหม่ว่าด้วยการใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่

หลักการของกฎหมายจะครอบคลุมหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) โดยกำหนดให้มีองค์กรกลางทำหน้าที่เก็บภาษีสรรพสามิตกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่าย โดยนำเงินรายได้จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการขยะหรือจัดจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการแปรสภาพกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และให้มีการออกกฎหมายลูกที่มีสาระสำคัญควบคุมวัตถุดิบตั้งแต่บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศที่มุ่งเน้นวัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ เพื่อให้ลดการเกิดขยะ (Reduce) และจะต้องใช้วัตถุดิบที่ยังใช้ได้นำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และกำหนดมาตรการในเชิงบวกทางภาษีเพื่อเป็นการจูงใจ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า และผู้จำหน่ายสินค้าเลือกใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยก การนำขยะมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดก่อนการกำจัดในขั้นสุดท้าย

โดยให้มีการจัดทำแผนแม่บทกำหนดขั้นตอนเพื่อให้ทุกภาคส่วนทราบบทบาทหน้าที่และดำเนินการไปตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓. ข้อเสนอระยะยาว เสนอให้มีการจัดทำ “ประมวลกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะ”

ซึ่งจะเป็นการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะทั้งหมดไว้ในที่เดียวกัน เพื่อให้การบริหารจัดการขยะของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนและความขัดกันของกฎหมาย จะเป็นการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะของประเทศได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ หากเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายในข้อเสนอระยะเร่งด่วนไม่ทันต่อการแก้ไขข้อขัดข้องทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อม เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย อาจเสนอให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ มาพิจารณาออกคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) งดเว้นการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับ เช่น งดเว้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ (มาตรา ๔) เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะสามารถดำเนินไปได้ และควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้เฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤตเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข และพื้นที่นั้นมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง อีกทั้ง ต้องกำหนดห้วงระยะเวลาในการบังคับใช้ที่ชัดเจน กำหนดให้มีมาตรการอื่นเพื่อรองรับที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติในภายหลัง จึงจะเกิดผลในเชิงรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

คำนำ

ตามที่รัฐบาลประกาศให้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องเร่งรัดการควบคุมมลพิษจากขยะเพื่อลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะเป็นอันดับแรก ด้วยการส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้าง รวมถึงการแปรรูปเป็นพลังงานนั้น เห็นได้ว่าปัจจุบันปริมาณขยะได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร หากมีการจัดการที่ไม่ถูกวิธีแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมแล้วยังเป็นการทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชนด้วย

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชนให้เกิดประสิทธิผลและยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของประเทศได้อย่างแท้จริง นอกจากต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกันอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนขึ้น ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีคำสั่งที่ ๓/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน โดยการรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญต่อไป ซึ่งได้มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อเสนอแนะเสร็จเรียบร้อยแล้ว

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์โดยรวมต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และใช้เป็นแนวทางที่สำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

หน้าว่าง

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๑๙
บทสรุปผู้บริหาร	๓๒๓
คำนำ	๓๒๗
สารบัญ	๓๒๙
บทที่ ๑ นโยบายของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๓๑
บทที่ ๒ การดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๓๕
๒.๑ แนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๓๕
๒.๒ ศึกษารวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาขยะชุมชนของประเทศ	๓๓๕
๒.๒.๑ ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณขยะ	๓๓๕
๒.๒.๒ ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับขยะชุมชน	๓๓๘
๒.๓ ศึกษาขั้นตอนการจัดการขยะชุมชนในปัจจุบัน	๓๔๐
๒.๔ ศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์กฎหมาย	๓๔๐
๒.๕ ข้อมูลจากการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม	๓๕๑
๒.๖ กรณีศึกษาข้อมูลจากต่างประเทศ	๓๕๘
๒.๗ การประชุมของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๖๑
๒.๘ การเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๖๑
บทที่ ๓ การพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๖๓
- สรุปประเด็นการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน	๓๖๔
๓.๑ ก่อนเป็นขยะ	๓๖๕
๓.๒ ขั้นตอนการคัดแยกขยะ	๓๖๘
๓.๓ ขั้นตอนการเก็บขนขยะ	๓๖๙
๓.๔ ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	๓๗๑
๓.๕ ขั้นตอนการกำจัด	๓๗๒
๓.๖ ประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ	๓๗๕
บทที่ ๔ บทสรุปข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ	๓๗๗
๔.๑ ข้อเสนอระยะเร่งด่วน	๓๗๗
๔.๒ ข้อเสนอระยะกลาง	๓๗๙
๔.๓ ข้อเสนอระยะยาว	๓๗๙

หน้า

บรรณานุกรม ๓๘๓

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. ๓๘๗

ภาคผนวก ข ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๔๑๗

ภาคผนวก ค ร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๔๒๕

ภาคผนวก ง รายงานสรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ จังหวัดลพบุรี ๔๓๗

บทที่ ๑
นโยบายของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งรัดการควบคุมมลพิษจากขยะที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะเป็นลำดับแรก ด้วยการส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่เร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างรวมถึงการแปรรูปเป็นพลังงานนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันปริมาณขยะได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร หากมีการจัดการที่ไม่ถูกวิธีแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเป็นการทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชนด้วย ดังเช่นกรณีไฟไหม้บ่อขยะแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการหรือบ่อขยะพบพระจังหวัดตาก เป็นต้น

หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งต้องเก็บรวบรวมขยะหลากหลายประเภทจากอาคารบ้านเรือน ตลาด สถานประกอบกิจการต่าง ๆ และชุมชนไปกำจัดด้วยการฝังกลบหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อประชาชน การดำเนินงานเพื่อจัดการขยะชุมชนที่ผ่านมานั้น สามารถเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มากขึ้น ขยะตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาด้านการจัดการที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่เหมาะสมตามประเภทขยะ อาทิ ไม่มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนฝังกลบ ไม่มีการดาดที่พื้นผิวบ่อฝังกลบ ไม่มีระบบรวบรวมก๊าซและป้องกันเพลิงไหม้ ไม่มีการป้องกันสัตว์รบกวน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เปิดอีกเป็นจำนวนมากที่มีการลักลอบทิ้งขยะและกากของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม จนเกิดเป็นกองขยะ (Dumping Area) ที่ไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ ดังที่ปรากฏเป็นข่าว เช่น ในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดปราจีนบุรี แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างระบบกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้น แต่ยังมีหลายพื้นที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและมีท้องถิ่นหลายแห่งที่มีระบบแล้วก็ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ถูกสุขลักษณะตามที่ได้ออกแบบไว้ได้ และบางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้

การจัดการขยะชุมชนอยู่ในความรับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตและการไฟฟ้าฝ่ายจำหน่าย เป็นต้น นอกจากนั้น เรื่องนี้ยังเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติหลายคณะ ได้แก่ คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น คณะกรรมาธิการพลังงาน คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมาธิการการพาณิชย์การอุตสาหกรรมและการแรงงาน

การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชนให้เกิดประสิทธิผลจำเป็นต้องศึกษาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาดังกล่าว ทั้งยังต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกันอย่างเป็นระบบทั้งด้านการพัฒนาเทคโนโลยีการกำจัดที่มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับประเภทขยะ การวางผังเมืองเพื่อกำหนดพื้นที่จัดการขยะในแต่ละชุมชน การควบคุมป้องกันมลพิษที่เกิดจากขยะ การแปรรูปให้เป็นพลังงาน การใช้มาตรการทางภาษี การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับชุมชนและภาคเอกชน ควบคู่ไปกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนขึ้น ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน

ต่อมา คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ได้มีคำสั่งที่ ๓/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน โดยการรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติภารกิจให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน และได้มีการขยายระยะเวลาออกไปอีก ๓ ครั้ง ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์	ประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๒. นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๓. นายจักรฐะพงษ์ บวรบุญเรือง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๔. นายชัชวาล วังศิริจันทร์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๕. นายชัยอนันต์ อรุณฤกษ์ดีกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๖. นายบุญเกิด ร่องแก้ว	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๗. นางสาวพิสมัย เสถียรยานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๘. นายสรสิช เหลืองรุ่งเกียรติ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ
๙. นางสาวทิพย์ธีรา รัมมณีย์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๐. ว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต จิตรอารีย์รัตน์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๑. นายบุญยืน คำหงษ์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๒. นายประยุทธ คงเฉลิมวัฒน์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๓. นายภาสวัฒก์ รอดคำดี	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๔. นายวัชรวิชย์ สุขวัฒนาภิรมย์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๕. นายเสริมเกียรติ วรดิษฐ์	อนุกรรมาธิการวิสามัญ
๑๖. นายสมชาย ตู้แก้ว	อนุกรรมาธิการวิสามัญและเลขานุการ

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญมีแนวนโยบายที่จะศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาขยะชุมชนของประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน และรับฟังข้อมูลจากผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย และจัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้น รวมทั้งข้อเสนอทางกฎหมายเพื่อรองรับการบริหารจัดการขยะชุมชนในอนาคต

หน้าว่าง

บทที่ ๒
การดำเนินงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

๒.๑ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน เป็นดังนี้

๒.๑.๑ ศึกษารวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาขยะชุมชนของประเทศ

๒.๑.๒ ศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

๒.๑.๓ เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายและปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย

๒.๑.๔ จัดทำสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

๒.๑.๕ จัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน รวมทั้งข้อเสนอทางกฎหมายเพื่อรองรับการบริหารจัดการขยะชุมชนในอนาคต

๒.๑.๖ นำเสนอประเด็นปัญหาและอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๒.๑.๗ จัดทำรูปเล่มรายงานสรุปผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๒.๒ ศึกษารวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาขยะชุมชนของประเทศ

๒.๒.๑ ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณขยะ[1]

๒.๒.๑.๑ ขยะชุมชน

๒.๒.๑.๑.๑ ขยะตกค้างสะสม

ขยะตกค้างสะสม เป็นขยะที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่นำมาเทกองกลางแจ้ง (open dump) หรือเทกองในสถานที่กำจัดขยะและมีปริมาณสะสมเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๗ มีขยะตกค้างสะสมประมาณ ๓๐.๘ ล้านตัน โดยจังหวัดที่มีขยะตกค้างสะสม ตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๑ – ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตัน ได้แก่ กาญจนบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น กระบี่ เพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา และปราจีนบุรี และขยะตกค้างสะสมเกิน ๑ ล้านตันขึ้นไป ได้แก่ สมุทรปราการ ชลบุรี สงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี

ขยะตกค้างสะสมเมื่อได้รับการจัดการไม่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น น้ำเสีย มลพิษจากน้ำชะขยะปนเปื้อนออกสู่แหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม

---

[1] กรมควบคุมมลพิษ ๒๕๕๙ ร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) กรุงเทพมหานคร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาไฟไหม้บ่อทิ้งขยะ ส่งผลกระทบต่อประชาชนในบริเวณใกล้เคียง เช่น บ่อทิ้งขยะจังหวัดสมุทรปราการ บ่อทิ้งขยะจังหวัดชลบุรี เป็นต้น

๒.๒.๑.๑.๒ ขยะชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่

ในปี ๒๕๕๗ มีขยะเกิดขึ้น ประมาณ ๒๖.๑๙ ล้านตัน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากจำนวนประชาชนเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป มีการใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือยมากขึ้น จะเห็นได้จากแนวโน้มอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยต่อคนต่อวัน เพิ่มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ปริมาณขยะเพิ่มจาก ๑.๐๔ เป็น ๑.๑๑ กิโลกรัม/คน/วัน ในปี ๒๕๕๗ (รูปที่ ๑) โดยมีจังหวัดที่มีขยะเกิดขึ้นสูงสุด ๑๐ ลำดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (๑๐,๘๗๐ ตัน/วัน) นครราชสีมา (๒,๒๖๔ ตัน/วัน) สมุทรปราการ (๒,๐๒๕ ตัน/วัน) ชลบุรี (๑,๙๕๗ ตัน/วัน) ขอนแก่น (๑,๘๒๙ ตัน/วัน) เชียงใหม่ (๑,๖๙๘ ตัน/วัน) อุดรธานี (๑,๖๒๒ ตัน/วัน) นนทบุรี (๑,๖๑๗ ตัน/วัน) สงขลา (๑,๖๐๔ ตัน/วัน) และบุรีรัมย์ (๑,๕๕๓ ตัน/วัน) ทั้งนี้ ประสิทธิภาพการเก็บขนขยะที่เกิดขึ้นและขนส่งไปกำจัดขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานครมีขยะเกิดขึ้น ๑๐,๘๐๐ ตัน/วัน เก็บขนและกำจัดได้ ๙,๒๐๐ ตัน/วัน เป็นต้น

สถานที่กำจัดขยะทั่วประเทศ จำนวน ๒,๔๕๐ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นระบบฝังกลบรองรับการกำจัดขยะอย่างถูกต้องได้เพียง ๗.๘๘ ล้านตัน หรือประมาณร้อยละ ๓๐.๑๑ ของขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีเพียง ๔๘๐ แห่ง ที่กำจัดอย่างถูกต้อง และมีการกำจัดโดยใช้เตาเผาเพื่อผลิตพลังงานที่เปิดดำเนินการแล้ว คือ เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ขณะเดียวกันมีการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์น้อยมาก ประมาณ ๔.๘๒ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔๑ นอกจากนี้ยังมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ได้รับงบประมาณในการก่อสร้างแต่ไม่สามารถดำเนินการก่อสร้าง หรือก่อสร้างเสร็จแล้ว แต่ไม่สามารถเดินระบบได้ จำนวน ๑๘ แห่ง เนื่องจากประชาชนคัดค้าน

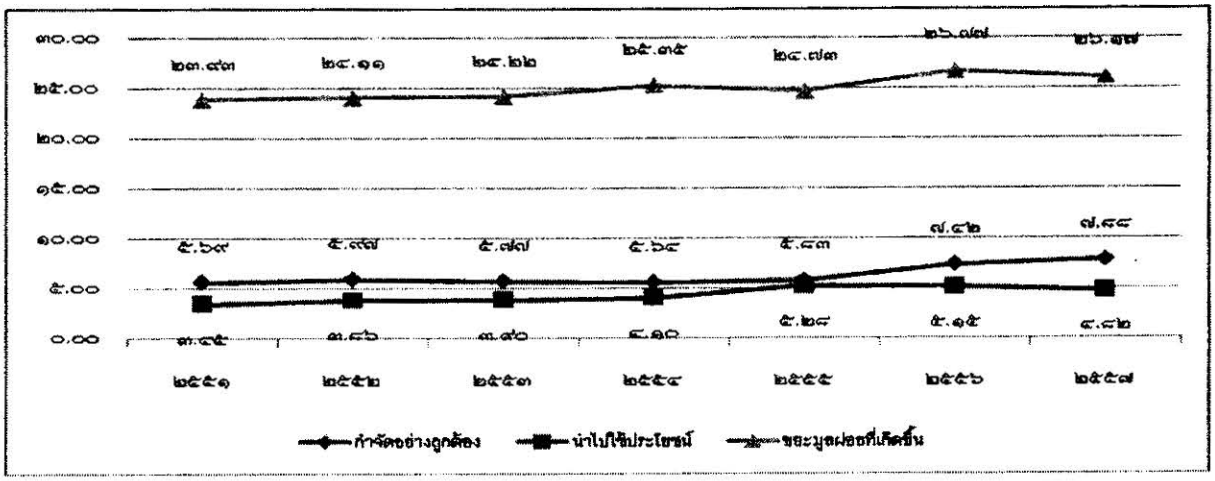

รูปที่ ๑ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น การนำไปใช้ประโยชน์และได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องในปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๗

๒.๒.๑.๑.๓ ปัญหาการจัดการขยะชุมชนในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๕๙)

๑) มีขยะตกค้างสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากสถานที่กำจัดขยะส่วนใหญ่ดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีการเผากลางแจ้ง กองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง

๒) สถานที่กำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการมีไม่เพียงพอ เนื่องจากหาพื้นที่ก่อสร้างสถานที่กำจัดยาก ที่ดินมีราคาแพง บางแห่งเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม หรือพื้นที่ทหาร การขออนุญาตใช้พื้นที่ต้องใช้ระยะเวลานาน

๓) ประชาชนคัดค้าน ไม่เห็นด้วยให้มีสถานที่กำจัดขยะอยู่ในพื้นที่ของตนเอง ส่งผลให้สถานที่กำจัดที่ก่อสร้างแล้วไม่สามารถเปิดเดินระบบได้ หรือคัดค้านไม่ให้ก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะใหม่

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือในการเก็บขนและกำจัดไม่เพียงพอ และยังไม่มีระบบเก็บรวบรวมและขนส่งขยะแบบแยกประเภทเพื่อรองรับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

๕) ความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชนในการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางยังมีน้อย รวมถึงยังมีการใช้สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่กำจัดยาก อาทิ ถุงพลาสติก โฟม ฟุ่มเฟือย

๖) ขาดกฎระเบียบบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการขยะและค่าธรรมเนียม เช่น การออกกฎกระทรวงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บขน ขนส่ง กำจัด และราชการท้องถิ่นจะนำกฎกระทรวงไปออกข้อกำหนดท้องถิ่น เช่น เรื่องการเก็บขนขยะแบบแยกประเภท เรื่องอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัด เป็นต้น

๒.๒.๑.๒ ขยะอันตรายชุมชน

ในปี ๒๕๕๗ คาดการณ์ว่าปริมาณขยะอันตรายชุมชนเกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ ๕๘๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งจังหวัดที่มีปริมาณขยะอันตรายชุมชนเกิดขึ้น ๔,๐๐๑ – ๕,๐๐๐ ตันต่อปี จำนวน ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดศรีษะเกษ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา สำหรับจังหวัดที่มีขยะอันตรายชุมชนเกิดขึ้นมากกว่า ๕,๐๐๐ ตันต่อปี มี ๕ จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดเชียงใหม่ โดยสามารถแยกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ (๑) ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสัดส่วนหลักของขยะอันตรายชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๕ ได้แก่ โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี/ดีวีดี โทรศัพท์ และกล้องถ่ายรูปดิจิตอล โดยคาดว่าจากการเปลี่ยนระบบโทรทัศน์เป็นระบบดิจิตอลจะทำให้มีการทิ้งโทรทัศน์เครื่องเก่าอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งในปัจจุบันมีการใช้แท็บเล็ต (Tablet) ประมาณ ๔.๒๓ ล้านเครื่อง และแผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Cells) ประมาณ ๓๘.๘๘ ล้านชิ้น จะส่งผลให้เกิดซากผลิตภัณฑ์เหล่านี้เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

และ (๒) ขยะอันตรายชุมชนอื่น ๆ ร้อยละ ๓๕ ได้แก่ แบตเตอรี่ หลอดไฟ และภาชนะบรรจุสารเคมี โดยมีจังหวัดที่มีสถานที่รวบรวมขยะอันตรายชุมชนเพื่อส่งไปกำจัดรวม ๑๑ จังหวัด และมีปริมาณขยะอันตรายชุมชนส่งไปกำจัดได้ ๖๓ ตัน

ปัญหาการจัดการขยะอันตรายชุมชน

ขาดกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอันตรายชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคำนิยาม มาตรฐานการบริหารจัดการขยะ และค่าธรรมเนียม ส่งผลให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

๑) ผู้ก่อให้เกิดขยะอันตรายชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะทั่วไป

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งขยะอันตรายชุมชนโดยเฉพาะ ส่งผลให้ขยะอันตรายชุมชนถูกทิ้งปนกับขยะทั่วไป

๓) ไม่มีการจัดเตรียมภาชนะรองรับโดยเฉพาะ และการจัดเตรียมสถานที่รวบรวมขยะอันตรายชุมชน เพื่อรอส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๔) ขยะอันตรายชุมชนบางประเภท เช่น ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

๕) สถานที่รับกำจัดขยะอันตรายอุตสาหกรรมซึ่งรับกำจัดขยะอันตรายชุมชนมีไม่ครอบคลุมทุกภูมิภาค ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง ทำให้ค่าขนส่งและค่ากำจัดขยะอันตรายชุมชนมีราคาสูง

๒.๒.๒ ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับขยะชุมชน

๒.๒.๒.๑ การจัดการขยะเป็นการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าที่หนึ่งของรัฐ การจัดการขยะมีขั้นตอนการดำเนินการหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยก การเก็บ การขน และการกำจัด ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีกฎหมายหลายฉบับในการควบคุม เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อคุ้มครองประชาชน ผู้ประกอบกิจการ และชุมชนด้านสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคหรือสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ โดยให้มีการกำหนดมาตรฐานในการควบคุมดูแลการจัดการมูลฝอยทั้งในสถานที่เอกชนและที่หรือทางสาธารณะ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงาน โดยมีการกำหนดมาตรฐานและวิธีการปล่อยของเสีย จัดให้มีเอกสารเพื่อควบคุม ตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็นที่ผู้ประกอบกิจการจะต้องแจ้งตามกำหนด พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนด

อำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน

๒.๒.๒.๒ เนื่องจากกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลการจัดการมูลฝอยมีเป็นจำนวนมากจึงทำให้มีหน่วยงานที่ดูแลและใช้บังคับกฎหมายที่แตกต่างกัน และมิได้อยู่ในสังกัดเดียวกัน ทำให้วิธีการดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติมีความแตกต่างกัน เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือที่ดินที่อยู่ติดอาคารหรือบริเวณของอาคารหรือที่ดินนั้น มีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ และกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นโดยตรงในการจัดการมูลฝอย ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยให้มีการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดการมูลฝอย พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วก่อนนำออกจากโรงงาน โดยกำหนดให้ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ ลักษณะ คุณสมบัติ และสถานที่เก็บสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วนั้น ๆ พร้อมทั้งวิธีการเก็บทำลายฤทธิ์ กำจัด ทิ้ง ฝัง เคลื่อนย้าย และการขนส่ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ควบคุม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสีย น้ำเสีย หรือของเสีย รวมทั้งประกาศเขตควบคุมมลพิษ เขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๒.๓ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะบางส่วนมีความซ้ำซ้อนกัน เช่น สถานประกอบการในชุมชนขนาดเล็กซึ่งเข้าข่ายเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ไม่สามารถจดทะเบียนเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ เนื่องจากขัดต่อกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรื่องขยะที่เกิดขึ้นจากสถานประกอบการดังกล่าวได้ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลทางกฎหมายที่ทำให้เกิดช่องว่างในการจัดการขยะที่เกิดในชุมชน

๒.๓ ศึกษาขั้นตอนการจัดการขยะชุมชนในปัจจุบัน

จากข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพบว่าวิถีชีวิตของประชาชน บริบทเชิงพื้นที่ และพฤติกรรมการอุปโภค บริโภค เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำเนิดขยะ โดยทั่วไปขยะอาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะติดเชื้อ ขยะที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน และขยะอุตสาหกรรม ปัจจุบันระบบการจัดการขยะของประเทศไทยเริ่มต้นตั้งแต่มีการทิ้งเป็นขยะจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน อาคารพาณิชย์ โรงงาน ฯลฯ โดยการจัดการขยะอาจแบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การคัดแยก การเก็บ การขน และการกำจัด โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

๒.๒.๑ การคัดแยก

เมื่อขยะถูกทิ้งจากแหล่งกำเนิดแล้วและมีการคัดแยกตามประเภทของขยะ ขยะเหล่านั้นจะเข้าสู่กระบวนการจัดการโดยเฉพาะ ในกรณีที่ไม่มีการคัดแยก ขยะเหล่านั้นจะถูกนำไปทิ้งรวมที่จุดทิ้งขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒.๒ การเก็บ

การเก็บรวบรวมขยะจากแหล่งชุมชน เช่น จากสถานประกอบกิจการ บ้านพักอาศัย เป็นต้น โดยปกติจะเก็บจากจุดรองรับขยะที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ โดยเก็บตามช่วงเวลาและเส้นทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

๒.๒.๓ การขน

เมื่อเก็บรวบรวมขยะจากแหล่งชุมชนแล้ว ขยะจะถูกขนไปยังแหล่งกำจัด ซึ่งอาจจะเป็นหลุมฝังกลบหรือเตาเผา แล้วแต่วิธีการที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกใช้ ซึ่งหากเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ที่มีแหล่งกำจัดขยะอยู่ไกลหรือเป็นในลักษณะของแหล่งกำจัดรวมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายพื้นที่ใช้ร่วมกัน ในขั้นตอนนี้อาจจะมีจุดพักขยะหรือที่พักรวมขยะ ก่อนที่จะมีการนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดต่อไป

๒.๒.๔ การกำจัด

ขยะที่ไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้หรือไม่มีการคัดแยกและถูกทิ้งรวมมากับขยะอื่น ๆ โดยหลัก ๆ แล้วจะถูกนำไปกำจัดโดยการฝังกลบและการเผา ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บางพื้นที่อาจใช้วิธีการกำจัดแบบผสมผสาน

๒.๔ ศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ในแต่ละขั้นตอนกระบวนการตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะจนกระทั่งถึงกระบวนการจัดการขั้นสุดท้าย พบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ และหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแล คือ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคุมดูแลตั้งแต่กระบวนการเก็บขน คัดแยก กำจัด แต่ในบางพื้นที่จะมีกฎหมายควบคุมเป็นการเฉพาะ เช่น ขยะอุตสาหกรรม ต้องเป็นไปตามกฎหมายโรงงาน

พระราชบัญญัติที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้ทำการศึกษามีดังนี้

๒.๔.๑ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๓๑ – มาตรา ๓๔

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อป้องกันโรคที่มาจากของที่ถูกทิ้งและความปลอดภัยของสถานที่ รวมถึงการห้ามการทิ้ง วาง กอง เช่น สถานที่สาธารณะ ถนน ทางน้ำ อาคาร และกำหนดและสถานที่ถูกห้ามและความสกปรกของสถานที่และการส่งเสริมพฤติกรรมของคนในชุมชนให้มีวินัย การปิดแผ่นประกาศใบปลิว การทิ้งสิ่งปฏิกูล ได้แก่ อุจจาระ ฯลฯ การทิ้งมูลฝอย ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร มูลสัตว์หรือกระดูกสัตว์ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น ๆ และล้อรถยนต์ ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องจักรกล หรือล้อเลื่อน ยานพาหนะอื่น ๆ ที่เสื่อมสภาพใช้การไม่ได้ ของรถ เครื่องจักรกลหรือยานพาหนะ การดำเนินการกำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นกำหนดสถานที่ การทิ้ง การวาง การปิด การล้าง กำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย

การเก็บ การขน การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยยังไม่ได้กำหนดเป็นข้อกฎหมายอยู่ในพระราชบัญญัติการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และควรกำหนดหลักเกณฑ์การเก็บ การขน และการกำจัด รวมถึงการกำหนดค่าธรรมเนียมและการขอตั้งงบประมาณในการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยดังกล่าวไว้ในฉบับเดียวกันเพื่อความสะดวกแก่การอ้างอิงและการวินิจฉัยปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

๒.๔.๒ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชนทุกชุมชน โดยการควบคุมด้านสุขลักษณะตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนกิจการขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ได้แก่การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ สถานที่จำหน่ายอาหาร สถานที่สะสมอาหาร ตลาดสดและกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการหรือควบคุมการจัดการ (เก็บ ขน และกำจัด) ให้ถูกสุขลักษณะ (มาตรา ๑๘) เพื่อมิให้เป็นแหล่งแพร่ระบาดของโรคติดต่อ หรือแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน

โดยทั่วไป โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นทุกแห่งเป็นผู้ควบคุมดูแลการจัดการมูลฝอยที่เกิดในเขตพื้นที่ของตนเอง โดยราชการส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ ๓ แนวทาง คือ

๑. ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดการให้กับประชาชนเอง (มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง)

๒. การมอบให้บุคคลใดดำเนินการแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น (มาตรา ๑๘ วรรค ๒)

๓. การอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยรับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการจากประชาชน (มาตรา ๑๙)

ทั้งนี้ ในการดำเนินการทั้ง ๓ แนวทางจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุม ดูแลด้านสุขลักษณะของราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นได้ตามมาตรา ๒๐ หรือตามที่รัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ตามมาตรา ๕ ประกอบมาตรา ๖ เช่น ร่างกฎกระทรวงสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. .... ร่างกฎกระทรวงสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. .... และร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย และอัตราค่าธรรมเนียมอื่นๆ พ.ศ. ....

๒.๔.๓ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๑๖ (๑๘) มาตรา ๑๗ (๑๑) มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒

มีเจตนารมณ์เกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบ การบริการสาธารณะ และการจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรและอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการกำหนดสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดให้มีคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบกับตามมาตรา ๑๖ (๑๘) กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย และมาตรา ๑๖ (๑๑) กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลในภาพรวม และมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ กำหนดให้การดำเนินการในกรณีที่กฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึง ให้คณะกรรมการฯ กำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในส่วนใดในการจัดระบบการบริการสาธารณะและการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมอบอำนาจหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ อาจมอบอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการแทนได้ การดำเนินการภาครัฐตามที่มีการกระจายอำนาจตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือหรืออาจ

ร้องให้รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการแทนได้ รวมถึงอาจมอบอำนาจให้เอกชนดำเนินการแทนได้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

- การกระจายอำนาจเพื่อกำหนดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในส่วนใดเป็นอำนาจของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- การกำหนดกฎหมายการมอบอำนาจให้เอกชนดำเนินการแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีการออกกฎกระทรวงมากำหนดมอบให้เอกชน

- การอนุญาตให้เอกชนดำเนินการแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการร่วมทุน

กฎหมายลูกบทที่เกี่ยวข้อง คือ ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๔.๔ พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๒๓ มาตรา ๕๘

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในกิจการของรัฐในด้านการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะด้านต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐไม่สามารถดำเนินการให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนได้ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ มีหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ และให้ความเห็นชอบหลักการโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินโครงการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ โดยโครงการที่มีมูลค่าตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไปหรือมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง(มาตรา ๒๓) และโครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าหนึ่งพันล้านบาท(มาตรา ๕๘) จะต้องดำเนินการเสนอโครงการต่อคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ หรือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

๒.๔.๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๔ มาตรา ๕๕ – มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๙ มาตรา ๗๓ มาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙ และมาตรา ๙๔

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด(มาตรา ๕๕ – มาตรา ๕๘) การกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม (มาตรา ๖๙) การกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการกำจัดของเสีย (มาตรา ๗๓) และกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง(มาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙) รวมถึงกำหนดมาตรการส่งเสริมโดยการให้ความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้าสำหรับการ

นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือขอยกเว้นภาษีเงินได้ของผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ติดตั้ง ควบคุมหรือดำเนินงานระบบกำจัดของเสีย (มาตรา ๙๔)

๒.๔.๖ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๘

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการควบคุมการกำจัดของเสียหรือสารปนเปื้อนที่เกิดจากการประกอบกิจการของโรงงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ การกำจัดของเสีย กากของเสียอันตราย สิ่งปฏิกูลและมูลฝอย การปล่อยทิ้งน้ำเสีย และอากาศเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และแนวทางการมีระบบบำบัดของเสีย

กฎหมายลูกบทที่เกี่ยวข้อง คือ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม (ออกตามความในมาตรา ๘) เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนที่เกี่ยวข้อง หมวด ๑ ข้อ ๕ นิยาม

๒.๔.๗ พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๔๑

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการควบคุมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับขยะชุมชนของผู้ประกอบกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อม กฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง

๒.๔.๘ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ (๗)

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการลงทุนในกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจการผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ กิจการที่ใช้ทุน แรงงาน หรือบริการในอัตราสูง หรือกิจการที่ใช้ผลิตผลการเกษตรหรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบซึ่งยังไม่มีในราชอาณาจักร หรือมีในราชอาณาจักรไม่เพียงพอ หรือกรรมวิธีผลิตยังไม่ทันสมัย (มาตรา ๑๖) โดยโครงการเหล่านี้จะต้องมีมาตรการที่จะป้องกันและควบคุมเพื่อให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์ของมนุษย์และธรรมชาติ

๒.๔.๙ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้มีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ซึ่งมี

การกำหนดให้ผู้ขอใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องมีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม หรือ ISO ๑๔๐๐๑ ในการออกใบอนุญาต

๒.๔.๑๐ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๖

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการใช้บังคับผังเมืองรวม

๒.๔.๑๑ พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. ๒๕๒๒

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๗/๑

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า โดยให้รัฐบาลมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับสินค้าบางประเภทที่จะส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร กับให้มีอำนาจในการดำเนินการจัดระเบียบการค้ากับต่างประเทศให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และก่อให้เกิดความเชื่อถือแก่นานาประเทศยิ่งขึ้น ประกอบกับปัจจุบันการขนส่งสินค้าผ่านแดนและการถ่ายลำในราชอาณาจักรเพื่อส่งต่อไปยังประเทศอื่นมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลสินค้าที่นำผ่านให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันการใช้วิธีการนำผ่านเป็นช่องทางในการลักลอบส่งออกหรือนำเข้าสินค้าและเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในกลไกการจัดระเบียบการนำผ่านสินค้าเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ

๒.๔.๑๒ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๓/๑ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๕

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดการจัดเก็บค่าภาษี ค่าอากร ค่าธรรมเนียม หรือค่าภาระติดพันทางศุลกากร สำหรับสินค้านำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร วิธีการจัดการและการกำหนดค่าการตรวจของและป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การนำของเข้า การส่งของออก ของตกค้าง การค้าชายฝั่ง เก็บของในคลังสินค้า ประกันและทัณฑ์บน การสำแดงเท็จ การฟ้องร้องและตัวแทน

๒.๔.๑๓ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๑๘ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔๕ และมาตรา ๔๙

เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายที่ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่าง ๆ ทุกชนิด

๒.๔.๑๔ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๕๐ (๓) มาตรา ๕๓ (๑) มาตรา ๕๔ (๑๑) มาตรา ๕๖ (๑) และมาตรา ๕๗

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดตั้งและการบริหารงานของเทศบาล กำหนดหน้าที่ด้านบริการสาธารณะของเทศบาลประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร หลักเกณฑ์การกระทำการนอกเขตเทศบาลและการกระทำทำร่วมกับบุคคลอื่น การจัดทำเทศบัญญัติ การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล และการควบคุมเทศบาล

๒.๔.๑๕ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๘๙ (๔) (๑๐)

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระเบียบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร การบริหารกรุงเทพมหานคร อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในการบริการสาธารณะ การออกข้อบัญญัติ การคลังและทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและกรุงเทพมหานคร

๒.๔.๑๖ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๔๕ (๗) (๘)

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการบริการสาธารณะ การงบประมาณและการคลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมถึงการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๒.๔.๑๗ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๖๒ (๗) (๘)

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระเบียบการบริหารราชการเมืองพัทยา การบริหารเมืองพัทยา อำนาจหน้าที่ของเมืองพัทยาในการบริการสาธารณะ การออกข้อบัญญัติเมืองพัทยา รายได้และรายจ่ายของเมืองพัทยา และการกำกับดูแลเมืองพัทยา

๒.๔.๑๘ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๒๓ (๓) มาตรา ๖๗ (๒)

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระเบียบการบริหารงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจหน้าที่ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริการสาธารณะ รายได้และรายจ่ายของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และการกำกับดูแลสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๔.๑๙ พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๒

เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมและการลงทุนของประเทศ โดยนำหลักการและโครงสร้างการจำแนกประเภทพิกัดสินค้า ซึ่งเรียกว่าระบบฮาร์โมไนซ์มาใช้บังคับ เพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศโดยผู้ที่นำเข้าหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร จะต้องเสียอากรตามราคาที่ระบุไว้ในพิกัดอัตราอากรท้ายพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร (มาตรา ๔) อย่างไรก็ตามเพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศและความผาสุกของประชาชน รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศลด ยกเว้น หรือเพิ่มอัตราอากรสำหรับสิ่งของใดๆ หรือประกาศเรียกเก็บอากรตามอัตราที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราศุลกากรเพื่อรองรับพันธกรณีต่างๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกหรือที่ประเทศไทยจะร่วมลงนามหรือเข้าเป็นสมาชิกในอนาคต ซึ่งใช้ในการแก้ไขปัญหาวัตถุดิบบางอย่างที่นำมาผลิตเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมก็ได้ ทั้งนี้ เครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ขจัดกากของเสียและขยะซึ่งเป็นสิ่งของที่รักษาสิ่งแวดล้อมได้มีการประกาศให้ลดอัตราอากร (มาตรา ๑๒) ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพิกัดอัตราศุลกากรการนำเข้า - ส่งออก รถเก็บขยะที่มีอุปกรณ์อัดขยะ

๒.๔.๒๐ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ ข้อ ๕

เป็นระเบียบที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนเป็นส่วนรวมต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ร่างพระราชบัญญัติที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้นำมาพิจารณาศึกษา มีดังนี้

๑) ร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. ....

หลักการของกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ เพื่อควบคุมดูแลเรื่องเกี่ยวกับขยะทุกประเภท โดยให้มีคณะกรรมการระดับชาติและคณะกรรมการระดับจังหวัด มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการระดับชาติ ซึ่งจะทำหน้าที่ในการกำหนดแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความจำเป็นและยังไม่มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย ฉบับอื่น กรณีที่มีการทับซ้อนจะมีการหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงาน บูรณาการร่วมกันเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ หากเป็นเรื่องภายในจังหวัดให้คณะกรรมการระดับจังหวัดทำหน้าที่รับผิดชอบหรือหากเกิดกรณีคาบเกี่ยว ๒ จังหวัดให้มีการหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจังหวัด ๒ จังหวัด

จากผลการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมติให้ยกเลิกการเสนอร่างการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. .... โดยให้นำบทบัญญัติในร่างดังกล่าวส่งมอบให้กับกระทรวงมหาดไทยเพื่อนำไปพิจารณาต่อไป เนื่องจากเห็นว่ากระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการขยะ ของประเทศ และเพื่อไม่ให้มีการออกกฎหมายซ้ำซ้อนหลายฉบับอาจให้นำหลักการของร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. .... ไปรวมไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน คือ

เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนหลายฉบับ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน อีกทั้งยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะไม่เกิดความคุ้มค่า จึงควรมีคณะกรรมการในระดับชาติเพื่อทำหน้าที่ในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ทำงานต่อยอดกันไม่เกิดความซ้ำซ้อน ทั้งนี้ เห็นว่าในร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. .... ได้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ จึงควรสนับสนุนให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะแห่งชาติ หรือให้มีการเพิ่มหลักการดังกล่าวนี้ไว้ในกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

๒) ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ....

ด้วยเหตุที่ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะและสภาพปัญหาที่แตกต่างจากมูลฝอยทั่วไป กล่าวคือ เป็นของเสียอันตรายที่มีองค์ประกอบทั้งที่เป็นสารอันตรายและวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ในปัจจุบันกฎหมายที่มีอยู่ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะหรือของเสีย อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ มีลักษณะเป็นบททั่วไปว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอยหรือของเสีย แต่ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ ประกอบกับซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะขายให้กับกลุ่มพ่อค้าของเก่าที่มีกระบวนการจัดการที่ไม่ถูกต้อง กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขมุ่งเน้นการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยที่ปลายทาง (การเก็บขนและกำจัดมูลฝอย) จึงมีขอบเขตการจัดระบบการจัดการไม่ครอบคลุมทุกขั้นตอน ตลอดจนมิได้มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมการลด การคัดแยก และการนำกลับมาใช้ใหม่ที่เป็นระบบอย่างชัดเจน หากนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์

เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อาจส่งผลให้การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและอาจเกิดช่องว่างและข้อจำกัดในทางปฏิบัติได้

หลักการที่สำคัญของร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... คือ ขยายความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต เนื่องจากซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีลักษณะพิเศษ เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ผลิต ได้คำนึงถึงการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้มีความทนทานและสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ง่าย อีกทั้งเป็นการช่วยลดต้นทุนให้กับผู้ผลิตเองด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่านอกจาก การส่งเสริมให้ผู้ผลิตนำผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กลับมากำจัดและรีไซเคิลแล้ว ยังมีการบังคับให้ผู้ผลิตต้องจัดทำแผนงานหรือการกำหนดเป้าหมายในการนำซากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมากำจัดหรือรีไซเคิลด้วย โดยกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดระบบหรือกลไกเรียกคืน ซากผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปกำจัด ณ โรงงานรีไซเคิลอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานต่อไปและหลักการดังกล่าวยังใช้กับผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าสินค้าทั้งรายเล็ก รายใหญ่ และผู้จัดจำหน่ายด้วย ดังนั้น เห็นว่าควรบัญญัติกฎหมายแยกออกมาเป็นการเฉพาะ เนื่องจากหลักการดังกล่าวมีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดการในเรื่องขยะ แต่ปัญหาที่สำคัญเมื่อท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการขยะซึ่งรวมถึงซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ยังมีวิธีการในการจัดการที่ไม่ถูกต้องและไม่ได้มาตรฐานทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนอย่างมาก ดังนั้น ควรจะหาวิธีการหรือกระบวนการในการจัดการอย่างไรให้ขยะประเภทซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้กลับเข้าสู่กระบวนการกำจัดอย่างถูกต้องและได้มาตรฐาน

ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน คือ

ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... มีลักษณะและสภาพปัญหาที่แตกต่างจากมูลฝอยทั่วไป กล่าวคือ เป็นของเสียอันตรายที่มีองค์ประกอบทั้งที่เป็นสารอันตรายและวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ในปัจจุบันกฎหมายที่มีอยู่ที่เกี่ยวกับ การจัดการมูลฝอยหรือของเสีย ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการเฉพาะ หากมีกฎหมายที่เข้ามาควบคุมการจัดการตั้งแต่แหล่งผลิตจนกระทั่งถึงปลายทางการกำจัดหรือการนำมากลับมาใช้ใหม่ได้อย่างถูกต้องจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและลดมลพิษที่จะเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ไม่ถูกต้อง

- ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์อะไรบ้างที่เป็นหรือไม่เป็นขยะมูลฝอยทั่วไป ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใด กรณีซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการแตกหรือบุบสลายแล้วจะก่อให้เกิดสารพิษเป็นจำนวนมาก เช่น หลอดไฟหากมีการแตกในระหว่างจัดเก็บจะทำให้เกิดสารพิษหรือสารปรอทต่าง ๆ เข้าไปปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป ดังนั้น ตามร่างกฎหมายดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นต้องไม่มีการแตกหรือบุบสลาย หากมีการแตกหรือบุบสลายแล้วจะถือว่าเป็นขยะพิษหรือไม่ และหน่วยงานใดจะต้องรับผิดชอบ

- ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ ครอบคลุมตั้งแต่โรงงานผู้ผลิตจนกระทั่งถึงโรงงานกำจัดขยะ หากร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... ประกาศใช้บังคับ อาจทำให้เกิดการทับซ้อนของกฎหมาย ในเรื่องของการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์

๓) ร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ตามที่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการแก้ไขปัญหาขยะในภาพรวมของประเทศ โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในการดำเนินการ และพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการดังกล่าว หลังจากนั้นกระทรวงมหาดไทยได้เสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยแก้ไขในหลักการ ๓ อย่าง ได้แก่

๑. ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์คัดแยก เก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป

๒. ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการกำหนดค่าธรรมเนียมการคัดแยก เก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป

๓. ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการขอตั้งงบประมาณเกี่ยวกับการคัดแยก เก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอหลักการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อยกร่างกฎหมาย และมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ รับทราบการดำเนินการตามแนวทางของกระทรวงมหาดไทย หลังจากนั้นมีมติคณะรัฐมนตรีมอบหมาย พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ร่วมกับกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาแนวทางการบริหารจัดการในภาพรวมและแก้ไขหลักเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้รับฟังความเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

และเมื่อกระทรวงมหาดไทยยกร่างแก้ไขพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว จึงได้รับมอบหมายจากรองนายกรัฐมนตรีจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ และมติที่ประชุมเห็นด้วยในหลักการที่กระทรวงมหาดไทยจะเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ โดยให้มีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับขยะมูลฝอยทั่วไป ไม่เกี่ยวกับมูลฝอยอื่น ขณะนี้ร่างแก้ไขพระราชบัญญัติ ฯ อยู่ระหว่างเสนอรองนายกรัฐมนตรีเพื่อลงนามเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป และในการประชุมดังกล่าวได้มอบให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาว่ามีประเด็นใดบ้างของร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. .... ที่จะนำมารวมกับการแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ ได้ ในกรณีที่เป็นมูลฝอยทั่วไป เนื่องจากว่าร่างพระราชบัญญัติเป็นการวางกรอบควบคุมการจัดการขยะทั้งหมดโดยไม่ได้แบ่งแยก ประเภทขยะ แต่เมื่อพิจารณาแล้วหลักการของร่างพระราชบัญญัติไม่ขัดกับหลักการของพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ จึงได้นำมาพิจารณา โดยหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยทั่วไปจะอยู่ในร่างแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ ที่กระทรวงมหาดไทยนำเสนอแก้ไขแล้ว

ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน คือ

การแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ ในเรื่องการบริหารจัดการมูลฝอยทั่วไปอาจทับซ้อนกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หากจะนำบทบัญญัติในหมวด ๓ ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุขไปไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ ต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะนำเรื่องใดไปบ้าง และเรื่องใดที่ยังอยู่ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข และหากนำบทบัญญัติเรื่องมูลฝอยทั่วไป ไปไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ จะต้องมีการแก้คำนิยามของคำว่า “มูลฝอย” ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุขด้วย

๒.๕ เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อหารือร่วมกันตามความเหมาะสม

ที่ประชุมได้เชิญหน่วยงานมาให้ข้อมูล ได้แก่

๒.๕.๑ ผู้แทนจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้แก่ นายชัยอนันต์ อรุณฤกษ์ดีกุล และนางนุชนารถ สุพรรณศรี เรื่องความซ้ำซ้อนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนระหว่างกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขกับกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๘

สรุปสาระสำคัญในการให้ข้อมูล ดังนี้ เดิมตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานจะยึดตามขอบเขตบริเวณตามที่ได้ขออนุญาตจดทะเบียนตั้งโรงงานเป็นหลัก ส่วนบริเวณนอกเขตพื้นที่จะไม่มีอำนาจเข้าไปจัดการ และหลักในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตโรงงาน จะยกเว้นขยะที่เกิดจากบ้านพักคนงาน สำนักงาน โรงอาหารที่อยู่ในเขตโรงงาน เพื่อให้ขยะนั้นถูกกำจัดได้อย่างรวดเร็ว ลดกลิ่นเหม็น และการ

สะสมของเชื้อโรคที่อาจเกิดขึ้น ได้ให้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการเพื่อนำไปกำจัดต่อไป

ในส่วนของขยะซึ่งเป็นกากโรงงานหรือขยะอุตสาหกรรม แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. ขยะเป็นพิษ และ ๒. ขยะไม่เป็นพิษ ในกรณีของขยะเป็นพิษนั้น จะมีข้อบังคับที่กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการในการกำจัดอยู่แล้ว และในส่วนของขยะไม่เป็นพิษ ซึ่งไม่ได้หมายรวมถึงเฉพาะเศษกระดาษ แก้ว พลาสติก ไม้ หรือวัสดุเหลือใช้เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงน้ำเสียหรือของเสียต่าง ๆ ซึ่งจะมีระบบบำบัดน้ำเสียและของเสีย โดยจะมีการพิสูจน์ ตรวจสอบถึงสารอันตรายต่าง ๆ ว่าเกินค่ามาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ และขยะไม่เป็นพิษเหล่านี้ มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมตรวจสอบและต้องมีการขออนุญาตในการที่จะนำไปดำเนินการใด ๆ ต่อไปเช่นกัน

ในส่วนประเด็นของคำนิยามในเรื่องของขยะมูลฝอยนั้น เห็นว่ายังมีการทับซ้อนกันระหว่างกฎหมายว่าด้วยโรงงานและกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข จึงเกิดปัญหาในการตีความและการจัดการ จึงควรกำหนดคำนิยามให้ชัดเจน และในขณะนี้ร่างกฎกระทรวงฉบับหนึ่งเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข คือ กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีการนำคำนิยามเกี่ยวกับมูลฝอยมาบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ แต่มิได้กำหนดนิยามคำว่าสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไว้ เนื่องจากอาจซ้ำซ้อนกับคำนิยามของกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ซึ่งมีความหมายที่ชัดเจนอยู่แล้ว และในกฎกระทรวงฉบับนี้ได้มีการเพิ่มสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานหรือผู้ครอบครองโรงงานทิ้งสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วจำพวกกากโรงงานหรือขยะอุตสาหกรรมปะปนกับมูลฝอยทั่วไป

ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

- เรื่องของคำนิยามยังมีปัญหาความซ้ำซ้อนกันอยู่ เนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของกฎหมายหรือเกิดจากการตีความที่ไม่ตรงกัน โดยเฉพาะเรื่องของขยะพิษ เช่น สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ยังมีกรณีของขยะที่มีลักษณะที่เกิดมาจากสถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานซึ่งมีขยะเป็นพิษเกิดจากแหล่งนั้น ๆ เช่น ในชุมชนซึ่งมีร้านซ่อมรถจะมีการถ่ายเทน้ำมันเครื่อง ถือว่าเป็นขยะพิษ โดยหลักต้องจัดการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แสดงว่าต้องเป็นข้อยกเว้นไม่สามารถจัดการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขได้ ดังนั้น ในประเด็นนี้จะต้องวางกรอบให้ชัดเจนว่าตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานนั้นครอบคลุมถึงขยะพิษดังกล่าวนี้ด้วยหรือไม่

- ประเด็นที่สำคัญ ขยะที่เกิดขึ้นจากแหล่งชุมชน ซึ่งเป็นกากอุตสาหกรรมโดยที่ไม่ได้เกิดจากโรงงานมีจำนวนมาก และไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น กากอุตสาหกรรมที่เกิดจากการนำชิ้นส่วนอุตสาหกรรมไปทำที่บ้านหรือชุมชน หรือในกรณีร้านซ่อมรถเล็ก ๆ ตามชุมชนมีการปล่อยทิ้งน้ำมันเครื่องเก่า เหล่านี้จะมีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร

- ขณะนี้ต้องหาความชัดเจนให้ได้ว่า ในเรื่องของพื้นที่หรือแหล่งกำเนิดอะไรที่จะถือว่าเป็นขยะโรงงาน หรือในกรณีใดบ้างที่เข้าข่ายเป็นขยะโรงงาน สถานประกอบการในบางแห่งมิใช่โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่มีขยะพิษเกิดขึ้นในแหล่งดังกล่าว ดังนั้น ต้องกำหนดให้ชัดเจนก่อนว่าลักษณะใดที่ถือเป็นโรงงานหรือให้ถือว่าเป็นโรงงานตามความหมายของกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และหากมีการก่อให้เกิดขยะพิษ ใครจะต้องเข้ามาจัดการเพื่อดำเนินการต่อไป

- ในกรณีของขยะเป็นพิษหรือมูลฝอยเป็นพิษ เกิดจากแหล่งชุมชนและเข้าข่ายกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ต้องดำเนินการให้เป็นเช่นเดียวกับขยะพิษของโรงงาน และควรจะมีการแก้ไขกฎกระทรวงให้ครอบคลุมการรับช่วงงาน ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายว่าด้วยโรงงานอันก่อให้เกิดขยะเป็นพิษในกิจการของสถานประกอบการขนาดเล็กด้วย และให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรคำนึงถึงการออกใบอนุญาตในการขนส่งมูลฝอยต่าง ๆ เพื่อไปกำจัด ณ โรงงานกำจัดว่าสามารถดำเนินการแยกแยะประเภทตามกฎหมายได้หรือไม่

- ในกรณีของขยะพิษในชุมชน นอกเหนือจากการควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานแล้ว หากมีผู้ดำเนินการในการจัดเก็บเป็นธุรกิจจะต้องดำเนินการขอใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข มาตรา ๑๙ แต่หากเข้าข่ายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานก็จะต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานด้วย แต่อย่างไรก็ตาม กฎกระทรวงได้กำหนดว่า ไม่ว่าขยะจะมาจากแหล่งโรงงานหรือไม่ต้องไปดำเนินการในการกำจัด ณ โรงงานที่มีมาตรฐานกำหนดไว้ ดังนั้น จึงต้องกำหนดกฎระเบียบให้มีความสอดคล้องกัน มิฉะนั้นแล้วทางผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการในการขอใบอนุญาต ๒ ใบ

๒.๕.๒ ผู้แทนจากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ได้แก่ นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง และนางสาววรนุช สวยค้าข้าว **และผู้แทนจากเทศบาลนครรังสิต** ได้แก่ นายธีรวุฒิ กลิ่นกุสุม และนายกิตติพงษ์ กวีวัจน์ เรื่องการดำเนินการเก็บขนและกำจัดขยะชุมชน ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๘

สรุปสาระสำคัญในการให้ข้อมูลการจัดการขยะของกรุงเทพมหานคร ดังนี้

กรุงเทพมหานครมีแนวคิดหลัก คือ การมุ่งเน้นการลดมูลฝอยให้ได้ในปริมาณที่มากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนนั้น ๆ ด้วยวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับขยะและการรณรงค์ให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยแบ่งเป็นกลุ่มการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑. โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดของกรุงเทพมหานคร โดยการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเห็นคุณค่าของขยะรีไซเคิล ด้วยวิธีการนำขยะรีไซเคิลมาบริจาคและแลกเปลี่ยนเป็นเงิน หรือการจัดกิจกรรมธนาคารขยะ

๒. ชุมชนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ณ ปัจจุบันมีชุมชนซึ่งร่วมมือกับกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดประมาณ ๕๐๐ แห่ง โดยทางกรุงเทพมหานครได้ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้กับประชาชนโดยเฉพาะการรีไซเคิลขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่และการนำเศษอาหารแปรรูป

กลับมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ๑. การทำน้ำหมักชีวภาพ และ ๒. การหมักทำปุ๋ย โดยทางกรุงเทพมหานครมีสำนักงานเขตต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาถึงวิธีการและการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับขยะ

๓. ความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยกรุงเทพมหานครได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันการจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อส่งเสริมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์

- ด้านการจัดเก็บมูลฝอย กรุงเทพมหานครได้ดำเนินโครงการให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งและส่งเสริมระบบการแยกเก็บด้วยการใช้ความถี่เป็นตัวกำหนดแบ่งออกเป็นดังนี้

๑) เศษอาหาร หากเป็นถนนสายหลักก็จะดำเนินการเก็บทุกวัน แต่หากเป็นถนนสายรองก็จะจัดเก็บวันเว้นวัน

๒) ขยะทั่วไป โดยส่วนใหญ่ก็จะถูกทิ้งรวมกับเศษอาหาร ดังนั้น เมื่อเก็บขยะทั่วไปจะเก็บเศษอาหารด้วยในคราวเดียวกัน

๓) ขยะรีไซเคิล จะดำเนินการเก็บสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๔) ขยะอันตรายจากบ้านเรือน เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย เป็นต้น เหล่านี้จัดเก็บเดือนละ ๒ ครั้ง

แต่อย่างไรก็ตามความถี่ในการจัดเก็บขึ้นอยู่กับศักยภาพของเขตนั้น ๆ (จำนวนเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์)

- ด้านการกำจัดขยะ มูลฝอยที่จัดเก็บได้ทั้งหมดจะถูกรวบรวมไปยังสถานีขนถ่ายมูลฝอย ๓ แห่ง ได้แก่ ๑. สถานีขนถ่ายมูลฝอยหนองแขม ๒. สถานีขนถ่ายมูลฝอยสายไหม และ ๓. สถานีขนถ่ายมูลฝอยอ่อนนุช โดยมูลฝอยจะถูกนำไปกำจัดด้วยเทคโนโลยีการหมักทำปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ ๑๒ และการกำจัดมูลฝอยด้วยการนำไปฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ คิดเป็นร้อยละ ๘๘ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้จ้างเหมาบริษัทเอกชนนำมูลฝอยเหล่านี้ไปกำจัดนอกพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมูลฝอยจากสถานีขนถ่ายมูลฝอยสายไหมและหนองแขม จะนำไปฝังกลบ ณ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ส่วนมูลฝอยจากสถานีขนถ่ายมูลฝอยอ่อนนุชจะนำไปฝังกลบ ณ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

- มูลฝอยอันตรายจากชุมชนที่จัดเก็บได้ทั้งหมด จะถูกส่งไปรวบรวม ณ สถานีขนถ่ายมูลฝอยทั้ง ๓ แห่ง ก่อนนำไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการโดยบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม

- เทคโนโลยีในการกำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่ใช้อยู่ในขณะนี้ ได้แก่ การใช้ความร้อนในการกำจัด (เตาเผา) โรงงานหมักทำปุ๋ย และการฝังกลบ โดยในขณะนี้ทางกรุงเทพมหานครได้พยายามหาเทคโนโลยีอย่างอื่นเพื่อเข้ามารองรับปัญหาขยะที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

- ในส่วนของเตาเผาของกรุงเทพมหานคร ได้ทำสัญญากับบริษัทจากประเทศจีน โดยใช้เทคโนโลยีของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งเหมือนกับเตาเผาของจังหวัดภูเก็ต แต่ก็ได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นกับเตาเผาของจังหวัดภูเก็ตมาศึกษาเพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น

- กรุงเทพมหานครได้การรับรองจาก UN ว่าเป็นเมืองที่ประสบความสำเร็จในการคัดแยกขยะและเป็นต้นแบบของประเทศอื่น ๆ

- การยอมรับของประชาชนในพื้นที่ในการก่อสร้างเตาเผาขยะ ซึ่งเตาเผาที่ติดตั้งปีนี้สามารถที่จะผลิตกระแสไฟฟ้าได้ประมาณ ๕ – ๘ เมกกะวัตต์ แต่ไม่ถึง ๑๐ เมกกะวัตต์ จึงไม่ต้องทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) ตามข้อกฎหมาย แต่ทางกรุงเทพมหานครทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination: IEE) และการทำความเข้าใจกับประชาชน รวมถึงการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนถึงผลดีผลเสียต่าง ๆ อีกทั้ง ทางบริษัทเอกชนได้มีการจัดตั้งมูลนิธิขึ้นมาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับชุมชนและดำเนินงานประชาสัมพันธ์และติดตามผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- รถเก็บขนขยะของกรุงเทพมหานครได้ทำสัญญาเช่ากับบริษัทเอกชน แต่ในส่วนของน้ำมันเชื้อเพลิงและเจ้าหน้าที่เป็นของกรุงเทพมหานครเอง

สรุปสาระสำคัญในการให้ข้อมูลการจัดการขยะของเทศบาลนครรังสิต ดังนี้

- ในการดำเนินการเก็บมูลฝอย แบ่งออกเป็น ๑. เทศบาลดำเนินการเอง โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและสำนักการช่าง ๒. จ้างเหมาเอกชน ซึ่งจะดำเนินการเก็บมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ ภายในเทศบาลนครรังสิตไปยังสถานีขนถ่ายแล้วจึงดำเนินการไปกำจัด ณ สถานีฝังกลบต่อไป

- มูลฝอยโดยรวมของเทศบาลนครรังสิต แบ่งออกเป็น มูลฝอยอินทรีย์ ๕๕% มูลฝอยรีไซเคิล ๒๔% มูลฝอยทั่วไป ๑๗% และมูลฝอยอันตราย ๔%

- การดำเนินการและค่าใช้จ่ายในการเก็บขนมูลฝอยของเทศบาลนครรังสิต การเก็บขนแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑. เก็บขนจากอาคารใหญ่พิเศษ อาคารชุมนุม และตลาด โดยใช้รถคอนเทนเนอร์ ๕ คัน เก็บขนเฉลี่ย ๓๖ ตันต่อวัน ค่าใช้จ่าย ๒๒๐ บาทต่อตัน ส่งไปยังสถานีขนถ่ายเพื่อดำเนินการกำจัดต่อไป

๒. เก็บขนจากอาคารบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการ โดยใช้รถอัดท้าย ๑๓ คัน เก็บขนเฉลี่ย ๓๙ ตันต่อวัน ค่าใช้จ่าย ๗๖๐ บาทต่อตัน และใช้รถบริษัทเอกชนอีก ๘ คัน เก็บขนเฉลี่ย ๕๔ ตันต่อวัน ค่าใช้จ่าย ๙๐๒.๕๐ บาทต่อตัน ส่งไปยังสถานีขนถ่ายเพื่อกำจัดต่อไป

- เก็บขนรวมทั้งสิ้น ๑๒๙ ตันต่อวัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรวม ๕๒๐ บาทต่อตัน

- การกำจัดขยะจะใช้รถยกลากไฮโดรลิค ๕ คัน ขนไปกำจัดเฉลี่ย ๑๑๐ ตันต่อวัน ค่าใช้จ่าย ๓๕๐ บาทต่อตัน ไปยังสถานที่ฝังกลบเพื่อดำเนินการฝังกลบต่อไป

- ค่าใช้จ่ายในการเก็บขนและกำจัดมูลฝอย รวมทั้งสิ้น ๘๗๐ บาทต่อตัน

- การจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครรังสิต แบ่งออกเป็น

๑. การจัดการมูลฝอยอินทรีย์ เช่น การผลิตก๊าซชีวภาพ การเลี้ยงไส้เดือน การผลิต น้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

๒. การรับบริจาควัสดุอะลูมิเนียม

๓. การจัดการมูลฝอยด้วยหลัก 3Rs

๔. การจัดการมูลฝอยภายในสำนักงาน

๕. การจัดการมูลฝอยอันตราย

๖. การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ

- ปัญหาที่สำคัญและเป็นอุปสรรคในการดำเนินการของเทศบาลนครรังสิต คือ กรณีที่กฎหมายมีความซ้ำซ้อนและขัดกัน เช่น พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ร.บ.การนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น

- ปัญหาตาม พ.ร.บ.การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้กับท้องถิ่นได้

- ปัญหาในการรวมกลุ่มของท้องถิ่นในการดำเนินการร่วมกัน เช่น ในกรณีที่ท้องถิ่นบางแห่งมีพื้นที่ที่เหมาะสม แต่ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ และในท้องถิ่นบางพื้นที่มีงบประมาณแต่ไม่มีพื้นที่ในการดำเนินการ ส่วนหนึ่งนั้นเนื่องมาจากกฎหมายยังมิได้กำหนดสิทธิพิเศษหรือผลประโยชน์ให้กับท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบ

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ สรุปได้ดังนี้

- ปัจจุบันเรื่องการรวมกลุ่มของท้องถิ่น ปีนี้กฎหมายได้ประกาศไว้แล้วว่าสามารถให้ท้องถิ่นรวมกลุ่มกันได้ และได้มีการแบ่งปันผลประโยชน์กันอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

- การสร้างวินัยของประชาชนในการคัดแยกขยะ การทิ้งขยะนั้นจัดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ท้องถิ่นควรให้ความสำคัญ

- การแยกขยะของเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปในลักษณะของการแยกขยะในรูปแบบประเภทของสิ่งที่ขายได้ กับสิ่งที่ขายไม่ได้

- รูปแบบการคัดแยกขยะของกรุงเทพมหานคร ซึ่ง UN ให้การรับรอง (ระบบซาเล้ง) น่าจะนำรูปแบบดังกล่าวนี้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาและเป็นตัวอย่างให้กับท้องถิ่นอื่น ๆ ได้

- การออกเทศบัญญัติในการบังคับใช้อย่างจริงจังกับบุคคลผู้ที่ไม่เสียค่าธรรมเนียม มิใช่บังคับเฉพาะกับผู้ประกอบการรายใหญ่เท่านั้น ควรบังคับกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

- รูปแบบในการสร้างการยอมรับของประชาชนในการติดตั้งเตาเผาของกรุงเทพมหานคร นับว่าเป็นรูปแบบที่ดี แต่น่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงานในการติดตามปัญหาและคอยช่วยเหลือให้กับประชาชนได้ทันที

- การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นจะดำเนินการเองหรือให้เอกชนดำเนินการก็ได้ แต่หากเอกชนจะเข้ามาดำเนินการจะต้องได้รับอนุญาตจากท้องถิ่นก่อนเสมอ

- ในเรื่องของกฎหมายที่เป็นอุปสรรคโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับพื้นที่สีเขียวนั้น ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาเพื่อดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีความสอดคล้องกันและสามารถปฏิบัติได้จริง

- การดำเนินโครงการกำจัดขยะทั้งที่เป็นโครงการของหน่วยงานรัฐและโครงการที่เอกชนร่วมลงทุนกับรัฐ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางด้านการเงินของโครงการ (Financial feasibility) และให้คำนึงถึงความคุ้มค่าคุ้มทุน (Cost effectiveness) ของทรัพยากร

- การเก็บค่าธรรมเนียมซึ่งมีการซ้ำซ้อนกันระหว่างกรุงเทพมหานครและนิติบุคคล (หมู่บ้านจัดสรร, คอนโด) เป็นเรื่องของการบริหารจัดการของนิติบุคคลและในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมของกรุงเทพมหานครจะต้องมีใบเสร็จออกโดยเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครตามกฎหมาย หากพบว่ามีการซ้ำซ้อน ประชาชนสามารถร้องเรียนไปยังสำนักงานเขตที่รับผิดชอบได้

๒.๕.๓ ผู้แทนจากศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย ได้แก่ นางสาววิภา รุจิจนากุล และร้อยโทหญิงณิชารัศม์ ปัญจจิตราพัฒน์ เรื่องการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๘

สรุปสาระสำคัญในการให้ข้อมูล ดังนี้ โดยหลักการของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มุ่งเน้นที่การควบคุมดูแลว่าทำอย่างไรให้การดำเนินการเกี่ยวกับขยะเป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะ โดยวิธีดำเนินการจะออกเป็นกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันได้มีการยกร่างกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนเพิ่มเติมอีกหลายฉบับ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงการออกกฎกระทรวงในการควบคุมมาตรฐานด้านเทคโนโลยีการกำจัดขยะ เพราะไม่แน่ใจว่าจะอยู่ในอำนาจหรือศักยภาพที่กระทรวงสาธารณสุขจะดำเนินการได้หรือไม่

๒.๕.๔ ผู้แทนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ นายวัชรวิชย์ สุขวัฒนาภิรมย์ และนางสาวสุจิตรา ดาวเรือง เรื่องติดตามความคืบหน้าการนำร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. .... มารวมไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๕๘

สรุปสาระสำคัญในการให้ข้อมูล ดังนี้ ตามที่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักแก้ไขปัญหาขยะในภาพรวมของประเทศ โดยให้กระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นหน่วยงานสนับสนุน และให้กระทรวงมหาดไทยแก้ไขกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการดังกล่าวด้วย หลังจากนั้น

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยแก้ไขในหลักการ ๓ อย่าง ได้แก่

๑. ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์คัดแยก เก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป

๒. ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการกำหนดค่าธรรมเนียมการคัดแยก เก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป

๓. ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการขอตั้งงบประมาณเกี่ยวกับการคัดแยก เก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอหลักการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อยกร่างกฎหมาย และมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ รับทราบการดำเนินการตามแนวทางของกระทรวงมหาดไทย หลังจากนั้นมีมติคณะรัฐมนตรีมอบหมาย พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ร่วมกับกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาแนวทางการบริหารจัดการในภาพรวมและแก้ไขหลักเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้รับฟังความเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย และเมื่อกระทรวงมหาดไทยยกร่างแก้ไขพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว จึงได้รับมอบหมายจากรองนายกรัฐมนตรีจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ และมติที่ประชุมเห็นด้วยในหลักการที่กระทรวงมหาดไทยจะเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ โดยให้มีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับขยะมูลฝอยทั่วไป ไม่เกี่ยวกับมูลฝอยอื่น ขณะนี้ร่างแก้ไขพระราชบัญญัติ ฯ อยู่ระหว่างเสนอรองนายกรัฐมนตรีเพื่อลงนามเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป และในการประชุมดังกล่าวได้มอบให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาว่ามีประเด็นใดบ้างของร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. .... ที่จะนำมารวมกับการแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ ได้ ในกรณีที่เป็นมูลฝอยทั่วไป เนื่องจากว่าร่างพระราชบัญญัติเป็นการวางกรอบควบคุมการจัดการขยะทั้งหมดโดยไม่ได้แบ่งแยกประเภทขยะ แต่เมื่อพิจารณาแล้วหลักการของร่างพระราชบัญญัติไม่ขัดกับหลักการของพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ จึงได้นำมาพิจารณา โดยหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยทั่วไปจะอยู่ในร่างแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ฯ ที่กระทรวงมหาดไทยนำเสนอแก้ไขแล้ว

โดยคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๙ เห็นชอบในหลักการส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจและเสนอต่อคณะกรรมการประสานสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป[๒]

๒.๖ กรณีศึกษาข้อมูลจากต่างประเทศ

๒.๖.๑ ระบบการจัดการขยะชุมชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ระบบการจัดการขยะชุมชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีระบบการจัดการที่คล้ายคลึงกับประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย โดยใช้เทคโนโลยีเตาเผาขยะ

---

[2] เพิ่มเติมข้อมูลโดยนายวัชรวิทย์ สุขวัฒนาภิรมย์ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

ในการดำเนินการซึ่งสาระสำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้กับระบบการบริหารขยะชุมชนของประเทศไทยได้ คือ ระบบขนถ่ายขยะ จุดพักขยะและโรงงานขยะโดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของชุมชน ซึ่งเดิมจะมีปัญหาการต่อต้านของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะในอดีตเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายทั้งน้ำเสียจากกองขยะ กลิ่นเหม็น รวมทั้งมลพิษทางอากาศ ซึ่งปัญหาการต่อต้านของประชาชนนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของทุก ๆ ประเทศในการที่จะดำเนินการบริหารจัดการขยะ แต่ในปัจจุบันประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการขยะชุมชน ไม่มีการต่อต้านจากประชาชนอีกต่อไป โรงงานขยะสามารถอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้ เนื่องมาจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีจุดพักขยะหรือจุดรวบรวมขยะอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชนเป็นจำนวนมาก โดยจะมีรถเก็บขยะขนาดเล็กและขนาดกลางรวบรวมขยะเพื่อส่งไปดำเนินการ ณ โรงขยะ เพื่อดำเนินการบดทุบเพื่อบรรจุใส่ตู้คอนเทนเนอร์ โดยไม่ปรากฏว่ามีน้ำเสียของขยะจากการบรรจุรั่วไหล ทั้งระบบการบรรจุขยะใส่ตู้คอนเทนเนอร์จะอยู่ในบริเวณชั้นใต้ดินของโรงงานทำให้ไม่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เพราะสิ่งต่าง ๆ (ควัน) ที่จะปล่อยออกมาจากโรงงานนั้นจะมีค่ามาตรฐานกำหนดในการควบคุมมลพิษและมีการรายงานผลของมลพิษที่ปล่อยออกมาจากปล่องควันของโรงงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทั้งบริเวณหน้าโรงงานและทางอินเตอร์เน็ต และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการยอมรับลด การต่อต้าน คือ การทำความเข้าใจกับประชาชนของภาครัฐและการให้ความเชื่อมั่นของบริษัทเอกชนผู้ดำเนินการว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าเสียหายต่าง ๆ ทั้งหมดในจำนวนที่ประชาชนพอใจ หากมีผลเสียใด ๆ เกิดขึ้นตามมา อีกทั้งประชาชนได้รับประโยชน์จากการจัดทำสวนธารณะบริเวณชั้นบนของโรงงาน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ออกกำลังกายและพักผ่อน

ในส่วนของระบบการจัดการขยะชุมชนของประเทศญี่ปุ่น ระบบในการจัดการขยะชุมชน มีระบบที่คล้ายคลึงกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่สิ่งที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบรรจุภัณฑ์และการรีไซเคิล คือ The Containers and Packaging Recycling Law เป็นกฎหมาย ที่มุ่งให้สังคมนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ การแบ่งหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการดำเนินการจัดการขยะอย่างชัดเจน และกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับขยะทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตที่มีกำไรสูงสุด ผู้ประกอบการค้าส่ง ผู้ประกอบการค้าปลีก รวมถึงผู้ซื้อมีหน้าที่ต้องดำเนินการและเสียภาษี โดยกฎหมายดังกล่าวแบ่งขยะออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น ขยะที่มีการบรรจุภัณฑ์ หรือหีบห่อ รถยนต์ที่มีการใช้งานแล้ว เครื่องใช้ไฟฟ้า วัสดุที่เหลือใช้จากการก่อสร้าง อาหารที่หมดอายุ มือถือและแบตเตอรี่

๒.๖.๒ ระบบการจัดการขยะชุมชนของสาธารณรัฐเกาหลี

ในอดีตนั้น ระบบการบริหารจัดการขยะของกรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี เคยใช้วิธีการกำจัดขยะโดยการเผา ซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศต่อชุมชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง จากนั้นจึงได้มี

การก่อสร้างโรงเผาขยะและโรงไฟฟ้ากำจัดขยะขึ้นจำนวน ๕ แห่ง ซึ่งเป็นโรงเผาขยะ ๔ แห่ง และเป็นโรงไฟฟ้ากำจัดขยะ ๑ แห่ง และได้พัฒนาที่ฝังกลบขยะเดิมให้เป็นสนามกอล์ฟ โรงแรม สวนสาธารณะ และมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์

ทั้งนี้ กรุงโซลได้ออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนคัดแยกขยะในครัวเรือนเป็น ๓ ประเภท คือ ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะอื่น ๆ โดยแต่ละประเภทจะบรรจุในถุงที่มีสีแตกต่างกัน ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง และสีแดง ซึ่งถุงขยะสีต่าง ๆ นั้น จะถูกกำจัดด้วยวิธีที่แตกต่างกัน โดยถุงสีเขียวจะนำมาเผา ถุงสีเหลืองและแดงจะนำไปทำปุ๋ยหมักหรือขยะรีไซเคิล และหากผู้ใดฝ่าฝืนไม่คัดแยกประเภทขยะตามที่กฎหมายกำหนด ต้องถูกดำเนินการตามกระบวนการทางอาญา ส่วนการนำขยะมากำจัดโดยวิธีการเผา เมื่อขยะถูกส่งมายังโรงไฟฟ้ากำจัดขยะ เจ้าหน้าที่จะใช้เครื่องมือที่มีลักษณะคล้ายก้ามปู คีบถุงขยะขึ้นและปล่อยลงจากที่สูง ให้ถุงขยะแตกจนขยะกระจายออก เพื่อทำให้ขยะแห้งก่อนนำไปเผา จากนั้นจึงนำขยะเข้าสู่เตาเผา (ซึ่งมีจำนวน ๓ เตา) ใช้ความร้อนประมาณ ๑,๒๐๐ - ๑,๕๐๐ องศาเซลเซียส ควันร้อนที่ได้จากการเผาจะถูกนำไปต้มน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า การเผาจะก่อให้เกิดขี้เถ้าสีดำซึ่งไม่มีสารพิษปนเปื้อน และขี้เถ้าเหล่านั้นจะนำไปถมทะเลหรือใช้ทำถนนต่อไป สำหรับควันที่เกิดจากการเผาขยะจะมีสารปนเปื้อนจำนวนมาก จึงเทปูนขาวเพื่อกำจัดสารพิษที่ปนเปื้อน ก่อนจะนำตะกอนสารพิษนำไปฝังกลบ จากนั้นจะปล่อยควันออกสู่ภายนอก ซึ่งจะมีกระบวนการกรองและตรวจวัดสารปนเปื้อนในควันอีกครั้งหนึ่งก่อนปล่อยสู่ภายนอก เพื่อไม่ให้เกินมาตรฐาน โดยจะแสดงให้เห็นบนจอแสดงผลหน้าโรงงาน ทำให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจและนำไปสู่การยอมรับ

การไปศึกษาดูงาน ณ กรุงโซล ครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ได้แก่

๑. มีการสร้างโรงงานเผาขยะจำนวน ๕ แห่ง แต่มีเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่สร้างเพื่อใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า เพราะรัฐบาลกรุงโซลมีความเห็นว่า หากมีจำนวนมากกว่านั้นย่อมไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจากโรงงานเผาขยะหนึ่งแห่งจะใช้เงินลงทุนมูลค่า ๑,๐๐๐ - ๑,๒๐๐ ล้านบาท โดยกรุงโซลเป็นผู้ดำเนินการออกค่าใช้จ่ายเอง ส่วนค่าไฟฟ้าที่ได้รับจะส่งให้กับกรุงโซลเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ

๒. สำหรับโรงงานเผาขยะอื่น ๆ อีก ๔ โรง จะมีรายได้จากการขายน้ำร้อนที่ได้จากการเผาขยะเพื่อนำไปใช้ในการอุปโภค บริโภคของประชาชน

๓. ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องชำระภาษีขยะตามกฎหมาย ซึ่งมิใช่ค่าธรรมเนียมทั่วไป หากไม่ชำระจะถือว่ามีความผิด การออกกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนในกรุงโซลสามารถคัดแยกขยะในครัวเรือนได้เกือบร้อยละ ๑๐๐ โดยยังคงขยะอินทรีย์หรือขยะรีไซเคิลปะปนมาด้วย แต่น้อยลงมาก

๔. ขยะรีไซเคิลเป็นรายได้ของกรุงโซลทั้งหมด

๕. ไม่มีการกำหนดสีถังขยะ แต่จะแยกสีของถุงขยะ ซึ่งถุงจะถูกผลิตและจำหน่ายโดยรัฐบาลกรุงโซล

โรงงานเผาขยะของกรุงโซลไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ แต่ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติส่วนการบำรุงรักษาเครื่องจักรนั้น ได้มีการตรวจสภาพและซ่อมแซมเตาเผาอย่างสม่ำเสมอ มีการสลับการใช้งานเตาเผา เพื่อให้เตาเผาได้มีการพัก และเป็นการยืดอายุการใช้งานของเตาเผาต่อไป

ทั้งนี้ กรุงโซลยังมีนโยบายให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษาดูงาน ณ โรงงานกำจัดขยะ เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐเกาหลี

๒.๗ การประชุมของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

ได้มีการประชุมคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ทั้งสิ้นจำนวน ๒๐ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๒ วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๓ วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๔ วันจันทร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๕ วันจันทร์ที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๖ วันจันทร์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๗ วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๘ วันอังคารที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๙ วันจันทร์ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๘
ครั้งที่ ๑๑ วันจันทร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๒ วันจันทร์ที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๓ วันจันทร์ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๔ วันจันทร์ที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๕ วันจันทร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๖ วันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๗ วันจันทร์ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๘ วันจันทร์ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๑๙ วันจันทร์ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙
ครั้งที่ ๒๐ วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

๒.๘ การเดินทางไปศึกษาดูงาน ของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

จำนวน ๑ ครั้ง คือ วันจันทร์ที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เดินทางไปศึกษาดูงานเรื่องการบริหารจัดการขยะชุมชน โดยเฉพาะด้านกฎหมาย ณ จังหวัดลพบุรี รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายรายงาน

หน้าว่าง

บทที่ ๓
ประเด็นการพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

มลพิษจากขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมอันมีสาเหตุมาจากปริมาณขยะจากชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวและพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในขณะที่งบประมาณ รวมถึงพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอยยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาแหล่งพาหะนำโรค เหตุรำคาญ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้น การจัดการจำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การป้องกัน ควบคุม หรือลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งเน้นการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทาง ครอบคลุมทุกวงจรของการเกิดขยะมูลฝอย ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภค การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และการกำจัดที่ถูกหลักวิชาการ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหลัก หรือระเบียบข้อบังคับที่จะรองรับการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรดังกล่าว โดยจะมีเฉพาะกฎหมาย กฎระเบียบที่ใช้สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย หรือของเสียที่เกิดขึ้นเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการเก็บรวบรวม และกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำกับดูแล เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ต่างๆ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้ควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เหมาะสม และกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลเรื่องความเป็นพิษของวัตถุอันตรายตามที่กำหนดไว้ ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเน้นกำจัดมลพิษทางด้านน้ำ อากาศ และกากของเสีย ภายใต้กลไกของแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม กองทุนสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งจากการพิจารณาขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่มีการบังคับใช้ดังกล่าวข้างต้น ยังขาดกลไกที่สำคัญในการควบคุมอัตราการเกิดของขยะมูลฝอย ตั้งแต่การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ การกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า ผู้จัดจำหน่ายสินค้า ในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิต หรือการสร้างกลไกให้เกิดการ คัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือรีไซเคิล

ภายหลังจากการบริโภค ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ในขณะที่กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ได้พัฒนากฎหมายเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยเป็นการเฉพาะโดยมุ่งเน้นการควบคุมปริมาณตั้งแต่ที่แหล่งกำเนิด และให้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบซากผลิตภัณฑ์ของตนเองภายหลังจากการบริโภคของประชาชน ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยในกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการขยะมูลฝอยและวัสดุเหลือใช้ในประเทศเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยสมัยใหม่แบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management) แนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Resource Conservation and Recovery) และหลักการผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle)

สรุปประเด็นการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

การพิจารณาแยกไปตามวัฏจักรของขยะครอบคลุมตั้งแต่จุดกำเนิดของขยะ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ก่อนเป็นขยะ ส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า หรือผู้นำเข้าสินค้า หรือผู้จำหน่ายสินค้า หากสามารถควบคุมให้การผลิต การนำเข้า หรือการเลือกจำหน่ายสินค้า โดยมุ่งเน้นสินค้าที่ใช้วัตถุดิบที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย หรือนำมาใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง จะช่วยให้เกิดขยะน้อยลง

ขั้นตอนที่ ๒ การคัดแยกขยะ เมื่อสินค้าถูกใช้โดยประชาชนหรือผู้บริโภคจะมีขยะเกิดขึ้น ซึ่งหากสามารถแยกขยะจากต้นทางได้ โดยแยกเป็นประเภทตามที่กำหนด จะทำให้ปริมาณขยะที่จะทิ้งลงถังขยะลดน้อยลง และง่ายต่อการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บขน หลังจากที่ผู้บริโภคได้ทิ้งขยะโดยแยกเป็นประเภทและทิ้งในภาชนะที่ท้องถิ่นกำหนดไว้อย่างถูกต้อง การเก็บขนจะต้องแยกเก็บตามประเภทของขยะ เพื่อไม่ให้ขยะที่ได้ผ่านการแยกแล้วปะปนกัน โดยอาจกำหนดวันเก็บขยะแต่ละประเภท การดำเนินการอาจทำโดยท้องถิ่นหรือการจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๔ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การจัดเก็บขยะตามประเภทต้องมีการคัดแยกอีกหนึ่งครั้งเนื่องจากอาจมีขยะบางส่วนปะปนมาโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้ทิ้งขยะ และเมื่อคัดแยกขยะออกมาแล้วจะมีขยะบางส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ แยกเป็น ๒ ประเภท คือ สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้เลยโดยไม่ต้องแปรสภาพ และต้องนำไปแปรสภาพผ่านโรงงานจึงนำมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งหากมีขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้จำนวนมาก จะทำให้ขยะที่จะต้องกำจัดลดน้อยลง

ขั้นตอนที่ ๕ การกำจัด เมื่อแยกขยะออกไป จะเหลือขยะที่จะต้องนำไปกำจัด ซึ่งกระบวนการกำจัดมีหลายวิธี อาทิ ฝังกลบ หรือเผา เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญจะอยู่ที่การจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการทำหลุมฝังกลบหรือโรงเผาขยะ อีกทั้งการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ด้วย

ภาพอธิบายวัฏจักรของขยะ

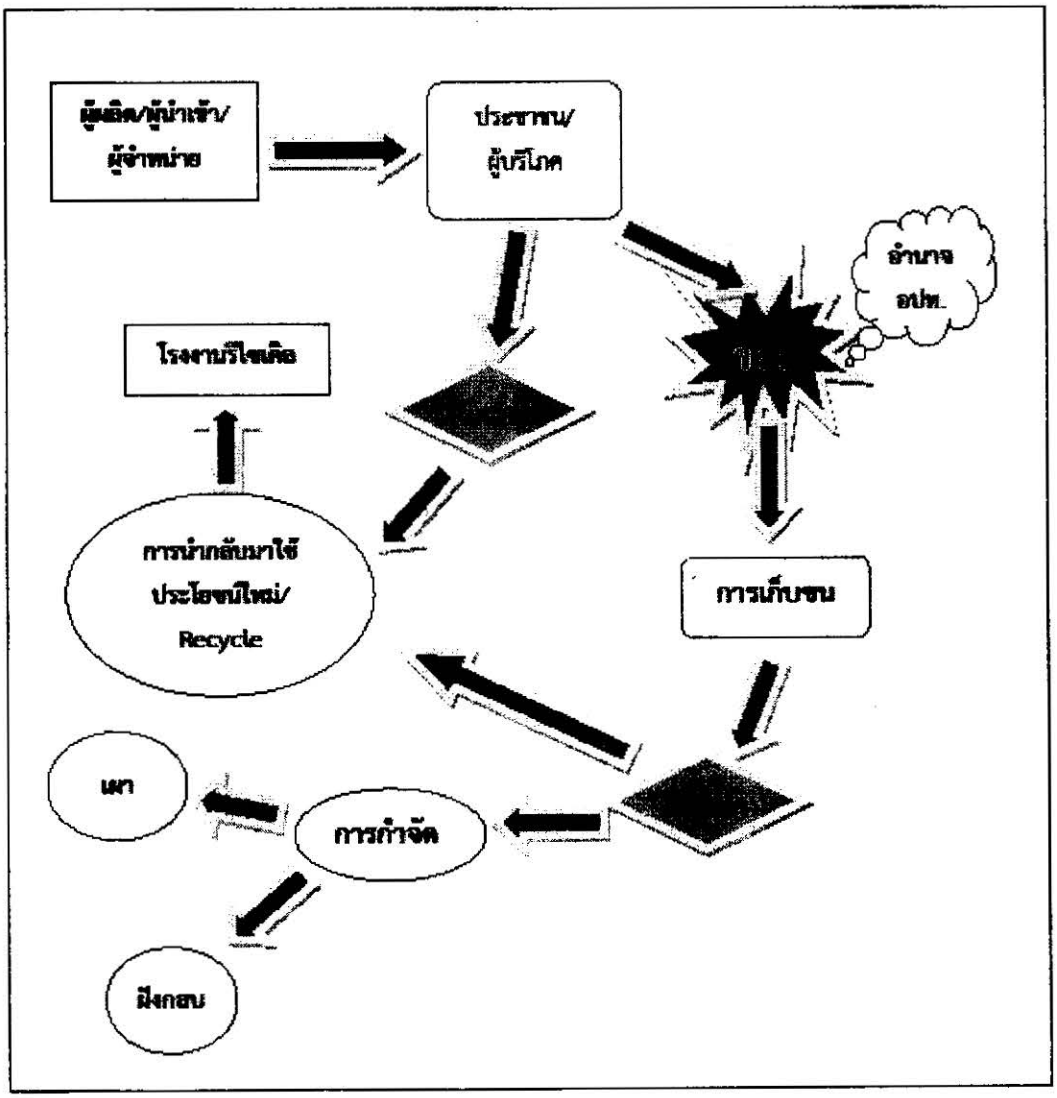

ผลจากการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนในแต่ละขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

๓.๑ <u>ก่อนเป็นขยะ</u> ประกอบด้วย การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การบริโภค และการทิ้ง

๓.๑.๑ การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย

ขั้นตอนการผลิตและจัดจำหน่าย จะมุ่งเน้นแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ สินค้า ผลิตภัณฑ์หรือวัสดุรีไซเคิลและมาตรการส่งเสริมอื่นๆ เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อบังคับใช้ให้เกิดการลดหรือป้องกัน

การเกิดของเสีย การนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตและการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ กำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ

๒) พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นแทน พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยให้อำนาจรัฐในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับสินค้าบางประเภทที่จะส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร กับให้มีอำนาจในการดำเนินการจัดระเบียบการค้ากับต่างประเทศ ให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และก่อให้เกิดความเชื่อถือแก่นานาประเทศยิ่งขึ้น

๓) พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ กำหนดการจัดเก็บค่าภาษี ค่าอากร ค่าธรรมเนียม หรือค่าภาระติดพันทางศุลกากร สำหรับสินค้านำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร วิธีการจัดการและการกำหนดค่า การตรวจของและป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การนำของเข้า การส่งของออก ของตกค้าง การค้าชายฝั่ง เก็บของในคลังสินค้า ประกันและทัณฑ์บน การสำแดงเท็จ การฟ้องร้องและตัวแทน

๔) พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นกฎหมายที่นำหลักการและโครงสร้างการจำแนกประเภทพิกัดสินค้า ซึ่งเรียกว่าระบบฮาร์โมไนซ์มาใช้ โดยให้รัฐบาลสามารถยกเว้น ลดหรือเพิ่มอากรจากอัตราที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราศุลกากร หรือประกาศเรียกเก็บอากรตามอัตราที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราศุลกากรเพื่อรองรับพันธกรณีต่างๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกหรือที่ประเทศไทยจะร่วมลงนามหรือเข้าเป็นสมาชิกในอนาคต ซึ่งใช้ในการแก้ไขปัญหาวัตถุดิบบางอย่างที่นำมาผลิตเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม

๕) พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้มีการลงทุนในกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจการที่ผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ กิจการที่ใช้ทุน แรงงาน หรือบริการในอัตราสูง หรือกิจการที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตร หรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบโดยกิจการที่นำวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ จัดเป็นกิจการที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

๖) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายที่ครอบคลุมวัตถุอันตราย

๗) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่ใช้เพื่อควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เหมาะสม

ประเด็นการพิจารณา

๑) ไม่มีความชัดเจนทางนโยบายของรัฐและกฎหมายในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายควบคุม ตั้งแต่วัตถุดิบตั้งต้น บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศขาดการมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ หรือวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ หรือสินค้าที่มีคุณภาพและมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน ไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้ผลิตนำชิ้นส่วนที่ได้จากกระบวนการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) กฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า แม้จะเป็นเครื่องมือในการควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้า แต่การจะควบคุมสินค้านำเข้าที่เป็นวัตถุดิบบางชนิด โดยเหตุผลที่เป็นวัตถุดิบซึ่งนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัดนั้น อาจไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและตามข้อตกลงกลุ่มการค้าไม่ว่าจะเป็น AFTA หรือ WTO (องค์การการค้าโลก)

๒) การนำเข้าสินค้าใช้ซ้ำ เช่น รองเท้า เสื้อผ้า กระเป๋า เพื่อมาจำหน่ายในประเทศ ไม่มีการเก็บภาษีศุลกากร ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่จะต้องกำจัดเป็นขยะ ส่งออกมาทิ้งที่ประเทศไทย และผู้ค้าในเมืองไทยสามารถนำไปจำหน่ายได้ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ทำให้ส่วนที่เหลือกลายเป็นขยะเป็นภาระที่ต้องดำเนินการกำจัด การแก้ไขปัญหาวัตถุดิบบางอย่างที่นำมาผลิตเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม โดยการเรียกเก็บอากรพิเศษเพิ่มขึ้นสำหรับวัตถุดิบนำเข้าบางรายการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและพิกัดอัตราศุลกากร เพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตลดการนำเข้าและหันไปใช้วัสดุอื่นหรือใช้วัสดุหมุนเวียนที่มีในประเทศ อาจถูกโต้แย้งว่าเป็นอุปสรรคทางด้านการค้าและการแข่งขันที่ห้ามมิให้ใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการกีดกันด้านการค้าระหว่างประเทศ

๓.๑.๒ การบริโภค การทิ้ง

ขั้นตอนการบริโภค จะใช้หลักการและแนวทางเสริมสร้างสังคมรีไซเคิล การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการและมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนอื่นๆ เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์เพื่อการบังคับใช้ให้เกิดกลไกการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน โดยการส่งเสริมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้สินค้าที่สามารถใช้ซ้ำหรือนำกลับไปแปรรูปใช้ใหม่ และการให้ผู้ประกอบการร่วมรับผิดชอบในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนตลอดวัฏจักรชีวิต

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของ ผู้ประกอบธุรกิจการค้า และผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค ตลอดจนกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของ ผู้ประกอบธุรกิจ ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค

ประเด็นการพิจารณา

ไม่มีกฎหมายบังคับให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ และกำจัดขยะในครัวเรือน และขาดนโยบายการส่งเสริมจากรัฐที่ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลดการสร้างขยะ มีเพียงกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องของฉลากสินค้า การโฆษณาเฉพาะคุณภาพราคาของสินค้าหรือบริการเท่านั้น โดยยังไม่มีกฎหมาย กฎระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมทุกภาคส่วนให้ร่วมในการใช้สินค้าที่สามารถใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดการใช้บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายและจัดการยาก

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายให้มีการควบคุมวัตถุดิบตั้งต้น บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศ โดยมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ หรือวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ หรือสินค้าที่มีคุณภาพและมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน

๒) ควรออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายกำหนดมาตรการในการจัดการขยะ ตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งเป็นมาตรการเชิงบวก เช่น มีการให้ผลตอบแทนหรือรางวัลให้กับผู้ที่ดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว

๓) รัฐควรให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้ประชาชนทราบและมีจิตสำนึกในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลดการสร้างขยะ

๔) ควรออกกฎหมายการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycling Law) โดยผนวกสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญหลัก ๆ คือ การแยกประเภทของขยะชุมชนที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการ และให้มีองค์กรกลางเก็บภาษีสรรพสามิตและนำไปใช้ในการจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการ Recycle

๕) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายศุลกากรอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะกรณีการนำเข้าสินค้าใช้ซ้ำ ให้พิจารณาเก็บภาษีในการกำจัดขยะที่ไม่สามารถขายเป็นสินค้าได้ด้วย

๓.๒ <u>ขั้นตอนการคัดแยก</u>

ขั้นตอนการคัดแยก จะใช้หลักการและแนวทางการส่งเสริมการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์ให้เกิดกลไกการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดก่อนการบำบัดหรือกำจัดขั้นสุดท้าย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง มีเพียงกฎหมายที่ใกล้เคียง คือ

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ - มาตรา ๒๐ ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะในชุมชน แต่ไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้ประชาชนต้องคัดแยกขยะจากครัวเรือน)

- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒ เป็นการกำหนดไม่ให้ผู้ใดทำความสกปรกหรือเหตุเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ โดยในมาตรา ๓๑ (๒) ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในสถานสาธารณะนอกภาชนะหรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้ และในมาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยลงบนที่สาธารณะ รวมทั้งปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่ดินของตน ในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ

ประเด็นการพิจารณา

กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันได้กำหนดให้ อปท. มีหน้าที่ในการจัดการขยะในชุมชน และมีกฎหมายกำหนดให้ห้ามทิ้งขยะลงในสถานที่สาธารณะและกำหนดให้ทิ้งในภาชนะหรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ แต่ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะจากครัวเรือน และไม่มีกลไกทางกฎหมายที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคัดแยกขยะ

ข้อเสนอแนะ

๑) รัฐบาลควรกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ประชาชน สถานประกอบการ และชุมชนมีการคัดแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

๒) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมเฉพาะในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่างๆ โดยยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมให้มีการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยก่อนการนำไปกำจัด จึงควรเร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ โดยการใช้ภาชนะในการ คัดแยกตามประเภทและลักษณะที่กฎหมายกำหนด เช่น สีของถังขยะ เพื่อให้เกิดกลไกทางกฎหมายที่ส่งเสริมกระบวนการคัดแยกขยะ

๓.๓ <u>ขั้นตอนการเก็บขน</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง :

๑) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย

๑.๑) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕

๑.๒) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ (๓) มาตรา ๕๓ (๑) มาตรา ๕๖ (๑)

๑.๓) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๗ (๒)

กำหนดให้ อปท. มีหน้าที่กำจัดมูลฝอย และกำหนดให้ อบต. ทำกิจการนอกเขตได้เมื่อได้รับการยินยอมจากสภาท้องถิ่น

๒) พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๒ กำหนดให้ อปท. อาจร่วมมือกันดำเนินการหรือร้องขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแทนได้ หรืออาจมอบให้เอกชนดำเนินการแทนได้

๓) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

(กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๓ พ.ศ. ๒๕๓๕) กำหนดให้อาคารสูง อาคารขนาดใหญ่ ต้องมีการจัดเก็บขยะมูลฝอย โดยวิธีลำเลียงหรือทิ้งลง ปล่อยทิ้งขยะ

๔) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๓ กำหนดให้รถบรรทุกสิ่งปฏิกูลต้องจัดให้รถอยู่ในสภาพที่ป้องกันมิให้สิ่งดังกล่าว รั่วไหล ปลิว ฟุ้ง กระจายลงบนถนนในระหว่างที่ใช้รถนั้น

๓) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐ กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่น และห้ามมิให้ผู้ใดเก็บขนขยะโดยทำเป็นธุรกิจ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจาก อปท. และ อปท. มีอำนาจในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นได้

ประเด็นการพิจารณา

๑) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่น แต่ยังขาดกลไกทางกฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดระบบเก็บรวบรวมและขนส่งขยะแบบแยกประเภท เพื่อรองรับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ขาดมาตรฐานกลางเกี่ยวกับเงื่อนไข หรือหลักเกณฑ์ในการเก็บขนหรือขนส่ง ขาดหลักเกณฑ์กลางเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการในการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเก็บขนขยะ ขาดมาตรฐานของ TOR ในการทำสัญญาให้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการเก็บขนหรือขนส่ง ยังไม่มีแนวทางหลักเกณฑ์การดำเนินการร่วมกัน

๒) กรณีสถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานแต่ไม่สามารถขออนุญาตเป็นโรงงานอุตสาหกรรมได้ เนื่องจากติดเงื่อนไขกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองที่ไม่อนุญาตให้สร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่นั้นแม้ว่าสถานประกอบการนั้นจะไม่ก่อให้เกิดกากอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง จึงทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายในจัดการขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่มีลักษณะเป็นกากอุตสาหกรรมระหว่างกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขกับกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

๓) กรณีโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งไม่ดำเนินการเก็บขนกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายอย่างถูกต้องทำให้ปะปนกับขยะทั่วไปโดยเจตนา

ข้อเสนอแนะ

๑) เร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ โดยกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการดำเนินการเก็บขนขยะแบบแยกประเภทเพื่อรองรับการแยกขยะจากที่อยู่อาศัย ผู้ประกอบการ และชุมชน

๒) ออกกฎกระทรวงประกาศมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวม เก็บขนและขนส่งขยะ รวมทั้งกำหนดสีของภาชนะที่ใช้บรรจุขยะ อย่างเร่งด่วน อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๓) ออกกฎกระทรวงหรือประกาศเรื่องหลักเกณฑ์การดำเนินการร่วมกัน

๔) เร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตเก็บขนขยะ หรือการจัดทำขั้นตอนแบบ One Stop Service เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว

๕) ควรให้สถานประกอบการที่มีลักษณะเข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่ไม่ก่อให้เกิดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อชุมชน แต่อยู่ในเขตควบคุมของกฎหมายว่าด้วยผังเมือง ให้สามารถดำเนินการจดทะเบียนเป็นโรงงานได้ตามกฎหมายโรงงานและอยู่ในความควบคุมของกฎหมายโรงงาน

๖) ให้โรงงานมีการแยกขยะทั่วไปกับกากอุตสาหกรรมอย่างชัดเจนและเข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๔ <u>ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่</u>

ขั้นตอนการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จะใช้หลักการและแนวทางร่วมกับการส่งเสริมการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะในชุมชน เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์ให้เกิดกลไกการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดก่อนการบำบัดหรือกำจัดขั้นสุดท้าย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มีกฎหมายกำหนดให้นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

ประเด็นการพิจารณา

เนื่องจากปัจจุบันไม่มีการออกกฎหมายเพื่อบังคับให้ประชาชนนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และไม่มีการควบคุมให้มีการใช้วัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลายครั้ง หรือวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย ทำให้เกิดขยะเป็นจำนวนมาก และยากต่อการกำจัด

ข้อเสนอแนะ

ให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycling Law) เพื่อควบคุมการใช้วัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง และมีการเก็บภาษีเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการ Recycle (อาจใช้ในการจ้างบริษัทเอกชน เก็บขนขยะ

มาใช้ซ้ำหรือรีไซเคิล) อีกทั้ง กำหนดมาตรการเชิงบวกกรณีที่บริษัทผู้ผลิตใช้วัสดุที่สามารถนำมา Recycle Reuse ได้มากจะได้รับเงินคืนภาษี

๓.๕ ขั้นตอนการกำจัด

ขั้นตอนการกำจัด มุ่งเน้น การบำบัดหรือกำจัดที่ถูกหลักวิชาการและมาตรการส่งเสริมอื่น ๆ เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตและวัตถุประสงค์ให้มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นระบบและครบวงจร มีประสิทธิภาพและลดผลกระทบที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย

๑.๑) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕

๑.๒) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ (๓) มาตรา ๕๓ (๑) มาตรา ๕๖ (๑)

๑.๓) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๗ (๒)

๒) ระเบียบพัสดุ อปท. พ.ศ. ๒๕๓๕ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๙ ฉบับที่ ๓ – ๕ พ.ศ. ๒๕๔๑ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๔๓ ฉบับที่ ๗ ฉบับที่ ๘ และฉบับที่ ๙

๓) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๖ (๑๘) มาตรา ๑๗ (๑๑) (๑๒) มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ กำหนดให้ อปท. อาจมอบให้เอกชนดำเนินการแทนได้

๔) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๕ กำหนดให้การดำเนินการกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของ อปท. และการให้เอกชนดำเนินการกำจัดขยะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

- กฎกระทรวงค่าธรรมเนียมในการให้บริการเก็บขนและกำจัด พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๒ และข้อ ๖ (๑)

๕) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๒ – มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๗ – มาตรา ๓๙ มาตรา ๕๕ – มาตรา ๕๗ มาตรา ๗๘ – มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๘ และมาตรา ๙๓

- ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบกากของเสีย พ.ศ. ๒๕๕๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้ เตาเผาขยะเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ พ.ศ. ๒๕๓๕

๖) พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๕๘

- ประกาศกระทรวงการคลังกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษาโครงการให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๘

- ประกาศคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการที่มีวงเงินมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดในมาตร ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ พ.ศ. ๒๕๕๘

๗) พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๘) พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๙) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้อาคาร สถานประกอบกิจการที่มีเครื่องจักรตั้งแต่ ๕ แรงม้าขึ้นไป ต้องได้รับอนุญาตเป็นโรงงาน

๑๐) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของ อปท. พ.ศ. ๒๕๔๑ การก่อหนี้ผูกพันรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

<u>ข้อสังเกต</u> ในการแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม คือ กำหนดมาตรฐานการเก็บขน ขนส่ง กำจัด กำหนดค่าธรรมเนียมการเก็บขน ขนส่ง กำจัด นำสาระสำคัญในมาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาบัญญัติไว้ เรื่องงบประมาณ ใช้งบประมาณตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศที่จัดทำโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการพิจารณา

๓.๕.๑ ขาดหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ อปท. สามารถดำเนินการกำจัดและออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ตามมาตรา ๒๐ แต่ไม่มีประกาศที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของสถานที่ฝังกลบ การออกแบบก่อสร้าง การระบายน้ำทิ้ง เทคโนโลยีมาตรฐาน (Engineering design) และขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองเทคโนโลยีในการกำจัดขยะ (มาตรฐาน Technology)

๓.๕.๒ ขาดพื้นที่ที่จะใช้ในการสร้างโรงงานกำจัดขยะในท้องถิ่น สาเหตุหนึ่งมาจากหลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังไม่ครอบคลุมถึงกำหนดมาตรฐานวิธีการกำหนดด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดสถานที่ฝังกลบของเสียถูกควบคุมโดยประกาศกรมควบคุมมลพิษ ที่ต้องมีระยะห่างจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และ ๒ ทำให้ในบางท้องถิ่นไม่

สามารถดำเนินการกำจัดขยะได้ เนื่องจากมีพื้นที่ต้องห้ามตามประกาศดังกล่าว และในบางพื้นที่ที่จะใช้สร้างโรงงานกำจัดขยะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน

๓.๕.๓ ค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะ (Tipping Fee) ยังไม่มีกฎกระทรวงรองรับในเรื่องนี้ ที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีการเก็บค่าธรรมเนียมที่แตกต่างกันมาก เพราะใช้วิธีการกำจัดขยะที่แตกต่างกัน เช่น การฝังกลบ การเผาขยะธรรมดา การเผาขยะเพื่อผลิตแก๊ส การเผาขยะที่ผลิตแก๊สเพื่อเป็นกระแสไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะ

๑) ออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกำหนดสุขลักษณะและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการกำจัดขยะ ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผาในเตาเผา การหมักทำปุ๋ยและการหมักทำก๊าซชีวภาพ การกำจัดแบบผสมผสาน และวิธีอื่น ๆ กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตกำจัดขยะ และกำหนดมาตรฐานวิธีการกำจัดขยะทุกประเภท

๒) ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้คัดค้านต้องเป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบนั้น

๓) ออกกฎหมายในการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๔) การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้สามารถอนุมัติโครงการได้ทันต่อการใช้งบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

๕) ปรับปรุงประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

๖) ให้ท้องถิ่นขอใช้พื้นที่ของรัฐในการก่อสร้างสถานที่กำจัดได้ โดยเฉพาะที่ราชพัสดุ

๗) ให้รัฐเวนคืนที่ดินเพื่อใช้ในเป็นสถานที่กำจัดขยะ โดยจ่ายทดแทนให้กับเจ้าของที่ดินในราคาที่เหมาะสม (ข้อสังเกต พ.ร.บ. ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ให้รัฐสามารถเวนคืนที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะได้)[3]

---

[3] มาตรา ๕ "เมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการใด ๆ อันจำเป็นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็น ในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการ ผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือกาก อุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้"

๘) ข้อยกเว้นกรณีเอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐในกิจการเกี่ยวกับการกำจัดขยะ ที่มีมูลค่าโครงการต่ำกว่าหนึ่งพันล้านบาท ควรบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้มีความชัดเจน

๙) ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมกลางในการกำจัดขยะที่ชัดเจน ภายใต้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยแยกอัตราตามวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะ อาทิ การฝังกลบ การเผา การเผาเพื่อผลิตแก๊ส การเผาเพื่อผลิตแก๊สเพื่อนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๓.๖ <u>ประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ มาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔
- พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๒๓
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๓ (๓)
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ ถ่ายโอนภารกิจและโรงงานบางประเภทให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นการพิจารณา

๓.๖.๑ ข้อจำกัดในการให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการจัดการขยะกับรัฐ กรณีเกิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท ต้องเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งต้องผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการพิจารณานานไม่สามารถนำมาใช้กับกระบวนการจัดการขยะชุมชนที่ต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน และต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาด้วย

๓.๖.๒ ข้อจำกัดในการจัดการขยะร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนถิ่นที่มีขนาดใหญ่และเล็กแตกต่างกัน ปัจจุบันมีกฎหมายให้ทำข้อตกลงร่วมกันได้ แต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาความ ไม่ต่อเนื่องของโครงการ เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหาร

๓.๖.๓ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่ไม่มีสภาพบังคับและบทลงโทษที่เข้มงวด มีเฉพาะโทษปรับ แต่ไม่มีโทษจำคุก

๓.๖.๔ กฎหมายกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขั้นต่ำในการจัดการขยะให้กับ อปท. และให้ อปท. มีอำนาจออกข้อบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ท้องถิ่นหลายแห่งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเพียงขั้นต่ำ หรืออัตราที่ต่ำไม่เพียงพอต่อการดำเนินการจัดการ

ขยะ เนื่องจากเกรงจะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ทำให้งบประมาณในการนำไปจัดการขยะไม่เพียงพอเกิดขยะสะสม โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีปริมาณขยะมากกว่าท้องถิ่นทั่วไป

๓.๖.๕ กรณีการกำจัดขยะด้วยเทคโนโลยีและทำให้ได้ผลิตผลที่มีมูลค่าสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ เช่น กระแสไฟฟ้า เชื้อเพลิงต่าง ๆ แก๊ส ปุ๋ย เป็นต้น ท้องถิ่นไม่สามารถนำมาจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้เนื่องจากติดปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่ได้ให้อำนาจท้องถิ่นที่ชัดเจนว่าสามารถนำไปจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้ จึงมีการทำลายทิ้งหรือทิ้งไว้โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

๑) ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหารจัดการขยะร่วมเป็นอนุกรรมการด้วย

๒) ให้ออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายการรวมกลุ่ม (Cluster) โดยคำนึงขนาดของพื้นที่ ความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตให้กับโรงงานกำจัดมูลฝอย ที่ตั้งขึ้นนั้น ในกรณีโรงงานกำจัดมูลฝอยเป็นพิษและอันตราย การออกใบอนุญาตจะต้องอ้างอิงมาตรฐานการออกใบอนุญาตการตั้งโรงงานกำจัดกากอุตสาหกรรมตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดและโรงงานนั้น ๆ ควรได้รับใบอนุญาตในการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วย

๓) แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้มีโทษปรับและจำคุกเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

๔) แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมกลางที่ชัดเจนเพื่อให้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะกับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวตามอัตราที่เหมาะสม

๕) กำหนดให้มีกฎหมายเพื่อรองรับกรณีการซื้อขายผลผลิตที่ได้จากการกำจัดขยะ โดยกำหนดวิธีการซื้อขายผลผลิตที่เกิดขึ้นและการแบ่งผลประโยชน์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

บทที่ ๔
บทสรุปข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ได้มีข้อสรุปที่เห็นควรนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณา ดังนี้

๔.๑ ข้อเสนอระยะเร่งด่วน

แก้ไขกฎหมายปัจจุบันที่บังคับใช้อยู่ให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชน ดังต่อไปนี้

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๑.๑ กำหนดไว้ในกฎหมายให้ประชาชน สถานประกอบการ และชุมชน มีหน้าที่ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และกำหนดมาตรการรองรับกระบวนการในการคัดแยกขยะ ได้แก่ ให้มีการกำหนดประเภทและลักษณะภาชนะที่ใช้ในคัดแยก การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บขนโดยแยกตามประเภทของขยะ กำหนดสุขลักษณะและหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการกำจัดขยะแต่ละประเภท และกำหนดมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวบรวม การเก็บขน และการขนส่งขยะ

๑.๒ ออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการอนุญาตให้เอกชนเข้ารับอนุญาตเก็บขนขยะ หรือการจัดทำขั้นตอนแบบ One Stop Service โดยมีหน่วยงานกลางในการกำหนดมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑.๓ การรวมกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพหลัก (ตามที่ตกลงกัน) เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตให้กับโรงงานกำจัดมูลฝอยที่ตั้งขึ้น และกรณีโรงงานกำจัดขยะเป็นพิษและขยะอันตราย ต้องนำหลักเกณฑ์มาตรการการออกใบอนุญาตของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมาพิจารณาด้วยและโรงงานดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการกำจัดกากอุตสาหกรรมด้วย

๑.๔ ปรับบทลงโทษกรณีไม่ดำเนินการตามกฎหมายหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชนให้มีโทษปรับที่สูงขึ้น และเพิ่มโทษจำคุก เพื่อให้มีสภาพบังคับที่เข้มงวดขึ้น

๑.๕ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมกลางที่ชัดเจนเพื่อให้ท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะกับนักท่องเที่ยว ณ สถานที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวตามอัตราที่เหมาะสม

๑.๖ ให้มีการผนวกร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... ไว้กับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการขยะอันตรายชุมชน

๒. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๒.๑ ควรบัญญัติเรื่องข้อยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐในกรณีการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐสำหรับโครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ไว้ในพระราชบัญญัติเพื่อให้รัฐมนตรี เจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาออกกฎกระทรวงต่อไป

๒.๒ การรวมกลุ่ม (Cluster) โดยคำนึงขนาดของพื้นที่ ความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๒.๓ กำหนดค่าธรรมเนียมกลางในการกำจัดขยะที่ชัดเจน โดยแยกอัตราตามวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะ อาทิ การฝังกลบ การเผาขยะ การเผาขยะเพื่อผลิตแก๊ส การเผาขยะที่ผลิตแก๊สเพื่อนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๓.๑) กำหนดให้มีการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริหารจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๓.๒) ปรับปรุงประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน และมีการสำรวจถี่มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

๔. พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ เสนอแก้ไขในประเด็น ดังนี้

๔.๑) ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้เชี่ยวชาญร่วมเป็นอนุกรรมการด้วย

๔.๒) การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้อนุมัติโครงการทันต่อการใช้งบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

๕. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ ให้ยกเว้นกฎหมายว่าด้วยผังเมือง เพื่อให้สถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและอยู่ใน

ชุมชนซึ่งเป็นเขตควบคุมของผังเมือง สามารถขึ้นทะเบียนเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานได้ และให้มีการดำเนินการจัดการขยะโรงงานตามกฎหมาย[4]

๖. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เสนอแก้ไขประเด็น คือ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ควรกำหนดคุณสมบัติของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง โดยอ้างอิงจากที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้าน

๔.๒ ข้อเสนอระยะกลาง

ยกร่างกฎหมายใหม่ว่าด้วยการใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่

หลักการของกฎหมายจะครอบคลุมหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) โดยกำหนดให้มีองค์กรกลางทำหน้าที่เก็บภาษีสรรพสามิตกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่าย โดยนำเงินรายได้จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการขยะหรือจัดจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการแปรสภาพกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และให้มีการออกกฎหมายลูกที่สาระสำคัญควบคุมวัตถุดิบตั้งแต่บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศที่มุ่งเน้นวัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ เพื่อให้ลดการเกิดขยะ (Reduce) และจะต้องใช้วัตถุดิบที่ยังใช้ได้นำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และกำหนดมาตรการในเชิงบวกทางภาษีเพื่อเป็นการจูงใจ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า และผู้จำหน่ายสินค้า เลือกใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำ การคัดแยก การนำขยะมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดก่อนจะเข้าสู่กระบวนการกำจัด

โดยให้มีการจัดทำแผนแม่บทกำหนดขั้นตอนเพื่อให้ทุกภาคส่วนทราบบทบาทหน้าที่และดำเนินการไปตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์

๔.๓ ข้อเสนอระยะยาว

จัดทำ "ประมวลกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะ"

ซึ่งจะเป็นการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะทั้งหมดไว้ในที่เดียวกัน เพื่อให้การบริหารจัดการขยะของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนและความขัดกันของกฎหมาย จะเป็นการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะของประเทศได้อย่างยั่งยืน

---

[4] ได้มี "คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๔/๒๕๕๙ เรื่อง การยกเว้นการใช้บังคับกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสำหรับการประกอบกิจการบางประเภท" มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๙

หน้าว่าง

บรรณานุกรม

หน้าว่าง

บรรณานุกรม

รายการกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

- ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม (ออกตามในมาตรา ๘) เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. ๒๕๔๘

พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

ข้อมูลทางวิชาการ

กรมควบคุมมลพิษ. (๒๕๕๙). *ร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

หน้าว่าง

ภาคผนวก

หน้าว่าง

ภาคผนวก ก

ร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. ....

(ข้อมูล ณ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘)

หน้าว่าง

(ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะทั้งในส่วนของขยะชุมชนทั่วไป ขยะอันตรายชุมชน ขยะติดเชื้อ และขยะอุตสาหกรรม รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับการจัดการกับผลิตภัณฑ์หรือหีบห่อหรือสิ่งบรรจุผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้แล้ว อันส่งผลให้เกิดปัญหาขยะตกค้างเป็นจำนวนมาก แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะประเภทต่าง ๆ กำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บ การรวบรวม การเคลื่อนย้าย หรือการกำจัดขยะไว้แล้วก็ตาม แต่การบังคับใช้กฎหมาย ยังขาดประสิทธิภาพและขาดการบูรณาการในการบริหารจัดการขยะ ประกอบกับหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เก็บ รวบรวม เคลื่อนย้าย หรือกำจัดขยะไม่ดำเนินการอย่างถูกวิธีก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม สมควรกำหนดให้มีองค์กรในการบริหารจัดการขยะทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด เพื่อจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติและแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะในระดับจังหวัด เพื่อบูรณาการแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ โดยแนวทางในการบริหารจัดการขยะยังคงให้การดำเนินการจัดการขยะยังคงเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ แต่จะมีการกำหนดมาตรฐานการจัดการขยะ หรือหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเพื่อเสริมการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าต้องมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการขยะตามความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย กำหนดหน้าที่ของผู้ก่อให้เกิดขยะและส่งเสริมให้มีการจัดการขยะตั้งแต่การผลิตที่ต้นทางเพื่อลดและป้องกันการเกิดขยะ นำขยะไปใช้ประโยชน์อื่นเพื่อความคุ้มค่า และลดปริมาณการนำขยะไปกำจัดให้น้อยที่สุด จนถึงการกำจัดขยะที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้วที่ปลายทางอย่างถูกต้อง รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมให้แก่หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินการลดปริมาณขยะหรือกำจัดขยะได้อย่างถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

(ร่าง)

พระราชบัญญัติ

การบริหารจัดการขยะแห่งชาติ

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ขยะ” หมายความว่า ขยะชุมชนทั่วไป ขยะอันตรายชุมชน ขยะติดเชื้อ ขยะอุตสาหกรรม และขยะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

“ขยะชุมชนทั่วไป” หมายความว่า สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เหลือทิ้งจากบ้านพักอาศัย ร้านค้า ตลาด สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด

"ขยะอันตรายชุมชน" หมายความว่า สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือของเสีย และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เหลือทิ้งที่เป็นวัตถุอันตราย ซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งของหรือของเสียอื่นที่มีการปนเปื้อนแล้วกลายเป็นวัตถุอันตราย หรือสิ่งของหรือของเสียอื่นที่อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่กระจาย หรือเกิดผลกระทบต่อสุขภาพ หรือเกิดอันตรายต่อประชาชน ตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

"ขยะติดเชื้อ" หมายความว่า สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งมีเชื้อโรคปะปนอยู่อันเกิดจากการรักษาพยาบาล การทดลองในห้องปฏิบัติการ การชันสูตรศพ หรือซากสัตว์ หรือกรณีอื่นใดซึ่งหากมีการสัมผัสหรือใกล้ชิดแล้วอาจก่อให้เกิดโรคได้ ตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

"ขยะอุตสาหกรรม" หมายความว่า สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือของเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงานทั้งที่เป็นวัตถุดิบ ของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ของเสียที่เป็นผลิตภัณฑ์เสื่อมคุณภาพที่เกิดจากโรงงาน แต่ไม่รวมถึงขยะชุมชนทั่วไปที่เหลือทิ้งจากสถานประกอบการหรือสำนักงานในโรงงาน

"ผลิตภัณฑ์" หมายความว่า สิ่งของที่มีการผลิตขึ้นเพื่อใช้ในบ้านพักอาศัย ร้านค้า ตลาด สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรือใช้ในการประกอบกิจการต่าง ๆ รวมทั้งหีบห่อหรือสิ่งบรรจุผลิตภัณฑ์

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ

"คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด" ให้หมายความรวมถึงคณะกรรมการบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานครด้วย

"แผนปฏิบัติการการจัดการขยะในเขตจังหวัด" ให้หมายความรวมถึงแผนปฏิบัติการการจัดการขยะในเขตกรุงเทพมหานครด้วย

"ผู้ว่าราชการจังหวัด" ให้หมายความรวมถึง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครด้วย

"เจ้าพนักงานท้องถิ่น" หมายความว่า

(๑) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๒) นายกเทศมนตรี

(๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

(๕) นายกเมืองพัทยา

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ หัวหน้าคณะผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้ง

"กองทุน" หมายความว่า กองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และออกกฎกระทรวงหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการบริหารจัดการขยะ

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีรัฐมนตรีซึ่งกำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(๔) นายกสมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน และนายกสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินแปดคน โดยแต่งตั้งจากผู้แทนสถาบันการศึกษา ผู้แทนภาคธุรกิจ ผู้แทนผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุม สาขาสิ่งแวดล้อม และผู้แทนภาคประชาชนไม่น้อยกว่าสองคน

ให้ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ และอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

(๓) แต่งตั้งผู้มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในด้านการจัดการขยะ ด้านกฎหมาย ด้านสิ่งแวดล้อม หรือด้านเศรษฐศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่าห้าปีในวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

(๔) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันการศึกษา

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๗) ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ รัฐมนตรีอาจแต่งตั้ง

ผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนได้ และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) รัฐมนตรีให้ออกเพราะไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๗) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖

มาตรา ๙ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้ดำเนินการแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่จนกว่าจะมีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทน

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายและแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดประเภทขยะและมาตรฐานการจัดการขยะ

(๓) กำหนดหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการขยะ

(๔) กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ

(๕) กำกับการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติหรือตามกฎหมาย

(๖) เสนอแนะให้มีการจัดให้มี แก้ไขเพิ่มเติม หรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ

(๗) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการลดขยะ การนำขยะมาใช้ประโยชน์ การกำจัดขยะ หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการขยะ

(๘) เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง ภาษีอากร และการส่งเสริมกิจการเพื่อการปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ รวมทั้งการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ

(๙) เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินอันเนื่องมาจากการจัดการขยะ หรือสั่งการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติในการบริหารจัดการขยะ

(๑๐) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๖

(๑๑) เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์การบริหารจัดการขยะต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๒) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยสองเดือนต่อหนึ่งครั้ง

มาตรา ๑๑ ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง ชี้แจง แสดงความเห็น หรือจัดส่งเอกสารหลักฐาน เพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

การประชุมคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ

(๒) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้แทนกรมอนามัย ผู้แทนสภาหอการค้าไทย และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(๔) ผู้แทนผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนสามคน ซึ่งมาจากการคัดเลือกของผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง จำนวนไม่เกินแปดคน โดยแต่งตั้งจากผู้แทนสถาบันการศึกษา ผู้แทนภาคธุรกิจ ผู้แทนผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือผู้ประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุม สาขาสิ่งแวดล้อม ผู้แทนภาคประชาชนไม่น้อยกว่าสองคน

ให้ผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะในเขตกรุงเทพมหานคร

(๒) กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในเขตกรุงเทพมหานคร

(๓) ติดตามตรวจสอบการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะในเขตกรุงเทพมหานคร

(๔) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาสั่งการ

ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินอันเนื่องมาจากการจัดการขยะ หรือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการขยะ ทั้งนี้ ในเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นหรือร่วมดำเนินการในการบริหารจัดการขยะในเขตกรุงเทพมหานคร

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้นำมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับกับวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร โดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้แทนสภาหอการค้าจังหวัด และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(๔) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนนายกเทศมนตรีซึ่งมาจากการคัดเลือกของนายกเทศมนตรีจำนวนสามคน และผู้แทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการคัดเลือกของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนสามคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวนไม่เกินแปดคน ประกอบด้วยผู้แทนสถาบันการศึกษา ผู้แทนภาคธุรกิจ ผู้แทนผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือผู้ประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุม สาขาสิ่งแวดล้อม และผู้แทนภาคประชาชนไม่น้อยกว่าสองคน

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้นำมาตรา ๖ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะในเขตจังหวัด

(๒) กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่าง

หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในเขตจังหวัด

(๓) ติดตาม ตรวจสอบการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะในเขตจังหวัด

(๔) เสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินอันเนื่องมาจากการจัดการขยะ หรือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการขยะ ทั้งนี้ ในเขตจังหวัด

(๕) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นหรือร่วมดำเนินการในการบริหารจัดการขยะในเขตจังหวัด

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้นำมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับกับวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด โดยอนุโลม

หมวด ๒
แผนบริหารจัดการขยะ

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติเพื่อใช้บังคับกับการจัดการขยะแต่ละประเภทเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำเป็นแผนห้าปี โดยประกอบด้วยสถานการณ์ขยะของประเทศ ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะ เป้าหมายในการจัดการขยะ และแนวทางการดำเนินการจัดการขยะ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดแผนงาน งบประมาณ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการ การกำกับการดำเนินการ และระบบการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชน ตลอดจนแนวทางการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน

มาตรา ๒๐ ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดส่งข้อมูลและแผนการดำเนินการจัดการขยะในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ความร่วมมือแก่คณะกรรมการหรือหน่วยงานของรัฐที่คณะกรรมการมอบหมายให้ดำเนินการด้วย

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการขยะ

ที่ไม่มีลักษณะเป็นสิทธิบัตรหรือความลับทางการค้าหรือข้อมูลอื่นใดซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรหรือกฎหมายว่าด้วยความลับทางการค้าหรือกฎหมายอื่นใดของภาคเอกชน ให้คณะกรรมการหรือหน่วยงานของรัฐที่คณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจเรียกให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องจัดส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๒๑ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติแล้ว ให้มีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลอื่นใดที่กำหนดให้มีหน้าที่ดำเนินการที่จะต้องปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาตินั้น โดยให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติต่อไป

ในกรณีที่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือประกาศใดเพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติได้ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือประกาศนั้นดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงโดยเร็ว

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะในเขตกรุงเทพมหานครหรือในแต่ละจังหวัด แล้วแต่กรณี

แผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามวรรคหนึ่งต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยให้บูรณาการแผนงานและงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรืองบประมาณที่มีการจัดสรรให้สำหรับการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะของพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ด้วย

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับกับการจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามวรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

แผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามวรรคหนึ่งไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

มาตรา ๒๓ ให้กรมควบคุมมลพิษมีหน้าที่ตรวจสอบแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามมาตรา ๒๒ ในกรณีที่เห็นว่าแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะไม่สอดคล้องกับแผนแม่บท

การบริหารจัดการขยะแห่งชาติ หรือไม่เหมาะสม ให้แจ้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด เพื่อดำเนินการแก้ไข ถ้ายังไม่มีการดำเนินการแก้ไขให้รายงานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป

เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามมาตรา ๒๒ ให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน กรมควบคุมมลพิษอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามมาตรา ๒๒ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้

ในกรณีหน่วยงานของรัฐใดไม่สามารถดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติหรือแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะ ให้รายงานปัญหาอุปสรรคและความเห็นต่อกรมควบคุมมลพิษเพื่อรวบรวมและรายงานให้คณะกรรมการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๒๔ ให้กรมควบคุมมลพิษติดตามการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบ ในกรณีที่เห็นสมควรคณะกรรมการมีอำนาจแจ้งให้หน่วยงานของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติให้ถูกต้องได้ หรือหากมีกรณีจำเป็นคณะกรรมการอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ได้ และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ

หมวด ๓
การบริหารจัดการขยะ

มาตรา ๒๕ การบริหารจัดการขยะตามอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดแนวทางให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดวัตถุดิบและขยะในกระบวนออกแบบ การผลิต การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือใช้ซ้ำ ตลอดจนนำหลักทางวิชาการ งานวิจัย และเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดปริมาณขยะ

(๒) การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการคัดแยก การเคลื่อนย้าย และการกำจัดขยะตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะจนถึงที่กำจัดขยะ

(๓) การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ตั้งแต่การออกแบบและใช้วัตถุดิบเพื่อลดปริมาณขยะ การเรียกผลิตภัณฑ์คืน เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือใช้ซ้ำ และการกำจัดขยะจากผลิตภัณฑ์

หรือกระบวนการผลิต

(๔) การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการจัดการขยะ วิธีการกำจัด และการควบคุม ดูแลระบบการกำจัดขยะ ให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ ฟื้นฟูระบบการกำจัดขยะ เพื่อมิให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชน

(๕) การกำหนดแนวทางส่งเสริมกิจกรรมด้านการลดขยะ การคัดแยก และการใช้ประโยชน์จากขยะ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน การตลาด หรือมาตรการทางภาษี

(๖) ส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาล ค่านิยม และจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน และสังคมให้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะ

(๗) เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และร่วมมือในการบริหารจัดการขยะ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือใช้ซ้ำ รวมทั้งการนำขยะมาเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าหรือ สร้างประโยชน์ที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและสถานประกอบการ

(๘) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ สถานศึกษา ชุมชน และผู้ประกอบการอย่างสร้างสรรค์ เพื่อจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อการบูรณาการการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๖ การเก็บ การรวบรวม การคัดแยก การเคลื่อนย้าย การกำจัด และวิธีการจัดการเพื่อกำจัดขยะให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๒๗ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการในการเก็บ การรวบรวม การคัดแยก การเคลื่อนย้าย หรือการกำจัดขยะตามมาตรา ๒๖ และการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ให้ดำเนินการโดยมีมาตรการ ดังต่อไปนี้

(๑) การควบคุมการออกแบบ การผลิต และการใช้วัตถุดิบหรือกระบวนการผลิตในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้น

(๒) การกำหนดกระบวนการให้ผู้ก่อให้เกิดขยะมีการคัดแยกเพื่อให้นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือใช้ซ้ำที่แหล่งกำเนิดขยะ เพื่อลดปริมาณขยะที่จะนำออกไปสู่สาธารณะ

(๓) การเก็บ การรวบรวม การเคลื่อนย้าย และการนำเข้าหรือส่งออกขยะต้องเป็นไปโดยเหมาะสมถูกสุขลักษณะ และไม่เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม

(๔) การกำจัดขยะต้องสอดคล้องกับหลักวิชาการในการกำจัดขยะแต่ละประเภท มีสถานที่และวิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้องตามสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและอนามัยของชุมชนและประชาชน

(๕) กำหนดเงื่อนไขการดำเนินการ การตรวจสอบ และการควบคุมผู้ได้รับอนุญาตดำเนินการเก็บ รวบรวม เคลื่อนย้าย หรือกำจัดขยะ ตามกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐนั้นเป็นผู้อนุญาต ให้เป็นไปตามมาตรฐานการกำจัดขยะที่ถูกต้อง

(๖) การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การฟื้นฟู และการบรรเทาผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดจากการจัดการหรือการกำจัดขยะ

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ไม่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศใดบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงหรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อควบคุมการผลิตผลิตภัณฑ์ การนำเข้าส่งออก การเก็บ การรวบรวม การคัดแยก การเคลื่อนย้าย การกำจัด และวิธีการจัดการที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์หรือขยะเป็นการทั่วไป หรือผลิตภัณฑ์หรือขยะบางประเภทหรือบางชนิดได้ โดยจะให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะพื้นที่ก็ได้

กฎกระทรวงหรือประกาศตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้การฝ่าฝืนในเรื่องใดต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือต้องชำระค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือประกาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะไม่ว่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐใด ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าไม่เหมาะสม หรือยังไม่มีการจัดทำขึ้น หรือสมควรมีการบูรณาการหลักเกณฑ์การจัดการควบคุมการผลิต การนำเข้าส่งออกผลิตภัณฑ์ การจัดการขยะให้เกิดประสิทธิภาพ หรือให้ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามให้เกิดผลสำเร็จได้ ให้คณะกรรมการแจ้งให้หน่วยงานของรัฐแห่งใดหรือหลายแห่งร่วมกันดำเนินการจัดให้มี แก้ไขเพิ่มเติม หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศเกี่ยวกับการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะ ตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนดโดยเร็ว ถ้ามิได้มีการดำเนินการภายในเวลาอันสมควรให้คณะกรรมการรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติสั่งการต่อไป

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ และไม่อาจรอการดำเนินการ ตามมาตรา ๒๘ วรรคแรก หรือมาตรา ๒๙ ได้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์หรือขยะ และมาตรการหรือมาตรฐานการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะขึ้นใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะพื้นที่ได้ ในการนี้ ให้หน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศนั้น

มาตรการหรือมาตรฐานการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์การจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศใดขัดหรือแย้งกับมาตรฐานการจัดการขยะผลิตภัณฑ์หรือที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ให้ใช้บังคับตามมาตรการหรือมาตรฐานการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะที่คณะกรรมการประกาศกำหนดแทน

ประกาศกำหนดมาตรการหรือมาตรฐานการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้การฝ่าฝืนในเรื่องใดต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือต้องชำระค่าธรรมเนียมการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

ในกรณีที่มีการจัดให้มี แก้ไขเพิ่มเติม หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศ ให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับหรือสูงกว่ามาตรการหรือมาตรฐานการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการประกาศยกเลิกมาตรการหรือมาตรฐานการจัดการผลิตภัณฑ์หรือขยะตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้ใช้บังคับตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศนั้นแทน

มาตรา ๓๑ การดำเนินการเก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย กำจัด หรือจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนซึ่งได้รับมอบหมายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการโดยคัดแยกขยะแต่ละประเภทเพื่อกำจัดตามวิธีการที่เหมาะสม และให้ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและตามแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะที่คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดกำหนด รวมทั้งตามมาตรฐานการจัดการขยะที่คณะกรรมการกำหนด

การกำจัดขยะให้คำนึงถึงการจัดการขยะเพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการของการกำจัดขยะแต่ละประเภท การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการกำจัดขยะ การป้องกันภัยที่อาจเกิดจากการกำจัดขยะ และการนำขยะมาใช้ประโยชน์อย่างอื่น

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแห่งใดมีอำนาจหน้าที่ในการเก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย กำจัด หรือจัดการขยะประเภทหรือชนิดใดไว้โดยเฉพาะ หรือการจัดการขยะที่มีการคัดแยกเพื่อกำจัดจากอาคารบ้านเรือนหรือสถานที่ต่าง ๆ การจัดการขยะในที่สาธารณะหรือขยะที่มีการมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่เก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย กำจัด หรือจัดการขยะประเภทหรือชนิดนั้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการแทนได้

มาตรา ๓๓ การอนุญาตให้ผู้ใดประกอบกิจการรับเก็บ รวบรวม เคลื่อนย้าย หรือกำจัดขยะ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ในการอนุญาตต้องกำหนดเงื่อนไขการประกอบกิจการเช่นเดียวกับหน้าที่ในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐนั้นด้วย

ในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการจัดการขยะบางประเภทหรือบางชนิดที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ตามหลักวิชาการโดยเฉพาะ คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาต คุณสมบัติของผู้ประกอบการ เงื่อนไขในการประกอบการ และการตรวจสอบควบคุมการประกอบการได้

ประกาศตามวรรคสองให้ถือเป็นเงื่อนไขตามกฎหมายในการประกอบการพิจารณาอนุญาตสำหรับการประกอบการรับเก็บ รวบรวม เคลื่อนย้าย หรือกำจัดขยะตามประเภทหรือชนิดที่กำหนด และให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตและผู้ขออนุญาตมีหน้าที่ดำเนินการตามประกาศนี้

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่เห็นสมควร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจขาย จ่าย หรือแจกขยะประเภท หรือชนิดใดเพื่อให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นแทนการกำจัดได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขาย จ่าย หรือแจกขยะเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติได้

ในกรณีที่คณะกรรมการได้กำหนดแนวทางการดำเนินการขาย จ่าย หรือแจกขยะให้นำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นแทนการกำจัดขึ้นไว้ ให้ดำเนินการตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนดด้วย

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด เห็นว่าการเก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย กำจัด หรือวิธีการจัดการขยะในเขตจังหวัดสมควรให้มีการบริหารจัดการร่วมกันในระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดหรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น เพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดมีอำนาจกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งหรือบางแห่งในเขตจังหวัดร่วมกันหรือร่วมกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย กำจัด หรือจัดการขยะที่เกิดขึ้นในเขตจังหวัดหรือในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดให้ร่วมกันดำเนินการได้

การดำเนินการร่วมกันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดเห็นว่า เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพในจังหวัด คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการร่วมกันเพื่อใช้บังคับแทนการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ ในกรณีเช่นว่านั้น มิให้นำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐ หรือกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐมาใช้บังคับ

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดตั้งแต่สองจังหวัดขึ้นไป เห็นว่า การเก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย กำจัด หรือจัดการขยะในระหว่างเขตจังหวัดสมควรให้มีการบริหารจัดการร่วมกันในเรื่องใด ให้ทำความตกลงร่วมกันหรือมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน โดยให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนด และให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น หรือระหว่างคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดตามมาตรา ๓๒ หรือการมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เก็บ รวบรวม คัดแยก เคลื่อนย้าย หรือกำจัดขยะ ในการนี้ คณะกรรมการอาจเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการสนับสนุนให้มีการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการอื่นร่วมกันได้

มาตรา ๓๗ ประชาชน ชุมชน และองค์กรภาคเอกชนมีสิทธิร่วมในการบริหารจัดการขยะ ดังต่อไปนี้

(๑) การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานของรัฐหรือผู้ได้รับอนุญาตให้จัดการหรือกำจัดขยะ ที่เกิดหรืออาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของชุมชนหรือประชาชน เว้นแต่เป็นข้อมูลที่เป็นความลับในทางราชการหรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทางการค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(๒) การได้รับการสนับสนุนด้านความรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

(๓) การได้รับการสนับสนุนให้นำประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการลดปริมาณขยะ การคัดแยกและการนำขยะมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งการกำจัดขยะ

ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย

(๔) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การตรวจสอบ และการร้องเรียนที่เกี่ยวกับการจัดการและกำจัดขยะของหน่วยงานของรัฐหรือผู้ได้รับอนุญาต

(๕) การได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งการสร้างสังคมการนำขยะมาใช้ประโยชน์

(๖) การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือกำจัดขยะ รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพปัญหาของชุมชนอันเกี่ยวกับขยะ

(๗) การเป็นผู้เสียหายในการกล่าวโทษหรือฟ้องร้องบุคคล ผู้ประกอบการหน่วยงานของรัฐ หรือผู้ได้รับอนุญาตให้จัดการหรือกำจัดขยะ ในกรณีที่เป็นผู้ก่อให้เกิดขยะหรือจัดการหรือกำจัดขยะที่ทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของชุมชนและประชาชนอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือกำจัดขยะหรือตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ประชาชน ชุมชน หรือองค์กรภาคเอกชนมีปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้ร้องขอต่อคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารจัดการขยะจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกต่อไป

มาตรา ๓๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือกำจัดขยะมีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน สถาบันการศึกษา องค์กรภาคเอกชนและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึก การลดปริมาณขยะ การคัดแยก การนำขยะมาใช้ประโยชน์ และการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการจัดการขยะที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาต่อสุขภาพอนามัย และการรักษาความสะอาดของชุมชน

ให้กรมควบคุมมลพิษมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้มีการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง และการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งใดไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กรมควบคุมมลพิษรายงานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาสั่งการหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามถ้ายังมิได้มีการปฏิบัติตาม ให้รัฐมนตรีเสนอนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ ในกรณีที่เป็นราชการส่วนท้องถิ่นให้เสนอคณะรัฐมนตรีวินิจฉัยและมีมติให้ราชการส่วนท้องถิ่นปฏิบัติต่อไป

การวินิจฉัยและสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรีตามวรรคสาม ให้เป็นที่สุด

หมวด ๔
หน้าที่ผู้ก่อให้เกิดขยะ

มาตรา ๓๙ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหน้าที่ของผู้ก่อให้เกิดขยะในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการเก็บ รวบรวม และคัดแยกขยะที่จะให้มีการนำไปกำจัด ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือใช้ซ้ำได้ รวมทั้งการใช้ภาชนะใส่ขยะให้เหมาะสมแก่การคัดแยกขยะแต่ละประเภท

(๒) หลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ก่อให้เกิดขยะจะดำเนินการกำจัดขยะของตนในสถานที่ของตนเอง

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้กำหนดหน่วยงานของรัฐที่จะมีอำนาจหน้าที่อนุญาต ควบคุม ตรวจสอบ และออกคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามไว้ด้วย

มาตรา ๔๐ ผู้ใดปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๓๘ (๕) ให้มีสิทธิได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด

มาตรา ๔๑ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ก่อให้เกิดขยะร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ให้บริการที่ดีในการช่วยเหลือจัดการขยะ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ก่อให้เกิดขยะในการปฏิบัติหน้าที่ตามหมวดนี้

หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการขยะชุมชนทั่วไปและขยะอันตรายชุมชน ต้องจัดภาชนะหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการคัดแยกขยะไว้ในที่สาธารณะหรือชุมชน

มาตรา ๔๒ เพื่อประโยชน์ให้ผู้ก่อให้เกิดขยะปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้อง ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการขยะตามกฎหมายมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล ให้คำแนะนำและทำความเข้าใจให้ผู้ก่อให้เกิดขยะทราบหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้อง

ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล ให้คำแนะนำ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมการบริหารจัดการขยะของประเทศ มาตรฐานการจัดการขยะ และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องในการจัดการขยะตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๓ เจ้าของหรือผู้ครอบครองบ้านพักอาศัย ร้านค้า ตลาด สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่ใด มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับขยะที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมในอาคารสถานที่ที่ตนเป็นเจ้าของหรือครอบครอง ดังต่อไปนี้

(๑) นำขยะมาใช้ประโยชน์หรือใช้ซ้ำแทนการนำไปกำจัด เก็บ รวบรวม และคัดแยกขยะที่จะให้มีการนำไปกำจัดหรือดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

(๒) ในกรณีที่ขยะที่จะกำจัดเป็นขยะอันตรายชุมชนหรือขยะติดเชื้อ ให้คัดแยกและรวบรวมต่างหากจากขยะชุมชนทั่วไป

(๓) การกำจัดขยะด้วยตนเองให้ดำเนินการได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

(๔) ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ผลิตภัณฑ์บางประเภทต้องมีการรวบรวมและจัดส่งให้แก่หน่วยงานใดโดยเฉพาะ ให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

การดำเนินการเกี่ยวกับขยะของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศที่กำหนดในเรื่องนั้น

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง หรือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศในเรื่องนั้นให้มีสิทธิได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการกำจัดขยะ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กำหนด

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งขยะในที่สาธารณะหรือสถานที่ที่ว่างอื่นใด เว้นแต่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

กรณีฉุกเฉินและมีเหตุจำเป็นที่จะต้องทิ้งขยะในที่สาธารณะหรือสถานที่ว่างอื่นใด ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา ๔๕ สถานประกอบการที่มีขยะติดเชื้อหรือโรงงานที่มีขยะอุตสาหกรรมจะนำขยะติดเชื้อหรือขยะอุตสาหกรรมออกนอกสถานที่ประกอบการหรือโรงงานมิได้ เว้นแต่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

ห้ามมิให้ผู้ใดนำขยะติดเชื้อหรือขยะอุตสาหกรรมตามวรรคหนึ่งมาทิ้งปนกับขยะชุมชนทั่วไป

มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้ผู้ใดนำขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่เกินสองเท่าของมูลค่าขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้วที่นำเข้ามา รวมทั้งต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมของหน่วยงานของรัฐในการจัดการขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้ว และการฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงสภาพเดิมด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่อนุญาตหรือควบคุมดูแลขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้ว มีอำนาจกำจัดขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้วที่มีการนำเข้ามาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง แต่ถ้าเห็นว่ายังสามารถนำขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้วนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ หน่วยงานของรัฐดังกล่าวอาจขาย จ่าย แจก หรือจัดการตามควร แต่ทั้งนี้ต้องมีมาตรการป้องกัน เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการใช้ขยะหรือสิ่งของที่ใช้แล้วนั้นต่อไปด้วย

มาตรา ๔๗ การผลิตผลิตภัณฑ์ใดหรือการประกอบกิจการใดหรือสถานที่ใด ก่อให้เกิดขยะจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้า หรือขยะอื่นใดที่จะต้องมีการดำเนินการจัดการขยะเป็นพิเศษหรือมีปริมาณขยะที่ต้องดำเนินการเป็นจำนวนมาก ให้คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้เจ้าของผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบกิจการหรือเจ้าของสถานที่ที่ก่อให้เกิดขยะประเภทใดหรือลักษณะใดต้องชำระค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามอัตราและระยะเวลาที่กำหนดได้

ให้กรมควบคุมมลพิษมีอำนาจจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่ง ในการนี้ กรมควบคุมมลพิษอาจมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทนได้

ถ้าผู้มีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่ง ไม่ชำระค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ผู้นั้นชำระเงินเพิ่มเป็นจำนวนสี่เท่าของค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระที่มีการเรียกเก็บในแต่ละคราว

วิธีการเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการจัดการขยะและเงินเพิ่มให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด

มาตรา ๔๘ ผู้ประกอบกิจการหรือเจ้าของสถานที่ใดที่ก่อให้เกิดขยะจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้า หรือขยะอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ชำระค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามมาตรา ๔๗ ถ้าผู้ประกอบกิจการหรือเจ้าของสถานที่นั้นดำเนินการกำจัดขยะที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้ตามมาตรฐานการกำจัดขยะที่ถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามมาตรา ๔๗

การพิจารณายกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการขยะให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕
มาตรการส่งเสริม

มาตรา ๔๙ บรรดาเงินค่าธรรมเนียมหรือเงินเพิ่มที่จัดเก็บตามมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๗ และค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้กับหน่วยงานที่ดำเนินการจัดเก็บแล้ว ให้จัดส่งเข้ากองทุน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๐ ให้กองทุนแยกเงินที่ได้รับตามมาตรา ๔๙ เป็นบัญชีเฉพาะ และให้นำมาใช้ในกิจการดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมชุมชน สมาคม มูลนิธิ สถานศึกษา หรือภาคเอกชนตามมาตรา ๔๙

(๒) สนับสนุนการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๕๐

(๓) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและโครงการของรัฐและเอกชนที่สามารถนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่หรือการจัดการขยะ

(๔) อุดหนุนให้แก่หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบในการจัดการขยะ ในกรณีเมื่อมีเหตุฉุกเฉินอันเกิดจากการจัดการขยะ

(๕) ช่วยเหลือหรืออุดหนุนกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ

การใช้จ่ายเงินตามวรรคหนึ่งให้ถือเป็นการใช้จ่ายเงินของกองทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ในกรณีที่เงินไม่เพียงพอแก่การใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการกองทุนอาจมีมติให้นำเงินของกองทุนในส่วนอื่น นอกเหนือจากบัญชีที่แยกไว้เฉพาะตามวรรคหนึ่ง

มาใช้จ่ายเพื่อการนั้นได้

มาตรา ๕๑ ชุมชน สมาคม มูลนิธิ สถานศึกษา หรือภาคเอกชนอื่นใด ซึ่งดำเนินการช่วยเหลือในการลดขยะหรือจัดการขยะ หรือดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่หรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น และประสงค์จะขอรับการสนับสนุนจากกองทุน ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีการบริหารจัดการขยะให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และทำให้ไม่เกิดปัญหาขยะในพื้นที่และประสงค์จะขอรับการสนับสนุนจากกองทุน เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการจัดการขยะให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๓ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ภาษีอากร การส่งเสริมการลงทุน หรือการสนับสนุนอื่นใดให้แก่การประกอบกิจการใดหรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนในการลดปริมาณขยะ การใช้กระบวนการผลิตที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีความสะดวกในการกำจัดหรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น การดำเนินการกำจัดขยะด้วยตนเอง การช่วยเหลือการกำจัดขยะของชุมชน การนำขยะกลับมาใช้ใหม่หรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการดำเนินการเผยแพร่ให้ความรู้ในการจัดการขยะต่อชุมชน

หมวด ๖
การควบคุม

มาตรา ๕๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบการเก็บ รวบรวม และคัดแยกขยะ หรือการดำเนินการที่เกี่ยวกับขยะ

(๒) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับขยะให้ใช้อำนาจตามกฎหมาย เพื่อบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(๓) สั่งการให้เจ้าของอาคารหรือสถานที่ระงับการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดอันตรายจากการจัดการขยะในอาคารหรือสถานที่นั้น

(๔) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการขยะให้ถูกต้องเหมาะสม

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งการตามมาตรา ๕๕ ต่อไป

มาตรา ๕๕ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่กำกับการดำเนินการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ มาตรฐานการจัดการขยะที่คณะกรรมการกำหนด และแผนปฏิบัติการการจัดการขยะในเขตจังหวัด ในการนี้ ให้มีอำนาจเรียกผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจงจัดส่งเอกสารหรือข้อมูล สั่งระงับการดำเนินการ หรือสั่งให้ดำเนินการหรือแก้ไขการดำเนินการได้

มาตรา ๕๖ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดให้มีแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการจัดการขยะที่อาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม เสนอคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อใช้ในการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหา และเยียวยาผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการจัดการขยะ

ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการรับเก็บ รวบรวม เคลื่อนย้าย หรือกำจัดขยะดำเนินการจัดให้มีแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการจัดการขยะที่อาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม เสนอให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตพิจารณาให้ความเห็นชอบและให้ถือเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตของหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นด้วย

มาตรา ๕๗ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินอันเกิดจากการจัดการขยะ ซึ่งหากปล่อยไว้จะเป็นอันตรายต่อประชาชนหรือมีผลกระทบต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสำหรับในเขตกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับในเขตจังหวัดมีอำนาจสั่งการตามที่เห็นสมควร เพื่อให้มีการระงับหรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายที่เกิดจากการจัดการขยะ

อำนาจในการสั่งการตามวรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรีจะมอบอำนาจให้รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นผู้สั่งการแทนนายกรัฐมนตรีได้

หมวด ๗
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๕๕ หรือมาตรา ๕๗ หรือขัดขวางการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามมาตรา ๒๘ ซึ่งกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดนั้นต้องรับโทษ ให้ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๖๐ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดในประกาศที่ออกตามมาตรา ๓๐ ซึ่งกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดนั้นต้องรับโทษ ให้ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๖๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๘ วรรคสาม โดยไม่มีเหตุอันสมควร และก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าล้านบาท

มาตรา ๖๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นการทิ้งขยะอันตรายชุมชนหรือขยะติดเชื้อ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าล้านบาท

มาตรา ๖๕ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ในการ

ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๕๔ (๑) หรือ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๖ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ เป็นกรรมการ และผู้แทนกรุงเทพมหานครเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าที่ทำการอัยการจังหวัด และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

การพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๖๗ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ยกเว้นมาตรา ๖๑ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๘ ในระยะเริ่มแรกให้ถือว่าแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศที่ได้จัดทำขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าแผนปฏิบัติการที่ได้จัดทำขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะแห่งชาติหรือแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะ แล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัตินี้ขึ้นใช้บังคับแทน

มาตรา ๖๙ ในวาระเริ่มแรกในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คณะกรรมการบริหารจัดการขยะแห่งชาติ คณะกรรมการบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการบริหารจัดการขยะประจำจังหวัด ประกอบด้วย คณะกรรมการตามมาตรา ๕ (๑) (๒) (๓) และ (๔) มาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) และ (๔) และมาตรา ๑๘ (๑) (๒) (๓) และ (๔) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ข

ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.

....

(ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘)

หน้าว่าง

(ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในราชการทหาร

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

(๑) เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่ต้องอาศัยกระแสไฟฟ้าหรือสนามแม่เหล็กไฟฟ้าในการทำงาน

(๒) เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่ใช้ผลิต ส่ง หรือวัดกระแสไฟฟ้าหรือสนามแม่เหล็กไฟฟ้า

(๓) อุปกรณ์ที่เกี่ยวเนื่องหรือเป็นส่วนประกอบของ (๑) หรือ (๒)

“ซากผลิตภัณฑ์” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพจนไม่สามารถใช้งานหรือไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป

“ผู้ผลิต” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของยี่ห้อหรือเครื่องหมายการค้าบนผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หากไม่มียี่ห้อหรือเครื่องหมายการค้าให้ถือว่าผู้ที่มีชื่อ

บนฉลากเป็นผู้ผลิต หากไม่มียี่ห้อ เครื่องหมายการค้า หรือชื่อบนฉลากให้ถือว่าผู้ประดิษฐ์ ประกอบหรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นผู้ผลิต และให้หมายความรวมถึงผู้นำเข้าหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายด้วย

"นายทะเบียน" หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

"ปลัดกระทรวง" หมายความว่า ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

(๑) คอมพิวเตอร์

(๒) เครื่องโทรศัพท์และโทรศัพท์ไร้สาย

(๓) เครื่องปรับอากาศ

(๔) เครื่องรับโทรทัศน์

(๕) ตู้เย็น

(๖) ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
การจัดการซากผลิตภัณฑ์

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากผลิตภัณฑ์ในที่สาธารณะ ที่รกร้างว่างเปล่า หรือทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอย

มาตรา ๘ ห้ามมิให้ผู้ใดถอดแยกชิ้นส่วนของซากผลิตภัณฑ์ เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การถอดและประกอบกลับเข้าตามเดิม

(๒) การซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ

(๓) การดำเนินการของโรงงานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๔) การดำเนินการที่มีลักษณะตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๙ การรับคืน การจัดเก็บ และการรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ให้จัดทำโดยศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์

ผู้จัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ต้องขึ้นทะเบียนกับนายทะเบียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

ศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ตามวรรคหนึ่งอาจจัดตั้งโดย

(๑) ผู้ผลิตดำเนินการเอง

(๒) ผู้ผลิตร่วมกับผู้ผลิตรายอื่น หรือให้ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือผู้ใดดำเนินการแทน หรือทำความตกลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ดำเนินการแทน ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้ผลิต

(๓) บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่บุคคลตาม (๑) และ (๒)

มาตรา ๑๐ การรับคืน การจัดเก็บ การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนส่งซากผลิตภัณฑ์ของศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๑ ให้ผู้จัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์จัดทำรายงานปริมาณซากผลิตภัณฑ์ที่นำส่งโรงงานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานในแต่ละปีเสนอต่อกรมควบคุมมลพิษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๒ หากศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา ๑๐ ให้อธิบดีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือ ให้ผู้จัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์แก้ไขหรือปรับปรุงการดำเนินการให้ถูกต้องโดยกำหนดระยะเวลาให้แล้วเสร็จ หรือสั่งให้ระงับการดำเนินกิจการของศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์เป็นการชั่วคราว

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าการประกอบกิจการของศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง ให้อธิบดีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้จัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์กระทำหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นว่านั้นได้

หมวด ๒
หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ผลิต

มาตรา ๑๔ ให้ผู้ผลิตมีหน้าที่รับคืน จัดเก็บ และรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันไม่ว่าจะเป็นของผู้ผลิตรายใด รวมถึงซากของผลิตภัณฑ์ที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศหรือที่ไม่มียี่ห้อหรือเครื่องหมายการค้าใด ๆ หรือที่ผู้ผลิตเลิกดำเนินกิจการแล้วด้วย

มาตรา ๑๕ ให้ผู้ผลิตจัดทำแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เสนอต่อกรมควบคุมมลพิษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ประมาณการผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่จำหน่ายในแต่ละปี

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ และวิธีการรับคืน การจัดเก็บ การรวบรวม และการเก็บรักษาซากผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้บริโภค

(๓) เป้าหมายในการรวบรวมซากผลิตภัณฑ์

(๔) วิธีการขนส่งซากผลิตภัณฑ์ที่เก็บรวบรวมไปยังโรงงานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๕) การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการรับคืน การจัดเก็บ การรวบรวม การเก็บรักษา การขนส่งซากผลิตภัณฑ์ และอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์

(๖) รายงานผลการดำเนินการตาม (๑) ถึง (๕) ในรอบปีที่ผ่านมา

(๗) ข้อมูลอื่นตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๖ ให้ผู้ผลิตเสนอแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ตามมาตรา ๑๕ ต่อกรมควบคุมมลพิษภายในวันที่ ๓๑ มีนาคมของทุกปี โดยให้กรมควบคุมมลพิษพิจารณาภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์นั้น ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษอาจขยายเวลาพิจารณาได้ไม่เกินสามสิบวัน

กรณีที่กรมควบคุมมลพิษเห็นว่าแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ตามวรรคหนึ่งมีรายละเอียดไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๕ หรือไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการ หรือการดำเนินการตามแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม ให้กรมควบคุมมลพิษมีคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ผลิตแก้ไข ปรับปรุง และเสนอแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ที่แก้ไขภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ผลิตได้รับแจ้ง

หากผู้ผลิตไม่แก้ไข ปรับปรุง และเสนอแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ตามคำสั่งของกรมควบคุมมลพิษภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง ให้ถือว่าผู้ผลิตไม่จัดทำแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์

มาตรา ๑๗ ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ที่ได้ยื่นต่อกรมควบคุมมลพิษ

หากผู้ผลิตไม่ดำเนินการตามแผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ ให้กรมควบคุมมลพิษมีคำสั่งให้ผู้ผลิตดำเนินการให้ถูกต้องหรือครบถ้วนตามที่แผนความรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์กำหนดภายในสามสิบวัน

หมวด ๓
การเผยแพร่ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์

มาตรา ๑๘ ให้กรมควบคุมมลพิษจัดทำและเผยแพร่ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการซากผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ประชาชน ผู้ประกอบการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙ ให้กรมควบคุมมลพิษจัดให้มีศูนย์ประสานงานและเผยแพร่ความรู้และข้อมูลซากผลิตภัณฑ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์และสถานที่ตั้งของศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๔
การตรวจสอบและควบคุม

มาตรา ๒๐ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ หรือเข้าไปในยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบและควบคุมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อประกอบการพิจารณา

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๒๒ ผู้ได้รับคำสั่งตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง

ให้ปลัดกระทรวงพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ และเมื่อวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วให้แจ้งคำวินิจฉัยนั้นเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบ

คำวินิจฉัยของปลัดกระทรวงให้เป็นที่สุด

หมวด ๕
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖ ผู้จัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ใดไม่รายงานตามมาตรา ๑๑ หรือรายงานข้อมูลอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๗ ผู้จัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์ใดไม่ดำเนินการตามคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘ ผู้ผลิตใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๙ ผู้ผลิตใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐ ผู้ผลิตใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๑๗ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และให้ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๓๑ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๒๐ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษอาญาตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือไม่สั่งการ หรือกระทำการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการแทนนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๓๔ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ค

ร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

หน้าว่าง

(ข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
(ฉบับที่..) พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน และมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม สอดคล้องกับการจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยยังไม่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ อัตราค่าธรรมเนียมในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เป็นเหตุให้การดำเนินการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองไม่ได้ผลเท่าที่ควร และให้กระทรวงมหาดไทยสามารถเสนอขอตั้งงบประมาณด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยนำส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

ร่าง
พระราชบัญญัติ
รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่..)
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงานท้องถิ่น" "พนักงานเจ้าหน้าที่" และ "ราชการส่วนท้องถิ่น" ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความหมายของคำว่า "เจ้าพนักงานท้องถิ่น" "พนักงานเจ้าหน้าที่" และ "ราชการส่วนท้องถิ่น" ต่อไปนี้แทน

""เจ้าพนักงานท้องถิ่น" หมายความว่า

(๑) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๒) นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล

(๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) นายกเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น สำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า

(๑) ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๒) ปลัดเทศบาล และรองปลัดเทศบาลสำหรับในเขตเทศบาล

(๓) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๔) ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขตและผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) ปลัดเมืองพัทยา และรองปลัดเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา

(๖) ผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ ทั้งนี้ เมื่อมีการแต่งตั้งแล้วให้ประกาศ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

"ราชการส่วนท้องถิ่น" หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น"

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๓/๑ การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย มาตรา ๓๔/๑ มาตรา ๓๔/๒ มาตรา ๓๔/๓ มาตรา ๓๔/๔ มาตรา ๓๔/๕ มาตรา ๓๔/๖ มาตรา ๓๔/๗ มาตรา ๓๔/๘ และมาตรา ๓๔/๙ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

"หมวด ๓/๑"
การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

"มาตรา ๓๔/๑ การเก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ การเก็บ ขนสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการในพื้นที่ของตน

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นจะทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นหรือเอกชน ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันได้

ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้องค์กรของรัฐหรือเอกชนเป็นผู้ดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามวรรคหนึ่งแทน ภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น

บทบัญญัติตามมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ***มูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข*** ให้ผู้ดำเนินกิจการโรงงานที่มีของเสียอันตรายหรือ***มูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน*** และผู้ดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดของเสียอันตราย ***หรือมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน*** ดังกล่าวแจ้งการดำเนินกิจการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ตามความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ

มาตรา ๓๔/๒ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน กำจัด หรือการหาประโยชน์จากการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจ หรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา ๓๔/๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการคัดแยก เก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

มาตรา ๓๔/๔ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการ *คัดแยก* เก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและ*หน้าที่*ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือกระทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามที่ทางสาธารณะ และสถานที่เอกชน

(๓) กำหนดวิธีการการคัดแยก เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย หรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร หรือสถานที่ใดๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้นๆ

(๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นหรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้ดำเนินการแทนในการเก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๓๔/๓

(๕) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

มาตรา ๓๔/๕ ราชการส่วนท้องถิ่นใด จัดหาประโยชน์จากการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้ดำเนินการได้ ภายใต้บังคับของกฎหมายและตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ

มาตรา ๓๔/๖ ให้มีคณะกรรมการกำกับการบริหารการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ปลัดกระทรวงการคลังหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณหรือผู้แทน เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม อธิบดีกรมอนามัย อธิบดีกรมโรงงาน ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมอบหมาย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ และให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๓๔/๗ คณะกรรมการกำกับการบริหารการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบ พิจารณากลั่นกรองแผนงาน โครงการที่อยู่ในแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ที่ราชการส่วนท้องถิ่นเสนอของบประมาณ

(๒) ให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการของราชการส่วนท้องถิ่น ในการขอตั้งงบประมาณแผ่นดิน ในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกระทรวงมหาดไทย

(๓) เสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการขอตั้งงบประมาณในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น

(๔) กำกับดูแลให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนงาน โครงการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น

(๕) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๖) เสนอแนะต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการดำเนินการการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น

(๗) ติดตามประเมินผลโครงการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

มาตรา ๓๔/๘ ภายใต้บังคับกฎหมาย ราชการส่วนท้องถิ่นใดได้จัดทำแผนงานโครงการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเสนอต่อจังหวัด และจังหวัดได้บรรจุแผนงานโครงการของราชการส่วนท้องถิ่นไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดแล้ว ให้จังหวัดจัดส่งแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

แผนงานโครงการของราชการส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งที่จัดส่งให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต้องมีแนบรูป รายการ และรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดเพื่อเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณต่อไป

ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตรวจสอบ รวบรวมแผนงานโครงการของราชการส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด แล้วเสนอให้คณะกรรมการกำกับการบริหารการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๓๔/๖ ตรวจสอบพิจารณากลั่นกรองแผนงานโครงการการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้เป็นไปตามมาตรา ๓๔/๗ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อคณะกรรมการกำกับ การบริหารการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๓๔/๖ ให้ความเห็นชอบแล้ว ให้กระทรวงมหาดไทยโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณต่อสำนักงบประมาณ เพื่อตั้งเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกระทรวงมหาดไทย

การจัดการตามแผนปฏิบัติการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยหากกฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการจัดทำผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินการตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

มาตรา ๓๔/๙ การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำกิจการนอกเขตได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ"

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๒/๑ และมาตรา ๕๒/๒ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

"มาตรา ๕๒/๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๔/๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒/๒ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๔/๔ (๑) (๒) (๗) (๕) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท"

มาตรา ๗ เมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแล้ว บรรดาบทกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งใด ที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจออกกฎกระทรวง และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หน้าว่าง

ภาคผนวก ง

สรุปผลการเดินทางไปราชการเพื่อศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะชุมชน
ณ จังหวัดลพบุรี
เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

หน้าว่าง

สรุปผลการเดินทางไปราชการเพื่อศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะชุมชน
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน
และคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
วันจันทร์ที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ จังหวัดลพบุรี

---

๑. การจัดการขยะของบริษัท เอ็มเอ็นบี มินี-แบ ไทย จำกัด (ลพบุรี)

บริษัท เอ็มเอ็นบี มินี-แบ ไทย จำกัด (ลพบุรี) ตั้งอยู่ ณ ต.นิคมสร้างตนเอง อ.เมือง จ.ลพบุรี โดยเป็นบริษัทผู้ผลิตชั้นนำของโลก ในด้านชิ้นส่วนและอุปกรณ์อิเลคทรอนิกส์ และชิ้นส่วนเชิงกล ที่มีความเที่ยงตรงสูง มีจำนวนพนักงานมากกว่า ๑๐,๐๐๐ คน มีพื้นที่บริเวณโรงงานอย่างกว้างขวาง ทำให้มีจำนวนขยะมูลฝอย ขยะของเสียอันตราย และกากอุตสาหกรรมเกิดขึ้นจำนวนมาก บริษัท เอ็มเอ็นบี มินี-แบ ไทย จำกัด (ลพบุรี) จึงได้มีการบริหารจัดการขยะของโรงงาน โดยมุ่งเน้นการลดขยะจากแหล่งกำเนิด การนำกลับมาใช้ใหม่ และการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดการขยะเป็นสำคัญ ทำให้ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย อาทิ สถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น

ข้อมูลการบริหารจัดการขยะ

- มุ่งเน้นการลดขยะจากแหล่งกำเนิด โดยการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะภายในโรงงาน

- การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ โดยการ Recycle Reuse โดยโรงงานเป็นผู้ดำเนินการเอง และให้เอกชนรับไปดำเนินการ เช่น การผลิตน้ำมันจากเศษ Chip การ Recycle น้ำมันภายในโรงงานด้วยเทคโนโลยีที่ได้มาตรฐาน การ Recycle น้ำมันภายนอกด้วยการส่งให้บริษัท แอ็นจิเนียริ่ง ณ จังหวัดชลบุรี ดำเนินการแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ภายในโรงงาน เป็นต้น

- การคัดแยกขยะภายในโรงงาน โดยแบ่งเป็น ๑. ขยะทั่วไป ดำเนินการจัดส่งให้ทางเทศบาลโคกตูม รับไปดำเนินการตามกฎหมายสาธารณสุข ๒. ขยะอันตราย ทางโรงงานจะมีการปรับค่าเสถียรแล้วจึงจัดส่งให้ บริษัท Genco Process รับไปดำเนินการ

- การบริหารจัดการขยะภายในโรงงาน โดยเปรียบโรงงาน คือ ๑ ชุมชน มอบหมายให้มีผู้นำในการรับผิดชอบในการจัดการขยะในแต่ละอาคารของโรงงาน โดยมีการจัดเก็บขยะเป็นเวลา การทิ้งขยะตามจุดที่กำหนดให้ การให้แต่ละฝ่ายงานคิดโครงการในการจัดการขยะ เพื่อส่งเข้าประกวดตามที่โรงงานกำหนด

- การปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดในการจัดการขยะ เช่น ตามกฎหมายโรงงาน กฎหมายสาธารณสุข กฎหมายท้องถิ่น เป็นต้น

- มีระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้มาตรฐานสากล และนำน้ำที่ได้จากการบำบัดกลับมาใช้ใหม่ภายในโรงงาน

- การผลิตผลิตภัณฑ์ของทางโรงงานที่เน้นการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

- การให้ความช่วยเหลือชุมชนในการบริหารจัดการขยะ เช่น การจัดกิจกรรมให้แก่โรงเรียนในชุมชน ในการคัดแยกขยะ

๒. การจัดการขยะของเทศบาลเมืองเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี

เทศบาลเมืองเขาสามยอดมีพื้นที่ ๓๒.๕๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๐,๑๔๘ ไร่ มีประชากรจำนวน ๒๙,๗๔๑ คน เทศบาลเมืองเขาสามยอดมีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสม ประมาณ ๒๖,๘๘๐ ตัน ปัจจุบันได้ดำเนินการจัดเก็บขยะ จำนวน ๔๗.๒๐ ตันต่อวัน โดยแยกเป็นปริมาณขยะที่เก็บขนไปกำจัด ณ สถานที่ทิ้งขยะ ๒๘.๔๖ ตันต่อวัน และปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ จำนวน ประมาณ ๑๘.๘๔ ตันต่อวัน

มีเป้าหมายในการจัดการขยะ ดังนี้

๑. ลดปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เป็นพื้นที่วิกฤต (ขยะมูลฝอยเก่า)

๒. เทศบาลเมืองเขาสามยอดมีรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสมและถูกหลักวิชาการ (ขยะมูลฝอยใหม่)

๓. เทศบาลเมืองเขาสามยอดมีเทศบัญญัติในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

๔. ประชาชนมีวินัยและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะและของเสียอันตราย

กิจกรรมและโครงการในการดำเนินการจัดการขยะชุมชน ได้แก่

๑. โครงการชุมชนปลอดถังขยะ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง คือครัวเรือน ทำให้ปริมาณขยะแต่ละบ้านลดลง ส่งผลให้ถังขยะใบใหญ่ที่ตั้งไว้บริเวณหน้าบ้านจึงไม่จำเป็น

๒. โครงการกองทุนขยะชุมชนเทศบาลเมืองเขาสามยอด

- กิจกรรมขยะสร้างบุญ เป็นกิจกรรมทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิลที่ทางเทศบาลเมืองเขาสามยอดได้จัดขึ้นปีละ ๒ ครั้งในเดือนสิงหาคมกับเดือนธันวาคมของทุกปี ปริมาณขยะที่ใช้จากกิจกรรมทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิลในปี ๒๕๕๗ มีปริมาณ ๑,๑๔๓.๗๐ กิโลกรัม

- ขยะสร้างทุน เป็นกิจกรรมการจัดตั้งกองทุนขยะชุมชน (ธนาคารขยะชุมชน) ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมาร่วมสมัครเป็นสมาชิกธนาคาร นำขยะรีไซเคิลที่คัดแยกที่บ้านทำมาฝากกองทุนขยะชุมชน (ธนาคารขยะชุมชน) ในทุกวันเสาร์แรกของทุกเดือน

- ขยะหมักสร้างธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะอินทรีย์และเรียนรู้ที่จะจัดการกับขยะอินทรีย์ด้วยตนเอง ด้วยการทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ และเลี้ยงไส้เดือนเพื่อย่อยสลายขยะอินทรีย์

- ขยะอันตรายสร้างครัวเรือน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะทั่วไปและนำขยะอันตรายมาแลกของใช้จำเป็นในครัวเรือน เช่น น้ำมันพืช น้ำปลา น้ำตาลและของใช้อื่นๆอีกหลายรายการ ในทุกวันเสาร์แรกของเดือน เทศบาลเมืองเขาสามยอดจะรวบไว้และนำส่งกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป

- ขยะรีไซเคิลสร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนนำเศษวัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนมาประดิษฐ์ของใช้ เช่น กระป๋องอลูมิเนียม กล่องนม เศษไม้ เป็นต้น ที่สามารถใช้ได้จริง สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนที่ว่างงานหรือผู้ที่ต้องการมีรายได้เสริมจากงานประจำ

๓. กิจกรรมบริเวณสถานที่ทิ้งขยะ

- กิจกรรมฉีดพ่นยาฆ่าแมลง สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง
- กิจกรรมฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพ EM เพื่อดับกลิ่นทุกวัน

แผนการบริหารจัดการขยะ

- การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสม
- ฟื้นฟูสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยเดิมให้ถูกหลักวิชาการหรือปิดสถานที่ทิ้งขยะ
- การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน ตามโครงการที่ตั้งไว้
- การจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายอย่างถูกหลักวิชาการ
- สร้างวินัยและความตระหนักให้ประชาชน เยาวชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการติดป้ายรณรงค์การทำปุ๋ยหมักและแปรรูปขยะทั่วชุมชน โรงเรียน และสถานที่ต่างๆ ในชุมชน

ปัญหาในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองเขาสามยอด

- การปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการขยะ ติดปัญหาที่การร่วมลงทุนกับเอกชนต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งทางเทศบาลเมืองเขาสามยอด ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากการจ้างเอกชนเข้ามาดำเนินการต้องผ่านขั้นตอน

ของคณะกรรมการมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และใช้ระยะเวลานาน ทำให้การดำเนินการล่าช้า จึงส่งผลให้การจัดการขยะไม่สัมพันธ์กับขยะที่เพิ่มขึ้นในแต่ละวัน เกิดเป็นขยะตกค้างสะสม

- การจัดการขยะโดยการจำหน่ายไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีการตีความว่าขยะเป็นทรัพย์สินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีหน้าที่ในการจำหน่าย จึงทำให้เกิดปัญหาเมื่อมีการตรวจสอบงบประมาณ

๓. ข้อเสนอของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ

๓.๑ บริษัท เอ็มเอ็นบี มินี-แบ ไทย จำกัด (ลพบุรี)

- บริษัท เอ็มเอ็นบี มินี-แบ ไทย จำกัด (ลพบุรี) มีการบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรเป็นต้นแบบให้กับบริษัทอื่น ๆ ได้นำไปปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการลดการเกิดขยะ ประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะ ประหยัดงบประมาณต้นทุนการผลิต เนื่องจากสามารถนำมารีไซเคิลใช้ประโยชน์ในการผลิตต่อได้ อีกทั้งในเรื่องการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้กับการบริหารจัดการขยะของชุมชนได้อีกด้วย มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละโซนพื้นที่จัดทำแผนงานที่ชัดเจน และจริงจังต่อการจัดการขยะ

- ควรมีนโยบายส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะที่ดี เช่น การใช้มาตรการทางภาษี เพื่อจูงใจกรณีที่สามารถจัดการขยะได้ตามมาตรฐาน หรือกรณีที่ผู้ผลิตใช้วัสดุในการผลิตที่สามารถนำมาใช้ซ้ำหรือนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้

๓.๒ เทศบาลเมืองเขาสามยอด

- การติดปัญหาเรื่องกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เป็นเรื่องที่ควรเร่งดำเนินการแก้ไข เพราะทำให้การบริหารจัดการขยะล่าช้า ไม่สามารถแก้ปัญหาขยะได้ทันต่อสถานการณ์ขยะในปัจจุบัน ซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อาจเสนอให้มีกระบวนการอื่นที่เป็นการลดขั้นตอนในการพิจารณาตามกฎหมายที่ใช้ระยะเวลาสั้นลง

- กรณีการตีความว่าขยะเป็นทรัพย์สินหรือไม่นั้น ควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องเร่งพิจารณา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานของท้องถิ่น เนื่องจากหากมีการตีความว่าขยะคือทรัพย์สินจะต้องผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นไม่กล้าที่จะดำเนินการจัดการกับขยะชุมชนได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาดูงานของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญจะนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะส่งไปยังรัฐบาลต่อไป

ภาคผนวก ง

รายงานผลการสัมมนา

เรื่อง “ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?”

หน้าว่าง

สารบัญ

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๔๔๕
๒. วัตถุประสงค์	๔๔๖
๓. การบรรยายพิเศษ เรื่อง “ปัญหาขยะชุมชนกับแนวทางการจัดการขยะชุมชน” โดย นายวิจารย์ สิมาฉายา อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ	๔๔๘
๔. การบรรยายพิเศษ เรื่อง “แนวทางการจัดการขยะชุมชนในต่างประเทศ” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา คณบดีวิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี	๔๕๒
๕. การอภิปรายเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ	๔๕๖
๖. การบรรยายพิเศษ เรื่อง “บทบาทของกระทรวงมหาดไทย ในการบริหารจัดการขยะ” โดย นายสุธี มากบุญ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย	๔๗๙
๗. บทสรุปการสัมมนา	๔๘๑
๘. ประเด็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ	๔๘๔
ภาคผนวก	
- คำกล่าวรายงานในพิธีเปิดการสัมมนา	๔๙๓
- คำกล่าวเปิดการสัมมนา	๔๙๕
- คำกล่าวปิดการสัมมนา	๔๙๗

หน้าว่าง

รายงานผลการสัมมนา
เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?"
ในวันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

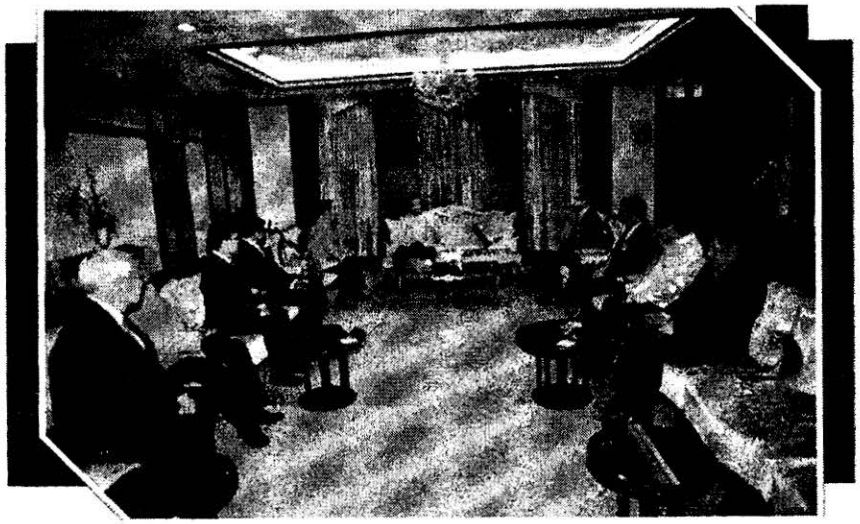

๑. หลักการและเหตุผล

คณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ได้ตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ วันอังคารที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนให้เกิดประสิทธิผลและสามารถแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของประเทศได้อย่างแท้จริง

เนื่องจากปัญหาขยะนั้น นับได้ว่าเป็นปัญหาในระดับชาติและมีความเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน โดยรัฐบาลเองได้มีนโยบายเร่งรัดการควบคุมมลพิษจากขยะที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอันดับแรก และได้ประกาศให้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนกลายเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นไปอย่างบูรณาการและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ทั้งนี้ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาในหลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุมโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และศึกษา การบริหารจัดการขยะชุมชนของประเทศต่าง ๆ การเดินทางศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือท้องถิ่นในหลาย ๆ พื้นที่ แม้จะมีการจัดการขยะที่ดีและประสบความสำเร็จ แต่ก็ยังคงประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการ หน่วยงานที่รับผิดชอบ กฎหมาย งบประมาณ และเทคนิคที่

เหมาะสมในการกำจัดขยะ ซึ่งกลายเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญต่อการบริหารจัดการของประเทศเป็นอย่างมาก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงมีมติเห็นควรให้มีการจัดสัมมนาเพื่อเป็นการให้ข้อมูล ความรู้ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของประเทศได้อย่างสัมฤทธิ์ผลและยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำเสนอข้อมูลสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. เพื่อเสนอแนวทางในแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชนอย่างเหมาะสม

๓. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

๓. การบรรยายพิเศษ เรื่อง "ปัญหาขยะชุมชนกับแนวทางการจัดการขยะชุมชน"
โดย ดร. วิจารย์ สิมาฉายา อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

๓.๑ สถานการณ์ขยะมูลฝอยประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘

ปี ๒๕๕๘ มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ๒๖.๘๕ ล้านตัน/ปี หรือคิดเป็น ๗๓,๕๖๐ ตัน/วัน (๑.๑๓ กิโลกรัม/คน/วัน) โดยขยะจำนวน ๒๖.๘๕ ล้านตัน/ปี นั้น ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ๔.๙๔ ล้านตัน/ปี (ร้อยละ ๑๘.๔) นำไปกำจัดถูกต้อง ๘.๓๔ ล้านตัน/ปี (ร้อยละ ๓๑.๐๖) นำไปกำจัดไม่ถูกต้อง ๗.๑๕ ล้านตัน/ปี (ร้อยละ ๒๖.๖๓) ตกค้างในพื้นที่และกำจัดไม่ถูกต้อง ๖.๒๒ ล้านตัน/ปี (ร้อยละ ๒๓.๑๖) จากปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน ระหว่างปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๘ ขยะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และขยะมูลฝอยที่ไม่ได้รับการจัดการยังมีปริมาณมากกว่าขยะที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง

๓.๒ วิกฤตปัญหาขยะ

๑. ไฟไหม้บ่อขยะ

๒. สถานที่กำจัดแบบถูกต้องไม่เพียงพอ (๔๓๓ แห่ง)

๓. ขยะล้นประเทศ (มีขยะเพิ่มขึ้นปีละ ๐.๖ ล้านตัน)

๓.๓ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

จากปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ได้บูรณาการร่วมกันในการผลักดันและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ภายใต้ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ โดยให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ทั้งในกรุงเทพมหานคร ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ในทุกมิติ ตามแนวทางปฏิบัติ ๔ ยุทธศาสตร์ คือ

๑) กำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤติ (ขยะมูลฝอยเก่า)

๒) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) เน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง จัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม กำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสาน เน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓) วางระเบียบ มาตรการ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

๔) สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน

ผลงานตาม Roadmap ดังกล่าวทำให้ขยะตกค้างในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วประเทศลดลงจาก ๓๐ ล้านตัน เหลือ ๒๐ ล้านตัน (ร้อยละ ๖๖)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย สร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๘๘ แห่ง เพื่อเป็นต้นแบบในการลด คัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่บ้านเรือน เก็บขนแบบแยกประเภท รวมถึงนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง

๓.๒ การจัดการของเสียอันตรายชุมชน

จากปริมาณของเสียอันตรายชุมชนเกิดขึ้น ๐.๕๙ ล้านตันในปี ๒๕๕๘ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการส่งเสริมให้มีการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะทั่วไป โดยส่งเสริมจัดตั้งสถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนจำนวน ๘๓ แห่ง (๕,๓๑๐ อปท.) ซึ่งปัจจุบันได้รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนจำนวน ๔๒ แห่ง (๑,๑๒๗ อปท.) เข้าสู่สถานที่รวบรวมฯ ๒๕๐ ตัน (ร้อยละ ๐.๐๔) จากนั้นส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว ประมาณ ๑๗๔ ตัน (ร้อยละ ๐.๐๓) ซึ่งการส่งของเสียอันตรายชุมชนมารวบรวมที่ศูนย์ฯ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ต้องเร่งรัดกำหนดมาตรการและประสานการดำเนินงานกับกระทรวงมหาดไทย จังหวัด และ อปท. เพื่อดำเนินการรวบรวมของเสียอันตรายชุมชนมายังศูนย์และส่งกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

๓.๓ จัดการขยะมูลฝอยแบบรวมศูนย์

การรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอย (Clusters) โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- ใช้เขตพื้นที่ปกครองเป็นหลัก
- แบ่งกลุ่มโดยใช้พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ติดกันให้ใกล้เคียงกัน

- แบ่งกลุ่มพื้นที่ เป็น ๓ ขนาดคือ

กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ L ปริมาณขยะมากกว่า ๕๐๐ ตัน/วัน

กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ M ปริมาณขยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ ตัน/วัน

กลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ S ปริมาณขยะน้อยกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน

- ระยะทางไปยังสถานที่กำจัดไม่ควรเกิน ๓๐ กิโลเมตร

- มีการยอมรับของประชาชนในพื้นที่เป็นปัญหาที่สำคัญ และคัดแยกขยะที่ไม่ย่อยสลายก่อนนำไปฝังกลบ

- ขยะที่เกิดในพื้นที่ใด ควรเป็นความรับผิดชอบของพื้นที่นั้น

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยจำนวน ๓๔ ฉบับ และบางฉบับอยู่ระหว่างการพิจารณา เช่น

- (ร่าง) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

- ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น พ.ศ. ...

- (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .....

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

- พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

- พระราชบัญญัติการสงเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

- พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

๓.๔ การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ WEEE

ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น พ.ศ. .... ซึ่ง ครม. มีมติอนุมัติหลักการแล้ว เมื่อวันที่ (๑๙ พ.ค. ๕๘) พ.ร.บ. ดังกล่าวใช้หลักการ EPR และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ให้เกิดระบบรับคืน รวบรวม เก็บรักษา การขนส่ง การรีไซเคิลและการกำจัดซากผลิตภัณฑ์ฯนอกจากนี้ยังกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การจัดระบบรับคืนรวบรวม เก็บรักษา การขนส่ง การรีไซเคิล และการกำจัดซาก WEEE และของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๓.๕ ระเบียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ออกมาใหม่

๑. <u>กระทรวงสาธารณสุข</u>

- กฎกระทรวง เรื่อง อัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

- กฎกระทรวง เรื่อง สุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป (มาตรฐานวิธีการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย)

๒. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

ประกาศหลักเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับการร่วมลงทุนของเอกชนในกิจการของรัฐ

๓. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทย

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (ทส. ดูแลในภาพรวม มท.เป็นหน่วยปฏิบัติ)

๓.๖ งานสร้างวินัยคนในชาติ

๑. กระทรวงสาธารณสุข (เยาวชน)

- กำหนดหลักสูตรที่สอดแทรกเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย
- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรู้สร้างจิตสำนึก สร้างวินัย เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษาโรงเรียน-ต้นแบบการคัดแยกขยะมูลฝอย
- ปี ๒๕๕๙ มีแผนงานสร้างจิตสำนึก สร้างวินัย ในกลุ่มโรงเรียนเป้าหมาย ๓๐,๐๐๐ แห่ง

๒. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทย (ประชาชน)

- โครงการ “เมืองสะอาด คนในชาติมีสุข” สร้าง อปท. และชุมชนต้นแบบ
- กำกับดูแล อปท. และเอกชนในการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง ป้องกันการลักลอบทิ้ง
- ร่วมกับภาคธุรกิจ ไม่ให้ถุงพลาสติกกับลูกค้าทุกวันที่ ๑๕ ของเดือน และขยายจำนวนวันต่อไป
- บัตรเดียวเขียวทั่วไป Green Card สะสมคะแนนเมื่อซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓.๗ ร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

กรอบแนวคิด

๑. ใช้หลักการ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อให้เกิดการใช้น้อย การใช้ซ้ำ และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่

๒. การกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายแบบศูนย์รวม และการแปรรูปผลิตพลังงานอย่างเหมาะสม

๓. ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

วัตถุประสงค์

๑. เป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ

๒. ให้มีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในภาพรวมของประเทศ และบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๓. จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายแผนแม่บทฯ

๑. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องฯ (๑๙.๖ ล้านตัน) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ (ภายในปี ๒๕๖๔)

๒. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องฯ (๓๐.๕ ล้านตัน) ร้อยละ ๑๐๐ (ภายในปี ๒๕๖๒)

๓. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัด (๐.๑๗ ล้านตัน) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ (ภายในปี ๒๕๖๔)

๔. มูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้องฯ (๐.๐๕ ล้านตัน) ร้อยละ ๑๐๐ (ภายในปี ๒๕๖๓)

๕. กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการ (๒.๐๖ ล้านตัน) ร้อยละ ๑๐๐ (ภายในปี ๒๕๖๓)

๖. อปท. มีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง (อปท. ๓,๘๘๙ แห่ง) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ (ภายในปี ๒๕๖๔)

๓.๘ การจัดการขยะอย่างเป็นระบบ

มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด

- ใช้วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการเกิดขยะ
- ผู้ประกอบการรับผิดชอบสินค้าตลอดวัฏจักรชีวิต
- ลด/เลิก ใช้ถุงพลาสติก กล่องโฟมบรรจุภัณฑ์ที่กำจัดยาก
- ใช้สินค้าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

- ประสิทธิภาพเก็บขน
- กำจัดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
- จัดการขยะในพื้นที่เฉพาะ เช่น พื้นที่ท่องเที่ยว เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
- พัฒนา/ปรับปรุงกฎหมายออกกฎระเบียบ และบังคับใช้

มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

- สร้างจิตสำนึก/วินัย ตั้งแต่ระดับเยาวชนในการลดคัดแยกขยะ
- ศึกษาวิจัย
- พัฒนาองค์ความรู้
- ระบบฐานข้อมูล

๓.๙ ตัวอย่างการบริหารจัดการขยะ

การเลี้ยงไส้เดือนในครัวเรือน

การทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ในครัวเรือน

การคัดแยกขยะขายเพื่อรีไซเคิล (ธนาคารขยะ ตลาดนัดรีไซเคิล ร้านรับซื้อของเก่า)

การฝังกลบขยะมูลฝอยแบบกึ่งใช้อากาศ ณ เทศบาลเมืองสีคิ้ว

เตาเผาขยะเพื่อผลิตพลังงาน

- ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยจังหวัดภูเก็ต
- สถานที่กำจัดมูลฝอยเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การฝังกลบขยะมูลฝอย

- โรงห่อหุ้มขยะมูลฝอยของ กทม. ณ เขตอ่อนนุช
- สถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอย จังหวัดฉะเชิงเทรา

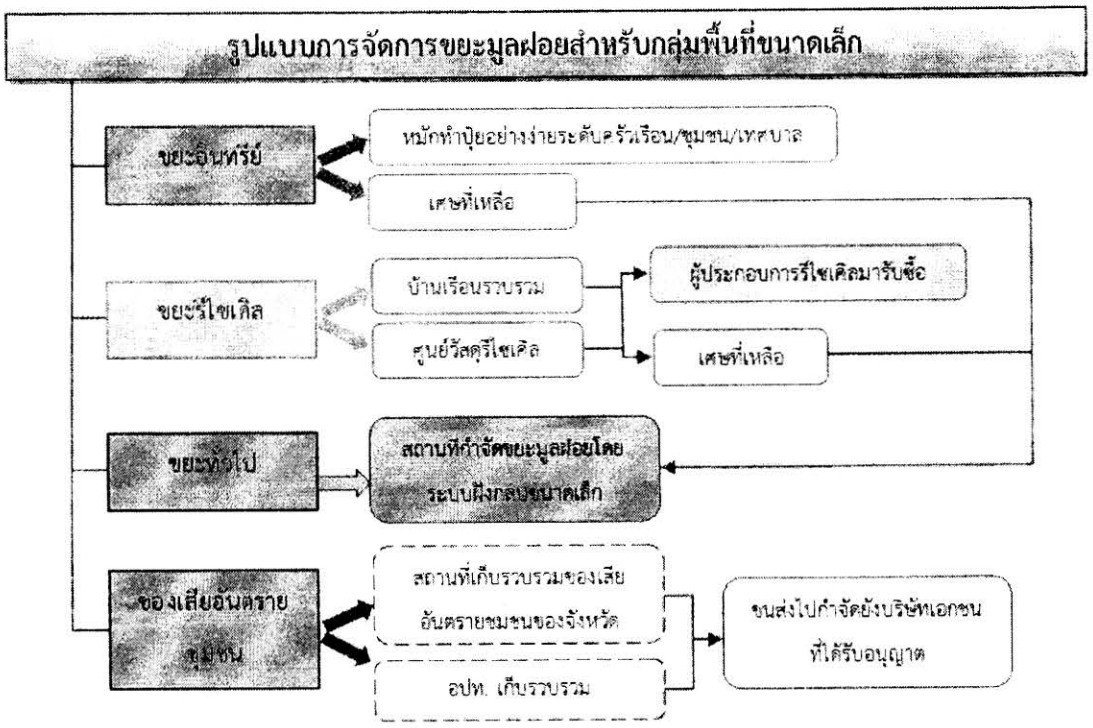

ภาพแสดงรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม สำหรับกลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก < ๕๐ ตัน/วัน

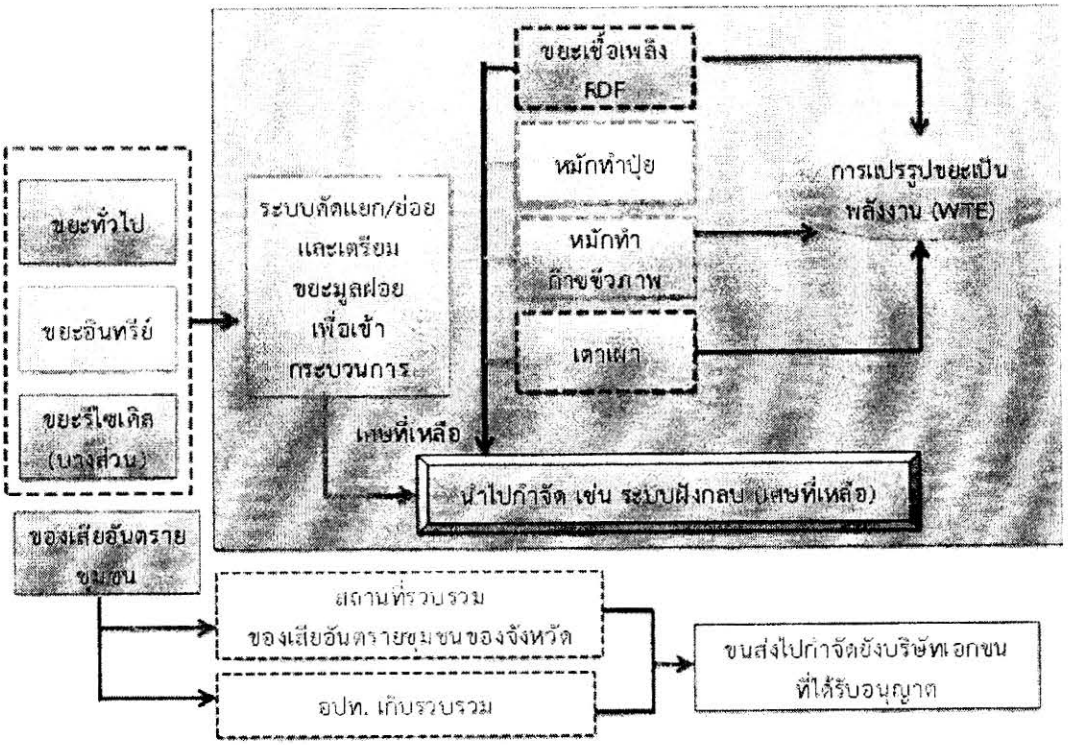

ภาพแสดงรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม สำหรับกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ (≥ ๓๐๐ t/d) และกลุ่มพื้นที่ขนาดกลาง (๕๐ - ๓๐๐ ตัน/วัน)

๔. การบรรยายพิเศษ เรื่อง “แนวทางการจัดการขยะชุมชนในต่างประเทศ”

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา
คณบดีวิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี

การจัดการขยะชุมชนในหลายประเทศมีความแตกต่างกัน ในวันนี้จะขอนำเสนอแนวทางการจัดการขยะชุมชนของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากขยะของประเทศญี่ปุ่นมีองค์ประกอบใกล้เคียงกับขยะของประเทศไทย และในอดีตประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาด้านขยะเหมือนประเทศไทย การบริหารจัดการขยะชุมชนของประเทศญี่ปุ่นได้ใช้แนวทางการแก้ไขหลายแนวทาง ใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะสามารถจัดการอย่างเป็นระบบ ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศต้นแบบในการบริหารจัดการขยะชุมชนให้กับนานาประเทศ

จุดแข็งในการแก้ปัญหาขยะชุมชนของประเทศญี่ปุ่นคือความมุ่งมั่น ค้นหาแนวทางใหม่มาจัดการกับขยะชุมชน สำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้างแต่ไม่ย่อท้อ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องนำมาเป็นตัวอย่าง เพราะเรื่องการแก้ปัญหาขยะต้องใช้เวลานานและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงจะประสบผลสำเร็จ

ในการบรรยายวันนี้จะขอยกตัวอย่างการบริหารจัดการขยะชุมชนของเมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เมืองโตเกียวตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๐ (พ.ศ. ๒๕๐๓) เป็นต้นมา มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ ซึ่งในยุคนั้นกำจัดขยะโดยวิธีการฝังกลบเป็นหลัก เมืองโตเกียวมีพื้นที่น้อยเมื่อขยะมากขึ้นพื้นที่ในการฝังกลบลดลง หากไม่สามารถแก้ปัญหาได้จะมีพื้นที่สำหรับฝังกลบขยะใช้ได้อีกประมาณ ๗-๘ ปี (ในส่วนเมืองจะเหลือ

พื้นที่ ๔.๘ ปี) เปรียบเทียบกับประเทศไทยซึ่งมีพื้นที่ฝังกลบเหลือน้อยเนื่องจากเป็นประเทศเกษตรกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร เมืองโตเกียวก็มีปัญหาเกี่ยวกับขยะ อาทิ ไฟไหม้หลุมฝังกลบ การเดินขบวนต่อต้านการย้ายกองขยะ การเดินขบวนต่อต้านการสร้างโรงเผาขยะ เป็นต้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ ผู้ว่าการของเมืองโตเกียวจึงได้ประกาศสงครามกับขยะ โดยมีนโยบาย ๓ ข้อหลัก ๆ ดังนี้

๑. สร้างโรงเผาขยะในทุกเขต

๒. เผาขยะที่เผาไหม้ได้หลังจากการคัดแยกแล้ว

๓. หาแหล่งฝังกลบใหม่ที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ

ได้เริ่มการคักแยกขยะกันอย่างจริงจัง โดยแยกออกเป็นขยะที่เผาไหม้ไม่ได้ กับขยะที่เผาไหม้ได้ ขยะที่เผาไหม้ไม่ได้ จะนำไปฝังกลบอย่างถูกหลัก ส่วนที่เผาไหม้ได้จะถูกนำไปเผา ได้มีการสร้างโรงเผาขยะเป็นการเร่งด่วน

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐-๑๙๙๐ (ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๓๐) ได้มีการออกมาตรการต่าง ๆ มากมาย ดังนี้

- ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๑๕ ได้เริ่มใช้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด เริ่มพิจารณาการใช้เตาเผาและหาแหล่งฝังกลบใหม่ มีการพัฒนาเทคโนโลยีเตาเผา และเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขน

- ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๒๕ เริ่มใช้เตาเผาขยะ เริ่มรณรงค์ให้มีการรีไซเคิลให้มากขึ้น เริ่มกระบวนการคัดแยกและเก็บขนขยะตามประเภท

- ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๕ – ๒๕๓๐ มีความก้าวหน้าในการลดขยะและการทำ 3Rs และมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด

- ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา ได้มีการออกกฎหมายควบคุมไดออกซิน ออกกฎหมายแม่บทสำหรับสร้างสังคมรีไซเคิล เริ่มออกกฎหมายลูกสำหรับการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาประชาชนมีการคัดแยกขยะมากขึ้น ตามโรงพยาบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีการคัดแยกขยะ การเก็บขนมีระบบโดยนัดวันเก็บขนขยะตามประเภทของขยะ เมื่อเห็นว่าการดำเนินการทุกอย่างเป็นระบบมากขึ้น (คัดแยก เก็บขน รีไซเคิล กำจัด) คนมีจิตสำนึก มีวินัยในการคัดแยกขยะ จึงเริ่มมีการออกกฎหมายหลายฉบับมากขึ้น

- ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๕๐ ประเทศญี่ปุ่นได้มีการออกกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้นำทรัพยากรกลับมาใช้ ดึงผู้ผลิต ท้องถิ่น เทศบาล และผู้บริโภค เข้ามามีส่วนร่วมในการรีไซเคิล และสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล จึงได้ออกกฎหมายหลายฉบับ กฎหมายการใช้ทรัพยากรรีไซเคิลให้เกิดประโยชน์สูงสุด กฎหมายและมาตรการกำกับเรื่องไดออกซิน มีการออกกฎหมายแม่บท คือ กฎหมายพื้นฐานสำหรับการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล และออกกฎหมายลูกบท ภายใต้กฎหมายแม่บท ได้แก่ กฎหมายการรีไซเคิลภาชนะและบรรจุภัณฑ์ กฎหมายการรีไซเคิลวัสดุก่อสร้าง กฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว กฎหมาย การรีไซเคิลอาหาร และกฎหมายการรีไซเคิลยานยนต์ ขณะเดียวกันเมืองโตเกียว ได้มีการออกมาตรการต่าง ๆ ได้แก่ การวางกฎเมืองโตเกียวสำหรับการรีไซเคิล มีการจ้างบริการจัดการขยะ มีการคัดแยกและเก็บขนขยะรีไซเคิลในทุกเขต มีการรายงานผลการลดและรีไซเคิลขยะพลาสติก มีการรีไซเคิลขยะโดยใช้ระบบความร้อนในทุกเขต

เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น มีการบริหารจัดการขยะชุมชนอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจาก

ขั้นตอนที่ ๑ ใช้หลัก 3Rs คัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิด มีการให้ความรู้กับประชาชนโดยจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์วิธีการแยกขยะตามประเภทผลิตภัณฑ์ (๔ ภาษา) อาทิ เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า ร่ม เครื่องครัว โทรศัพท์ ถ่านไฟฉาย เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น แจ้งวันจัดเก็บขยะแต่ละประเภท สถานที่จัดเก็บ และอัตราการจัดเก็บ

ขั้นตอนที่ ๒ จัดระบบการเก็บขน การเก็บขนจะเน้นที่การเก็บขนจากหน้าบ้านหรือหน้าห้อง มีการกำหนดวันเก็บขนขยะแต่ละประเภท หากพบว่ามีการทิ้งขยะผิดประเภทไม่ตรงกับวันที่กำหนด หรือไม่มีการคัดแยกให้ถูกต้องเจ้าหน้าที่จะไม่เก็บขยะนั้น พร้อมทั้งมีป้ายเตือนเจ้าของบ้านหรือเจ้าของห้องนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ ๓ การกำจัดด้วยวิธีการเผา และการรีไซเคิล เมื่อมีการคัดแยกมาแล้วขยะที่เผาไหม้ได้จะเข้าสู่โรงเผาขยะ ส่วนขยะที่สามารถรีไซเคิลได้จะนำเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมต่อไป

ขั้นตอนที่ ๔ การฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ กรณีขยะที่ไม่สามารถเผาไหม้ได้และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้แล้วจริง ๆ จึงจะนำมาฝังกลบ รวมทั้งเถ้าที่เกิดจากการเผาขยะด้วย

การจัดการขยะของเมืองโตเกียว ได้มีนโยบายการแก้ปัญหาระยะยาว โดยมุ่งเน้นที่เยาวชน เพราะเยาวชนคือผู้สร้างขยะในวันหน้า บรรจุหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับขยะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีตำราเรียนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้เด็กไปศึกษาดูงานในจุดพักขยะและโรงเผาขยะ เพื่อให้เห็นภาพและเกิดความตระหนักถึงปัญหาหากไม่ช่วยกันลดขยะ มีการวางแผนงานร่วมกันกับชุมชน เมือง และเขตต่าง ๆ ซึ่งให้แต่ละชุมชน แต่ละเมือง หรือแต่ละเขตออกแบบภาชนะที่จะใช้ในการคัดแยกขยะในชุมชนหรือเขตนั้น ๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการแยกขยะที่ถูกต้องกับคนในชุมชนโดยอาสาสมัคร

ปัจจุบันเมืองโตเกียวมีโรงเผาขยะจำนวน ๒๑ โรง ใน ๒๓ เขต และโรงเผาขยะต้องมีความปลอดภัย โดยกำหนดให้ต้องแสดงข้อมูลสำคัญของโรงเผาขยะบนจอที่สามารถดูได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงทั้งที่หน้าโรงงาน และทางระบบออนไลน์ ซึ่งข้อมูลสำคัญที่แสดง ได้แก่ ปริมาณขยะที่กำจัดได้ อายุการใช้งานของโรงเผาขยะ ปริมาณการลดมลพิษ (ไดออกซิน) และปริมาณการผลิตพลังงาน และโรงเผาขยะในเขตชุมชนต้องสร้างสาธารณประโยชน์โดยใช้ประโยชน์จากการเผาขยะให้กับชุมชนด้วย เช่น สวนสาธารณะ สระว่ายน้ำอุ่น เป็นต้น และในปี ค.ศ. ๑๙๙๗ เมืองโตเกียวสามารถเผาขยะที่เผาไหม้ได้ ได้ทั้งหมด ใช้เวลา ๒๐ ปี ในขณะเดียวกันก็มีการสำรวจหาแหล่งฝังกลบแหล่งใหม่ มีการถมทะเลเพื่อสร้างแหล่งฝังกลบใหม่

เมืองโตเกียว ใช้เวลา ๓๐ ปี ปริมาณขยะจึงเริ่มลดปริมาณลง และใช้เวลาอีก ๑๕ ปี จึงบริหารจัดการขยะได้สำเร็จ สามารถทำให้ขยะลดลงได้ถึงร้อยละ ๔๑ อัตราการรีไซเคิลเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ ๑๕ เป็นร้อยละ ๓๐ งบประมาณที่ใช้ในการจัดการขยะลดลงประมาณร้อยละ ๒๐ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่มีการใช้งบประมาณในการจัดการขยะจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

โครงสร้างกฎหมายพื้นฐานและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรีไซเคิลของประเทศญี่ปุ่น

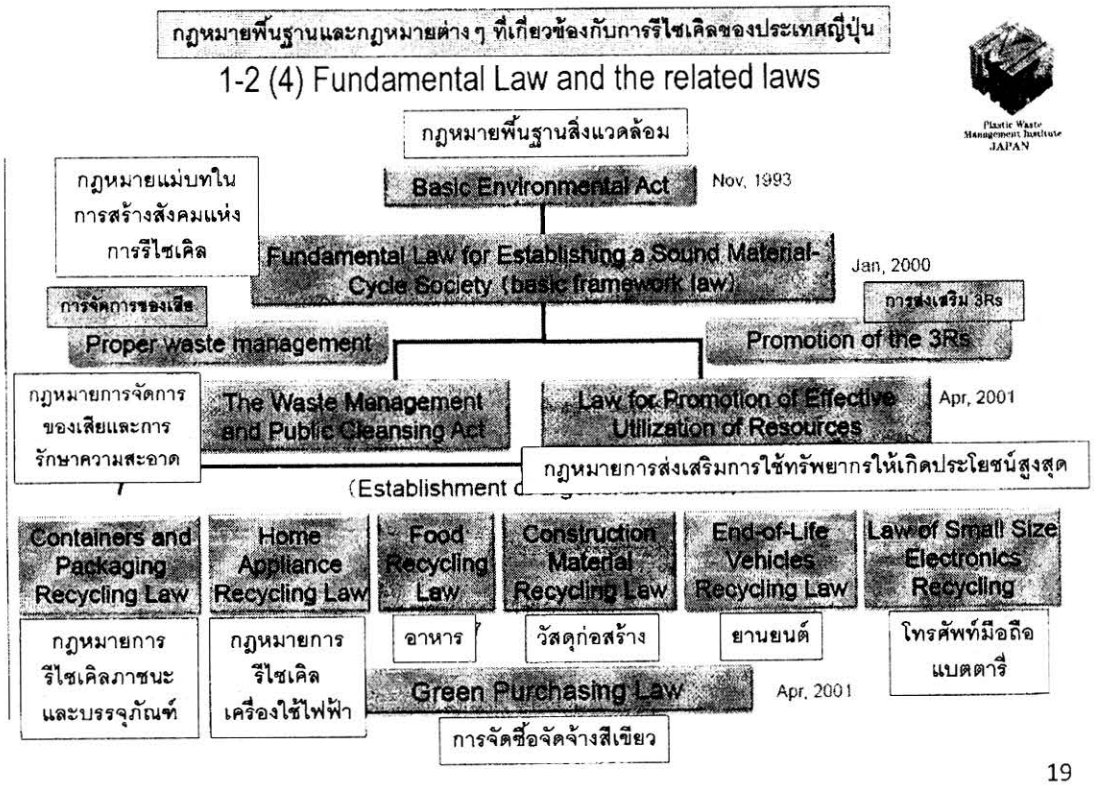

ประเทศญี่ปุ่นมีการวางกฎหมายเกี่ยวกับการรีไซเคิลโดยมีกฎหมายพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกฎหมายแม่ รองลงมาจะมีกฎหมายแม่บทในการสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล คือ อยากให้ประเทศญี่ปุ่นเป็นสังคมแห่งการรีไซเคิล แบ่งเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านการจัดการของเสีย กับด้านการทำ 3Rs จากนั้นก็มีกฎหมายการจัดการของเสียและการรักษาความสะอาด และกฎหมายการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากนั้นมีกฎหมายลูก ได้แก่ กฎหมายการรีไซเคิลภาชนะและบรรจุภัณฑ์ กฎหมายการรีไซเคิล

เครื่องใช้ไฟฟ้า (ถ้าเทียบกับกฎหมายไทยคล้ายกับร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... (WEEE)) กฎหมายการรีไซเคิลอาหาร กฎหมายการรีไซเคิลวัสดุก่อสร้าง กฎหมายการรีไซเคิลยานยนต์ และล่าสุดได้ออกกฎหมายการรีไซเคิลโทรศัพท์มือถือและแบตเตอร์รี่ และมีกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องซื้อผลิตภัณฑ์ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๐ ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยสามารถเลือกซื้อได้จากบัญชีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามที่ขึ้นทะเบียนไว้ ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าให้ความสนใจที่จะผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพราะการได้ขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะได้รับการันตีแน่นอนว่าต้องมีการสั่งซื้อ ประเทศไทยได้เคยทำโครงการการใช้งบประมาณซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแต่ไม่สำเร็จ เพราะขัดกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างของกระทรวงการคลัง

การแบ่งหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในกระบวนการรีไซเคิล

๑. ผู้ประกอบการ/ผู้ผลิต/ผู้ที่นำบรรจุภัณฑ์มาบรรจุสินค้าเพื่อจำหน่าย : ใช้หลัก EPR คือ ผู้ประกอบการมีหน้าที่และความรับผิดชอบเพิ่มเติมต่อสินค้า โดยการจ่ายเงินให้กับรัฐ และรัฐนำเงินส่วนหนึ่งส่งให้กับเทศบาล/เขต เพื่อใช้ในการคัดแยก เก็บขนขยะ

๒. ผู้บริโภค : มีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ แยกประเภทของหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ ลดปริมาณการทิ้งขยะ

๓. เทศบาล/เขต : มีหน้าที่ในการแยกขยะและจัดเก็บขยะ ขนส่งหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ (เทศบาลดำเนินการเองหรือจ้างบริษัทเอกชน)

๔. ผู้ประกอบการรีไซเคิล : ทำการรีไซเคิล

ปริมาณการปล่อยขยะโดยรวม และปริมาณการปล่อยต่อคนลดลงจากเดิมปริมาณการปล่อยขยะโดยรวม ๕๔.๒๗ ล้านตันต่อคน ลดลงเหลือ ๔๔.๘๗ ล้านตันต่อคน ลดลงร้อยละ ๑๗ มีพื้นที่ในการฝังกลบมากขึ้น สามารถใช้งานได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๘.๕ ปี เป็น ๑๙.๓ ปี แต่ความจุที่เหลืออยู่ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก ๑.๗๒ ล้านลูกบาศก์เมตร เป็น ๑.๐๗ ล้านลูกบาศก์เมตร

๕. การอภิปราย เรื่อง "แนวทางการจัดการขยะชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดย

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา คณบดีวิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี ในฐานะประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน

๒. นายอำนวย ทองสถิตย์ อดีตอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ในฐานะรองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการบริหารจัดการขยะชุมชน

๓. นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์ ผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะรองประธานคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ผู้ดำเนินการอภิปราย คือ นายนันทิวัฒน์ สามารถ เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ

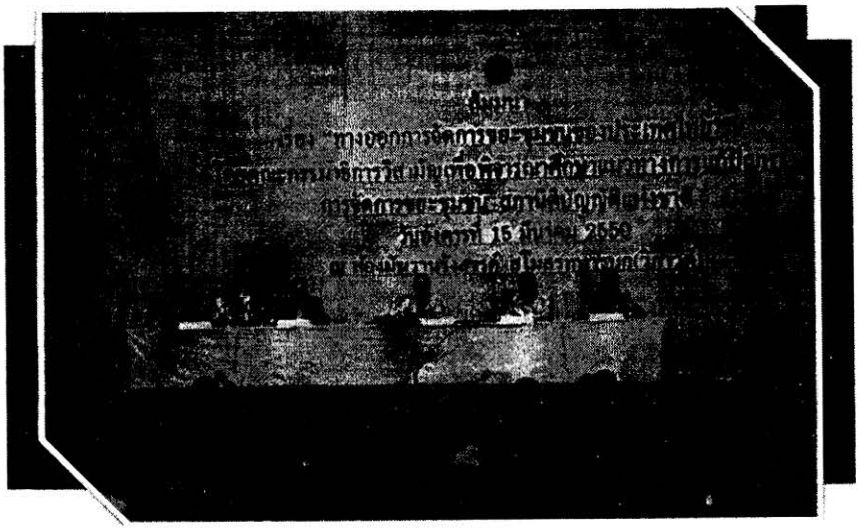

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา ได้บรรยายพิเศษพร้อมทั้งเสนอข้อเสนอมาตรการและแนวทางในการลดขยะ โดยมีแนวคิดในการศึกษาปัญหาในการลดขยะชุมชนเพื่อหาแนวทางและมาตรการในการลดขยะชุมชน พิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิตขยะชุมชน ครอบคลุมตั้งแต่จุดกำเนิดของขยะ คือ ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายสินค้า ผู้บริโภค ได้แก่ ภาคประชาชน ชุมชนที่บริโภคสินค้าแล้วทิ้งเป็นขยะชุมชน ท้องถิ่นที่เป็นผู้เก็บขนและจัดการขยะ โดยส่งต่อให้กับภาคผู้กำจัดหรือผู้รีไซเคิล ดังแสดงในรูปที่ ๑

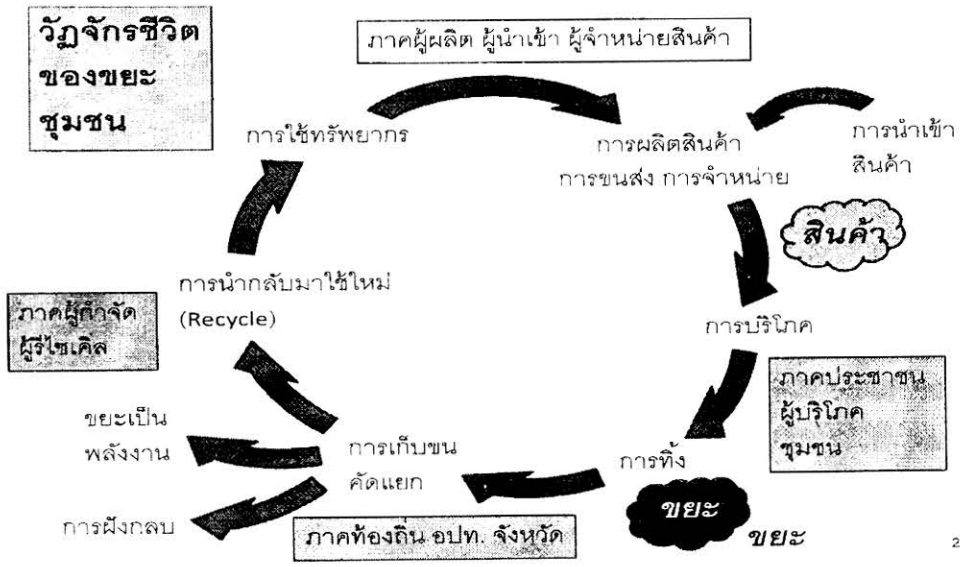

รูปที่ ๑

พร้อมกันนี้ได้นำเสนอการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยการกำจัดอย่างถูกต้องและใช้ประโยชน์สูงสุด เริ่มตั้งแต่การผลิตอย่างยั่งยืนมีการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การบริโภคอย่างยั่งยืน โดยการคัดแยก การทิ้ง การเก็บขนและคัดแยก มีการนำ 3Rs เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังแสดงในรูปที่ ๒

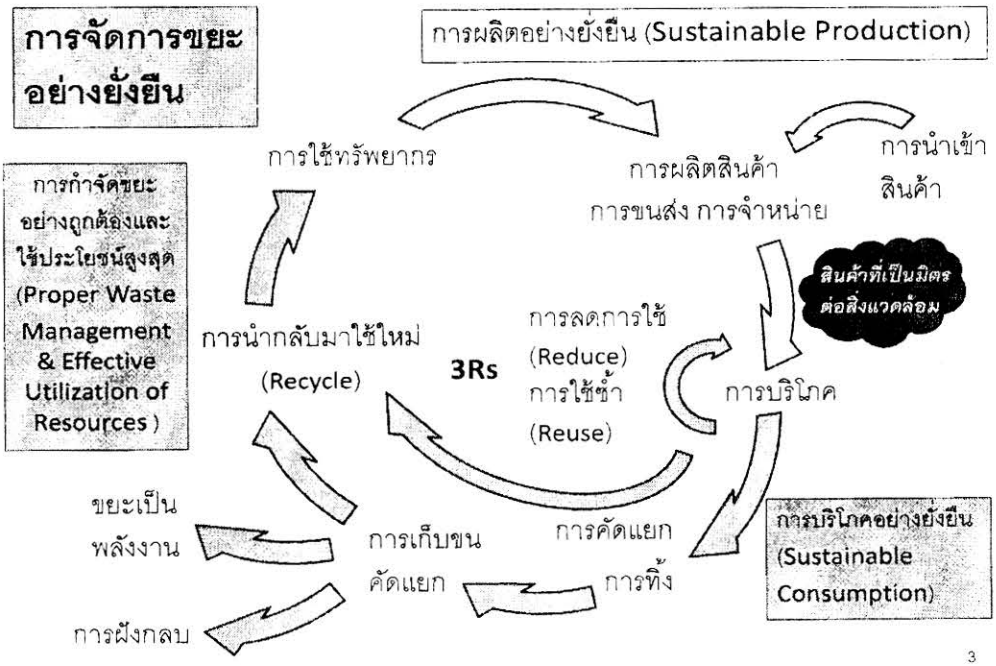

รูปที่ ๒

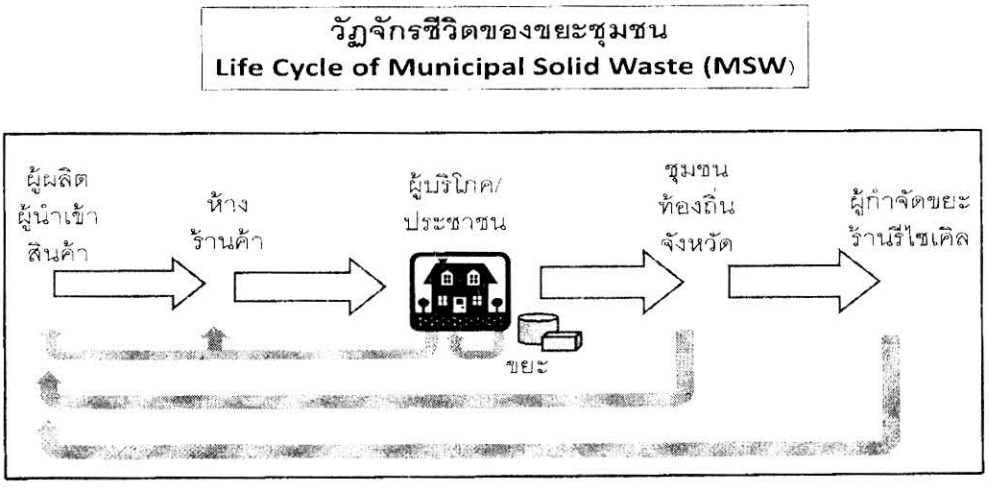

รูปที่ ๓

ในการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีความเชื่องโยงการทำงานร่วมกันของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญทั้ง ๓ คณะ โดยคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชนได้พิจารณาที่ต้นทาง คือ ผู้ผลิตมีการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ดี สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ และเมื่อเกิดขยะขึ้น คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาการจัดการขยะจะได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการที่ดี โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการรวมศูนย์และแบ่งคลัสเตอร์ ในมาตรการการลดขยะและการบริหารจัดการขยะจะพบปัญหาและอุปสรรคเรื่อง กฎ ระเบียบต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน พิจารณาศึกษาในเรื่องกฎหมาย

ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวม ๓๔ ฉบับ โดยต้องมีกฎหมายที่ส่งเสริม สนับสนุนและกำหนดมาตรการการลงโทษ แต่กฎหมายฉบับต่าง ๆ ต้องมีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการดำเนินการเรื่องการจัดการขยะ ดังแสดงในรูปที่ ๔

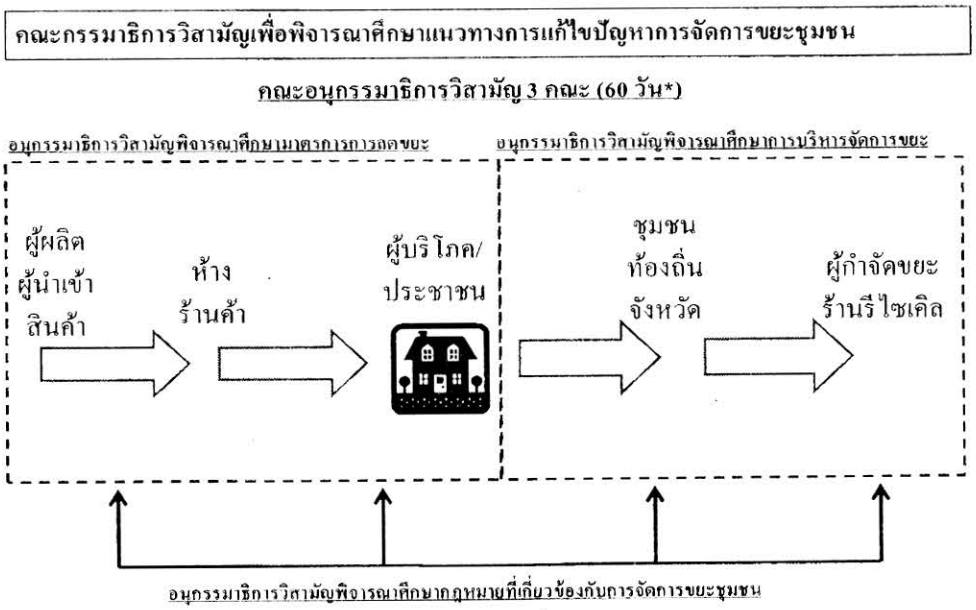

รูปที่ ๔

การพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นอนุกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
- นักวิชาการ
- ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

กระบวนการพิจารณาศึกษา มีดังนี้

- รับฟังสถานการณ์ การดำเนินงาน และปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เชิญท้องถิ่น จังหวัด ผู้ที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่มาให้ข้อมูลการจัดการขยะการลดขยะ
- ศึกษาดูงานการจัดการขยะที่พื้นที่ต่างๆ ในประเทศ
- ศึกษาตัวอย่างแนวทาง/มาตรการการลดขยะจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- วิเคราะห์ และเสนอมาตรการ/แนวทางในการลดขยะ รับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางและมาตรการ
- รับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางและมาตรการ

ในการพิจารณาศึกษาได้แบ่งกลุ่มประเด็นปัญหา แนวทางและมาตรการการลดขยะชุมชน โดยพบว่าผู้ผลิต ผู้นำเข้าสินค้า ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่เอื้อต่อการลดขยะและการรีไซเคิล อีกทั้ง ผลิตสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการนำเข้าสินค้ามือสองประเภทต่าง ๆจากต่างประเทศทำให้เป็นขยะ

และเป็นภาระของประเทศ หากผู้บริโภคหรือประชาชนไม่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดวินัยจะทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ หากสามารถลดปริมาณขยะอินทรีย์ที่ต้นทางได้จะทำให้ปริมาณขยะลดลง

แนวทางในการแก้ไขปัญหาในแต่ละส่วนสามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ เช่น การมีกฎหมายเรื่องการจัดการขยะที่คล้ายกับโครงสร้างกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น การทำ 3Rs การคัดแยกขยะที่ต้นทาง การควบคุมผู้ผลิตสินค้าในการผลิตสินค้าและผู้นำเข้าสินค้า เป็นต้น ดังแสดงในรูปที่ ๕

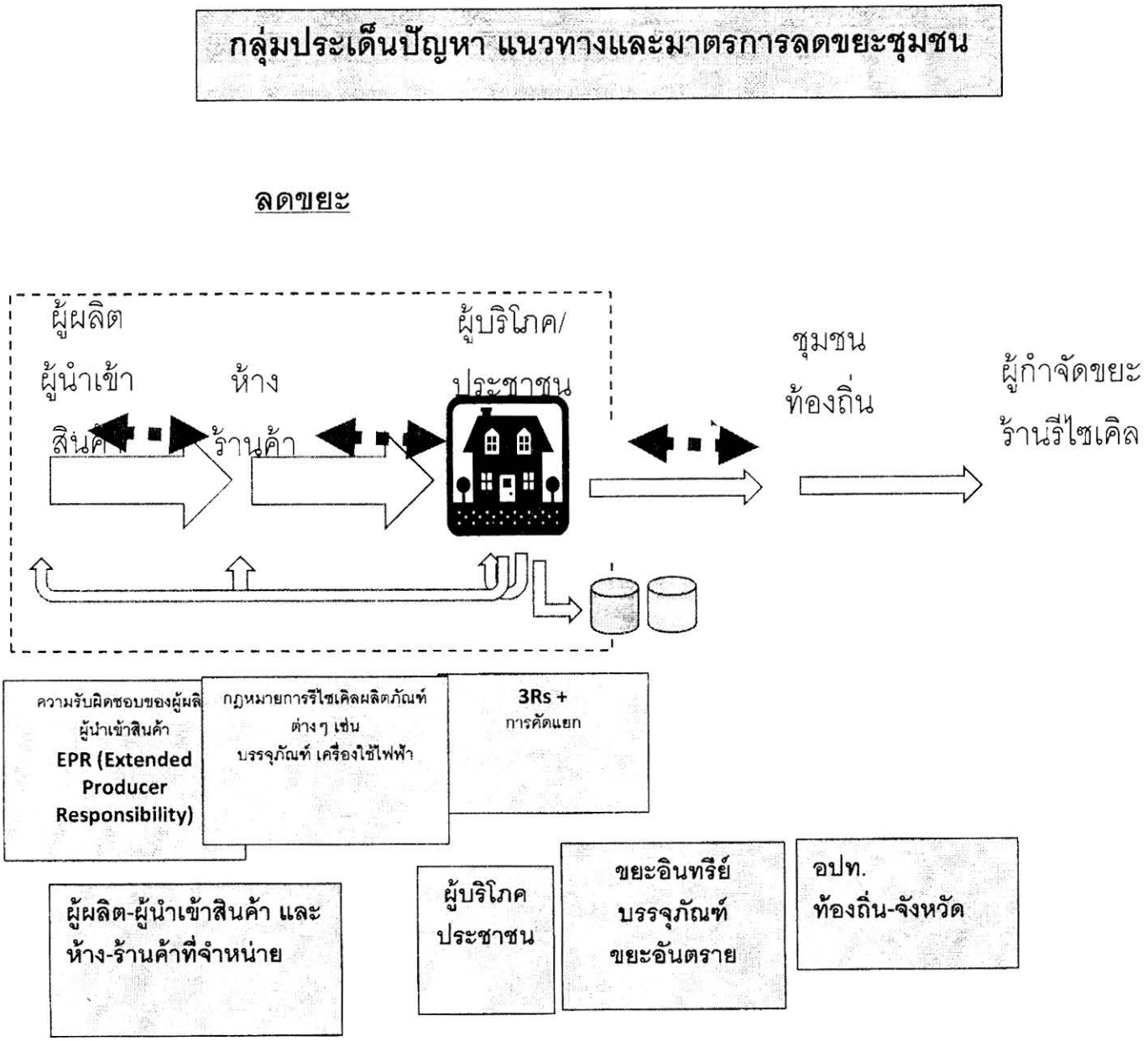

รูปที่ ๕

มาตรการการลดขยะจะมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกัน ซึ่งทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการลดปริมาณขยะ เริ่มตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ร้านค้าผู้จำหน่าย ชุมชน ประชาชน ผู้บริโภค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์ประกอบของขยะในปัจจุบันประกอบด้วยขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอื่น ๆ ดังแสดงในรูปที่ ๖

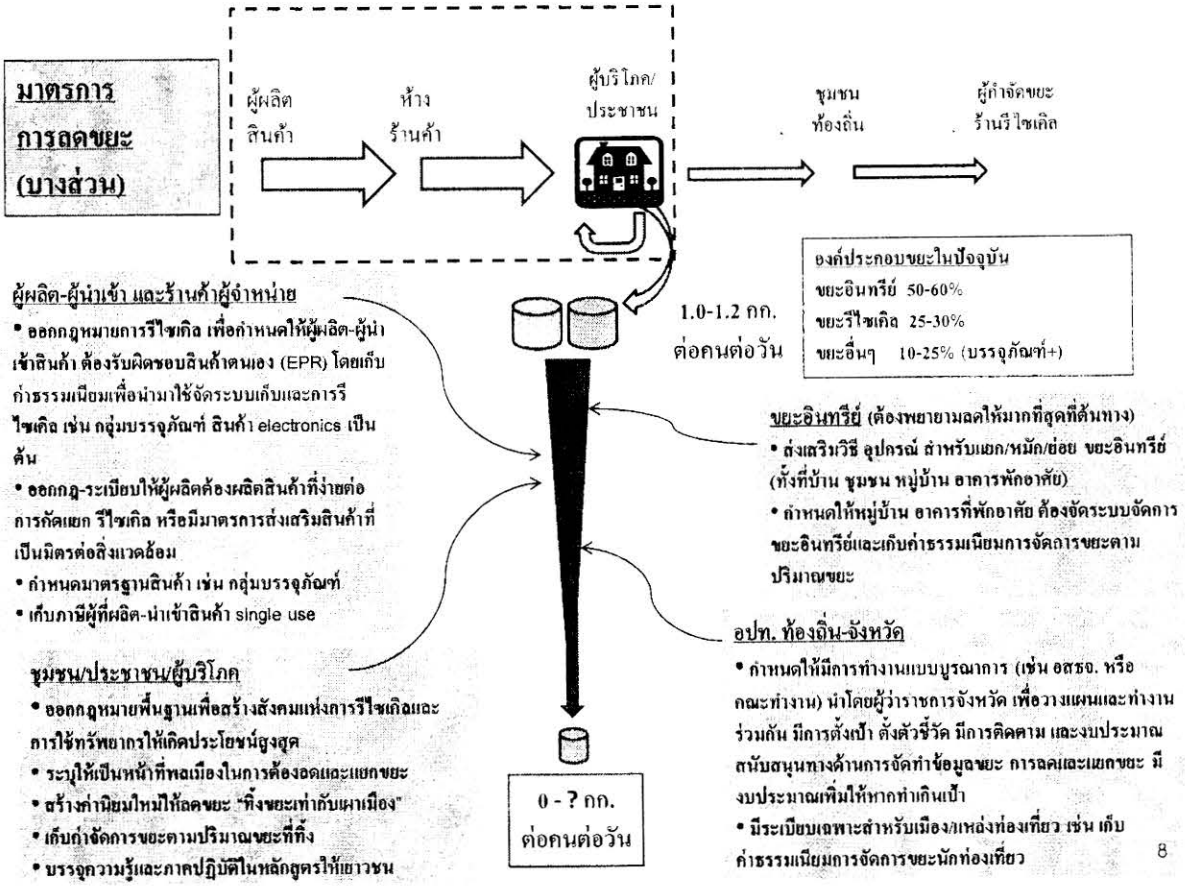

รูปที่ ๖

การสัมมนาครั้งนี้คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะได้นำเสนอร่างมาตรการและแนวทางในการลดขยะชุมชน ดังนี้ (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แจกในการสัมมนา)

หลักการ

- พิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิต
- ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย
- ผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่าย
- ความรับผิดชอบของผู้ผลิต
- การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 3Rs และการคัดแยกที่แหล่งกำเนิด
- การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- การผลิต การบริโภคอย่างยั่งยืน

แนวทาง

- ผสมผสานของมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการทางสังคม

เป้าหมายที่สำคัญ

- ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย
- ขยะอินทรีย์ ขยะอันตรายชุมชน
- ภาชนะ บรรจุภัณฑ์
- แหล่งกำเนิด (ประชาชน ครัวเรือน ที่พักอาศัย ห้างร้าน สถานประกอบการ ร้านอาหาร ฯลฯ)

ความท้าทาย

- การขยายตัว การเปิดเสรี และการเชื่อมต่อกัน (AEC และโลก)
- สังคมเมือง กระแสวัตถุนิยม สังคมออนไลน์
- การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม

คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษามาตรการการลดขยะชุมชน ได้แบ่งมาตรการการลดขยะชุมชนสำหรับภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๑. ภาคผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายสินค้า

๒. ภาคประชาชน ชุมชน ผู้บริโภค

๓. ภาคท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด

๔. ภาคท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และภาคผู้กำจัด ผู้รีไซเคิล

ทั้งนี้ ในแต่ละภาคส่วนมีรายละเอียด ดังแสดงในรูปที่ ๗ - รูปที่ ๑๐

๑. มาตรการการลดขยะ ภาคผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายสินค้า

ผู้ผลิตต้องออกแบบผลิตภัณฑ์และกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ออกมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการรีไซเคิล โดยใช้กลไกทางการเงิน การคลังสนับสนุน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้ครอบคลุม ทั้งที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้า

ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ โดยมีการออกกฎหมายใหม่ หรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ เพื่อขยายความรับผิดของผู้ผลิตและผู้นำเข้าตามหลักความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) ที่จะต้องจัดการขยะจากสินค้าของตนเองเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนเพื่อให้เกิดสังคมรีไซเคิล

ความรับผิดชอบของผู้จำหน่าย มีการออกกฎระเบียบให้ภาคเอกชนหรือห้างร้านไม่แจกถุงฟรี ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ผลิตผลิตสื่อสู่สังคมเพื่อสร้างจิตสำนึกเรื่องการบริโภคสินค้า การลด การใช้ และการคัดแยกขยะ รายละเอียดในรูปที่ ๗

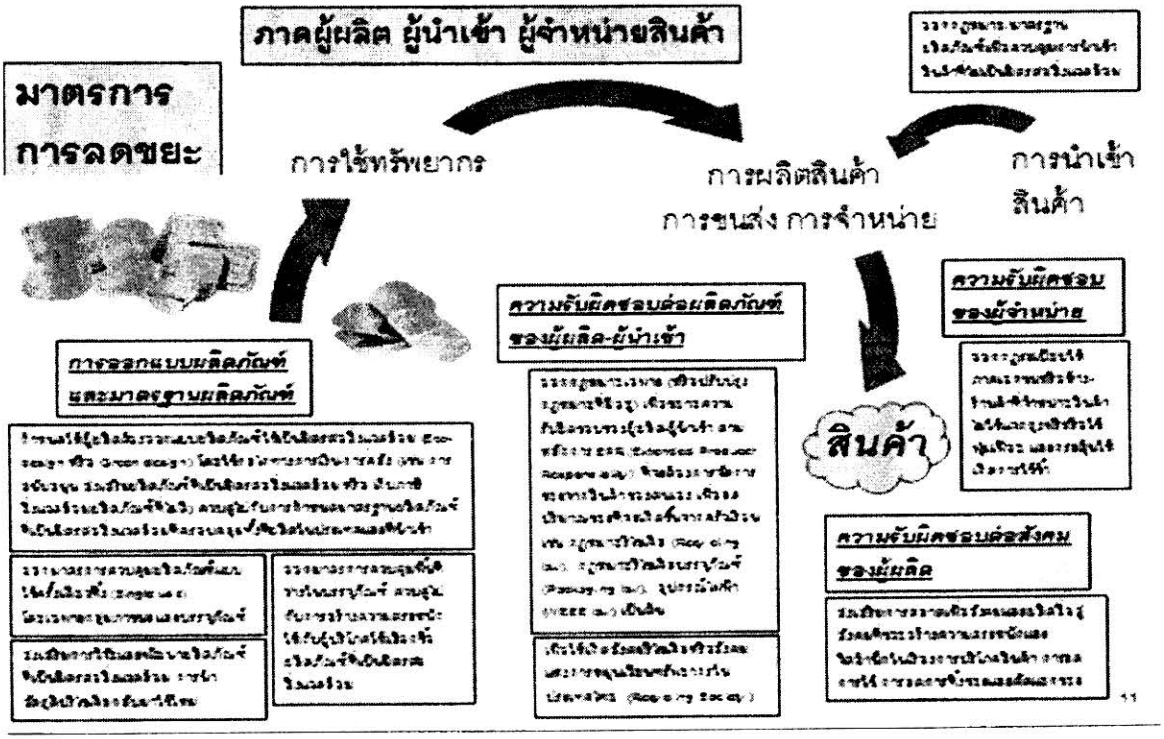

รูปที่ ๗

๒. ภาคประชาชน ชุมชน ผู้บริโภค

มีการรณรงค์การใช้สินค้าอย่างฟุ่มเฟือย และลดขยะ ใช้ซ้ำ คัดแยกและรีไซเคิล โดยเริ่มจากห้างร้าน รัฐ และสถาบันการศึกษา โดยมีการสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียน เยาวชน บรรจุในหลักสูตรและมีภาคปฏิบัติ มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของทุกคนในการลดและแยกขยะ สร้างค่านิยมเรื่องการลดและแยกขยะ มีการเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามปริมาณที่ทิ้ง โดยการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น มีมาตรการส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รายละเอียดในรูปที่ ๘

รูปที่ ๘

๓. ภาคท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด (รายละเอียดในรูปที่ ๙)

- มีงบประมาณสนับสนุนเทศบาลให้จัดระบบคัดแยก เก็บขน ร่วมกับเอกชน ออกมาตรการข้อบัญญัติควบคุมการใช้ผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยว

- มีการกำหนดนโยบาย ตัวชี้วัด การทำงาน การประเมิน เรื่องการลดและคัดแยกขยะทั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่น และในการตั้งงบประมาณควรมีการกำหนดสัดส่วนงบประมาณในการรณรงค์การลดและคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด

- การเรียนรู้ปัจจัยความสำเร็จของชุมชนนำร่อง และรณรงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

รูปที่ ๙

๔. ภาคท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และภาคผู้กำจัด ผู้รีไซเคิล (รายละเอียดในรูปที่ ๑๐)

- มีการออกกฎหมายแม่บทและกฎหมายลูกบทเพื่อสร้างสังคมรีไซเคิล โดยมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและสนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่น

- มีการสร้างภาคีร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาในการลดและคัดแยกขยะ

- ส่งเสริมการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ และพัฒนาเทคโนโลยีในประเทศ

- จัดเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวทั้งในชุมชนและในเมือง

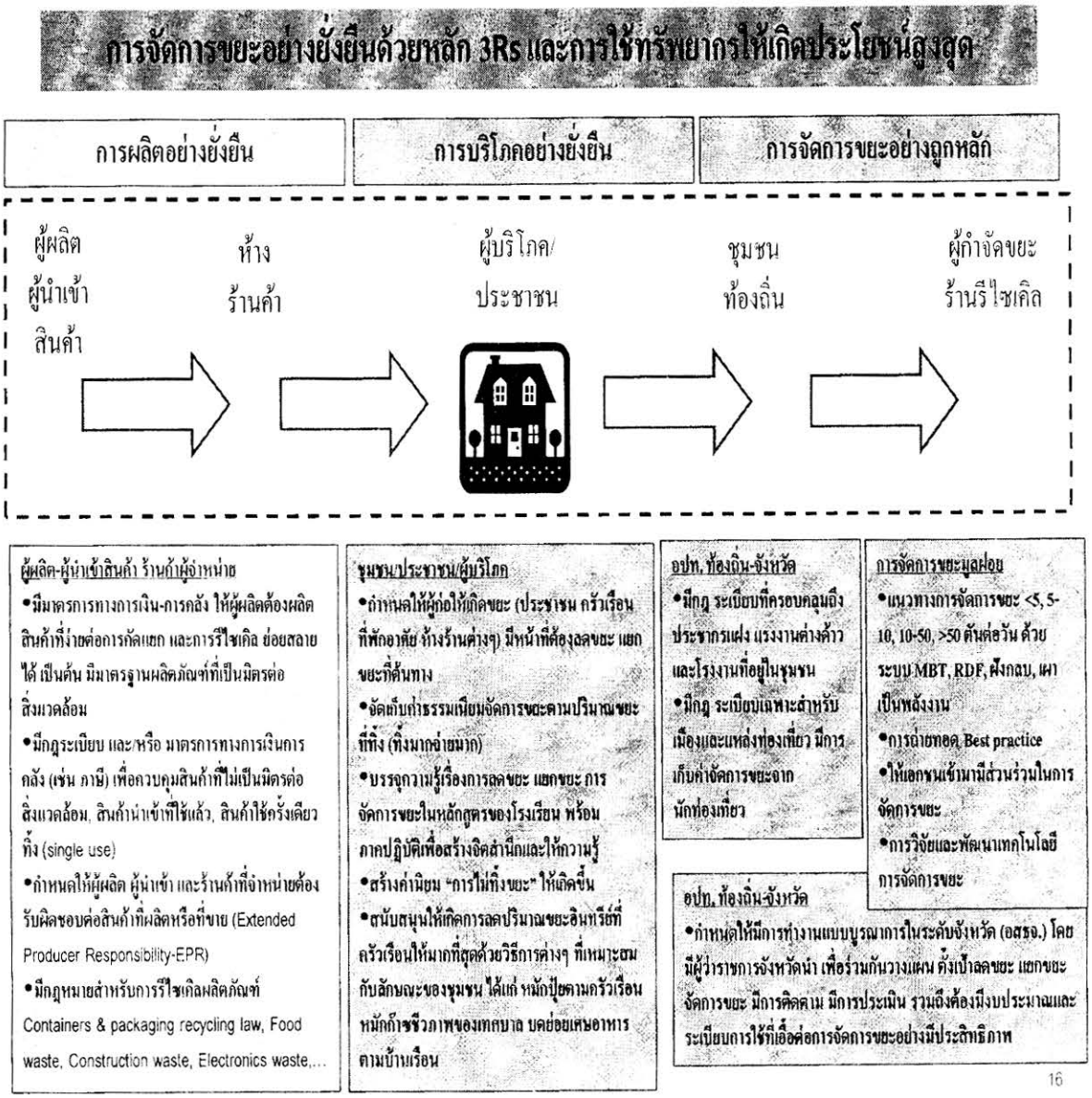

<u>รูปที่ ๑๐</u> การจัดการขยะอย่างยั่งยืนด้วยหลัก 3Rs และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นายอำนวย ทองสถิตย์ ได้นำเสนอข้อมูลและมาตรการการบริหารจัดการขยะชุมชน ดังนี้

จากการสำรวจข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ทั้ง ๗๗ จังหวัด พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นประมาณ ๒๖.๑๙ ล้านตัน (๗๑,๗๗๙ ตัน/วัน) จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) จำนวน ๗,๗๗๗ แห่ง มี อปท. ที่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๔,๔๒๑ แห่ง และ อปท. ที่ไม่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง จาก อปท. อปท. ที่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๔,๔๒๒ แห่ง พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั้งหมด ๑๙.๖๖ ล้านตัน (๕๓,๘๖๓ ตัน/วัน) คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่มีการดำเนินการเก็บขน เพื่อนำไปกำจัดทั้งสิ้นประมาณ ๑๔.๘๑ ล้านตัน หรือ ๔๐,๕๘๕ ตัน/วัน ซึ่งขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้นั้น สามารถนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ประมาณ ๗.๘๘ ล้านตัน หรือ ๒๑,๕๘๓ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้ โดยสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและใช้งานได้จำนวน ๔๘๐ แห่ง และปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนอีกประมาณ ๖.๙๓ ล้านตัน หรือ ๑๘,๙๓๕ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้ จะถูกนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผากลางแจ้ง การเทกองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและในพื้นที่ห่างไกล พบว่า มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง

อปท. ที่ไม่มีการดำเนินการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน ๓,๓๕๕ แห่ง พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั้งหมด ๖.๕๔ ล้านตัน หรือ ๑๗,๙๑๕ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนี้ ประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือน โดยการเทกองและเผาในที่โล่ง หรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ ยังมีขยะมูลฝอยชุมชนที่สามารถคัดแยก เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดประมาณ ๔.๘๒ ล้านตัน หรือ ๑๓,๒๐๗ ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔ ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศ

ตารางแสดงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗ ที่เปิดดำเนินการ

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง รวมทั้งสิ้น ๑,๙๗๐ แห่ง			
รัฐบาล		เอกชน	
ประเภท	จำนวน (แห่ง)	ประเภท	จำนวน (แห่ง)
การฝังกลบแบบเทกองควบคุม ขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๑๘	การฝังกลบแบบเทกองควบคุม ขนาดน้อยกว่า ๕๐ ตัน/วัน	๗
การกำจัดแบบเทกอง	๑,๗๘๒	การกำจัดแบบเทกอง	๑๑๕
เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๔๒	เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ	๕
รวม (รัฐบาล)	๑,๘๔๓	รวม(เอกชน)	๑๒๗

ตารางแสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในช่วงปริมาณที่กำหนดของ อปท. (ไม่รวม กทม.)

ลำดับที่	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
๑	< ๕	๖,๑๕๒	๗๙
๒	>๕-๑๐	๙๙๐	๑๓
๓	>๑๐-๒๕	๔๖๗	๖
๔	>๒๕-๕๐	๙๘	๑
๕	>๕๐-๑๐๐	๓๓	๐.๕
๖	มากกว่า ๑๐๐	๓๕	๐.๕
	รวม	๗,๗๗๖	๑๐๐

การจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ปี ๒๕๕๗

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณขยะที่ตกค้างสะสม (ตัน)
๑	สมุทรปราการ	๒,๐๐๑,๙๖๐.๐๐
๒	นครศรีธรรมราช	๑,๐๔๗,๓๕๗,๖๐
๓	กาญจนบุรี	๙๓๔,๕๙๘.๐๐
๔	พระนครศรีอยุธยา	๗๘๐,๐๓๑.๒๐
๕	ขอนแก่น	๗๖๗,๙๖๗.๒๔
๖	นครราชสีมา	๗๖๐,๘๒๕.๐๐
๗	เพชรบุรี	๖๘๒,๙๗๓.๕๐
๘	ฉะเชิงเทรา	๖๕๕,๐๓๓.๐๐
๙	ชลบุรี(รวมเมืองพัทยา)	๕๙๑,๓๘๖.๐๐
๑๐	ปราจีนบุรี	๕๕๒,๖๘๗.๕๒
๑๑	ราชบุรี	๔๖๔,๐๖๔.๐๐
๑๒	ประจวบคีรีขันธ์	๔๔๐,๗๙๒.๐๐
๑๓	ลพบุรี	๓๕๖,๖๐๘.๐๐
๑๔	นครปฐม	๓๕๓,๑๐๕.๐๐
๑๕	สุราษฎร์ธานี	๓๑๙,๔๙๓.๕๕

ปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ)

๑. มีขยะมูลฝอยตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก

๒. สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการไม่เพียงพอ (ดำเนินการถูกต้องเพียง ๔๘๐ แห่ง ที่เหลือ ๑,๙๗๐ แห่ง ดำเนินการไม่ถูกต้อง)

๓. ประชาชนคัดค้านทำให้สถานที่กำจัดที่ก่อสร้างแล้วไม่สามารถเปิดเดินระบบได้

๔. นโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญ

๕. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

๖. ไม่มีระบบรองรับการให้บริการการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ

๗. ขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชน

๘. ขาดกฎระเบียบบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

๙. การจัดเก็บค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมและไม่สะท้อนต้นทุน

๑๐. ขาดการบูรณาการอย่างแท้จริงระหว่างหน่วยงาน

ปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ)

๑. ปัญหาด้านงบประมาณ มีข้อจำกัดการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การเก็บขนและจัดการขยะไม่ครอบคลุมและสะท้อนต้นทุน จึงไม่สามรถให้บริการหรือให้บริการได้ไม่เพียงพอ

๒. ปัญหาด้านความพร้อมของผู้บริหาร ที่ไม่ให้ความสำคัญและขาดความต่อเนื่องเชิงนโยบายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร

๓. ปัญหาด้านระเบียบและข้อกฎหมาย มีทั้งการขาดกฎระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะ ขาดการบังคับใช้ ตลอดจนข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับผังเมืองรวมและการร่วมลงทุนไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนมาลงทุน

๔. ปัญหาด้านทัศนคติของประชาชน ที่ยังขาดการรับรู้ในการมีส่วนร่วม ทำให้ได้รับความร่วมมือและความตระหนักของประชาชนไม่มากพอ และยังมีความไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการจัดการขยะในบางพื้นที่

๕. ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมจำนวนมากและสถานที่กำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการมีไม่เพียงพอ

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเบื้องต้น มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อปท. ขนาดเล็กที่เป็น อปท. ส่วนใหญ่ของประเทศ ภายใต้แนวคิด “ขยะเกิดที่พื้นที่ใด ต้องบริหารจัดการขยะในพื้นที่เกิดขยะนั้นด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นที่ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และไม่เป็นการสะสมขยะของพื้นที่ในระยะยาว หากยังมีขยะที่เหลือที่ไม่สามารถจัดการได้ จึงจะส่งเข้าศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม

บริหารจัดการ ฟื้นฟู ปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะไม่ถูกต้อง ที่เป็นพื้นที่สะสมขยะตกค้างหรือในพื้นที่ อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้นจำนวนมากที่จะต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในการทำปุ๋ยและแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตพลังงาน

วิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

๑. <u>อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้นน้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน</u> ซึ่งเป็น อปท. ส่วนใหญ่ของประเทศ รวมจำนวน ๖,๑๕๒ แห่ง และส่วนใหญ่ไม่มีบริการเก็บขนและจัดการขยะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนในสังคมเกษตร มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าที่ประมาณการไว้และยังไม่พบผลกระทบจากขยะสะสมและการจัดการขยะอย่างไม่ถูกต้องของประชาชนในพื้นที่ แต่ในระยะยาวการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเมือง จะเกิดผลกระทบอย่างแน่นอน และมีวิธีการและกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับนี้ มีตัวอย่างที่ดีมากหลายแห่งที่แนะนำให้นำมาพัฒนาปรับใช้ เช่นกระบวนการจัดการขยะชุมชนของ อบต.ดอนแก้ว จ.เชียงใหม่ เทศบาลปากน้ำประแส จ.ระยอง ที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน ปลุกเร้าประชาชนร่วมรับผิดชอบการจัดการขยะ ลดและแยกขยะจากครัวเรือนและอื่น ๆ

๒. <u>อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๕-๑๐ ตันต่อวัน</u> ใช้แนวทางเดียวกับ อปท.ที่มีขยะน้อยกว่า ๕ ตันต่อวัน แต่ผสมผสานการจัดการขยะด้วยวิธีทางกลและชีวภาพ (MBT, Mechanical and Biological Treatment) ดังรายละเอียดในภาคผนวก ซึ่งจะได้ผลพลอยได้นอกจากปุ๋ยแล้ว ยังจะได้ก้อนเชื้อเพลิงจากขยะพลาสติกที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเชื้อเพลิงพลังงานได้อีกด้วย

๓. <u>อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้น ๑๐-๕๐ ตันต่อวัน</u> ดำเนินงานการจัดการผสมผสานตามแนวทางการดำเนินงานของเทศบาลเมืองแกลง โดยการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละอปท. การแยกขยะพลาสติก เพื่อเป็นเชื้อเพลิง RDF เพื่อสร้างรายได้ส่วนหนึ่งสมทบเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะจะเป็นทางเลือกสำคัญ

๔. <u>อปท. ที่มีขยะที่เกิดขึ้น มากกว่า๕๐ ตันต่อวัน</u> ดำเนินการลดแยกขยะอินทรีย์เพื่อหมักทำปุ๋ย ขยะพลาสติกทำเชื้อเพลิง RDF และฝังกลบแบบถูกวิธีในส่วนที่เผาไหม้ไม่ได้ การผลิตและขนส่งเชื้อเพลิง RDF ทดแทนการขนขยะสดเพื่อการจัดการแบบบ่อขยะแบบรวมศูนย์ หรือการรวบรวมขยะเป็นกลุ่มพื้นที่ Cluster กรณีที่มีข้อจำกัดด้านปริมาณ น้ำหนักและระยะทางตลอดจนการไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน การแปรขยะเป็นเชื้อเพลิง RDF อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม จังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสะสมจำนวนมากและอยู่ในแผนที่นำทาง (Roadmap) การจัดการขยะตามมติของ คสช. ที่มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการนั้น อปท. ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม

ในการทำปุ๋ย และแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องงบประมาณ และผ่อนปรนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๕. สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง จำนวน ๑,๙๗๐ แห่ง ที่เป็นสถานที่ของราชการ ๑,๘๔๓ แห่ง และของเอกชนอีก ๑๒๗ แห่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงโดยเร็วที่สุด เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้องในพื้นที่และลดปริมาณขยะมูลฝอยสะสมตกค้างให้หมดไป

มาตรการส่งเสริมและสนับสนุน อปท.ในการบริหารและจัดการขยะ

๑. รวบรวมตัวอย่าง ของ อปท. ขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการกำจัดขยะ และเทคโนโลยีต่างๆที่เกี่ยวข้องมานำมาประมวลจัดทำหลักสูตรโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเพื่อการฝึกอบรมภาคบังคับแก่ผู้บริหาร อปท. และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ให้มีการกำหนดตัวชี้วัดผู้บริหาร อปท. ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมการเชิดชูให้รางวัล

๒. สร้างความร่วมมือ/ความตระหนัก รับรู้ปัญหาขยะของประชาชนในพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การลดปริมาณขยะจากการใช้วัตถุสิ้นเปลืองและการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิด โดยให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการอบรมเยาวชนผ่านโรงเรียนในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓. รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการขยะของประเทศ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศ เพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔. ควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาเสริมความรู้แก่เยาวชนในระดับต่างๆในการลด การคัดแยกขยะ ทั้งในที่อยู่อาศัยและโรงเรียน

๕. เร่งวิจัยและพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์ด้านการจัดการขยะ เพื่อสร้างความรู้ทางด้านนี้ให้เป็นกลยุทธ์ในการจัดการขยะในรูปแบบใหม่ ๆ

๖. ให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) พิจารณาลำดับความสำคัญในการรับโรงไฟฟ้าขยะเป็นอันดับแรก

๗. ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายสายส่งรองรับโรงไฟฟ้าจากขยะ

๘. กรณีการลงทุนโรงไฟฟ้าขยะสำหรับศูนย์รวมขยะมูลฝอย หรือ อปท. ขนาดใหญ่ที่มีปริมาณขยะมาก ควรมอบหมายให้ กฟภ. เข้ามาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

๙. รัฐบาลควรควรจัดหางบประมาณที่ได้รับจากการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงานโยกย้ายถิ่น และค่าธรรมเนียมการสร้างปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสนับสนุน อปท. (โดยเฉพาะ อปท.ขนาดเล็ก) ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชากรแฝงทั้งแรงงานต่างด้าว แรงงานโยกย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยว

ปรับปรุงข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

๑. ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะจากประชาชน ควรเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บจากรายครัวเรือนมาเป็นการจัดเก็บจากปริมาณขยะที่ประชาชนสร้างขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและน้ำเสีย

๒. การบริหารจัดการขยะควรมีเอกภาพในการบริหารจัดการ ไม่ควรดำเนินการผ่านหลายกระทรวง

๓. รัฐควรจัดหาเงินงบประมาณที่ได้รับจากการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงานโยกย้ายถิ่น และค่าธรรมเนียมการสร้างปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปสนับสนุน อปท. (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อปท.ขนาดเล็ก) ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชากรแฝงทั้งแรงงานต่างด้าว แรงงานโยกย้ายถิ่น และนักท่องเที่ยว

นายชัยพัฒน์ ไชยสวัสดิ์ ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาขยะชุมชนในด้านกฎหมาย ดังนี้

จากข้อมูลสถานการณ์และปัญหาของขยะชุมชนในประเทศไทยที่ทั้ง ๒ คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ในส่วนนี้จะขอนำเสนอด้านของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับขยะชุมชน

๑. กฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลการจัดการมูลฝอยมีหลายฉบับ มีคำนิยามของกฎหมายที่แตกต่างกัน หน่วยงานที่ดูแลและบังคับใช้กฎหมายมิได้อยู่ในสังกัดเดียวกัน ทำให้วิธีการดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติมีความแตกต่างกัน

๒. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนบางส่วนมีความซ้ำซ้อนกัน จึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรื่องขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงานปฏิบัติไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าควรจะปฏิบัติตามกฎหมายฉบับใด

๓. เกิดช่องว่างของกฎหมายในการจัดการขยะชุมชน เนื่องจากกฎหมายไม่ครอบคลุม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชนที่คณะอนุกรรมาธิการวิสามัญนำมาพิจารณาศึกษา ได้แก่

๑. พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

๓. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๔. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

๕. พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

๖. พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๗. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๘. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๙. พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒

๑๐. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐

๑๑. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑

๑๒. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

๑๓. พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐

๑๔. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘
ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

นอกจากการศึกษากฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญได้ทำการพิจารณาศึกษาร่างกฎหมายที่เห็นว่ามีความสำคัญ ได้แก่

๑. ร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะแห่งชาติ พ.ศ. ....

๒. ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ....

๓. ร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

การพิจารณาศึกษาวิเคราะห์กฎหมายของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ แบ่งออกเป็น ๕ ช่วง ดังนี้

๑. <u>ก่อนทิ้งเป็นขยะ</u> ประกอบด้วย การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การบริโภค

๑) <u>การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี

<u>ประเด็นการพิจารณา</u>

- ไม่มีความชัดเจนทางนโยบายของรัฐและกฎหมาย

- การนำเข้าสินค้าใช้ซ้ำ เช่น รองเท้า เสื้อผ้า จักรยาน เพื่อมาจำหน่ายในประเทศ กลายเป็นขยะเป็นภาระที่ต้องดำเนินการกำจัด

๒) <u>การบริโภค การทิ้ง</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี

<u>ประเด็นการพิจารณา</u>

- ไม่มีกฎหมายบังคับให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ และกำจัดขยะในครัวเรือน และขาดนโยบายการส่งเสริมจากรัฐที่ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลดการสร้างขยะ

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

- ควรออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายให้มีการควบคุมวัตถุดิบตั้งต้น บรรจุภัณฑ์ สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศ โดยมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบที่ย่อยสลายได้ หรือวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้หรือสินค้าที่มีคุณภาพและมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน

- ออกกฎหมายการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycling Law)

๒. <u>การคัดแยกขยะ</u>

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มีกฎหมายที่ส่งเสริมกระบวนการในการคัดแยกขยะ เช่น การกำหนดภาชนะบรรจุขยะ

<u>ข้อสังเกต</u> ตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ (มาตรา ๑๘-๒๐) ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้ประชาชนต้องมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ

<u>ประเด็นการพิจารณา</u>

- ขาดกลไกทางกฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคัดแยกขยะ

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

- กำหนดในกฎหมาย (พ.ร.บ.การสาธารณสุข หรือ พ.ร.บ. รักษาความสะอาดฯ) ให้ประชาชน สถานประกอบการ มีการคัดแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรม

- เร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ กำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะโดยการใช้ภาชนะในการคัดแยกตามกฎหมายกำหนด

๓. <u>การเก็บขนขยะ</u>

<u>กฎหมายที่เกี่ยวข้อง</u> ได้แก่

๑) พ.ร.บ.จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กำหนดให้ อปท. มีหน้าที่กำจัดมูลฝอย และกำหนดให้ อบต. ทำกิจการนอกเขตได้เมื่อได้รับการยินยอมจากสภา

๒) พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๐ (ม. ๒๑ ,๒๒) กำหนดให้ อปท. อาจร่วมมือกันดำเนินการหรือร้องขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแทนได้ หรืออาจมอบให้เอกชนดำเนินการแทนได้

๓) พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ (กฎกระทรวงฉบับที่ ๓๓ พ.ศ. ๒๕๓๕) กำหนดให้อาคารสูงต้องมีการเก็บขนขยะโดยวิธีลำเลียง

๔) พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ (ม. ๑๘ -- ม .๒๐) กำหนดห้ามผู้ใดเก็บขนขยะโดยทำเป็นธุรกิจ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจาก อปท. และอปท. มีอำนาจในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นได้

๕) พ.ร.บ.รักษาความสะอาดฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้รถบรรทุกสิ่งปฏิกูลต้องอยู่ในสภาพที่ป้องกันมิให้ปลิวฟุ้งกระจายลงบนถนน

<u>ประเด็นการพิจารณา</u>

- ขาดมาตรฐานกลางเกี่ยวกับเงื่อนไข หรือหลักเกณฑ์ในการเก็บขนหรือขนส่ง

- ขาดหลักเกณฑ์กลางในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเก็บขนขยะ

- ขาดมาตรฐานของ TOR ในการทำสัญญาให้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการเก็บขนหรือขนส่ง ยังไม่มีแนวทางหลักเกณฑ์การดำเนินการร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

- เร่งรัดกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ

- ออกกฎกระทรวงประกาศมาตรฐานกลางการบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์การรวม เก็บขนและขนส่งขยะ รวมทั้งกำหนดสีของภาชนะที่ใช้บรรจุขยะ อย่างเร่งด่วน อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

- ขั้นตอนการดำเนินการขอใบอนุญาตเก็บขนควรมี One Stop Service เพื่อให้การดำเนินการมีความคล่องตัว รวดเร็ว

๔. การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ไม่มีกฎหมายกำหนดให้นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

ข้อสังเกต ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ (ม. ๒๐ (๓)) การออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อกำหนดวิธีการเก็บขยะและกำจัดขยะของ อปท. เท่านั้น ไม่ได้กำหนดวิธีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

ประเด็นการพิจารณา

- ขยะบางส่วนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ โดยการใช้ซ้ำหรือการนำไปแปรสภาพเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หากมีการส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำหรือแปรสภาพขยะจะเป็นการลดขยะได้เป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

- ให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycling Law)

๕. การกำจัดขยะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) พ.ร.บ. จัดตั้ง อปท.

๒) พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ. ๒๕๔๐ การมอบให้เอกชนดำเนินการต้องออกเป็นกฎกระทรวง

๓) พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ การกำจัดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

๔) ประกาศกรมควบคุมมลพิษเรื่องหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบกากของเสีย พ.ศ. ๒๕๕๒

- การคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบ
- การควบคุมการปล่อยอากาศเสียจากเตาขยะ

๕) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

๖) พ.ร.บ.การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ โครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าหนึ่งพันล้านบาท ให้เจ้าสังกัดพิจารณา (ซึ่งมีขั้นตอนการพิจารณา ๑๔ ขั้นตอน)

๗) พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้อาคาร สถานประกอบกิจการที่มีเครื่องจักรตั้งแต่ ๕ แรงม้าขึ้นไป ต้องได้รับอนุญาต

๘) พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ พื้นที่สีเขียวไม่มีการอนุญาตให้สร้างโรงงาน

๙) พ.ร.บ. การพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ พลังงานไฟฟ้าขนาดการผลิตรวมตั้งแต่ ๒๐๐ k/w/Amp เป็นพลังงานควบคุม

๑๐) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของ อปท. พ.ศ. ๒๕๔๑ การก่อหนี้ผูกพันรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

ข้อสังเกต ในการแก้ไขพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม คือ กำหนดมาตรฐานการเก็บขน ขนส่ง กำจัด กำหนดค่าธรรมเนียมในการเก็บขน ขนส่ง กำจัด นำสาระสำคัญในมาตรา ๑๘ - มาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาบัญญัติไว้ เรื่องงบประมาณ ใช้งบประมาณตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศที่จัดทำโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการพิจารณา

- ขาดหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ อปท. สามารถดำเนินการกำจัดได้และออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ตามมาตรา ๒๐ แต่ไม่มีประกาศที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของสถานที่ฝังกลบ การออกแบบก่อสร้าง การระบายน้ำทิ้ง เทคโนโลยีมา ตรฐาน (engineering design)

- การร่วมลงทุนกับเอกชนเพื่อดำเนินการกำจัดขยะ มีกระบวนการขออนุญาตที่ใช้ระยะเวลานานเกินไป ทำให้ไม่ทันต่อแผนงานของท้องถิ่นในการกำจัดขยะ อีกทั้งกระทบกับงบประมาณซึ่งมีการพิจารณาเป็นปีงบประมาณ

- หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังไม่ครอบคลุมถึงการกำหนดมาตรฐานของการกำจัดขยะด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการกำหนดสถานที่ฝังกลบของเสียถูกควบคุมโดยประกาศกรมควบคุมมลพิษ ที่ต้องมีระยะห่างจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และ ๒ ทำให้ในบางท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการกำจัดขยะได้ เนื่องจากมีพื้นที่ต้องห้ามตามประกาศดังกล่าว

- การรับรองเทคโนโลยี (มาตรฐาน Technology) ขาดหน่วยงานรับผิดชอบที่จะทำหน้าในการรับรอง

- การก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน

- การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกฯ ไม่ชัดเจน เรื่อง ผู้มีส่วนได้เสีย

- ขาดพื้นที่ที่จะใช้ในการสร้างโรงงานกำจัดขยะในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

- เร่งรัดกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ

- การขออนุญาตก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ควรมีกระบวนการแบบ One Stop Service เพื่อลดขั้นตอนทางธุรการ และให้ทันต่องบประมาณในปีงบประมาณนั้น ๆ

- ข้อยกเว้นการร่วมลงทุนต่ำกว่าหนึ่งพันล้านบาทควรบัญญัติไว้ในร่าง พ.ร.บ.รักษาความสะอาดฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อให้มีความชัดเจน และลดขั้นตอนการพิจารณากรณีโครงการที่มีมูลค่าต่ำกว่าหนึ่งพันล้านบาท

- ออกกฎกระทรวงเรื่องมาตรฐานวิธีการกำจัดขยะทุกประเภท

- ปรับปรุงประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องการกำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และ ๒ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการกำหนดสถานที่กำจัดขยะ

- ให้รัฐเวนคืนที่ดินเพื่อการก่อสร้างสถานที่กำจัดมูลฝอย และจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายอย่างสมเหตุสมผลและเป็นธรรม

- กำหนดนโยบายรัฐบาลในการใช้พื้นที่ของรัฐก่อสร้างสถานที่กำจัดมูลฝอย โดยเฉพาะพื้นที่ราชพัสดุ

๖. ประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ มาตรา ๑๘ – มาตรา ๒๐

๒) พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔

๓) พ.ร.บ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๒๓

๔) พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๓ (๓)

๕) พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ (กำหนดให้ถ่ายโอนภารกิจและโรงงานบางประเภทให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

ประเด็นการพิจารณา

- การดำเนินการเกี่ยวกับขยะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน แต่ติดขัดที่การดำเนินการร่วมกับเอกชนต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ทำให้กระบวนการล่าช้าไม่ทันต่อการจัดการ

- กฎหมายที่ใช้บังคับกับประชาชนในเรื่องขยะมีโทษที่เบาเกินไปทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย มีการทำผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก

- ท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีปริมาณขยะมากกว่าท้องถิ่นทั่วไป แต่งบประมาณในการบริหารจัดการขยะมีอย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ

- กรณีการกำจัดขยะเทคโนโลยีและทำให้ได้ผลิตผลที่มีมูลค่าสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ เช่น แก๊ส หรือพลังงาน เป็นต้น แต่ติดปัญหาข้อกฎหมายทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถจำหน่ายผลิตผลดังกล่าวได้ จึงมีการทำลายหรือทิ้งไว้โดยไม่เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

- ให้มีการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองโครงการที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะโดยเฉพาะ โดยนำเรื่องข้อยกเว้นตาม พ.ร.บ. ให้เอกชนร่วมลงทุนฯ ไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ

- แก้ไขกฎหมายโดยการเพิ่มโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้มีโทษปรับและจำคุก เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

- กำหนดให้มีกฎหมายรองรับกรณีการซื้อขายผลผลิตที่ได้จากการกำจัดขยะ โดยกำหนดวิธีการซื้อขายผลผลิตที่เกิดขึ้นและการแบ่งผลประโยชน์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

หลังจากที่มีการพิจารณาศึกษากฎหมายและประเด็นการพิจารณาในแต่ละขั้นตอนแล้ว จึงได้นำมาเป็นบทสรุปข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

๑. **ข้อเสนอระยะเร่งด่วน**

โดยการแก้ไขกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน ได้แก่

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

- กำหนดให้มีกฎหมายบังคับให้ประชาชนและชุมชนมีการคัดแยกขยะ
- กำหนดมาตรการในเชิงบวกในการจัดการมูลฝอย
- กำหนดให้ประชาชน สถานประกอบการ และชุมชน มีการคัดแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสม
- แก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนต่อกฎหมายให้มีโทษที่สูงขึ้น
- เร่งรัดร่างกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

- เพิ่มบทบัญญัติให้มีการยกเว้นกรณีการจัดการขยะชุมชนตามพ.ร.บ.ให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นการเฉพาะ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

- กำหนดให้มีการควบคุมการบริหารจัดการขยะโดยให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางมลพิษที่เกิดจากการจัดการขยะต่อสาธารณะ และประชาชนที่หน้าโรงงานกำจัดขยะและสามารถเข้าตรวจสอบการบริการจัดการขยะได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง
- แก้ไขประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖

- กำหนดวิธีการบริหารจัดการในส่วนของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะชุมชน
- การออกเป็นประกาศ คสช. เพื่อขอยกเว้น พ.ร.บ. ร่วมทุนฯ เรื่องการร่วมลงทุนกับเอกชนในการบริหารจัดการขยะชุมชน

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

- ยกเว้นกรณีโรงงานกำจัดขยะ ไม่ให้ถือว่าเป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เพื่อไม่ให้ติดปัญหากฎหมายว่าด้วยการผังเมือง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

- กำหนดให้ผู้คัดค้านต้องเป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะ

๒. **ข้อเสนอระยะกลาง**

ยกร่างกฎหมายใหม่ ได้แก่

- กฎหมายว่าด้วยการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
- กฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้ทุกครัวเรือนและผู้ที่ก่อให้เกิดขยะ (โรงแรม นักท่องเที่ยว วัด อพาร์ทเม้น รีสอร์ท เป็นต้น) ต้องเสียค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะที่กำหนดโดยส่วนกลาง

๓. **ข้อเสนอระยะยาว**

จัดทำประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม (Basic Environmental Law)

๖. การบรรยายพิเศษ เรื่อง "บทบาทของกระทรวงมหาดไทย ในการบริหารจัดการขยะ"
โดย นายสุธี มากบุญ
รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

การจัดสัมมนาในวันนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน และขอเสนอแนวความคิดสั้น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการขยะชุมชนของประเทศ เนื่องจากปัญหาขยะถือได้ว่าเป็นปัญหาแห่งชาติ ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน

นับแต่ คสช. เข้ามา ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในทุกระดับ แต่ปัญหาดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการแก้ไขให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้กล่าวไปแล้วในช่วงเช้า ปัจจุบันรัฐบาลและคสช. ได้ทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เป็นปัญาของชาติจริง ๆ

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติภารกิจตามมติของคณะรัฐมนตรีจะสามารถกระทำได้เป็นผลสำเร็จ จะต้องนำมตินั้นมาแปลงเป็นนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ โดยทุกฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกัน โดย

๑. เป็นหน้าที่ของทุกคนในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยโดย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมติดตามประเมินผล นำจุดอ่อนของการประเมินผลมาแก้ไขปัญหาก็จะสามารถแก้ไขปัญหาในสิ่งต่าง ๆ ได้

๒. ตามมติ ครม. ที่ให้รัฐเร่งดำเนินการเรื่องการศึกษา โดยจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาในทุกระดับ แต่ส่วนที่เราจะต้องมาร่วมกันคือการบูรณาการการทำงานในทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งในปัจจุบันทางรัฐบาลมีข้อมูลตัวเลขของขยะมูลฝอยทั้ง ๗๖ จังหวัดทั่วประเทศ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ทำให้ทราบข้อมูลจำนวนขยะที่ชัดเจน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และในส่วนที่สองคือ เมื่อทราบจำนวนขยะแล้ว ก็จะทราบว่าจะกำจัดได้เท่าไร ฝังกลบแล้วเหลือเท่าไร มีขยะตกค้างเท่าไร ถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาในทุกพื้นที่

นายกรัฐมนตรีได้พยายามนำร่องในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะการใช้พื้นที่ของทหารเป็นพื้นที่นำร่องในการกำจัดขยะในพื้นที่ของตนเอง ตั้งแต่การคัดแยก คัดกรองขยะ การนำเทคโนโลยีมากำจัดขยะ โดยมอบหมายให้กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบดูแลในส่วนของตัวเอง เพื่อให้ทราบว่า คสช. ไม่ได้ทอดทิ้งปัญหา และมีการติดตามในทุกระยะ

สำหรับการบูรณาการในส่วนกลางจะมีกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะและมีกฎหมายของตัวเอง ณ วันนี้จึงต้องมีการบูรณาการทางความคิดร่วมกันว่า จะดำเนินการมากน้อยเพียงไหน อะไรคือปัญหาอุปสรรค เพื่อที่จะส่งต่อไปยังภูมิภาคและท้องถิ่นให้ช่วยกันแก้ไขปัญหา

ในส่วนของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พ.ร.บ. สาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ร.บ.ร่วมทุนปี ๒๕๔๖ ซึ่งประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เอ่ยถึง จะรับเป็นข้อสังเกตและส่งต่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป สำหรับ พ.ร.บ. รักษาความสะอาดฯ ที่กระทรวงมหาดไทยกำลังจะเสนออยู่นะตอนนี้ ได้บัญญัติถึงการบริหารจัดการขยะซึ่งมีหลายขั้นตอนตั้งแต่ครัวเรือนไปจนถึงการกำจัด รวมถึงองคาพยพของท้องถิ่นที่จะต้องเข้ามาจัดการ โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรคไปแล้ว ปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้กำลังอยู่ในชั้นการพิจารณาของกฤษฎีกา ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ได้เห็นชอบแล้วว่าจะต้องมีการบูรณาการข้อกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรค เพื่อที่จะให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการต่อไปได้ เมื่อกฎหมายฉบับนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็หวังว่าจะได้รับการพิจารณาผ่านร่างกฎหมายและประกาศให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพราะเมื่อกฎหมายมีผลบังคับแล้ว แล้วก็จะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของท้องถิ่นต่อไป โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานหลักในเรื่องนี้

ทั้งนี้ จากการทำงานที่ผ่านมาจะพบว่าท้องถิ่นทั่วประเทศมีแนวความคิดที่หลากหลายในการที่จะกำจัดขยะในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาขยะชุมชนเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล จะต้องเปลี่ยนแนวความคิดในการทำงาน เปลี่ยนทัศนคติ บางครั้งอาจต้องร่วมกันในหลายท้องถิ่นเพื่อดำเนินการร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะพยายามทำให้แล้วเสร็จภายในคณะรัฐบาลชุดนี้ แนวความคิดของทุกท่านในวันนี้ กับแนวคิดของรัฐบาลและคสช. ผลสุดท้ายจะไปบรรจบกัน และแก้ไขปัญหาได้ถูกจุด

สิ่งที่อยากให้ทุกฝ่ายรับไปพิจารณา คือ

๑. อย่าเอากฎหมายมาเป็นตัวกำหนดจนทำให้ อปท. ไม่สามารถดำเนินการได้ อยากเห็นทุกกระทรวงบูรณาการแนวความคิด ทำอย่างไรจะแก้ไขปัญหาของชาติได้ และลงไปสู่ระดับท้องถิ่น โดยจะต้องปรับทัศนคติ วิสัยทัศน์ ปรับแนวคิดของทุกหน่วยงาน ของประชาชน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะทำให้แก้ไขปัญหาของชาติได้

๒. ในระดับพื้นที่ ในต่างประเทศสามารถดำเนินการจัดการขยะชุมชนได้เป็นผลสำเร็จ หน่วยงานที่เดินทางไปศึกษาดูงานมาแล้ว ควรจะนำแนวทางการดำเนินการดังกล่าวมาปรับใช้ให้เข้ากับสังคมไทย ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ การที่ คสช. มอบให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการอย่างโครงการนำร่องที่อยุธยา สามารถกระทำได้ดี แม้จะมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องของข้อกฎหมายบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องปกติ แต่เชื่อว่ารูปแบบการจัดการขยะที่อยุธยาจะเป็นรูปแบบนำร่องให้กับจังหวัดอื่น ๆ ได้ ส่วนที่ภูเก็ตถือได้ว่าเป็นความสำเร็จค่อนข้างดี

สำหรับประเด็นอื่นๆ ที่ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้ฝากไว้ ก็รับที่จะไปประสางานให้ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรัฐบาล ซึ่งเชื่อว่าการแก้ไขปัญหาขยะซึ่งเป็นปัญหาของชาติ ก็จะสามารถดำเนินการต่อไปได้ มีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ สิ่งแวดล้อมจะดีขึ้น พื้นที่ใดที่มีขยะพื้นที่นั้นจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง ทั้งนี้ การดำเนินจะเริ่มเมือ พ.ร.บ. มีผลบังคับใช้

๗. บทสรุปการสัมมนา

การดำเนินการจัดสัมมนาในครั้งนี้ ถือว่าประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๔๔๔ คน ซึ่งเกินจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ๓๕๐ คน

โดย **นายชาญวิทย์ วสยางกูร ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ** ได้กล่าวรายงานสรุปผลการสัมมนาต่อประธานในพิธีปิดการสัมมนา สรุปได้ดังนี้

สำหรับการจัดสัมมนาในวันนี้ ในภาคเช้าได้มีการเสนอผลการพิจารณาของคณะกรรมาธิสามัญเกี่ยวกับแนวทางการในการปรับปรุงการบริหารจัดการ งบประมาณ การขอใช้ที่ดินของรัฐ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสภาพปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และในช่วงบ่ายคณะกรรมาธิการวิสามัญได้รับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา ซึ่งมีประเด็นที่อยากจะขอนำเรียนรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยช่วยพิจารณาด้วยคือ

๑. ประเด็น “ขยะคืออะไร” ขยะถือว่าเป็นของเสียหรือทรัพย์สิน เนื่องจากประเด็นดังกล่าวได้กลายเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานของท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะ

๒. ทำอย่างไรที่จะทำให้กฎหมายของทางราชการเอื้ออำนวยหรือเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการขยะของประเทศ เนื่องจากปัจจุบันการบริหารจัดการขยะมีปัญหาอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะจาก พ.ร.บ. ร่วมลงทุนฯ ซึ่งในการดำเนินการของกระทรวงมหาดไทยมีถึง ๑๔ ขั้นตอน ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาถึงสองปีกว่าจึงจะผ่านทั้ง ๑๔ ขั้นตอนดังกล่าว ทั้งที่ขยะเกิดขึ้นทุกวันประมาณ ๓๐๐ ล้านตันทั่วประเทศ แล้วจะนำขยะไปทิ้งที่ไหน จะมีวิธีดำเนินการจัดการอย่างไร ซึ่งในขณะนี้มีภาคเอกชนหลายส่วนที่มีความสนใจที่จะเข้ามาดำเนินการเรื่องขยะ แต่ยังติดข้อจำกัดในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. ร่วมลงทุน

๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการที่จะแก้ไขปัญหา แต่มีปัญหาในเรื่องการขอใช้ที่ของทางราชการ หรือการขอใช้ที่ของทางราชการที่มีการเทกองอยู่แล้วเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น เนื่องจากติดขัดในข้อกฎหมายในส่วนของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาที่เนิ่นนาน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้ทัน

ทั้งนี้ หลังจากที่คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ทำการพิจารณาศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมาธิการจะรวบรวมผลการพิจารณาศึกษาทั้งหมดจัดทำเป็นรูปเล่มเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยหนึ่งในข้อเสนอแนะก็คือ การแก้ไขกฎหมาย ว่าจะสามารถลดขั้นตอน ลดระยะเวลาในการดำเนินการในเรื่องของการขยะได้อย่างไร

ช่วงสุดท้ายของการสัมมนา ได้เปิดให้มีการอภิปราย เรื่อง “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย” และให้ผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้

๑. จากข้อมูลจะเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการให้บริการเก็บ ขน กำจัดขยะ มีจำนวนถึง ๓,๓๕๕ แห่ง นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการกรอกแบบสอบถามท้องถิ่น ซึ่งมีคำตอบให้เลือกแบบตายตัว ทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถตอบแบบสอบถามตามวิธีการบริหารจัดการของตนได้ จึงต้องเลือกคำตอบว่าไม่เก็บ ขน กำจัด อันเป็นเหตุให้ปรากฏตัวเลขดังกล่าว ซึ่งคงจะไม่เป็นธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ แห่ง ที่มีวิธีการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ และไม่เคยเกิดปัญหาแต่อย่างใด เช่น องค์กการบริหารส่วนตำบลดอนแก้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่มีการให้บริหารเก็บ ขนขยะ เพราะมีการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนว่ามีหน้าที่กำจัดขยะด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากการคัดแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือน จนได้รับรางวัลในฐานะ อบต. ที่มีวิธีการบริหารจัดการขยะที่ดี

๒. ในอดีต ในหน่วยงานท้องถิ่นจะมีผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ประเมินถึงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการดำเนินการจัดการขยะแต่ละประเภท แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว ทั้งนี้ จากการศึกษาวิจัยของภาคเอกชน สวทช. หรือมหาวิทยาลัย ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงเห็นว่าควรมีหน่วยงานกลาง เพื่อกำหนดเทคโนโลยีให้เหมาะสมต่อการกำจัดขยะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความพร้อมในการบริหารจัดการขยะที่แตกต่างกัน

๓ การร่วมลงทุนในกิจการของรัฐตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๒๓ นั้น จะมีหน่วยงานหลักที่สามารถเข้ามาเป็นผู้นำในดำเนินการเรื่องดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

๔. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงใช้พื้นที่ราชพัสดุเป็นที่ทิ้งขยะ ซึ่งการให้ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการลงทุนก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะย่อมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีงบประมาณ ดังนั้น จะเป็นไปได้หรือไม่ในการยกเว้นพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อมิให้ขั้นตอนดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการขยะ และจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการลงทุน

ทั้งนี้ ประชาชนร้อยละ ๘๐ – ๙๐ ให้การยอมรับในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะเพื่อนำขยะมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้า ส่วนอีกร้อยละ ๑๐ ควรจะต้องให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีให้มากขึ้น ซึ่งในการทำประชาพิจารณ์ควรจะต้องทำให้ชัดเจนก่อนว่าจะตั้งโรงไฟฟ้าตรงไหน ประชนพื้นที่ใดจะเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และปัญหาขยะที่กองอยู่จะแก้ไขอย่างไร

๕. การไม่มีการบูรณาการร่วมกันของ พ.ร.บ.อุตสาหกรรมฯ พ.ร.บ.สาธารณสุขฯ ได้กลายเป็นปัญหาของเอกชนในการเข้ามาดำเนินการกำจัดขยะให้กับ อปท.

๖. การจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะ คัดแยกขยะมูลฝอย การขออนุญาตมีความซับซ้อน หลายขั้นตอนทำให้การจัดตั้งไม่ประสบผลสำเร็จ

๗. ประเด็นการขอใช้ที่ดินที่เป็นพื้นที่ป่าสงวน หรือป่าเสื่อมโทรมไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการในเรื่องขยะได้ เนื่องจากติดปัญหาทางข้อกฎหมาย คือ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ และการดำเนินการขออนุญาตก็ใช้เวลานาน

๘. การบริหารจัดการขยะแบ่งเป็น ๓ แนวทางคือ

๑) ป้องกัน กรณีพื้นที่ที่ยังไม่มีปัญหาขยะ

๒) ส่งเสริม มีรูปแบบบริหารจัดการที่ดีอยู่แล้วดังนั้นจะส่งเสริมอย่างไรให้เป็นต้นแบบที่ดี

๓) ฟื้นฟู แก้ปัญหาในส่วนของบริหารจัดการที่ไม่ดี เช่น เตาเผาโรงไฟฟ้า

๙. ชุมชนชนบทจะมีขยะอินทรีย์มาก จึงควรสนับสนุนให้ท้องถิ่นนำไปบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น ฯลฯ

๑๐. ตามระเบียบของกรมป่าไม้ ควรมีการยกเว้นหรืออนุโลมในให้ อปท. สามารถดำเนินการก่อนได้หากเอกสารที่ต้องนำส่งตามข้อ ๕,ข้อ ๘ ยังไม่แล้วเสร็จ เพื่อให้สามารถเริ่มในขั้นตอนการเก็บขยะต่อไปได้

๑๑. รัฐบาลประกาศใช้ ม.๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญฯ ฉบับชั่วคราว ให้ปรับเรื่องการขอใช้พื้นที่ เมื่อเอกสารหลักฐานครบตามระเบียบก็ให้สามารถขออนุญาตได้เลย หากต้องทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือรับฟังความคิดเห็นก็ให้ทำควบคู่กันไป เพราะหากมีพื้นที่เอกชนก็กล้าที่จะเข้ามาร่วมลงทุนด้วย

๑๒. ในทางปฏิบัตินั้น การทำประชามติในรอบแรกก่อนการประมูลมักจะได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในพื้นที่ แต่ในการทำประชาพิจารณ์รอบสองภายหลังจากที่ผ่านขั้นตอนการประมูลไปแล้วกลับไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ทำให้ไม่สามารถดำเนินก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะได้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งคงต้องทำความมาเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่

ส่วนขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ มีทั้งหมด ๑๔ ขั้นตอน อาจบัญญัติข้อยกเว้นไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

๑๓. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้กำหนดวิธีการทิ้งขยะของประชาชนอย่างง่าย ๆ โดยมิให้ทิ้งขยะเปียกปนกับขยะทั่วไป รวมทั้งรณรงค์ให้ร้านอาหาร ตลาดหมักขยะอินทรีย์ โดยให้ภาครัฐสนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำปุ๋ยหมัก เพื่อเป็นการลดกลิ่นและลดปริมาณขยะที่จะนำไปเผา

๑๔. ปริมาณขยะทั้งหมดที่เกิดขึ้นในแต่ละวันนั้น มีขยะอินทรีย์ประมาณร้อยละ ๖๐ ดังนั้นหากสามารถคัดแยกขยะอินทรีย์ได้ก็สามรถนำไปทำประโยชน์ต่าง ๆ ได้มาก เช่น ทำปุ๋ยชนิดต่าง ๆ แก๊สชีวภาพ หรือผลิตเป็นเชื้อเพลิง RDF เพื่อส่งให้โรงไฟฟ้าขยะ

๑๕. ท้องถิ่นที่ยังไม่มีรูปแบบการกำจัดการขยะสามารถบริหารได้ง่ายกว่าท้องถิ่นที่มีรูปแบบการกำจัดขยะเป็นของตน ซึ่งปัจจุบันการแก้ไขปัญหาขยะในประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้แก้ที่ต้นเหตุ เพราะแนวทางในการกำจัดขยะ ได้แก่ การป้องกัน การส่งเสริม และการฟื้นฟู ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท

ควรมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน ในชุมชนชนบทส่วนใหญ่จะเป็นขยะอินทรีย์ ควรเน้นให้ชุมชนชนบทใช้วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดขยะมากขึ้น เช่น นำขยะใช้ทำเป็นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ทำบ่อแก๊สหมุนเวียนใช้ในครัวเรือน เป็นต้น ส่วนในชุมชนเมือง ขยะส่วนใหญ่จะเป็นขยะอุตสาหกรรม ควรนำบ่อขยะเดิมที่มีอยู่แล้วไปปรับปรุงเพื่อฟื้นฟูสิ่งที่มีอยู่เดิม โดยไม่ถูกต่อต้านจากประชาชน หรืออาจใช้ ๒ วิธีดังกล่าวผสมผสานกันไป

๑๖. เห็นควรให้มีการแก้ไขข้อกำหนดการใช้พื้นที่ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เพราะในจังหวัดเลยหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นใกล้เคียงเกิดปัญหาในเรื่องการใช้พื้นที่ในการกำจัดขยะ อีกทั้ง การดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดนั้น มีขั้นตอนหลากหลายและต้องใช้ระยะเวลามาก ย่อมไม่ทันต่อการแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นทุก ๆ วัน จึงควรยกเว้นการบังคับใช้ คือ อนุญาตให้ใช้พื้นที่ไปพลางก่อนได้ พร้อม ๆ กับการสำรวจสภาพป่าของกรมป่าไม้

๑๗. ขั้นตอนการขออนุญาตใช้พื้นที่นั้น เมื่ออธิบดีกรมป่าไม้อนุมัติและได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี เพราะผู้ขอใช้พื้นที่ปฏิบัติครบหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ย่อมไม้พื้นที่ได้ ซึ่งกรณีการใช้พื้นที่ในการกำจัดขยะอาจไม่ต้องทำ EIA : Environmental Impact Assessment (การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม) ระยะเวลาอาจสั้นลง

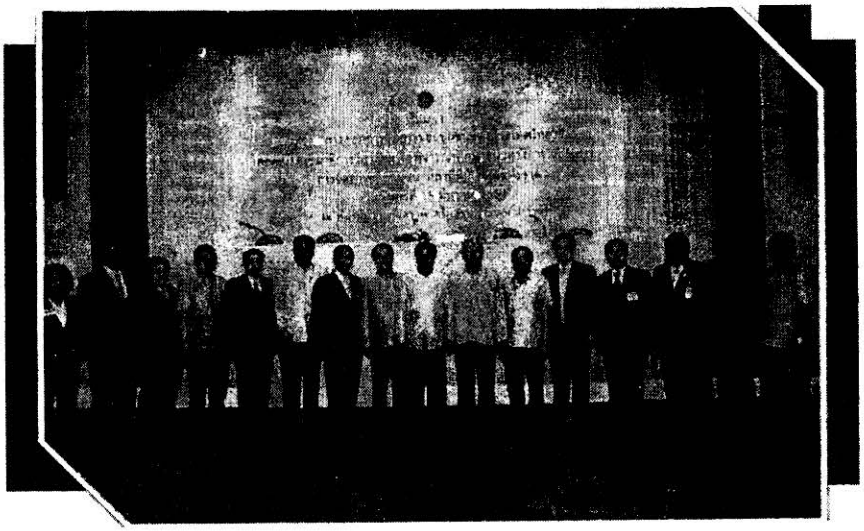

๘. ประเด็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑. ควรเสนอทางเลือกให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้จริงในพื้นที่ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งแนะนำทางออกกรณีเกิดความขัดแย้งในการแก้ปัญหาขยะในท้องถิ่น

๒. การจัดการขยะในชีวิตประจำวันมีปัญหา ดังนี้

- โรงเรียนส่วนใหญ่มีการคัดแยกขยะ เด็กก็จะปฏิบัติตามระเบียบ
- ที่บ้านพักอาศัยส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกขยะ
- รถเก็บขยะนำขยะจากสถานที่ต่าง ๆ ไปคัดแยกก่อน
- ถังขยะที่หน่วยราชการจัดหาให้จะไม่มีถึงขยะแบบแยกประเภทมาให้ ก็ไม่สามารถแยกขยะได้

- ในกรณีที่มีถังแยกขยะให้แล้วไม่ยอมแยก ก็ไม่ต้องเก็บขยะในส่วนนี้

ทั้งนี้ ควรจัดระบบการคัดแยกขยะให้เกิดเป็นรูปธรรมก่อน โดยเริ่มจากให้เกิดการปฏิบัติให้ได้ก่อนจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ต่าง ๆ หน่วยงาน

๓. ควรมีกฎหมายเข้ามาควบคุมอย่างจริงจังและเข้มงวดตลอดไป

๔. แนวทางการลดขยะที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงคุณลักษณะของมูลฝอยที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะขยะอินทรีย์ ซึ่งเป็นขยะที่มีปริมาณมากที่สุด แต่มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์น้อย เพราะหากสามารถลดขยะอินทรีย์ได้ ปัญหาขยะจะคลี่คลายไปได้มาก ซึ่งการกำจัดขยะอินทรีย์ควรเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น โดยประชาชนมีหน้าที่คัดแยกมาทิ้งที่จุดรวบรวม โดยกำหนดเป็นกฎหมายหรือนโยบายที่ชัดเจน ทั้งนี้กฎระเบียบดังกล่าว ควรกำหนดจากส่วนกลาง เนื่องจากท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าดำเนินการ เพราะติดเรื่องฐานเสียงทางการเมือง

๕. การส่งเสริมการคัดแยกขยะรีไซเคิลในปัจจุบัน มีปัญหา ๒ ประการคือ

- ปลายทาง (ร้านรับซื้อ/โรงงานรีไซเคิล) มีไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ทำให้ขาดแรงจูงใจในการคัดแยก เพราะไม่มีผู้รับซื้อ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกิดปลายทางให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เช่น จังหวัดในภาคใต้ ไม่มีโรงงานรีไซเคิล ทำให้ต้องขนมาทิ้งไกลมา ประกอบกับขยะประเภทแก้วซึ่งมีน้ำหนักมากขนส่งได้น้อยชิ้นต่อเที่ยว ราคาไม่สูง จึงไม่คุ้มค่า เป็นเหตุให้การคัดแยกขวดแก้วในพื้นที่ภาคใต้เป็นปัญหามาก

- วัตถุบางประเภท ติดข้อกำหนดด้านกฎหมายหรือข้อบังคับ ทำให้ไม่ถูกนำมารีไซเคิล หรือไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น ขวด PET ในหลายประเทศมีการนำกลับมารีไซเคิล แต่ในประเทศไทยระเบียบขององค์การอาหารและยากำหนดห้ามมิให้นำขวด PET กลับมาใช้อีก ทำให้การรีไซเคิลไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

๖. แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะ การเริ่มจากการปรับปรุงวิธีการเก็บขนขยะมูลฝอยเป็นแนวทางแรก เพราะเหตุใดท้องถิ่นจึงไม่เก็บขนขยะแยกตามประเภท ตามวัน จัดรถเฉพาะมารับขยะแต่ละประเภท จะทำให้ประชาชนถูกบังคับให้แยกประเภทตามไปด้วย และออกระเบียบการคัดแยกของประชาชนตามมาเพื่อให้สอดรับกัน

๗. กำหนดให้ท้องถิ่นปรับปรุงแนวทางการเก็บรวบรวมกำจัดขยะแบบแยกประเภท โดยเริ่มจากท้องถิ่นที่มีขยะมากก่อน

๘. ออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการคัดแยกขยะ

๙. ส่งเสริมบริบทของการเกิดขยะและกำจัดขยะที่ต้นทางและปลายทาง

- <u>ขยะต้นทาง</u> ส่งเสริมผู้ผลิตในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- <u>ขยะปลายทาง</u> ส่งเสริมอุตสาหกรรมรีไซเคิลให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ส่งเสริมให้เกิดร้านรับซื้อของเก่าหรือกลุ่มซาเล้งที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ส่งเสริมธุรกิจที่ส่งเสริมการรีไซเคิลอย่างชัดเจน เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญ

๑๐. เลือกใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ในแนวทางของ Incentive ซึ่งน่าจะได้ผลกว่าการใช้แนวทางของ Tax/Fec ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจที่กำบังมีปัญหาในปัจจุบัน

๑๑. ควรมีการปลูกจิตสำนึกตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถานศึกษา ได้เห็นถึงความสำคัญจากปัญหาขยะ ชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย แนวทางปฏิบัติ การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง คือ บ้าน ทำอย่างไรจึงจะให้แต่ละบ้านคัดแยกขยะ ปลูกจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก ๆ การออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ อาจจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ไข

๑๒. ควรใช้ระบบฝังกลบ เพราะเหมาะสมกับเมืองไทยที่มีพื้นที่ ดูแลง่าย และประหยัด

๑๓. ท้องถิ่นออกข้อกำหนด เทศบัญญัติ การบังคับใช้กฎหมายในการจัดเก็บขยะของท้องถิ่นแยกประเภทขยะ สำหรับประชุมชนก็เช่นกัน ต้องมีการคัดแยกที่ถูกต้องและเหมาะสม

๑๔. ทำอย่างไรให้คนในชาติมีระเบียบวินัย มีจิตสำนึก รับผิดชอบร่วมกันว่าขยะเกิดขึ้นจากสองมือของเรา ร่วมกันคัดแยกขยะที่ต้นทาง

๑๕. ปลดล็อคพระราชบัญญัติร่วมทุนฯ

๑๖. ควรออกเป็นกฎหมายหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศตั้งงบประมาณอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑ – ๑๐ ของรายได้ของท้องถิ่น เพื่อใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะมูลฝอย) ในพื้นที่ซึ่งเป็นงบประมาณที่เน้นการให้ความรู้ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างวินัยของคน ในการจัดการขยะ เนื่องจากหากชุมชนไม่มีความรู้ ชุมชนก็ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกรรจัดการขยะที่ถูกวิธีได้ หากประชาชนมีความรู้ปัญหาก็จะลดลง

หากทำแบบนี้ จะเกิดความยั่งยืนในอนาคต เพราะที่ผ่านมา อปท. ไม่ค่อยมีการตั้งงบประมาณสำหรับด้านนี้ จะมีเรื่องการเก็บขนและการกำจัดมากกว่า

๑๗. ควรจะมีการออกกฎหมายบังคับให้ อปท. มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ปฏิบัติอย่างละเอียดในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เช่น บังคับให้ อปท. ออกเทศบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย โดยคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง และควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติในพื้นที่ โดยตั้งเป้าหมายการลดลงของปริมาณขยะในท้องถิ่นที่จะนำไปกำจัด และต้องลดลงให้ได้กี่เปอร์เซ็นต์ ในระยะเวลากี่ปี แต่ต้องมีกฎหมายหลักมารองรับ เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุขฯ

๑๘. ในระดับปฏิบัติการควรเสริมความรู้ เกิดการกระตุ้นในการคัดแยกขยะต้นทาง ให้มากที่สุด ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ต้องรู้และเข้าใจปัญหาขยะ สภาพการเกิดในชุมชนท้องถิ่น และมีมาตรการ กฎ ระเบียบ ให้มีการจัดการในท้องถิ่น

๑๙. ด้านการศึกษา ต้องเพิ่มการฝึกพฤติกรรมเยาวชนในการจัดการตนเอง รับผิดชอบต่อการสร้างขยะที่เกิดขึ้นของตน เพราะปัจจุบันพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไป แต่ความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดจากการบริโภคลดลง ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในด้านจัดการขยะที่ถูกวิธีของครูผู้สอน และความเอาใจใส่ต่อการใช้ชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดขยะในโรงเรียนของครูผู้สอนที่จะฝึกฝนเด็กและเยาวชนให้มีวินัย ความรับผิดชอบในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีลดลง ต้องหาแนวทางการจัดการร่วมกันทั้งระบบ ด้วยความจริงใจ ตามข้อเท็จจริงในพื้นที่

๒๐. ควรเพิ่มเติมการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ บรรจุหลักสูตร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการจัดการขยะต้นทาง ในหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

๒๑. ควรกระตุ้นส่งเสริมระบบการรีไซเคิลขยะให้ครบวงจร และมีเส้นทางขยะรีไซเคิลที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้มากที่สุด เพราะปัญหาขยะรีไซเคิลตกค้างในพื้นที่มีเป็นจำนวนมาก

๒๒. ระดับนโยบายควรมีมาตรการในกาควบคุมให้ลดการผลิต เพื่อลดผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหา เช่น โฟม ถุงพลาสติก แก้วกรอบ ฯลฯ และนำเข้าสู่ระบบการรีไซเคิล

๒๓. ควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ๑๐ ปี ๒๐ ปี หรือ ๓๐ ปี

๒๔. ควรถ่ายโอนภารกิจหรือหน้าที่ (กฎหมาย) ไปยัง อปท. ให้ดำเนินการแบบ One Stop Service

๒๕. กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการขยะชุมชนในทุกระดับ

๒๖. ขยายผลโครงการจัดการขยะครบวงจรตามแนวพระราชดำริ ให้สู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดอย่างครอบคลุม

๒๗. กำหนดตัวชี้วัดหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกันในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะในคำรับรองการปฏิบัติราชการ

๒๘. สนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะชุมชนในแต่ละจังหวัด

๒๙. กำหนดบทบาทของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนในแต่ละระดับ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ให้ชัดเจน

๓๐. ตั้งคณะที่ปรึกษาทางวิชาการด้านการจัดการขยะในแต่ละจังหวัด จากหน่วยงานระดับกระทรวง เนื่องจากขยะเป็นเรื่องซับซ้อน อปท. ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญ

๓๑. กลไกตรวจประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ บูรณาการทั้งด้านกฎหมาย งบประมาณ บุคลากร

๓๒. ทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติร่วมลงทุนฯ สำหรับผู้ประกอบการที่มีการดำเนินการแล้วหรือก่อสร้างเสร็จแล้ว

๓๓. เห็นด้วยกับการกำหนดให้การจัดการและของเสียอันตรายเป็นตัวชี้วัดผู้บริหารของ อปท. และผลการดำเนินงานมีผลต่อการได้รับงบประมาณ หรือรางวัลจูงใจสำหรับ อปท. ที่มีการบริหารจัดการที่ดี

๓๔. เห็นด้วยกับการออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับขยะที่ให้มีการคัดแยกจากครัวเรือนโดยตรง สนับสนุนงบประมาณในการ อปท. มีระบบการจัดการขยะ รีไซเคิลขยะอินทรีย์

๓๕. ควรมีงบประมาณสนับสนุน อปท. ในการบริหารจัดการขยะ โดยเฉพาะในส่วนของงบลงทุน ซึ่งอปท. หลายแห่งไม่มีศักยภาพด้านงบประมาณ

๓๖. ข้อกำหนดที่ชัดเจนในการจัดการรับฟังความคิดเห็นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

๓๗. การขอใช้ที่ราชพัสดุ ในการจัดการขยะหากเอกชนเป็นผู้ลงทุน ต้องโอนทรัพย์สินให้กระทรวงการคลัง ทำให้ผู้ประกอบการไม่อยากใช้ที่ราชพัสดุ

๓๘. การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสม และเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ

๓๙. การให้ระบบการจัดการขนาดใหญ่ อาทิ ระบบ RDF MBT เตาเผาขยะเป็นพลังงานเชื้อเพลิง ต้องขออนุญาตจากกรมโรงงาน ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการเป็นหน่วยติดตามและตรวจสอบการประกอบการ

๔๐. การอนุญาตประกอบการจากท้องถิ่นซึ่งมีอายุ ๑ ปี ต้องต่อใบอนุญาตทุกปี อาจก่อให้เกิดปัญหาการประกอบการของภาคเอกชน หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและทำให้ผู้ประกอบการไม่มีความมั่นใจในการลงทุน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนค่อนข้างมาก

๔๑. การกำจัดขยะปลายทาง คสช. มีคำสั่งให้ใช้สถานที่ราชพัสดุ สถานที่ทหาร เป็นสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า หรือสถานที่กำจัดขยะ แต่ขณะนี้ กลับกลายเป็นทหารยังไม่ยินยอมให้ใช้สถานที่

๔๒. การคัดแยกขยะต้นทางมีความสำคัญมากที่สุด หน่วยงานที่สามารถตั้งงบประมาณตั้งเป้าหมายได้ทันคือ อปท. แต่ยังไม่ได้รับการสนใจ เพราะไม่ทำ ก็ไม่เห็นผลใด ๆ ในขณะที่การจัดการขยะย่อมกระทบฐานคะแนนไม่ว่าจะเป็นการเก็บค่าธรรมเนียม การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ลักลอบทิ้งขยะ ดังนั้นหากจะบังคับ อปท. ให้ทำ ต้องมีคำสั่งไปยัง อปท. โดยตรง

๔๓. การปลูกจิตสำนึก เมื่อเห็นว่านักเรียน เยาวชน มีความสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งลงไปได้หรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก มอบให้ สำนักงาน ทสจ. รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว แต่มีหลายขั้นตอนกว่าจะไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา

๔๔. การนำขยะมาผลิตเป็นไฟฟ้า ยังไม่ได้กำหนดออกมา อยากทราบว่า เมื่อไหร่จึงจะออกข้อกำหนด เพราะเอกชนพร้อมแล้วที่จะดำเนินการ แต่ยังไม่สามารถทำสัญญาซื้อขายไฟได้

๔๕. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่า ภายใน ๓ ปี จะต้องไม่มีสถานที่กำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานในประเทศไทย

๔๖. เนื่องจากการกำจัดขยะในปัจจุบันมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องออกกฎหมายกำหนดโทษอย่างร้ายแรงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อปท. และบริษัทที่ดำเนินการกำจัดที่ไม่ได้มาตรฐาน

๔๗. ออกระเบียบการเก็บค่าธรรมเนียมขยะตามปริมาณที่ต้องทิ้งจริงและสะท้อนต้นทุนการจัดการจริง โดยแยกขยะใส่ถุงที่ อปท. จัดหาให้ และขายให้ประชาชน ไม่เก็บค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่าย และไม่สะท้อนต้นทุนจริงในปัจจุบัน

๔๘. ออกระเบียบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บขนขยะของสถานประกอบการ รวมถึงหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้ดำเนินการเก็บขนเอง โดยเอกชนที่มาดำเนินการต้องได้รับอนุญาตจาก อปท. เจ้าของพื้นที่ห้าม อปท. ไปดำเนินการเองอย่างในปัจจุบัน

๔๙. เอกชนที่ไปดำเนินการกำจัดขยะต้องแจ้งเทคโนโลยี และราคากำจัดขยะโดยประมาณการเผยแพร่ทางสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ ที่ อปท. จะได้เลือกบริษัทที่ถูกและดี

๕๐. การกำจัดขยะควรกำจัดตั้งแต่ในครัวเรือน

๕๑. ขยะที่ย่อยสลายยากขอให้ท้องถิ่นดำเนินการ

๕๒. อยากให้การประชุมครั้งนี้มีการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยออกกฎหมายบังคับใช้ หรือด้วยวิธีการใด ๆ ที่ปราศจากการทุจริต ผลประโยชน์แอบแฝง

๕๓. ควรให้ผู้ผลิตมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเก็บค่ากำจัดขยะจากผู้ผลิตที่ก่อให้เกิดขยะด้วย

๕๔. การให้ความรู้กับประชาชนนอกจากเรื่องโรงเผาขยะแล้ว ต้องควบคู่กับเรื่องการบำบัดน้ำเสียด้วย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดการต่อต้าน

๕๕. การสร้างโรงเผาขยะที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ แต่ไม่ควรสร้างในบางพื้นที่ ควรมีการเข้มงวดเรื่องกฎหมาย มีการทำประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นคือ มีนายทุนซื้อที่ดินในท้องถิ่นต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีประกาศของ คสช. และก่อนที่จะมีการปรับผังเมือง ภาครัฐควรติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างโรงเผาขยะในพื้นที่นั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง

๕๖. ให้ความรู้กับประชาชนว่าการใช้วิธีการกำจัดโดยวิธีการฝังกลบอย่างเดียวนั้น ทำให้เกิดน้ำเสียใต้ดิน เพื่อให้ อปท. และประชาชนทราบผลที่เกิดขึ้นและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เพราะส่วนใหญ่คนต่างจังหวัดใช้น้ำบาดาลโดยไม่ทราบว่ามีสารปนเปื้อน

๕๗. ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดเรื่องกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐว่าหากการร่วมลงทุนนั้นเกิดผลประโยชน์จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ แต่หากไม่มีผลประโยชน์เกิดขึ้น จะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ท้องถิ่นจึงใช้วิธีการกำจัดโดยการฝังกลบเพื่อจะไม่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและใช้เวลานาน

๕๘. ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการขยะในขณะนี้ คือ การตีความสถานะของ “ขยะ” ว่าขยะเป็นทรัพย์สินหรือไม่ใช่ทรัพย์สิน หากเป็นทรัพย์สินต้องเข้าหลักเกณฑ์ พ.ร.บ. ร่วมลงทุนฯ

๕๙. แนวทางการจัดการขยะสำหรับ อปท. ขนาดเล็กประสบปัญหามากในเชิงการบริหารจัดการ เช่น การขาดงบประมาณก่อสร้าง การเรียนรู้หรือเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างรูปแบบบริหารจัดการในระยะยาวในพื้นฐานของบุคลากรที่มีอยู่ ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแล อปท. ควรเข้ามาดำเนินการ มีการถ่ายโอนหรือมอบอำนาจการจัดการขยะในเรื่องของการอนุมัติงบประมาณ

๖๐. อยากให้ทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ รวมทั้งหน่วยตรวจสอบ เช่น สตง. มีมุมมองไปในทิศทางเดียวกันว่า ขยะคือสิ่งที่ต้องกำจัดหรือจัดการให้หมดไป อย่ามองว่าขยะคือ ทรัพย์สิน มิเช่นนั้น หน่วยจัดการขยะจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ได้

อย่ามองว่าผลพลอยได้ที่ได้จากการจัดการขยะเช่น แก๊ส ปุ๋ยอินทรีย์ เชื้อเพลิง ฯลฯ เป็นสินทรัพย์ เพราะจะต้องหามูลค่าหรือราคากลาง ซึ่งจะทำให้การจัดการขยะสะดุดในขั้นปลาย ให้มองสิ่งที่ได้คือ ผลพลอยได้ หรือรายได้ มาจัดการระบบให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

๖๒. ควรออกกฎหมายมารองรับท้องถิ่นที่สามารถจัดการขยะ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการจัดการขยะได้อย่างมีอิสรภาพภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖๓. กฎหมายการบริหารจัดการขยะมีความซับซ้อนและหลากหลาย ดังนั้น

- ควรจัดทำกฎหมายฉบับพร้อมใช้หรือคู่มือการจัดการขยะฉบับ อปท. หรือ ท้องถิ่นสามารถหยิบใช้ได้เลย

- กฎหมายมีความหล้าหลัง ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การนำ PDF ไปใช้ประโยชน์ อปท. สามารถดำเนินการภายใต้อำนาจหน้าที่ของตนหรือไม่

๖๔. การวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ สู่การนำไปใช้โดย อปท. ทุกกระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความชัดเจนในทิศทางเดียวกัน

๖๕. การกำจัดขยะโดยการเผา หากไม่มีการคัดแยกต้นทุนในการควบคุมมลพิษทางอากาศจะสูงมาก ดังนั้น จะต้องมีความมั่นใจว่าอุปกรณ์เพื่อการควบคุมจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา

นอกจากนี้การเผาขยะที่ไม่คัดแยกจะทำให้มีเศษขยะตกค้างเป็นจำนวนมาก และมีความเป็นพิษสูงขึ้น ดังนั้น จะมีแผนรองรับเรื่องนี้อย่างไร

๖๖. การควบคุมสินค้าหรือบริการ ควรกำหนดฐานภาษีในการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ที่ผลิตจากวัสดุที่มีการย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติก ฯลฯ ให้มีเพดานสูงขึ้น เพื่อลดปริมาณการใช้พลาสติก

๖๗. ทำอย่างไรให้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๔) สามารถนำไปสู่การบูรณาการระหว่างหน่วยงานและสามารถอ้างอิงในการจัดทำค่าของบประมาณในการจัดการของเสียอันตราย ในห้องปฏิบัติการหลังการตรวจพิสูจน์หลักฐาน

๖๘. ควรให้มีการจัดการทำแผนเป็นรูปแบบโครงการนำร่องหรือต้นแบบในเชิงบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับส่วนราชการจังหวัด พิสูจน์หลักฐานจังหวัด หรือศูนย์พิสูจน์หลักฐานในภูมิภาค เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

๖๙. กรณีสารเคมีอันตรายหลังการตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์ หรือทดสอบ จะมีการกำจัดอย่างไร เนื่องจากจำเป็นต้องขอสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการจังหวัด

๗๐. ควรผลักดันให้ส่วนราชการที่ดูแลที่ดินที่ อปท. ใช้ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับขยะ มอบที่ดินให้ อปท. นั้นรับผิดชอบดำเนินการเองได้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ภาคเอกชนที่จะเข้ามาลงทุนเกิดความมั่นใจในการลงทุน การดำเนินการก็จะสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว

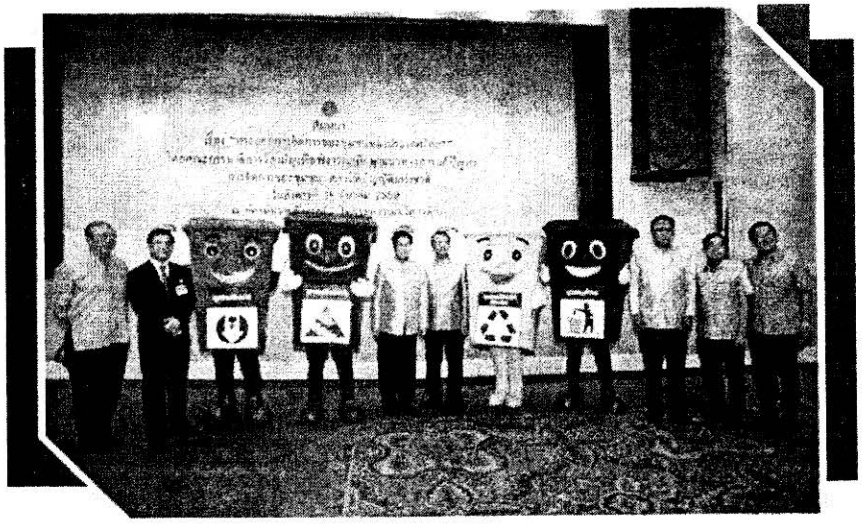

ภาคผนวก

หน้าว่าง

คำกล่าวรายงานในพิธีเปิดการสัมมนา
ของ นายชาญวิทย์ วสยางกูร ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษา
แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?"
ในวันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

เรียน ท่านพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ
(รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม) ประธานในพิธี

กระผม นายชาญวิทย์ วสยางกูร ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติในนามของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ขอขอบพระคุณท่านพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?" ในวันนี้

สถานการณ์วิกฤติขยะของประเทศขณะนี้เกิดจากปริมาณขยะที่ตกค้างสะสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ประกอบกับการกำจัดไม่ถูกวิธีได้สร้างมลภาวะและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไปทั่วประเทศ จากรายงานสถานการณ์ขยะของประเทศไทยพบว่า มีขยะเกิดขึ้นมากกว่า ๓๐๐ ตันต่อวัน ปัญหาที่มาของขยะที่สำคัญประการหนึ่งเกิดจากขยะชุมชน เช่น ตลาดสด บ้านพักอาศัย ธุรกิจร้านค้า สถานประกอบการสถานบริการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งเศษวัสดุก่อสร้าง ทั้งนี้ไม่รวมของเสียอันตรายและขยะติดเชื้อ จะเห็นได้ว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน รัฐบาลจึงได้ประกาศให้ขยะเป็นวาระแห่งชาติ โดยมี ๖ จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา นครปฐม สระบุรี และลพบุรี เป็นจังหวัดนำร่อง

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชนขึ้น เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ศึกษาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาดังกล่าว
๒. การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและชุมชน
๓. การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีการดำเนินการศึกษาในหลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดประชุมโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เชียงใหม่ ภูเก็ต นครราชสีมา เป็นต้น การศึกษาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะและมาตรการการลดขยะชุมชนของต่างประเทศ บัดนี้การศึกษาใกล้จะแล้วเสร็จตามกำหนดแล้ว คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้รับทราบถึง

ปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการ กฎหมาย งบประมาณ การบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชน การขาดเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการกำจัดขยะและอื่น ๆ คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงเห็นสมควรให้มีการสัมมนาเรื่อง “ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?” ขึ้น เพื่อรับฟังสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะชุมชนอย่างเหมาะสมและเสนอแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน

การสัมมนาในครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสัมมนา ประมาณ ๓๕๐ คน ได้แก่ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และภาคประชาชนโดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เรียนเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านมาร่วมบรรยายและอภิปราย

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอเรียนเชิญท่านประธานในพิธีกล่าวเปิดการสัมมนาและมอบนโยบายที่เป็นประโยชน์ในการจัดการปัญหาขยะชุมชน

ขอเรียนเชิญครับ

คำกล่าวเปิดสัมมนา
พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ
(รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม)
ในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?"
ในวันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

เรียน ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ท่านคณะกรรมาธิการวิสามัญ ผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และผู้มีเกียรติทุกท่าน

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ กระผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้รับเกียรติให้มาเป็นประธานในพิธีเปิดการจัดสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?" ในวันนี้

ปัญหาขยะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งถือเป็นหน้าที่ของทุกคนเริ่มตั้งแต่เด็ก เยาวชน จนถึงผู้ใหญ่ และทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้อง และต้องมีส่วนร่วม แม้ว่าขยะจะเป็นปัญหาแต่ขยะก็มีประโยชน์เพราะสามารถนำไปแปรรูปเป็นพลังงาน และสร้างมูลค่าอื่น ๆ ได้ เพราะฉะนั้นทุกคนต้องมีส่วนร่วม โดยต้องทำให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะและทำอย่างไรจะจัดการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการขยะมีหลายวิธี เช่น การฝังกลบ นำไปทำปุ๋ย แปรรูปเป็นพลังงาน เป็นต้น ดังนั้นทุกคนร่วมกันคิดและร่วมกันทำและหาวิธีการว่ามีวิธีใดที่จะจัดการปัญหาขยะ การจัดสัมมนาของคณะกรรมาธิการวิสามัญในครั้งนี้ จึงถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยบูรณาการการจัดการปัญหาขยะของชุมชนของประเทศ

ในขณะนี้ นายกรัฐมนตรีได้พยายามบริหารจัดการทุกเรื่องที่เป็นรากฐานของประเทศ เช่น การสร้างความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ การประมง การขนส่งทางอากาศของประเทศ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาให้นานาประเทศยอมรับประเทศไทย โดยมีวิธีดำเนินการคือ การส่งผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ไปยังต่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจกับต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้การที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนทำให้การดำเนินการใด ๆ ต้องคำนึงถึงประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้น จึงต้องสร้างให้เกิดความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งจะทำให้กลุ่มอาเซียนเกิดอำนาจในการต่อรองมากขึ้น

การจัดสัมมนาเรื่องขยะนับว่าเป็นประโยชน์ต่อชาติและทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ปัญหาขยะเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา คือ ข้าราชการหรือหน่วยงานภาครัฐเพียงหน่วยเดียวไม่สามารถ

แก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้แต่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั่วประเทศ ทั้งภาคเอกชน ชุมชน ที่ต้องร่วมกันจัดการขยะแต่ละประเภทให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น การแยกประเภทขยะเปียก ขยะมูลฝอย ขยะชุมชน รวมถึงการทำให้ขยะเกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น ผลิตเป็นสินค้า O – Top ขณะนี้รัฐบาลได้เร่งปฏิรูปบ้านเมืองสร้างให้เกิดความร่วมมือ ซึ่งจะทำให้เห็นอนาคตของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตร การคมนาคมขนส่ง ความมั่นคง เศรษฐกิจ ดังนั้นทุกคนในชาติจึงต้องช่วยกันปฏิรูป และต้องมองไปข้างหน้าอีก ๒๐ ปี ว่าประเทศไทย จะต้องอยู่ร่วมกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและนานาประเทศ ทั่วโลก ดังนั้นจึงต้องร่วมกันคิดว่าจะอยู่ร่วมกันได้อย่างไร โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นและเกิดความเท่าเทียม

ประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากการเป็นประเทศเกษตรกรรม มีการผลิตทางการเกษตร เป็นความโชคดีของประเทศที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์เพียงพอสำหรับคนในประเทศ ฉะนั้น จึงต้องมีการบูรณาการควบคู่ไปกับเรื่องอื่น ๆ เช่น การจัดรูปแบบการคมนาคมขนส่ง เพราะหากขาดการบูรณาการจะทำให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างยากลำบาก ขณะนี้ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภัยแล้ง และรัฐบาลได้บริหารจัดการโดยการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำว่าจะนำไปใช้ เพื่อการอุปโภค บริโภค หรือการเกษตร เพราะฉะนั้นทุกเรื่องจะมีความเชื่อมโยงกัน แม้แต่เรื่องขยะก็เช่นกันต้องวางแผนว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ปัญหาขยะล้นเมืองจะต้องวางแผนแก้ไขอย่างไร ซึ่งขณะนี้รัฐบาลได้ดำเนินการโดยมีกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาประสานการทำงานร่วมกัน ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก

ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ทุกภาคส่วนได้เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้จะได้ร่วมกันคิดและสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ ในอนาคต เพราะฉะนั้น ทุกภาคส่วนต้องช่วยกัน เงื่อนไขการบริหารงานของรัฐ อยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัด ในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ดังนั้น จึงเน้นการช่วยเหลือให้ชนชั้นล่างได้รับการยกระดับ ท้ายนี้ขอขอบคุณทุกคนที่มาร่วมมือกันในการหาทางออกเกี่ยวกับขยะการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับชุมชนเพื่อให้ลุล่วงตามที่ต้องการ และเพื่อความก้าวหน้าของประเทศ ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผมขอเรียนว่าการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม หากอยู่บนพื้นฐานของความปรารถนาดีต่อประเทศชาติ คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของชาติ และประชาชนแล้ว จะทำให้เป้าหมายในการปฏิบัติภารกิจดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ท้ายนี้ผมขอให้การจัดสัมมนาในครั้งนี้ผลประสบสำเร็จตามที่ตั้งไว้ทุกประการ

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดการสัมมนา เรื่อง **“ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย ?”** ณ โอกาสนี้

คำกล่าวปิดการสัมมนา
ของนายสุธี มากบุญ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย?"
ในวันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องมัฆวานรังสรรค์ สโมสรทหารบก (วิภาวดี) เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

เรียน ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

เนื่องจากท่านพลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ติดภารกิจสำคัญจึงไม่สามารถมากล่าวปิดการสัมมนาในวันนี้ได้ กระผมจึงได้มาทำหน้าที่แทนซึ่งกระผมรู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มากล่าวปิดการสัมมนา เรื่อง "ทางออกการจัดการขยะชุมชนของประเทศไทย?" ในครั้งนี้

จากการที่ได้ร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการสัมมนาในวันนี้ ทำให้ได้รับทราบปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะของชาติ พร้อมทั้ง ได้รับทราบการแก้ไขปัญหาและการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะชุมชน รวมทั้ง ได้เห็นทิศทางในการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การจัดสัมมนาในครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ กระผมจึงขอให้ทุกภาคส่วนร่วมกันรณรงค์ในการลดและกำจัดขยะอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้การแก้ไขปัญหาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และหากท่านใดหรือหน่วยงานใดมีประเด็นข้อเสนอแนะในด้านกฎหมายหรือด้านอื่น ๆ สามารถเสนอข้อคิดเห็นผ่านมายังรัฐบาลได้ครับ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผมขอถือโอกาสนี้แสดงความขอบคุณต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะชุมชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ได้ริเริ่มการจัดสัมมนาที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้ และขออวยพรให้ทุกท่าน มีความสุข ความสำเร็จในกิจการทั้งปวง และเดินทางกลับด้วยความสวัสดิภาพปลอดภัย มีพลังกาย พลังปัญญา และพลังใจ ที่จะนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมสัมมนาไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอปิดการสัมมนา ณ บัดนี้ครับ

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๐ ๒๒๔๔ ๐๕๖๐, ๐ ๒๒๔๔ ๐๗๔๑, ๐ ๒๘๓๐ ๙๔๗๒, ๐ ๒๘๓๐ ๙๔๗๕